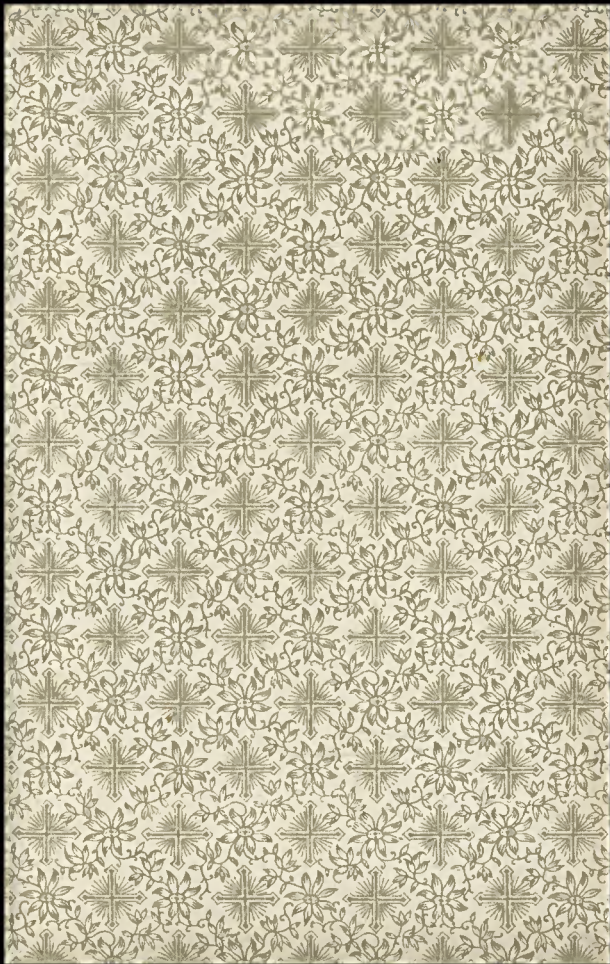

Biblia Sacra IV

Steinle fec.

Daniel

BIBLIA SACRA
VULGATAM CLEMENTINAM

P. MICHAEL HETZNER O. M. CAP.

BIBLIA SACRA

IV
VI VETUS TESTAMENTUM IV

LEIPZIG
VERLAG VON FRIEDRICH FRIEDRICH
LEIPZIG

BIBLIA SACRA

SECUNDUM

VULGATAM CLEMENTINAM

EDITA

A

P. MICHAELE HETZNAUER O. M. CAP.

CONSULTORE PONTIFICIÆ COMMISSIONIS BIBLICÆ

IV

VETUS TESTAMENTUM IV

RATISBONÆ

SUMPTIBUS ET TYPIS FRIDERICI PUSTET

S. SEDIS APOST. ET S. RIT. CONGR. TYPOGR.

VETUS TESTAMENTUM

TOMUS IV

EZECHIEL - DANIEL
XII PROPHETÆ MINORES
LIBER I ET II MACHABÆORUM
ORATIO MANASSE
LIBER III ET IV ESDRÆ

RATISBONÆ

SUMPTIBUS ET TYPIS FRIDERICI PUSTET
S. SEDIS APOST. ET S. RIT. CONGR. TYPOGR.

1922

• VETUS TESTAMENTUM

Imprimatur.

Romæ, die 16 Februarii 1920

Fr. Venantius a Lisle-en-Rigault

O. M. Cap. Min. Gen.

EXCHIEL - DANIEL
XII PROPHETAE MINORES
LIBER I ET II MACHABEORUM
ORATIO MANASSE
CIBER II ET IV ESTRAE

Imprimatur.

Ratisbonæ, die 19 Septembris 1921

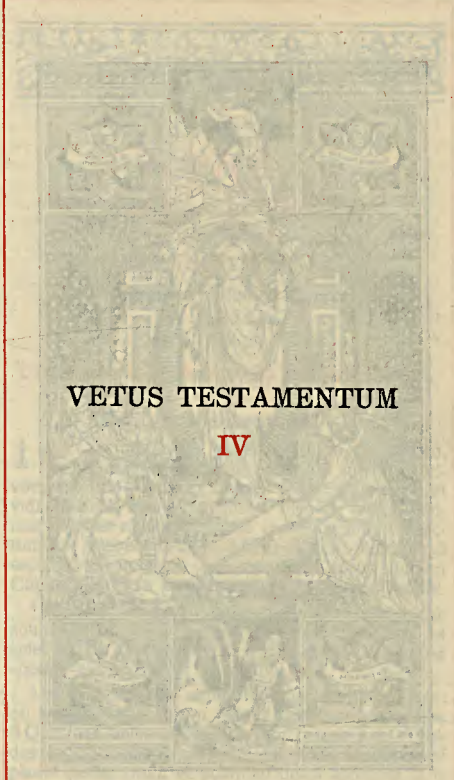
Dr. Scheglmann **Vic. Gen.**

GATSBORNA

REV. TIBUR. ET NYTTIS TRIBUNA. FORTET
A SEBIS ALV. ET A. WIT. CONOM. TIBOR.

1922

VETUS TESTAMENTUM

IV

Signum Ionæ Prophetæ. Mt 12, 39

PROPHETIA EZECHIELIS

PARS PRIOR

Comminationes Ezechielis prophetæ,
1, 1—32, 32

**Introitus, in quo vocatio eius narratur,
1, 1—3; 21**

1. Apparitio gloriæ Domini, 1, 1—2, 1^a

1 ¹ Et factum est in trigesimo anno, in quarto, in quinta mensis, cum essem in medio captivorum iuxta fluvium Chobar, aperti sunt cæli, et vidi visiones Dei. ² In quinta mensis, ipse est annus quintus transmigrationis regis Ioachin, ³ factum est verbum Domini ad Ezechielem filium Buzi sacerdotem in terra Chaldæorum, secus flumen Chobar: et facta est super eum ibi manus Domini.

⁴ Et vidi, et ecce ventus turbinis veniebat ab aquilone: et nubes magna, et ignis involvens, et splendor in circuitu eius: et de medio eius quasi species electri, id est de medio ignis:

⁵ et in medio eius similitudo quattuor animalium: et hic aspectus eorum, similitudo hominis in eis.

⁶ Quattuor facies uni, et quattuor pennæ uni. ⁷ Pedes eorum pedes recti, et planta pedis eorum quasi planta pedis vituli, et scintillæ quasi aspectus æris candentis. ⁸ Et manus hominis sub pennis eorum

(1) Inf 3, 23; 10, 20.

tabula
in
omni
sanctis

Tempus
et locus

nubes et
ignis

similitudo
quattuor ani-
malium

in quattuor partibus: et facies, et pennas per quattuor partes habebant. ⁹ Iunctæque erant pennæ eorum alterius ad alterum; non revertebantur cum incederent: sed unumquodque ante faciem suam gradiebatur. ¹⁰ Similitudo autem vultus eorum: facies hominis, et facies leonis a dextris ipsorum quattuor: facies autem bovis, a sinistris ipsorum quattuor, et facies aquilæ desuper ipsorum quattuor. ¹¹ Facies eorum, et pennæ eorum extentæ desuper: duæ pennæ singulorum iungebantur, et duæ tegebant corpora eorum: ¹² et unumquodque eorum coram facie sua ambulabat: ubi erat impetus spiritus, illuc gradiebantur, nec revertebantur cum ambularent.

splendor
ignis in
medio
animali-
um

¹³ Et similitudo animalium, aspectus eorum quasi carbonum ignis ardentium, et quasi aspectus lampadarum. Hæc erat visio discurrens in medio animalium, splendor ignis, et de igne fulgur egrediens. ¹⁴ Et animalia ibant, et revertebantur in similitudinem fulguris coruscantis.

quattuor
rotæ iux-
ta anima-
lia

¹⁵ Cumque aspicerem animalia, apparuit rota una super terram iuxta animalia, habens quattuor facies. ¹⁶ Et aspectus rotarum, et opus earum, quasi visio maris: et una similitudo ipsarum quattuor: et aspectus earum et opera, quasi sit rota in medio rotæ. ¹⁷ Per quattuor partes earum euntes ibant: et non revertebantur cum ambularent. ¹⁸ Statura quoque erat rotis, et altitudo, et horribilis aspectus: et totum corpus oculis plenum in circuitu ipsarum quattuor. ¹⁹ Cumque ambularent animalia, ambulabant pariter et rotæ iuxta ea: et cum elevarentur animalia de terra, elevabantur simul et rotæ. ²⁰ Quocumque ibat spiritus, illuc eunte spiritu, et rotæ pariter elevabantur, sequentes eum. Spiritus enim vitæ erat in rotis. ²¹ Cum euntibus ibant, et cum stantibus stabant: et cum elevatis a terra, pariter elevabantur et rotæ, sequentes ea: quia spiritus vitæ erat in rotis.

(18) Inf 10, 12.

²² Et similitudo super capita animalium firmamenti, quasi aspectus crystalli horribilis, et extenti super capita eorum desuper. ²³ Sub firmamento autem pennæ eorum rectæ alterius ad alterum: unumquodque duabus alis velabat corpus suum, et alterum similiter velabatur. ²⁴ Et audiebam sonum alarum, quasi sonum aquarum multarum, quasi sonum sublimis Dei: cum ambularent quasi sonus erat multitudinis ut sonus castrorum; cumque starent, demittebantur pennæ eorum. ²⁵ Nam cum fieret vox super firmamentum, quod erat super caput eorum, stabant, et submittebant alas suas. ²⁶ Et super firmamentum, quod erat imminens capiti eorum, quasi aspectus lapidis sapphiri similitudo throni: et super similitudinem throni, similitudo quasi aspectus hominis desuper. ²⁷ Et vidi quasi speciem electri, velut aspectum ignis, intrinsecus eius per circuitum: a lumbis eius et desuper, et a lumbis eius usque deorsum, vidi quasi speciem ignis splendidis in circuitu: ²⁸ Velut aspectum arcus cum fuerit in nube in die pluviæ. Hic erat aspectus splendoris per gyrum.

2 ¹ Hæc visio similitudinis gloriæ Domini. Et vidi, et cecidi in faciem meam, et audivi vocem loquentis.

2. Missio Ezechielis prophetæ, 2, 1^b—3, 15

Et dixit ad me: Fili hominis sta super pedes tuos, et loquar tecum. ² Et ingressus est in me spiritus postquam locutus est mihi, et statuit me supra pedes meos: et audivi loquentem ad me, ³ et dicentem: Fili hominis, mitto ego te ad filios Israel, ad gentes apostatrices, quæ recesserunt a me: ipsi et patres eorum prævaricati sunt pactum meum usque ad diem hanc. ⁴ Et filii dura facie, et indomabili corde sunt, ad quos ego mitto te: et dices ad eos: Hæc dicit Dominus Deus: ⁵ Si forte vel ipsi audiant, et si forte quiescant, quoniam domus exasperans est: et scient quia propheta fuerit in medio eorum. ⁶ Tu ergo fili hominis ne timeas eos, neque sermones eorum me-

similitudo hominis in similitudine throni

vox loquentis

A Domino delc-gatur

tuas: quoniam increduli, et subversores sunt tecum, et cum scorpionibus habitas. Verba eorum ne timeas, et vultus eorum ne formides: quia domus exasperans est. ⁷ Loqueris ergo verba mea ad eos, si forte audiant, et quiescant: quoniam irritatores sunt.

instruitur

⁸ Tu autem fili hominis audi quaecumque loquor ad te: et noli esse exasperans sicut domus exasperatrix est: aperi os tuum et comede quaecumque ego do tibi. ⁹ Et vidi, et ecce manus missa ad me, in qua erat involutus liber: et expandit illum coram me, qui erat scriptus intus, et foris: et scriptae erant in eo lamentationes, et carmen, et vae.

3 ¹ Et dixit ad me: Fili hominis quodcumque inveneris comede: comede volumen istud; et vadens loquere ad filios Israel. ² Et aperui os meum, et cibavit me volumine illo: ³ et dixit ad me: Fili hominis venter tuus comedet, et viscera tua complebuntur volumine isto, quod ego do tibi. Et comedi illud: et factum est in ore meo sicut mel dulce.

ac robo-
ratur

⁴ Et dixit ad me: Fili hominis vade ad domum Israel, et loqueris verba mea ad eos. ⁵ Non enim ad populum profundi sermonis, et ignotae linguae tu mitteris ad domum Israel: ⁶ neque ad populos multos profundi sermonis, et ignotae linguae, quorum non possis audire sermones: et si ad illos mittereris, ipsi audirent te. ⁷ Domus autem Israel nolunt audire te: quia nolunt audire me; omnis quippe domus Israel attrita fronte est, et duro corde. ⁸ Ecce dedi faciem tuam valentiorum faciebus eorum, et frontem tuam duriorum frontibus eorum. ⁹ Ut adamantem, et ut silicem dedi faciem tuam: ne timeas eos, neque metuas a facie eorum: quia domus exasperans est. ¹⁰ Et dixit ad me: Fili hominis omnes sermones meos, quos ego loquor ad te, assume in corde tuo, et auribus tuis

(9) Apc 5, 1. — (3) Apc 10, 9 s.

audi: ¹¹ Et vade ingredi ad transmigratorem, ad filios populi tui, et loqueris ad eos, et dices eis: Hæc dicit Dominus Deus: si forte audiant, et quiescant.

¹² Et assumpsit me spiritus, et audiui post me vocem commotionis magnæ: Benedicta gloria Domini de loco suo, ¹³ et vocem alarum animalium percutientium alteram ad alteram, et vocem rotarum sequentium altera animalia, et vocem commotionis magnæ. ¹⁴ Spiritus quoque levavit me, et assumpsit me: et abii amarus in indignatione spiritus mei: manus enim Domini erat mecum, confortans me. ¹⁵ Et veni ad transmigratorem, ad acervum novarum frugum, ad eos, qui habitabant iuxta flumen Chobar, et sedi ubi illi sedebant: et mansi ibi septem diebus mærens in medio eorum.

3. Declaratio muneris periculosi, 3, 16—21

¹⁶ Cum autem pertransissent septem dies, factum est verbum Domini ad me, dicens: ¹⁷ Fili hominis speculatorem dedi te domui Israel: et audies de ore meo verbum, et annuntiabis eis ex me. ¹⁸ Si dicente me ad impium: Morte morieris: non annuntiaveris ei, neque locutus fueris ut avertatur a via sua impia, et vivat: ipse impius in iniquitate sua morietur, sanguinem autem eius de manu tua requiram. ¹⁹ Si autem tu annuntiaveris impio, et ille non fuerit conversus ab impietate sua, et a via sua impia: ipse quidem in iniquitate sua morietur, tu autem animam tuam liberasti. ²⁰ Sed et si conversus iustus a iustitia sua fuerit, et fecerit iniquitatem: ponam offendiculum coram eo, ipse morietur, quia non annuntiasti ei: in peccato suo morietur, et non erunt in memoria iustitiæ eius, quas fecit: sanguinem vero eius de manu tua requiram. ²¹ Si autem tu annuntiaveris iusto ut non peccet iustus, et ille non peccaverit: vivens vivet, quia annuntiasti ei, et tu animam tuam liberasti.

(17) Inf 33, 7.

a spiritu
transfer-
tur

Peccato-
res et iu-
stos mo-
nere de-
bet

et requi-
ritur
in morte
et in
iustitia
et in
iustitia
et in

et in morte (15)

I. Vaticinia contra Israel, 3, 22—24, 27**1. Pœna Ierosolymorum symbolis præmoustratur,
3, 22—5, 17**

Per
Prophe-
tam in-
clusum,
ligatum,
mutum

22 Et facta est super me manus Domini, et dixit ad me: Surgens egredere in campum, et ibi loquar tecum. 23 Et surgens egressus sum in campum: et ecce ibi gloria Domini stabat quasi gloria, quam vidi iuxta fluvium Chobar: et cecidi in faciem meam. 24 Et ingressus est in me spiritus, et statuit me super pedes meos: et locutus est mihi, et dixit ad me: Ingredere, et includere in medio domus tuæ. 25 Et tu fili hominis, ecce data sunt super te vincula, et ligabunt te in eis: et non egredieris de medio eorum. 26 Et linguam tuam adhærere faciam palato tuo, et eris mutus, nec quasi vir oburgans: quia domus exasperans est. 27 Cum autem locutus fuero tibi, aperiam os tuum, et dices ad eos: Hæc dicit Dominus Deus: Qui audit, audiat: et qui quiescit, quiescat: quia domus exasperans est.

urbem in
latere de-
scriptam
obsiden-
tem

4 1 Et tu fili hominis sume tibi laterem, et pones eum coram te: et describes in eo civitatem Ierusalem. 2 Et ordinabis adversus eam obsidionem, et ædificabis munitiones, et comportabis aggerem, et dabis contra eam castra, et pones arietes in gyro. 3 Et tu sume tibi sartagine ferream, et pones eam in murum ferreum inter te, et inter civitatem: et obfirmabis faciem tuam ad eam, et erit in obsidionem, et circumdabis eam: signum est domui Israel.

super la-
tus sini-
strum et
deinde
dextrum
dormien-
tem

4 Et tu dormies super latus tuum sinistrum, et pones iniquitates domus Israel super eo numero dierum, quibus dormies super illud, et assumes iniquitatem eorum. 5 Ego autem dedi tibi annos iniquitatis eorum, numero dierum trecentos et nonaginta dies: et portabis iniquitatem domus Israel. 6 Et cum compleveris hæc, dormies super latus

(23) Sup 1, 3.

tuum dexterum secundo: et assumes iniquitatem domus Iuda quadraginta diebus; diem pro anno, diem, inquam, pro anno dedi tibi. ⁷ Et ad obsidionem Ierusalem convertes faciem tuam, et brachium tuum erit extentum: et prophetabis adversus eam. ⁸ Ecce circumdedi te vinculis: et non te convertes a latere tuo in latus aliud, donec compleas dies obsidionis tuæ.

⁹ Et tu sume tibi frumentum, et hordeum, et fabam, et lentem, et milium, et viciam: et mittes ea in vas unum, et facies tibi panes numero dierum, quibus dormies super latus tuum: trecentis et nonaginta diebus comedes illud. ¹⁰ Cibus autem tuus, quo vesceris, erit in pondere viginti stateres in die: a tempore usque ad tempus comedes illud. ¹¹ Et aquam in mensura bibes, sextam partem hin: a tempore usque ad tempus bibes illud.

¹² Et quasi subcineritium hordeaceum comedes illud: et stercore, quod egreditur de homine, operies illud in oculis eorum. ¹³ Et dixit Dominus: Sic comedent filii Israel panem suum pollutum inter gentes, ad quas eiiciam eos. ¹⁴ Et dixi: A a a, Domine Deus, ecce anima mea non est polluta, et morticinum, et laceratum a bestiis non comedi ab infantia mea usque nunc, et non est ingressa in os meum omnis caro immunda. ¹⁵ Et dixit ad me: Ecce dedi tibi fimum bouum pro stercorebus humanis: et facies panem tuum in eo. ¹⁶ Et dixit ad me: Fili hominis: Ecce ego conteram baculum panis in Ierusalem: et comedent panem in pondere, et in sollicitudine: et aquam in mensura, et in angustia bibent: ¹⁷ Ut deficientibus pane et aqua, corrumpat unusquisque ad fratrem suum: et contabescant in iniquitatibus suis.

5 ¹ Et tu fili hominis sume tibi gladium acutum, radentem pilos: et assumes eum, et duces per caput tuum, et per barbam tuam: et assumes tibi stateram ponderis, et divides eos. ² Tertiam par-

(6) Nm 14, 34. — (13) Os 9, 3. — (16) Inf 5, 16; 14, 13.

cibum tenuem et impurum comedentem

pilos in tres partes dividentem

tem igni combures in medio civitatis, iuxta completionem dierum obsidionis: et assumes tertiam partem, et concides gladio in circuitu eius: tertiam vero aliam disperges in ventum, et gladium nudabo post eos. ³ Et sumes inde parvum numerum: et ligabis eos in summitate pallii tui. ⁴ Et ex eis rursum tolles, et proicies eos in medio ignis, et combures eos igni: et ex eo egredietur ignis in omnem domum Israel.

⁵ Hæc dicit Dominus Deus: Ista est Ierusalem, in medio gentium posui eam, et in circuitu eius terras. ⁶ Et contempsit iudicia mea, ut plus esset impia quam gentes: et præcepta mea ultra quam terræ, quæ in circuitu eius sunt; iudicia enim mea proiecerunt, et in præceptis meis non ambulaverunt. ⁷ Idcirco hæc dicit Dominus Deus: Quia superastis gentes, quæ in circuitu vestro sunt; et in præceptis meis non ambulastis, et iudicia mea non fecistis, et iuxta iudicia gentium, quæ in circuitu vestro sunt, non estis operati; ⁸ Ideo hæc dicit Dominus Deus: Ecce ego ad te, et ipse ego faciam in medio tui iudicia in oculis gentium; ⁹ et faciam in te quod non feci, et quibus similia ultra non faciam propter omnes abominationes tuas. ¹⁰ Ideo patres comedent filios in medio tui, et filii comedent patres suos, et faciam in te iudicia, et ventilabo universas reliquias tuas in omnem ventum. ¹¹ Idcirco vivo ego, dicit Dominus Deus: Nisi pro eo quod sanctum meum violasti in omnibus offensionibus tuis, et in cunctis abominatibus tuis: ego quoque confringam, et non parcet oculus meus, et non miserebor. ¹² Tertia pars tui peste morietur, et fame consumetur in medio tui: et tertia pars tui in gladio cadet in circuitu tuo: tertiam vero partem tuam in omnem ventum dispergam, et gladium evaginabo post eos. ¹³ Et complebo furorem meum, et requiescere faciam indignationem meam in eis, et consolabor: et scient quia ego Dominus locutus sum in zelo meo, cum implevero indignationem meam in eis. ¹⁴ Et dabo te in desertum, et in opprobrium gentibus, quæ

de
mudi
declara-
tio actio-
num sym-
bolica-
rum

si solo
749 821
178 231
431736

in circuitu tuo sunt, in conspectu omnis præter-
euntis. ¹⁵ Et eris opprobrium, et blasphemia, ex-
emplum, et stupor in gentibus, quæ in circuitu
tuo sunt, cum fecero in te iudicia in furore, et in
indignatione, et in increpationibus iræ. ¹⁶ Ego Do-
minus locutus sum: Quando misero sagittas famis
pessimas in eos: quæ erunt mortiferæ, et quas
mittam ut disperdam vos: et famem congregabo
super vos, et conteram in vobis baculum panis.
¹⁷ Et immittam in vos famem, et béstias pessimas
usque ad interneccionem: et pestilentia, et sanguis
transibunt per te, et gladium inducam super te.
Ego Dominus locutus sum.

2. Pœna totius terræ verbis prænuñtiatur, 6, 1—7, 27

6 ¹ Et factus est sermo Domini ad me, dicens:
² Fili hominis pone faciem tuam ad montes
Israel, et propbetabis ad eos, ³ et dices: Montes
Israel audite verbum Domini Dei: Hæc dicit Do-
minus Deus montibus, et collibus, rupibus, et val-
libus: Ecce ego inducam super vos gladium, et
disperdam excelsa vestra, ⁴ et demoliar aras ve-
stras, et confringentur simulacra vestra: et deiici-
am interfectos vestros ante idola vestra. ⁵ Et dabo
cadavera filiorum Israel ante faciem simulacrorum
vestrorum: et dispergam ossa vestra circum aras
vestras ⁶ in omnibus habitationibus vestris. Urbes
desertæ erunt, et excelsa demolientur, et dissipa-
buntur: et interibunt aræ vestræ, et confringentur:
et cessabunt idola vestra, et conterentur de-
lubra vestra, et debentur opera vestra. ⁷ Et
cadet interfectus in medio vestri: et scietis quia
ego sum Dominus. ⁸ Et relinquam in vobis eos,
qui fugerint gladium in gentibus, cum dispersero
vos in terris. ⁹ Et recordabuntur mei liberati ve-
stri in gentibus, ad quas captivi ducti sunt: quia
contrivi cor eorum fornicans, et recedens a me;
et oculos eorum fornicantes post idola sua: et dis-
plicebunt sibi met super malis quæ fecerunt in uni-

Propter
idolola-
triam

zathay
ni cantot
idolatra
100

(16) Sup 4, 16; Inf 14, 13. — (3) Inf 36, 1.

terra de-
seria fiet

versis abominationibus suis. ¹⁰ Et scient quia ego Dominus non frustra locutus sum ut facerem eis malum hoc.

¹¹ Hæc dicit Dominus Deus: Percute manum tuam, et allide pedem tuum, et dic: Heu, ad omnes abominationes malorum domus Israel: quia gladio, fame, et peste ruituri sunt. ¹² Qui longe est, peste morietur: qui autem prope, gladio corruet: et qui relictus fuerit, et obsessus, fame morietur: et complebo indignationem meam in eis. ¹³ Et scietis quia ego Dominus, cum fuerint intercepti vestri in medio idolorum vestrorum in circuitu ararum vestrarum, in omni colle excelso, et in cunctis summitatibus montium, et subtus omne lignum nemorosum, et subtus universam quercum frondosam, locum, ubi accenderunt thura redolentia universis idolis suis. ¹⁴ Et extendam manum meam super eos: et faciam terram desolatam, et destitutam a deserto Deblatha in omnibus habitationibus eorum: et scient quia ego Dominus.

vastitas
terræ in-
evitabilis
est

7 ¹ Et factus est sermo Domini ad me, dicens: ² Et tu fili hominis, hæc dicit Dominus Deus terræ Israel: Finis venit, venit finis super quattuor plagas terræ. ³ Nunc finis super te, et immittam furorem meum in te: et iudicabo te iuxta vias tuas: et ponam contra te omnes abominationes tuas. ⁴ Et non parcet oculus meus super te, et non miserebor: sed vias tuas ponam super te, et abominationes tuæ in medio tui erunt: et scietis quia ego Dominus. ⁵ Hæc dicit Dominus Deus: Afflictio una, afflictio ecce venit. ⁶ Finis venit, venit finis, evigilavit adversum te: ecce venit. ⁷ Venit contritio super te, qui habitas in terra: venit tempus, prope est dies occisionis, et non gloriæ montium. ⁸ Nunc de propinquo effundam iram meam super te, et complebo furorem meum in te: et iudicabo te iuxta vias tuas, et imponam tibi omnia scelera tua: ⁹ Et non parcet oculus meus, nec miserebor, sed vias tuas imponam tibi, et abominationes tuæ in medio tui erunt: et scietis quia ego sum Dominus percutiens. ¹⁰ Ecce dies, ecce

venit: egressa est contritio, floruit virga, germinavit superbia: ¹¹ Iniquitas surrexit in virga impietatis: non ex eis, et non ex populo, neque ex sonitu eorum: et non erit requies in eis. ¹² Venit tempus, appropinquavit dies: qui emit, non lætetur: et qui vendit, non lugeat: quia ira super omnem populum eius. ¹³ Quia qui vendit, ad id, quod vendidit, non revertetur, et adhuc in viventibus vita eorum: visio enim ad omnem multitudinem eius non regredietur: et vir in iniquitate vitæ suæ non confortabitur. ¹⁴ Canite tuba, præparentur omnes, et non est qui vadat ad prælium: ira enim mea super universum populum eius. ¹⁵ Gladius foris: et pestis, et fames intrinsecus: qui in agro est, gladio morietur: et qui in civitate, pestilentia, et fame devorabuntur. ¹⁶ Et salvabuntur qui fugerint ex eis: et erunt in montibus quasi columbæ convallium omnes trepidi, unusquisque in iniquitate sua. ¹⁷ Omnes manus dissolventur, et omnia genera fluctant aquis. ¹⁸ Et accingent se ciliis, et operiet eos formido, et in omni facie confusio, et in universis capitibus eorum calvitium. ¹⁹ Argentum eorum foras proicietur, et aurum eorum in sterquilinum erit: Argentum eorum, et aurum eorum non valebit liberare eos in die furoris Domini. Animam suam non saturabunt, et ventres eorum non implebuntur: quia scandalum iniquitatis eorum factum est. ²⁰ Et ornamentum monilium suorum in superbiam posuerunt, et imagines abominationum suarum, et simulacrorum fecerunt ex eo: propter hoc dedi eis illud in immunditiam: ²¹ et dabo illud in manus alienorum ad diripiendum, et impiis terræ in prædam, et contaminabunt illud. ²² Et avertam faciem meam ab eis, et violabunt arcanum meum: et introibunt in illud emissarii, et contaminabunt illud.

²³ Fac conclusionem: quoniam terra plena est iudicio sanguinum, et civitas plena iniquitate. ²⁴ Et

(18) Is 15, 2; Ir 48, 37. — (19) Pr 11, 4; Soph 1, 18; Sir 5, 10, 13.

propter
iniquita-
tem habi-
tatorum

adducam pessimos de gentibus, et possidebunt domos eorum; et quiescere faciam superbiam potentium, et possidebunt sanctuaria eorum. ²⁵ Angustia superveniente, requirent pacem, et non erit. ²⁶ Conturbatio super conturbationem veniet, et auditus super auditum: et quærent visionem de propheta, et lex peribit a sacerdote, et consilium a senioribus. ²⁷ Rex lugebit, et princeps induetur mærore, et manus populi terræ conturbabuntur. Secundum viam eorum faciam eis, et secundum iudicia eorum iudicabo eos: et scient quia ego Dominus.

3. Idololatriam Ierosolymorum propheta videt, 8, 1—18

In visione
videt

8 ¹ Et factum est in anno sexto, in sexto mense, in quinta mensis: ego sedebam in domo mea, et senes Iuda sedebant coram me, et cecidit ibi super me manus Domini Dei. ² Et vidi, et ecce similitudo quasi aspectus ignis: ab aspectu lumborum eius, et deorsum, ignis: et a lumbis eius, et sursum, quasi aspectus splendoris, ut visio electri. ³ Et emissa similitudo manus apprehendit me in cincinno capitis mei: et elevavit me Spiritus inter terram, et cælum: et adduxit me in Ierusalem in visione Dei, iuxta ostium interius, quod respiciebat ad aquilonem, ubi erat statutum idolum zeli ad provocandam æmulationem. ⁴ Et ecce ibi gloria Dei Israel secundum visionem, quam videram in campo.

idolum
zeli
statutum

⁵ Et dixit ad me: Fili hominis, leva oculos tuos ad viam aquilonis. Et levavi oculos meos ad viam aquilonis: et ecce ab aquilone portæ altaris idolum zeli in ipso introitu. ⁶ Et dixit ad me: Fili hominis, putasne, vides tu quid isti faciunt, abominationes magnas, quas domus Israel facit hic, ut procul recedam a sanctuario meo? et adhuc conversus videbis abominationes maiores.

picturas
adoratas

⁷ Et introduxit me ad ostium atrii: et vidi, et ecce foramen unum in pariete. ⁸ Et dixit ad me: Fili hominis fode parietem. Et cum fodissem parietem, apparuit ostium unum. ⁹ Et dixit ad me:

(3) Dn 14, 35.

Ingredere, et vide abominationes pessimas, quas isti faciunt hic. ¹⁰ Et ingressus vidi, et ecce omnis similitudo reptilium, et animalium, abominatio, et universa idola domus Israel depicta erant in pariete in circuitu per totum. ¹¹ Et septuaginta viri de senioribus domus Israel, et Iezonias filius Saphan stabat in medio eorum, stantium ante picturas: et unusquisque habebat thuribulum in manu sua: et vapor nebulæ de thure consurgebat. ¹² Et dixit ad me: Certe vides filii hominis quæ seniores domus Israel faciunt in tenebris, unusquisque in abscondito cubiculi sui: dicunt enim: Non videt Dominus nos, dereliquit Dominus terram. ¹³ Et dixit ad me: Adhuc conversus videbis abominationes maiores, quas isti faciunt.

¹⁴ Et introduxit me per ostium portæ domus Domini, quod respiciebat ad aquilonem: et ecce ibi mulieres sedebant plangentes Adonidem. ¹⁵ Et dixit ad me: Certe vidisti filii hominis: adhuc conversus videbis abominationes maiores his.

¹⁶ Et introduxit me in atrium domus Domini interius: et ecce in ostio templi Domini inter vestibulum et altare, quasi vigintiquinque viri dorsa habentes contra templum Domini, et facies ad orientem: et adorabant ad ortum Solis.

¹⁷ Et dixit ad me: Certe vidisti filii hominis: numquid leve est hoc domui Iuda ut facerent abominationes istas, quas fecerunt hic: quia replentes terram iniquitate conversi sunt ad irritandum me? et ecce applicant ramum ad nares suas.

¹⁸ Ergo et ego faciam in furore: non parcat oculus meus, nec miserebor: et cum clamaverint ad aures meas voce magna, non exaudiam eos.

4. Pœnitentiam Ierosolymorum propheta aspicit,
9, 1—11, 25

9 ¹ Et clamavit in auribus meis voce magna, dicens: Appropinquaverunt visitationes urbis, et unusquisque vas interfectionis habet in manu sua.

² Et ecce sex viri veniebant de via portæ superioris, quæ respicit ad aquilonem: et unusquisque

Adonidem deploratum

solem adoratum

ramum applicatum

In visione cernit, omnes signos thau non signatos cædi

vas interitus in manu eius: vir quoque unus in medio eorum vestitus erat lineis, et atramentarium scriptoris ad renes eius: et ingressi sunt, et steterunt iuxta altare æreum: ³ Et gloria Domini Israel assumpta est de cherub, quæ erat super eum ad limen domus: et vocavit virum, qui indutus erat lineis, et atramentarium scriptoris habebat in lumbis suis. ⁴ Et dixit Dominus ad eum: Transi per mediam civitatem in medio Ierusalem: et signa thau super frontes virorum gementium, et dolentium super cunctis abominationibus, quæ fiunt in medio eius. ⁵ Et illis dixit, audiente me: Transite per civitatem sequentes eum, et percute: non parcat oculus vester, neque misereamini. ⁶ Senem, adolescentulum, et virginem, parvulum, et mulieres interficite usque ad interfectionem: omnem autem, super quem videritis thau, ne occidatis, et a sanctuario meo incipite. Cœperunt ergo a viris senioribus, qui erant ante faciem domus. ⁷ Et dixit ad eos: Contaminate domum, et implete atria interfectis: egredimini. Et egressi sunt, et percutebant eos, qui erant in civitate. ⁸ Et cæde completa, remansi ego: ruique super faciem meam, et clamans aio: Heu, heu, heu Domine Deus: ergone disperdes omnes reliquias Israel, effundens furorem tuum super Ierusalem? ⁹ Et dixit ad me: Iniquitas domus Israel, et Iuda, magna est nimis valde, et repleta est terra sanguinibus, et civitas repleta est aversione: dixerunt enim: Dereliquit Dominus terram, et Dominus non videt. ¹⁰ Igitur et meus non parcat oculus, neque miserebor: viam eorum super caput eorum reddam. ¹¹ Et ecce vir, qui erat indutus lineis, qui habebat atramentarium in dorso suo, respondit verbum, dicens: Feci sicut præcepisti mihi.

10 ¹ Et vidi, et ecce in firmamento, quod erat super caput cherubim, quasi lapis sapphirus, quasi species similitudinis solii, apparuit super

(4) Ex 12, 7; Apc 7, 3.

ignem super civitatem effundi

ea. ² Et dixit ad virum, qui indutus erat lineis, et ait: Ingredere in medio rotarum, quæ sunt subtus cherubim, et imple manum tuam prunis ignis, quæ sunt inter cherubim, et effunde super civitatem. Ingressusque est in conspectu meo: ³ cherubim autem stabant a dextris domus cum ingrederetur vir, et nubes implevit atrium interius. ⁴ Et elevata est gloria Domini desuper cherub ad limen domus: et repleta est domus nube, et atrium repletum est splendore gloriæ Domini. ⁵ Et sonitus alarum cherubim audiebatur usque ad atrium exterius, quasi vox Dei omnipotentis loquentis. ⁶ Cumque præcepisset viro, qui indutus erat lineis, dicens: Sume ignem de medio rotarum, quæ sunt inter cherubim: ingressus ille stetit iuxta rotam. ⁷ Et extendit cherub manum de medio cherubim ad ignem, qui erat inter cherubim: et sumpsit, et dedit in manus eius, qui indutus erat lineis: qui accipiens egressus est.

⁸ Et apparuit in cherubim similitudo manus hominis subtus pennas eorum. ⁹ Et vidi, et ecce quattuor rotæ iuxta cherubim: rota una iuxta cherub unum, et rota alia iuxta cherub unum: species autem rotarum erat quasi visio lapidis chrysolithi; ¹⁰ et aspectus earum similitudo una quattuor: quasi sit rota in medio rotæ. ¹¹ Cumque ambularent, in quattuor partes gradiebantur: et non revertantur ambulantes, sed ad locum, ad quem ire declinabat quæ prima erat, sequebantur et ceteræ, nec convertantur. ¹² Et omne corpus earum, et colla, et manus, et pennæ, et circuli plena erant oculis, in circuitu quattuor rotarum. ¹³ Et rotas istas vocavit volubiles, audiente me. ¹⁴ Quattuor autem facies habebat unum: facies una, facies cherub: et facies secunda, facies hominis: et in tertio facies leonis: et in quarto facies aquilæ. ¹⁵ Et elevata sunt cherubim: ipsum est animal, quod videram iuxta fluvium Chobar. ¹⁶ Cumque ambularent cherubim, ibant pariter et rotæ iuxta ea: et cum elevarent cherubim alas suas ut exaltarentur de terra, non residebant rotæ, sed et ipsæ iuxta

gloriam
Domini

erant. ¹⁷ Stantibus illis, stabant: et cum elevatis elevabantur; spiritus enim vitæ erat in eis.

a limine
templi
egredi

¹⁸ Et egressa est gloria Domini a limine templi: et stetit super cherubim. ¹⁹ Et elevantia cherubim alas suas, exaltata sunt a terra coram me: et illis egredientibus, rotæ quoque subsecutæ sunt: et stetit in introitu portæ domus Domini orientalis: et gloria Dei Israel erat super ea. ²⁰ Ipsum est animal quod vidi subter Deum Israel iuxta fluvium Chobar: et intellexi quia cherubim essent. ²¹ Quattuor vultus uni, et quattuor alæ uni: et similitudo manus hominis sub alis eorum. ²² Et similitudo vultuum eorum, ipsi vultus quos videram iuxta fluvium Chobar, et intuitus eorum, et impetus singulorum ante faciem suam ingredi.

in visione
principi-
bus gladi-
um pro-
phetat

11 ¹ Et elevavit me spiritus, et introduxit me ad portam domus Domini orientalem, quæ respicit ad solis ortum: et ecce in introitu portæ viginti quinque viri: et vidi in medio eorum Iezoniam filium Azur, et Pheltiam filium Banaïæ, principes popull. ² Dixitque ad me: Fili hominis, hi sunt viri, qui cogitant iniquitatem, et tractant consilium pessimum in urbe ista, ³ dicentes: Nonne dudum ædificatæ sunt domus? hæc est lebes, nos autem carnes. ⁴ Idcirco vaticinare de eis, vaticinare filii hominis. ⁵ Et irruit in me spiritus Domini, et dixit ad me: Loquere: Hæc dicit Dominus: Sic locuti estis domus Israel, et cogitationes cordis vestri ego novi. ⁶ Plurimos occidistis in urbe hac, et implestis vias eius interfectis. ⁷ Propterea hæc dicit Dominus Deus: Interfecti vestri, quos posuistis in medio eius, hi sunt carnes, et hæc est lebes: et educam vos de medio eius. ⁸ Gladium metuistis, et gladium inducam super vos, ait Dominus Deus. ⁹ Et eiiciam vos de medio eius, daboque vos in manu hostium, et faciam in vobis iudicia. ¹⁰ Gladio cadetis: in finibus Israel iudicabo vos, et sciatis quia ego Dominus. ¹¹ Hæc

(20) Sup 1, 1. 3.

non erit vobis in lebetem, et vos non eritis in medio eius in carnes: in finibus Israel iudicabo vos.

12 Et sciatis quia ego Dominus: quia in præceptis meis non ambulastis, et iudicia mea non fecistis, sed iuxta iudicia gentium, quæ in circuitu vestro sunt, estis operati.

13 Et factum est, cum prophetarem, Pheltias filius Banaïæ mortuus est: et cecidi in faciem meam clamans voce magna, et dixi: Heu, heu, heu Domine Deus: consummationem tu facis reliquiarum Israel?

14 Et factum est verbum Domini ad me, dicens: 15 Fili hominis, fratres tui, fratres tui, viri propinqui tui, et omnis domus Israel, universi, quibus dixerunt habitatores Ierusalem: Longe recedite a Domino, nobis data est terra in possessionem.

16 Propterea hæc dicit Dominus Deus, quia longe feci eos in gentibus, et quia dispersi eos in terris: ero eis in sanctificationem modicam in terris, ad quas venerunt.

17 Propterea loquere: Hæc dicit Dominus Deus: Congregabo vos de populis, et adunabo de terris, in quibus dispersi estis, daboque vobis humum Israel.

18 Et ingredientur illuc, et auferent omnes offensiones, cunctasque abominationes eius de illa.

19 Et dabo eis cor unum, et spiritum novum tribuam in visceribus eorum: et auferam cor lapideum de carne eorum, et dabo eis cor carneum: 20 Ut in præceptis meis ambulent, et iudicia mea custodiant, faciantque ea: et sint mihi in populum, et ego sim eis in Deum.

21 Quorum cor post offendicula et abominationes suas ambulat, horum viam in capite suo ponam, dicit Dominus Deus.

22 Et elevaverunt cherubim alas suas, et rotæ cum eis: et gloria Dei Israel erat super ea. 23 Et ascendit gloria Domini de medio civitatis, stetitque super montem, qui est ad orientem urbis. 24 Et spiritus levavit me, adduxitque in Chaldæam ad transmigrationem, in visione in spiritu Dei: et sub-

consolan-
te tamen
Domino

videt glo-
riam Do-
mini de
civitate
egre-
dientem

(19) Ir 31, 33; Inf 36, 26.

lata est a me visio, quam videram. ²⁵ Et locutus sum ad transmigrationem omnia verba Domini, quæ ostenderat mihi.

5. Captivitas et oppugnatio symbolis præformatur,
12, 1—28

Captivitas regis et populi transmigratio prophetae

12 ¹ Et factus est sermo Domini ad me, dicens: ² Fili hominis in medio domus exasperantis tu habitas: qui oculos habent ad videndum, et non vident: et aures ad audiendum, et non audiunt: quia domus exasperans est. ³ Tu ergo fili hominis, fac tibi vasa transmigrationis, et transmigrabis per diem coram eis: transmigrabis autem de loco tuo ad locum alterum in conspectu eorum, si forte aspiciant: quia domus exasperans est. ⁴ Et efferes foras vasa tua quasi vasa transmigrantis per diem in conspectu eorum: tu autem egredieris vespere coram eis, sicut egreditur migrans. ⁵ Ante oculos eorum perfode tibi parietem: et egredieris per eum. ⁶ In conspectu eorum in humeris portaberis, in caligine efferebis: faciem tuam velabis, et non videbis terram, quia portentum dedi te domui Israel. ⁷ Feci ergo sicut præceperat mihi Dominus: vasa inea protuli quasi vasa transmigrantis per diem: et vespere perfodi mihi parietem manu: et in caligine egressus sum, in humeris portatus in conspectu eorum. ⁸ Et factus est sermo Domini mane ad me, dicens: ⁹ Fili hominis, numquid non dixerunt ad te domus Israel, domus exasperans: Quid tu facis? ¹⁰ Dic ad eos: Hæc dicit Dominus Deus: Super ducem onus istud, qui est in Ierusalem, et super omnem domum Israel, quæ est in medio eorum. ¹¹ Dic: Ego portentum vestrum: quomodo feci, sic fiet illis: in transmigrationem, et in captivitatem ibunt. ¹² Et dux, qui est in medio eorum, in humeris portabitur, in caligine egredietur: parietem perfodient ut educant eum: facies eius operietur ut non videat oculo terram. ¹³ Et

(13) Inf 17, 20.

extendam rete meum super eum, et capietur in sagena mea: et adducam eum in Babylonem in terram Chaldæorum: et ipsam non videbit, ibique morietur. ¹⁴ Et omnes, qui circa eum sunt, præsidium eius, et agmina eius dispergam in omnem ventum: et gladium evaginabo post eos. ¹⁵ Et scient quia ego Dominus, quando dispersero illos in gentibus, et disseminavero eos in terris. ¹⁶ Et relinquam ex eis viros paucos a gladio, et fame, et pestilentia: ut enarrent omnia scelera eorum in gentibus, ad quas ingredientur: et scient quia ego Dominus.

¹⁷ Et factus est sermo Domini ad me, dicens: ¹⁸ Fili hominis, panem tuum in conturbatione comede: sed et aquam tuam in festinatione, et mærore bibe. ¹⁹ Et dices ad populum terræ: Hæc dicit Dominus Deus ad eos, qui habitant in Ierusalem in terra Israel: Panem suum in sollicitudine comedent, et aquam suam in desolatione bibent: ut desoletur terra a multitudine sua, propter iniquitatem omnium, qui habitant in ea. ²⁰ Et civitates, quæ nunc habitantur, desolatæ erunt, terraque deserta: et scietis quia ego Dominus.

²¹ Et factus est sermo Domini ad me, dicens: ²² Fili hominis, quod est proverbium istud vobis in terra Israel? dicentium: In longum differenter dies, et peribit omnis visio. ²³ Ideo dic ad eos: Hæc dicit Dominus Deus: Quiescere faciam proverbium istud, neque vulgo dicetur ultra in Israel: et loquere ad eos quod appropinquaverint dies, et sermo omnis visionis. ²⁴ Non enim erit ultra omnis visio cassa, neque divinatio ambigua in medio filiorum Israel. ²⁵ Quia ego Dominus loquar: et quodcumque locutus fuero verbum, fiet, et non prolongabitur amplius: sed in diebus vestris domus exasperans loquar verbum, et faciam illud, dicit Dominus Deus. ²⁶ Et factus est sermo Domini ad me, dicens: ²⁷ Fili hominis, ecce domus Israel dicentium: Visio, quam hic videt, in dies multos: et in tempora longa iste prophetat. ²⁸ Propterea dic ad eos: Hæc dicit Dominus Deus: Non pro-

oppugna-
tio urbis
modo
edendi et
bibendi
prophetæ

oppugna-
tio et capti-
vitas in-
stant

longabitur ultra omnis sermo meus: verbum, quod locutus fuero, complebitur, dicit Dominus Deus.

6. Falsi prophetæ et seniores Idololatræ puniuntur, 13, 1—14, 23

Falsi
prophetæ
a salute
excluden-
tur

13 ¹ Et factus est sermo Domini ad me, dicens: ² Fili hominis, vaticinare ad prophetas Israel, qui prophetant: et dices prophetantibus de corde suo: Audite verbum Domini: ³ Hæc dicit Dominus Deus: Væ prophetis insipientibus, qui sequuntur spiritum suum, et nihil vident. ⁴ Quasi vulpes in desertis, prophetæ tui Israel erant. ⁵ Non ascendistis ex adverso, neque opposuistis murum pro domo Israel, ut staretis in prælio in die Domini. ⁶ Vident vana, et divinant mendacium, dicentes: Ait Dominus: cum Dominus non miserit eos: et perseveraverunt confirmare sermonem. ⁷ Numquid non visionem cassam vidistis, et divinationem mendacem locuti estis? et dicitis, ait Dominus: cum ego non sim locutus. ⁸ Propterea hæc dicit Dominus Deus: Quia locuti estis vana, et vidistis mendacium: ideo ecce ego ad vos, dicit Dominus Deus: ⁹ Et erit manus mea super prophetas, qui vident vana, et divinant mendacium: in consilio populi mei non erunt, et in scriptura domus Israel non scribentur, nec in terram Israel ingredientur: et scietis quia ego Dominus Deus: ¹⁰ Eo quod deceperint populum meum, dicentes: Pax, et non est pax: et ipse ædificabat parietem, illi autem liniebant eum luto absque paleis. ¹¹ Dic ad eos, qui liniunt absque temperatura, quod casurus sit: erit enim imber inundans, et dabo lapides prægrandes desuper irruentes, et ventum procellæ dissipantem. ¹² Siquidem ecce cecidit paries: nunquid non dicetur vobis: Ubi est litura, quam linistis? ¹³ Propterea hæc dicit Dominus Deus: Et erumpere faciam spiritum tempestatum in indignatione mea, et imber inundans in furore meo erit: et lapides grandes in ira in consumptio-

(3) Ir 23; 1; Inf 14, 9; 34, 2.

nem. ¹⁴ Et destruam parietem, quem liniistis absque temperamento: et adæquabo eum terræ, et revelabitur fundamentum eius: et cadet, et consumetur in medio eius: et scietis quia ego sum Dominus. ¹⁵ Et complebo indignationem meam in pariete, et in his, qui liniunt eum absque temperamento, dicamque vobis: Non est paries, et non sunt qui liniunt eum. ¹⁶ Prophetæ Israel, qui prophetant ad Ierusalem, et vident ei visionem pacis: et non est pax, ait Dominus Deus.

¹⁷ Et tu fili hominis, pone faciem tuam contra filias populi tui, quæ prophetant de corde suo: et vaticinare super eas, ¹⁸ et dic: Hæc dicit Dominus Deus: Væ quæ consuunt pulvillos sub omni cubito manus: et faciunt cervicalia sub capite universæ ætatis ad capiendas animas: et cum capebant animas populi mei, vivificabant animas eorum. ¹⁹ Et violabant me ad populum meum propter pugillum hordei, et fragmen panis, ut interficerent animas, quæ non moriuntur, et vivificarent animas, quæ non vivunt, mentientes populo meo credenti mendaciis. ²⁰ Propter hoc hæc dicit Dominus Deus: Ecce ego ad pulvillos vestros, quibus vos capitis animas volantes: et dirumpam eos de brachiis vestris: et dimittam animas, quas vos capitis, animas ad volandum. ²¹ Et dirumpam cervicalia vestra, et liberabo populum meum de manu vestra, neque erunt ultra in manibus vestris ad prædandum: et scietis quia ego Dominus. ²² Pro eo quod mærere fecistis cor iusti mendaciter, quem ego non contritavi: et confortastis manus impij, ut non reverteretur a via sua mala, et viveret: ²³ propterea vana non videbitis, et divinationes non divinabitis amplius, et eruam populum meum de manu vestra: et scietis quia ego Dominus.

14 ¹ Et venerunt ad me viri seniorum Israel, et sederunt coram me. ² Et factus est sermo Domini ad me, dicens: ³ Filii hominis, viri isti posuerunt immunditias suas in cordibus suis, et scandalum iniquitatis suæ statuerunt contra faciem suam: numquid interrogatus respondebo eis?

prophe-
tissæ
mentien-
tes con-
funden-
tur

seniores
idolola-
træ cum
vate eis
loquente
disper-
dentur

4 Propter hoc loquere eis, et dices ad eos: Hæc dicit Dominus Deus: Homo homo de domo Israel, qui posuerit immunditias suas in corde suo, et scandalum iniquitatis suæ statuerit contra faciem suam, et venerit ad prophetam interrogans per eum me: ego Dominus respondebo ei in multitudine immunditiarum suarum: 5 ut capiatur domus Israel in corde suo, quo recesserunt a me in cunctis idolis suis. 6 Propterea dic ad domum Israel: Hæc dicit Dominus Deus: Convertimini, et recedite ab idolis vestris, et ab universis contaminationibus vestris avertite facies vestras. 7 Quia homo homo de domo Israel, et de proselytis quicumque advena fuerit in Israel, si alienitatem fuerit a me, et posuerit idola sua in corde suo, et scandalum iniquitatis suæ statuerit contra faciem suam, et venerit ad prophetam ut interroget per eum me: ego Dominus respondebo ei per me. 8 Et ponam faciem meam super hominem illum, et faciam eum in exemplum, et in proverbium, et disperdam eum de medio populi mei: et scietis quia ego Dominus. 9 Et propheta cum erraverit, et locutus fuerit verbum: ego Dominus decepi prophetam illum: et extendam manum meam super illum, et delebo eum de medio populi mei Israel. 10 Et portabunt iniquitatem suam: iuxta iniquitatem interrogantis, sic iniquitas prophetæ erit: 11 ut non erret ultra domus Israel a me, neque polluatur in universis prævaricationibus suis: sed sint mihi in populum, et ego sim eis in Deum, ait Dominus exercituum.

12 Et factus est sermo Domini ad me, dicens: 13 Fili hominis, terra cum peccaverit mihi, ut prævaricetur prævaricans, extendam manum meam super eam, et conteram virgam panis eius: et immittam in eam famem, et interficiam de ea hominem, et iumentum. 14 Et si fuerint tres viri isti in medio eius, Noe, Daniel, et Iob: ipsi iustitia sua

(9) Sup 13, 3. — (13) Sup 4, 16; 5, 16.

pauc
tantum
pili
serva-
buntur

liberabunt animas suas, ait Dominus exercituum. ¹⁵ Quod si et bestias pessimas induxero super terram ut vastem eam; et fuerit in via, eo quod non sit pertransiens propter bestias: ¹⁶ Tres viri isti si fuerint in ea, vivo ego, dicit Dominus Deus, quia nec filios, nec filias liberabunt: sed ipsi soli liberabuntur, terra autem desolabitur. ¹⁷ Vel si gladium induxero super terram illam, et dixerò gladio: Transi per terram: et interfecero de ea hominem, et iumentum: ¹⁸ et tres viri isti fuerint in medio eius: vivo ego, dicit Dominus Deus, non liberabunt filios, neque filias: sed ipsi soli liberabuntur. ¹⁹ Si autem et pestilentiam immiserò super terram illam, et effudero indignationem meam super eam in sanguine, ut auferam ex ea hominem, et iumentum: ²⁰ Et Noe, et Daniel, et Iob fuerint in medio eius: vivo ego, dicit Dominus Deus, quia filium, et filiam non liberabunt: sed ipsi iustitia sua liberabunt animas suas. ²¹ Quoniam hæc dicit Dominus Deus: Quod et si quatuor iudicia mea pessima, gladium, et famem, ac bestias malas, et pestilentiam immiserò in Ierusalem ut interficiam de ea hominem, et pecus: ²² tamen relinquetur in ea salvatio educentium filios, et filias: ecce ipsi ingredientur ad vos, et videbitis viam eorum, et adinventiones eorum, et consolabimini super malo, quod induxi in Ierusalem in omnibus, quæ importavi super eam. ²³ Et consolabuntur vos, cum videritis viam eorum, et adinventiones eorum: et cognoscetis quod non frustra fecerim omnia, quæ feci in ea, ait Dominus Deus.

7. Ierosolymorum prævaricatio, pœna, susceptio
nuntiatur, 15, 1—16, 63

15 ¹ Et factus est sermo Domini ad me, dicens: ² Fili hominis, quid fiet de ligno vitis ex omnibus lignis nemorum, quæ sunt inter ligna silvarum? ³ Numquid tolletur de ea lignum, ut fiat opus, aut fabricabitur de ea paxillus, ut dependeat in eo quodcumque vas? ⁴ Ecce igni datum est in escam: utramque partem eius con-

Ierusalem ut
lignum
vitis igni
tradetur

sumpsit ignis, et medietas eius redacta est in favillam: numquid utile erit ad opus? ⁵ Etiam cum esset integrum, non erat aptum ad opus: quanto magis cum illud ignis devoraverit, et combusserit, nihil ex eo fiet operis? ⁶ Propterea hæc dicit Dominus Deus: Quomodo lignum vitis inter ligna silvarum, quod dedi igni ad devorandum, sic tradam habitatores Ierusalem. ⁷ Et ponam faciem meam in eos: de igne egredientur, et ignis consumet eos: et scietis quia ego Dominus, cum posuero faciem meam in eos, ⁸ et dederò terram inviam, et desolatam: eo quod prævaricatores extiterint, dicit Dominus Deus.

quia, a
Deo ser-
vata ac
mundata
et ornata
atque
uxor duc-
ta

16 ¹ Et factus est sermo Domini ad me, dicens: ² Fili hominis notas fac Ierusalem abominationes suas: ³ et dices: Hæc dicit Dominus Deus Ierusalem: Radix tua, et generatio tua de terra Chanaan: pater tuus Amorrhæus, et mater tua Cethæa. ⁴ Et quando nata es in die ortus tui non est præcisus umbilicus tuus, et aqua non es lota in salutem, nec sale salita, nec involuta pannis. ⁵ Non pepercit super te oculus ut faceret tibi unum de his, misertus tui: sed proiecta es super faciem terræ in abiectioe animæ tuæ, in die qua nata es. ⁶ Transiens autem per te, vidi te conculcari in sanguine tuo; et dixi tibi cum esses in sanguine tuo: Vive; dixi, inquam, tibi: In sanguine tuo vive. ⁷ Multiplicatam quasi germen agri dedi te: et multiplicata es, et grandis effecta, et ingressa es, et pervenisti ad mundum muliebrem: ubera tua intumuerunt, et pilus tuus geminavit: et eras nuda, et confusione plena. ⁸ Et transivi per te, et vidi te: et ecce tempus tuum, tempus amantium: et expandi amictum meum super te, et operui ignominiam tuam. Et iuravi tibi, et ingressus sum pactum tecum: ait Dominus Deus: et facta es mihi. ⁹ Et lavi te aqua, et emundavi sanguinem tuum ex te: et unxi te oleo. ¹⁰ Et vestivi te discoloribus, et calceavi te ianthino: et cinxi te hyssò, et indui te subtilibus. ¹¹ Et ornavi te ornamento, et dedi armillas in manibus tuis, et

torquem circa collum tuum. ¹² Et dedi in aurem super os tuum, et circulos auribus tuis, et coronam decoris in capite tuo. ¹³ Et ornata es auro, et argento, et vestita es bysso, et polymito, et multicoloribus: similam, et mel, et oleum comedisti, et decora facta es vehementer nimis: et profecisti in regnum. ¹⁴ Et egressum est nomen tuum in gentes propter speciem tuam: quia perfecta eras in decore meo, quem posueram super te, dicit Dominus Deus.

¹⁵ Et habens fiduciam in pulchritudine tua fornicata es in nomine tuo: et exposuisti fornicationem tuam omni transeunti ut eius fieres. ¹⁶ Et sumens de vestimentis tuis fecisti tibi excelsa hinc inde consuta: et fornicata es super eis, sicut non est factum, neque futurum est. ¹⁷ Et tulisti vasa decoris tui de auro meo, atque argento meo, quæ dedi tibi: et fecisti tibi imagines masculinas, et fornicata es in eis. ¹⁸ Et sumpsisti vestimenta tua multicoloria, et operuisti illas: et oleum meum, et thymiana meum posuisti coram eis. ¹⁹ Et panem meum, quem dedi tibi, similam, et oleum, et mel, quibus enutrivisti te, posuisti in conspectu eorum in odorem suavitatis, et factum est, ait Dominus Deus. ²⁰ Et tulisti filios tuos, et filias tuas, quas generasti mihi: et immolasti eis ad devorandum. Numquid parva est fornicatio tua? ²¹ Immolasti filios meos, et dedisti, illos consecrans, eis. ²² Et post omnes abominationes tuas, et fornicationes, non es recordata dierum adolescentiæ tuæ, quando eras nuda, et confusione plena, conculcata in sanguine tuo. ²³ Et accidit post omnem malitiam tuam (væ, væ tibi, ait Dominus Deus) ²⁴ et ædificasti tibi lupanar, et fecisti tibi prostibulum in cunctis plateis. ²⁵ Ad omne caput viæ ædificasti signum prostitutionis tuæ: et abominabilem fecisti decorem tuum: et divisisti pedes tuos omni transeunti, et multiplicasti fornicationes tuas. ²⁶ Et fornicata es cuni filiis Ægypti vicinis tuis magnarum carnum: et multiplicasti fornicationem tuam ad irritandum me. ²⁷ Ecce ego extendam manum meam super te, et

procax
meretrix
et mulier
adultera
effecta
esi

auferam iustificationem tuam: et dabo te in animas odientium te filiarum Palæstinarum, quæ erubescunt in via tua scelerata. ²⁸ Et fornicata es in filiis Assyriorum, eo quod necdum fueris expleta: et postquam fornicata es, nec sic es satiata. ²⁹ Et multiplicasti fornicationem tuam in terra Chanaan cum Chaldæis: et nec sic satiata es. ³⁰ In quo mundabo cor tuum, ait Dominus Deus; cum facias omnia hæc opera mulieris meretricis, et procacis? ³¹ Quia fabricasti lupanar tuum in capite omnis viæ, et excelsum tuum fecisti in omni platea: nec facta es quasi meretrix fastidio augens pretium, ³² sed quasi mulier adultera, quæ super virum suum inducit alienos. ³³ Omnibus meretricibus dantur mercedes: tu autem dedisti mercedes cunctis amatoribus tuis; et dona donabas eis ut intrarent ad te undique ad fornicandum tecum. ³⁴ Factumque est in te contra consuetudinem mulierum in fornicationibus tuis, et post te non erit fornicatio: in eo enim quod dedisti mercedes, et mercedes non accepisti, factum est in te contrarium. ³⁵ Propterea meretrix audi verbum Domini. ³⁶ Hæc dicit Dominus Deus: Quia effusum est æs tuum, et revelata est ignominia tua in fornicationibus tuis super amatores tuos, quæ super idola abominationum tuarum in sanguine filiorum tuorum, quos dedisti eis: ³⁷ Ecce ego congregabo omnes amatores tuos, quibus commista es, et omnes, quos dilexisti cum universis, quos oderas: et congregabo eos super te undique, et nudabo ignominiam tuam coram eis, et videbunt omnem turpitudinem tuam. ³⁸ Et iudicabo te iudiciis adulterarum, et effudentium sanguinem: et dabo te in sanguinem furoris et zeli. ³⁹ Et dabo te in manus eorum, et destruent lupanar tuum: et demolientur prostibulum tuum: et denudabunt te vestimentis tuis, et auferent vasa decoris tui: et derelinquent te nudam, plenamque ignominia: ⁴⁰ et adducent super te multitudinem, et lapidabunt te

gravissime punietur, quia peior est quam Sodoma et Samaria

(37) Inf 23, 10.

lapidibus, et trucidabunt te gladiis suis. ⁴¹ Et comburent domos tuas igni, et facient in te iudicia in oculis mulierum plurimarum: et desines fornicari, et mercedes ultra non dabis. ⁴² Et requiescet indignatio mea in te: et auferetur zelus meus a te, et quiescam, nec irascar amplius. ⁴³ Eo quod non fueris recordata dierum adolescentiæ tuæ, et provocasti me in omnibus his: quapropter et ego vias tuas in capite tuo dedi, ait Dominus Deus, et non feci iuxta scelera tua in omnibus abominationibus tuis. ⁴⁴ Ecce omnis, qui dicit vulgo proverbium, in te assumet illud, dicens: Sicut mater, ita et filia eius. ⁴⁵ Filia matris tuæ es tu, quæ proiecit virum suum, et filios suos: et soror sororum tuarum es tu, quæ proiecerunt viros suos, et filios suos: mater vestra Cethæa, et pater vester Amorrhæus. ⁴⁶ Et soror tua maior, Samaria, ipsa et filiæ eius, quæ habitant ad sinistram tuam: soror autem tua minor te, quæ habitat a dextris tuis, Sodoma, et filia eius. ⁴⁷ Sed nec in viis earum ambulasti, neque secundum scelera earum fecisti pauxillum minus: pene sceleratiora fecisti illis in omnibus viis tuis. ⁴⁸ Vivo ego, dicit Dominus Deus, quia non fecit Sodoma soror tua ipsa, et filia eius, sicut fecisti tu, et filia tuæ. ⁴⁹ Ecce hæc fuit iniquitas Sodomæ sororis tuæ, superbia, saturitas panis et abundantia, et otium ipsius, et filiarum eius: et manum egeno, et pauperi non porrigebant. ⁵⁰ Et elevatae sunt, et fecerunt abominationes coram me: et abstuli eas sicut vidisti. ⁵¹ Et Samaria dimidium peccatorum tuorum non peccavit: sed vicisti eas sceleribus tuis, et iustificasti sorores tuas in omnibus abominationibus tuis, quas operata es. ⁵² Ergo et tu porta confusionem tuam, quæ vicisti sorores tuas peccatis tuis, sceleratius agens ab eis: iustificatae sunt enim a te: ergo et tu confundere, et porta ignominiam tuam; quæ iustificasti sorores tuas. ⁵³ Et convertam restituens eas conversione Sodomorum cum filiabus

(41) 2 Rg 25, 9. — (49) Gn 19, 24.

suis, et conversione Samariæ, et filiarum eius: et convertam reversionem tuam in medio earum, ⁵⁴ ut portes ignominiam tuam, et confundaris in omnibus; quæ fecisti consolans eas. ⁵⁵ Et soror tua Sodoma, et filiæ eius revertentur ad antiquitatem suam: et Samaria, et filiæ eius revertentur ad antiquitatem suam: et tu, et filiæ tuæ revertimini ad antiquitatem vestram. ⁵⁶ Non fuit autem Sodoma soror tua audita in ore tuo, in die superbiæ tuæ, ⁵⁷ antequam revelaretur malitia tua: sicut hoc tempore in opprobrium filiarum Syriæ, et cunctarum in circuitu tuo filiarum Palæstinarum, quæ ambiunt te per gyrum. ⁵⁸ Scelus tuum, et ignominiam tuam tu portasti, ait Dominus Deus.

propter
pactum
tamen
iterum
suscepit
tur

⁵⁹ Quia hæc dicit Dominus Deus: Et faciam tibi sicut despexisti iuramentum, ut irritum faceres pactum: ⁶⁰ et recordabor ego pacti mei tecum in diebus adolescentiæ tuæ: et suscitabo tibi pactum sempiternum. ⁶¹ Et recordaberis viarum tuarum, et confunderis: cum receperis sorores tuas te maiores cum minoribus tuis: et dabo eas tibi in filias, sed non ex pacto tuo. ⁶² Et suscitabo ego pactum meum tecum: et scies quia ego Dominus, ⁶³ ut recorderis, et confundaris, et non sit tibi ultra aperire os præ confusione tua, cum placatus tibi fuero in omnibus, quæ fecisti, ait Dominus Deus.

8. Sors domus David prædicatur, 17, 1—24

Humilia-
tio Sede-
ciæ fædi-
fragi pa-
rabola

17 ¹ Et factum est verbum Domini ad me, dicens: ² Fili hominis propone ænigma, et narra parabolam ad domum Israel, ³ et dices: Hæc dicit Dominus Deus: Aquila grandis magnarum alarum, longo membrorum ductu, plena plumis, et varietate, venit ad Libanum, et tulit medullam cedri. ⁴ Summitatem frondium eius avulsit: et transportavit eam in terram Chanaan, in urbe negotiatorum posuit illam. ⁵ Et tulit de semine terræ, et posuit illud in terra pro semine, ut firmaret radicem super aquas multas: in superficie posuit illud. ⁶ Cumque germinasset, crevit in vineam latiore humili statura, respicientibus ra-

mis eius ad eam: et radices eius sub illa erant; facta est ergo vinea, et fructificavit in palmites, et emisit propagines. ⁷ Et facta est aquila altera grandis magnis alis, multisque plumis: et ecce vinea ista quasi mittens radices suas ad eam, palmites suos extendit ad illam, ut irrigaret eam de areolis germinis sui. ⁸ In terra bona super aquas multas plantata est: ut faciat frondes, et portet fructum, ut sit in vineam grandem. ⁹ Dic: Hæc dicit Dominus Deus: Ergone prosperabitur? nonne radices eius evellet, et fructus eius dstringet, et siccabit omnes palmites germinis eius, et arescet: et non in brachio grandi, neque in populo multo, ut eveleret eam radicitus? ¹⁰ Ecce plantata est: ergone prosperabitur? nonne cum tetigerit eam ventus urens siccabitur, et in areis germinis sui arescet? ¹¹ Et factum est verbum Domini ad me, dicens: ¹² Dic ad domum exasperantem: Nescitis quid ista significant? Dic: Ecce venit rex Babylonis in Ierusalem: et assumet regem, et principes eius, et adducet eos ad semetipsum in Babylonem. ¹³ Et tollet de semine regni, ferietque cum eo fœdus: et ab eo accipiet iusiurandum. Sed et fortes terræ tollet, ¹⁴ ut sit regnum humile, et non elevetur, sed custodiat pactum eius, et servet illud. ¹⁵ Qui recedens ab eo misit nuntios ad Ægyptum ut daret sibi equos, et populum multum. Numquid prosperabitur, vel consequetur salutem qui fecit hæc? et qui dissolvit pactum, numquid effugiet? ¹⁶ Vivo ego, dicit Dominus Deus: quoniam in loco regis, qui constituit eum regem, cuius fecit irritum iuramentum, et solvit pactum, quod habebat cum eo, in medio Babylonis morietur. ¹⁷ Et non in exercitu grandi, neque in populo multo faciet contra eum Pharaon prælium: in iactu aggeris, et in destructione vallorum ut interficiat animas multas. ¹⁸ Spreverat enim iuramentum ut solveret fœdus, et ecce dedit manum suam: et cum omnia hæc fecerit, non effugiet. ¹⁹ Propterea hæc dicit Dominus Deus: Vivo ego, quoniam iuramentum, quod sprevit, et fœdus, quod prævaricatus est, ponam

ac declaratione eius nuntiatur

in caput eius. ²⁰ Et expandam super eum rete meum, et comprehendetur in sagena mea: et adducam eum in Babylonem, et iudicabo eum ibi in prævicatione, qua despexit me. ²¹ Et omnes profugi eius cum universo agmine suo, gladio cadent: residui autem in omnem ventum dispergentur: et scietis quia ego Dominus locutus sum.

exaltatio
domus
David
parabola
propheta-
tur

²² Hæc dicit Dominus Deus: Et sumam ego de medulla cedri sublimis, et ponam: de vertice ramorum eius tenerum dstringam, et plantabo super montem excelsum et eminentem. ²³ In monte sublimi Israel plantabo illud, et erumpet in germen, et faciet fructum, et erit in cedrum magnam: et habitabunt sub ea omnes volucres, et universum volatile sub umbra frondium eius nidificabit. ²⁴ Et scient omnia ligna regionis, quia ego Dominus humiliavi lignum sublime, et exaltavi lignum humile: et siccavi lignum viride, et frondere feci lignum aridum. Ego Dominus locutus sum, et feci.

9. Ratio iudiciorum divinarum exponitur, 18, 1—32

Peccator
morietur

18 ¹ Et factus est sermo Domini ad me, dicens: ² Quid est quod inter vos parabolam vertitis in proverbium istud in terra Israel, dicentes: Patres comederunt uvam acerbam, et dentes filiorum obstupescunt? ³ Vivo ego, dicit Dominus Deus, si erit ultra vobis parabola hæc in proverbium in Israel. ⁴ Ecce omnes animæ, meæ sunt: ut anima patris, ita et anima filii mea est: anima, quæ peccaverit, ipsa morietur.

sed ius-
tus vi-
vet

⁵ Et vir si fuerit iustus, et fecerit iudicium, et iustitiam, ⁶ in montibus non comederit, et oculos suos non levaverit ad idola domus Israel: et uxorem proximi sui non violaverit, et ad mulierem menstruatam non accesserit: ⁷ et hominem non contristaverit: pignus debitori reddiderit, per vim nihil rapuerit: panem suum esurienti dederit, et

(20) Sup 12, 13; Inf 32, 3. — (2) Ir 31, 29. — (7) Is 53, 7; Mi 25, 35.

nudum operuerit vestimento: ⁸ ad usuram non commodaverit, et amplius non acceperit: ab iniquitate averterit manum suam, et iudicium verum fecerit inter virum et virum: ⁹ in præceptis meis ambulaverit, et iudicia mea custodierit ut faciat veritatem: hic iustus est, vita vivet, ait Dominus Deus.

¹⁰ Quod si genuerit filium latronem effundentem sanguinem, et fecerit unum de istis: ¹¹ et hæc quidem omnia non facientem, sed in montibus comedentem, et uxorem proximi sui polluentem: ¹² egenum, et pauperem contristantem, rapientem rapinas, pignus non reddentem, et ad idola levantem oculos suos, abominationem facientem: ¹³ ad usuram dantem, et amplius accipientem: numquid vivet? non vivet; cum universa hæc detestanda fecerit, morte morietur, sanguis eius in ipso erit.

¹⁴ Quod si genuerit filium, qui videns omnia peccata patris sui, quæ fecit, timuerit, et non fecerit simile eis: ¹⁵ super montes non comederit, et oculos suos non levaverit ad idola domus Israel, et uxorem proximi sui non violaverit: ¹⁶ et virum non contristaverit, pignus non retinuerit, et rapinam non rapuerit, panem suum esurienti dederit, et nudum operuerit vestimento: ¹⁷ a pauperis iniuria averterit manum suam, usuram et superabundantiam non acceperit, iudicia mea fecerit, in præceptis meis ambulaverit: hic non morietur in iniquitate patris sui, sed vita vivet. ¹⁸ Pater eius quia calumniatus est, et vim fecit fratri, et malum operatus est in medio populi sui, ecce mortuus est in iniquitate sua.

¹⁹ Et dicitis: Quare non portavit filius iniquitatem patris? Videlicet, quia filius iudicium, et iustitiam operatus est, omnia præcepta mea custodivit, et fecit illa, vivet vita. ²⁰ Anima, quæ peccaverit, ipsa morietur: filius non portabit iniquita-

filius ma-
lus patris
boni mo-
rietur

filius bo-
nus pa-
tris mali
vivet

unusquis-
que iuxta
opera sua
iudicabi-
tur

(20) Dt 24, 16; 2 Rg 14, 6; 2 Par 25, 4.

tem patris, et pater non portabit iniquitatem filii: iustitia iusti super eum erit, et impietas impii erit super eum.

peccator
pœnitens
vivet

21 Si autem impius egerit pœnitentiam ab omnibus peccatis suis, quæ operatus est, et custodierit omnia prœcepta mea, et fecerit iudicium, et iustitiam: vita vivet, et non morietur. 22 Omnium iniquitatum eius, quas operatus est, non recordabor: in iustitia sua, quam operatus est, vivit. 23 Numquid voluntatis meæ est mors impii, dicit Dominus Deus, et non ut convertatur a viis suis, et vivat?

sed iustus
prævaricans
morietur

24 Si autem averterit se iustus a iustitia sua, et fecerit iniquitatem secundum omnes abominaciones, quas operari solet impius, numquid vivet? omnes iustitiæ eius, quas fecerat, non recordabuntur: in prævaricatione, qua prævaricatus est, et in peccato suo, quod peccavit, in ipsis morietur.

hæc ratio
iudicandi
æqua est

25 Et dixistis: Non est æqua via Domini. Audite ergo domus Israel: Numquid via mea non est æqua, et non magis viæ vestræ pravæ sunt? 26 Cum enim averterit se iustus a iustitia sua, et fecerit iniquitatem, morietur in eis: in iniustitia, quam operatus est, morietur. 27 Et cum averterit se impius ab impietate sua, quam operatus est, et fecerit iudicium, et iustitiam: ipse animam suam vivificabit. 28 Considerans enim, et avertens se ab omnibus iniquitatibus suis, quas operatus est, vita vivet, et non morietur. 29 Et dicunt filii Israel: Non est æqua via Domini. Numquid viæ meæ non sunt æquæ, domus Israel, et non magis viæ vestræ pravæ? 30 Idcirco unumquemque iuxta vias suas iudicabo domus Israel, ait Dominus Deus.

peccatores
convertantur
et vivent

Convertimini, et agite pœnitentiam ab omnibus iniquitatibus vestris: et non erit vobis in ruinam iniquitas. 31 Proiicite a vobis omnes prævaricationes vestras, in quibus prævaricati estis, et facite vobis cor novum, et spiritum novum: et quare

(23) Ps 29, 4; Inf 33, 11. — (30) Mt 3, 2.

moriemini domus Israel? ³² Quia nolo mortem morientis, dicit Dominus Deus, revertimini, et vivite.

10. Principes Israel deflentur, 19, 1—14

19 ¹ Et tu assume planctum super principes Israel, ² et dices: Quare mater tua leæna inter leones cubavit, in medio leunculorum enutrivit catulos suos?

³ Et eduxit unum de leunculis suis, et leo factus est: et didicit capere prædam, hominemque comedere. ⁴ Et audierunt de eo gentes, et non absque vulneribus suis ceperunt eum: et adduxerunt eum in catenis in terram Ægypti.

⁵ Quæ cum vidisset quoniam infirmata est, et periit exspectatio eius: tulit unum de leunculis suis, leonem constituit eum. ⁶ Qui incedebat inter leones, et factus est leo: et didicit prædam capere, et homines devorare: ⁷ Didicit viduas facere, et civitates eorum in desertum adducere: et desolata est terra, et plenitudo eius a voce rugitus illius. ⁸ Et convenerunt adversus eum gentes undique de provinciis, et expanderunt super eum rete suum, in vulneribus earum captus est. ⁹ Et miserunt eum in caveam, in catenis adduxerunt eum ad regem Babylonis: miseruntque eum in carcerem, ne audiretur vox eius ultra super montes Israel.

¹⁰ Mater tua quasi vinea in sanguine tuo super aquam plantata est: fructus eius, et frondes eius creverunt ex aquis multis.

¹¹ Et factæ sunt ei virgæ solidæ in sceptrâ dominantium, et exaltata est statura eius inter frondes: et vidit altitudinem suam in multitudine palmitum suorum. ¹² Et evulsa est in ira, in terramque projecta, et ventus urens siccavit fructum eius: marcuerunt, et arefactæ sunt virgæ roboris eius: ignis comedit eam. ¹³ Et nunc transplantata est in desertum, in terra invia, et sitiendi. ¹⁴ Et egres-

Filii
leænæ

Ioachaz

et Ioachin

vitis vi-
neæ

Sedecias

(32) Sup 23; Inf 33, 11. — (12) Os 13, 15.

sus est ignis de virga ramorum eius, qui fructum eius comedit: et non fuit in ea virga fortis, sceptrum dominantium. Planctus est, et erit in planctum.

11. Pollutus populus Israel purgabitur, 20, 1—44

Seniori-
bus De-
um inter-
roganti-
bus expo-
nuntur

20 ¹ Et factum est in anno septimo, in quinto, in decima mensis: venerunt viri de senioribus Israel ut interrogarent Dominum, et sederunt coram me. ² Et factus est sermo Domini ad me, dicens: ³ Fili hominis loquere senioribus Israel, et dices ad eos: Hæc dicit Dominus Deus: Numquid ad interrogandum me vos venistis? vivo ego quia non respondebo vobis, ait Dominus Deus.

abomina-
tiones pa-
trum in
Ægypto

⁴ Si iudicas eos, si iudicas filii hominis, abominaciones patrum eorum ostende eis. ⁵ Et dices ad eos: Hæc dicit Dominus Deus: in die, qua elegeri Israel, et levavi manum meam pro stirpe domus Iacob, et apparui eis in terra Ægypti, et levavi manum meam pro eis, dicens: Ego Dominus Deus vester: ⁶ in die illa levavi manum meam pro eis, ut educerem eos de terra Ægypti, in terram, quam provideram eis, fluentem lacte, et melle: quæ est egregia inter omnes terras. ⁷ Et dixi ad eos: Unusquisque offensiones oculorum suorum abiciat, et in idolis Ægypti nolite pollui: ego Dominus Deus vester. ⁸ Et irritaverunt me, nolueruntque me audire: unusquisque abominaciones oculorum suorum non proiecit, nec idola Ægypti reliquerunt: et dixi ut effunderem indignationem meam super eos, et implem iram meam in eis, in medio terræ Ægypti. ⁹ Et feci propter nomen meum, ut non violaretur coram gentibus, in quarum medio erant, et inter quas apparui eis ut educerem eos de terra Ægypti.

inobædi-
entia pa-
trum in
deserto

¹⁰ Eieci ergo eos de terra Ægypti, et eduxi eos in desertum. ¹¹ Et dedi eis præcepta mea, et iudicia mea ostendi eis, quæ faciens homo, vivet in

(11) Lv. 18, 5; Rom 10, 5.

eis. ¹² Insuper et sabbata mea dedi eis, ut essent signum inter me et eos: et scirent quia ego Dominus sanctificans eos. ¹³ Et irritaverunt me domus Israel in deserto, in praeceptis meis non ambulaverunt, et iudicia mea proiecerunt, quæ faciens homo vivet in eis: et sabbata mea violaverunt vehementer: dixi ergo ut effunderem furorem meum super eos in deserto, et consumerem eos. ¹⁴ Et feci propter nomen meum, ne violaretur coram gentibus, de quibus cieci eos in conspectu earum. ¹⁵ Ego igitur levavi manum meam super eos in deserto, ne inducerem eos in terram, quam dedi eis fluentem lacte, et melle, præcipuam terrarum omnium: ¹⁶ Quia iudicia mea proiecerunt, et in praeceptis meis non ambulaverunt, et sabbata mea violaverunt: post idola enim cor eorum gradiebatur. ¹⁷ Et pepercit oculus meus super eos ut non interficerem eos: nec consumpsi eos in deserto.

¹⁸ Dixi autem ad filios eorum in solitudine: In praeceptis patrum vestrorum nolite incedere, nec iudicia eorum custodiat, nec in idolis eorum polluatini: ¹⁹ Ego Dominus Deus vester: in praeceptis meis ambulate, iudicia mea custodite, et facite ea: ²⁰ Et sabbata mea sanctificate ut sint signum inter me et vos, et sciatis quia ego sum Dominus Deus vester. ²¹ Et exacerbaverunt me filii, in praeceptis meis non ambulaverunt: et iudicia mea non custodierunt ut facerent ea: quæ cum fecerit homo, vivet in eis: et sabbata mea violaverunt: et comminatus sum ut effunderem furorem meum super eos, et implerem iram meam in eis in deserto. ²² Averti autem manum meam, et feci propter nomen meum, ut non violaretur coram gentibus, de quibus eieci eos in oculis earum. ²³ Iterum levavi manum meam in eos in solitudine, ut dispergerem illos in nationes, et ventilerem in terras: ²⁴ eo quod iudicia mea non fecissent, et praecepta mea reprobassent, et sabbata mea violassent, et post idola patrum suorum fuis-

et præva-
ricatio
filiorum

(12) Ex 20, 8; 31, 13; Dt 5, 12.

sent oculi eorum. ²⁵ Ergo et ego dedi eis præcepta non bona, et iudicia, in quibus non vivent: ²⁶ Et pollui eos in muneribus suis cum offerrent omne, quod aperit vulvam, propter delicta sua: et scient quia ego Dominus.

pollutio
patrum
in
Chanaan

²⁷ Quamobrem loquere ad domum Israel, fili hominis: et dices ad eos: Hæc dicit Dominus Deus: Adhuc et in hoc blasphemaverunt me patres vestri, cum sprevisset me contemntes: ²⁸ et induxissem eos in terram, super quam levavi manum meam ut darem eis: viderunt omnem collem excelsum, et omne lignum nemorosum, et immolarunt ibi victimas suas: et dederunt ibi irritationem oblationis suæ, et posuerunt ibi odorem suavitatis suæ, et libaverunt libationes suas. ²⁹ Et dixi ad eos: Quid est excelsum, ad quod vos ingredimini? et vocatum est nomen eius Excelsum usque ad hanc diem.

et idolo-
latria
filiorum

³⁰ Propterea dic ad domum Israel: Hæc dicit Dominus Deus: Certe in via patrum vestrorum vos polluimini, et post offendicula eorum vos fornicamini: ³¹ et in oblatione donorum vestrorum, cum traducitis filios vestros per ignem, vos polluimini in omnibus idolis vestris usque hodie: et ego respondebo vobis domus Israel? Vivo ego, dicit Dominus Deus, quia non respondebo vobis.

futura
purgatio
filiorum
Israel

³² Neque cogitatio mentis vestræ fiet, dicentium: Erimus sicut gentes, et sicut cognationes terræ ut colamus ligna, et lapides. ³³ Vivo ego, dicit Dominus Deus, quoniam in manu forti, et in brachio extento, et in furore effuso regnabo super vos. ³⁴ Et educam vos de populis: et congregabo vos de terris, in quibus dispersi estis, in manu valida, et in brachio extento, et in furore effuso regnabo super vos. ³⁵ Et adducam vos in desertum populorum, et iudicabor vobiscum ibi facie ad faciem. ³⁶ Sicut iudicio contendi adversum patres vestros in deserto terræ Ægypti, sic iudicabo vos, dicit Dominus Deus. ³⁷ Et subiiciam vos sceptro meo, et inducam vos in vinculis fœderis. ³⁸ Et eligam

de vobis transgressores, et impios, et de terra incolatus eorum educam eos, et in terram Israel non ingredientur: et scietis quia ego Dominus.

³⁹ Et vos domus Israel, Hæc dicit Dominus Deus: Singuli post idola vestra ambulate, et servite eis. Quod si et in hoc non audieritis me, et nomen meum sanctum pollueritis ultra in muneribus vestris, et in idolis vestris: ⁴⁰ in monte sancto meo, in monte excelso Israel, ait Dominus Deus, ibi serviet mihi omnis domus Israel; omnes, inquam, in terra, in qua placebunt mihi, et ibi quæram primitias vestras, et initium decimarumstrarum in omnibus sanctificationibus vestris. ⁴¹ In odorem suavitatis suscipiam vos, cum eduxero vos de populis, et congregavero vos de terris, in quas dispersi estis, et sanctificabor in vobis in oculis nationum. ⁴² Et scietis quia ego Dominus, cum induxero vos ad terram Israel, in terram, pro qua levavi manum meam, ut darem eam patribus vestris. ⁴³ Et recordabimini ibi viarumstrarum, et omnium scelerum vestrorum, quibus polluti estis in eis: et displicebitis vobis in conspectu vestro in omnibus malitiis vestris, quas fecistis. ⁴⁴ Et scietis quia ego Dominus, cum benefecero vobis propter nomen meum, et non secundum vias vestras malas, neque secundum scelera vestra pessima domus Israel, ait Dominus Deus.

12. Ierusalem et Ammon gladio percutientur,

20, 45—21, 32

⁴⁵ Et factus est sermo Domini ad me, dicens: ⁴⁶ Fili hominis, pone faciem tuam contra viam austri, et stilla ad africanum, et propbeta ad saltum agri meridiani. ⁴⁷ Et dices saltui meridiano: Audi verbum Domini: hæc dicit Dominus Deus: Ecce ego succendam in te ignem, et comburam in te omne lignum viride, et omne lignum aridum: non exstinguetur flamma succensionis: et comburetur in ea omnis facies ab austro usque ad aquilonem. ⁴⁸ Et videbit universa caro quia ego Dominus succendi eam, nec exstinguetur.

et restitutio cultus Deo placens

Succensus saltus meridiani

significat

gladium
Domini
in Ierusa-
lemgladium
exacutum
et lima-
tum

49 Et dixi: A a a, Domine Deus: ipsi dicunt de me: Numquid non per parabolas loquitur iste?

21 ¹ Et factus est sermo Domini ad me, dicens: ² Fili hominis pone faciem tuam ad Ierusalem, et stilla ad sanctuaria, et propheta contra humum Israel: ³ Et dices terræ Israel: Hæc dicit Dominus Deus: Ecce ego ad te, et eiciam gladium meum de vagina sua, et occidam in te iustum, et impium. ⁴ Pro eo autem quod occidi in te iustum, et impium, idcirco egredietur gladius meus de vagina sua ad omnem carnem ab austro usque ad aquilonem: ⁵ Ut sciat omnis caro quia ego Dominus eduxi gladium meum de vagina sua irrevocabilem. ⁶ Et tu fili hominis ingemisce in contritione lumborum, et in amaritudinibus ingemisce coram eis. ⁷ Cumque dixerint ad te: Quare tu gemis? dices: Pro auditu: quia venit, et tabescet omne cor, et dissolventur universæ manus, et infirmabitur omnis spiritus, et per cuncta genua fluent aquæ: ecce venit, et fiet, ait Dominus Deus.

⁸ Et factus est sermo Domini ad me, dicens: ⁹ Fili hominis propheta, et dices: Hæc dicit Dominus Deus: Loquere: Gladius, gladius exacutus est, et limatus. ¹⁰ Ut cædat victimas, exacutus est: ut splendeat, limatus est: qui moves sceptrum filii mei, succidisti omne lignum. ¹¹ Et dedi eum ad levigandum ut teneatur manu: iste exacutus est gladius, et iste limatus est ut sit in manu interficientis. ¹² Clama, et ulula fili hominis, quia hic factus est in populo meo; hic in cunctis ducibus Israel, qui fugerant: gladio traditi sunt cum populo meo, idcirco plaude super femur, ¹³ quia probatus est: et hoc, cum sceptrum subverterit, et non erit, dicit Dominus Deus. ¹⁴ Tu ergo fili hominis propheta, et percute manu ad manum, et duplicetur gladius, ac triplicetur gladius interfectorum: hic est gladius occisionis magnæ, qui obstupescere eos facit, ¹⁵ et corde tabescere, et multiplicat ruinas. In omnibus portis eorum dedi conturbationem gladii acuti, et limati ad fulgendum, amicti ad cædem. ¹⁶ Exacuere, vade ad dexteram, sive ad

sinistram, quocumque faciei tuæ est appetitus.
 17 Quin et ego plaudam manu ad manum, et implebo indignationem meam ego Dominus locutus sum.

18 Et factus est sermo Domini ad me, dicens:
 19 Et tu fili hominis pone tibi duas vias, ut veniat gladius regis Babylonis: de terra una egredientur ambæ: et manu capiet coniecturam, in capite viæ civitatis coniciet. 20 Viam pones ut veniat gladius ad Rabbath filiorum Ammon, et ad Iudam in Ierusalem munitissimam. 21 Stetit enim rex Babylonis in bivio, in capite duarum viarum, divinationem quærens, commiscens sagittas: interrogavit idola, exta consuluit. 22 Ad dexteram eius facta est divinatio super Ierusalem ut ponat arietes, ut aperiat os in cæde, ut elevet vocem in ululatu, ut ponat arietes contra portas, ut comportet aggerem, ut ædificet munitiones. 23 Eritque quasi consulens frustra oraculum in oculis eorum, et sabbatorum otium imitans: ipse autem recordabitur iniquitatis ad capiendum.

24 Idcirco hæc dicit Dominus Deus: Pro eo quod recordati estis iniquitatis vestræ, et revelastis prævaricationes vestras, et apparuerunt peccata vestra in omnibus cogitationibus vestris: pro eo, inquam, quod recordati estis, manu capiemi. 25 Tu autem profane, impie dux Israel, cuius venit dies in tempore iniquitatis præfinita: 26 Hæc dicit Dominus Deus: Aufer cidarim, tolle coronam: nonne hæc est, quæ humilem sublevavit, et sublimem humiliavit? 27 Iniquitatem, iniquitatem, iniquitatem ponam eam: et hoc non factum est donec veniret cuius est iudicium, et tradam ei.

28 Et tu fili hominis propheta, et dic: Hæc dicit Dominus Deus ad filios Ammon, et ad opprobrium eorum, et dices: Mucro, mucro evaginate ad occidendum, limate ut interficias, et fulgeas, 29 cum tibi viderentur vana, et divinarentur mendacia: ut dareris super colla vulneratorum impiorum, quorum venit dies in tempore iniquitatis præfinita. 30 Revertere ad vaginam tuam in loco, in quo creatus

seu gladius regis Babylonis

qui Ierusalem regemque eius

et filios Ammon cædet

es, in terra natiuitatis tuæ iudicabo te, ³¹ et effundam super te indignationem meam: in igne furoris mei sufflabo in te, daboque te in manus hominum insipientium, et fabricantium interitum. ³² Igni eris cibus, sanguis tuus erit in medio terræ, oblivioni traderis: quia ego Dominus locutus sum.

13. Corruptio communis Ierosolymorum describitur,
22, 1—31

Civitas
sanguinum et
idolorum

22 ¹ Et factum est verbum Domini ad me, dicens: ² Et tu fili hominis nonne iudicas, nonne iudicas civitatem sanguinum? ³ et ostendes ei omnes abominationes suas, et dices: Hæc dicit Dominus Deus: Civitas effundens sanguinem in medio sui ut veniat tempus eius: et quæ fecit idola contra semetipsam ut pollueretur. ⁴ In sanguine tuo, qui a te effusus est, deliquisti: et in idolis tuis, quæ fecisti, polluta es: et appropinquare fecisti dies tuos, et adduxisti tempus annorum tuorum: propterea dedi te opprobrium gentibus, et irrisionem universis terris. ⁵ Quæ iuxta sunt, et quæ procul a te, triumphabunt de te: sordida, nobilis, grandis interitu.

sceleribus variis
polluta
est

⁶ Ecce principes Israel singuli in brachio suo fuerunt in te ad effundendum sanguinem. ⁷ Patrem, et matrem contumeliis affecerunt in te, advenam calumniati sunt in medio tui, pupillum et viduam contristaverunt apud te: ⁸ Sanctuaria mea sprevisi, et sabbata mea polluisti. ⁹ Viri detractores fuerunt in te ad effundendum sanguinem, et super inontes comederunt in te, scelus operati sunt in medio tui. ¹⁰ Verecundiora patris discooperuerunt in te, immunditiam menstruatæ humiliaverunt in te. ¹¹ Et unusquisque in uxorem proximi sui operatus est abominationem, et socer nurum suam polluit nefarie, frater sororem suam filiam patris sui oppressit in te. ¹² Munera acceperunt apud te ad effundendum sanguinem: usuram, et superabundantiam accepisti, et avare proximos tuos calum-

sceleribus
variis
polluta
est

(11) Ir 5, 8.

niabaris: meique oblita es, ait Dominus Deus. 13 Ecce complosi manus meas super avaritiam tuam, quam fecisti, et super sanguinem, qui effusus est in medio tui. 14 Numquid sustinebit cor tuum, aut prævalebunt manus tuæ in diebus, quos ego faciam tibi? ego Dominus locutus sum, et faciam. 15 Et dispergam te in nationes, et ventilabo te in terras, et deficere faciam immunditiam tuam a te. 16 Et possidebo te in conspectu gentium: et scies quia ego Dominus.

17 Et factum est verbum Domini ad me, dicens: 18 Fili hominis, versa est mihi domus Israel in scoriam: omnes isti æs, et stannum, et ferrum, et plumbum in medio fornacis: scoria argenti facti sunt. 19 Propterea hæc dicit Dominus Deus: Eo quod versi estis omnes in scoriam, propterea ecce ego congregabo vos in medio Ierusalem, 20 congregatione argenti, et æris, et stanni, et ferri, et plumbi in medio fornacis: ut succendam in ea ignem ad conflandum. Sic congregabo in furore meo, et in ira mea, et requiescam: et conflabo vos. 21 Et congregabo vos, et succendam vos in igne furoris mei, et conflabimini in medio eius. 22 Ut conflatur argentum in medio fornacis, sic eritis in medio eius: et scietis quia ego Dominus, cum effuderim indignationem meam super vos.

23 Et factum est verbum Domini ad me, dicens: 24 Fili hominis, dic ei: Tu es terra immunda, et non compluta in die furoris. 25 Coniuratio prophetarum in medio eius, sicut leo rugiens, rapiensque prædam, animas devoraverunt, opes et pretium acceperunt, viduas eius multiplicaverunt in medio illius. 26 Sacerdotes eius contempserunt legem meam, et polluerunt sanctuaria mea: inter sanctum et profanum non habuerunt distantiam: et inter pollutum et mundum non intellexerunt: et a sabbatis meis averterunt oculos suos, et coinquinabar in medio eorum. 27 Principes eius in medio illius, quasi lupi rapientes prædam ad effundendum san-

ideo ut
scoria
conflabitur

allegata
in medio
conflatur

quia prophetae et sacerdotes et principes et populus corrupti sunt

(27) Mch 3, 11; Soph 3, 3.

guinem, et ad perdendas animas, et avare ad secunda lucra. ²⁸ Prophetæ autem eius liniebant eos absque temperamento, videntes vana, et divinantes eis mendacium, dicentes: Hæc dicit Dominus Deus, cum Dominus non sit locutus. ²⁹ Populi terræ calumniabantur calumniam, et rapiebant violenter: egenum, et pauperem affligebant, et advenam opprimebant calumnia absque iudicio. ³⁰ Et quæsivi de eis virum, qui interponeret sepem, et staret oppositus contra me pro terra, ne dissiparem eam: et non inveni. ³¹ Et effudi super eos indignationem meam, in igne iræ meæ consumpsi eos: viam eorum in caput eorum reddidi; ait Dominus Deus.

14. Idololatria Samariæ et Ierusalem depingitur,
23, 1—49

Parabola
sororum
Oolla et
Ooliba

23 ¹ Et factus est sermo Domini ad me, dicens: ² Fili hominis, duæ mulieres filiæ matris unius fuerunt, ³ et fornicatæ sunt in Ægypto, in adolescentia sua fornicatæ sunt: ibi subacta sunt ubera earum, et fractæ sunt mammæ pubertatis earum. ⁴ Nomina autem earum Oolla maior, et Ooliba soror eius minor: et habui eas, et pepererunt filios, et filias. Porro earum nomina Samaria Oolla, et Ierusalem Ooliba.

Oolla-Sa-
maria,
meretrix
Assyrio-
rum et
Ægyptio-
rum, As-
syriis
tradita
es!

⁵ Fornicata est igitur super me Oolla, et insanivit in amatores suos, in Assyrios propinquantes, ⁶ vestitos hyacintho, principes, et magistratus, iuvenes cupidinis, universos equites, ascensores equorum. ⁷ Et dedit fornicationes suas super eos electos, filios Assyriorum universos: et in omnibus, in quos insanivit, in immunditiis eorum polluta est. ⁸ Insuper et fornicationes suas, quas habuerat in Ægypto, non reliquit: nam et illi dormierunt cum ea in adolescentia eius, et illi confregerunt ubera pubertatis eius, et effuderunt fornicationem suam super eam. ⁹ Propterea tradidi eam in manus amatorum suorum, in manus filiorum Assur, super quorum insanivit libidine. ¹⁰ Ipsi discooperuerunt

(10) Sup 16, 37.

ignominiam eius, filios, et filias eius tulerunt, et ipsam occiderunt gladio: et factæ sunt famosæ mulieres, et iudicia perpetraverunt in ea.

¹¹ Quod cum vidisset soror eius Ooliba, plusquam illa insanivit libidine: et fornicationem suam super fornicationem sororis suæ ¹² ad filios Assyriorum præbuit impudenter, ducibus, et magistratibus ad se venientibus indutis veste varia, equitibus qui vectabantur equis, et adolescentibus forma cunctis egrgia. ¹³ Et vidi quod polluta esset via una ambarum. ¹⁴ Et auxit fornicationes suas: cumque vidisset viros depictos in pariete, imagines Chaldæorum expressas coloribus, ¹⁵ et accinctos balteis renes, et tiaras tinctas in capitibus eorum, formam ducum omnium, similitudinem filiorum Babylonis, terræque Chaldæorum, in qua orti sunt, ¹⁶ insanivit super eos concupiscentia oculorum suorum, et misit nuntios ad eos in Chaldæam. ¹⁷ Cumque venissent ad eam filii Babylonis ad cubile mammaram, polluerunt eam stupris suis, et polluta est ab eis, et saturata est anima eius ab illis. ¹⁸ Denudavit quoque fornicationes suas, et discooperuit ignominiam suam: et recessit anima mea ab ea, sicut recesserat anima mea a sorore eius. ¹⁹ Multiplicavit enim fornicationes suas, recordans dies adolescentiæ suæ, quibus fornicata est in terra Ægypti. ²⁰ Et insanivit libidine super concubitum eorum, quorum carnes sunt ut carnes asinorum: et sicut fluxus equorum fluxus eorum. ²¹ Et visitasti scelus adolescentiæ tuæ, quando subacta sunt in Ægypto ubera tua, et contractæ sunt mammæ pubertatis tuæ.

²² Propterea Ooliba, hæc dicit Dominus Deus: Ecce ego suscitabo omnes amatores tuos contra te, de quibus satiata est anima tua: et congregabo eos adversum te in circuitu, ²³ Filios Babylonis, et universos Chaldæos, nobiles, tyrannosque et principes, omnes filios Assyriorum, iuvenes forma egrgia, duces, et magistratus universos, principes principum, et nominatos ascensores equorum: ²⁴ et venient super te instructi curru, et rota, multitudo

Ooliba-
Ierusa-
lem, me-
retrix As-
syriorum
et Chal-
dæorum
et Ægypti-
orum

amatori-
bus relic-
tis ideo-
que furi-
bundis
tradetur

populorum: lorica, et clypeo, et galea armabuntur contra te undique: et dabo coram eis iudicium, et iudicabunt te iudiciis suis. ²⁵ Et ponam zelum meum in te, quem exercent tecum in furore: nasum tuum, et aures tuas præcident: et quæ remanserint, gladio concident: ipsi filios tuos, et filias tuas capient, et novissimum tuum devorabitur igni. ²⁶ Et denudabunt te vestimentis tuis, et tollent vasa gloriæ tuæ. ²⁷ Et requiescere faciam scelus tuum de te, et fornicationem tuam de terra Ægypti: nec levabis oculos tuos ad eos, et Ægypti non recordaberis amplius. ²⁸ Quia hæc dicit Dominus Deus: Ecce ego tradam te in manus eorum, quos odisti, in manus, de quibus satiata est anima tua. ²⁹ Et agent tecum in odio, et tollent omnes labores tuos, et dimittent te nudam, et ignominia plenam, et revelabitur ignominia fornicationum tuarum, scelus tuum, et fornicationes tuæ. ³⁰ Fecerunt hæc tibi quia fornicata es post gentes, inter quas polluta es in idolis earum. ³¹ In via sororis tuæ ambulasti, et dabo calicem eius in manu tua. ³² Hæc dicit Dominus Deus: Calicem sororis tuæ bibes profundum, et latum: eris in derisum, et in subsannationem, quæ est capacissima. ³³ Ebrietate, et dolore repleberis: calice mæroris, et tristitiæ, calice sororis tuæ Samariæ. ³⁴ Et bibes illum, et epotabis usque ad fæces, et fragmenta eius devorabis, et ubera tua lacerabis: quia ego locutus sum, ait Dominus Deus. ³⁵ Propterea hæc dicit Dominus Deus: Quia oblita es mei, et projecisti me post corpus tuum, tu quoque porta scelus tuum, et fornicationes tuas.

³⁶ Et ait Dominus ad me, dicens: Fili hominis numquid iudicas Oollam, et Oolibam, et annuntias eis scelera earum? ³⁷ Quia adulteratæ sunt, et sanguis in manibus earum, et cum idolis suis fornicatæ sunt: insuper et filios suos, quos genuerunt mihi, obtulerunt eis ad devorandum. ³⁸ Sed et hoc fecerunt mihi: Polluerunt sanctuarium meum in die illa, et sabbata mea profanaverunt. ³⁹ Cumque immolarent filios suos idolis suis, et ingrede-

propter
adulteri-
um seu
idololatri-
am com-
munem

rentur sanctuarium meum in die illa ut polluerent illud: etiam hæc fecerunt in medio domus meæ. 40 Miserunt ad viros venientes de longe, ad quos nuntium miserant: itaque ecce venerunt: quibus te lavisti, et circumlinisti stibio oculos tuos, et ornata es mundo muliebri. 41 Sedisti in lecto pulcherrimo, et mensa ornata est ante te: thymiama meum, et unguentum meum posuisti super eam. 42 Et vox multitudinis exultantis erat in ea: et in viris, qui de multitudine hominum adducebantur, et veniebant de deserto, posuerunt armillas in manibus eorum, et coronas speciosas in capitibus eorum. 43 Et dixi ei, quæ attrita est in adulteriis: Nunc fornicabitur in fornicatione sua etiam hæc. 44 Et ingressi sunt ad eam quasi ad mulierem meretricem: sic ingrediebantur ad Oollam, et Oolibam mulieres nefarias. 45 Viri ergo iusti sunt: hi iudicabunt eas iudicio adulterarum, et iudicio effluentium sanguinem: quia adulteræ sunt, et sanguis in manibus earum. 46 Hæc enim dicit Dominus Deus: Adduc ad eas multitudinem, et trade eas in tumultum, et in rapinam: 47 Et lapidentur lapidibus populorum, et confodiantur gladiis eorum: filios, et filias earum interficient, et domos earum igne succendent. 48 Et auferam scelus de terra, et discent omnes mulieres ne faciant secundum scelus earum. 49 Et dabunt scelus vestrum super vos, et peccata idolorum vestrorum portabitis: et scietis quia ego Dominus Deus.

15. Exilium Ierosolymorum symbolis monstratur,

24, 1—27

24 1 Et factum est verbum Domini ad me in anno nono, in mense decimo, decima die mensis, dicens: 2 Fili hominis scribe tibi nomen diei huius, in qua confirmatus est rex Babylonis adversum Ierusalem hodie. 3 Et dices per proverbium ad domum irritatricem parabolam, et loqueris ad eos: Hæc dicit Dominus Deus: Pone ollam: pone, inquam, et mitte in eam aquam. 4 Congere frusta eius in eam, omnem partem bonam, femur

Symbolo
ollæ su-
per
ignem po-
sitæ

et armum, electa et ossibus plena. ⁵ Pinguissimum pecus assume, compone quoque strues ossium sub ea: efferbuit coctio eius, et discocta sunt ossa illius in medio eius. ⁶ Propterea hæc dicit Dominus Deus: Væ civitati sanguinum; ollæ, cuius rubigo in ea est, et rubigo eius non exivit de ea: per partes et per partes suas elice eam, non cecidit super eam sors. ⁷ Sanguis enim eius in medio eius est, super limpidissimam petram effudit illum: non effudit illum super terram ut possit operiri pulvere. ⁸ Ut superinducerem indignationem meam, et vindicta ulciscerer: dedi sanguinem eius super petram limpidissimam ne operiretur. ⁹ Propterea hæc dicit Dominus Deus: Væ civitati sanguinum, cuius ego grandem faciam pyram. ¹⁰ Congere ossa, quæ igne succendam: consumentur carnes, et coquetur universa composito, et ossa tabescent. ¹¹ Pone quoque eam super prunas vacuam, ut incalcescat, et liquefiat æs eius: et confletur in medio eius inquinamentum eius, et consumatur rubigo eius: ¹² multo labore sudatum est, et non exivit de ea nimia rubigo eius, neque per ignem. ¹³ Immunditia tua execrabilis: quia mundare te volui, et non es mundata a sordibus tuis: sed nec mundaberis prius, donec quiescere faciam indignationem meam in te. ¹⁴ Ego Dominus locutus sum: Veniet, et faciam: non transeam, nec parcam, nec placabor: iuxta vias tuas, et iuxta adinventiones tuas iudicabo te, dicit Dominus.

symbolo
prophetæ
uxorem
mortuam
non plan-
gentis

¹⁵ Et factum est verbum Domini ad me, dicens: ¹⁶ Fili hominis, ecce ego tollo a te desiderabile oculorum tuorum in plaga: et non planges, neque plorabis, neque fluent lacrimæ tuæ. ¹⁷ Ingemisce tacens, mortuorum luctum non facies: corona tua circumligata sit tibi, et calceamenta tua erunt in pedibus tuis, nec amictu ora velabis, nec cibos lugentium comedes. ¹⁸ Locutus sum ergo ad populum mane, et mortua est uxor mea vespere: fecique mane sicut præceperat mihi. ¹⁹ Et dixit ad me

(9) Nah 3, 1; Hab 2, 12.

populus: Quare non indicas nobis quid ista significant, quæ tu facis? ²⁰ Et dixi ad eos: Sermo Domini factus est ad me, dicens: ²¹ Loquere domui Israel: Hæc dicit Dominus Deus: Ecce ego polluam sanctuarium meum, superbiam imperii vestri, et desiderabile oculorum vestrorum, et super quo pavet anima vestra: filii vestri, et filiae vestræ, quas reliquistis, gladio cadent. ²² Et facietis sicut feci: Ora amictu non velabitis, et cibos lugentium non comedetis. ²³ Coronas habebitis in capitibus vestris, et calceamenta in pedibus: non plangetis neque flebitis, sed tabescetis in iniquitatibus vestris, et unusquisque gemet ad fratrem suum. ²⁴ Eritque Ezechiel vobis in portentum: iuxta omnia, quæ fecit, facietis cum venerit istud: et scietis quia ego Dominus Deus. ²⁵ Et tu fili hominis ecce in die, qua tollam ab eis fortitudinem eorum, et gaudium dignitatis, et desiderium oculorum eorum, super quo requiescunt animæ eorum, filios, et filias eorum: ²⁶ In die illa cum venerit fugiens ad te, ut annuntiet tibi: ²⁷ In die, inquam, illa aperietur os tuum cum eo, qui fugit: et loqueris, et non silebis ultra: erisque eis in portentum, et scietis quia ego Dominus.

II. Vaticinia contra gentes, 25, 1—32, 33

1. Vaticinium contra Ammon, 25, 1—7

25 ¹ Et factus est sermo Domini ad me, dicens: ² Fili hominis pone faciem tuam contra filios Ammon, et prophetabis de eis. ³ Et dices filiis Ammon: Audite verbum Domini Dei: Hæc dicit Dominus Deus: Pro eo quod dixisti: Euge, euge super sanctuarium meum, quia pollutum est: et super terram Israel, quoniam desolata est: et super domum Iuda, quoniam ducti sunt in captivitatem: ⁴ Idcirco ego tradam te filiis orientalibus in hereditatem, et collocabunt caulas suas in te, et ponent in te tentoria sua: ipsi comedent fruges tuas: et ipsi bibent lac tuum. ⁵ Daboque Rabbath in habitaculum camelorum, et filios Ammon in cubile pe-

Propter
malevo-
lentiam
orientali-
bus tra-
dentur

corum: et scietis quia ego Dominus. ⁶ Quia hæc dicit Dominus Deus: Pro eo quod plausisti manu, et percussisti pede, et gavisus es ex toto affectu super terram Israel: ⁷ idcirco ecce ego extendam manum meam super te, et tradam te in direptionem gentium, et interficiam te de populis, et perdam de terris, et conteram: et scies quia ego Dominus.

2. Vaticinium contra Moab, 25, 8—11

Ut Ammon trahatur

⁸ Hæc dicit Dominus Deus: Pro eo quod dixerunt Moab, et Seir: Ecce sicut omnes gentes, domus Iuda: ⁹ idcirco ecce ego aperiam bumerum Moab de civitatibus, de civitatibus, inquam, eius, et de finibus eius incluyas terræ Bethesimoth, et Beelmeon, et Cariathaim, ¹⁰ filiis orientis cum filiis Ammon, et dabo eam in hereditatem: ut non sit ultra memoria filiorum Ammon in gentibus. ¹¹ Et in Moab faciam iudicia: et scient quia ego Dominus.

3. Vaticinium contra Idumæam, 25, 12—14

Propter ultionem desolabitur

¹² Hæc dicit Dominus Deus: Pro eo quod fecit Idumæa ultionem ut se vindicaret de filiis Iuda, peccavitque delinquens, et vindictam expetivit de eis; ¹³ idcirco hæc dicit Dominus Deus: Extendam manum meam super Idumæam, et auferam de ea hominem, et iumentum, et faciam eam desertam ab Austro: et qui sunt in Dedan, gladio cadent. ¹⁴ Et dabo ultionem meam super Idumæam per manum populi mei Israel: et facient in Edom iuxta iram meam, et furorem meum: et scient vindictam meam, dicit Dominus Deus.

4. Vaticinium contra Palæstinos, 25, 15—17

Propter inimicitias interficientur

¹⁵ Hæc dicit Dominus Deus: Pro eo quod fecerunt Palæstini vindictam, et ulti se sunt toto animo, interficientes, et implentes inimicitias veteres: ¹⁶ propterea hæc dicit Dominus Deus: Ecce ego extendam manum meam super Palæstinos, et interficiam interfectores, et perdam reliquias maritimæ regionis: ¹⁷ faciamque in eis ultiones magnas

arguens in furore: et scient quia ego Dominus, cum dederō vindictam meam super eos.

5. Vaticinia contra Tyrum, 26, 1—28, 19

26 ¹ Et factum est in undecimo anno, prima mensis, factus est sermo Domini ad me, dicens: ² Fili hominis, pro eo quod dixit Tyrus de Ierusalem: Euge constractæ sunt portæ populorum, conversa est ad me: implebor, deserta est. ³ Propterea hæc dicit Dominus Deus: Ecce ego super te Tyre, et ascendere faciam ad te gentes multas, sicut ascendit mare fluctuans. ⁴ Et dissipabunt muros Tyri, et destruent turrez eius: et radam pulverem eius de ea, et dabo eam in limpidissimam petram. ⁵ Siccatio sagenarum erit in medio maris, quia ego locutus sum, ait Dominus Deus: et erit in direptionem gentibus. ⁶ Filiæ quoque eius, quæ sunt in agro, gladio interficientur: et scient quia ego Dominus.

⁷ Quia hæc dicit Dominus Deus: Ecce ego adducam ad Tyrum Nabuchodonosor regem Babylonis ab aquilone regem regum, cum equis, et curribus, et equitibus, et cœtu, populoque magno. ⁸ Filias tuas, quæ sunt in agro, gladio interficiet: et circumdabit te munitionibus, et comportabit aggerem in gyro: et elevabit contra te clypeum. ⁹ Et vineas, et arietes temperabit in muros tuos, et turrez tuas destruet in armatura sua. ¹⁰ Inundatione equorum eius operiet te pulvis eorum: a sonitu equitum, et rotarum, et curruum movebuntur muri tui, cum ingressus fuerit portas tuas quasi per introitum urbis dissipatæ. ¹¹ Ungulis equorum suorum conculcabit omnes plateas tuas: populum tuum gladio cædet, et statuæ tuæ nobiles in terram corruent. ¹² Vastabunt opes tuas, diripient negotiationes tuas: et destruent muros tuos, et domos tuas præclaras subvertent: et lapides tuos, et ligna tua, et pulverem tuum in medio aquarum ponent. ¹³ Et quiescere faciam multitu-

Urbs
propter
malevo-
lentiam
vastabi-
tur

idque per
exerci-
tum regis
Nabucho-
donosor

(13) Ir 7, 34.

dincm canticorum tuorum, et sonitus cithararum tuarum non audietur amplius. ¹⁴ Et dabo te in limpidissimam petram, siccatio sagenarum eris, nec ædificaberis ultra: quia ego locutus sum, ait Dominus Deus.

insulis et
principibus
maris stu-
pentibus

¹⁵ Hæc dicit Dominus Deus Tyro: Numquid non a sonitu ruinæ tuæ, et gemitu interfectorum tuorum cum occisi fuerint, in medio tui commovebuntur insulæ? ¹⁶ Et descendant de sedibus suis omnes principes maris: et auferent exuvias suas, et vestimenta sua varia abicient, et induentur stupore: in terra scdebunt, et attoniti super repentino casu tuo admirabuntur. ¹⁷ Et assumentes super te lamentum, dicent tibi: Quomodo peristi, quæ habitas in mari, urbs indyta, quæ fuisti fortis in mari cum habitatoribus tuis, quos formidabant universi? ¹⁸ Nunc stupcbunt naves in die pavoris tui: et turbabuntur insulæ in mari, eo quod nullus egrediatur ex te.

immo in
nihilum
redigetur

¹⁹ Quia hæc dicit Dominus Deus: Cum dederò te urbem desolatam sicut civitates, quæ non habitantur: et adduxero super te abyssum, et operuerint te aquæ multæ: ²⁰ Et detraxero te cum his, qui descendunt in lacum ad populum sempiternum, et collocavero te in terra novissima sicut solitudines veteres cum his, qui deducuntur in lacum, ut non habiteris: porro cum dederò gloriam in terra viventium, ²¹ in nihilum redigam te, et non eris, et requisita non inveniæ ultra in sempiternum, dicit Dominus Deus.

cuius rui-
na magna
a prophe-
ta deplora-
ratur

27. ¹ Et factum est verbum Domini ad me, dicens: ² Tu ergo fili hominis assume super Tyrum lamentum: ³ Et dices Tyro, quæ habitat in introitu maris, negotiationis populorum ad insulas multas: Hæc dicit Dominus Deus: O Tyre, tu dixisti: Perfecti decoris ego sum, ⁴ et in corde maris sita. Finitimi tui, qui te ædificaverunt, impleverunt decorem tuum: ⁵ abietibus de Sanir extruxerunt te cum omnibus tabulatis maris: cedrum de Libano tulerunt ut facerent tibi malum. ⁶ Quer-

cus de Basan dolaverunt in remos tuos: et transtra tua fecerunt tibi ex ebore Indico, et prætoriola de insulis Italiæ. ⁷ Byssus varia de Ægypto texta est tibi in velum ut poneretur in malo: hyacinthus, et purpura de insulis Elisa facta sunt operimentum tuum. ⁸ Habitatores Sidonis, et Aradii fuerunt remiges tui: sapientes tui, Tyre, facti sunt gubernatores tui. ⁹ Senes Giblii, et prudentes eius habuerunt nautas ad ministerium variæ suppellectilis tuæ: omnes naves maris, et nautæ earum fuerunt in populo negotiationis tuæ. ¹⁰ Persæ, et Lydii, et Libyes erant in exercitu tuo viri bellatores tui: clypeum, et galeam suspenderunt in te pro ornatu tuo. ¹¹ Filii Aradii cum exercitu tuo erant super muros tuos in circuitu: sed et Pigmæi, qui erant in turribus tuis, pharetras suas suspenderunt in muris tuis per gyrum: ipsi compleverunt pulchritudinem tuam. ¹² Carthaginenses negotiatores tui, a multitudine cunctarum divitiarum, argento, ferro, stanno, plumboque repleverunt nundinas tuas. ¹³ Græcia, Thubal, et Mosoch, ipsi institores tui: mancipia, et vasa ærea advexerunt populo tuo. ¹⁴ De domo Thogorma, equos, et equites, et mulos adduxerunt ad forum tuum. ¹⁵ Filii Dedan negotiatores tui: insulæ multæ negotiatio manus tuæ: dentes eburneos, et hebeninos commutaverunt in pretio tuo. ¹⁶ Syrus negotiator tuus propter multitudinem operum tuorum, gemmam, et purpuram, et scutulata, et byssum, et sericum, et chodchod proposuerunt in mercatu tuo. ¹⁷ Iuda et terra Israel ipsi institores tui in frumento primo, balsamum, et mel, et oleum, et resinam proposuerunt in nundinis tuis. ¹⁸ Damascenus negotiator tuus in multitudine operum tuorum, in multitudine diversarum opum, in vino pingui, in lanis coloris optimi. ¹⁹ Dan, et Græcia, et Mosel in nundinis tuis proposuerunt ferum fabrefactum: stacte, et calamus in negotiatione tua. ²⁰ Dedan institores tui in tapetibus ad sedendum. ²¹ Arabia, et universi principes Cedar, ipsi negotiatores manus tuæ: cum agnis, et arietibus, et hædis venerunt ad te negotiatores tui. ²² Ven-

ditores Saba, et Reema, ipsi negotiatores tui: cum universis primis aromatibus, et lapide pretioso, et auro, quod proposuerunt in mercatu tuo. ²³ Haran, et Chene, et Eden negotiatores tui: Saba, Assur, et Chelmad venditores tui. ²⁴ Ipsi negotiatores tui multifariam involucris hyacinthi, et polymitorum, gazarumque pretiosarum, quæ obvolutæ, et astrictæ erant funibus: cedros quoque habebant in negotiationibus tuis. ²⁵ Naves maris, principes tui in negotiatione tua: et repleta es, et glorificata nimis in corde maris. ²⁶ In aquis multis adduxerunt te remiges tui: ventus auster contrivit te in corde maris. ²⁷ Divitiæ tuæ, et thesauri tui, et multiplex instrumentum tuum, nautæ tui et gubernatores tui, qui tenebant supellectilem tuam, et populo tuo præerant: viri quoque bellatores tui, qui erant in te cum universa multitudine tua, quæ est in medio tui: cadent in corde maris in die ruinæ tuæ. ²⁸ A sonitu clamoris gubernatorum tuorum conturbabuntur classes: ²⁹ Et descendent de navibus suis omnes, qui tenebant remum: nautæ, et universi gubernatores maris in terra stabunt: ³⁰ et eiulabunt super te voce magna, et clamabunt amare: et superiacient pulverem capitibus suis, et cinere conspergentur. ³¹ Et radent super te calvitium, et accingentur ciliciis: et plorabunt te in amaritudine animæ ploratu amarissimo. ³² Et assument super te carmen lugubre, et plangent te: Quæ est ut Tyrus, quæ obmutuit in medio maris? ³³ Quæ in exitu negotiationum tuarum de mari implesti populos multos: in multitudine divitiarum tuarum, et populorum tuorum ditasti reges terræ. ³⁴ Nunc coptrita es a mari, in profundis aquarum opes tuæ, et omnis multitudo tua, quæ erat in medio tui, ceciderunt. ³⁵ Universi habitatores insularum obstupuerunt super te: et reges earum omnes tempestate percussi mutaverunt vultus. ³⁶ Negotiatores populorum sibilaverunt super te: ad nihilum deducta es, et non eris usque in perpetuum.

28 ¹ Et factus est sermo Domini ad me, dicens: ² Fili hominis, dic principi Tyri: Hæc dicit Dominus Deus: Eo quod elevatum est cor tuum, et dixisti: Deus ego sum, et in cathedra Dei sedi in corde maris: cum sis homo, et non Deus, et dedisti cor tuum quasi cor Dei. ³ Ecce sapientior es tu Daniele: omne secretum non est absconditum a te. ⁴ In sapientia et prudentia tua fecisti tibi fortitudinem: et acquisisti aurum, et argentum in thesauris tuis. ⁵ In multitudine sapientiæ tuæ, et in negotiatione tua multiplicasti tibi fortitudinem: et elevatum est cor tuum in robore tuo. ⁶ Propterea hæc dicit Dominus Deus: Eo quod elevatum est cor tuum quasi cor Dei: ⁷ idcirco ecce ego adducam super te alienos robustissimos gentium: et nudabunt gladios suos super pulchritudinem sapientiæ tuæ, et polluent decorem tuum. ⁸ Interficient, et detrahent te: et morieris in interitu occisorum in corde maris. ⁹ Numquid dicens loqueris: Deus ego sum, coram interficientibus te: cum sis homo, et non Deus, in manu occidentium te? ¹⁰ Morte incircumcisorum morieris in manu alienorum: quia ego locutus sum, ait Dominus Deus.

¹¹ Et factus est sermo Domini ad me, dicens: Fili hominis leva planctum super regem Tyri: ¹² et dices ei: Hæc dicit Dominus Deus: Tu signaculum similitudinis, plenus sapientia, et perfectus decore, ¹³ in deliciis paradisi Dei fuisti: omnis lapis pretiosus operimentum tuum: sardius, topazius, et iaspis, chrysolithus, et onyx, et beryllus, sapphirus, et carbunculus, et smaragdus: aurum opus decoris tui: et foramina tua in die, qua conditus es, præparata sunt. ¹⁴ Tu cherub extensus, et protegens, et posui te in monte sancto Dei, in medio lapidum ignitorum ambulasti. ¹⁵ Perfectus in viis tuis a die condicionis tuæ, donec inventa est iniquitas in te. ¹⁶ In multitudine negotiationis tuæ repleta sunt interiora tua iniquitate, et peccasti: et eieci te de monte Dei, et perdidisti te o cherub protegens, de medio lapidum ignitorum. ¹⁷ Et elevatum est

rex Tyri
propter
nimiam
superbi-
am inter-
ibit

cuius
casus a
propheta
defietur

cor tuum in decore tuo: perdidisti sapientiam tuam in decore tuo, in terram proieci te: ante faciem regum dedi te ut cernerent te. ¹⁸ In multitudine iniquitatum tuarum, et iniquitate negotiationis tuæ polluisti sanctificationem tuam: producam ergo ignem de medio tui, qui comedat te, et dabo te in cinerem super terram in conspectu omnium videntium te. ¹⁹ Omnes, qui viderint te in gentibus, obstupescant super te: nihili factus es, et non eris in perpetuum.

6. Vaticinium contra Sidonem, 28, 20—26

Offendiculum et spina Israelis tolletur

²⁰ Et factus est sermo Domini ad me, dicens: ²¹ Fili hominis pone faciem tuam contra Sidonem: et prophetabis de ea, ²² et dices: Hæc dicit Dominus Deus: Ecce ego ad te Sidon, et glorificabor in medio tui: et scient quia ego Dominus, cum fecero in ea iudicia, et sanctificatus fuero in ea. ²³ Et immittam ei pestilentiam, et sanguinem in plateis eius: et corruent interfecti in medio eius gladio per circuitum: et scient quia ego Dominus. ²⁴ Et non erit ultra domui Israel offendiculum amaritudinis, et spina dolorem inferens undique per circuitum eorum, qui adversantur eis: et scient quia ego Dominus Deus. ²⁵ Hæc dicit Dominus Deus: Quando congregaero domum Israel de populis, in quibus dispersi sunt, sanctificabor in eis coram gentibus: et habitabunt in terra sua, quam dedi servo meo Iacob. ²⁶ Et habitabunt in ea securi: et ædificabunt domos, et plantabunt vineas, et habitabunt confidenter, cum fecero iudicia in omnibus, qui adversantur eis per circuitum: et scient quia ego Dominus Deus eorum.

7. Vaticinia contra Ægyptum, 29, 1—32, 32

Pharao, crocodilus magnus, bestis ad devorandum dabitur

29 ¹ In anno decimo, decimo mense, undecima die mensis, factum est verbum Domini ad me, dicens: ² Fili hominis pone faciem tuam contra Pharaonem regem Ægypti, et prophetabis de eo, et de Ægypto universa: ³ Loquere, et dices: Hæc dicit Dominus Deus: Ecce ego ad te Pharao

rex Ægypti, draco magne, qui cubas in medio fluminum tuorum, et dices: Meus est fluuius, et ego feci memetipsum. ⁴ Et ponam frenum in maxillis tuis: et agglutinabo pisces fluminum tuorum squamis tuis: et extraham te de medio fluminum tuorum, et universi pisces tui squamis tuis adhærebunt. ⁵ Et proiciam te in desertum, et omnes pisces fluminis tuis: super faciem terræ cades, non colligeris, neque congregaberis: bestiis terræ, et volatilibus cæli dedi te ad devorandum. ⁶ Et scient omnes habitatores Ægypti quia ego Dominus: pro eo quod fuisti baculus arundineus domui Israel. ⁷ Quando apprehenderunt te manu, et contractus es, et lacerasti omnem humerum eorum: et innitentibus eis super te, comminutus es, et dissolvisti omnes renes eorum.

⁸ Propterea hæc dicit Dominus Deus: Ecce ego adducam super te gladium: et interficiam de te hominem, et iumentum. ⁹ Et erit terra Ægypti in desertum, et in solitudinem: et scient quia ego Dominus: pro eo quod dixeris: Fluuius meus est, et ego feci eum. ¹⁰ Idcirco ecce ego ad te, et ad flumina tua: daboque terram Ægypti in solitudines, gladio dissipatam, a turre Syenes, usque ad terminos Æthiopiæ. ¹¹ Non pertransibit eam pes hominis, neque pes iumenti gradietur in ea: et non habitabitur quadraginta annis. ¹² Daboque terram Ægypti desertam in medio terrarum desertarum, et civitates eius in medio urbium subversarum, et erunt desolatæ quadraginta annis: et dispergam Ægyptios in nationes, et ventilabo eos in terras.

¹³ Quia hæc dicit Dominus Deus: Post finem quadraginta annorum congregabo Ægyptum de populis, in quibus dispersi fuerant. ¹⁴ Et reducam captivitatem Ægypti, et collocabo eos in terra Phathures, in terra nativitatis suæ: et erunt ibi in regnum humile: ¹⁵ inter cetera regna erit humilima, et non elevabitur ultra super nationes, et imminuam eos ne imperent gentibus. ¹⁶ Neque erunt

(6) Is 36, 6.

Ægyptus
per 40 an-
nos de-
serta erit

postea
regnum
humile
restitu-
tur

ultra domui Israel in confidentia, docentes iniquitatem, ut fugiant, et sequantur eos: et scient quia ego Dominus Deus.

regi Nabuchodonosor donabitur

¹⁷ Et factum est in vigesimo et septimo anno, in primo, in una mensis: factum est verbum Domini ad me, dicens: ¹⁸ Fili hominis Nabuchodonosor rex Babylonis servire fecit exercitum suum servitute magna adversus Tyrum: omne caput decalvatum, et omnis humerus depilatus est: et merces non est reddita ei, neque exercitus eius de Tyro pro servitute, qua servivit mihi adversus eam. ¹⁹ Propterea hæc dicit Dominus Deus: Ecce ego dabo Nabuchodonosor regem Babylonis in terrâ Ægypti: et accipiet multitudinem eius, et deprædabitur manubias eius, et diripiet spolia eius: et erit merces exercitui illius, ²⁰ et operi, quo servivit adversus eam: dedi ei terram Ægypti; pro eo quod laboraverit mihi, ait Dominus Deus. ²¹ In die illo pullulabit cornu domui Israel, et tibi dabo apertum os in medio eorum: et scient quia ego Dominus.

Ægyptus dissipabitur

30 ¹ Et factum est verbum Domini ad me, dicens: ² Fili hominis propheta, et dic: Hæc dicit Dominus Deus: Ululate, væ, væ diei: ³ quia iuxta est dies, et appropinquat dies Domini: dies nubis, tempus gentium erit. ⁴ Et veniet gladius in Ægyptum: et erit pavor in Æthiopia, cum ceciderint vulnerati in Ægypto, et ablata fuerit multitudo illius, et destructa fundamenta eius. ⁵ Æthiopia, et Libya, et Lydi, et omne reliquum vulgus, et Chub, et filii terræ fœderis, cum eis gladio cadent. ⁶ Hæc dicit Dominus Deus: Et corruent fulciantes Ægyptum, et destruetur superbia imperii eius: a turre Syenes gladio cadent in ea, ait Dominus Deus exercituum. ⁷ Et dissipabuntur in medio terrarum desolataram, et urbes eius in medio civitatum desertarum erunt. ⁸ Et scient quia ego Dominus: cum dederò ignem in Ægypto, et attriti fuerint omnes auxiliares eius. ⁹ In die illa egredientur nuntii a facie mea in trieribus ad contendam Æthiopiæ confidentiam, et erit pavor in

eis in die Ægypti, quia absque dubio veniet. ¹⁰ Hæc dicit Dominus Deus: cessare faciam multitudinem Ægypti in manu Nabuchodonosor regis Babylonis. ¹¹ Ipse et populus eius cum eo fortissimi gentium adducentur ad disperdendam terram: et evaginabunt gladios suos super Ægyptum: et implebunt terram interfectis. ¹² Et faciam alveos fluminum aridos, et tradam terram in manus pessimorum: et dissipabo terram, et plenitudinem eius manu alienorum, ego Dominus locutus sum.

¹³ Hæc dicit Dominus Deus: Et disperdam simulacra, et cessare faciam idola de Memphis: et dux de terra Ægypti non erit amplius: et dabo terrorem in terra Ægypti. ¹⁴ Et disperdam terram Phathures, et dabo ignem in Taphnis, et faciam iudicia in Alexandria. ¹⁵ Et effundam indignationem meam super Pelusium robur Ægypti, et interficiam multitudinem Alexandriæ, ¹⁶ et dabo ignem in Ægypto: quasi parturiens dolebit Pelusium, et Alexandria erit dissipata, et in Memphis angustiaë quotidianæ. ¹⁷ Iuvenes Heliopoleos, et Bubasti gladio cadent, et ipsæ captivæ ducentur. ¹⁸ Et in Taphnis nigrescet dies, cum contrivero ibi sceptrum Ægypti, et defecerit in ea superbia potentiaë eius: ipsam nubes operiet, filiaë autem eius in captivitate ducentur. ¹⁹ Et iudicia faciam in Ægypto: et scient quia ego Dominus.

²⁰ Et factum est in undecimo anno, in primo mense, in septima mensis, factum est verbum Domini ad me, dicens: ²¹ Fili hominis brachium Pharaonis regis Ægypti confregi: et ecce non est obvolutum ut restitueretur ei sanitas, ut ligaretur pannis, et fasciaretur linteolis, ut recepto robore posset tenere gladium. ²² Propterea hæc dicit Dominus Deus: Ecce ego ad Pharaonem regem Ægypti, et comminam brachium eius forte, sed confractum: et deiciam gladium de manu eius: ²³ et dispergam Ægyptum in gentibus, et ventilabo eos in terris. ²⁴ Et confortabo brachia regis Babylo-

urbes
eius de-
struentur

brachium
regis con-
fringetur

nis, daboque gladium meum in manu eius: et confringam brachia Pharaonis, et gement gemitibus interfecti coram facie eius. ²⁵ Et confortabo brachia regis Babylonis, et brachia Pharaonis concident: et scient quia ego Dominus, cum dederò gladium meum in manu regis Babylonis, et extendèrit eum super terram Ægypti. ²⁶ Et dispergam Ægyptum in nationes, et ventilabo eos in terras, et scient quia ego Dominus.

Pharao,
cedrus
sublimis

31 ¹ Et factum est in anno undecimo, tertio mense, una mensis, factum est verbum Domini ad me, dicens: ² Fili hominis dic Pharaoni regi Ægypti, et populo eius: Cui similis factus es in magnitudine tua? ³ Ecce Assur quasi cedrus in Libano, pulcher ramis, et frondibus nemorosus, excelsusque altitudine, et inter condensas frondes elevatum est cacumen eius. ⁴ Aquæ nutrierunt illum, abyssus exaltavit illum: flumina eius manabant in circuitu radicum eius, et rivos suos emisit ad universa ligna regionis. ⁵ Propterea elevata est altitudo eius super omnia ligna regionis: et multiplicata sunt arbusta eius, et elevati sunt rami eius præ aquis multis. ⁶ Cumque extendisset umbram suam, in ramis eius fecerunt nidos omnia volatilia cæli, et sub frondibus eius genuerunt omnes bestię saltuum, et sub umbraculo illius habitabat cæcus gentium plurimarum. ⁷ Eratque pulcherrimus in magnitudine sua, et in dilatatione arborum suorum: erat enim radix illius iuxta aquas multas. ⁸ Cedri non fuerunt altiores illo in paradiso Dei, abietes non adæquaverunt summitatem eius, et platani non fuerunt æquæ frondibus illius: omne lignum paradisi Dei non est assimilatum illi, et pulchritudini eius. ⁹ Quoniam speciosum feci eum, et multis, condensisque frondibus: et æmulata sunt eum omnia ligna voluptatis, quæ erant in paradiso Dei.

propter
impietatem
succidetur

¹⁰ Propterea hæc dicit Dominus Deus: Pro eo quod sublimatus est in altitudine, et dedit summitatem suam virentem atque condensam, et elevatum est cor eius in altitudine sua: ¹¹ Tradidi eum

in manu fortissimi gentium, faciens faciet ei: iuxta impietatem eius eieci eum. ¹² Et succident eum alieni, et crudelissimi nationum, et proicient eum super montes, et in cunctis convallibus corruent rami eius, et confringentur arbusta eius in universis rupibus terræ: et recedent de umbraculo eius omnes populi terræ, et relinquent eum. ¹³ In ruina eius habitaverunt omnia volatilia cæli, et in ramis eius fuerunt universæ bestię regionis. ¹⁴ Quamobrem non elevabuntur in altitudine sua omnia ligna aquarum, nec ponent sublimitatem suam inter nemorosa atque frondosa, nec stabunt in sublimitate sua omnia, quæ irrigantur aquis: quia omnes traditi sunt in mortem ad terram ultimam in medio filiorum hominum ad eos, qui descendunt in lacum.

¹⁵ Hęc dicit Dominus Deus: In die quando descendit ad inferos, induxi luctum, operui eum abysso: et prohibui flumina eius, et coercui aquas multas: contristatus est super eum Libanus, et omnia ligna agri concussa sunt. ¹⁶ A sonitu ruinae eius commovi gentes, cum deducere eum ad infernum cum his, qui descendebant in lacum: et consolata sunt in terra infima omnia ligna voluptatis egregia, atque præclara in Libano, universa quæ irrigabantur aquis. ¹⁷ Nam et ipsi cum eo descendunt in infernum ad interfectos gladio: et brachium uniuscuiusque sedebit sub umbraculo eius in medio nationum. ¹⁸ Cui assimilatus es o inclyte atque sublimis inter ligna voluptatis? Ecce deductus es cum lignis voluptatis ad terram ultimam: in medio incircumcisorum dormies, cum eis, qui interfecti sunt gladio, ipse est Pharao, et omnis multitudo eius, dicit Dominus Deus.

32 ¹ Et factum est, duodecimo anno, in mense duodecimo, in una mensis, factum est verbum Domini ad me, dicens: ² Fili hominis assume lamentum super Pharaonem regem Ægypti, et dices ad eum: Leoni gentium assimilatus es, et draconi, qui est in mari: et ventilabas cornu in fluminibus tuis, et conturbabas aquas pedibus tuis, et conculcabas flumina earum. ³ Propterea hęc dicit

stupentibus omnibus

propheta Pharaonem contendum

Dominus Deus: Expandam super te rete meum in multitudine populorum multorum, et extraham te in sagena mea. ⁴ Et proficiam te in terram, super faciem agri abiiciam te: et habitare faciam super te: omnia volatilia cæli, et saturabo de te bestias universæ terræ. ⁵ Et dabo carnes tuas super montes, et implebo colles tuos sanie tua. ⁶ Et irrigabo terram fetore sanguinis tui super montes, et valles implebuntur ex te. ⁷ Et operiam, cum extinctus fueris, cælum, et nigrescere faciam stellas eius: solem nube tegam, et luna non dabit lumen suum. ⁸ Omnia luminaria cæli mæreere faciam super te: et dabo tenebras super terram tuam, dicit Dominus Deus, cum ceciderint vulnerati tui in medio terræ, ait Dominus Deus. ⁹ Et irritabo cor populorum multorum cum induxero contritionem tuam in gentibus super terras, quas nescis. ¹⁰ Et stupescere faciam super te populos multos: et reges eorum horrore nimio formidabunt super te, cum volare cœperit gladius meus super facies eorum: et obstupescunt repente singuli pro anima sua in die ruinæ tuæ. ¹¹ Quia hæc dicit Dominus Deus: Gladius regis Babylonis veniet tibi, ¹² in gladiis fortium deiciam multitudinem tuam: inexplugnabiles omnes gentes hæ: et vastabunt superbiam Ægypti, et dissipabitur multitudo eius. ¹³ Et perdam omnia iumenta eius, quæ erant super aquas plurimas: et non conturbabit eas pes hominis ultra, neque ungula iumentorum turbabit eas. ¹⁴ Tunc purissimas reddam aquas eorum, et flumina eorum quasi oleum adducam, ait Dominus Deus: ¹⁵ Cum dederò terram Ægypti desolatam: deseretur autem terra a plenitudine sua, quando percussero omnes habitatores eius: et scient quia ego Dominus. ¹⁶ Planctus est, et plangent eum: filix gentium plangent eum: super Ægyptum, et super multitudinem eius plangent eum, ait Dominus Deus.

(3) Sup 12, 13; 17, 20. — (7) Is 13, 10; Ioel 2, 10; 3, 15; Mt 24, 29.

17 Et factum est in duodecimo anno, in quinta-decima mensis, factum est verbum Domini ad me, dicens: 18 Fili hominis cane lugubre super multitudinem Ægypti: et detrahe eam ipsam, et filias gentium robustarum ad terram ultimam cum his, qui descendunt in lacum. 19 Quo pulchrior es? descende, et dormi cum incircumcisis. 20 In medio interfectorum gladio cadent: gladius datus est, atraxerunt eam, et omnes populos eius. 21 Loquentur ei potentissimi robustorum de medio inferni, qui cum auxiliatoribus eius descenderunt, et dormierunt incircumcisi, interfecti gladio. 22 Ibi Assur, et omnis multitudo eius: in circuitu illius sepulcra eius: omnes interfecti, et qui ceciderunt gladio. 23 Quorum data sunt sepulcra in novissimis laci: et facta est multitudo eius per gyrum sepulcri eius: universi interfecti, cadentesque gladio, qui dederant quondam formidinem in terra viventium. 24 Ibi Ælan, et omnis multitudo eius per gyrum sepulcri sui; omnes hi interfecti, ruentesque gladio: qui descenderunt incircumcisi ad terram ultimam: qui posuerunt terrorem suum in terra viventium, et portaverunt ignominiam suam cum his, qui descendunt in lacum. 25 In medio interfectorum posuerunt cubile eius in universis populis eius: in circuitu eius sepulcrum illius: omnes hi incircumcisi, interfectique gladio. Dederunt enim terrorem suum in terra viventium, et portaverunt ignominiam suam cum his, qui descendunt in lacum: in medio interfectorum positi sunt. 26 Ibi Mosoch, et Thubal, et omnis multitudo eius: in circuitu eius sepulcra illius: omnes hi incircumcisi, interfectique et cadentes gladio: quia dederunt formidinem suam in terra viventium. 27 Et non dormient cum fortibus, cadentibusque et incircumcisis, qui descenderunt ad infernum cum armis suis, et posuerunt gladios suos sub capitibus suis, et fuerunt iniquitates eorum in ossibus eorum: quia terror fortium facti sunt in terra viventium. 28 Et tu ergo in medio incircumcisorum coiteris, et dormies cum interfectis gladio. 29 Ibi Idu-

et cum
ingloriis
dormitu-
rum plan-
git

mæa, et reges eius, et omnes duces eius, qui dati sunt cum exercitu suo cum interfectis gladio: et qui cum incircumcisis dormierunt, et cum his, qui descendunt in lacum. ³⁰ Ibi principes aquilonis omnes, et universi venatores: qui deducti sunt cum interfectis, paventes, et in sua fortitudine confusi: qui dormierunt incircumcisi cum interfectis gladio, et portaverunt confusionem suam cum his, qui descendunt in lacum. ³¹ Vidit eos Pharao, et consolatus est super universa multitudo sua, quæ interfecta est gladio, Pharao, et omnis exercitus eius; ait Dominus Deus: ³² quia dedi terrorem meum in terra viventium, et dormivit in medio incircumcisorum cum interfectis gladio: Pharao et omnis multitudo eius: ait Dominus Deus.

PARS ALTERA

Consolationes Ezechielis prophetæ,

33, 1—48, 35

Introitus, in quo admonitio Iudæorum continetur, 33, 1—33

1. Invitatio ad pænitentiam, 33, 1—20

33 ¹ Et factum est verbum Domini ad me dicens: ² Fili hominis loquere ad filios populi tui, et dices ad eos: Terra cum induxero super eam gladium, et tulerit populus terræ virum unum de novissimis suis, et constituerit eum super se speculatorem: ³ et ille viderit gladium venientem super terram, et cecinerit buccina, et annuntiaverit populo: ⁴ Audiens autem, quisquis ille est, sonitum buccinæ, et non se observaverit, veneritque gladius, et tulerit eum: sanguis ipsius super caput eius erit. ⁵ Sonum buccinæ audivit, et non se observavit, sanguis eius in ipso erit: si autem se custodierit, animam suam salvabit. ⁶ Quod si speculator viderit gladium venientem, et non insonuerit buccina: et populus se non custodierit, veneritque gladius, et tulerit de eis animam: ille qui-

Ezechiel
speculator
constitutus

dem in iniquitate sua captus est, sanguinem autem eius de manu speculatoris requiram. ⁷ Et tu fili hominis, speculatorem dedi te domui Israel: audiens ergo ex ore meo sermonem, annuntiabis eis ex me.

⁸ Si me dicente ad impium: impie, morte morieris: non fueris locutus ut se custodiat impius a via sua: ipse impius in iniquitate sua morietur, sanguinem autem eius de manu tua requiram. ⁹ Si autem annuntiante te ad impium ut a viis suis convertatur, non fuerit conversus a via sua: ipse in iniquitate sua morietur: porro tu animam tuam liberasti.

¹⁰ Tu ergo fili hominis dic ad domum Israel: Sic locuti estis, dicentes: Iniquitates nostræ, et peccata nostra super nos sunt, et in ipsis nos tabescimus: quomodo ergo vivere poterimus? ¹¹ Dic ad eos: Vivo ego, dicit Dominus Deus: polo mortem impii, sed ut convertatur impius a via sua, et vivat. Convertimini, convertimini a viis vestris pessimis: et quare moriemini domus Israel?

¹² Tu itaque fili hominis dic ad filios populi tui: Iustitia iusti non liberabit eum in quacumque die peccaverit: et impietas impii non nocebit ei, in quacumque die conversus fuerit ab impietate sua: et iustus non poterit vivere in iustitia sua, in quacumque die peccaverit. ¹³ Etiam si dixerit iusto quod vita vivat, et confisus in iustitia sua fecerit iniquitatem: omnes iustitiæ eius oblivioni tradentur, et in iniquitate sua, quam operatus est, in ipsa morietur. ¹⁴ Si autem dixerit impio: Morte morieris: et egerit pœnitentiam a peccato suo, feceritque iudicium et iustitiam, ¹⁵ et pignus restituerit ille impius, rapinamque reddiderit, in mandatis vitæ ambulaverit, nec fecerit quidquam iniustum: vita vivet, et non morietur. ¹⁶ Omnia peccata eius, quæ peccavit, non imputabuntur ei: iudicium, et iustitiam fecit, vita vivet.

¹⁷ Et dixerunt filii populi tui: Non est æqui ponderis via Domini, et ipsorum via iniusta est. ¹⁸ Cum enim recesserit iustus a iustitia sua, feceritque ini-

domum
Israel ad
pœnitentiam
invitat

quia iusti
prævarican-
teæ
morientur
et
peccatores
pœnitentes
vivent

unusquisque
iuxta
opera sua
iudicabitur

(7) Sup 3, 17. — (11) Sup 18, 23.

quitates, morietur in eis. ¹⁹ Et cum recesserit impius ab impietate sua, feceritque iudicium, et iustitiam, vivet in eis. ²⁰ Et dicitis: Non est recta via Domini. Unumquemque iuxta vias suas iudicabo de vobis, domus Israel.

2: Castigatio impænitentium relictorum, 33, 21—29

Civitate
vastata

²¹ Et factum est in duodecimo anno, in decimo mense, in quinta mensis transmigrationis nostræ, venit ad me qui fugerat de Ierusalem, dicens: Vastata est civitas. ²² Manus autem Domini facta fuerat ad me vespere, antequam veniret qui fugerat: aperuitque os meum donec veniret ad me mane, et aperto ore meo non silui amplius.

habitato-
ribus rui-
nosorum
impæni-
tentibus

²³ Et factum est verbum Domini ad me, dicens: ²⁴ Fili hominis, qui habitant in ruinosis his super humum Israel, loquentes aiunt: Unus erat Abraham, et hereditate possedit terram: nos autem multi sumus, nobis data est terra in possessionem. ²⁵ Idcirco dices ad eos: Hæc dicit Dominus Deus: Qui in sanguine comeditis, et oculos vestros levatis ad immunditias vestras, et sanguinem funditis: numquid terram hereditate possidebitis? ²⁶ Stetistis in gladiis vestris, fecistis abominationes, et unusquisque uxorem proximi sui polluit: et terram hereditate possidebitis?

interitus
nuntiatur

²⁷ Hæc dices ad eos: Sic dicit Dominus Deus: Vivo ego, quia qui in ruinosis habitant, gladio cadent: et qui in agro est, bestiis tradetur ad devorandum: qui autem in præsidiis, et speluncis sunt, peste morientur. ²⁸ Et dabo terram in solitudinem, et in desertum, et deficiet superba fortitudo eius: et desolabuntur montes Israel, eo quod nullus sit qui per eos transeat. ²⁹ Et scient quia ego Dominus, cum dedero terram eorum desolatam, et desertam propter universas abominationes suas, quas operati sunt.

(20) Sup 18, 25.

3. Reprehensio auditorum Ezechielis, 33, 30—33

³⁰ Et tu fili hominis: filii populi tui, qui loquuntur de te iuxta muros, et in ostiis domorum, et dicunt unus ad alterum, vir ad proximum suum loquentes: Venite, et audiamus quis sit sermo egrediens a Domino. ³¹ Et veniunt ad te, quasi si ingrediatur populus, et sedent coram te populus meus: et audiunt sermones tuos, et non faciunt eos: quia in canticum oris sui vertunt illos, et avaritiam suam sequitur cor eorum. ³² Et es eis quasi carmen musicum, quod suavi, dulcique sono canitur: et audiunt verba tua, et non faciunt ea. ³³ Et cum venerit quod prædictum est (ecce enim venit) tunc scient quod propbetes fuerit inter eos.

Sermo-
nes audi-
ant atque
faciant

I. Vaticinia de resurrectione populi, 34, 1—39, 29

1. De bono pastore gregis, 34, 1—31

34 ¹ Et factum est verbum Domini ad me, dicens: ² Fili hominis propbeta de pastoribus Israel: propheta, et dices pastoribus: Hæc dicit Dominus Deus: Væ pastoribus Israel, qui pascebant semetipsos: nonne greges a pastoribus pascentur? ³ Lac comedebatis, et lanis operlebamini, et quod crassum erat occidebatis: gregem autem meum non pascebatis. ⁴ Quod infirmum fuit non consolidastis, et quod ægrotum non sanastis, quod contractum est non alligastis, et quod abiectum est non reduxistis, et quod perierat non quaesistis: sed cum austeritate imperabatis eis, et cum potentia. ⁵ Et dispersæ sunt oves meæ, eo quod non esset pastor: et factæ sunt in devorationem omnium bestiarum agri, et dispersæ sunt. ⁶ Erraverunt greges mei in cunctis montibus, et in universo colle excelso: et super omnem faciem terræ dispersi sunt greges mei, et non erat qui requireret, non erat, inquam, qui requireret. ⁷ Prop-

Malis pa-
storibus
amotis

(2) Ir 23, 1; Sup 13, 3.

terca pastores audite verbum Domini: ⁸ Vivo ego, dicit Dominus Deus: quia pro eo quod facti sunt greges mei in rapinam, et oves meae in devoracionem omnium bestiarum agri, eo quod non esset pastor (neque enim quaesierunt pastores mei gregem meum:) sed pascebant pastores semetipsos, et greges meos non pascebant: ⁹ propterea pastores audite verbum Domini: ¹⁰ Hæc dicit Dominus Deus: Ecce ego ipse super pastores requiram gregem meum de manu eorum, et cessare faciam eos ut ultra non pascant gregem, nec pascant amplius pastores semetipsos: et liberabo gregem meum de ore eorum: et non erit ultra eis in escam.

Deus
ipse oves
pascet

¹¹ Quia hæc dicit Dominus Deus: Ecce ego ipse requiram oves meas, et visitabo eas. ¹² Sicut visitat pastor gregem suum in die, quando fuerit in medio ovium suarum dissipatarum: sic visitabo oves meas, et liberabo eas de omnibus locis, in quibus dispersæ fuerant in die nubis, et caliginis. ¹³ Et educam eas de populis, et congregabo eas de terris, et inducam eas in terram suam: et pascam eas in montibus Israel, in rivis, et in cunctis sedibus terræ. ¹⁴ In pascuis uberrimis pascam eas, et in montibus excelsis Israel erunt pascua earum: ibi requiescent in herbis virentibus, et in pascuis pinguibus pascentur super montes Israel. ¹⁵ Ego pascam oves meas: et ego eas accubare faciam, dicit Dominus Deus. ¹⁶ Quod perierat requiram, et quod abiectum erat reducam, et quod confractum fuerat alligabo, et quod infirmum fuerat consolidabo, et quod pingue et forte custodiam: et pascam illas in iudicio.

inter pe-
cora mala
et bona
iudicabit

¹⁷ Vos autem greges mei, hæc dicit Dominus Deus: Ecce ego iudico inter pecus et pæcus, arietum, et hircorum. ¹⁸ Nonne satis vobis erat pascua bona depasci? insuper et reliquias pascarum vestrarum conculcastis pedibus vestris: et cum purissimam aquam biberetis, reliquam pedibus vestris turbabatis. ¹⁹ Et oves meae his, quæ conculcata pedibus vestris fuerant, pascebantur: et quæ pedes

vestri turbaverant, hæc bibebant. ²⁰ Propterea hæc dicit Dominus Deus ad vos: Ecce ego ipse iudico inter pecus pingue, et macilentum: ²¹ pro eo quod lateribus, et humeris impingebatis, et cornibus vestris ventilabatis omnia infirma pecora, donec dispergerentur foras: ²² salvabo gregem meum, et non erit ultra in rapinam, et iudicabo inter pecus et pecus.

²³ ET SUSCITABO SUPER EAS PASTOREM UNUM, qui pascat eas, servum meum David: ipse pascet eas, et ipse erit eis in pastorem. ²⁴ Ego autem Dominus ero eis in Deum: et servus meus David princeps in medio eorum: ego Dominus locutus sum.

²⁵ Et faciam cum eis pactum pacis, et cessare faciam bestias pessimas de terra: et qui habitant in deserto, securi dormient in saltibus. ²⁶ Et ponam eos in circuitu collis mei benedictionem: et deducam imbrem in tempore suo: pluvie benedictionis erunt. ²⁷ Et dabit lignum agri fructum suum, et terra dabit germen suum, et erunt in terra sua absque timore: et scient quia ego Dominus, cum contrivero catenas iugi eorum, et eruero eos de manu imperantium sibi. ²⁸ Et non erunt ultra in rapinam in gentibus, neque bestie terræ devorabunt eos: sed habitabunt confidenter absque ullo terrore. ²⁹ Et suscitabo eis germen nominatum: et non erunt ultra imminuti fame in terra, neque portabunt ultra opprobrium gentium. ³⁰ Et scient quia ego Dominus Deus eorum cum eis, et ipsi populus meus domus Israel: ait Dominus Deus. ³¹ Vos autem greges mei, greges pascuæ meæ homines estis: et ego Dominus Deus vester, dicit Dominus Deus.

2. De vastatione terræ Edom, 35, 1—15

35 ¹ Et factus est sermo Domini ad me, dicens: ² Fili hominis pone faciem tuam adversum montem Seir, et prophetabis de eo, et dices illi:

(23) Is 40, 11; Os 3, 5; Io 1, 45; 10, 11. — (31) Io 10, 11.

unum
pastorem
Davidi-
cum sus-
citabit

ovibus
pascuæ
sue
benedicet

Idumæa
vastiabi-
tur prop-
ter

inimic-
tias sem-
piternas

postula-
tum inso-
lens

malevo-
lentiam

Terra
Israel a
gentibus
purgabi-
tur

³ Hæc dicit Dominus Deus: Ecce ego ad te mons Seir, et extendam manum meam super te, et dabo te desolatum atque desertum. ⁴ Urbes tuas demoliar, et tu desertus eris: et scies quia ego Dominus. ⁵ Eo quod fueris inimicus sempiternus, et concluseris filios Israel in manus gladii in tempore afflictionis eorum, in tempore iniquitatis extremæ. ⁶ Propterea vivo ego, dicit Dominus Deus: quoniam sanguini tradam te, et sanguis te persequetur: et cum sanguinem oderis, sanguis persequetur te. ⁷ Et dabo montem Seir desolatum atque desertum: et auferam de eo euntem, et redeuntem. ⁸ Et implebo montes eius occisorum suorum: in collibus tuis, et in vallibus tuis, atque in torrentibus interfecti gladio cadent. ⁹ In solitudines sempiternas tradam te, et civitates tuæ non habitabuntur: et scietis quia ego Dominus Deus. ¹⁰ Eo quod dixeris: Duæ gentes, et duæ terræ meæ erunt, et hereditate possidebo eas: cum Dominus esset ibi: ¹¹ Propterea vivo ego, dicit Dominus Deus, quia faciam iuxta iram tuam, et secundum zelum tuum, quem fecisti odio habens eos: et notus efficiar per eos cum te iudicavero. ¹² Et scies quia ego Dominus audiui universa opprobria tua, quæ locutus es de montibus Israel, dicens: Deserti, nobis ad devorandum dati sunt. ¹³ Et insurrexistis super me ore vestro, et derogastis adversum me verba vestra: ego audivi. ¹⁴ Hæc dicit Dominus Deus: Lætante universa terra, in solitudinem te redigam. ¹⁵ Sicuti gavisus es super hereditatem domus Israel; eo quod fuerit dissipata, sic faciam tibi: dissipatus eris mons Seir, et Idumæa omnis: et scient quia ego Dominus.

3. De renovatione terræ Israel, 36, 1—38

36 ¹ Tu autem fili hominis propheta super montes Israel, et dices: Montes Israel audite verbum Domini: ² Hæc dicit Dominus Deus: Eo quod dixerit inimicus de vobis: Euge, altitudines

(1) Sup 6, 3.

sempiternæ in hereditatem datæ sunt nobis: ³ propterea vaticinare, et dic: Hæc dicit Dominus Deus: Pro eo quod desolati estis, et conculcati per circuitum, et facti in hereditatem reliquis gentibus, et ascendistis super labium linguæ, et opprobrium populi: ⁴ propterea montes Israel audite verbum Domini Dei: Hæc dicit Dominus Deus montibus, et collibus, torrentibus, vallibusque et desertis, parietinis, et urbibus derelictis, quæ depopulatæ sunt, et subsannatæ a reliquis gentibus per circuitum. ⁵ Propterea hæc dicit Dominus Deus: Quoniam in igne zeli mei locutus sum de reliquis gentibus, et de Idumæa universa, quæ dederunt terram meam sibi in hereditatem cum gaudio, et toto corde, et ex animo: et eiecerunt eam ut vastarent: ⁶ idcirco vaticinare super humum Israel, et dices montibus, et collibus, iugis, et vallibus: Hæc dicit Dominus Deus: Ecce ego in zelo meo, et in furore meo locutus sum, eo quod confusionem gentium sustineritis. ⁷ Idcirco hæc dicit Dominus Deus: Ego levavi manum meam ut gentes, quæ in circuitu vestro sunt, ipsæ confusionem suam portent.

⁸ Vos autem montes Israel ramos vestros germinetis, et fructum vestrum afferatis populo meo Israel: prope enim est ut veniat: ⁹ Quia ecce ego ad vos, et convertar ad vos, et arabimini, et accipietis sementem. ¹⁰ Et multiplicabo in vobis homines, omnemque domum Israel: et habitabuntur civitates, et ruinosa instaurabuntur. ¹¹ Et replebo vos hominibus, et iumentis: et multiplicabuntur, et crescent: et habitare vos faciam sicut a principio, bonisque donabo maioribus, quam habuistis ab initio: et scietis quia ego Dominus. ¹² Et adducam super vos homines populum meum Israel, et hereditate possidebunt te: et eris eis in hereditatem, et non addes ultra ut absque eis sis. ¹³ Hæc dicit Dominus Deus: Pro eo quod dicunt de vobis: Devoratrix hominum es, et suffocans gentem tuam: ¹⁴ Propterea homines non comedes amplius, et gentem tuam non necabis ultra, ait Dominus Deus: ¹⁵ Nec auditam faciam in te amplius confusionem

renovata
ab Israel
litis habi-
tabitur

gentium, et opprobrium populorum nequaquam portabis, et gentem tuam non amittes amplius, ait Dominus Deus.

qui propter immunditias suas in gentes dispersi sunt

16 Et factum est verbum Domini ad me, dicens: 17 Fili hominis domus Israel habitaverunt in humo sua, et polluerunt eam in viis suis, et in studiis suis iuxta immunditiam menstruatae facta est via eorum coram me. 18 Et effudi indignationem meam super eos pro sanguine, quem fuderunt super terram, et in idolis suis polluerunt eam. 19 Et dispersi eos in gentes, et ventilati sunt in terras: iuxta vias eorum, et ad inventiones eorum iudicavi eos.

quae Deum Israel blasphemant

20 Et ingressi sunt ad gentes, ad quas introierunt, et polluerunt nomen sanctum meum, cum diceretur de eis: Populus Domini iste est, et de terra eius egressi sunt. 21 Et peperci nomini sancto meo, quod polluerat domus Israel in gentibus, ad quas ingressi sunt.

idecirco Deus populum suum reducet, mundabit, sanctificabit, immutabit

22 Idcirco dices domui Israel: Hæc dicit Dominus Deus: Non propter vos ego faciam, domus Israel, sed propter nomen sanctum meum, quod polluistis in gentibus, ad quas intrastis. 23 Et sanctificabo nomen meum magnum, quod pollutum est inter gentes, quod polluistis in medio earum: ut sciant gentes quia ego Dominus, ait Dominus exercituum, cum sanctificatus fuero in vobis coram eis: 24 Tollam quippe vos de gentibus, et congregabo vos de universis terris, et adducam vos in terram vestram. 25 Et effundam super vos aquam mundam, et mundabimini ab omnibus inquinamentis vestris, et ab universis idolis vestris mundabo vos. 26 Et dabo vobis cor novum, et spiritum novum ponam in medio vestri: et auferam cor lapideum de carne vestra, et dabo vobis cor carneum. 27 Et spiritum meum ponam in medio vestri: et faciam ut in præceptis meis ambu-

(20) Is 52, 5; Rom 2, 24. — (26) Sup 11, 19.

letis, et iudicia mea custodiatis, et operemini. ²⁸ Et habitabitis in terra, quam dedi patribus vestris: et eritis mihi in populum, et ego ero vobis in Deum. ²⁹ Et salvabo vos ex universis inquinamentis vestris: et vocabo frumentum, et multiplicabo illud, et non imponam vobis famem. ³⁰ Et multiplicabo fructum ligni, et genimina agri, ut non portetis ultra opprobrium famis in gentibus. ³¹ Et recordabimini viarum vestrarum pessimarum, studiorumque non bonorum: et displicebunt vobis iniquitates vestrae, et scelera vestra. ³² Non propter vos ego faciam, ait Dominus Deus, notum sit vobis: confundimini, et erubescite super viis vestris, domus Israel.

³³ Hæc dicit Dominus Deus: In die, qua munda vero vos ex omnibus iniquitatibus vestris, et inhabitari fecero urbes, et instauravero ruinosas, ³⁴ et terra deserta fuerit excolta, quæ quondam erat desolata in oculis omnis viatoris, ³⁵ dicent: Terra illa inculta, facta est ut hortus voluptatis: et civitates desertæ, et destitutæ atque suffossæ, munitæ sederunt. ³⁶ Et scient gentes quæcumque derelictæ fuerint in circuitu vestro, quia ego Dominus ædificavi dissipata, plantavi que inculta, ego Dominus locutus sim, et fecerim.

³⁷ Hæc dicit Dominus Deus: Adhuc in hoc inveniunt me domus Israel, ut faciam eis: Multiplicabo eos sicut gregem hominum, ³⁸ ut gregem sanctum, ut gregem Ierusalem in sollempnitatibus eius: Sic erunt civitates desertæ, plene gregibus hominum: et scient quia ego Dominus.

4. De restitutione populi Israel, 37, 1—28

37 ¹ Facta est super me manus Domini, et eduxit me in spiritu Domini: et dimisit me in medio campi, qui erat plenus ossibus: ² Et circumduxit me per ea in gyro: erant autem multa valde super faciem campi, siccaque vehementer. ³ Et dixit ad me: Fili hominis, putasne vivent ossa ista? Et dixi: Domine Deus, tu nosti. ⁴ Et dixit

ut gentes
virtutem
Dei ag-
noscant

qui
Israelitas
multipli-
cabit

Aridis os-
sibus re-
viviscen-
tibus

ad me: Vaticinare de ossibus istis: et dices eis: Ossa arida audite verbum Domini. ⁵ Hæc dicit Dominus Deus ossibus his: Ecce ego intromittam in vos spiritum, et vivetis. ⁶ Et dabo super vos nervos, et succrescere faciam super vos carnes, et supcrextendam in vobis cutem: et dabo vobis spiritum, et vivetis, et scietis quia ego Dominus. ⁷ Et prophetavi sicut præceperat mihi: factus est autem sonitus, prophetante me, et ecce commotio: et accesserunt ossa ad ossa, unumquodque ad iuncturam suam. ⁸ Et vidi, et ecce super ea nervi, et carnes ascenderunt: et extenta est in eis cutis desuper, et spiritum non habebant. ⁹ Et dixit ad me: Vaticinare ad spiritum, vaticinare fili hominis, et dices ad spiritum: Hæc dicit Dominus Deus: A quatuor ventis veni spiritus, et insuffla super interfectos istos, et reviviscant. ¹⁰ Et prophetavi sicut præceperat mihi: et ingressus est in ea spiritus, et vixerunt: steteruntque super pedes suos exercitus grandis nimis valde.

restitutio
populi
Israel
significa-
tur

¹¹ Et dixit ad me: Fili hominis, ossa hæc universa, domus Israel est: ipsi dicunt: Aruerunt ossa nostra, et periit spes nostra, et abscissi sumus. ¹² Propterea vaticinare, et dices ad eos: Hæc dicit Dominus Deus: Ecce ego aperiam tumulos vestros, et educam vos de sepulcris vestris populus meus: et inducam vos in terram Israel. ¹³ Et scietis quia ego Dominus, cum aperuero sepulcra vestra, et eduxero vos de tumulis vestris popule meus: ¹⁴ Et dederò spiritum meum in vobis, et vixeritis, et requiescere vos faciam super humum vestram: et scietis quia ego Dominus locutus sum, et feci, ait Dominus Deus.

duobus
lignis uni-
tis

¹⁵ Et factus est sermo Domini ad me, dicens: ¹⁶ Et tu fili hominis sume tibi lignum unum: et scribe super illud: Iudæ; et filiorum Israel sociorum eius: et tolle lignum alterum, et scribe super illud: Ioseph ligno Ephraim, et cunctæ domui Israel, sociorumque eius. ¹⁷ Et adiunge illa, unum ad alterum tibi in lignum unum: et erunt in unionem in manu tua.

18 Cum autem dixerint ad te filii populi tui loquentes: Nonne indicas nobis quid in his tibi velis? 19 loqueris ad eos: Hæc dicit Dominus Deus: Ecce ego assumam lignum Ioseph, quod est in manu Ephraim, et tribus Israel, quæ sunt ei adiunctæ: et dabo eas pariter cum ligno Iuda, et faciam eas in lignum unum: et erunt unum in manu eius. 20 Erunt autem ligna, super quæ scripseris in manu tua, in oculis eorum. 21 Et dices ad eos: Hæc dicit Dominus Deus: Ecce ego assumam filios Israel de medio nationum, ad quas abierunt: et congregabo eos undique, et adducam eos ad humum suam. 22 Et faciam eos in gentem unam in terra in montibus Israel, et rex unus erit omnibus imperans: et non erunt ultra duæ gentes, nec dividuntur amplius in duo regna.

23 Neque polluentur ultra in idolis suis, et abominationibus suis, et cunctis iniquitatibus suis: et salvos eos faciam de universis sedibus, in quibus peccaverunt, et emundabo eos: et erunt mihi populus, et ego ero eis Deus. 24 Et servus meus David rex super eos, et pastor unus erit omnium eorum: in iudiciis meis ambulabunt, et mandata mea custodient, et facient ea. 25 Et habitabunt super terram, quam dedi servo meo Iacob, in qua habitaverunt patres vestri: et habitabunt super eam ipsi, et filii eorum, et filii filiorum eorum, usque in sempiternum: et David servus meus princeps eorum in perpetuum. 26 Et percutiam illis fœdus pacis, pactum sempiternum erit eis: et fundabo eos, et multiplicabo, et dabo sanctificationem meam in medio eorum in perpetuum. 27 Et erit tabernaculum meum in eis: et ero eis Deus, et ipsi erunt mihi populus. 28 Et scient gentes quia ego Dominus sanctificator Israel, cum fuerit sanctificatio mea in medio eorum in perpetuum.

(22) Io 10, 16. — (24) Is 40, 11; Ir 23, 5; Sup 34, 23; Dn 9, 24; Io 1, 45. — (26) Ps 109, 4; 116, 2; Io 12, 34.

unio re-
gnorum
Israel ei
Iuda indi-
catur

unus
grex et
unus pa-
stor Da-
vidicus
In terra
sancta
perpetuo
habita-
bunt

5. De exstioctione hostium Israel, 38, 1—39, 29

Dominus
educet
exercitum
ingentem

38 ¹ Et factus est sermo Domini ad me, dicens: ² Filii hominis pone faciem tuam contra Gog, terram Magog, principem capitis Mosoch, et Thubal: et vaticinare de eo, ³ et dices ad eum: Hæc dicit Dominus Deus: Ecce ego ad te Gog principem capitis Mosoch et Thubal, ⁴ et circumagam te, et ponam frenum in maxillis tuis: et educam te, et omnem exercitum tuum, equos et equites vestitos loriceis universos, multitudinem magnam, hastam et clypeum arripientium et gladium. ⁵ Persæ, Æthiopes, et Libyes cum eis, omnes scutati et galeati. ⁶ Gomer, et universa agmina eius, domus Thogorma, latera aquilonis, et totum robur eius, populique multi tecum. ⁷ Præpara, et instrue te, et omnem multitudinem tuam, quæ coacervata est ad te: et esto eis in præceptum. ⁸ Post dies multos visitaberis: in novissimo annorum venies ad terram, quæ reversa est a gladio, et congregata est de populis multis ad montes Israel, qui fuerunt deserti iugiter: hæc de populis educta est, et habitabunt in ea confiderent universi. ⁹ Ascendens autem quasi tempestas venies, et quasi nubes, ut operias terram tu, et omnia agmina tua, et populi multi tecum.

populo
Israel
inimicum
atque
infestum

¹⁰ Hæc dicit Dominus Deus: In die illa ascendent sermones super cor tuum, et cogitabis cogitationem pessimam: ¹¹ et dices: Ascendam ad terram absque muro: veniam ad quiescentes, habitantesque secure: hi omnes habitant sine muro, vectes, et portæ non sunt eis: ¹² Ut diripias spolia, et invadas prædam, ut inferas manum tuam super eos, qui deserti fuerant, et postea restituti, et super populum, qui est congregatus ex gentibus, qui possidere cœpit, et esse habitator umbilici terræ. ¹³ Saba, et Dedan, et negotiatores Tharsis, et omnes leones eius dicent tibi: Numquid ad sumenda

(2) Inf 39, 1; Apc 20, 7.

spolia tu venis? ecce ad diripiendam prædam congregasti multitudinem tuam, ut tollas argentum, et aurum, et auferas supellectilem, atque substantiam, et diripias manubias infinitas. ¹⁴ Propterea vaticinare fili hominis, et dices ad Gog: Hæc dicit Dominus Deus: Numquid non in die illo, cum habitaverit populus meus Israel confidenter, scies? ¹⁵ Et venies de loco tuo a lateribus aquilonis tu et populi multi tecum ascensores equorum universi, cœtus magnus, et exercitus vehemens. ¹⁶ Et ascendes super populum meum Israel quasi nubes, ut operias terram. In novissimis diebus eris, et adducam te super terram meam: ut sciant gentes me, cum sanctificatus fuero in te in oculis eorum, o Gog.

¹⁷ Hæc dicit Dominus Deus: Tu ergo ille es, de quo locutus sum in diebus antiquis in manu servorum meorum prophetarum Israel, qui prophetaverunt in diebus illorum temporum, ut adducerem te super eos. ¹⁸ Et erit in die illa, in die adventus Gog super terram Israel, ait Dominus Deus, ascendet indignatio mea in furore meo. ¹⁹ Et in zelo meo, in igne iræ meæ locutus sum. Quia in die illa erit commotio magna super terram Israel: ²⁰ et commovebuntur a facie mea pisces maris, et volucres cæli, et bestię agri, et omne reptile, quod movetur super humum, cunctique homines, qui sunt super faciem terræ: et subvertentur montes, et cadent sepes, et omnis murus corruet in terram. ²¹ Et convocabo adversus eum in cunctis montibus meis gladium, ait Dominus Deus: gladius uniuscuiusque in fratrem suum dirigetur. ²² Et iudicabo eum peste, et sanguine, et imbre vehementi et lapidibus immensis: ignem, et sulphur pluam super eum, et super exercitum eius, et super populos multos, qui sunt cum eo. ²³ Et magnificabor, et sanctificabor: et notus ero in oculis multarum gentium, et scient quia ego Dominus.

(20) Mt 24, 29; Lc 21, 25.

eumque
ad talem
interne-
cionem
adducet

ut filii
Israel
7 annis
arma
cremare
possint

supra
mela: ba
-prati
mulo
tomyba

et 7 men-
sibus
mortuos
sepelire
debeant

39 ¹ Tu autem filii hominis vaticinare adversum Gog, et dices: Hæc dicit Dominus Deus: Ecce ego super te Gog principem capitibus Mosoch et Thubal: ² et circumagam te, et educam te, et ascendere te faciam de lateribus aquilonis: et adducam te super montes Israel. ³ Et percutiam arcum tuum in manu sinistra tua, et sagittas tuas de manu dextera tua deliciam. ⁴ Super montes Israel cades tu, et omnia agmina tua, et populi tui, qui sunt tecum: feris, avibus, omnique volatili, et bestiis terræ dedi te ad devorandum. ⁵ Super faciem agri cades: quia ego locutus sum, ait Dominus Deus. ⁶ Et immittam ignem in Magog, et in his, qui habitant in insulis confidenter: et scient quia ego Dominus. ⁷ Et nomen sanctum meum notum faciam in medio populi mei Israel, et non polluiam nomen sanctum meum amplius: et scient gentes quia ego Dominus sanctus Israel. ⁸ Ecce venit, et factum est, ait Dominus Deus: hæc est dies, de qua locutus sum. ⁹ Et egredientur habitatores de civitatibus Israel, et succendent et comburent arma, clypeum, et hastas, arcum, et sagittas, et baculos manuum, et contos: et succendent ea igni septem annis. ¹⁰ Et non portabunt ligna de regionibus, neque succident de saltibus: quoniam arma succendent igni, et deprædabuntur eos, quibus prædæ fuerant, et diripient vastatores suos, ait Dominus Deus.

¹¹ Et erit in die illa: dabo Gog locum nominatum sepulcrum in Israel: vallem viatorum ad orientem maris, quæ obstupescere faciet prætereuntes: et sepelient ibi Gog, et omnem multitudinem eius, et vocabitur vallis multitudinis Gog. ¹² Et sepelient eos domus Israel, ut mudent terram septem mensibus. ¹³ Sepeliet autem eum omnis populus terræ, et erit eis nominata dies, in qua glorificatus sum, ait Dominus Deus. ¹⁴ Et viros iugiter constituent lustrantes terram, qui sepeliant, et requirant eos, qui remanserant super faciem terræ, ut emudent eam: post menses autem septem quærere incipient. ¹⁵ Et circuibunt peragrantes terram:

cumque viderint os hominis, statuent iuxta illud titulum, donec sepeliant illud polinctores in valle multitudinis Gog. ¹⁶ Nomen autem civitatis Amona, et mundabunt terram.

¹⁷ Tu ergo fili hominis, hæc dicit Dominus Deus: Dic omni volucris, et universis avibus, cunctisque bestiis agri: Convenite, properate, concurrite undique ad victimam meam, quam ego immolo vobis, victimam grandem super montes Israel: ut comedatis carnem, et bibatis sanguinem. ¹⁸ Carnes fortium comedetis, et sanguinem principum terræ bibetis: arietum, et agnorum, et hircorum, tauro-rumque et altilium, et pinguium omnium. ¹⁹ Et comedetis adipem in saturitatem, et bibetis sanguinem in ebrietatem, de victima, quam ego immolabo vobis: ²⁰ et saturabimini super mensam meam de equo, et equite forti, et de universis viris bellatoribus, ait Dominus Deus.

²¹ Et ponam gloriam meam in gentibus: et videbunt omnes gentes iudicium meum, quod fecerim, et manum meam, quam posuerim super eos. ²² Et scient domus Israel quia ego Dominus Deus eorum a die illa, et deinceps. ²³ Et scient gentes quoniam in iniquitate sua capta sit domus Israel, eo quod dereliquerint me, et absconderim faciem meam ab eis: et tradiderim eos in manus hostium, et ceciderint in gladio universi. ²⁴ Iuxta immunditiam eorum, et scelus feci eis, et abscondi faciem meam ab illis.

²⁵ Propterea hæc dicit Dominus Deus: Nunc reducam captivitatem Iacob, et miserebor omnis domus Israel: et assumam zelum pro nomine sancto meo. ²⁶ Et portabunt confusionem suam, et omnem prævaricationem, qua prævaricati sunt in me, cum habitaverint in terra sua confidenter neminem formidantes: ²⁷ et reduxero eos de populis, et congregavero de terris inimicorum suorum, et sanctificatus fuero in eis, in oculis gentium plurimarum. ²⁸ Et scient quia ego Dominus Deus eorum,

(28) Sup 36, 23.

universa
animalia
autem sa-
turentur

vident
autem ni
subnoto

omnes
manum
Domini
agno-
scent

quoniam
-causol
qui
domum
Israel in
gratiam
restituit

eo quod transtulerim eos in nationes; et congregaverim eos super terram suam, et non dereliquerim quemquam ex eis ibi. ²⁹ Et non abscondam ultra faciem meam ab eis, eo quod effuderim spiritum meum super omnem domum Israel, ait Dominus Deus.

II. Vaticinia de vita nova populi,
40, 1—48, 35

1. De templo novo, 40, 1—43, 27

Ezechieli
in visione
ostendun-
tur

40 ¹ In vigesimo quinto anno transmigrationis nostræ, in exordio anni, decima mensis, quattodecimo anno postquam percussa est civitas: in ipsa hac die facta est super me manus Domini, et adduxit me illuc. ² In visionibus Dei adduxit me in terram Israel, et dimisit me super montem excelsum nimis: super quem erat quasi ædificium civitatis vergentis ad austrum. ³ Et introduxit me illuc: et ecce vir, cuius erat species quasi species æris, et funiculus lineus in manu eius, et calamus mensuræ in manu eius: stabat autem in porta. ⁴ Et locutus est ad me idem vir: Fili hominis vide oculis tuis, et auribus tuis audi, et pone cor tuum in omnia, quæ ego ostendam tibi: quia ut ostendantur tibi adductus es huc: annuntia omnia, quæ tu vides, domui Israel.

murus
forinsecus

⁵ Et ecce murus forinsecus in circuitu domus undique, et in manu viri calamus mensuræ sex cubitorum, et palmo: et mensus est latitudinem ædificii calamo uno, altitudinem quoque calamo uno.

exterior
porta
orientalis

⁶ Et venit ad portam, quæ respiciebat viam orientalem, et ascendit per gradus eius: et mensus est limen portæ calamo uno latitudinem, id est, limen unum calamo uno in latitudine: ⁷ et thalamum uno calamo in longum, et uno calamo in latum: et inter thalamos, quinque cubitos: ⁸ et limen portæ iuxta vestibulum portæ intrinsecus, calamo uno. ⁹ Et mensus est vestibulum portæ octo cubitorum, et frontem eius duobus cubitis: vestibulum autem portæ erat intrinsecus. ¹⁰ Porro tha-

lami portæ ad viam orientalem, tres hinc et tres inde: mensura una trium, et mensura una frontium ex utraque parte. ¹¹ Et mensus est latitudinem liminis portæ, decem cubitorum: et longitudinem portæ, tredecim cubitorum: ¹² Et marginem ante thalamos cubiti unius: et cubitus unus finis utrinque: thalami autem, sex cubitorum erant hinc et inde. ¹³ Et mensus est portam a tecto thalami, usque ad tectum eius, latitudinem viginti-quinque cubitorum: ostium contra ostium. ¹⁴ Et fecit frontes per sexaginta cubitos: et ad frontem atrium portæ undique per circuitum. ¹⁵ Et ante faciem portæ, quæ pertingebat usque ad faciem vestibuli portæ interioris, quinquaginta cubitos. ¹⁶ Et fenestras obliquas in thalamis, et in frontibus eorum, quæ erant intra portam undique per circuitum: similiter autem erant et in vestibulis fenestræ per gyrum intrinsecus, et ante frontes pictura palmarum.

¹⁷ Et eduxit me ad atrium exterius, et ecce gazophylacia, et pavimentum stratum lapide in atrio per circuitum: triginta gazophylacia in circuitu pavimenti. ¹⁸ Et pavimentum in fronte portarum secundum longitudinem portarum erat inferius. ¹⁹ Et mensus est latitudinem a facie portæ inferioris usque ad frontem atrii interioris extrinsecus, centum cubitos ad orientem, et ad aquilonem. ²⁰ Portam quoque, quæ respiciebat viam aquilonis atrii exterioris, mensus est tam in longitudine, quam in latitudine. ²¹ Et thalamos eius tres hinc, et tres inde: et frontem eius, et vestibulum eius secundum mensuram portæ prioris, quinquaginta cubitorum longitudinem eius, et latitudinem viginti-quinque cubitorum. ²² Fenestræ autem eius, et vestibulum, et sculpturæ secundum mensuram portæ, quæ respiciebat ad orientem: et septem graduum erat ascensus eius, et vestibulum ante eam. ²³ Et porta atrii interioris contra portam aquilonis, et orientalem: et mensus est a porta usque ad portam centum cubitos. ²⁴ Et eduxit me ad viam australem, et ecce porta, quæ respiciebat ad au-

atrium
exterius
ac reli-
quæ por-
tæ eius

strum: et mensus est frontem eius, et vestibulum eius iuxta mensuras superiores. ²⁵ Et fenestras eius, et vestibula in circuitu, sicut fenestras ceteras: quinquaginta cubitorum longitudine, et latitudine viginti quinque cubitorum. ²⁶ Et in gradibus septem ascendebatur ad eam: et vestibulum ante fores eius: et cælatae palmæ erant, una hinc, et altera inde in fronte eius. ²⁷ Et porta atrii interioris in via australi: et mensus est a porta usque ad portam in via australi, centum cubitos.

portæ
atrii
interioris

²⁸ Et introduxit me in atrium interius ad portam australem: et mensus est portam iuxta mensuras superiores. ²⁹ Thalamum eius, et frontem eius, et vestibulum eius eisdem mensuris: et fenestras eius, et vestibulum eius in circuitu quinquaginta cubitos longitudinis, et latitudinis viginti quinque cubitos. ³⁰ Et vestibulum per gyrum longitudine viginti quinque cubitorum, et latitudine quinque cubitorum. ³¹ Et vestibulum eius ad atrium exterius, et palmas eius in fronte: et octo gradus erant, quibus ascendebatur per eam. ³² Et introduxit me in atrium interius per viam orientalem: et mensus est portam secundum mensuras superiores. ³³ Thalamum eius, et frontem eius, et vestibulum eius sicut supra: et fenestras eius, et vestibula eius in circuitu, longitudine quinquaginta cubitorum, et latitudine viginti quinque cubitorum. ³⁴ Et vestibulum eius, id est atrii exterioris: et palmæ cælatae in fronte eius hinc et inde: et in octo gradibus ascensus eius. ³⁵ Et introduxit me ad portam, quæ respiciebat ad aquilonem: et mensus est secundum mensuras superiores. ³⁶ Thalamum eius, et frontem eius, et vestibulum eius, et fenestras eius per circuitum, longitudine quinquaginta cubitorum, et latitudine viginti quinque cubitorum. ³⁷ Et vestibulum eius respiciebat ad atrium exterius: et cælatura palmarum in fronte eius hinc et inde: et in octo gradibus ascensus eius.

appara-
tus eius

³⁸ Et per singula gazophylacia ostium in frontibus portarum: ibi lavabant holocaustum. ³⁹ Et in vestibulo portæ, duæ mensæ hinc, et duæ mensæ

inde: ut immoletur super eas holocaustum, et pro peccato, et pro delicto. ⁴⁰ Et ad latus exterius, quod ascendit ad ostium portæ, quæ pergit ad aquilonem; duæ mensæ: et ad latus alterum ante vestibulum portæ, duæ mensæ. ⁴¹ Quattuor mensæ hinc, et quattuor mensæ inde: per latera portæ octo mensæ erant, super quas immolabant. ⁴² Quattuor autem mensæ ad holocaustum, de lapidibus quadris exstructæ: longitudine cubiti unius et dimidii: et latitudine cubiti unius et dimidii: et altitudine cubiti unius: super quas ponant vasa, in quibus immolatur holocaustum, et victima. ⁴³ Et labia earum palmi unius, reflexa intrinsecus per circuitum: super mensas autem carnes oblationis. ⁴⁴ Et extra portam interiorem gazophylacia cantorum in atrio interiori, quod erat in latere portæ respicientis ad aquilonem: et facies eorum contra viam australem, una ex latere portæ orientalis, quæ respiciebat ad viam aquilonis. ⁴⁵ Et dixit ad me: Hoc est gazophylacium, quod respicit viam meridianam, sacerdotum erit, qui excubant in custodiis templi. ⁴⁶ Porro gazophylacium, quod respicit ad viam aquilonis, sacerdotum erit, qui excubant ad ministerium altaris: Isti sunt filii Sadoc, qui accedunt de filiis Levi ad Dominum ut ministrent ei.

⁴⁷ Et mensus est atrium longitudine centum cubitorum, et latitudine centum cubitorum per quadrum: et altare ante faciem templi.

⁴⁸ Et introduxit me in vestibulum templi: et mensus est vestibulum quinque cubitis hinc, et quinque cubitis inde: et latitudinem portæ trium cubitorum hinc, et trium cubitorum inde. ⁴⁹ Longitudinem autem vestibuli viginti cubitorum, et latitudinem undecim cubitorum, et octo gradibus ascendebatur ad eam. Et columnæ erant in frontibus: una hinc, et altera inde.

41 ¹ Et introduxit me in templum, et mensus est frontes, sex cubitos latitudinis hinc, et sex cubitos latitudinis inde, latitudinem tabernaculi. ² Et latitudo portæ, decem cubitorum erat: et latera portæ, quinque cubitis hinc, et quinque cubitis

et mensura

vestibulum templi

sanctum

inde: et mensus est longitudinem eius quadraginta cubitorum, et latitudinem viginti cubitorum.

sanctum
sancto-
rum

³ Et introgressus intrinsecus mensus est in fronte portæ duos cubitos: et portam, sex cubitorum: et latitudinem portæ, septem cubitorum. ⁴ Et mensus est longitudinem eius viginti cubitorum, et latitudinem eius viginti cubitorum, ante faciem templi: et dixit ad me: Hoc est sanctum sanctorum.

ædificia
coniuncta

⁵ Et mensus est parietem domus sex cubitorum: et latitudinem lateris quattuor cubitorum undique per circuitum domus. ⁶ Latera autem, latus ad latus, bis triginta tria: et erant eminentia, quæ ingrederentur per parietem domus, in lateribus per circuitum, ut continerent, et non attingerent parietem templi. ⁷ Et platea erat in rotundum, ascendens sursum per cochleam, et in cenaculum templi deferebat per gyrum: idcirco latius erat templum in superioribus: et sic de inferioribus ascendebatur ad superiora in medium. ⁸ Et vidi in domo altitudinem per circuitum, fundata latera ad mensuram calami sex cubitorum spatium: ⁹ et latitudinem per parietem lateris forinsecus quinque cubitorum: et erat interior domus in lateribus domus. ¹⁰ Et inter gazophylacia latitudinem viginti cubitorum in circuitu domus undique, ¹¹ et ostium lateris ad orationem: ostium unum ad viam aquilonis, et ostium unum ad viam australem: et latitudinem loci ad orationem, quinque cubitorum in circuitu. ¹² Et ædificium, quod erat separatum, versumque ad viam respicientem ad mare, latitudinis septuaginta cubitorum; paries autem ædificii, quinque cubitorum latitudinis per circuitum: et longitudo eius nonaginta cubitorum.

mensuræ
eorum

¹³ Et mensus est domus longitudinem, centum cubitorum: et quod separatum erat ædificium, et parietes eius, longitudinis centum cubitorum. ¹⁴ Latitudo autem ante faciem domus: et eius, quod erat separatum contra orientem, centum cubitorum. ¹⁵ Et mensus est longitudinem ædificii contra faciem eius, quod erat separatum ad dorsum: ethecas ex utraque parte centum cubitorum:

et templum interius, et vestibula atrii. ¹⁶ Limina, et fenestras obliquas, et ethecas in circuitu per tres partes, contra uniuscuiusque limen, stratumque ligno per gyrum in circuitu: terra autem usque ad fenestras, et fenestræ clausæ super ostia. ¹⁷ Et usque ad domum interiorem, et forinsecus per omnem parietem in circuitu intrinsecus, et forinsecus, ad mensuram. ¹⁸ Et fabrefacta cherubim et palmæ: et palma inter cherub et cherub, duasque facies habebat cherub. ¹⁹ Faciem hominis iuxta palmam ex hac parte, et faciem leonis iuxta palmam ex alia parte: expressam per omnem domum in circuitu. ²⁰ De terra usque ad superiora portæ, cherubim, et palmæ cælatae erant in pariete templi. ²¹ Limen quadrangulum, et facies sanctuarii, aspectus contra aspectum. ²² Altaris lignei trium cubitorum altitudo: et longitudo eius duorum cubitorum: et anguli eius, et longitudo eius, et parietes eius lignei. Et locutus est ad me: Hæc est mensa coram Domino. ²³ Et duo ostia erant in templo, et in sanctuario. ²⁴ Et in duobus ostiis ex utraque parte bina erant ostiola, quæ in se invicem plicabantur: bina enim ostia erant ex utraque parte ostiorum. ²⁵ Et cælata erant in ipsis ostiis templi cherubim, et sculpturæ palmarum, sicut in parietibus quoque expressæ erant: quamobrem et grossiora erant ligna in vestibuli fronte forinsecus. ²⁶ Super quæ fenestræ obliquæ, et similitudo palmarum hinc atque inde in humerulis vestibuli: secundum latera domus, latitudinemque parietum.

42 ¹ Et eduxit me in atrium exterius per viam ducentem ad aquilonem, et introduxit me in gazophylacium, quod erat contra separatam ædificium, et contra ædem vergentem ad aquilonem. ² In facie longitudinis, centum cubitos ostii aquilonis: et latitudinis quinquaginta cubitos, ³ contra viginti cubitos atrii interioris, et contra pavimentum stratum lapide atrii exterioris, ubi erat porticus iuncta porticul triplici. ⁴ Et ante gazophylacia deambulatio decem cubitorum latitudinis, ad interiora respiciens viæ cubiti unius. Et ostia eorum

appara-
tus
domus

conclavia
sacerdo-
tum

ad aquilonem: ⁵ Ubi erant gazophylacia in superioribus humiliora: quia supportabant porticus, quæ ex illis eminebant de inferioribus, et de mediis ædificii. ⁶ Tristega enim erant, et non habebant columnas, sicut erant columnæ atriorum: propterea eminebant de inferioribus, et de mediis a terra cubitis quinquaginta. ⁷ Et peribolus exterior secundum gazophylacia, quæ erant in via atrii exterioris ante gazophylacia: longitudo eius quinquaginta cubitorum. ⁸ Quia longitudo erat gazophylaciorum atrii exterioris, quinquaginta cubitorum: et longitudo ante faciem templi, centum cubitorum. ⁹ Et erat subter gazophylacia hæc introitus ab oriente ingredientium in ea de atrio exteriori. ¹⁰ In latitudine periboli atrii, quod erat contra viam orientalem, in faciem ædificii separati, et erant ante ædificium gazophylacia. ¹¹ Et via ante faciem eorum iuxta similitudinem gazophylaciorum, quæ erant in via aquilonis: secundum longitudinem eorum, sic et latitudo eorum: et omnis introitus eorum, et similitudines, et ostia eorum. ¹² Secundum ostia gazophylaciorum, quæ erant in via respiciente ad notum: ostium in capite viæ: quæ via erat ante vestibulum separatum per viam orientalem ingredientibus. ¹³ Et dixit ad me: Gazophylacia aquilonis, et gazophylacia austri, quæ sunt ante ædificium separatum: hæc sunt gazophylacia sancta: in quibus vescuntur sacerdotes, qui appropinquant ad Dominum in sancta sanctorum: ibi ponent sancta sanctorum, et oblationem pro peccato, et pro delicto: locus enim sanctus est. ¹⁴ Cum autem ingressi fuerint sacerdotes, non egredientur de sanctis in atrium exterius: et ibi reponent vestimenta sua, in quibus ministrant, quia sancta sunt: vestienturque vestimentis aliis, et sic procedent ad populum. ¹⁵ Cumque complisset mensuras domus interioris, eduxit me per viam portæ, quæ respiciebat ad viam orientalem: et mensus est eam undique per circuitum. ¹⁶ Mensus est autem contra ventum orientalem calamo mensuræ, quingentos cala-

mensuræ
totius
templi

mos in calamo mensuræ per circuitum. ¹⁷ Et mensus est contra ventum aquilonis quingentos calamos in calamo mensuræ per gyrum. ¹⁸ Et ad ventum australem mensus est quingentos calamos in calamo mensuræ per circuitum. ¹⁹ Et ad ventum occidentalem mensus est quingentos calamos in calamo mensuræ. ²⁰ Per quattuor ventos mensus est murum eius undique per circuitum, longitudinem quingentorum cubitorum, et latitudinem quingentorum cubitorum dividens inter sanctuarium et vulgi locum.

43 ¹ Et duxit me ad portam, quæ respiciebat ad viam orientalem. ² Et ecce gloria Dei Israel ingrediebatur per viam orientalem: et vox erat ei quasi vox aquarum multarum, et terra splendebat a maiestate eius. ³ Et vidi visionem secundum speciem, quam videram, quando venit ut disperderet civitatem: et species secundum aspectum, quem videram iuxta fluvium Chobar: et cecidi super faciem meam. ⁴ Et maiestas Domini ingressa est templum per viam portæ, quæ respiciebat ad orientem. ⁵ Et elevavit me spiritus, et introduxit me in atrium interius: et ecce repleta erat gloria Domini domus. ⁶ Et audivi loquentem ad me de domo, et vir qui stabat iuxta me, ⁷ dixit ad me: Fili hominis, locus solû mei, et locus vestigiorum pedum meorum, ubi habito in medio filiorum Israel in æternum: et non polluent ultra domus Israel nomen sanctum meum, ipsi, et reges eorum in fornicationibus suis, et in ruinis regum suorum, et in excelsis. ⁸ Qui fabricati sunt limen suum iuxta limen meum, et postes suos iuxta postes meos: et murus erat inter me et eos: et polluerunt nomen sanctum meum in abominationibus, quas fecerunt: propter quod consumpsi eos in ira mea. ⁹ Nunc ergo repellant procul fornicationem suam, et ruinas regum suorum a me: et habitabo in medio eorum semper. ¹⁰ Tu autem fili hominis ostende domui Israel templum, et confundantur

gloria
Domini
templum
ingredi-
ens

(3) Sup 9, 1. — Sup 1, 1. 3.

ab iniquitatibus suis, et metiantur fabricam: ¹¹ et erubescant ex omnibus, quæ fecerunt: Figuram domus, et fabricæ eius exitus, et introitus, et omnem descriptionem eius, et universa præcepta eius, cunctumque ordinem eius, et omnes leges eius ostende eis, et scribes in oculis eorum: ut custodiant omnes descriptiones eius, et præcepta illius, et faciant ea. ¹² Ista est lex domus in summitate montis: Omnis finis eius in circuitu, sanctum sanctorum est: hæc est ergo lex domus.

¹³ Istæ autem mensuræ altaris in cubito verissimo, qui habebat cubitum, et palmum: in sinu eius erat cubitus et cubitus in latitudine, et definitio eius usque ad labium eius, et in circuitu, palmus unus: hæc quoque erat fossa altaris. ¹⁴ Et de sinu terræ usque ad crepidinem novissimam duo cubiti, et latitudo cubiti unius: et a crepidine minore usque ad crepidinem maiorem quattuor cubiti, et latitudo cubiti unius. ¹⁵ Ipse autem Ariel quattuor cubitorum: et ab Ariel usque ad sursum, cornua quattuor. ¹⁶ Et Ariel duodecim cubitorum in longitudine per duodecim cubitos latitudinis: quadrangulatum æquis lateribus. ¹⁷ Et crepido quattuordecim cubitorum longitudinis per quattuordecim cubitos latitudinis in quattuor angulis eius: et corona in circuitu eius dimidiū cubiti, et sinus eius unius cubiti per circuitum: gradus autem eius versi ad orientem.

¹⁸ Et dixit ad me: Fili hominis, hæc dicit Dominus Deus: Hi sunt ritus altaris in quacumque die fuerit fabricatum: ut offeratur super illud holocaustum, et effundatur sanguis. ¹⁹ Et dabis Sacerdotibus, et Levitis, qui sunt de semine Sadoc, qui accedunt ad me, ait Dominus Deus, ut offerant mihi vitulum de armento pro peccato. ²⁰ Et assumens de sanguine eius, pones super quattuor cornua eius, et super quattuor angulos crepidinis, et super coronam in circuitu: et mundabis illud, et explabis. ²¹ Et tolles vitulum, qui oblatu fuerit pro peccato: et combures eum in separato loco domus extra sanctuarium. ²² Et in die secunda

mensuræ
altaris
holocaustorum

ac
dedicatio
eius

offeret hircum caprarum immaculatum pro peccato: et expiabunt altare, sicut expiaverunt in vitulo. ²³ Cumque compleveris expians illud, offeres vitulum de armento immaculatum, et arietem de grege immaculatum. ²⁴ Et offeres eos in conspectu Domini: et mittent sacerdotes super eos sal, et offerent eos holocaustum Domino. ²⁵ Septem diebus facies hircum pro peccato quotidie: et vitulum de armento, et arietem de pecoribus immaculatos offerent. ²⁶ Septem diebus expiabunt altare, et mundabunt illud: et implebunt manum eius. ²⁷ Expletis autem diebus, in die octava et ultra, facient sacerdotes super altare holocausta vestra, et quæ pro pace offerunt: et placatus ero vobis, ait Dominus Deus.

2. De cultu novo, 44, 1—46, 24

44 ¹ Et convertit me ad viam portæ sanctuarii exterioris, quæ respiciebat ad orientem: et erat clausa. ² Et dixit Dominus ad me: Porta hæc clausa erit: non aperietur, et vir non transibit per eam: quoniam Dominus Deus Israel ingressus est per eam, eritque clausa ³ principi. Princeps ipse sedebit in ea, ut comedat panem coram Domino: per viam portæ vestibuli ingredietur, et per viam eius egredietur.

⁴ Et adduxit me per viam portæ aquilonis in conspectu domus: et vidi, et ecce implevit gloria Domini domum Domini: et cecidi in faciem meam. ⁵ Et dixit ad me Dominus: Fili hominis pone cor tuum, et vide oculis tuis, et auribus tuis audi omnia, quæ ego loquor ad te de universis ceremoniis domus Domini, et de cunctis legibus eius: et pones cor tuum in viis templi per omnes exitus sanctuarii. ⁶ Et dices ad exasperantem me domum Israel: Hæc dicit Dominus Deus: Sufficiant vobis omnia scelera vestra domus Israel: ⁷ eo quod inductis filios alienos incircumcisos corde, et incircumcisos carne, ut sint in sanctuario meo, et polluant domum meam: et offertis panes meos, adipem, et sanguinem: et dissolvitis pactum meum

De porta
clausa

de incircumcisis

In omnibus sceleribus vestris. ⁸ Et non servastis præcepta sanctuarii mei: et posuistis custodes observationum mearum in sanctuario meo vobismet ipsis. ⁹ Hæc dicit Dominus Deus: Omnis alienigena incircumciscus corde, et incircumciscus carne, non ingredietur sanctuarium meum; omnis filius alienus qui est in medio filiorum Israel.

de Levi-
tis errore
maculatis

¹⁰ Sed et Levitæ, qui longe recesserunt a me in errore filiorum Israel, et erraverunt a me post idola sua, et portaverunt iniquitatem suam: ¹¹ erunt in sanctuario meo æditui, et ianitores portarum domus, et ministri domus: ipsi mactabunt holocausta, et victimas populi: et ipsi stabunt in conspectu eorum, ut ministrent eis. ¹² Pro eo quod ministraverunt illis in conspectu idolorum suorum, et facti sunt domui Israel in offendiculum iniquitatis: idcirco levavi manum meam super eos, ait Dominus Deus, et portabunt iniquitatem suam: ¹³ et non appropinquabunt ad me ut sacerdotio fungantur mihi, neque accedent ad omne sanctuarium meum iuxta sancta sanctorum: sed portabunt confusionem suam, et scelera sua quæ fecerunt. ¹⁴ Et dabo eos ianitores domus in omni ministerio eius, et in universis, quæ fient in ea.

de filiis
Sadoc
non ma-
culatis

¹⁵ Sacerdotes autem et Levitæ filii Sadoc, qui custodierunt ceremonias sanctuarii mei, cum errarent filii Israel a me, ipsi accedent ad me ut ministrent mihi: et stabunt in conspectu meo ut offerant mihi adipem, et sanguinem, ait Dominus Deus. ¹⁶ Ipsi ingredientur sanctuarium meum, et ipsi accedent ad mensam meam ut ministrent mihi, et custodiant ceremonias meas. ¹⁷ Cumque ingredientur portas atrii interioris, vestibus lineis induentur: nec ascendet super eos quidquam laneum, quando ministrant in portis atrii interioris et intrinsecus. ¹⁸ Vittæ lineæ erunt in capitibus eorum, et feminalia lineæ erunt in lumbis eorum, et non accingentur in sudore. ¹⁹ Cumque egredientur atrium exterius ad populum, exuent se vestimentis suis, in quibus ministraverant, et reponent ea in gazophylaciis sanctuarii, et vestient se

vestimentis aliis: et non sanctificabunt populum in vestibus suis. ²⁰ Caput autem suum non radent, neque comam nutriunt: sed tondentes attendent capita sua. ²¹ Et vinum non bibet omnis sacerdos quando ingressurus est atrium interius. ²² Et viduam; et repudiatam non accipient uxores, sed virgines de semine domus Israel: sed et viduam, quæ fuerit vidua a sacerdote, accipient. ²³ Et populum meum docebunt quid sit inter sanctum et pollutum, et inter mundum et immundum ostendent eis. ²⁴ Et cum fuerit controversia, stabunt in iudiciis meis, et iudicabunt: leges meas, et præcepta mea in omnibus sollemnitatibus meis custodient, et Sabbata mea sanctificabunt. ²⁵ Et ad mortuum hominem non ingredientur, ne polluantur, nisi ad patrem et matrem, et filium et filiam, et fratrem et sororem, quæ alterum virum non habuerit: in quibus contaminabuntur. ²⁶ Et postquam fuerit emundatus, septem dies numerabuntur ei. ²⁷ Et in die introitus sui in sanctuarium ad atrium interius ut ministret mihi in sanctuario, offeret pro peccato suo, ait Dominus Deus.

²⁸ Non erit autem eis hereditas, ego hereditas eorum: et possessionem non dabitis eis in Israel, ego enim possessio eorum. ²⁹ Victimam et pro peccato et pro delicto ipsi comedent: et omne votum in Israel ipsorum erit. ³⁰ Et primitiva omnium primogenitorum, et omnia libamenta ex omnibus, quæ offeruntur, sacerdotum erunt: et primitiva ciborum vestrorum dabitis sacerdoti, ut reponat benedictionem domui tue. ³¹ Omne morticinum, et captum a bestia de avibus et de pecoribus non comedent Sacerdotes.

45 ¹ Cumque cœperitis terram dividere sortito, separate primitias Domino, sanctificatum de terra, longitudine vigintiquinque millia, et latitudine decem millia: sanctificatum erit in omni termino

(22) Lv 21, 14. — (28) Nm 18, 20; Dt 18, 1. — (30) Ex 22, 29. — (31) Lv 22, 8.

de redditibus sacerdotum

de primitiis ciborum vestrorum

de possessione sacerdotum

eius per circuitum. ² Et erit ex omni parte sanctificatum quingentos per quingentos, quadrifariam per circuitum: et quinquaginta cubitis in suburbana eius per gyrum. ³ Et a mensura ista mensurabis longitudinem vigintiquinque millium, et latitudinem decem millium, et in ipso erit templum, sanctumque sanctorum. ⁴ Sanctificatum de terra erit sacerdotibus ministris sanctuarii, qui accedunt ad ministerium Domini: et erit eis locus in domos, et in sanctuarium sanctitatis.

et Levitarum

⁵ Vigintiquinque autem millia longitudinis, et decem millia latitudinis erunt Levitis, qui ministrant domui: ipsi possidebunt viginti gazophylacia.

de possessione principis

⁶ Et possessionem civitatis dabitis quinque millia latitudinis, et longitudinis vigintiquinque millia secundum separationem sanctuarii, omni domui Israel. ⁷ Principi quoque hinc et inde in separationem sanctuarii, et in possessionem civitatis, contra faciem separationis sanctuarii, et contra faciem possessionis urbis: a latere maris usque ad mare, et a latere orientis usque ad orientem: Longitudinis autem iuxta unamquamque partem a termino occidentali usque ad terminum orientalem. ⁸ De terra erit ei possessio in Israel: et non depopulantur ultra principes populum meum: sed terram dabunt domui Israel secundum tribus eorum.

ac redditibus eius

⁹ Hæc dicit Dominus Deus: Sufficiat vobis principes Israel: iniquitatem et rapinas intermittite, et iudicium et iustitiam facite, separate confinia vestra a populo meo, ait Dominus Deus. ¹⁰ Statera iusta, et ephi iustum, et batus iustus erit vobis. ¹¹ Ephi, et batus æqualia, et unius mensuræ erunt: ut capiat decimam partem cori batus, et decimam partem cori ephi: iuxta mensuram cori erit æqua libratio eorum. ¹² Siclus autem viginti obolos habet. Porro viginti sicli, et vigintiquinque sicli, et quindecim sicli, mnam faciunt. ¹³ Et hæ sunt primitiæ, quas tolletis: sextam partem ephi de coro

(12) Ex 30, 13; Lv 27, 25; Nm 3, 47.

frumenti, et sextam partem ephi de coro hordei. 14 Mensura quoque olei, batus olei, decima pars cori est: et decem bati eorum faciunt: quia decem bati implent eorum. 15 Et arietem unum de grege ducentorum de his, quæ nutriunt Israel in sacrificium, et in holocaustum, et in pacifica, ad expiandum pro eis, ait Dominus Deus. 16 Omnis populus terræ tenebitur primitiis his principi in Israel.

17 Et super principem erunt holocausta, et sacrificium, et libamina in sollemnitatibus, et in Calendis, et in Sabbatis, et in universis sollemnitatibus domus Israel: ipse faciet pro peccato sacrificium, et holocaustum, et pacifica ad expiandum pro domo Israel.

18 Hæc dicit Dominus Deus: In primo mense, una mensis sumes vitulum de armento immaculatum, et expiabis sanctuarium. 19 Et tollet sacerdos de sanguine quod erit pro peccato: et ponet in postibus domus, et in quattuor angulis crepidinis altaris, et in postibus portæ atrii interioris. 20 Et sic facies in septima mensis pro unoquoque, qui ignoravit, et errore deceptus est, et expiabis pro domo.

21 In primo mense, quartadecima die mensis erit vobis Paschæ sollemnitas: septem diebus azyma comedentur. 22 Et faciet princeps in die illa pro se, et pro universo populo terræ, vitulum pro peccato. 23 Et in septem dierum sollemnitate faciet holocaustum Domino septem vitulos, et septem arietes immaculatos quotidie septem diebus: et pro peccato hircum caprarum quotidie. 24 Et sacrificium ephi per vitulum, et ephi per arietem faciet: et olei hin per singula ephi.

25 Septimo mense, quintadecima die mensis in sollemnitate faciet sicut supra dicta sunt per septem dies: tam pro peccato, quam pro holocausto, et in sacrificio, et in oleo.

46 1 Hæc dicit Dominus Deus: Porta atrii interioris, quæ respicit ad orientem, erit clausa sex diebus, in quibus opus fit: die autem Sabbati aperietur, sed et in die Calendarum aperietur. 2 Et intrabit princeps per viam vestibuli portæ de-

de
sacrificiis

diebus
expiationis
domus

sollemni-
tate pas-
chæ

festo ta-
bernacu-
lorum

sabbatis
et
calendis

foris, et stabit in limine portæ: et facient sacerdotes holocaustum eius, et pacifica eius: et adorabit super limen portæ, et egredietur: porta autem non claudetur usque ad vesperam. ³ Et adorabit populus terræ ad ostium portæ illius in Sabbatis, et in Calendis coram Domino. ⁴ Holocaustum autem hoc offeret princeps Domino: in die Sabbati sex agnos immaculatos, et arietem immaculatum. ⁵ Et sacrificium ephi per arietem: in agnis autem sacrificium quod dederit manus eius: et olei hin per singula ephi. ⁶ In die autem Calendarum vitulum de armento immaculatum: et sex agni, et arietes immaculati erunt. ⁷ Et ephi per vitulum, ephi quoque per arietem faciet sacrificium: de agnis autem, sicut invenerit manus eius: et olei hin per singula ephi.

⁸ Cumque ingressurus est princeps, per viam vestibuli portæ ingrediatur, et per eandem viam exeat. ⁹ Et cum intrabit populus terræ in conspectu Domini in sollemnitatibus: qui ingreditur per portam aquilonis, ut adoret, egredietur per viam portæ meridianæ: porro qui ingreditur per viam portæ meridianæ, egredietur per viam portæ aquilonis: non revertetur per viam portæ, per quam ingressus est, sed e regione illius egredietur. ¹⁰ Princeps autem in medio eorum cum ingredientibus ingrediatur, et cum egredientibus egredietur. ¹¹ Et in nundinis, et in sollemnitatibus erit sacrificium ephi per vitulum, et ephi per arietem: agnis autem erit sacrificium sicut invenerit manus eius: et olei hin per singula ephi.

¹² Cum autem fecerit princeps spontaneum holocaustum, aut pacifica voluntaria Domino: aperietur ei porta, quæ respicit ad orientem, et faciet holocaustum suum, et pacifica sua, sicut fieri solet in die sabbati: et egredietur, claudeturque porta postquam exierit.

¹³ Et agnum eiusdem anni immaculatum faciet holocaustum quotidie Domino: semper mane faciet illud. ¹⁴ Et faciet sacrificium super eo cata mane mane sextam partem ephi, et de oleo tertiam par-

de modo
ingredi-
endi et
egredien-
di

de holo-
causto
sponta-
neo prin-
cipis

de holo-
causto
quotidia-
no

tem hin, ut misceatur similæ: sacrificium Domino legitimum, iuge atque perpetuum. ¹⁵ Faciet agnum, et sacrificium, et oleum cata mane mane: holocaustum sempiternum.

¹⁶ Hæc dicit Dominus Deus: Si dederit princeps donum alicui de filiis suis: hereditas eius, filiorum suorum erit, possidebunt eam hereditarie. ¹⁷ Si autem dederit legatum de hereditate sua uni servorum suorum, erit illius usque ad annum remissionis, et revertetur ad principem: hereditas autem eius, filiis eius erit. ¹⁸ Et non accipiet princeps de hereditate populi per violentiam, et de possessione eorum: sed de possessione sua hereditatem dabit filiis suis: ut non dispergatur populus meus unusquisque a possessione sua.

¹⁹ Et introduxit me per ingressum, qui erat ex latere portæ, in gazophylacia sanctuarii ad sacerdotes, quæ respiciebant ad aquilonem: et erat ibi locus vergens ad occidentem. ²⁰ Et dixit ad me: Iste est locus ubi coquent sacerdotes pro peccato, et pro delicto: ubi coquent sacrificium, ut non eferant in atrium exterius, et sanctificetur populus. ²¹ Et eduxit me in atrium exterius, et circumduxit me per quattuor angulos atrii: et ecce atriolum erat in angulo atrii, atriola singula per angulos atrii. ²² In quattuor angulis atrii atriola disposita, quadraginta cubitorum per longum, et triginta per latum: mensuræ unius quattuor erant. ²³ Et paries per circuitum ambiens quattuor atriola: et culinæ fabricatæ erant subter porticus per gyrum. ²⁴ Et dixit ad me: Hæc est domus culinarum, in qua coquent ministri domus Domini victimas populi.

3. De terra nova, 47, 1—48, 35

47 ¹ Et convertit me ad portam domus, et ecce aquæ egrediebantur subter limen domus ad orientem: facies enim domus respiciebat ad orientem: aquæ autem descendebant in latus templi dextrum ad meridiem altaris. ² Et eduxit me per viam portæ aquilonis, et convertit me ad viam foras portam exteriorem, viam quæ respiciebat ad

de possessione principis

de culinis victimarum

Fons aquarum omnia sanantium

orientem: et ecce aquæ redundantes a latere dextro.
³ Cum egrederetur vir ad orientem, qui habebat funiculum in manu sua, et mensus est mille cubitos: et traduxit me per aquam usque ad talos.
⁴ Rursumque mensus est mille, et traduxit me per aquam usque ad genua: ⁵ et mensus est mille, et traduxit me per aquam usque ad renes. Et mensus est mille, torrentem, quem non potui pertransire: quoniam intumuerant aquæ profundi torrentis, qui non potest transvadari. ⁶ Et dixit ad me: Certe vidisti filii hominis. Et eduxit me, et convertit ad ripam torrentis. ⁷ Cumque me convertissem, ecce in ripa torrentis ligna multa nimis ex utraque parte. ⁸ Et ait ad me: Aquæ istæ, quæ egrediuntur ad tumulos sabuli orientalis, et descendunt ad plana deserti, intrabunt mare, et exibunt, et sanabuntur aquæ. ⁹ Et omnis anima vivens, quæ serpit, quocumque venerit torrens, vivet: et erunt pisces multi satis postquam venerint illuc aquæ istæ, et sanabuntur et vivent omnia, ad quæ venerit torrens. ¹⁰ Et stabunt super illas piscatores, ab Engaddi usque ad Engallim siccatio saganarum erit: plurimæ species erunt piscium eius, sicut pisces maris magni, multitudinis nimis: ¹¹ in litoribus autem eius, et in palustribus non sanabuntur, quia in salinas dabuntur. ¹² Et super torrentem orietur, in ripis eius ex utraque parte omne lignum pomiferum: non defluet folium ex eo, et non deficiet fructus eius: per singulos menses afferet primitiva, quia aquæ eius de sanctuario egredientur: et erunt fructus eius in cibum, et folia eius ad medicinam.

¹³ Hæc dicit Dominus Deus: Hic est terminus, in quo possidebitis terram in duodecim tribus Israel: quia Ioseph duplicem funiculum habet. ¹⁴ Possidebitis autem eam singuli æque ut frater suus: super quam levavi manum meam ut darem patribus vestris: et cadet terra hæc vobis in possessionem. ¹⁵ Hic est autem terminus terræ: ad plagam septentrionalem a mari magno via Hethalon, venientibus Sedada, ¹⁶ Emath, Berotha, Sabarim,

termini
terræ

quæ est inter terminum Damasci et confinium Emath, domus Tichon, quæ est iuxta terminum Auran. ¹⁷ Et erit terminus a mari usque ad atrium Enon terminus Damasci, et ab aquilone ad aquilonem: terminus Emath plaga septentrionalis.

¹⁸ Porro plaga orientalis de medio Auran, et de medio Damasci, et de medio Galaad, et de medio terræ Israel, Iordanis disternans ad mare orientale, metiemini etiam plagam orientalem. ¹⁹ Plaga autem australis meridiana a Thamar usque ad aquas contradictionis Cades: et torrens usque ad mare magnum: et hæc est plaga ad meridiem australis.

²⁰ Et plaga maris, mare magnum a confinio per directum, donec venias Emath: hæc est plaga maris.

²¹ Et dividetis terram istam vobis per tribus Israel: ²² et mittetis eam in hereditatem vobis, et advenis, qui accesserint ad vos, qui genuerint filios in medio vestrum: et erunt vobis sicut indigenæ inter filios Israel: vobiscum dividunt possessionem in medio tribuum Israel. ²³ In tribu autem quicumque fuerit advena, ibi dabitis possessionem illi, ait Dominus Deus.

48 ¹ Et hæc nomina tribuum a finibus aquilonis iuxta viam Hethalon pergentibus Emath, atrium Enan terminus Damasci ad aquilonem iuxta viam Emath. Et erit ei plaga orientalis mare, Dan una. ² Et super terminum Dan, a plaga orientali usque ad plagam maris, Aser una: ³ et super terminum Aser, a plaga orientali usque ad plagam maris, Nephthali una. ⁴ Et super terminum Nephthali, a plaga orientali usque ad plagam maris, Manasse una. ⁵ Et super terminum Manasse, a plaga orientali usque ad plagam maris, Ephraim una. ⁶ Et super terminum Ephraim a plaga orientali usque ad plagam maris, Ruben una. ⁷ Et super terminum Ruben, a plaga orientali usque ad plagam maris, Iuda una.

⁸ Et super terminum Iuda, a plaga orientali usque ad plagam maris, erunt primitiæ, quas separabit, vigintiquinque millibus latitudinis et longitudinis, sicuti singulæ partes a plaga orientali usque ad

et divisio
pro, indi-
genis et
advenis

tribuum
septem
tribuum
septen-
triona-
lium

portiones

plagam maris: et erit sanctuarium in medio eius.
 9 Primitiæ, quas separabitis Domino: longitudo vigintiquinque millibus, et latitudo decem millibus.

sacerdotum

10 Hæ autem erunt primitiæ sanctuarii sacerdotum: ad aquilonem longitudinis vigintiquinque millia, et ad mare latitudinis decem millia, sed et ad orientem latitudinis decem millia, et ad meridiem longitudinis vigintiquinque millia: et erit sanctuarium Domini in medio eius. 11 Sacerdotibus sanctuarium erit de filiis Sadoc, qui custodierunt ceremonias meas, et non erraverunt cum errarent filii Israel, sicut erraverunt et Levitæ. 12 Et erunt eis primitiæ de primitiis terræ sanctum sanctorum, iuxta terminum Levitarum.

et Levitarum

13 Sed et Levitis similiter iuxta fines sacerdotum vigintiquinque millia longitudinis, et latitudinis decem millia. Omnis longitudo viginti et quinque millium, et latitudo decem millium. 14 Et non vendabunt ex eo, neque mutabunt, neque transferentur primitiæ terræ, quia sanctificatæ sunt Domino.

territorium urbis

15 Quinque millia autem quæ supersunt in latitudine per vigintiquinque millia, profana erunt urbis in habitaculum, et in suburbana: et erit civitas in medio eius. 16 Et hæ mensuræ eius: ad plagam septentrionalem quingenta et quattuor millia: et ad plagam meridianam, quingenta et quattuor millia: et ad plagam orientalem, quingenta et quattuor millia: et ad plagam occidentalem, quingenta et quattuor millia. 17 Erunt autem suburbana civitatis ad aquilonem ducenta quinquaginta, et ad meridiem ducenta quinquaginta, et ad orientem ducenta quinquaginta, et ad mare ducenta quinquaginta. 18 Quod autem reliquum fuerit in longitudine secundum primitias sanctuarii, decem millia in orientem, et decem millia in occidentem, erunt sicut primitiæ sanctuarii: et erunt fruges eius in panes his, qui serviunt civitati. 19 Servientes autem civitati, operabuntur ex omnibus tribus Israel. 20 Omnes primitiæ, vigintiquinque millium, per vigintiquinque millia in quadrum, separabuntur in primitias sanctuarii, et in possessionem civitatis.

21 Quod autem reliquum fuerit, principis erit ex omni parte primitiarum sanctuaril, et possessionis civitatis e regione vigintiquinque millium primitiarum usque ad terminum orientalem: sed et ad mare e regione vigintiquinque millium usque ad terminum maris, similiter in partibus principis erit: et erunt primitiæ sanctuarii, et sanctuarium templi in medio eius. 22 De possessione autem Levitarum, et de possessione civitatis in medio partium principis: erit inter terminum Iuda, et inter terminum Benjamin, et ad principem pertinebit.

23 Et reliquis tribubus: A plaga orientali usque ad plagam occidentalem, Benjamin una. 24 Et contra terminum Benjamin, a plaga orientali usque ad plagam occidentalem, Simeon una. 25 Et super terminum Simeonis, a plaga orientali usque ad plagam occidentalem, Issachar una. 26 Et super terminum Issachar, a plaga orientali usque ad plagam occidentalem, Zabulon una. 27 Et super terminum Zabulon, a plaga orientali usque ad plagam maris, Gad una. 28 Et super terminum Gad, ad plagam austri in meridie: et erit finis de Thamar usque ad aquas contradictionis Cades, hereditas contra mare magnum. 29 Hæc est terra, quam mittetis in sortem tribubus Israel: et hæc partitiones earum, ait Dominus Deus.

30 Et hi egressus civitatis: A plaga septentrionali quingentos et quattuor millia mensurabis. 31 Et portæ civitatis ex nominibus tribuum Israel, portæ tres a septentrione, porta Ruben una, porta Iuda una, porta Levi una. 32 Et ad plagam orientalem, quingentos et quattuor millia: et portæ tres, porta Ioseph una, porta Benjamin una, porta Dan una. 33 Et ad plagam meridianam, quingentos et quattuor millia metieris: et portæ tres, porta Simeonis una, porta Issachar una, porta Zabulon una. 34 Et ad plagam occidentalem, quingentos et quattuor millia, et portæ eorum tres, porta Gad una, porta Aser una, porta Nephthali una. 35 Per circuitum, decem et octo millia: et nomen civitatis ex illa die, Dominus ibidem.

portio
principis

portiones
quinque
tribuum
austra-
lium

circuitus
et portæ
civitatis
sanctæ

PROPHETIA DANIELIS

PARS PRIOR

Historia Danielis prophetae, 1, 1—6, 28

I. Vita privata, 1, 1—21

1 ¹ Anno tertio regni Ioakim regis Iuda, venit Nabuchodonosor rex Babylonis in Ierusalem, et obsedit eam; ² et tradidit Dominus in manu eius Ioakim regem Iuda, et partem vasorum domus Dei: et asportavit ea in terram Sennaar in domum dei sui, et vasa intulit in domum thesauri dei sui.

³ Et ait rex Asphenez praeposito eunuchorum ut introduceret de filiis Israel, et de semine regio et tyrannorum, ⁴ pueros, in quibus nulla esset macula, decoros forma, et eruditos omni sapientia, cautos scientia, et doctos disciplina, et qui possent stare in palatio regis, ut doceret eos litteras, et linguam Chaldaeorum. ⁵ Et constituit eis rex annonam per singulos dies de cibis suis, et de vino unde bibebat ipse, ut enutriti tribus annis, postea starent in conspectu regis. ⁶ Fuerunt ergo inter eos de filiis Iuda, Daniel, Ananias, Misael, et Azarias. ⁷ Et imposuit eis praepositus eunuchorum, nomina: Danieli, Baltassar: Ananiae, Sidrach: Misaeli, Misach: et Azariae, Abdenago.

⁸ Proposuit autem Daniel in corde suo ne polueretur de mensa regis, neque de vino potus eius: et rogavit eunuchorum praepositum ne contaminaretur. ⁹ Dedit autem Deus Danieli gratiam et misericordiam in conspectu principis eunuchorum. ¹⁰ Et ait princeps eunuchorum ad Danielem: Timeo

Babylonem ductus

cum sociis litteras et linguam Chaldaeorum discit

et propter abstinentiam cibi ac potus

ego dominum meum regem, qui constituit vobis cibum et potum: qui si viderit vultus vestros macilentiores præ ceteris adolescentibus, coævis vestris, condemnabit caput meum regi. ¹¹ Et dixit Daniel ad Malasar, quem constituerat princeps eunuchorum super Danielelem, Ananiam, Misaelem, et Azariam: ¹² Tenta nos obsecro servos tuos diebus decem, et dentur nobis legumina ad vescendum, et aqua ad bibendum: ¹³ et contemplare vultus nostros, et vultus puerorum, qui vescuntur cibo regio: et sicut videris, facies cum servis tuis. ¹⁴ Qui, audito sermone huiusmodi, tentavit eos diebus decem. ¹⁵ Post dies autem decem apparuerunt vultus eorum meliores, et corpulentiores præ omnibus pueris, qui vescebantur cibo regio. ¹⁶ Porro Malasar tollebat cibaria, et vinum potus eorum: dabatque eis legumina.

¹⁷ Pueris autem his dedit Deus scientiam, et disciplinam in omni libro, et sapientia: Danieli autem intelligentiam omnium visionum et somniorum. ¹⁸ Completis itaque diebus, post quos dixerat rex ut introducerentur: introduxit eos præpositus eunuchorum in conspectu Nabuchodonosor. ¹⁹ Cumque eis locutus fuisset rex, non sunt inventi tales de universis, ut Daniel, Ananias, Misael, et Azarias: et steterunt in conspectu Regis. ²⁰ Et omne verbum sapientiæ et intellectus, quod sciscitatus est ab eis Rex, invenit in eis decuplum super cunctos ariolos; et magos, qui erant in universo regno eius.

²¹ Fuit autem Daniel usque ad annum primum Cyri regis.

II. Vita publica, 2, 1—6, 28

1. Daniel regi somnium aperit et declarat, 2, 1—49

2 ¹ In anno secundo regni Nabuchodonosor vidit Nabuchodonosor somnium, et conterritus est spiritus eius, et somnium eius fugit ab eo.

(21) Inf 6, 28.

intelligentia visionum et somniorum donatus est

fuit usque ad
ad
Cyrum

Somnium dilapsum

sapientes
regi Na-
buchodo-
nosor in-
dicare ne-
queunt

2 Præcepit autem rex, ut convocarentur arioli, et magi, et malefici, et Chaldæi: ut indicarent regi somnia sua: qui cum venissent, steterunt coram rege. 3 Et dixit ad eos rex: Vidi somnium: et mente confusus ignoro quid viderim. 4 Responderuntque Chaldæi regi Syriace: Rex in sempiternum vive: dic somnium servis tuis, et interpretationem eius indicabimus. 5 Et respondens rex ait Chaldæis: Sermo recessit a me: nisi indicaveritis mihi somnium, et coniecturam eius, peribitis vos, et domus vestræ publicabuntur. 6 Si autem somnium, et coniecturam eius narraveritis, præmia, et dona, et honorem multum accipietis a me: somnium igitur, et interpretationem eius indicate mihi. 7 Responderunt secundo, atque dixerunt: Rex somnium dicat servis suis, et interpretationem illius indicabimus. 8 Respondit rex, et ait: Certe novi quod tempus redimitis, scientes quod recesserit a me sermo. 9 Si ergo somnium non indicaveritis mihi, una est de vobis sententia, quod interpretationem quoque fallacem, et deceptione plenam composueritis, ut loquamini mihi donec tempus pertranseat. Somnium itaque dicite mihi, ut sciam quod interpretationem quoque eius veram loquamini. 10 Respondentes ergo Chaldæi coram rege, dixerunt: Non est homo super terram, qui sermonem tuum, rex, possit implere: sed neque regum quisquam magnus et potens verbum huiusmodi sciscitatur ab omni ariolo, et mago, et Chaldæo. 11 Sermo enim, quem tu quæris, rex, gravis est: nec reperietur quisquam, qui indicet illum in conspectu regis: exceptis diis, quorum non est cum hominibus conversatio.

ideoque
supplicio
destinan-
tur
Daniel
prolationem pe-
nit

12 Quo audito, rex in furore, et in ira magna præcepit ut perirent omnes sapientes Babylonis. 13 Et egressa sententia, sapientes interficiebantur: quærebanturque Daniel, et socii eius, ut perirent. 14 Tunc Daniel requisivit de lege, atque sententia ab Arioch principe militiæ regis, qui egressus fuerat ad interficiendos sapientes Babylonis. 15 Et interrogavit eum, qui a rege potestatem acceperat,

quam ob causam tam crudelis sententia a facie regis esset egressa. Cum ergo rem indicasset Arioch Danieli, ¹⁶ Daniel ingressus rogavit regem ut tempus daret sibi ad solutionem indicandam regi.

¹⁷ Et ingressus est domum suam, Ananiæque et Misaeli, et Azariæ sociis suis indicavit negotium:

¹⁸ ut quærerent misericordiam a facie Dei cæli super sacramento isto, et non perirent Daniel, et socii eius cum ceteris sapientibus Babylonis. ¹⁹ Tunc Danieli mysterium per visionem nocte revelatum est: et benedixit Daniel Deum cæli, ²⁰ et locutus ait: Sit nomen Domini benedictum a sæculo et usque in sæculum: quia sapientia et fortitudo eius sunt. ²¹ Et ipse mutat tempora, et ætates: transfert regna, atque constituit: dat sapientiam sapientibus, et scientiam intelligentibus disciplinam:

²² Ipse revelat profunda, et abscondita, et novit in tenebris constituta: et lux cum eo est. ²³ Tibi Deus patrum nostrorum confiteor, et que laudo: quia sapientiam, et fortitudinem dedisti mihi: et nunc ostendisti mihi quæ rogavimus te, quia sermonem regis aperuisti nobis.

²⁴ Post hæc Daniel ingressus ad Arioch, quem constituerat rex ut perderet sapientes Babylonis, sic ei locutus est: Sapientes Babylonis ne perdas: introduc me in conspectu regis, et solutionem regi narrabo. ²⁵ Tunc Arioch festinus introduxit Danielelem ad regem, et dixit ei: Inveni hominem de filiis transmigrationis Iuda, qui solutionem regi annuntiet. ²⁶ Respondit rex, et dixit Danieli, cuius nomen erat Baltassar: Putasne vere potes mihi indicare somnium, quod vidi, et interpretationem eius?

²⁷ Et respondens Daniel coram rege, ait: Mysterium, quod rex interrogat, sapientes, magi, arioli, et aruspices nequeunt indicare regi: ²⁸ Sed est Deus in cælo revelans mysteria, qui indicavit tibi rex Nabuchodonosor, quæ ventura sunt in novissimis temporibus.

Somnium tuum, et visiones capitis tui in cubili tuo huiuscemodi sunt: ²⁹ Tu rex cogitare cœpisti

a Deo
edocetur

in conspectu
regis

somnium
narrat

in strato tuo; quid esset futurum post hæc: et qui revelat mysteria, ostendit tibi quæ ventura sunt. ³⁰ Mihi quoque non in sapientia, quæ est in me plus quam in cunctis viventibus, sacramentum hoc revelatum est: sed ut interpretatio regi manifesta fieret, et cogitationes mentis tuæ scires. ³¹ Tu rex videbas, et ecce quasi statua una grandis: statua illa magna, et statura sublimis stabat contra te, et intuitus eius erat terribilis. ³² Huius statuæ caput ex auro optimo erat, pectus autem et brachia de argento, porro venter, et femora ex ære, ³³ tibiæ autem ferreæ, pedum quædam pars erat ferrea, quædam autem fictilis. ³⁴ Videbas ita, donec abscissus est lapis de monte sine manibus: et percussit statuam in pedibus eius ferreis, et fictilibus, et comminuit eos. ³⁵ Tunc contrita sunt pariter ferrum, testa, æs, argentum, et aurum, et redacta quasi in favillam æstivæ areæ, quæ rapta sunt vento: nullusque locus inventus est eis: lapis autem, qui percusserat statuam, factus est mons inagnus, et implevit universam terram. ³⁶ Hoc est somnium.

eiusque
interpretationem
adiect

Interpretationem quoque eius dicemus coram te, rex. ³⁷ Tu rex regum es: et Deus cæli, regnum, et fortitudinem, et imperium, et gloriam dedit tibi: ³⁸ et omnia, in quibus habitant filii hominum, et bestię agri: volucres quoque cæli dedit in manu tua, et sub ditione tua universa constituit: tu es ergo caput aureum. ³⁹ Et post te consurget regnum aliud minus te argenteum: et regnum tertium aliud æreum, quod imperabit universæ terræ. ⁴⁰ Et regnum quartum erit velut ferrum: quomodo ferrum comminuit, et domat omnia, sic comminuet, et conteret omnia hæc. ⁴¹ Porro quia vidisti pedum, et digitorum partem testæ figuli, et partem ferream: regnum divisum erit, quod tamen de plantario ferri orietur, secundum quod vidisti ferrum mistum testæ ex luto. ⁴² Et digitos pedum ex parte ferreos, et ex parte fictiles: ex parte regnum erit solidum, et ex parte contritum. ⁴³ Quod autem vidisti ferrum mistum testæ ex luto, com-

miscébuntur quidem humano semine, sed non adhærebunt sibi, sicut ferrum misceri non potest testæ. ⁴⁴ In diebus autem regnorum illorum suscitabit Deus cæli regnum, quod in æternum non dissipabitur, et regnum eius alteri populo non tradetur: comminuet autem, et consumet universa regna hæc: et ipsum stabit in æternum. ⁴⁵ Secundum quod vidisti, quod de monte abscissus est lapis sine manibus, et comminuit testam, et ferrum, et æs, et argentum, et aurum, Deus magnus ostendit regi quæ ventura sunt postea; et verum est, somnium, et fidelis interpretatio eius.

⁴⁶ Tunc rex Nabuchodonosor cecidit in faciem suam, et Daniele adoravit, et hostias, et incensum præcepit ut sacrificarent ei. ⁴⁷ Loquens ergo rex, ait Danieli: Vere Deus vester Deus deorum est, et Dominus regum, et revelans mysteria: quoniam tu potuisti aperire hoc sacramentum. ⁴⁸ Tunc rex Daniele in sublime extulit, et munera multa, et magna dedit ei: et constituit eum principem super omnes provincias Babylonis: et præfectum magistratuum super cunctos sapientes Babylonis.

⁴⁹ Daniel autem postulavit a rege: et constituit super opera provinciæ Babylonis, Sidrach, Misach, et Abdenago: Ipse autem Daniel erat in foribus regis.

2. Socii Danielis in fornace servantur, 3, 1—97

3 ¹ Nabuchodonosor rex fecit statuam auream altitudine cubitorum sexaginta, latitudine cubitorum sex, et statuit eam in campo Dura provinciæ Babylonis.

² Itaque Nabuchodonosor rex misit ad congregandos satrapas, magistratus, et iudices, duces, et tyrannos, et præfectos, omnesque principes regionum, ut convenirent ad dedicationem statuæ, quam erexerat Nabuchodonosor rex. ³ Tunc congregati sunt satrapæ, magistratus, et iudices, duces, et tyranni, et optimates, qui erant in potestatibus constituti, et universi principes regionum ut conve-

rex Deum Israel agnoscit et Danielem honorat

socios eius exaliat

Statuam a rege erectam.

adorantibus reliquis convocatis

nirent ad dedicationem statuæ, quam erexerat Nabuchodonosor rex. Stabant autem in conspectu statuæ, quam posuerat Nabuchodonosor rex: ⁴ et præco clamabat valenter: Vobis dicitur populis, tribubus, et linguis: ⁵ In hora, qua audieritis sonitum tubæ, et fistulæ, et citharæ, sambucæ, et psalterii, et symphoniam, et universi generis musicorum, cadentes adorete statuam auream, quam constituit Nabuchodonosor rex. ⁶ Si quis autem non prostratus adoraverit, eadem hora mittetur in fornacem ignis ardentis. ⁷ Post hæc igitur statim ut audierunt omnes populi sonitum tubæ, fistulæ, et citharæ, sambucæ, et psalterii, et symphoniam, et omnis generis musicorum: cadentes omnes populi, tribus, et linguæ adoraverunt statuam auream, quam constituerat Nabuchodonosor rex.

⁸ Statimque in ipso tempore accedentes viri Chaldæi accusaverunt Iudæos: ⁹ dixeruntque Nabuchodonosor regi: Rex in æternum vive: ¹⁰ tu rex posuisti decretum, ut omnis homo, qui audierit sonitum tubæ, fistulæ, et citharæ, sambucæ, et psalterii, et symphoniam, et universi generis musicorum, prosternat se, et adoret statuam auream: ¹¹ si quis autem non procidens adoraverit, mittatur in fornacem ignis ardentis. ¹² Sunt ergo viri Iudæi, quos constituisti super opera regionis Babylonis, Sidrach, Misach, et Abdenago: viri isti contempserunt, rex, decretum tuum: deos tuos non colunt, et statuam auream, quam erexisti, non adorant.

¹³ Tunc Nabuchodonosor in furore, et in ira præcepit ut adducerentur Sidrach, Misach, et Abdenago: qui confestim adducti sunt in conspectu regis. ¹⁴ Pronuntiansque Nabuchodonosor rex, ait eis: Verene Sidrach, Misach, et Abdenago deos meos non colitis, et statuam auream, quam constitui, non adoratis? ¹⁵ Nunc ergo si estis parati, quacumque hora audieritis sonitum tubæ, fistulæ, citharæ, sambucæ, et psalterii, et symphoniam, omnisque generis musicorum, prosternite vos, et adorete statuam, quam feci: quod si non adoraverit-

socii Dani-
niels non
adorant

regi Nabu-
chodono-
sor au-
dacter re-
sistentes

tis, eadem hora mittimini in fornacem ignis ardentis: et quis est Deus, qui eripiet vos de manu mea? ¹⁶ Respondentes Sidrach, Misach, et Abdenago, dixerunt regi Nabuchodonosor: Non oportet nos de hac re respondere tibi. ¹⁷ Ecce enim Deus noster, quem colimus, potest eripere nos de camino ignis ardentis, et de manibus tuis, o rex, liberare. ¹⁸ Quod si noluerit, notum sit tibi, rex, quia deos tuos non colimus, et statuam auream, quam erexisti, non adoramus.

¹⁹ Tunc Nabuchodonosor repletus est furore: et aspectus faciei illius immutatus est super Sidrach, Misach, et Abdenago, et præcepit ut succenderetur fornax septuplum quam succendi consueverat. ²⁰ Et viris fortissimis de exercitu suo iussit ut ligatis pedibus Sidrach, Misach, et Abdenago mitterent eos in fornacem ignis ardentis. ²¹ Et confestim viri illi vincti cum braccis suis, et tiaris, et calceamentis, et vestibus missi sunt in medium fornacis ignis ardentis; ²² nam iussio regis urgebat: fornax autem succensa erat nimis. Porro viros illos, qui miserant Sidrach, Misach, et Abdenago, interfecit flamma ignis. ²³ Viri autem hi tres, id est, Sidrach, Misach, et Abdenago, ceciderunt in medio camino ignis ardentis, colligati.

Quæ sequuntur in Hebræis voluminibus non reperi.

²⁴ Et ambulabant in medio flammæ laudantes Deum, et benedicientes Domino.

²⁵ Stans autem Azarias oravit sic, aperiensque os suum in medio ignis, ait: ²⁶ Benedictus es Domine Deus patrum nostrorum, et laudabile, et gloriosum nomen tuum in sæcula: ²⁷ quia iustus es in omnibus, quæ fecisti nobis, et universa opera tua vera, et viæ tuæ rectæ, et omnia iudicia tua vera. ²⁸ Iudicia enim vera fecisti iuxta omnia, quæ induxisti super nos, et super civitatem sanctam patrum nostrorum Ierusalem: quia in veritate, et in iudicio induxisti omnia hæc propter peccata no-

ideoque
in fornacem
mittuntur

in medio
flammæ

Azarias
Domino
confitetur

stra. ²⁹ Peccavimus enim, et inique egimus recedentes a te: et deliquimus in omnibus: ³⁰ et præcepta tua non audivimus, nec observavimus, nec fecimus sicut præceperas nobis ut bene nobis esset. ³¹ Omnia ergo, quæ induxisti super nos, et universa, quæ fecisti nobis, in vero iudicio fecisti: ³² et tradidisti nos in manibus inimicorum nostrorum iniquorum, et pessimorum, prævaricatorumque et regi iniusto, et pessimo ultra omnem terram. ³³ Et nunc non possumus aperire os: confusio, et opprobrium facti sumus servis tuis, et his, qui colunt te. ³⁴ Ne, quæsumus, tradas nos in perpetuum propter nomen tuum, et ne dissipes testamentum tuum; ³⁵ neque auferas misericordiam tuam a nobis propter Abraham dilectum tuum, et Isaac servum tuum, et Israel sanctum tuum: ³⁶ quibus locutus es pollicens quod multiplicares semen eorum sicut stellas cæli, et sicut arenam, quæ est in litore maris: ³⁷ quia Domine immuniti sumus plus quam omnes gentes, sumusque humiles in universa terra hodie propter peccata nostra. ³⁸ Et non est in tempore hoc princeps, et dux, et propheta, neque holocaustum, neque sacrificium, neque oblatio, neque incensum, neque locus primitiarum coram te, ³⁹ ut possimus invenire misericordiam tuam: sed in animo contrito, et spiritu humilitatis suscipiamur. ⁴⁰ Sicut in holocausto arietum, et taurorum, et sicut in millibus agnorum pinguum: sic fiat sacrificium nostrum in conspectu tuo hodie, ut placeat tibi: quoniam non est confusio confidentibus in te. ⁴¹ Et nunc sequimur te in toto corde, et timemus te, et quærimus faciem tuam. ⁴² Ne confundas nos: sed fac nobiscum iuxta mansuetudinem tuam, et secundum multitudinem misericordiæ tuæ. ⁴³ Et erue nos in mirabilibus tuis, et da gloriam nomini tuo Domine: ⁴⁴ et confundantur omnes, qui ostendunt servis tuis mala, confundantur in omni potentia tua, et robur eorum conteratur: ⁴⁵ et sciant quia tu es Dominus Deus solus, et gloriosus super orbem terrarum.

46 Et non cessabant qui miserant eos ministri regis succendere fornacem, naphtha, et stuppa, et pice, et malleolis, 47 et effundebatur flamma super fornacem cubitis quadraginta novem: 48 et erupit, et incendit quos repperit iuxta fornacem de Chaldæis. 49 Angelus autem Domini descendit cum Azaria, et sociis eius in fornacem: et excussit flammam ignis de fornace, 50 et fecit medium fornacis quasi ventum roris flantem, et non tetigit eos omnino ignis, neque contristavit, nec quidquam molestiæ intulit.

51 Tunc hi tres quasi ex uno ore laudabant, et glorificabant, et benedicebant Deum in fornace, dicentes:

52 Benedictus es Domine Deus patrum nostrorum: et laudabilis, et gloriosus, et superexaltatus in sæcula;

et benedictum nomen gloriæ tuæ sanctum: et laudabile, et superexaltatum in omnibus sæculis.

53 Benedictus es in templo sancto gloriæ tuæ: et superlaudabilis, et supergloriosus in sæcula.

54 Benedictus es in throno regni tui: et superlaudabilis, et superexaltatus in sæcula.

55 Benedictus es, qui intueris abyssos, et sedes super cherubim: et laudabilis, et superexaltatus in sæcula.

56 Benedictus es in firmamento cæli: et laudabilis et gloriosus in sæcula.

57 Benedicite omnia opera Domini Domino: laudate et superexaltate eum in sæcula.

58 Benedicite angeli Domini Domino: laudate et superexaltate eum in sæcula.

59 Benedicite cæli Domino: laudate et superexaltate eum in sæcula.

60 Benedicite aquæ omnes, quæ super cælos sunt, Domino: laudate et superexaltate eum in sæcula.

(59) Ps 148, 4.

ab angelo
Domini
servati

hi tres
Domino
Deo be-
nedicunt

- 61 Benedicite omnes virtutes Domini Domino: laudate et superexaltate eum in sæcula.
- 62 Benedicite sol, et luna Domino: laudate et superexaltate eum in sæcula.
- 63 Benedicite stellæ cæli Domino: laudate et superexaltate eum in sæcula.
- 64 Benedicite omnis imber, et ros Domino: laudate et superexaltate eum in sæcula.
- 65 Benedicite omnes spiritus Dei Domino: laudate et superexaltate eum in sæcula.
- 66 Benedicite ignis, et æstus Domino: laudate et superexaltate eum in sæcula.
- 67 Benedicite frigus, et æstus Domino: laudate et superexaltate eum in sæcula.
- 68 Benedicite rores, et pruina Domino: laudate et superexaltate eum in sæcula.
- 69 Benedicite gelu, et frigus Domino: laudate et superexaltate eum in sæcula.
- 70 Benedicite glacies, et nives Domino: laudate et superexaltate eum in sæcula.
- 71 Benedicite noctes, et dies Domino: laudate et superexaltate eum in sæcula.
- 72 Benedicite lux, et tenebræ Domino: laudate et superexaltate eum in sæcula.
- 73 Benedicite fulgura, et nubes Domino: laudate et superexaltate eum in sæcula.
- 74 Benedicat terra Dominum: laudet, et superexaltet eum in sæcula.
- 75 Benedicite montes, et colles Domino: laudate et superexaltate eum in sæcula.
- 76 Benedicite universa germinantia in terra Domino: laudate et superexaltate eum in sæcula.
- 77 Benedicite fontes Domino: laudate et superexaltate eum in sæcula.
- 78 Benedicite maria, et flumina Domino: laudate et superexaltate eum in sæcula.
- 79 Benedicite eete, et omnia, quæ moventur in aquis, Domino: laudate et superexaltate eum in sæcula.

80 Benedicite omnes volucres cæli Domino: laudate et superexaltate eum in sæcula.

81 Benedicite omnes bestię, et pecora Domino: laudate et superexaltate eum in sæcula.

82 Benedicite filii hominum Domino: laudate et superexaltate eum in sæcula.

83 Benedicat israel Dominum: laudet et superexaltet eum in sæcula.

84 Benedicite sacerdotes Domini Domino: laudate et superexaltate eum in sæcula.

85 Benedicite servi Domini Domino: laudate et superexaltate eum in sæcula.

86 Benedicite spiritus, et animę iustorum Domino: laudate et superexaltate eum in sæcula.

87 Benedicite sancti, et humiles corde Domino: laudate et superexaltate eum in sæcula.

88 Benedicite Anania, Azaria, Misael Domino: laudate et superexaltate eum in sæcula.

Quia eruit nos de inferno, et salvos fecit de manu mortis, et liberavit nos de medio ardentis flammę, et de medio ignis eruit nos.

89 Confitemini Domino, quoniam bonus: quoniam in sæculum misericordia eius.

90 Benedicite omnes religiosi Domino Deo deorum: laudate et confitemini ei, quia in omnia sæcula misericordia eius.

Hucusque in Hebræo non habetur: et quę posuimus, de Theodotionis editione translata sunt.

91 Tunc Nabuchodonosor rex obstupuit, et surrexit propere, et ait optimatibus suis: Nonne tres viros misimus in medium ignis compeditos? Qui respondentes regi, dixerunt: Vere rex. 92 Respondit, et ait: Ecce ego video quattuor viros solutos, et ambulantes in medio ignis, et nihil corruptionis in eis est, et species quarti similis filio Dei.

93 Tunc accessit Nabuchodonosor ad ostium fornacis ignis ardentis, et ait: Sidrach, Misach, et Abdenago servi Dei excelsi, egredimini, et venite. Statimque egressi sunt Sidrach, Misach, et Abde-

rex obstupescens

illos egredi ubi

nago de medio ignis. ⁹⁴ Et congregati satrapæ, et magistratus, et iudices, et potentes regis contemplantur viros illos, quoniam nihil potestatis habuisset ignis in corporibus eorum, et capillus capitis eorum non esset adustus, et sarabala eorum non fuissent immutata, et odor ignis non transisset per eos.

et Deum
Israel
profiens
eos
promouet

⁹⁵ Et erumpens Nabuchodonosor, ait: Benedictus Deus eorum, Sidrach videlicet, Misach, et Abdenago, qui misit angelum suum, et eruit servos suos, qui crediderunt in eum: et verbum regis immutauerunt, et tradiderunt corpora sua ne seruirent, et ne adorarent omnem deum, excepto Deo suo. ⁹⁶ A me ergo positum est hoc decretum, ut omnis populus, tribus, et lingua, quæcumque locuta fuerit blasphemiam contra Deum Sidrach, Misach, et Abdenago, dispereat, et domus eius vastetur: neque enim est alius Deus, qui possit ita saluare. ⁹⁷ Tunc rex promovit Sidrach, Misach, et Abdenago in provincia Babylonis.

3. Nabuchodonosor mente capitur et sanatur,

3, 98—4, 34

Initium
decreti
regii

⁹⁸ NABUCHODONOSOR rex, omnibus populis, gentibus, et linguis, qui habitant in universa terra, pax vobis multiplicetur. ⁹⁹ Signa, et mirabilia fecit apud me Deus excelsus. Placuit ergo mihi prædicare ¹⁰⁰ signa eius, quia magna sunt: et mirabilia eius, quia fortia: et regnum eius regnum sempiternum, et potestas eius in generationem et generationem.

aliud
somnia
suum

4 ¹ Ego Nabuchodonosor quietus eram in domo mea, et florens in palatio meo: ² somnium vidi, quod perterruit me: et cogitationes meæ in strato meo, et visiones capitis mei conturbaverunt me.

quod
sapientes
interpre-
tari
nequeunt

³ Et per me propositum est decretum ut introducerentur in conspectu meo cuncti sapientes Babylonis, et ut solutionem somnii indicarent mihi.

(100) Inf 4, 31; 7, 14.

⁴ Tunc ingrediebantur arioli, magi, Chaldæi, et aruspices, et somnium narraui in conspectu eorum: et solutionem eius non indicaverunt mihi:

⁵ donec collega ingressus est in conspectu meo Daniel, cui nomen Baltassar secundum nomen Dei mei, qui habet spiritum deorum sanctorum in semetipso: et somnium coram ipso locutus sum.

⁶ Baltassar princeps ariolorum, quoniam ego scio quod spiritum sanctorum deorum habeas in te, et omne sacramentum non est impossibile tibi: visiones somniorum meorum, quas vidi, et solutionem earum narra.

⁷ Visio capitis mei in cubili meo: Videbam, et ecce arbor in medio terræ, et altitudo eius nimia.

⁸ Magna arbor, et fortis: et proceritas eius contingens cælum: aspectus illius erat usque ad terminos universæ terræ. ⁹ Folia eius pulcherrima, et fructus eius nimius: et esca universorum in ea. Subter eam habitabant animalia, et bestię; et in ramis eius conversabantur volucres cæli: et ex ea vescebatur omnis caro. ¹⁰ Videbam in visione capitis mei super stratum meum, et ecce vigil, et sanctus de cælo descendit. ¹¹ Clamavit fortiter, et sic ait: Succidite arborem, et præcidite ramos eius: excutite folia eius, et dispergite fructus eius: fugiant bestię, quæ subter eam sunt, et volucres de ramis eius. ¹² Verumtamen germen radicum eius in terra sinite, et alligetur vinculo ferreo et æreo in herbis, quæ foris sunt, et rore cæli tingatur, et cum feris pars eius in herba terræ. ¹³ Cor eius ab humano commutetur, et cor feræ detur ei: et septem tempora mutantur super eum. ¹⁴ In sententia vigilum decretum est, et sermo sanctorum, et petitio: donec cognoscant viventes quoniam dominatur Excelsus in regno hominum; et cuiusque voluerit, dabit illud, et humillimum hominem constituet super eum. ¹⁵ Hoc somnium vidi ego Nabuchodonosor rex: tu ergo Baltassar interpretationem narra festinus: quia omnes sapientes regni mei non queunt solutionem edicere mihi: tu autem potes, quia spiritus deorum sanctorum in te est.

Danieli
ingresso

Nabuchodonosor
narrat

eiusque
interpretationem
audit

tozonob
ISTIAN

rex in
insaniam
zoanthropi-
cam in-
cidit

16 Tunc Daniel, cuius nomen Baltassar, cepit intra semetipsum tacitus cogitare quasi una hora: et cogitationes eius conturbabant eum. Respondens autem rex ait: Baltassar, somnium et interpretatio eius non conturbent te. Respondit Baltassar, et dixit: Domine mi, somnium his, qui te oderunt, et interpretatio eius hostibus tuis sit.

17 Arborem, quam vidisti sublimem; atque robustam, cuius altitudo pertingit ad cælum, et aspectus illius in omnem terram: 18 et rami eius pulcherrimi, et fructus eius nimius, et esca omnium in ea, subter eam habitantes bestiae agri, et in ramis eius commorantes aves cæli: 19 Tu es rex, qui magnificatus es, et invaluisti: et magnitudo tua crevit, et pervenit usque ad cælum, et potestas tua in terminos universæ terræ. 20 Quod autem vidit rex vigilans, et sanctum descendere de cælo, et dicere: Succidite arborem, et dissipate illam, attamen germen radicum eius in terra dimittite, et vinciaturo ferro et ære in herbis foris, et rore cæli conspergatur, et cum feris sit pabulum eius, donec septem tempora mutantur super eum: 21 Hæc est interpretatio sententiæ Altissimi, quæ pervenit super dominum meum regem: 22 Eiciet te ab hominibus, et cum bestiis ferisque erit habitatio tua, et fænum ut bos comedes, et rore cæli infunderis: septem quoque tempora mutabuntur super te, donec scias quod dominetur Excelsus super regnum hominum, et cuicumque voluerit, det illud.

23 Quod autem præcepit ut relinqueretur germen radicum eius, id est arboris: regnum tuum tibi manebit postquam cognoveris potestatem esse cælestem. 24 Quamobrem rex consilium meum placeat tibi, et peccata tua eleemosynis redime; et iniquitates tuas misericordiis pauperum: forsitan ignoscet delictis tuis.

25 Omnia hæc venerunt super Nabuchodonosor regem. 26 Post finem mensium duodecim, in aula Babylonis deambulabat. 27 Responditque rex, et

(22) Inf 5, 21. — (24) Sir 3, 33.

ait: Nonne hæc est Babylon magna, quam ego ædificavi in domum regni, in robore fortitudinis meæ, et in gloria decoris mei? ²⁸ Cumque sermo adhuc esset in ore regis, vox de cælo ruit: Tibi dicitur Nabuchodonosor rex: Regnum tuum transibit a te, ²⁹ et ab hominibus eiicient te, et cum bestiis et feris erit habitatio tua: fœnum quasi bos comedes, et septem tempora mutabuntur super te, donec scias quod dominetur Excelsus in regno hominum, et cuiusque voluerit, det illud. ³⁰ Eadem hora sermo completus est super Nabuchodonosor, et ex hominibus abiectus est, et fœnum ut bos comedit, et rore cæli corpus eius infectum est: donec capilli eius in similitudinem aquilarum crescerent, et unguis eius quasi avium.

³¹ Igitur post finem dierum ego Nabuchodonosor oculos meos ad cælum levavi, et sensus meus redditus est mihi: et Altissimo benedixi, et viventem in sempiternum laudavi, et glorificavi: quia potestas eius potestas sempiterna, et regnum eius in geoperationem et generationem. ³² Et omnes habitatores terræ apud eum in nihilum reputati sunt: iuxta voluntatem enim suam facit tam in virtutibus cæli quam in habitatoribus terræ: et non est qui resistat manui eius, et dicat ei: Quare fecisti? ³³ In ipso tempore sensus meus reversus est ad me, et ad honorem regni mei, decoremque perveni: et figura mea reversa est ad me: et optimates mei, et magistratus mei requisierunt me, et in regno meo restitutus sum: et magnificentia amplior addita est mihi.

³⁴ Nunc igitur ego Nabuchodonosor laudo, et magnifico, et glorifico regem cæli: quia omnia opera eius vera, et viæ eius iudicia, et gradientes in superbia potest humiliare.

4. Baltassar regno et vita privatur, 5, 1—31

5 ¹ Baltassar rex fecit grande convivium optimatibus suis mille: et unusquisque secundum

(31) Sup 3, 100.

et iterum
mentis
compos
fit

regem
cæli
glorificat

Profana-
nantibus
vasa
templi

suam bibebat ætatem. ² Præcepit ergo iam temulentus ut afferrentur vasa aurea et argentea, quæ asportaverat Nabuchodonosor pater eius de templo, quod fuit in Ierusalem, ut biberent in eis rex, et optimates eius, uxoresque eius, et concubinæ. ³ Tunc allata sunt vasa aurea, et argentea, quæ asportaverat de templo, quod fuerat in Ierusalem: et biberunt in eis rex, et optimates eius, uxores et concubinæ illius. ⁴ Bibebant vinum, et laudabant deos suos aureos, et argenteos, æreos, ferreos, ligneosque et lapideos.

⁵ In eadem hora apparuerunt digiti, quasi manus hominis scribentis contra candelabrum in superficie parietis aulae regiae: et rex aspiciebat articulos manus scribentis. ⁶ Tunc facies regis commutata est, et cogitationes eius conturbabant eum: et compages renum eius solvebantur, et genua eius ad se invicem collidebantur.

⁷ Exclamavit itaque rex fortiter ut introducerent magos, Chaldæos, et aruspices. Et proloquens rex ait sapientibus Babylonis: Quicumque legerit scripturam hanc, et interpretationem eius manifestam mihi fecerit, purpura vestietur, et torquem auream habebit in collo, et tertius in regno meo erit. ⁸ Tunc ingressi omnes sapientes regis non potuerunt nec scripturam legere, nec interpretationem indicare regi. ⁹ Unde rex Baltassar satis conturbatus est; et vultus illius immutatus est; sed et optimates eius turbabantur.

¹⁰ Regina autem pro re, quæ acciderat regi, et optimatibus eius, domum convivii ingressa est: et proloquens ait: Rex in æternum vive: non te conturbent cogitationes tuæ, neque facies tua immutetur. ¹¹ Est vir in regno tuo, qui spiritum deorum sanctorum habet in se: et in diebus patris tui scientia et sapientia inventæ sunt in eo: nam et rex Nabuchodonosor pater tuus principem magorum, incantatorum, Chaldæorum, et aruspicum constituit eum, pater, inquam, tuus, o rex: ¹² quia spiritus amplior, et prudentia, intelligentiaque et interpretatio somniorum, et ostensio secretorum,

manus
scribens
apparet

cuius
scriptu-
ram sa-
pientes
exponere
nequeunt

regina
suadente

ac solutio ligatorum inventæ sunt in eo, hoc est in Daniele: cui rex posuit nomen Baltassar. Nunc itaque Daniel vocetur, et interpretationem nar-
rabit.

13 Igitur introductus est Daniel coram rege. Ad quem præfatus rex ait: Tu es Daniel de filiis captivitatis Iudæ, quem adduxit pater meus rex de Iudæa? 14 Audivi de te quoniam spiritum deorum habeas: et scientia, intelligentiaque ac sapientia ampliores inventæ sunt in te. 15 Et nunc introgressi sunt in conspectu meo sapientes magi, ut scripturam hanc legerent, et interpretationem eius indicarent mihi: et nequiverunt sensum huius sermonis edicere. 16 Porro ego audivi de te, quod possis obscura interpretari, et ligata dissolvere: si ergo vales scripturam legere, et interpretationem eius indicare mihi, purpura vestieris, et torquenti auream circa collum tuum habebis, et tertius in regno meo princeps eris.

17 Ad quæ respondens Daniel, ait coram rege: Munera tua sint tibi, et dona domus tuæ alteri da: scripturam autem legam tibi, rex, et interpretationem eius ostendam tibi. 18 O rex, Deus altissimus regnum, et magnificentiam, gloriam, et honorem dedit Nabuchodonosor patri tuo. 19 Et propter magnificentiam, quam dederat ei, universi populi, tribus, et linguæ tremebant, et metuebant eum: quos volebat, interficiebat: et quos volebat, percutiebat: et quos volebat, exaltabat: et quos volebat, humiliabat. 20 Quando autem elevatum est cor eius, et spiritus illius obfirmatus est ad superbiam, depositus est de solio regni sui, et gloria eius ablata est: 21 et a filiis hominum eiectus est, sed et cor eius cum bestiis positum est, et cum onagris erat habitatio eius: fœnum quoque ut bos comedebat, et rore cæli corpus eius infectum est, donec cognosceret quod potestatem haberet Altissimus in regno hominum: et quemcumque vo-

(21) Sup 4, 22.

Daniel
introducitur

qui regem
superbum
obiurgat

luerit, suscitabit super illud. ²² Tu quoque filius eius Baltassar, non humiliasti cor tuum, cum scires hæc omnia: ²³ sed adversum Dominatorem cæli elevatus es: et vasa domus eius allata sunt coram te: et tu, et optimates tui, et uxores tuæ, et concubinæ tuæ vinum bibistis in eis: deos quoque argenteos, et aureos, et æreos, ferrcos, ligneosque et lapideos, qui non vident, neque audiunt, neque sentiunt, laudasti: porro Deum, qui habet flatum tuum in manu sua, et omnes vias tuas, non glorificasti. ²⁴ Idcirco ab eo missus est articulus manus, quæ scripsit hoc, quod exaratum est.

scripturam legit et interpretatur

²⁵ Hæc est autem scriptura, quæ digesta est: MANE, THECEL, PHARES. ²⁶ Et hæc est interpretatio sermonis. MANE: numeravit Deus regnum tuum, et complevit illud. ²⁷ THECEL: appensus es in statera, et inventus es minus habens. ²⁸ PHARES: divisum est regnum tuum, et datum est Medis, et Persis.

a rege honoratur

²⁹ Tunc iubente rege indutus est Daniel purpura, et circumdata est torques aurea collo eius: et prædicatum est de eo quod haberet potestatem tertius in regno suo.

Baltassar occiditur, Darius regnat

³⁰ Eadem nocte interfectus est Baltassar rex Chaldæus. ³¹ Et Darius Medus successit in regnum annos natus sexaginta duos,

5. Daniel in lacu leonum servatur, 6, 1—28

Principes et satrapæ Danieli invidentes

6 ¹ Placuit Dario, et constituit super regnum satrapas centum viginti ut essent in toto regno suo. ² Et super eos principes tres, ex quibus Daniel unus erat: ut satrapæ illis redderent rationem, et rex non sustineret molestiam. ³ Igitur Daniel superabat omnes principes, et satrapas: quia spiritus Dei amplior erat in illo. ⁴ Porro rex cogitabat constituere eum super omne regnum: unde principes, et satrapæ quærebant occasionem ut invenirent Danieli ex latere regis: nullamque causam, et suspicionem reperire potuerunt, eo quod fidelis esset, et omnis culpa, et suspicio non inve-

niretur in eo. ⁵ Dixerunt ergo viri illi: Non inuenimus Danieli huic aliquam occasionem, nisi forte in lege Dei sui.

⁶ Tunc principes, et satrapæ surripuerunt regi, et sic locuti sunt ei: Dari rex in æternum vive: ⁷ consilium inierunt omnes principes regni tui, magistratus, et satrapæ, senatores, et iudices ut decretum Imperatorium exeat, et edictum: Ut omnis, qui petierit aliquam petitionem a quocumque deo, et homine usque ad triginta dies, nisi a te rex, mittatur in lacum leonum. ⁸ Nunc itaque rex confirma sententiam, et scribe decretum: ut non immutetur quod statutum est a Medis et Persis, nec prævaricari cuiquam liceat. ⁹ Porro rex Darius proposuit edictum, et statuit.

¹⁰ Quod cum Daniel comperisset, id est, constitutam legem, ingressus est domum suam: et fenestris apertis in cenaculo suo contra Ierusalem tribus temporibus in die flectebat genua sua, et adorabat, confitebaturque coram Deo suo sicut et ante facere consueverat.

¹¹ Viri ergo illi curiosius inquirentes invenerunt Danielem orantem, et obsecrantem Deum suum.

¹² Et accedentes locuti sunt regi super edicto: Rex numquid non constituisti, ut omnis homo, qui rogaret quemquam de diis, et hominibus usque ad dies triginta, nisi te, rex, mitteretur in lacum leonum? Ad quos respondens rex, ait: verus est sermo iuxta decretum Medorum, atque Persarum, quod prævaricari non licet. ¹³ Tunc respondentes dixerunt coram rege: Daniel de filiis captivitatis Iuda, non curavit de lege tua, et de edicto, quod constituisti: sed tribus temporibus per diem orat obsecratione sua.

¹⁴ Quod verbum cum audisset rex, satis contristatus est: et pro Daniele posuit cor ut liberaret eum, et usque ad occasum solis laborabat ut erueret illum. ¹⁵ Viri autem illi intelligentes regem dixerunt ei: Scito rex, quia lex Medorum, atque Persarum est ut omne decretum, quod constituerit rex, non liceat immutari. ¹⁶ Tunc rex præcepit:

religio-
sum de-
cretum
regum
afferunt

quod Da-
niel non
curat

quare ab
illis viris
accusatur

et in la-
cum leo-
num mit-
titur

et adduxerunt Danielem, et miserunt eum in lacum leonum. Dixitque rex Danieli: Deus tuus, quem colis semper, ipse liberabit te. ¹⁷ Allatusque est lapis unus, et positus est super os lacu: quem ob-signavit rex anulo suo, et anulo optimatum suorum, ne quid fieret contra Danielem. ¹⁸ Et abiit rex in domum suam, et dormivit incenatus, cibi-que non sunt allati coram eo, insuper et somnus recessit ab eo.

sed ah
angelo
Dei ser-
vatur

¹⁹ Tunc rex primo diluculo consurgens, festinus ad lacum leonum perrexit: ²⁰ appropinquansque lacui, Danielem voce lacrimabili inclamavit, et affatus est eum: Daniel serve Dei viventis, Deus tuus, cui tu servis semper, putasne valuit te liberare a leonibus? ²¹ Et Daniel regi respondens ait: Rex in æternum vive: ²² Deus meus misit angelum suum, et conclusit ora leonum, et non nocuerunt mihi: quia coram eo iustitia inventa est in me: sed et coram te, rex, delictum non feci.

Darius
cum edu-
ca est

²³ Tunc vehementer rex gavisus est super eo, et Danielem præcepit educi de lacu: eductusque est Daniel de lacu, et nulla læsio inventa est in eo, quia credidit Deo suo. ²⁴ Iubente autem rege, adducti sunt viri illi, qui accusaverant Danielem: et in lacum leonum missi sunt, ipsi, et filii, et uxores eorum: et non pervenerunt usque ad pavementum lacu, donec arriperent eos leones, et omnia ossa eorum comminuerunt.

ac Deum
Israel
honorat

²⁵ Tunc Darius rex scripsit universis populis, tribubus, et linguis habitantibus in universa terra: PAX vobis multiplicetur. ²⁶ A me constitutum est decretum, ut in universo imperio, et regno meo tremiscant, et paveant Deum Danielis; ipse est enim Deus vivens, et æternus in sæcula: et regnum eius non dissipabitur, et potestas eius usque in æternum. ²⁷ Ipse liberator, atque salvator, faciens signa, et mirabilia in cælo, et in terra: qui liberavit Danielem de lacu leonum.

(22) 1 Mcc 2, 60.

²⁸ Porro Daniel perseveravit usque ad regnum Darii, regnumque Cyri Persæ.

PARS ALTERA

Visiones Danielis prophetæ, 7, 1—12, 13

1. De quattuor regnis mundi ac de regno Messianico.
7, 1—28

7 ¹ Anno primo Baltassar regis Babylonis, Daniel somnium vidit: visio autem capitis eius in cubili suo: et somnium scribens, brevi sermone comprehendit: summatimque perstringens, ait:

² Videbam in visione mea nocte, et ecce quattuor venti cæli pugnabant in mari magno. ³ Et quattuor bestię grandes ascendebant de mari diversæ inter se. ⁴ Prima quasi læena, et alas habebat aquilæ: aspicebam donec evulsæ sunt alæ eius, et sublata est de terra, et super pedes quasi homo stetit, et cor hominis datum est ei. ⁵ Et ecce bestia alia similis urso in parte stetit: et tres ordines erant in ore eius, et in dentibus eius, et sic dicebant ei: Surge, comede carnes plurimas. ⁶ Post hæc aspicebam, et ecce alia quasi pardus, et alas habebat quasi avis, quattuor super se, et quattuor capita erant in bestia, et potestas data est ei. ⁷ Post hæc aspicebam in visione noctis, et ecce bestia quarta terribilis, atque mirabilis, et fortis nimis, dentes ferreos habebat magnos, comedens atque comminuens, et reliqua pedibus suis conculcans: dissimilis autem erat ceteris bestiis, quas videram ante eam, et habebat cornua decem. ⁸ Considerabam cornua, et ecce cornu aliud parvulum ortum est de medio eorum: et tria de cornibus primis evulsa sunt a facie eius: et ecce oculi, quasi oculi hominis erant in cornu isto, et os loquens ingentia.

⁹ Aspicebam donec throni positi sunt, et antiquus dierum sedit: vestimentum eius candidum

(28) Sup 1, 21.

Daniel
usque ad
Cyrum
est

Tempus
visionis

Quattuor
bestias
de mari
ascen-
dentes
videt

iudicium
Dei
aspicit

quasi nix, et capilli capitis eius quasi lana munda: thronus eius flammæ ignis: rotæ eius ignis accensus. ¹⁰ Fluvius igneus, rapidusque egrediebatur a facie eius; millia millium ministrabant ei, et decies millies centena millia assistebant ei: iudicium sedit, et libri aperti sunt. ¹¹ Aspicebani propter vocem sermonum grandium, quos cornu illud loquebatur: et vidi quoniam interfecta esset bestia, et perisset corpus eius, et traditum esset ad comburendum igni: ¹² aliarum quoque bestiarum ablata esset potestas, et tempora vitæ constituta essent eis usque ad tempus, et tempus.

¹⁸ Aspicebam ergo in visione noctis, et ecce cum nubibus cæli quasi filius hominis veniebat, et usque ad antiquum dierum pervenit: et in conspectu eius obtulerunt eum. ¹⁴ Et dedit ei potestatem, et honorem, et regnum: et omnes populi, tribus, et linguæ ipsi servient: potestas eius, potestas æterna, quæ non auferetur: et regnum eius, quod non cumpetur.

¹⁵ Horruit spiritus meus, ego Daniel territus sum in his, et visiones capitis mei conturbaverunt me. ¹⁶ Accessi ad unum de assistentibus, et veritatem quærebam ab eo de omnibus his. Qui dixit mihi interpretationem sermonum, et docuit me: ¹⁷ Hæ quattuor bestię magnæ: quattuor sunt regna, quæ consurgunt de terra. ¹⁸ Suscipient autem regnum sancti Dei altissimi: et obtinebunt regnum usque in sæculum, et sæculum sæculorum. ¹⁹ Post hoc volui diligenter discere de bestia quarta, quæ erat dissimilis valde ab omnibus, et terribilis nimis: dentes et ungues eius ferrei: comedebat, et conminuebat, et reliqua pedibus suis conculcabat: ²⁰ et de cornibus decem, quæ habebat in capite: et de alio, quod ortum fuerat, ante quod ceciderant tria cornua: et de cornu illo, quod habebat oculos, et os loquens grandia, et maius erat ceteris. ²¹ Aspicebam, et ecce cornu illud faciebat

(10) Apc 5, 11. — (14) Sup 3, 100; Mch 4, 7; Lc 1, 32.

filium
hominis
videt

interpre-
tationem
visorum
accipit

multum
isid
vigea

bellum adversus sanctos, et prævalebat eis, ²² donec venit antiquus dierum, et iudicium dedit sanctis Excelsi, et tempus advenit, et regnum obtinuerunt sancti. ²³ Et sic ait: Bestia quarta, regnum quartum erit in terra, quod maius erit omnibus regnis, et devorabit universam terram, et conculcabit, et comminuet eam. ²⁴ Porro cornua decem ipsius regni, decem reges erunt: et alius consurget post eos, et ipse potentior erit prioribus, et tres reges humiliabit. ²⁵ Et sermones contra Excelsum loquetur, et sanctos Altissimi conteret: et putabit quod possit mutare tempora, et leges, et tradentur in manu eius usque ad tempus, et tempora, et dimidium temporis. ²⁶ Et iudicium sedebit ut auferatur potentia, et conteratur, et dispercat usque in finem. ²⁷ Regnum autem, et potestas, et magnitudo regni, quæ est subter omne cælum, detur populo sanctorum Altissimi: cuius regnum, regnum sempiternum est, et omnes reges servient ei, et obœdient.

²⁸ Hucusque finis verbi: Ego Daniel multum cogitationibus meis conturbabar, et facies mea mutata est in me: verbum autem in corde meo conservavi.

2. De victoria Græcorum et impietate regis ultimi, 8, 1—27

8 ¹ Anno tertio regni Baltassar regis, visio apparuit mihi. Ego Daniel post id, quod videram in principio, ² vidi in visione mea, cum essem in Susis castro, quod est in Ælam regione: vidi autem in visione esse me super portam Ulai.

³ Et levavi oculos meos, et vidi: et ecce aries unus stabat ante paludem, habens cornua excelsa, et unum excelsius altero atque succrescens. Postea ⁴ vidi arietem cornibus ventilantem contra occidentem, et contra aquilonem, et contra meridiem, et omnes bestię non poterant resistere ei, neque liberari de manu eius: fecitque secundum voluntatem suam, et magnificatus est. ⁵ Et ego intelligebam: ecce autem hircus caprarum veniebat ab oc-

et com
-coloni
numisai
tabit

finis
visionis

Tempus
et locus
visionis

hircum
de arlete
trium-
phantem

cidente super faciem totius terræ, et non tangebatur terram: porro hircus habebat cornu insigne inter oculos suos. ⁶ Et venit usque ad arietem illum cornutum, quem videram stantem ante portam, et cucurrit ad eum in impetu fortitudinis suæ. ⁷ Cumque appropinquasset prope arietem, efferatus est in eum, et percussit arietem: et comminuit duo cornua eius, et non poterat aries resistere ei: cumque eum misisset in terram, conculcavit, et nemo quibat liberare arietem de manu eius. ⁸ Hircus autem caprarum magnus factus est nimis: cumque crevisset, fractum est cornu magnum, et orta sunt quattuor cornua subter illud per quattuor ventos cæli.

⁹ De uno autem ex eis egressum est cornu unum modicum: et factum est grande contra meridiem, et contra orientem, et contra fortitudinem. ¹⁰ Et magnificatum est usque ad fortitudinem cæli: et deiecit de fortitudine, et de stellis, et conculcavit eas. ¹¹ Et usque ad principem fortitudinis magnificatum est: et ab eo tulit iuge sacrificium, et deiecit locum sanctificationis eius. ¹² Robur autem datum est ei contra iuge sacrificium propter peccata: et prosternetur veritas in terra, et faciet, et prosperabitur.

¹³ Et audivi unum de sanctis loquentem: et dixit unus sanctus alteri nescio cui loquenti: Usquequo visio, et iuge sacrificium, et peccatum desolationis, quæ facta est: et sanctuarium, et fortitudo conculcabitur? ¹⁴ Et dixit ei: Usque ad vesperam et mane, dies duo millia trecenti: et mundabitur sanctuarium.

¹⁵ Factum est autem cum vidirem ego Daniel visionem, et quærerem intelligentiam: ecce stetit in conspectu meo quasi species viri. ¹⁶ Et audivi vocem viri inter Ulai: et clamavit, et ait: Gabriel fac intelligere istum visionem. ¹⁷ Et venit, et stetit iuxta ubi ego stabam: cumque venisset, pavens corruí in faciem meam, et ait ad me: Intellige fili hominis, quoniam in tempore finis complebitur visio. ¹⁸ Cumque loqueretur ad me, collapsus sum

et cornu
insolen-
tissimum
videt

eiusque
tempus
audit

Gabriel
Danieli
apparet

pronus in terram: et tetigit me, et statuit me in gradu meo, ¹⁹ dixitque mihi:

Ego ostendam tibi quæ futura sunt in novissimo maledictionis: quoniam habet tempus finem suum: ²⁰ Aries, quem vidisti habere cornua, rex Medorum est atque Persarum. ²¹ Porro hircus caprarum, rex Græcorum est; et cornu grande, quod erat inter oculos eius, ipse est rex primus. ²² Quod autem fracto illo surrexerunt quattuor pro eo: quattuor reges de gente eius consurgent, sed non in fortitudine eius. ²³ Et post regnum eorum, cum creverint iniquitates, consurget rex impudens facie, et intelligens propositiones. ²⁴ Et roborabitur fortitudo eius, sed non in viribus suis: et supra quam credi potest, universa vastabit, et prosperabitur, et faciet. Et interficiet robustos, et populum sanctorum ²⁵ secundum voluntatem suam, et dirigetur dolus in manu eius: et cor suum magnificabit, et in copia rerum omnium occidet plurimos: et contra principem principum consurget, et sine manu conteretur. ²⁶ Et visio vespere et mane, quæ dicta est, vera est: tu ergo visionem signa, quia post multos dies erit.

²⁷ Et ego Daniel langui, et ægrotavi per dies: cumque surrexissem, faciebam opera regis, et stupebam ad visionem, et non erat qui interpretaretur.

3. De tempore adventus Christi et regni Messianici,

9, 1—27

Q¹ In anno primo Darii filii Assueri de semine Medorum, qui imperavit super regnum Chaldæorum: ² Anno uno regni eius, ego Daniel intellexi in libris numerum annorum, de quo factus est sermo Domini ad Ieremiam prophetam, ut complerentur desolationis Ierusalem septuaginta anni. ³ Et posui faciem meam ad Dominum Deum meum rogare et deprecari in ieiuniis, sacco, et cinere.

⁴ Et oravi Dominum Deum meum, et confessus sum, et dixi: Obsecro Domine Deus magne et

(2) Ir 25, 11; 29, 10. — (4) Neh 1, 5.

et visionem interpretatur

effectus visionis

Tempus et occasio visionis

Daniel peccata confitetur

terribilis, custodiens pactum, et misericordiam diligentibus te, et custodientibus mandata tua. ⁵ Peccavimus, iniquitatem fecimus, impie egimus, et recessimus: et declinavimus a mandatis tuis, ac iudiciis. ⁶ Non obcedivimus servis tuis prophetis, qui locuti sunt in nomine tuo regibus nostris, principibus nostris, patribus nostris, omnique populo terræ. ⁷ Tibi Domine iustitia: nobis autem confusio faciei, sicut est hodie viro Iuda, et habitatoribus Ierusalem, et omni Israel, his qui prope sunt, et his qui procul in universis terris, ad quas eiecisti eos propter iniquitates eorum, in quibus peccaverunt in te. ⁸ Domine nobis confusio faciei, regibus nostris, principibus nostris, et patribus nostris, qui peccaverunt. ⁹ Tibi autem Domino Deo nostro misericordia, et propitiatio, quia recessimus a te: ¹⁰ et non audivimus vocem Domini Dei nostri ut ambularemus in lege eius, quam posuit nobis per servos suos prophetas. ¹¹ Et omnis Israel prævaricati sunt legem tuam, et declinaverunt ne audirent vocem tuam, et stillavit super nos maledictio, et detestatio, quæ scripta est in libro Moysi servi Dei, quia peccavimus ei. ¹² Et statuit sermones suos, quos locutus est super nos, et super principes nostros, qui iudicaverunt nos, ut superinduceret in nos magnum malum, quale numquam fuit sub omni cælo, secundum quod factum est in Ierusalem. ¹³ Sicut scriptum est in lege Moysi, omne malum hoc venit super nos: et non rogavimus faciem tuam Domine Deus noster, ut reverteremur ab iniquitatibus nostris, et cogitaremus veritatem tuam. ¹⁴ Et vigilavit Dominus super malitiam, et adduxit eam super nos: iustus Dominus Deus noster in omnibus operibus suis, quæ fecit: non enim audivimus vocem eius. ¹⁵ Et nunc Domine Deus noster, qui eduxisti populum tuum de terra Ægypti in manu forti, et fecisti tibi nomen secundum diem hanc: peccavi-

(5) Bar 1, 17. — (11) Dt 27, 14. — (15) Bar 2, 11. — Ex 15, 13.

mus, iniquitatem fecimus. ¹⁶ Domine in omnem iustitiam tuam: avertatur obsecro ira tua, et furor tuus a civitate tua Ierusalem, et monte sancto tuo. Propter peccata enim nostra, et iniquitates patrum nostrorum, Ierusalem, et populus tuus in opprobrium sunt omnibus per circuitum nostrum. ¹⁷ Nunc ergo exaudi Deus noster orationem servi tui, et preces eius: et ostende faciem tuam super sanctuarium tuum, quod desertum est propter temetipsum. ¹⁸ Inclina Deus meus aurem tuam, et audi: aperi oculos tuos, et vide desolationem nostram, et civitatem, super quam invocatum est nomen tuum: neque enim in justificationibus nostris prosternimus preces ante faciem tuam, sed in miserationibus tuis multis. ¹⁹ Exaudi Domine, placare Domine: attende et fac: ne moreris propter temetipsum Deus meus: quia nomen tuum invocatum est super civitatem, et super populum tuum.

²⁰ Cumque adhuc loquerer, et orarem, et confiterer peccata mea, et peccata populi mei Israel, et prosternerem preces meas in conspectu Dei mei, pro monte sancto Dei mei: ²¹ Adhuc me loquente in oratione, ecce vir Gabriel, quem videram in visione a principio, cito volans tetigit me in tempore sacrificii vespertini. ²² Et docuit me, et locutus est mihi, dixitque: Daniel nunc egressus sum ut docerem te, et intelligeres. ²³ Ab exordio precum tuarum egressus est sermo: ego autem veni ut indicarem tibi, quia vir desideriorum es: tu ergo animadvertite sermonem, et intellige visionem.

²⁴ Septuaginta hebdomades abbreviatæ sunt super populum tuum, et super urbem sanctam tuam ut consummetur prævaricatio, et finem accipiat peccatum, et deleatur iniquitas, et adducatur iustitia sempiterna, et impleatur visio, et prophetia, et ungatur Sanctus sanctorum. ²⁵ Scito ergo, et animadvertite: Ab exitu sermonis, ut iterum ædificetur Ierusalem, usque ad Christum duces, hebdomades septem, et hebdomades sexaginta duæ erunt: et

(24) Io 1, 45.

Gabriel
ei
apparetet 70 heb-
domadas
annorum
nuntiat

rursum ædificabitur platea, et muri in angustia temporum. ²⁶ Et post hebdomades sexaginta duas occidetur Christus: et non erit eius populus, qui eum negaturus est. Et civitatem, et sanctuarium dissipabit populus cum duce venturo: et finis eius vastitas, et post finem belli statuta desolatio. ²⁷ Confirmabit autem pactum multis hebdomada una: et in dimidio hebdomadis deficiet hostia et sacrificium: et erit in templo abominatio desolationis: et usque ad consummationem et finem perseverabit desolatio.

4. De eventibus a Cyro usque ad finem mndi.
10, 1—12, 13

Tempus,
ocasio,
locus
visionis

10 ¹ Anno tertio Cyri regis Persarum, verbum revelatum est Danieli cognomento Baltassar, et verbum verum, et fortitudo magna: intellexitque sermonem: intelligentia enim est opus in visione. ² In diebus illis ego Daniel lugebam trium hebdomadarum diebus, ³ panem desiderabilem non comedi, et caro et vinum non introierunt in os meum, sed neque unguento unctus sum: donec completerentur trium hebdomadarum dies. ⁴ Die autem vigesima et quarta mensis primi eram iuxta fluvium magnum, qui est Tigris.

Gabriel
Danieli
apparet

⁵ Et levavi oculos meos, et vidi: et ecce vir unus vestitus lineis, et renes eius accincti auro obrizo: ⁶ et corpus eius quasi chrysolithus, et facies eius velut species fulguris, et oculi eius ut lampas ardens: et brachia eius, et quæ deorsum sunt usque ad pedes, quasi species æris candentis: et vox sermonum eius ut vox multitudinis. ⁷ Vidi autem ego Daniel solus visionem: porro viri, qui erant mecum, non viderunt: sed terror nimius irruit super eos, et fugerunt in absconditum. ⁸ Ego autem relictus solus vidi visionem grandem hanc: et non remansit in me fortitudo, sed et species mea immutata est in me, et emarcui, nec habui quidquam virium. ⁹ Et audivi vocem sermonum eius:

(27) Mt 24, 15.

et audiens iacebam consternatus super faciem meam, et vultus meus hærebat terræ.

¹⁰ Et ecce manus tetigit me, et erexit me super genua mea, et super articulos manuum inearum.

¹¹ Et dixit ad me: Daniel vir desideriorum, intellige verba, quæ ego loquor ad te, et sta in gradu tuo: nunc enim sum missus ad te. Cumque dixisset mihi sermonem istum, steti tremens.

¹² Et ait ad me: Noli metuere Daniel: quia ex die primo, quo posuisti cor tuum ad intelligendum ut te affligeres in conspectu Dei tui, exaudita sunt verba tua: et ego veni propter sermones tuos.

¹³ Princeps autem regni Persarum restitit mihi viginti et uno diebus: et ecce Michael unus de principibus primis venit in adiutorium meum, et ego remansi ibi iuxta regem Persarum.

¹⁴ Veni autem ut docerem te quæ ventura sunt populo tuo in novissimis diebus, quoniam adhuc visio in dies.

¹⁵ Cumque loqueretur mihi huiusmodi verbis, deieci vultum meum ad terram, et tacui.

¹⁶ Et ecce quasi similitudo filii hominis tetigit labia mea: et aperiens os meum locutus sum, et dixi ad eum, qui stabat contra me: Domine mi, in visione tua dissolutæ sunt compages meæ, et nihil in me remansit virium.

¹⁷ Et quomodo poterit servus Domini mei loqui cum Domino meo? nihil enim in me remansit virium, sed et halitus meus intercluditur.

¹⁸ Rursum ergo tetigit me quasi visio hominis, et confortavit me,

¹⁹ et dixit: Noli timere vir desideriorum: pax tibi: confortare, et esto robustus. Cumque loqueretur mecum, convalui, et dixi: Loquere Domine mi, quia confortasti me.

²⁰ Et ait: Numquid scis quare venerim ad te? et nunc revertar ut præliar adversum principem Persarum. Cum ego egrederer, apparuit princeps Græcorum veniens.

²¹ Verumtamen annuntiabo tibi quod expressum est in scriptura veritatis: et nemo est adiutor meus in omnibus his, nisi Michael princeps vester.

11. ¹ Ego autem ab anno primo Darii Medii stabam ut confortaretur, et roboraretur. ² Et nunc veritatem annuntiabo tibi.

eum confortat atque docet

de P. II

de P. II

de P. II

de P. II

de P. II

de P. II

de P. II

de P. II

de P. II

de P. II

de P. II

de P. II

de P. II

de tribus
successo-
ribus
Cyrī

Ecce adhuc tres reges stabunt in Perside, et quartus ditabitur opibus nimis super omnes: et cum invaluerit divitiis suis, concitabit omnes adversum regnum Græciæ.

de Alex-
andro
eiusque
regno

³ Surget vero rex fortis, et dominabitur potestate multa: et faciet quod placuerit ei. ⁴ Et cum steterit, conteretur regnum eius, et dividetur in quattuor ventos cæli: sed non in posteros eius, neque secundum potentiam illius, qua dominatus est; lacerabitur enim regnum eius etiam in externos, exceptis his.

de Ptole-
mæo I
et
Seleuco I
de Antio-
cho II
et Ptole-
mæo II

⁵ Et confortabitur rex austri: et de principibus eius prævalebit super eum, et dominabitur ditione: multa enim dominatio eius.

⁶ Et post finem annorum fœderabuntur: filiaque regis austri veniet ad regem aquilonis facere amicitiam, et non obtinebit fortitudinem brachii, nec stabit semen eius: et tradetur ipsa, et qui adduxerunt eam, adolescentes eius, et qui confortabant eam in temporibus.

de Ptole-
mæo III
et Seleu-
co II

⁷ Et stabit de germine radicum eius plantatio: et veniet cum exercitu, et ingredietur provinciam regis aquilonis: et abutetur eis, et obtinebit. ⁸ Insuper et deos eorum, et sculptilia, vasa quoque pretiosa argenti, et auri captiva ducet in Ægyptum: ipse prævalebit adversus regem aquilonis. ⁹ Et intrabit in regnum rex austri, et revertetur ad terram suam.

de Seleu-
co III fra-
treque
Antiocho
III
et Ptole-
mæo IV

¹⁰ Filii autem eius provocabuntur, et congregabunt multitudinem exercituum plurimorum: et veniet properans, et inundans: et revertetur, et concitabitur, et congregietur cum robore eius. ¹¹ Et provocatus rex austri egredietur, et pugnabit adversus regem aquilonis, et præparabit multitudinem nimiam, et dabitur multitudo in manu eius. ¹² Et capiet multitudinem, et exaltabitur cor eius, et deiciet multa millia, sed non prævalebit. ¹³ Convertetur enim rex aquilonis, et præparabit multitudinem multo maiorem quam prius: et in fine temporum, annorumque veniet properans cum ex-

necnon
Ptole-
mæo V

ercitu magno, et opibus nimiis. ¹⁴ Et in temporibus illis multi consurgent adversus regem austri: filii quoque prævaricatorum populi tui extollentur ut impleant visionem, et corruent. ¹⁵ Et veniet rex aquilonis, et comportabit aggerem, et capiet urbes munitissimas: et brachia austri non sustinebunt, et consurgent electi eius ad resistendum, et non erit fortitudo. ¹⁶ Et faciet veniens super eum iuxta placitum suum, et non erit qui stet contra faciem eius: et stabit in terra inclyta, et consumetur in manu eius. ¹⁷ Et ponet faciem suam ut veniat ad tenendum universum regnum eius, et recta faciet cum eo: et filiam feminarum dabit ei, ut evertat illum: et non stabit, nec illius erit. ¹⁸ Et convertet faciem suam ad insulas, et capiet multas: et cessare faciet principem opprobrii sui, et opprobrium eius convertetur in eum. ¹⁹ Et convertet faciem suam ad imperium terræ suæ, et impinget, et corruet, et non invenietur.

²⁰ Et stabit in loco eius vilissimus, et indignus decore regio: et in paucis diebus conteretur, non in furore, nec in prælio.

²¹ Et stabit in loco eius despectus, et non tribuetur ei honor regius: et veniet clam, et obtinebit regnum in fraudulentia. ²² Et brachia pugnantis expugnabuntur a facie eius, et conterentur: insuper et dux fœderis. ²³ Et post amicitias, cum eo faciet dolum: et ascendet, et superabit in modico populo. ²⁴ Et abundantes, et uberes urbes ingreditur: et faciet quæ non fecerunt patres eius, et patres patrum eius: rapinas, et prædam, et divitias eorum dissipabit, et contra firmissimas cogitationes inibit: et hoc usque ad tempus. ²⁵ Et concitabitur fortitudo eius, et cor eius adversus regem austri in exercitu magno: et rex austri provocabitur ad bellum multis auxiliis, et fortibus nimis: et non stabunt, quia inibunt adversus eum consilia. ²⁶ Et comedentes panem cum eo, conterent illum, exercitusque eius opprimetur, et ca-

de Seleuco IV

de Antiocho IV
Epiphane
Ægyptum bis
oppugnante

(14) Is 19, 16.

dent interfecti plurimi. ²⁷ Duorum quoque regum cor erit ut malefaciant, et ad mensam unam mendacium loquentur, et non proficient: quia ad huc finis in aliud tempus. ²⁸ Et revertetur in terram suam cum opibus multis: et cor eius adversum testamentum sanctum, et faciet, et revertetur in terram suam. ²⁹ Statuto tempore revertetur, et veniet ad austrum: et non erit priori simile novissimum. ³⁰ Et venient super eum Trieres, et Romani: et percutietur, et revertetur, et indignabitur contra testamentum sanctuarium, et faciet: reverteturque et cogitabit adversum eos, qui dereliquerunt testamentum sanctuarium. ³¹ Et brachia ex eo stabunt, et polluent sanctuarium fortitudinis, et auferent iuge sacrificium: et dabunt abominationem in desolationem. ³² Et impii in testamentum simulabunt fraudulenter: populus autem sciens Deum suum, obtinebit, et faciet. ³³ Et docti in populo docebunt plurimos: et ruent in gladio, et in flamma, et in captivitate, et in rapina dierum. ³⁴ Cumque corruerint, sublevabuntur auxilio parvulo: et applicabuntur eis plurimi fraudulenter. ³⁵ Et de eruditis ruent, ut conflentur, et eligantur, et dealbentur usque ad tempus præfinitum: quia ad huc aliud tempus erit. ³⁶ Et faciet iuxta voluntatem suam rex, et elevabitur, et magnificabitur adversus omnem deum: et adversus Deum deorum loquetur magna, et dirigetur, donec compleatur iracundia: perpetrata quippe est definitio. ³⁷ Et Deum patrum suorum non reputabit: et erit in concupiscentiis feminarum, nec quemquam deorum curabit: quia adversum universa consurget. ³⁸ Deum autem Maozim in loco suo venerabit: et Deum, quem ignoraverunt patres eius, colet auro, et argento, et lapide pretioso, rebusque pretiosis. ³⁹ Et faciet ut muniat Maozim cum Deo alieno, quem cognovit, et multiplicabit gloriam, et dabit eis potestatem in multis, et terram dividet gratuito.

⁴⁰ Et in tempore præfinito prællabitur adversus eum rex austri, et quasi tempestas veniet contra illum rex aquilonis in curribus, et in equitibus, et

ac popu-
lum Is-
rael per-
sequente

propter
impieta-
tem suam

de hoste
novissi-
mo

in classe magna, et ingredietur terras, et conteret, et pertransiet. ⁴¹ Et introibit in terram gloriosam, et multæ corruent: hæ autem solæ salvabuntur de manu eius, Edom, et Moab, et principium filiorum Ammon. ⁴² Et mittet manum suam in terras: et terra Ægypti non effugiet. ⁴³ Et dominabitur thesaurorum auri, et argenti, et in omnibus pretiosis Ægypti: per Libyam quoque, et Æthiopiam transibit. ⁴⁴ Et fama turbabit eum ab oriente et ab aquilone: et veniet in multitudine magna ut conterat et interficiat plurimos. ⁴⁵ Et figet tabernaculum suum Apadno inter maria, super montem inclytum et sanctum: et veniet usque ad summitatem eius, et nemo auxiliabitur ei.

12 ¹ In tempore autem illo consurget Michael princeps magnus, qui stat pro filiis populi tui: et veniet tempus quale non fuit ab eo ex quo gentes esse cœperunt usque ad tempus illud. Et in tempore illo salvabitur populus tuus, omnis qui inventus fuerit scriptus in libro.

² Et multi de his, qui dormiunt in terræ pulvere, evigilabunt: alii in vitam æternam, et alii in opprobrium ut videant semper. ³ Qui autem docti fuerint, fulgebunt quasi splendor firmamenti: et qui ad iustitiam erudiunt multos, quasi stellæ in perpetuas æternitates.

⁴ Tu autem Daniel claude sermones, et signa librum usque ad tempus statutum: plurimi pertransibunt, et multiplex erit scientia.

⁵ Et vidi ego Daniel, et ecce quasi duo alii stabant: unus hinc super ripam fluminis, et alius inde ex altera ripa fluminis. ⁶ Et dixi viro, qui erat indutus lineis, qui stabat super aquas fluminis: Usquequo finis horum mirabilium? ⁷ Et audivi virum, qui indutus erat lineis, qui stabat super aquas fluminis, cum elevasset dexteram et sinistram suam in cælum, et iurasset per viventem in æternum,

(2) Mt 25, 46. — (3) Sap 3, 7. — (7) Ape 10, 5.

ac protec-
tore po-
puli Is-
rael

de resur-
rectione
et merce-
de

de libro
signando

finis
visionis

quia in tempus, et tempora, et dimidium temporis. Et cum completa fuerit dispersio manus populi sancti, complebuntur universa hæc. ⁸ Et ego audiui, et non intellexi. Et dixi: Domine mi, quid erit post hæc? ⁹ Et ait: Vade Daniel, quia clausi sunt, signatique sermones usque ad præfinitum tempus. ¹⁰ Eligentur, et dealbabuntur, et quasi ignis probabuntur multi: et imple agent impii, neque intelligent omnes impii, porro docti intelligent. ¹¹ Et a tempore cum ablatum fuerit iuge sacrificium, et posita fuerit abominatio in desolationem, dies mille ducenti nonaginta. ¹² Beatus, qui exspectat, et pervenit usque ad dies mille trecentos trigintaquaque. ¹³ Tu autem vade ad præfinitum: et requiesces, et stabis in sorte tua in finem dierum.

Hucusque Daniëlem in Hebræo Volumine legimus. Quæ sequuntur usque ad finem libri, de Theodotionis editione translata sunt.

Appendices libri, 13, 1—14, 42

1. Ad 2, 49: de liberatione castæ Susannæ, 13, 1—64

13 ¹ Et erat vir habitans in Babylone, et nomen eius ioakim: ² Et accepit uxorem nomine Susannam, filiam Helciæ pulchram nimis, et timentem Deum: ³ parentes enim illius, cum essent iusti, erudierunt filiam suam secundum legem Moysi. ⁴ Erat autem Ioakim dives valde, et erat ei pomarium vicinum domui suæ: et ad ipsum confluebant Iudæi, eo quod esset honorabilior omnium. ⁵ Et constituti sunt de populo duo senes iudices in illo anno: de quibus locutus est Dominus: Quia egressa est iniquitas de Babylone a senioribus iudicibus, qui videbantur regere populum. ⁶ Isti frequentabant domum ioakim, et veniebant ad eos omnes, qui habebant iudicia. ⁷ Cum autem populus revertisset per meridiem, ingrediebatur Susanna, et deambulabat in pomario viri sui. ⁸ Et videbant eam senes quotidie ingredientem, et deambulantem: et exarserunt in concupiscentiam eius: ⁹ et cverterunt sensum suum, et declinaverunt oculos

Senibus
iudicibus
sollicitan-
tibus re-
sistit

suos ut non viderent cælum, neque recordarentur iudiciorum iustorum. ¹⁰ Erant ergo ambo vulnerati amore eius, nec indicaverunt sibi vicissim dolorem suum: ¹¹ erubescabant enim indicare sibi concupiscentiam suam, volentes concumbere cum ea: ¹² et observabant quotidie sollicitius videre eam. Dixitque alter ad alterum: ¹³ Eamus domum, quia hora prandii est. Et egressi recesserunt a se. ¹⁴ Cumque revertissent, venerunt in unum: et sciscitantes ab invicem causam, confessi sunt concupiscentiam suam: et tunc in communi statuerunt tempus, quando eam possent invenire solam. ¹⁵ Factum est autem, cum observarent diem aptum, ingressa est aliquando sicut heri et nudius tertius, cum duabus solis puellis, voluitque lavari in pomario: æstus quippe erat: ¹⁶ et non erat ibi quisquam, præter duos senes absconditos, et contemplantes eam. ¹⁷ Dixit ergo puellis: Afferre mihi oleum, et smigmata, et ostia pomarii claudite, ut laver. ¹⁸ Et fecerunt sicut præceperat: clausuruntque ostia pomarii, et egressæ sunt per posticum ut afferrent quæ iusserat, nesciebantque senes intus esse absconditos. ¹⁹ Cum autem egressæ essent puellæ, surrexerunt duo senes, et accurrerunt ad eam, et dixerunt: ²⁰ Ecce ostia pomarii clausa sunt, et nemo nos videt, et nos in concupiscentia tui sumus: quamobrem assentire nobis, et commiscere nobiscum. ²¹ Quod si nolueris, dicemus contra te testimonium, quod fuerit tecum juvenis, et ob hanc causam emiseris puellas a te. ²² Ingemuit Susanna, et ait: Angustiae sunt mihi undique: si enim hoc egero, unors mihi est: si autem non egero, non effugiam manus vestras. ²³ Sed melius est mihi absque opere incidere in manus vestras, quam peccare in conspectu Domini. ²⁴ Et exclamavit voce magna Susanna: exclamaverunt autem et senes adversus eam. ²⁵ Et cucurrit unus ad ostia pomarii, et aperuit. ²⁶ Cum ergo audissent clamorem famuli domus in pomario, irruerunt per posticum ut viderent quidnam esset. ²⁷ Postquam autem senes locuti sunt, erubuerunt servi vehe-

ab illis
adulterii
accusata
condem-
natur

menter: quia numquam dictus fuerat sermo huius-
cemodi de Susanna.

Et facta est dies crastina. 28 Cumque venisset
populus ad Ioakim virum eius, venerunt et duo
presbyteri pleni iniqua cogitatione adversus Susan-
nam ut interficerent eam. 29 Et dixerunt coram
populo: Mittite ad Susannam filiam Helciæ uxorem
Ioakim. Et statim miserunt. 30 Et venit cum pa-
rentibus, et filiis, et universis cognatis suis. 31 Porro
Susanna erat delicata nimis, et pulchra specie. 32 At
iniqui illi iusserunt ut discooperiretur. (erat enim
cooperta) ut vel sic satiarentur decore eius. 33 Fle-
bant igitur sui, et omnes qui noverant eam. 34 Con-
surgentes autem duo presbyteri in medio populi,
posuerunt manus suas super caput eius. 35 Quæ
flens suspexit ad cælum: erat enim cor eius fidu-
ciam habens in Domino. 36 Et dixerunt presby-
teri: Cum deambularem in pomario soli, ingressa
est hæc cum duabus puellis: et clausit ostia po-
marii, et dimisit a se puellas. 37 Venitque ad eam
adolescens, qui erat absconditus, et concubuit cum
ea. 38 Porro nos cum essemus in angulo pomarii,
videntes iniquitatem, cucurrimus ad eos, et vidi-
mus eos pariter commisceri. 39 Et illum quidem
non quivimus comprehendere, quia fortior nobis
erat, et apertis ostiis exsilivit: 40 hanc autem cum
apprehendissemus, interrogavimus, quisnam esset
adolescens, et noluit indicare nobis: huius rei te-
stes sumus. 41 Credidit eis multitudo quasi seni-
bus et iudicibus populi, et condemnaverunt eam ad
mortem. 42 Exclamavit autem voce magna Susanna,
et dixit: Deus æterne, qui absconditorum es cog-
nitor, qui nosti omnia antequam fiant, 43 tu scis
quoniam falsum testimonium tulerunt contra me:
et ecce morior, cum nihil horum fecerim, quæ isti
malitiose composuerunt adversum me.

sed a Da-
niele in-
nocens
demon-
stratur

44 Exaudivit autem Dominus vocem eius. 45 Cum-
que duceretur ad mortem, suscitavit Dominus spi-
ritum sanctum pueri iunioris, cuius nomen Daniel:
48 Et exclamavit voce magna: Mundus ego sum a
sanguine huius. 47 Et conversus omnis populus ad

eum, dixit: Quis est iste sermo, quem tu locutus es? ⁴⁸ Qui cum staret in medio eorum; ait: Sic fatui filii Israel, non iudicantes, neque quod verum est cognoscentes, condemnastis filiam Israel? ⁴⁹ Revertimini ad iudicium, quia falsum testimonium locuti sunt adversus eam. ⁵⁰ Reversus est ergo populus cum festinatione, et dixerunt ei senes: Veni, et sede in medio nostrum, et indica nobis: quia tibi Deus dedit honorem senectutis. ⁵¹ Et dixit ad eos Daniel: Separate illos ab invicem procul, et diiudicabo eos. ⁵² Cum ergo divisi essent alter ab altero, vocavit unum de eis, et dixit ad eum: Inveterate dierum malorum, nunc venerunt peccata tua, quæ operaberis prius: ⁵³ iudicans iudicia iniusta, innocentes opprimens, et dimittens noxios, dicente Domino: Innocentem et iustum non interficies. ⁵⁴ Nunc ergo si vidisti eam, dic sub qua arbore videris eos colloquentes sibi. Qui ait: Sub scabino. ⁵⁵ Dixit autem Daniel: Recte mentitus es in caput tuum: Ecce enim angelus Dei accepta sententia ab eo, scindet te medium. ⁵⁶ Et, amoto eo, iussit venire alium, et dixit ei: Semen Chanaan, et non Iuda, species decepit te, et concupiscentia subvertit cor tuum: ⁵⁷ sic faciebatis filiabus Israel, et illæ timentes loquebantur vobis: sed filia Iuda non sustinuit iniquitatem vestram. ⁵⁸ Nunc ergo dic mihi, sub qua arbore comprehenderis eos loquentes sibi. Qui ait: Sub prino. ⁵⁹ Dixit autem ei Daniel: Recte mentitus es et tu in caput tuum: manet enim angelus Domini, gladium habens, ut secet te medium, et interficiat vos. ⁶⁰ Exclamavit itaque omnis cœtus voce magna, et benedixerunt Deum, qui salvat sperantes in se. ⁶¹ Et consurrexerunt adversus duos presbyteros (convicerat enim eos Daniel ex ore suo falsum dixisse testimonium) feceruntque eis sicut male egerant adversus proximum, ⁶² ut facerent secundum legem Moysi: et interfecerunt eos, et salvatus est sanguis innoxius in die illa. ⁶³ Helcias autem et uxor eius lauda-

(53) Ex 23, 7. — (62) Dt 19, 18.

verunt Deum pro filia sua Susanna cum Ioachim marito eius, et cognatis omnibus, quia non esset inventa in ea res turpis. ⁶⁴ Daniel autem factus est magnus in conspectu populi a die illa, et deinceps.

2. Ad 6, 28: de everlone idolorum, 13, 65—14, 42

⁶⁵ Et rex Astyages appositus est ad patres suos, et suscepit Cyrus Perses regnum eius.

14 ¹ Erat autem Daniel conviva regis, et honoratus super omnes amicos eius.

² Erat quoque idolum apud Babylonios nomine Bel: et impendebantur in eo per dies singulos similia artabae duodecim, et oves quadraginta, vini que amphorae sex. ³ Rex quoque colebat eum, et ibat per singulos dies adorare eum: porro Daniel adorabat Deum suum. Dixitque ei rex: Quare non adoras Bel? ⁴ Qui respondens, ait ei: Quia non colo idola manufacta, sed viventem Deum, qui creavit caelum, et terram, et habet potestatem omnis carnis. ⁵ Et dixit rex ad eum: Non videtur tibi esse Bel vivens Deus? An non vides quanta comedat, et bibat quotidie? ⁶ Et ait Daniel ardens: Ne erres rex; iste enim intrinsecus luteus est, et forinsecus aereus, neque comedit aliquando. ⁷ Et iratus rex vocavit sacerdotes eius, et ait eis: Nisi dixeritis mihi, quis est qui comedat impensas has, moriemini. ⁸ Si autem ostenderitis, quoniam Bel comedat haec, morietur Daniel, quia blasphemavit in Bel. Et dixit Daniel regi: Fiat iuxta verbum tuum. ⁹ Erant autem sacerdotes Bel septuaginta, exceptis uxoribus, et parvulis. Et venit rex cum Daniele in templum Bel. ¹⁰ Et dixerunt sacerdotes Bel: Ecce nos egredimur foras: et tu rex pone escas, et vinum misce, et claude ostium, et signa anulo tuo: ¹¹ et cum ingressus fueris mane, nisi inveneris omnia comesta a Bel, morte moriemur, vel Daniel qui mentitus est adversum nos. ¹² Contemnebant autem, quia fecerant sub mensa absconditum introitum, et per illum ingrediebantur semper, et devorabant ea.

Daniel
conviva
Cyri

idolum
Bel non
adorat

13 Factum est igitur postquam egressi sunt illi, rex posuit cibos ante Bel: præcepit Daniel pueris suis, et attulerunt cinerem, et cribravit per totum templum coram rege: et egressi clausurunt ostium: et signantes anulo regis abierunt. 14 Sacerdotes autem ingressi sunt nocte iuxta consuetudinem suam, et uxores et filii eorum: et comederunt omnia, et biberunt. 15 Surrexit autem rex primo diluculo, et Daniel cum eo. 16 Et ait rex: Salvane sunt signacula, Daniel? Qui respondit: Salva, rex. 17 Statimque cum aperuisset ostium, intuitus rex mensam, exclamavit voce magna: Magnus es Bel, et non est apud te dolus quisquam. 18 Et risit Daniel: et tenuit regem ne ingrederetur intro: et dixit: Ecce pavimento, animadvertite cuius vestigia sint hæc. 19 Et dixit rex: Video vestigia virorum, et mulierum; et infantium. Et iratus est rex. 20 Tunc apprehendit sacerdotes, et uxores, et filios eorum: et ostenderunt ei abscondita ostiola, per quæ ingrediebantur, et consumebant quæ erant super mensam. 21 Occidit ergo illos rex, et tradidit Bel in potestatem Daniells: qui subvertit eum, et templum eius.

22 Et erat draco magnus in loco illo, et colebant eum Babylonii. 23 Et dixit rex Danielli: Ecce nunc non potes dicere quia iste non sit Deus vivens: adora ergo eum. 24 Dixitque Daniel: Dominum Deum meum adoro: quia ipse est Deus vivens: iste autem non est Deus vivens. 25 Tu autem rex da mihi potestatem, et interficiam draconem absque gladio, et fuste. Et ait rex: Do tibi. 26 Tulit ergo Daniel picem, et adipem; et pilos, et coxit pariter: fecitque massas, et dedit in os draconis, et diruptus est draco. Et dixit: Ecce quem colebatis.

27 Quod cum audissent Babylonii, indignati sunt vehementer: et congregati adversum regem, dixerunt: Iudæus factus est rex: Bel destruxit, draconem interfecit, et sacerdotes occidit. 28 Et dixerunt cum venissent ad regem: Trade nobis Daniëlem, alioquin interficiemus te, et domum tuam.

sed frau-
dotum
detecta
subvertit

alique
draco-
nem in-
terfecit

in lacum
leonum
missus

unā bō
rege ab
mābō
mābō
mābō

ab Haba-
cuc pro-
pheta pa-
scitur

Cyrus
Danielem
educit ac
Deum Is-
rael ho-
norat

mūm n
mūm n
mūm n

29 Vidit ergo rex quod irruerent in eum vehemen-
ter: et necessitate compulsus tradidit eis Danielem.

30 Qui miserunt eum in lacum leonum, et erat ibi
diebus sex. 31 Porro in lacu erant leones septem,
et dabantur eis duo corpora quotidie, et duæ oves:
et tunc non data sunt eis, ut devorarent Danielem.

32 Erat autem Habacuc propheta in Iudæa, et
ipse coxerat pulmentum, et intriverat panes in al-
veolo: et ibat in campum ut ferret messoribus.

33 Dixitque angelus Domini ad Habacuc: Fer pran-
dium, quod habes, in Babylonem Danieli, qui est
in lacu leonum. 34 Et dixit Habacuc: Domine, Ba-
bylonem non vidi, et lacum nescio. 35 Et apprehendit eum angelus Domini in vertice eius, et portavit eum capillo capitis sui, posuitque eum in Babylone supra lacum in impetu spiritus sui. 36 Et clamavit Habacuc, dicens: Daniel serve Dei, tolle prandium, quod misit tibi Deus. 37 Et ait Daniel: Recordatus es mei Deus, et non dereliquisti diligentes te. 38 Surgensque Daniel comedit. Porro angelus Domini restituit Habacuc confestim in loco suo.

39 Venit ergo rex die septimo ut lugeret Danielem: et venit ad lacum, et introscepit, et ecce Daniel sedens in medio leonum. 40 Et exclamavit voce magna rex, dicens: Magnus es Domine Deus Danielis. Et extraxit eum de lacu leonum. 41 Porro illos, qui perditionis eius causa fuerant, intromisit in lacum, et devorati sunt in momento coram eo.

42 Tunc rex ait: Paveant omnes habitantes in universa terra Deum Danielis: quia ipse est Salvator, faciens signa, et mirabilia in terra: qui liberavit Danielem de lacu leonum.

—————

(35) Ez 8, 3.

PROPHETIA OSEE

I. Actiones symbolicae Osee, 1, 1—3, 5

1. Matrimonium cum fornicaria, 1, 1—2, 1

1 ¹ Verbum Domini, quod factum est ad Osee filium Beeri, in diebus Oziae, Ioathan, Achaz, Ezechiae regum Iuda. et in diebus Ieroboam filii Ioas regis Israel.

² Principium loquendi Domino in Osee: et dixit Dominus ad Osee: Vade, sume tibi uxorem fornicationum, et fac tibi filios fornicationum: quia fornicans fornicabitur terra a Domino. ³ Et abiit, et accepit Gomer filiam Debelaim:

et concepit, et peperit ei filium. ⁴ Et dixit Dominus ad eum: Voca nomen eius Iezrahel: quoniam adhuc modicum, et visitabo sanguinem Iezrahel super domum Iehu, et quiescere faciam regnum domus Israel. ⁵ Et in illa die conteram, arcum Israel in valle Iezrahel.

⁶ Et concepit adhuc, et peperit filiam. Et dixit ei: Voca nomen eius Absque misericordia: quia non addam ultra misereri domui Israel, sed oblivione obliviscar eorum. ⁷ Et domui Iuda miserebor, et salvabo eos in Domino Deo suo: et non salvabo eos in arcu, et gladio, et in bello, et in equis, et in equitibus.

⁸ Et ablactavit eam, quae erat Absque misericordia. Et concepit, et peperit filium. ⁹ Et dixit: Voca nomen eius: Non populus meus: quia vos non populus meus, et ego non ero vester.

Titulus
libri

Gomer
uxor pa-
rit

filium
Iezrahel

filiam
Lo-rucha-
ma

filium
Lo-ammi

quorum
nomina
mutabun-
tur

¹⁰ Et erit numerus filiorum Israel quasi arena maris, quæ sine mensura est, et non numerabitur. Et erit in loco ubi dicitur eis: Non populus meus vos: dicitur eis: Filii Dei viventis. ¹¹ Et congregabuntur filii Iuda, et filii Israel pariter: et ponent sibi caput unum, et ascendent de terra: quia magnus dies Iezrahel.

2 ¹ Dicitur fratribus vestris: Populus meus: et sorori vestræ, Misericordiam consecuta.

2. Peccatum et pœna necnon restitutio Israel. 2, 2—24

Israel
Dei sui
oblivis-
cens
mærore
et inopia
affligetur

² Iudicate matrem vestram, iudicate: quoniam ipsa non uxor mea, et ego non vir eius.

Auferat fornicationes suas a facie sua, et adulteria sua de medio uberum suorum.

³ Ne forte exspoliam eam nudam, et statuam eam secundum diem nativitatis suæ:

et ponam eam quasi solitudinem, et statuam eam velut terram inviam, et interficiam eam siti.

⁴ Et filiorum illius non miserebor: quoniam filii fornicationum sunt.

⁵ Quia fornicata est mater eorum, confusa est quæ concepit eos:

quæ dixit: Vadam post amatores meos, qui dant panes mihi, et aquas meas,

lanam meam, et linum meum, oleum meum, et potum meum.

⁶ Propter hoc ecce ego sepiam viam tuam spinis, et sepiam eam maceria,

et semitas suas non inveniet.

⁷ Et sequetur amatores suos, et non apprehendet eos:

et quæret eos, et non inveniet, et dicit: Vadam, et revertar ad virum meum priorem: quia bene mihi erat tunc magis quam nunc.

~~Et dicitur: Non populus meus: Non populus meus: Non populus meus: et ego non ero vestra.~~

(10) Rom 9, 26.

- 8 Et hæc nescivit, quia ego dedi ei frumentum, et vinum, et oleum, et argentum multiplicavi ei, et aurum, quæ fecerunt Baal.
- 9 Idcirco convertar, et sumam frumentum meum in tempore suo, et vinum meum in tempore suo, et liberabo lanam meam et linum meum, quæ operiebant ignominiam eius.
- 10 Et nunc revelabo stultitiam eius in oculis amatorum eius: et vir non eruet eam de manu mea:
- 11 et cessare faciam omne gaudium eius, sollemnitatem eius, neomeniam eius, sabbatum eius, et omnia festa tempora eius.
- 12 Et corrumpam vineam eius, et ficum eius: de quibus dixi:
Mercedes hæ, in eam sunt, quas dederunt mihi amatores mei:
et ponam eam in saltum, et comedet eam bestia agri.
- 13 Et visitabo super eam dies Baalim, quibus accendebat incensum, et ornabatur in aure sua, et monili suo, et ibat post amatores suos, et mei obliviscebatur, dicit Dominus.
- 14 Propter hoc, ecce ego lactabo eam, et ducam eam in solitudinem: et loquar ad cor eius.
- 15 Et dabo ei vinitores eius ex eodem loco, et vallem Achor ad aperiendam spem:
- 16 Et canet ibi iuxta dies iuventutis suæ, et iuxta dies ascensionis suæ de terra Ægypti.
- 16 Et erit in die illa, ait Dominus: vocabit me: Vir meus: et non vocabit me ultra, Baali.
- 17 Et auferam nomina Baalim de ore eius, et non recordabitur ultra nominis eorum.
- 18 Et percutiam cum eis fœdus in die illa, cum bestia agri, et cum volucre cæli, et cum reptili terræ:
ei arcum, et gladium, et bellum conteram de terra: et dormire eos faciam fiducialiter.

2. 8. 18
A
2. 8. 18
non 1. 2. 8.
2. 8. 18

sed con-
versa ad
Deum
suum re-
ducetur
magna-
que feli-
citate do-
nabitur

18
18
18

19 Et sponsabo te mihi in sempiternum: et sponsabo te mihi in iustitia, et iudicio, et in misericordia, et in miserationibus.

20 Et sponsabo te mihi in fide: et scies quia ego Dominus.

21 Et erit in die illa: Exaudiam, dicit Dominus, exaudiam cælos, et illi exaudient terram.

22 Et terra exaudiet triticum, et vinum, et oleum: et hæc exaudient Iezrahel.

23 Et seminabo eam mihi in terra, et miserebor eius, quæ fuit Absque misericordia.

24 Et dicam non populo meo: Populus meus es tu: et ipse dicet: Deus meus es tu.

3. Matrimoniam cum adultera, 3, 1—5

3 ¹ Et dixit Dominus ad me: Adhuc vade, et dilige mulierem dilectam amico et adulteram: sicut diligit Dominus filios Israel, et ipsi respiciunt ad deos alienos, et diligunt vinaciã uvarum. ² Et fodi eam mihi quindecim argenteis, et coro hordei, et dimidio coro hordei. ³ Et dixi ad eam: Dies multos exspectabis me: non fornicaberis, et non eris viro: sed et ego exspectabo te. ⁴ Quia dies multos sedebunt filii Israel sine rege, et sine principe, et sine sacrificio, et sine altari, et sine ephod, et sine theraphim. ⁵ Et post hæc revertentur filii Israel, et quærent Dominum Deum suum, et David regem suum: et pavebunt ad Dominum, et ad bonum eius in novissimo dierum.

II. Sermones prophetici Osee, 4, 1—14, 10

1. Culpa et pœna Israel nuntiantur, 4, 1—5, 9

4 ¹ Audite verbum Domini filii Israel, quia iudicium Domino cum habitatoribus terræ: non est enim veritas, et non est misericordia, et non est scientia Dei in terra.

² Maledictum, et mendacium, et homicidium, et furtum,

(24) Rom 9, 25; 1 Ptr 2, 10. — (5) Ez 34, 23.

Adultera
seclusa
sed non
dimissa

Israelem
exsulem
sed resti-
tuendam
significat

Viria po-
puli
abundant

et adulterium inundaverunt, et sanguis sanguinem tetigit.

3 Propter hoc lugebit terra, et infirmabitur omnis, qui habitat in ea, in bestia agri, et in volucre cæll: sed et pisces maris congregabuntur.

4 Verumtamen unusquisque non iudicet: et non arguatur vir:

populus enim tuus sicut hi, qui contradicunt sacerdoti.

5 Et corrues hodie, et corruet etiam propheta tecum: nocte tacere feci matrem tuam.

6 Conticuit populus meus, eo quod non habuerit scientiam:

quia tu scientiam repulisti: repellam te, ne sacerdotio fungaris mihi: et oblita es legis Dei tui, obliviscar filiorum tuorum et ego.

7 Secundum multitudinem eorum sic peccaverunt mihi: gloriam eorum in ignominiam commutabo.

8 Peccata populi mei comedent, et ad iniquitatem eorum sublevabunt animas eorum.

9 Et erit sicut populus, sic sacerdos: et visitabo super eum vias eius, et cogitationes eius reddam ei.

10 Et comedent, et non saturabuntur: fornicati sunt, et non cessaverunt: quoniam Dominum dereliquerunt in non custodiendo.

11 Fornicatio, et vinum, et ebrietas auferunt cor.

12 Populus meus in ligno suo interrogavit, et baculus eius annuntiavit ei: spiritus enim fornicationum decepit eos, et fornicati sunt a Deo suo.

13 Super capita montium sacrificabant, et super colles accendebant thymiama: subtus quercum, et populum, et terebintbum, quia bona erat umbra eius:

propter negligentiam sacerdotum

ideo populus et sacerdos punietur

israel idola colit

ideo fornicabuntur filiae vestrae, et sponsae vestrae adulterae erunt.

14 Non visitabo super filias vestras cum fuerint fornicatae, et super sponsas vestras cum adulteraverint: quoniam ipsi cum meretricibus conversabantur, et cum effeminatis sacrificabant, et populus non intelligens vapulabit.

15 Si fornicaris tu Israel, non delinquat saltem Iuda: et nolite ingredi in Galgala, et ne ascenderitis in Bethaven, neque iuraveritis: Vivit Dominus. 16 Quoniam sicut vacca lasciviens declinavit Israel: nunc pascet eos Dominus, quasi agnum in latitudine. 17 Particeps idolorum Ephraim, dimitte eum. 18 Separatum est convivium eorum, fornicatione fornicati sunt: dilexerunt afferre ignominiam protectores eius. 19 Ligavit eum spiritus in alis suis, et confundentur a sacrificiis suis.

5 ¹ Audite hoc sacerdotes, et attendite domus Israel, et domus regis auscultate: quia vobis iudicium est, quoniam laqueus facti estis speculationi, et rete expansum super Thabor.

2 Et victimas declinastis in profundum: et ego eruditor omnium eorum.

3 Ego scio Ephraim, et Israel non est absconditus a me: quia nunc fornicatus est Ephraim, contaminatus est Israel.

4 Non dabunt cogitationes suas ut revertantur ad Deum suum: quia spiritus fornicationum in medio eorum, et Dominum non cognoverunt.

5 Et respondebit arrogantia Israel in facie eius: et Israel, et Ephraim ruent in iniquitate sua, ruet etiam Iudas cum eis.

6 In gregibus suis, et in armentis suis vadent ad quaerendum Dominum; et non invenient: ablati sunt ab eis.

et Iudam
scandalizati

a sacerdotibus
et principibus
seductus

Israel
et Iudas

7 In Dominum praevaricati sunt, quia filios alienos genuerunt:

nunc devorabit eos mensis cum partibus suis.

8 Clangite buccina in Gabaa, tuba in Rama: ululate in Bethaven, post tergum tuum Benjamin.

9 Ephraim in desolatione crit in die correptionis: in tribubus Israel ostendi fidem.

2. Israel et Iuda sincere converti nolunt, 5, 10-7, 16

10 Facti sunt principes Iuda quasi assumentes terminum: super eos effundam quasi aquam iram meam.

11 Calumniam patiens est Ephraim, fractus iudicio: quoniam cepit abire post sordes.

12 Et ego quasi tinea Ephraim: et quasi putredo domui Iuda.

13 Et vidit Ephraim languorem suum, et Iuda vinculum suum:

et abiit Ephraim ad Assur, et misit ad regem Ultorem:

et ipse non poterit sanare vos, nec solvere poterit a vobis vinculum.

14 Quoniam ego quasi leaena Ephraim, et quasi catulus leonis domui Iuda:

ego ego capiam, et vadam: tollam, et non est qui eruat.

15 Vadens revertar ad locum meum: donec deficiatis, et quaeratis faciem meam.

6 1 In tribulatione sua mane consurgent ad me: Venite, et revertamur ad Dominum:

2 quia ipse cepit, et sanabit nos: percutiet, et curabit nos.

3 Vivificabit nos post duos dies: in die tertia suscitabit nos,

et vivemus in conspectu eius.

Sciemus, sequemurque ut cognoscamus Dominum:

(3) 1 Cor 15, 4.

videiro
corripien
esturle
niv mu
teudal

Ab Assy-
riis fru-
stra salu-
tem quaerent

ad Domi-
num re-
vertentur
quidem

quasi diluculum præparatus est egressus eius,
et veniet quasi imber nobis temporaneus, et
serotinus terræ.

4 Quid faciam tibi Ephraim? quid faciam tibi
Iuda?

misericordia vestra quasi nubes matutina, et
quasi ros mane pertransiens.

5 Propter hoc dolavi in prophetis, occidi eos in
verbis oris mei:

et iudicia tua quasi lux egredientur.

6 Quia misericordiam volui, et non sacrificium,
et scientiam Dei plus quam holocausta.

7 Ipsi autem sicut Adam transgressi sunt pactum,
ibi prævaricati sunt in me.

8 Galaad civitas operantium idolum, supplantata
sanguine.

9 Et quasi fauces virorum latronum, particeps sa-
cerdotum, in via interficientium pergentes
de Sichem:

quia scelus operati sunt. 10 In domo Israel
vidi horrendum:

ibi fornicationes Ephraim: contaminatus est
Israel.

11 Sed et Iuda pone messem tibi,
cum convertero captivitatem populi mei.

7 1 Cum sanare vellem Israel,
revelata est iniquitas Ephraim, et malitia Sa-
maria,

quia operati sunt mendacium: et fur ingres-
sus est spolians, latrunculus foris.

2 Et ne forte dicant in cordibus suis omnem
malitiam eorum me recordatum:

nunc circumdederunt eos adventiones suæ,
coram facie mea factæ sunt.

3 In malitia sua lætificaverunt regem: et in men-
daciis suis principes.

4 Omnes adulterantes, quasi clibanus succensus a
coquente: quievit paululum civitas a com-

(6) 1 Sm 15, 22; Ecl 4, 17; Mt 9, 13; 12, 7. 1

sed mox
pactum
eius ite-
rum vio-
labunt

sed (be
—7 mun
tinnato:
mabup

- mistione fermenti; donec fermentaretur totum.
- 5 Dies regis nostri: cœperunt principes furere a vino: extendit manum suam cum illusoribus.
- 6 Quia applicuerunt quasi clibanum cor suum, cum insidiaretur eis: tota nocte dormivit coquens eos, mane ipse succensus quasi ignis flammæ.
- 7 Omnes calefacti sunt quasi clibanus, et devoraverunt iudices suos: omnes reges eorum ceciderunt: non est qui clamet in eis ad me.
- 8 Ephraim in populis ipse commiscebatur: Ephraim factus est subcinericius panis, qui non reversatur.
- 9 Comederunt alieni robur eius, et ipse nescivit: sed et cani effusi sunt in eo, et ipse ignoravit.
- 10 Et humiliabitur superbia Israel in facie eius: nec reversi sunt ad Dominum Deum suum, et non quæsierunt eum in omnibus his.
- 11 Et factus est Ephraim quasi columba seducta non habens cor: Ægyptum invocabant, ad Assyrios abierunt.
- 12 Et cum profecti fuerint, expandam super eos rete meum: quasi volucrem cæli detraham eos, cædam eos secundum auditionem cœtus eorum.
- 13 Væ eis, quoniam recesserunt a me: vastabuntur, quia prævaricati sunt in me: et ego redemi eos: et ipsi locuti sunt contra me mendacia.
- 14 Et non clamaverunt ad me in corde suo, sed ululabant in cubilibus suis: super triticum et vinum ruminabant, recesserunt a me.
- 15 Et ego erudivi eos, et confortavi brachia eorum: et in me cogitaverunt malitiam.
- 16 Reversi sunt ut essent absque lugo: facti sunt quasi arcus dolosus:

in Ægyptum et Assyriam volantes a Domino captentur

cadent in gladio principes eorum, a furore lingue suæ. Ista subsannatio eorum in terra Egypti.

3. Idololatræ ignominia et mæstitia afficientur,
8: 1—10, 8

Israelitæ
fœdifragi

8¹ In gutture tuo sit tuba² quasi aquila super domum Domini:

pro eo quod transgressi sunt fœdus meum, et legem meam prævaricati sunt.

2 Me invocabunt: Deus meus cognovimus te Israel.

3 Projecit Israel bonum, inimicus persequetur eum.

propter
idolola-
triam ini-
micis ser-
vient

4 Ipsi regnaverunt, et non ex me: principes exstiterunt, et non cognovi:

argentum suum, et aurum suum fecerunt sibi idola, ut interfrent:

5 projectus est vitulus tuus Samaria, iratus est furor meus in eos.

Usquequo non poterunt emundari?

6 Quia ex Israel et ipse est: artifex fecit illum, et non est Deus: quoniam in aranearum telas erit vitulus Samariæ.

7 Quia ventum seminabunt, et turbinem metent: culmus stans non est in eo, germen non faciet farinam:

quod et si fecerit, alieni comedent eam.

8 Devoratus est Israel: nunc factus est in nationibus quasi vas immundum.

9 Quia ipsi ascenderunt ad Assur, onager solitarius sibi: Ephraim munera dederunt amatoribus.

10 Sed et cum mercede conduxerint nationes, nunc congregabo eos:

et quiescent paulisper ab onere regis, et principum.

11 Quia multiplicavit Ephraim altaria ad peccandum: factæ sunt ei aræ in delictum.

12 Scribam ei multiplices leges meas, quæ velut alienæ computatæ sunt.

13 Hostias offerent, immolabunt carnes, et comedent, et Dominus non suscipiet eas:

nunc recordabitur iniquitatis eorum, et visitabit peccata eorum:

ipsi in Ægyptum convertentur.

14 Et oblitus est Israel factoris sui, et ædificavit delubra: et iudas multiplicavit urbes multas:

et mittam ignem in civitates eius, et devorabit ædes illius.

9 ¹ Noli lætari israel, noli exsultare sicut populi:

quia fornicatus es a Deo tuo, dilexisti mercedem super omnes areas tritici,

2 Area et torcular non pascet eos, et vinum mentietur eis.

3 Non habitabunt in terra Domini:

reversus est Ephraim in Ægyptum, et in Assyriis pollutum comedit.

4 Non libabunt Domino vinum; et non placebunt ei;

sacrificia eorum quasi panis lugentium; omnes, qui comedent eum, contaminabuntur:

quia panis eorum animæ ipsorum, non intrabit in domum Domini.

5 Quid facietis in die sollemni, in die festivitatis Domini?

6 Ecce enim profecti sunt a vastitate:

Ægyptus congregabit eos, Memphis sepeliet eos: desiderabile argentum eorum urtica hereditabit, lappa in tabernaculis eorum.

7 Venerunt dies visitationis, venerunt dies retributionis:

scitote israel stultum prophetam, insanum virum spiritualementem,

propter multitudinem iniquitatis tuæ, et multitudinem amentię.

atque in
terris
alienis
tristitia
replebun-
tur

quia pro-
phetis
non cre-
diderunt

⁸ Speculator Ephraim cum Deo meo: propheta laqueus ruinæ factus est super omnes vias eius, in insania in domo Dei eius.

⁹ Profunde peccaverunt, sicut in diebus Gabaa: recordabitur iniquitatis eorum, et visitabit peccata eorum.

¹⁰ Quasi uvas in deserto inveni Israel: quasi prima poma ficulneæ in cacumine eius vidi patres eorum: ipsi autem intraverunt ad Beelphegor, et alienati sunt in confusionem, et facti sunt abominabiles sicut ea, quæ dilexerunt.

¹¹ Ephraim quasi avis avolavit, gloria eorum a partu, et ab utero, et a conceptu.

¹² Quod et si enutrierint filios suos, absque liberis eos faciam in hominibus: sed et vae eis cum recessero ab eis.

¹³ Ephraim, ut vidi, Tyrus erat fundata in pulchritudine: et Ephraim educet ad interfectorum filios suos.

¹⁴ Da eis Domine. Quid dabis eis? Da eis vulvam sine liberis, et ubera arentia.

¹⁵ Omnes nequitæ eorum in Galgal, quia ibi exosos habui eos: propter malitiam adinventionum eorum de domo mea eiiciam eos: non addam ut diligam eos, omnes principes eorum recedentes.

¹⁶ Percussus est Ephraim, radix eorum exsiccata est: fructum nequaquam facient.

Quod et si genuerint, interficiam amantissima uteri eorum.

¹⁷ Abiiciet eos Deus meus, quia non audierunt eum: et erunt vagi in nationibus.

10 ¹ Vitis frondosa Israel, fructus adæquatus est ei:

(9) Idc 19. — (15) 1 Sm 8.

neque
Domino
adhæse-
runt

in simu-
lacrâ
suis con-
funden-
tur

secundum multitudinem fructus sui multiplicavit altaria, iuxta ubertatem terræ suæ exuberavit simulacris.

² Divisum est cor eorum, nunc interibunt: ipse confringet simulacra eorum, depolabitur aras eorum.

³ Quia nunc dicent: Non est rex nobis: non enim timemus Dominum: et rex quid faciet nobis?

⁴ Loquimini verba visionis inutilis, et ferietis fœdus: et germinabit quasi amaritudo iudicium super sulcos agri.

⁵ Vacas Bethaven coluerunt habitatores Samariæ: quia luxit super eum populus eius, et æditui eius super eum exultaverunt in gloria eius, quia migravit ab eo.

⁶ Siquidem et ipse in Assur delatus est, munus regi Ultori: confusio Ephraim capiet, et confundetur Israel in voluntate sua.

⁷ Transire fecit Samaria regem suum quasi spumam super faciem aquæ.

⁸ Et disperdentur excelsa idoli, peccatum Israel: lappa, et tribulus ascendet super aras eorum: et dicent montibus: Operite nos; et collibus: Cadite super nos.

4. Captivitas ac restitutio prædicuntur, 10, 9—11, 11

⁹ Ex diebus Gabaa, peccavit Israel, ibi steterunt: non comprehendet eos in Gabaa prælium super filios iniquitatis.

¹⁰ Iuxta desiderium meum corripiam eos: congregabuntur super eos populi, cum corripientur propter duas iniquitates suas.

¹¹ Ephraim vitula docta diligere trituram, et ego transivi super pulchritudinem colli eius: ascendam super Ephraim, arabit Iudas, confringet sibi sulcos Iacob.

¹² Seminate vobis in iustitia, et metite in ore mi-

(8) Is 2, 19; Lc 23, 30; Apc 6, 16. — (9) Idc 20.

Fili iniquitatis corripientur

sericordiæ, innovate vobis novale: tempus autem requirendi Dominum, cum venerit qui docebit vos iustitiam. ¹³ Arastis impietatem, iniquitatem mesuistis, comedistis frugem mendacii: quia confisus es in viis tuis, in multitudine fortium tuorum. ¹⁴ Consurget tumultus in populo tuo: et omnes munitiones tuæ vastabuntur, sicut vastatus est Samana a domo eius qui iudicavit Baal in die prælii, matre super filios allisa. ¹⁵ Sic fecit vobis Bethel, a facie malitiæ nequitarum vestrarum.

11 ¹ Sicut manes transiit, pertransiit rex Israel.

Quia puer Israel, et dilexi eum: et ex Ægypto vocavi filium meum. ² Vocaverunt eos, sic abierunt a facie eorum: Baalim immolabant, et simulacris sacrificabant. ³ Et ego quasi nutricius Ephraim, portabam eos in brachiis meis: et nescierunt quod curarem eos. ⁴ In funiculis Adam traham eos, in vinculis caritatis: et ero eis quasi exaltans iugum super maxillas eorum: et declinavi ad eum ut vesceretur. ⁵ Non revertetur in terram Ægypti, et Assur ipse rex eius: quoniam noluerunt converti. ⁶ Cœpit gladius in civitatibus eius, et consumet electos eius, et comedet capita eorum. ⁷ Et populus meus pendeat ad reditum meum: iugum autem imponetur eis simul, quod non auferetur.

⁸ Quomodo dabo te Ephraim, protegam te Israel? quomodo dabo te sicut Adama, ponam te, ut Seboim?

Conversum est in me cor meum, pariter conturbata est pœnitudo mea.

⁹ Non faciam furorem iræ meæ: non convertar ut disperdam Ephraim: quoniam Deus ego, et non homo: in medio tui sanctus, et non ingrediar civitatem.

¹⁰ Post Dominum ambulabunt, quasi leo rugiet: quia ipse rugiet, et formidabunt filii maris.

(12) Ir 4, 3. — (14) Idc 8, 11. — (1) Mt 2, 15. — (8) Gn 19, 24.

Ægyptiis
et Assyriis
tra-
dentur

sed a Do-
mino mi-
sericordi-
iterum
reducen-
tur

11 Et avolabunt quasi avis ex Aegypto, et quasi columba de terra Assyriorum: et collocabo eos in domibus suis, dicit Dominus.

5. Peccatores ad pœnitentiam invitantur, 11, 12—14, 10

12 Circumdedit me in negatione Ephraim, et in dolo domus Israel:

Iudas autem testis descendit cum Deo, et cum sanctis fidelis.

12 1 Ephraim pascit ventum, et sequitur æstum: tota die mendacium, et vastitatem multiplicat: et fœdus cum Assyriis iniit, et oleum in Aegyptum ferebat.

2 Iudicium ergo Domini cum Iuda, et visitatio super Iacob: iuxta vias eius, et iuxta adinventiones eius reddet ei.

3 In utero supplantavit fratrem suum: et in fortitudine sua directus est cum angelo.

4 Et invaluit ad angelum, et confortatus est: flevit, et rogavit eum: in Bethel invenit eum, et ibi locutus est nobiscum.

5 Et Dominus Deus exercituum, Dominus memoriale eius.

6 Et tu ad Deum tuum convertereris: misericordiam et iudicium custodi, et spera in Deo tuo semper.

7 Chanaan, in manu eius statera dolosa, calumniam dilexit.

8 Et dixit Ephraim: Veruntamen dives effectus sum, inveni idolum mihi: omnes labores mei non invenient mihi iniquitatem, quam peccavi.

9 Et ego Dominus Deus tuus ex terra Aegypti, adhuc sedere te faciam in tabernaculis, sicut in diebus festivitatis.

Dolosi et ingrati

(3) Ga 25, 25; 32, 26.

10 Et locutus sum super prophetas, et ego visionem multiplicavi, et in manu prophetarum assimilatus sum.

11 Si Galaad idolum, ergo frustra erant in Galgal bobus immolantes: nam et altaria eorum quasi acervi super sulcos agri.

12 Fugit Iacob in regionem Syriae, et servivit Israel in uxorem, et in uxorem servavit.

13 In propheta autem eduxit Dominus Israel de Aegypto: et in propheta servatus est.

14 Ad iracundiam me provocavit Ephraim in amaritudinibus suis, et sanguis eius super eum veniet, et opprobrium eius restituet ei Dominus suus.

idololatræ et superbi

13 1 Loquente Ephraim, horror invasit Israel, et deliquit in Baal, et mortuus est.

2 Et nunc addiderunt ad peccandum: feceruntque sibi conflatile de argento suo quasi similitudinem idolorum,

factura artificum totum est: his ipsi dicunt: Imolate homines vitulos adorantes.

3 Idcirco erunt quasi nubes matutina, et sicut ros matutinus præteriens, sicut pulvis turbine raptus ex area, et sicut fumus de fumariorio.

4 Ego autem Dominus Deus tuus ex terra Aegypti: et Deum absque me nescies, et salvator non est præter me.

5 Ego cognovi te in deserto, in terra solitudinis.

6 Iuxta pascua sua adimpleti sunt, et saturati sunt:

et levaverunt cor suum, et oblii sunt mei.

7 Et ego ero eis quasi læna, sicut pardus in via Assyriorum.

8 Occurram eis quasi ursa raptus catulis, et dirumpam interiora iecoris eorum: et ego eis et consumam eos ibi quasi leo, bestia agri scindet eos.

(12) Gn 28, 5. — (13) Ex 14, 21 s. — (4) Is 43, 11.

- ⁹ Perditio tua Israel: tantummodo in me auxilium tuum.
- ¹⁰ Ubi est rex tuus? maxime nunc salvet te in omnibus urbibus tuis:
et iudices tui, de quibus dixisti: Da mihi regem, et principes.
- ¹¹ Dabo tibi regem in furore meo, et auferam in indignatione mea.
- ¹² Colligata est iniquitas Ephraim, absconditum peccatum eius.
- ¹³ Dolores parturientis venient ei: ipse filius non sapiens:
nunc enim non stabit in contritione filiorum.
- ¹⁴ De manu mortis liberabo eos, de morte redimam eos:
ero mors tua o mors, morsus tuus ero inferne:
consolatio abscondita est ab oculis meis.
- ¹⁵ Quia ipse inter fratres dividet: adducet urentem ventum Dominus de deserto ascendentem:
et siccabit venas eius, et desolabit fontem eius, et ipse diripiet thesaurum omnis vasis desiderabilis.
- 14** ¹ Pereat Samaria, quoniam ad amaritudinem concitavit Deum suum: in gladio pereant,
parvuli eorum elidantur, et fetæ eius discindantur.
- ² Convertete Israel ad Dominum Deum tuum: quoniam corruisti in iniquitate tua.
- ³ Tollite vobiscum verba, et convertimini ad Dominum:
et dicite ei: Omnem aufer iniquitatem, accipe bonum: et reddemus vitulos labiorum nostrorum.

fili insipientes

ad Deum salvatorem convertantur

(10) 1 Sm 8, 5. — (14) 1 Cor 15, 54; Hbr 2, 14. — (15) Ez 19, 12.

- 4 Assur non salvabit nos, super equum non ascendemus,
nec dicemus ultra: Dii nostri opera manuum
nostrarum:
quia eius, qui in te est, misereberis pupilli.
- 5 Sanabo contritiones eorum, diligam eos spontaneae:
quia aversus est furor meus ab eis.
- 6 Ero quasi ros, Israel germinabit sicut lilium,
et erumpet radix eius ut Libani.
- 7 Ibunt rami eius, et erit quasi oliva gloria eius:
et odor eius ut Libani.
- 8 Convertentur sedentes in umbra eius: vivent
tritico,
et germinabunt quasi vinea: memoriale eius
sicut vinum Libani.
- 9 Ephraim quid mihi ultra idola? ego exaudiam,
et dirigam eum
ego ut abietem virentem: ex me fructus tuus
inventus est.
- 10 Quis sapiens, et intelliget ista? intelligens, et
sciet hæc?
quia rectæ viæ Domini,
et iusti ambulabunt in eis: prævaricatores
vero corruent in eis.

PROPHETIA IOEL

I. Duæ causæ pænitentiae 1, 1—2, 17

1. Regio per locustas depopulata, 1, 1—20

1 ¹ Verbum Domini, quod factum est ad ioel filium Phatuel.

² Audite hoc senes, et auribus percipite omnes habitatores terræ:

si factum est istud in diebus vestris, aut in diebus patrum vestrorum?

³ Super hoc filiis vestris narrate, et filii vestri filiis suis, et filii eorum generationi alteræ.

⁴ Residuum erucæ comedit locusta, et residuum locustæ comedit bruchus, et residuum bruchi comedit rubigo.

⁵ Expergiscimini ebrii, et flete, et ululate omnes, qui bibitis vinum in dulcedine: quoniam periit ab ore vestro.

⁶ Gens enim ascendit super terram meam, fortis et innumerabilis: dentes eius ut dentes leonis: et molares eius ut catuli leonis.

⁷ Posuit vineam meam in desertum, et ficum meam decorticavit: nudans spoliavit eam, et proiecit: albi facti sunt rami eius.

⁸ Plange quasi virgo accincta sacco super virum pubertatis suæ.

⁹ Periit sacrificium, et libatio: de domo Domini: luxerunt sacerdotes ministri Domini.

¹⁰ Depopulata est regio, luxit humus: quoniam devastatum est triticum, confusum est vinum, elanguit oleum.

Titulus
libri

propheta
plagam
locustarum
describit

11 Confusi sunt agricolæ, ululaverunt vitiores
super frumento, et hordeo, quia perit messis
agri.

12 Vineam confusa est, et ficus elanguit:
malogranatum, et palma, et malum, et omnia
ligna agri aruerunt:
quia confusum est gaudium a filiis hominum.

13 Accingite vos, et plangite sacerdotes, ululate
ministri altaris:
ingredimini, cubate in sacco ministri Dei mei:
quoniam interiit de domo Dei vestri sacrificium,
et libatio.

14 Sanctificate ieiunium, vocate cœtum,
congregate senes omnes habitatores terræ
in domum Dei vestri: et clamate ad Domi-
num:

15 A a a, dici!
quia prope est dies Domini, et quasi vastitas
a potente veniet.

16 Numquid non coram oculis vestris alimenta per-
ierunt de domo Dei nostri, lætitia, et
exsultatio?

17 Computruerunt iumenta in stercore suo, dc-
molita sunt horrea,
dissipatæ sunt apothecæ: quoniam confusum
est triticum.

18 Quid ingemuit animal, mugierunt greges ar-
menti?

Quia non est pascua eis: sed et greges pe-
corum disperierunt.

19 Ad te Domine clamabo:
quia ignis comedit speciosa deserti, et flamma
succendit omnia ligna regionis:

20 Sed et bestię agri, quasi area sitiens imbrem,
suspexerunt ad te:

quoniam exsiccati sunt fontes aquarum, et ignis
devoravit speciosa deserti.

omnes
ad planc-
tum et
ieiunium
adhorta-
tur

2. Dies Domini propinqua, 2, 1—17

2 ¹ Canite tuba in Sion, ululate in monte sancto meo,

conturbentur omnes habitatores terræ:

Quia venit dies Domini, quia prope est

² dies tenebrarum, et caliginis, dies nubis, et turbinis:

quasi mane expansum super montes. populus multus et fortis:

similis ei non fuit a principio, et post eum non erit usque in annos generationis et generationis.

³ Ante faciem eius ignis vorans, et post eum exurens flamma:

quasi hortus voluptatis terra coram eo, et post eum solitudo deserti, neque est qui effugiat eum.

⁴ Quasi aspectus equorum, aspectus eorum: et quasi equites sic current.

⁵ Sicut sonitus quadrigarum super capita montium exsillent, sicut sonitus flammæ ignis devorantis stipulam,

velut populus fortis præparatus ad prælium.

⁶ A facie eius cruciabuntur populi: omnes vultus redigentur in ollam.

⁷ Sicut fortes current: quasi viri bellatores ascendent murum:

viri in viis suis gradientur, et non declinant a semitis suis.

⁸ Unusquisque fratrem suum non coarctabit, singuli in calle suo ambulabunt:

sed et per fenestras cadent, et non demolientur.

⁹ Urbem ingredientur, in muro current: domos conscendent, per fenestras intrabunt quasi fur.

¹⁰ A facie eius contremuit terra, moti sunt cæli: sol et luna obtenebrati sunt et stellæ retraxerunt splendorem suum.

Dies iudicii prope est

præcursores iudicii iam adsunt

Dominus terribilis veniet

(10) Is 13, 10; Ez 32, 7; Inf 3, 15; Mc 13, 24; Lc 21, 25.

- 11 Et Dominus dedit vocem suam ante faciem exercitus sui:
quia multa sunt nimis castra eius, quia fortia et facientia verbum eius:
magnus enim dies Domini, et terribilis valde: et quis sustinebit eum?
- 12 Nunc ergo dicit Dominus:
Convertimini ad me in toto corde vestro in ieiunio, et in fletu, et in planctu.
- 13 Et scindite corda vestra, et non vestimenta vestra, et convertimini ad Dominum Deum vestrum:
quia benignus et misericors est, patiens et multæ misericordiæ, et præstabilis super malitia.
- 14 Quis scit si convertatur, et ignoscat, et relinquat post se benedictionem, sacrificium, et libamen Domino Deo vestro?
- 15 Canite tuba in Sion,
sanctificate ieiunium, vocate cœtum,
- 16 congregate populum, sanctificate ecclesiam, coadunate senes, congregate parvulos, et sugentes ubera:
egrediatur sponsus de cubili suo, et sponsa de thalamo suo.
- 17 Inter vestibulum et altare plorabunt sacerdotes ministri Domini:
et dicent: Parce Domine, parce populo tuo: et ne des hereditatem tuam in opprobrium ut dominantur eis nationes.
quare dicunt in populis: Ubi est Deus eorum?

II. Duo fructus pœnitentiæ, 2, 18—3, 21

1. Agri uberrimi maximeque fertiles, 2, 18—27
- 18 Zelatus est Dominus terram suam, et pepercit populo suo:
- 19 Et respondit Dominus, et dixit populo suo:

(11) Ir 30, 7; Am 5, 18; Soph 1, 15 — (13) Ps 85, 5; Ion 4, 2. — (14) Ion 3, 9. — (15) Sup 1, 14.

idcirco
sincere
pœnitentia
agatur

Locustis
ablatis
agri omni
copia re-
rum ab-
undabunt

- Ecce ego mittam vobis frumentum, et vinum,
et oleum, et replebimini eis:
et non dabo vos ultra opprobrium in gentibus.
- 20 Et eum, qui ab aquilone est, procul faciam a
vobis: et expellam eum in terram inviam,
et desertam:
faciem eius contra mare orientale, et extre-
mum eius ad mare novissimum:
et ascendet fetor eius, et ascendet putredo
eius, quia superbe egit.
- 21 Noli timere terra, exsulta et lætare: quoniam
magnificavit Dominus ut faceret.
- 22 Nolite timere animalia regionis: quia germi-
naverunt speciosa deserti,
quia lignum attulit fructum suum, ficus, et
vinea dederunt virtutem suam.
- 23 Et filii Sion exsultate, et lætaminini in Domino
Deo vestro:
quia dedit vobis doctorem iustitiæ, et descen-
dere faciet ad vos imbrem matutinum et
serotinum sicut in principio.
- 24 Et implebuntur aræ frumento, et redunda-
bunt torcularia vino, et oleo.
- 25 Et reddam vobis annos, quos comedit locusta,
bruchus, et rubigo, et eruca: fortitudo mea
magna, quam misi in vos.
- 26 Et comedetis vescentes, et saturabimini: et
laudabitis nomen Domini Dei vestri, qui
fecit mirabilia vobiscum:
et non confundetur populus meus in sempiternum.
- 27 Et scietis quia in medio Israel ego sum: et
ego Dominus Deus vester, et non est ampli-
us:
et non confundetur populus meus in æternum.
2. Effusio Spiritus et salvatio in die Domini,
2, 28—3, 21
- 28 Et erit post hæc: effundam spiritum meum
super omnem carnem:

Spiritus
super
omnes ef-
fundetur

(28) Is 44, 3; Act 2, 17.

et prophetabunt filii vestri, et filiae vestrae:
senes vestri somnia somniabunt, et iuvenes
vestri visiones videbunt.

29 Sed et super servos meos, et ancillas in die-
bus illis effundam spiritum meum.

invocan-
tes Domi-
num sal-
vabuntur

30 Et dabo prodigia in caelo, et in terra, sangui-
nem, et ignem, et vaporem fumi.

31 Sol convertetur in tenebras, et luna in san-
guinem:

antequam veniat dies Domini magnus, et hor-
ribilis.

32 Et erit: omnis qui invocaverit nomen Domini,
salvus erit:

quia in monte Sion, et in Ierusalem erit sal-
vatio, sicut dixit Dominus,
et in residuis, quos Dominus vocaverit.

quando
inimici
Israelis

3¹ Quia ecce in diebus illis, et in tempore illo
cum convertero captivitatem Iuda, et Ierusa-
lem:

2 Congregabo omnes gentes, et deducam eas in
vallem Iosaphat:

et disceptabo cum eis ibi super populo meo, et
hereditate mea Israel,
quos disperserunt in nationibus, et terram
meam diviserunt.

3 Et super populum meum miserunt sortem:
et posuerunt puerum in prostibulo, et puel-
lam vendiderunt pro vino ut biberent.

4 Verum quid mihi et vobis Tyrus, et Sidon, et
omnis terminus Palaesthinorum?

numquid ultionem vos reddetis mihi? et si
ulciscimini vos contra me,
cito velociter reddam vicissitudinem vobis super
caput vestrum.

5 Argentum enim meum, et aurum tulistis: et
desiderabilia mea, et pulcherrima intulistis
in delubra vestra.

(31) Sup. 2, 10; Mt 24, 29; Lc 21, 25. — (32) Rom 10, 13.

- 6 Et filios Iuda, et filios Ierusalem vendidistis filiis Græcorum, ut longe faceretis eos de finibus suis.
- 7 Ecce ego suscitabo eos de loco, in quo vendidistis eos: et convertam retributionem vestram in caput vestrum.
- 8 Et vendam filios vestros, et filias vestras in manibus filiorum Iuda, et venundabunt eos Sabæis genti longinquæ, quia Dominus locutus est.
- 9 Clamate hoc in gentibus, sanctificate bellum, suscite robustos: accedant, ascendant omnes viri bellatores.
- 10 Concidite aratra vestra in gladios, et ligones vestros in lanceas.
Infirmus dicat: Quia fortis ego sum.
- 11 Erumpite, et venite omnes gentes de circuitu, et congregamini: ibi occumbere faciet Dominus robustos tuos.
- 12 Consurgant, et ascendant gentes in vallem Iosaphat: quia ibi sedebo ut iudicem omnes gentes in circuitu.
- 13 Mittite falces, quoniam maturavit messis: venite, et descendite, quia plenum est torcular, exuberant torcularia: quia multiplicata est malitia eorum.
- 14 Populi populi in valle concisionis: quia iuxta est dies Domini in valle concisionis.
- 15 Sol et luna obtenebrati sunt, et stellæ retraxerunt splendorem suum.
- 16 Et Dominus de Sion rugiet, et de Ierusalem dabit vocem suam: et movebuntur cæli, et terra:
et Dominus spes populi sui, et fortitudo filiorum Israel.
- 17 Et scietis quia ego Dominus Deus vester habitans in Sion monte sancto neo:

ac reli-
quæ gen-
tes iudi-
cabuntur

(13) Apc 14, 15. — (15) Sup 2, 10. 31. — (16) Ir 25, 30; Am 1, 2.

et digna
factis
recipient

et erit Ierusalem sancta, et alieni non transibunt per eam amplius.

18 Et erit in die illa: stillabunt montes dulcedinem,
et colles fluent lacte: et per omnes rivos Iuda ibunt aquæ:
et fons de domo Domini egredietur, et irrigabit torrentem spinarum.

19 Ægyptus in desolationem erit, et Idumæa in desertum perditionis:

pro eo quod inique egerint in filios Iuda, et effuderint sanguinem innocentem in terra sua.

20 Et Iudæa in æternum habitabitur, et Ierusalem in generationem et generationem.

21 Et mundabo sanguinem eorum, quem non mundaveram: et Dominus commorabitur in Sion.

(18) Am 9, 13

PROPHETIA AMOS

EXORDIUM

Regno Israel et regnis vicinis iudicium nuntlatur, 1, 1—2, 16

1. Regnis vicinis, I, 1—2, 5

1 ¹ Verba Amos, qui fuit in pastoribus de Thecuc: quæ vidit super Israel in diebus Oziaë regis Iuda, et in diebus Ieroboam filii Ioas regis Israel ante duos annos terræmotus.

2 Et dixit: Dominus de Sion rugiet, et de Ierusalem dabit vocem suam: et luxerunt speciosa pastorum, et exsiccatus est vertex Carmeli.

3 Hæc dicit Dominus: Super tribus sceleribus Damasci, et super quattuor non convertam eum: eo quod triturerint in plaustris ferreis Galaad.

4 Et mittam ignem in domum Azael, et devorabit domos Benadad.

5 Et conteram vectem Damasci: et disperdam habitatorem de campo idoli, et tenentem sceptrum de domo voluptatis: et transferetur populus Syriæ Cyrenen, dicit Dominus.

6 Hæc dicit Dominus: Super tribus sceleribus Gazæ, et super quattuor non convertam eum: eo quod transtulerint captivitatem perfectam, ut concluderent eam in Idumæa.

(1) Zach 14, 5. — (2) Ir 25, 30; Ioei 3, 16.

Titulus libri

Dominus iudicaturus est

Damascum

Philistinos

7 Et mittam ignem in murum Gazæ, et devorabit ædes eius.

8 Et disperdam habitatorem de Azoto, et tenentem sceptrum de Ascalone:
et convertam manum meam super Accaron, et peribunt reliqui Philisthinorum, dicit Dominus Deus.

Tyrum

9 Hæc dicit Dominus:
Super tribus sceleribus Tyri, et super quattuor non convertam eum:
eo quod concluderint captivitatem perfectam in Idumæa, et non sint recordati fœderis fratrum.

10 Et mittam ignem in murum Tyri, et devorabit ædes eius.

Edom

11 Hæc dicit Dominus:
Super tribus sceleribus Edom, et super quattuor non convertam eum:
eo quod persecutus sit in gladio fratrem suum, et violaverit misericordiam eius, et tenuerit ultra furorem suum, et indignationem suam servaverit usque in finem.

12 Mittam ignem in Theman: et devorabit ædes Bosræ.

Ammon

13 Hæc dicit Dominus:
Super tribus sceleribus filiorum Ammon, et super quattuor non convertam eum:
eo quod dissecuerit prægnantes Galaad ad dilatandum terminum suum.

14 Et succendam ignem in muro Rabba: et devorabit ædes eius
in ululatu in die belli, et in turbine in die commotionis.

15 Et ibit Melchom in captivitatem, ipse, et principes eius simul, dicit Dominus.

Moab

2 ¹ Hæc dicit Dominus:
Super tribus sceleribus Moab, et super quattuor non convertam eum:

1 eo quod incenderit ossa regis Idumææ usque ad cinerem.

2 Et mittam ignem in Moab, et devorabit ædes Carioth:

et morietur in sonitu Moab, in clangore tubæ:

3 et disperdam iudicem de medio eius, et omnes principes eius interficiam cum eo, dicit Dominus.

4 Hæc dicit Dominus:

Super tribus sceleribus Iuda, et super quatuor non convertam eum:

eo quod abiecerit legem Domini, et mandata eius non custodierit:

deceperunt enim eos idola sua, post quæ abierant patres eorum.

5 Et mittam ignem in Iuda, et devorabit ædes Ierusalem.

2. Regno Israel, 2, 6—16

6 Hæc dicit Dominus:

Super tribus sceleribus Israel, et super quatuor non convertam eum:

pro eo quod vendiderit pro argento iustum, et pauperem pro calceamentis.

7 Qui conterunt super pulverem terræ capita pauperum, et viam humilium declinant:

et filius ac pater eius ierunt ad puellam, ut violarent nomen sanctum meum.

8 Et super vestimentis pignoratis accubuerunt iuxta omne altare: et vinum damnatorum bibeabant in domo Dei sui.

9 Ego autem exterminavi Amorrhæum a facie eorum:

cuius altitudo, cedrorum altitudo eius, et fortis ipse quasi quercus:

et contrivi fructum eius desuper, et radices eius subter.

Iudam

Propter vitia

populi ingrati et inobedientis

(9) Nm 21, 24; Dt 2, 24.

- 10 Ego sum, qui ascendere vos feci de terra Ægypti, et duxi vos in deserto quadraginta annis ut possideretis terram Amorrhæi.
- 11 Et suscitavi de filiis vestris in prophetas, et de iuvenibus vestris nazaræos: numquid non ita est filii Israel? dicit Dominus.
- 12 Et propinabitis nazaræis vinum: et prophetis mandabitis, dicentes: Ne prophetetis.
- 13 Ecce ego stridebo subter vos, sicut stridet plaustrum onustum fæno.
- 14 Et peribit fuga a veloce, et fortis non obtinebit virtutem suam, et robustus non salvabit animam suam: et tenens arcum non stabit, et velox pedibus suis non salvabitur, et ascensor equi non salvabit animam suam:
- 15 et robustus corde inter fortes nudus fugiet in illa die, dicit Dominus.

1. Sermones prophetici Amos, 3, 1—6, 15

1. De castigatione certa et dura, 3, 1—15

- 3 **1** Audite verbum, quod locutus est Dominus super vos, filii Israel: super omnem cognationem, quam eduxi de terra Ægypti, dicens:
- 2 Tantummodo vos cognovi ex omnibus cognationibus terræ: idcirco visitabo super vos omnes iniquitates vestras.
- 3 Numquid ambulabunt duo pariter, nisi convenerit eis?
- 4 Numquid rugiet leo in saltu, nisi habuerit prædam? numquid dabit catulus leonis vocem de cubili suo, nisi aliquid apprehenderit?
- 5 numquid cadet avis in laqueum terræ absque aucupe?

(10) Ex 14, 21; Dt 8, 2.

regnum
subverte-
tur

Non ob-
stante
electione

Israel
certo ca-
stigabitur

- numquid auferetur laqueus de terra antequam quid ceperit?
- 6 Si clangeret tuba in civitate, et populus non expavescet?
si erit malum in civitate, quod Dominus non fecerit?
- 7 Quia non facit Dominus Deus verbum, nisi revelaverit secretum suum ad servos suos prophetas.
- 8 Leo rugiet, quis non timebit?
Dominus Deus locutus est, quis non propheta-
bit?
- 9 Auditum facite in aedibus Azoti, et in aedibus terræ Ægypti:
et dicite: Congregamini super montes Samariae,
et videte insanias multas in medio eius, et calumniam patientes in penetralibus eius.
- 10 Et nescierunt facere rectum, dicit Dominus, thesaurizantes iniquitatem, et rapinas in aedibus suis.
- 11 Propterea hæc dicit Dominus Deus: Tribulabitur, et circuietur terra:
et detrahetur ex te fortitudo tua, et diripientur aedes tuæ.
- 12 Hæc dicit Dominus: Quomodo si eruat pastor de ore leonis duo crura, aut extremum auriculæ:
sic eruentur filii Israel, qui habitant in Samaria in plaga lectuli, et in Damasci grabato.
- 13 Audite, et contestamini in domo Iacob, dicit Dominus Deus exercituum:
14 quia in die cum visitare cœpero prævaricationes Israel,
super eum visitabo, et super altaria Bethel: et amputabuntur cornua altaris, et cadent in terram.
- 15 Et percutiam domum hiemalem: cum domo æstiva:

propter
iniquita-
tes suas

ita ut
pauci
tantum
salventur

altaria
vero et
palatia
destruen-
tur

et peribunt domus eburneæ, et dissipabuntur
ædes multæ, dicit Dominus.

2. De impænitentia Israelis castigati, 4, 1-13

Mulieres
scelera-
tas

4 ¹ Audite verbum hoc vacuæ pingues, quæ
estis in monte Samariæ:
quæ calumniam facitis egenis, et confringitis
pauperes:

quæ dicitis dominis vestris: Afferte, et bibe-
mus.

² Iuravit Dominus Deus in sancto suo: quia
ecce dies venient super vos,
et levabunt vos in contis, et reliquias vestras
in ollis ferventibus.

³ Et per aperturas exhibitis altera contra alteram,
et proiiciamini in Armon, dicit Dominus.

filiosque
Israel
idolola-
tras

⁴ Venite ad Bethel, et impie agite: ad Galga-
lam, et multiplicare prævaricationem:
et afferte mane victimas vestras, tribus die-
bus decimas vestras.

⁵ Et sacrificare de fermentato laudem: et vo-
cate voluntarias oblationes, et annuntiate:
sic enim voluistis filii Israel, dicit Dominus
Deus.

qui casti-
gationi-
bus non
erudiu-
tur

⁶ Unde et ego dedi vobis stuporem dentium in
cunctis urbibus vestris,
et indigentiam panum in omnibus locis vestris:
et non estis reversi ad me, dicit Dominus.

⁷ Ego quoque prohibui a vobis imbrem, cum
adhuc tres menses superessent usque ad
messem:
et plui super unam civitatem, et super alte-
ram civitatem non plui:
pars una compluta est; et pars, super quam
non plui, aruit.

⁸ Et venerunt duæ et tres civitates ad unam civi-
tatem ut biberent aquam, et non sunt
satiatæ:
et non redistis ad me, dicit Dominus.

⁹ Percussi vos in vento urente, et in aurugine, multitudinem hortorum vestrorum, et vinearum vestrarum:

oliveta vestra, et ficeta vestra comedit eruca: et non redistis ad me, dicit Dominus.

¹⁰ Misi in vos mortem in via Ægypti, percussi in gladio iuvenes vestros usque ad captivitatem equorum vestrorum:

et ascendere feci putredinem castrorum vestrorum in nares vestras: et non redistis ad me, dicit Dominus.

¹¹ Subverti vos, sicut subvertit Deus Sodomam, et Gomorrham,

et facti estis quasi torris raptus ab incendio: et non redistis ad me, dicit Dominus.

¹² Quapropter hæc faciam tibi Israel: postquam autem hæc fecero tibi præparare in occursum Dei tui Israel.

¹³ Quia ecce formans montes, et creans ventum, et annuntians homini eloquium suum, faciens matutinam nebulam, et gradiens super excelsa terræ: Dominus Deus exercituum nomen eius.

3. De casa Israelis impenitentis, 5, 1—6, 15

5 ¹ Audite verbum istud, quod ego levo super vos planctum.

Dominus Israel cecidit, et non adiiciet ut resurgat.

² Virgo Israel proiecta est in terram suam, non est qui suscitet eam.

³ Quia hæc dicit Dominus Deus: Urbs, de qua egrediebantur mille, relinquentur in ea centum:

et de qua egrediebantur centum, relinquentur in ea decem in domo Israel.

⁴ Quia hæc dicit Dominus domui Israel: Quærite me, et vivetis, ⁵ Et nolite quærere Bethel,

Dominus omnipotens iudicabit

Virgo Israel proiecta est

quia Dominum et iustitiam non quærit

(9) Agg 2, 18. — (11) Gn 19, 24.

et in Galgalam nolite intrare, et in Bersabee non transibitis:

quia Galgala captiva ducetur, et Bethel erit inutilis.

⁶ Quærite Dominum, et vivite: ne forte comburatur ut ignis domus Ioseph, et devorabit, et non erit qui exstinguat Bethel.

⁷ Qui convertitis in absinthium iudicium, et iustitiam in terra relinquitis.

⁸ Facientem Arcturum, et Orionem, et convertentem in mane tenebras, et diem in noctem mutantem:

qui vocat aquas maris, et effundit eas super faciem terræ:

Dominus nomen est eius.

⁹ Qui subridet vastitatem super robustum, et depopulationem super potentem affert.

¹⁰ Odio habuerunt corripientem in porta: et loquentem perfecte abominati sunt.

¹¹ Idcirco, pro eo quod diripiebatis pauperem, et prædam electam tollebatis ab eo:

domos quadro lapide ædificabitis, et non habitabitis in eis:

vineas plantabitis amantissimas, et non bibetis vinum earum.

¹² Quia cognovi multa scelera vestra, et fortia peccata vestra:

hostes iusti accipientes munus, et pauperes deprimentes in porta:

¹³ Ideo prudens in tempore illo tacebit, quia tempus malum est.

¹⁴ Quærite bonum, et non malum, ut vivatis: et erit Dominus Deus exercituum vobiscum, sicut dixistis.

¹⁵ Odite malum, et diligite bonum, et constituite in porta iudicium:

si forte misereatur Dominus Deus exercituum reliquiis Ioseph.

(8) Inf 9, 6. — (11) Soph 1, 13. — (15) Ps 96, 10; Rom 12, 9.

- 16 Propterea hæc dicit Dominus Deus exercituum dominator,
in omnibus plateis plactus: et in cunctis,
quæ foris sunt, dicetur væ væ:
et vocabunt agricolam ad luctum, et ad planc-
tum eos, qui sciunt plangere.
- 17 Et in omnibus vineis erit plactus: quia per-
transibo in medio tui, dicit Dominus.

18 Væ desiderantibus diem Domini: ad quid eam
vobis?

dies Domini ista, tenebræ, et non lux.

19 Quomodo si fugiat vir a facie leonis, et oc-
currat ei ursus:

et ingrediatur domum, et innitatur manu sua
super parietem, et mordeat eum coluber.

20 Numquid non tenebræ dies Domini, et non lux:
et caligo, et non splendor in ea?

21 Odi, et proieci festivitates vestras: et non
capiam odorem cætuum vestrorum.

22 Quod si obtuleritis mihi holocaustomata, et mu-
nera vestra, non suscipiam: et vota pin-
guium vestrorum non respiciam.

23 Aufer a me tumultum carminum tuorum: et
cantica lyræ tuæ non audiam.

24 Et revelabitur quasi aqua iudicium, et iustitia
quasi torrens fortis.

25 Numquid hostias et sacrificium obtulistis mihi
in deserto quadraginta annis, domus Israel?

26 Et portastis tabernaculum Moloch vestro, et
imaginem idolorum vestrorum,
sidus Dei vestri, quæ fecistis vobis.

27 Et migrare vos faciam trans Damascum, dicit
Dominus, Deus exercituum nomen eius.

6 ¹ Væ qui opulenti estis in Sion, et confidi-
tis in monte Samariæ:
optimates capita populorum, ingredientés pom-
patice domum Israel.

ideo ubi-
que
plactus
erit

dies Do-
mini ca-
lamita-
tem et
captivita-
tem affe-
ret

principes
Iuda et
Israel in
capite
transmi-
grantium
erunt

(18) Ir 30, 7; Ioel 2, 11; Soph 1, 15. — (21) Is 1, 11;
Ir 6, 20; Mai 1, 12. — (25) Act 7, 42. — (1) Le 6, 24.

- 2 Transite in Chalane, et videte, et ite inde in Emath magnam: et descendite in Geth Palæsthinorum, et ad optima quæque regna horum: si latior terminus eorum termino vestro est.
- 3 Qui separati estis in diem malum: et appropinquatis solio iniquitatis.
- 4 Qui dormitis in lectis eburneis, et lascivitis in stratis vestris: qui comeditis agnum de grege, et vitulos de medio armenti.
- 5 Qui canitis ad vocem psalterii: sicut David putaverunt se habere vasa cantici.
- 6 Bibentes vinum in phialis, et optimo unguento delibuti: et nihil patiebatur super contritione Ioseph.
- 7 Quapropter nunc migrabunt in capite transmigrantium: et auferetur factio lascivientium.
- 8 Iuravit Dominus Deus in anima sua, dicit Dominus Deus exercituum: Detestor ego superbiam Iacob, et domos eius odi, et tradam civitatem cum habitatoribus suis.
- 9 Quod si reliqui fuerint decem viri in domo una, et ipsi morientur.
- 10 Et tollet eum propinquus suus, et comburet eum, ut effrat ossa de domo: et dicet ei, qui in penetralibus domus est: Numquid adhuc est penes te?
- 11 Et respondebit: Finis est. Et dicet ei: Tace, et non recorderis nominis Domini.
- 12 Quia ecce Dominus mandabit, et percutiet domum maiorem ruinis, et domum minorem scissionibus.
- 13 Numquid currere queunt in petris equi, aut arari potest in bubalis, quoniam convertistis in amaritudinem iudicium, et fructum iustitiæ in absinthium?

(8) Ir 51, 14.

plurimi
bello ac
peste in-
teribunt

quibus
Dominus
iniquos
percutiet

14 Qui lætamini in nihilo: qui dicitis: Numquid non in fortitudine nostra assumpsimus nobis cornua?

15 Ecce enim suscitabo super vos domus Israel, dicit Dominus Deus exercituum, gentem: et conteret vos ab introitu Emath, usque ad torrentem deserti.

II. Visiones symbolicæ Amos, 7, 1—9, 15

1. Locusta comedens et ignis devorans, 7, 1—6

7 ¹ Hæc ostendit mihi Dominus Deus: et ecce fictor locustæ in principio germinantium serotini imbris, et ecce serotinus post tonsionem regis. ² Et factum est: cum consummasset comedere herbam terræ, dixi: Domine Deus propitius esto, obsecro: quis suscitabit Iacob, quia parvulus est? ³ Misertus est Dominus super hoc: Non erit, dixit Dominus.

⁴ Hæc ostendit mihi Dominus Deus: et ecce vocabat iudicium ad ignem Dominus Deus: et devoravit abyssum multam, et comedit simul partem.

⁵ Et dixi: Domine Deus quiesce, obsecro: quis suscitabit Iacob, quia parvulus est? ⁶ Misertus est Dominus super hoc: Sed et istud non erit, dixit Dominus Deus.

2. Trulla vel perpendicularum, 7, 7—17

⁷ Hæc ostendit mihi Dominus: et ecce Dominus stans super murum litum, et in manu eius trulla cæmentarii. ⁸ Et dixit Dominus ad me: Quid tu vides Amos? Et dixi: Trullam cæmentarii. Et dixit Dominus: Ecce ego ponam trullam in medio populi mei Israel: non adiciam ultra superinducere eum. ⁹ Et demolientur excelsa idoli, et sanctificationes Israel desolabuntur: et consurgam super domum Ieroboam in gladio.

¹⁰ Et misit Amasias sacerdos Bethel ad Ieroboam regem Israel, dicens: Rebellavit contra te Amos in medio domus Israel: non poterit terra sustinere universos sermones eius. ¹¹ Hæc enim dicit Amos:

Locusta
prohibetur

et ignis
arceatur

Israel
destruetur

Amos
Amasias
sacerdoti
pœnas
prædicat

In gladio morietur Ieroboam, et Israel captivus migrabit de terra sua: ¹² Et dixit Amasias ad Amos: Qui vides, gradere, fuge in terram Iuda: et comede ibi panem, et prophetabis ibi. ¹³ Et in Bethel non adicies ultra ut propheta: quia sanctificatio regis est, et domus regni est. ¹⁴ Responditque Amos, et dixit ad Amasiam: Non sum propheta, et non sum filius prophetæ: sed armentarius ego sum vellicans sycomoros. ¹⁵ Et tulit me Dominus cum sequerer gregem: et dixit Dominus ad me: Vade propheta ad populum meum Israel. ¹⁶ Et nunc audi verbum Domini: Tu dicis:

Non prophetabis super Israel, et non stillabis super domum idoli.

¹⁷ Propter hoc hæc dicit Dominus:

Uxor tua in civitate fornicabitur: et filii tui, et filiae tuæ in gladio cadent, et humus tua funiculo metietur: et tu in terra polluta morieris, et Israel captivus migrabit de terra sua.

3. Uncinns pomorum, 8, 1—14

Finis populi Israel veniet

8 ¹ Hæc ostendit mihi Dominus Deus: et ecce uncinus pomorum. ² Et dixit: Quid tu vides Amos? Et dixi: Uncinum pomorum. Et dixit Dominus ad me: Venit finis super populum meum Israel: non adiciam ultra ut pertranseam eum. ³ Et stridebunt cardines templi in die illa, dicit Dominus Deus: multi morientur: in omni loco proicietur silentium.

Amos populo oppressionem pauperum exprobrat

⁴ Audite hoc qui conteritis pauperem, et deficere facitis egenos terræ, ⁵ dicentes: Quando transibit mensis, et vendabimus mercem: et sabbatum, et aperiemus frumentum: ut imminuamus mensuram, et augeamus siclum, et supponamus stateras dolosas, ⁶ ut possideamus in argento egenos et pauperes pro calcamentis, et quisquillas frumenti vendamus?

- 7 Iuravit Dominus in superbiam Iacob: Si oblitus fuero usque ad finem omnia opera eorum.
- 8 Numquid super isto non commovebitur terra, et lugebit omnis habitator eius: et ascendet quasi fluvius universus, et eiicitur, et defluet quasi rivus Ægypti?
- 9 Et erit in die illa, dicit Dominus Deus: occidet sol in meridie, et tenebrescere faciam terram in die luminis:
- 10 et convertam festivitates vestras in luctum, et omnia cantica vestra in planctum: et inducam super omne dorsum vestrum saccum, et super omne caput calvitium: et ponam eam quasi luctum unigeniti, et novissima eius quasi diem amarum.
- 11 Ecce dies veniunt, dicit Dominus: et mittam famem in terram: non famem panis, neque sitim aquæ, sed audiendi verbum Domini.
- 12 Et commovebuntur a mari usque ad mare, et ab aquilone usque ad orientem: circuibunt quærentes verbum Domini, et non invenient.
- 13 In die illa deficient virgines pulchræ, et adulescentes in siti.
- 14 Qui iurant in delicto Samariæ, et dicunt: Vivit Deus tuus Dan: et vivit via Bersabee, et cadent, et non resurgent ultra.

4. Dominus super altare stans, 9, 1—15

- 9 ¹ Vidi Dominum stantem super altare, et dixit: Percute cardinem, et commoveantur superliminaria: avaritia enim in capite omnium, et novissimum eorum in gladio interficiant: non erit fuga eis. Fugient, et non salvabitur ex eis qui fugerit.

(10) Tob 2, 6; 1 Mcc 1, 41.

atque calamitates imminentes prophetai

Peccatores populi a Domino conterentur

- 2 Si descenderint usque ad infernum, inde manus mea educet eos:
et si ascenderint usque in cælum, inde detraham eos.
- 3 Et si absconditi fuerint in vertice Carmeli, inde scrutans auferam eos:
et si celaverint se ab oculis meis in profundo maris, ibi mandabo serpenti, et mordebit eos.
- 4 Et si abierint in captivitatem coram inimicis suis, ibi mandabo gladio, et occidet eos:
et ponam oculos meos super eos in malum, et non in bonum.
- 5 Et Dominus Deus exercituum,
qui tangit terram, et tabescet: et lugebunt omnes habitantes in ea:
et ascendet sicut rivus omnis, et defluet sicut fluuius Ægypti.
- 6 Qui ædificat in cælo ascensionem suam, et fasciculum suum super terram fundavit:
qui vocat aquas maris, et effundit eas super faciem terræ,
Dominus nomen eius.
- 7 Numquid non ut filii Æthiopum vos estis mihi, filii Israel, ait Dominus?
numquid non Israel ascendere feci de terra Ægypti: et Palæstinos de Cappadocia, et Syros de Cyrene?
- 8 Ecce oculi Domini Dei super regnum peccans, et conteram illud a facie terræ:
verumtamen conterens non conteram domum Iacob, dicit Dominus.
- 9 Ecce enim mandabo ego, et concutiam in omnibus gentibus domum Israel,
sicut concutitur triticum in cribro: et non cadet lapillus super terram.
- 10 In gladio morientur omnes peccatores populi mei:
qui dicunt: Non appropinquabit, et non veniet super nos malum.

(2) Ps 138, 8. — (4) Ir 44, 11. — (6) Sup 5, 8.

- 11 In die illa suscitabo tabernaculum David, quod cecidit: et reedificabo aperturas murorum eius, et ea, quæ corruerant, instaurabo: et reedificabo illud sicut in diebus antiquis.
- 12 Ut possideant reliquias Idumææ, et omnes nationes, eo quod invocatum sit nomen meum super eos: dicit Dominus faciens hæc.
- 13 Ecce dies veniunt, dicit Dominus: et comprehendet arator messorum, et calcator uvæ mittentem semen: et stillabunt montes dulcedinem, et omnes colles culti erunt.
- 14 Et convertam captivitatem populi mei Israel: et ædificabunt civitates desertas, et inhabitabunt: et plantabunt vineas, et bibent vinum earum: et facient hortos, et comedent fructus eorum.
- 15 Et plantabo eos super humum suam: et non evellam eos ultra de terra sua, quam dedi eis, dicit Dominus Deus tuus.

tabernaculum
David in-
staurabi-
tur

(11) Act 15, 16. (13) Ioe 3, 18.

PROPHETIA ABDIÆ

Sors Edomitarum et Israelitarum, 1—21

Titulus
Edomitæ
inter-
ibunt

1 Visio Abdiæ.

Hæc dicit Dominus Deus ad Edom:

Auditum audivimus à Domino, et legatum ad gentes misit:

Surgite, et consurgamus adversus eum in prælium.

2 Ecce parvulum dedi te in gentibus: contemptibilis tu es valde.

3 Superbia cordis tui extulit te, habitantem in scissuris petrarum, exaltantem solium tuum: qui dicis in corde tuo: Quis detrahet me in terram?

4 Si exaltatus fueris ut aquila, et si inter sidera posueris nidum tuum: inde detraham te, dicit Dominus.

5 Si fures introissent ad te, si latrones per noctem, quomodo conticuisses? nonne furati essent sufficientia sibi?

si vindemiares introissent ad te, numquid saltem racemum reliquissent tibi?

6 Quomodo scrutati sunt Esau, investigaverunt abscondita eius?

7 Usque ad terminum emiserunt te: omnes viri fœderis tui illuserunt tibi: invaluerunt adversum te viri pacis tuæ: qui comedunt tecum, ponent insidias subter te: non est prudentia in eo.

(1) Ir 49, 14.

- 8 Numquid non in die illa, dicit Dominus, perdam sapientes de Idumæa, et prudentiam de monte Esau?
- 9 Et timebunt fortes tui a meridie, ut intreat vir de monte Esau.
- 10 Propter interfectionem, et propter iniquitatem in fratrem tuum Iacob, operiet te confusio, et peribis in æternum.
- 11 In die cum stares adversus eum, quando capiebant alieni exercitum eius, et extranei ingrediebantur portas eius, et super Ierusalem mittebant sortem: tu quoque eras quasi unus ex eis.
- 12 Et non despicias in die fratris tui, in die peregrinationis eius: et non lætaberis super filios Iuda in die perditionis eorum: et non magnificabis os tuum in die angustiae.
- 13 Neque ingredieris portam populi mei in die ruinæ eorum: neque despicies et tu in malis eius in die vastitatis illius: et non emitteris adversus exercitum eius in die vastitatis illius.
- 14 Neque stabis in exitibus ut interficias eos qui fugerint: et non concludes reliquos eius in die tribulationis.
- 15 Quoniam iuxta est dies Domini super omnes gentes: sicut fecisti, fiet tibi: retributionem tuam convertet in caput tuum.
- 16 Quomodo enim bibistis super montem sanctum meum, bibent omnes gentes iugiter: et bibent, et absorbebunt; et erunt quasi non sint.
- 17 Et in monte Sion erit salvatio, et erit sanctus: et possidebit domus Iacob eos qui se possederant.

propter
iniquita-
tem in Is-
raelitas

qui sal-
vabuntur

(8) Is 29, 14. — (10) Gn 27, 41.

- 18 Et erit domus Iacob ignis, et domus Ioseph
flamma,
et domus Esau stipula: et succendentur in
eis, et devorabunt eos:
et non erunt reliquiae domus Esau, quia Do-
minus locutus est.
- 19 Et hereditabunt hi, qui ad austrum sunt, mon-
tem Esau, et qui in campestribus Philis-
tibiim:
et possidebunt regionem Ephraim, et regionem
Samariae: et Benjamin possidebit Galaad.
- 20 Et transmigratio exercitus huius filiorum Israel,
omnia loca Chananæorum usque ad Sareptam:
et transmigratio Ierusalem, quæ in Bosphoro
est, possidebit civitates austri.
- 21 Et ascendent salvatores in montem Sion iudi-
care montem Esau: et erit Domino re-
gnum.

PROPHETIA IONÆ

I. Prior missio prophetæ, 1, 1—2, 11

1. Ionas in navi, 1, 1—16

1 ¹ Et factum est verbum Domini ad Ionam filium Amathi, dicens: ² Surge, et vade in Niniven civitatem grandem, et prædica in ea: quia ascendit malitia eius coram me. ³ Et surrexit Ionas, ut fugeret in Tharsis a facie Domini, et descendit in loppen, et invenit navem euntem in Tharsis: et dedit naulum eius, et descendit in eam ut iret cum eis in Tharsis a facie Domini.

⁴ Dominus autem misit ventum magnum in mare: et facta est tempestas magna in mari, et navis periclitabatur conteri. ⁵ Et timuerunt nautæ, et clamaverunt viri ad deum suum: et miserunt vasa, quæ erant in navi, in mare, ut alleviaretur ab eis: et Ionas descendit ad interiora navis, et dormiebat sopore gravi. ⁶ Et accessit ad eum gubernator, et dixit ei: Quid tu sopore deprimeris? surge, invoca Deum tuum, si forte recogitet Deus de nobis, et non pereamus. ⁷ Et dixit vir ad collegam suum: Venite, et mittamus sortes, et sciamus quare hoc malum sit nobis. Et miserunt sortes: et cecidit sors super Ionam. ⁸ Et dixerunt ad eum: Indica nobis cuius causa malum istud sit nobis: quod est opus tuum? quæ terra tua? et quo vadis? vel ex quo populo es tu? ⁹ Et dixit ad eos: Hebræus ego sum, et Dominum Deum cæli ego timeo, qui fecit mare et aridam. ¹⁰ Et timuerunt viri timore magno, et dixerunt ad eum: Quid hoc fecisti? (Cognoverunt enim viri quod a facie Do-

In Niniven missus in navem descendit

quæ propter eum periclitatur

mini fugeret, quia indicaverat eis.) ¹¹ Et dixerunt ad eum: Quid faciemus tibi, et cessabit mare a nobis? quia mare ibat, et intumescebat. ¹² Et dixit ad eos: Tollite me, et mittite in mare, et cessabit mare a vobis: scio enim ego quoniam propter me tempestas hæc grandis venit super vos.

¹³ Et remigabant viri ut reverterentur ad aridam, et non valebant: quia mare ibat, et intumescebat super eos. ¹⁴ Et clamaverunt ad Dominum, et dixerunt: Quæsumus Domine, ne pereamus in anima viri istius, et ne des super nos sanguinem innocentem: quia tu Domine, sicut voluisti, fecisti. ¹⁵ Et tulerunt Ionam, et miserunt in mare: et stetit mare a fervore suo. ¹⁶ Et timuerunt viri timore magno Dominum, et immolaverunt hostias Domino, et voverunt vota.

2. Ionas in ventre piscis, 2, 1—11

2 ¹ Et præparavit Dominus piscem grandem ut deglutiret Ionam: et erat Ionas in ventre piscis tribus diebus, et tribus noctibus. ² Et oravit Ionas ad Dominum Deum suum de ventre piscis. ³ Et dixit:

Clamavi de tribulatione mea ad Dominum, et exaudivit me:

de ventre inferi clamavi, et exaudivisti vocem meam.

⁴ Et projecisti me in profundum in corde maris, et flumen circumdedit me: omnes gurgites tui, et fluctus tui super me transierunt.

⁵ Et ego dixi: Abiectus sum a conspectu oculorum tuorum: verumtamen rursus videbo templum sanctum tuum.

⁶ Circumdederunt me aquæ usque ad animam:

(1) Mt 12, 40; 16, 4; Lc 11, 30; 1 Cor 15, 4. —
(3) Ps 119, 1. — (6) Ps 68, 2.

ideo in
mare
mittitur

A pisce
absorp-
tus

ad Domi-
num cla-
mat

- abyssus vallavit me, pelagus operuit caput meum.
- 7 Ad extrema montium descendi: terræ vectes concluderunt me in æternum: et sublevabis de corruptione vitam meam, Domine Deus meus.
- 8 Cum angustiaretur in me anima mea, Domini recordatus sum: ut veniat ad te oratio mea ad templum sanctum tuum.
- 9 Qui custodiunt vanitates frustra, misericordiam suam derelinquunt.
- 10 Ego autem in voce laudis immolabo tibi: quæcumque vovi, reddam pro salute Domino.
- 11 Et dixit Dominus pisci: et evomuit Ionam in aridam.

II. Altera missio prophetæ, 3, 1—4, 11

1. Ionas prædicans, 3, 1—10

3¹ Et factum est verbum Domini ad Ionam secundo, dicens: ² Surge, et vade in Niniven civitatem magnam: et prædica in ea prædicationem, quam ego loquor ad te. ³ Et surrexit Ionas, et abiit in Niniven iuxta verbum Domini: et Ninive erat civitas magna itinere trium dierum. ⁴ Et cepit Ionas introire in civitatem itinere diei unius: et clamavit, et dixit: Adhuc quadraginta dies, et Ninive subvertetur.

⁵ Et crediderunt viri Ninivitæ in Deum: et prædicaverunt ieiunium, et vestiti sunt saccis a maiore usque ad minorem. ⁶ Et pervenit verbum ad regem Ninive: et surrexit de solio suo, et abiicit vestimentum suum a se, et indutus est sacco, et sedit in cinere. ⁷ Et clamavit, et dixit in Ninive ex ore regis et principum eius, dicens: Homines,

(5) Mt 12, 41; Lc 11, 32.

evomitur

Ninivitis
subver-
sionem
urbis
prædicat

quorum
pæniten-
tium

et iumenta, et boves, et pecora non gustent quidquam: nec pascantur, et aquam non bibant. ⁸ Et operiantur saccis homines, et iumenta, et clament ad Dominum in fortitudine, et convertatur vir a via sua mala, et ab iniquitate, quæ est in manibus eorum. ⁹ Quis scit si convertatur, et ignoscat Deus: et revertatur a furore iræ suæ, et non peribimus?

Deus miseretur

¹⁰ Et vidit Deus opera eorum, quia conversi sunt de via sua mala: et misertus est Deus super malitiam, quam locutus fuerat ut faceret eis, et non fecit.

Propter Niniven non subversam

2. Ionas irascens, 4, 1—11

4 ¹ Et afflictus est Ionas afflictione magna, et iratus est: ² et oravit ad Dominum, et dixit: Obsecro Domine, numquid non hoc est verbum meum, cum adhuc essem in terra mea? propter hoc præoccupavi ut fugerem in Tharsis; scio enim quia tu Deus clemens, et misericors es, patiens, et multæ miserationis, et ignoscens super malitia. ³ Et nunc Domine tolle quæso animam meam a me: quia melior est mihi mors quam vita. ⁴ Et dixit Dominus: Putasne bene irasceris tu?

et propter ricinum arefactum irascens

⁵ Et egressus est Ionas de civitate, et sedit contra orientem civitatis: et fecit sibi umbraculum ibi, et sedebat subter illud in umbra, donec videret quid accideret civitati. ⁶ Et præparavit Dominus Deus hederam, et ascendit super caput Ionæ, ut esset umbra super caput eius, et protegeret eum: laboraverat enim: et lætatus est Ionas super hedera, lætitia magna. ⁷ Et paravit Deus vermem ascensu diluculi in crastinum: et percussit hederam, et exaruit. ⁸ Et cum ortus fuisset sol, præcepit Dominus vento calido, et urenti: et percussit sol super caput Ionæ, et æstuabat: et petivit animæ suæ ut moreretur; et dixit: Melius est mihi mori, quam vivere.

(9) Ir 18, 11; Joel 2, 14. — (2) Ps 85, 5; Joel 2, 13.

⁹ Et dixit Dominus ad Ionam: Putasne bene irasceris tu super hedera? Et dixit: Bene irascor ego usque ad mortem. ¹⁰ Et dixit Dominus: Tu doles super hederam, in qua non laborasti, neque fecisti ut cresceret; quæ sub una nocte nata est, et sub una nocte periiit. ¹¹ Et ego non parcam Ninive civitati magnæ, in qua sunt plus quam centum viginti millia hominum, qui nesciunt quid sit inter dexteram et sinistram suam, et iumenta multa?

a Domi-
no erudi-
tur

-imol a
-illur on
718

PROPHETIA MICHÆÆ

I. Comminatio Michææ prophetæ, 1, 1—3, 12

1. Iudicium Dei, 1, 1—16

Titulus
libri

1 ¹ Verbum Domini, quod factum est ad Michæam Morasthiten, in diebus Ioathan, Achaz, et Ezechîæ regum Iuda: quod vidit super Samariam, et Ierusalem.

iudex
terribillis
descendet

2 Audite populi omnes, et attendat terra, et plenitudo eius:
et sit Dominus Deus vobis in testem, Dominus de templo sancto suo.

^a Quia ecce Dominus egredietur de loco suo: et descendet, et calcabit super excelsa terræ.

4 Et consumentur montes subtus eum: et valles scindentur
sicut cera a facie ignis, et sicut aquæ, quæ decurrunt in præceps.

atque Samariam
et Ierusalem puniet

5 In scelere Iacob omne istud, et in peccatis domus Israel.

Quod scelus Iacob? nonne Samaria?
et quæ excelsa Iudæ? nonne Ierusalem?

6 et ponam Samariam quasi acervum lapidum in agro cum plantatur vinea:
et detraham in vallem lapides eius, et fundamenta eius revelabo.

7 Et omnia sculptilia eius concidentur, et omnes mercedes eius comburentur igne,
et omnia idola eius ponam in perditionem: quia de mercedibus meretricis congregata sunt, et usque ad mercedem meretricis revertentur.

(2) Dt 32, 1; Is 1, 2. — (3) Is 26, 21

Hertzmann, Verlag Clemen

8 Super hoc plangam, et ululabo: vadam spoliatus, et nudus: faciam planctum velut draconum, et iuctum quasi struthionum.
9 Quia desperata est plaga eius, quia venit usque ad iudam, tetigit portam populi mei usque ad Ierusalēni.

propheta
captivita-
tem populi
plangit

10 In Geth nolite annuntiare, lacrimis ne ploretis, in domo Pulveris pulvere vos conspergite.
11 Et transite vobis habitatio Pulchra, confusa ignominia: non est egressa quæ habitat in exitu: planctum Domus vicina accipiet ex vobis, quæ stetit sibi. 12 Quia infirmata est in bonum, quæ habitat in amaritudinibus: quia descendit malum a Domino in portam Ierusalem. 13 Tumultus quadrigæ stuporis habitanti Lachis: principium peccati est filia Sion, quia in te inventa sunt scelera israel. 14 Propterea dabit emissarios super hereditatem Geth: domus Mendacii in deceptionem regibus israel. 15 Adhuc heredem adducam tibi quæ habitas in Maresa: usque ad Odollam veniet gloria israel. 16 Decalvare, et tondere super filios deliciarum tuarum: dilata calvitium tuum sicut aquila: quoniam captivi ducti sunt ex te.

cumque
ad
planctum
invitat

2. Peccata populi ac ducum eius, 2, 1—3, 12

2 ¹ Væ qui cogitatis inutile, et operamini malum in cubilibus vestris: in luce matutina faciunt illud, quoniam contra Deum est manus eorum.

Avaritia
potentium

2 Et concupierunt agros, et violenter tulerunt, et rapuerunt domos: et calumniabantur virum, et domum eius, virum, et hereditatem eius.

3 Idcirco hæc dicit Dominus: Ecce ego cogito super familiam istam malum: unde non auferetis colla vestra, et non ambulabitis superbi, quoniam tempus pessimum est.

4 In die illa sumetur super vos parabola, et cantabitur canticum cum suavitate, dicentium:

Depopulatione vastati sumus: pars populi mei commutata est:

quomodo recedet a me, cum revertatur, qui regiones nostras dividat?

5 Propter hoc non erit tibi mittens funiculum sortis in cœtu Domini.

6 Ne loquamini loquentes: Non stillabit super istos, non comprehendet confusio.

7 Dicit domus Iacob: Numquid abbreviatus est spiritus Domini, aut tales sunt cogitationes eius? Nonne verba mea bona sunt cum eo, qui recte graditur?

8 Et e contrario populus meus in adversarium consurrexit: desuper tunica pallium sustulistis: et eos, qui transibant simpliciter, convertistis in bellum.

9 Mulieres populi mei eiecistis de domo deliciarum suarum: a parvulis earum tulistis laudem meam in perpetuum.

10 Surgite, et ite, quia non habetis hic requiem: propter immunditiam eius corruptetur putredine pessima.

11 Utinam non essem vir habens spiritum, et mendacium potius loquerer: stillabo tibi in vinum, et in ebrietatem: et erit super quem stillatur populus iste.

12 Congregatione congregabo Iacob totum te: in unum conducam reliquias Israel,

pariter ponam illum quasi gregem in ovili, quasi pecus in medio caularum,

tumultuabuntur a multitudine hominum.

13 Ascendet enim pandens iter ante eos: dividunt, et transibunt portam, et ingredientur per eam:

et transibit rex eorum coram eis, et Dominus in capite eorum.

3 1 Et dixi: Audite principes Iacob, et duces domus Israel:

Numquid non vestrum est scire iudicium,

2 qui odio habetis bonum, et diligitis malum: qui violenter tollitis pelles eorum desuper eis, et carnem eorum desuper ossibus eorum?

perversitas populi dispergendi

qui tamen iterum congregabitur

iniustitia principum

³ Qui comederunt carnem populi mei,
et pellem eorum desuper excoriaverunt: et
ossa eorum confregerunt,
et conciderunt sicut in lebete, et quasi carnem
in medio ollæ.

⁴ Tunc clamabunt ad Dominum, et non exau-
diat eos:

et abscondet faciem suam ab eis in tempore illo,
sicut nequiter egerunt in adinventionibus suis.

⁵ Hæc dicit Dominus super prophetas, qui se-
ducunt populum meum:
qui mordent dentibus suis, et prædicant pa-
cem:

et si quis non dederit in ore eorum quippiam,
sanctificat super eum proelium.

⁶ Propterea nox vobis pro visione erit, et te-
nebræ vobis pro divinatione:
et occumbet sol super prophetas, et obtene-
brabitur super eos dies.

⁷ Et confundentur qui vident visiones, et con-
fundentur divini:
et operient omnes vultus suos, quia non est
responsum Dei.

⁸ Verumtamen ego repletus sum fortitudine spi-
ritus Domini, iudicio, et virtute:
ut annuntiem Iacob scelus suum, et Israel pec-
catum suum.

⁹ Audite hoc principes domus Iacob, et iudices
domus Israel:
qui abominamini iudicium, et omnia recta per-
vertitis.

¹⁰ Qui ædificatis Sion in sanguinibus, et Ierusa-
lem in iniquitate.

¹¹ Principes eius in muneribus iudicabant, et sa-
cerdotes eius in mercede docebant,
et prophetæ eius in pecunia divinabant:
et super Dominum requiescebant, dicentes:

seductio
propheta-
rum

propter
quæ
crimina
urbs
ac tem-
plum
vertetur

(11) Ez 22, 27; Soph 3, 3.

Numquid non Dominus in medio nostrum?
non venient super nos mala.

12 Propter hoc, causa vestri, Sion quasi ager
arabitur,
et Ierusalem quasi acervus lapidum erit, et
mons templi in excelsa silvarum.

II. Consolatio Michææ prophetæ, 4, 1—5, 14

1. Restitutio populi, 4, 1—5, 1

In Sion
multæ
gentes
felices
erunt

4 1 Et erit: In novissimo dierum erit mons
domus Domini præparatus
in vertice montium, et sublimis super colles:
et fluent ad eum populi. 2 Et properabunt
gentes multæ, et dicent:

Venite, ascendamus ad montem Domini, et ad
domum Dei Iacob:
et docebit nos de viis suis, et ibimus in se-
mitis eius:

quia de Sion egredietur lex, et verbum Do-
mini de Ierusalem.

3 Et iudicabit inter populos multos, et corripiet
gentes fortes usque in longinquum:
et concident gladios suos in vomeres, et has-
tas suas in ligones:

non sumet gens adversus gentem gladium:
et non discent ultra belligerare.

4 Et sedebit vir subtus vitem suam, et subtus
ficum suam, et non erit qui deterreat:

quia os Domini exercituum locutum est.

5 Quia omnes populi ambulabunt unusquisque in no-
mine Dei sui: nos autem ambulabimus in no-
mine Domini Dei nostri in æternum et ultra.

6 In die illa, dicit Dominus, congregabo claudi-
cantem:

et eam, quam eieceram, colligam: et quam
affixeram:

7 Et ponam claudicantem in reliquias: et eam,
quæ laboraverat, in gentem robustam:

ubi Do-
minus in
populum
suum
domina-
bitur

(12) Ir 26, 18. — (1) Is 2, 2. — (7) Soph 3, 19. (11)

et regnabit Dominus super eos in monte Sion,
ex hoc nunc et usque in æternum.

8 Et tu turris gregis nebulosa filiæ Sion
usque ad te veniet: et veniet potestas prima,
regnum filiæ Ierusalem.

9 Nunc quare mærore contraheris? numquid rex
non est tibi,
aut consiliarius tuus periit, quia comprehendit
te dolor sicut parturientem?

10 Dole, et satage filia Sion quasi parturiens:
quia nunc egredieris de civitate, et habitabis
in regione,
et venies usque ad Babylonem, ibi liberaberis:
ibi redimet te Dominus de manu inimicorum
tuorum.

11 Et nunc congregatæ sunt super te gentes
multæ, quæ dicunt:
Lapidetur: et aspiciat in Sion oculus noster.

12 Ipsi autem non cognoverunt cogitationes Do-
mini,
et non intellexerunt consilium eius: quia con-
gregavit eos quasi fænum areæ.

13 Surge, et tritura filia Sion: quia cornu tuum
ponam ferreum,
et ungulas tuas ponam æreas: et comminues
populos multos,
et interficies Domino rapinas eorum, et forti-
tudinem eorum Domino universæ terræ.

5¹ Nunc vastaberis filia latronis: obsidionem
posuerunt super nos,
in virga percutient maxillam iudicis Israel.

2. Dominator in Israel, 5, 2—14

2 ET TU BETHLEHEM Ephrata parvulus es
in millibus Iuda:
ex te mihi egredietur qui sit dominator in
Israel,

post-
quam de
manu ini-
micorum
eum libe-
raverit

postquam
de manu
inimicorum
eum libe-
raverit

E Bethle-
hem prin-
ceps pa-
cis egre-
dientur

(7) Dn 7, 14; Lc 1, 32. — (2) Mt 2, 6; Io 7, 42.

et egressus eius ab initio, a diebus æternitatis.

3 Propter hoc dabit eòs usque ad tempus, in quo parturiens pariet: et reliquiæ fratrum eius convertentur ad filios Israel.

4 Et stabit, et pascet in fortitudine Domini, in sublimitate nominis Domini Dei sui: et convertentur, quia nunc magnificabitur usque ad terminos terræ.

5 Et erit iste pax: cum venerit Assyrius in terram nostram, et quando calcaverit in domibus nostris: et suscitabimus super eum septem pastores, et octo primates homines.

6 Et pascent terram Assur in gladio, et terram Nemrod in lanceis eius: et liberabit ab Assur cum venerit in terram nostram, et cum calcaverit in finibus nostris.

7 Et erunt reliquiæ Iacob in medio populorum multorum quasi ros a Domino, et quasi stillæ super herbam, quæ non expectat virum, et non præstolatur filios hominum.

8 Et erunt reliquiæ Iacob in gentibus in medio populorum multorum, quasi leo in iumentis silvarum, et quasi caltulus leonis in gregibus pecorum: qui cum transierit, et conculcaverit, et ceperit, non est qui eruat.

9 Exaltabitur manus tua super hostes tuos, et omnes inimici tui interibunt.

10 Et erit in die illa, dicit Dominus: Auferam equos tuos de medio tui, et disperdam quadrigas tuas.

11 Et perdam civitates terræ tuæ, et destruam omnes munitiones tuas, et auferam maleficia de manu tua, et divinationes non erunt in te.

culus
populus
omnes
hostes
suos
devincet

ac deni-
que sine
apparatu
bellico et
super-
stioso
erit

- 12 Et perire faciam sculptilia tua, et statuas tuas de medio tui: et non adorabis ultra opera manuum tuarum.
- 13 Et evellam lucos tuos de medio tui: et conteram civitates tuas.
- 14 Et faciam in furore et in indignatione ultionem in omnibus gentibus, quæ non audierunt.

III. Admonitio Michææ prophætæ, 6, 1—7, 20

1. Vox Domini, 6, 1—16

- 6 ¹ Audite quæ Dominus loquitur:
Surge, contende iudicio adversum montes et audiant colles vocem tuam:
- 2 Audiant montes iudicium Domini, et fortia fundamenta terræ: quia iudicium Domini cum populo suo, et cum Israel diiudicabitur.
- 3 Popule meus quid feci tibi, aut quid molestus fui tibi? responde mihi.
- 4 Quia eduxi te de terra Ægypti, et de domo servientium liberavi te: et misi ante faciem tuam Moysen, et Aaron, et Mariam?
- 5 Popule meus memento quæso quid cogitaverit Balach rex Moab, et quid responderit ei Balaam filius Beor, de Setim usque ad Galgalam, ni ut cognosceres iustitias Domini.
- 6 Quid dignum offeram Domino? curvabo genu Deo excelso? numquid offeram ei holocaustomata, et vitulos anniculos?
- 7 Numquid placari potest Dominus in millibus arietum, aut in multis millibus hircorum pinguium? numquid dabo primogenitum meum pro scelere meo, fructum ventris mei pro peccato animæ meæ?

Dominus cum populo ingrato disputat

interroganti bonum faciendum indicat

(1) Ir 2, 5. — (5) Nm 22; 23. (1) D. 28. Apr. 1888.

inlusto
afflictio-
nes varia-
s com-
minatur

- 8 Indicabo tibi, o homo quid sit bonum, et quid Dominus requirat a te: Utique facere iudicium, et diligere misericordiam, et sollicitum ambulare cum Deo tuo.
- 9 Vox Domini ad civitatem clamat, et salus erit timentibus nomen tuum: Audite tribus, et quis approbabit illud?
- 10 Adhuc ignis in domo Impi thesauri iniquitatis, et mensura minor iræ plena.
- 11 Numquid iustificabo stateram impiam, et sacculi pondera dolosa?
- 12 In quibus divites eius repleti sunt iniquitate, et habitantes in ea loquebantur mendacium, et lingua eorum fraudulenta in ore eorum.
- 13 Et ego ergo cepi percutere te in perditione super peccatis tuis.
- 14 Tu comedes, et non saturaberis: et humiliatio tua in medio tui: et apprehendes, et non salvabis: et quos salvaveris, in gladium dabo.
- 15 Tu seminabis, et non metes: tu calcabis olivam, et non ungeris oleo: et mustum, et non bibes vinum.
- 16 Et custodisti præcepta Achab, et omne opus domus Achab: et ambulasti in voluntatibus eorum, ut darem te in perditionem, et habitantes in ea in sibilum, et opprobrium populi mei portabis.

2. Vox populi, 7, 1—20

Sion iniquitatem
filiorum
suorum
confitetur

- 7 1 Væ mihi, quia factus sum sicut qui coligit in autumno racemos vindemiæ: non est botrus ad comedendum, præcoquas ficus desideravit anima mea.
- 2 Periit sanctus de terra, et rectus in hominibus non est:

- omnes in sanguine insidiantur, vir fratrem suum ad mortem venatur.
- 3 Malum manuum suarum dicunt bonum: princeps postulat, et iudex in reddendo est: et magnus locutus est desiderium animæ suæ, et conturbaverunt eam.
- 4 Qui optimus in eis est, quasi paliurus: et qui rectus, quasi spina de sepe.
Dies speculationis tuæ, visitatio tua venit: nunc erit vastitas eorum.
- 5 Nolite credere amico: et nolite confidere in duce:
ab ea, quæ dormit in sinu tuo, custodi claustra oris tui.
- 6 Quia filius contumeliam facit patri, et filia consurgit adversus matrem suam, q-nurus adversus socrum suam: et inimici hominis domestici eius.
- 7 Ego autem ad Dominum aspiciam, expectabo Deum salvatorem meum: audiet me Deus meus. 8 Ne læteris inimica mea super me, quia cecidi: consurgam, cum sedero in tenebris, Dominus lux mea est.
- 9 Iram Domini portabo, quoniam peccavi ei, donec causam meam iudicet, et faciat iudicium meum:
educet me in lucem, videbo iustitiam eius.
- 10 Et aspiciet inimica mea, et operietur confusione,
quæ dicit ad me: Ubi est Dominus Deus tuus?
Oculi mei videbunt in eam: nunc erit in conculcationem ut lutum platearum.
- 11 Dies, ut ædificentur maceriæ tuæ: in die illa longe fiet lex.
- 12 In die illa et usque ad te veniet de Assur, et usque ad civitates munitas:

oup a
qmeh
mooi
bedi

Iram Do-
mini pa-
tiens por-
tabit

(6) Mt 10, 21. — Mt 10, 36.

me et a civitatibus munitis usque ad flumen, et ad mare de mari, et ad montem de monte.

13 Et terra erit in desolationem propter habitatores suos, et propter fructum cogitationum eorum.

14 Pasce populum tuum in virga tua, gregem hereditatis tuæ

habitantes solos in saltu, in medio Carmeli: pascentur Basan et Galaad iuxta dies antiquos.

15 Secundum dies egressionis tuæ de terra Ægypti ostendam ei mirabilia.

16 Videbunt gentes, et confundentur super omni fortitudine sua:

ponent manum super os, aures eorum surdæ erunt.

17 Lingent pulverem sicut serpentes, velut reptilia terræ

perturbabuntur in ædibus suis: Dominum Deum nostrum formidabunt, et timebunt te.

18 Quis Deus similis tui, qui auferis iniquitatem, et transis peccatum reliquiarum hereditatis tuæ? non immittet ultra furorem suum, quoniam volens misericordiam est.

19 Revertetur, et miserebitur nostri: deponet iniquitates nostras,

et proiciet in profundum maris omnia peccata nostra.

20 Dabis veritatem Iacob, misericordiam Abraham: quæ iurasti patribus nostris a diebus antiquis.

(18) Ir 10, 6; Act 10, 43.

a quo
redemp-
tionem
petit

—ci man
-sq in
-mim por
-tiam
-ndat

PROPHETIA NAHUM

1. Ninive peribit et Israel servabitur, 1: 1—15

1 ¹ Onus Ninive: Liber visionis Nahum Elcesæi.

² Deus æmulator, et ulciscens Dominus: ulciscens Dominus, et habens furorem: ulciscens Dominus in hostes suos, et irascens ipse inimicis suis.

³ Dominus patiens, et magnus fortitudine, et mundans non faciet innocentem. Dominus in tempestate, et turbine viæ eius, et nebulae pulvis pedum eius.

⁴ Increpans mare, et exsiccans illud: et omnia flumina ad desertum deducens. Infirmatus est Basan, et Carmelus; et flos Libani elanguit.

⁵ Montes commoti sunt ab eo, et colles desolati sunt: et contremuit terra a facie eius, et orbis, et omnes habitantes in eo.

⁶ Antè faciem indignationis eius quis stabit? et quis resistet in ira furoris eius? indignatio eius effusa est ut ignis: et petrae dissolutæ sunt ab eo.

⁷ Bonus Dominus, et confortans in die tribulationis: et sciens sperantes in se.

⁸ Et in diluvio prætereunte, consummationem faciet loci eius: et inimicos eius persequentur tenebræ.

⁹ Quid cogitatis contra Dominum? consummationem ipse faciet: non consurget duplex tribulatio.

Titulus
libri

Dominus
inimicis
irascens,
sed ami-
cis bonus

Niniven
perdet,
sed lu-
dam sal-
vabit

10 Quia sicut spinæ se invicem complectuntur, sic convivium eorum pariter potantium: consumerentur quasi stipula ariditate plena.

11 Ex te exhibit cogitans contra Dominum malitiam: mente pertractans prævaricationem.

12 Hæc dicit Dominus: Si perfecti fuerint: et ita plures, sic quoque attendentur, et pertransibit: afflxi te, et non affligam te ultra. **13** Et nunc conteram virgam eius de dorso tuo, et vincula tua dirumpam. **14** Et præcipiet super te Dominus, non seminabitur ex nomine tuo amplius: de domo Dei tui interficiam sculptile, et conflatile, ponam sepulcrum tuum, quia inhonoratus es.

15 Ecce super montes pedes evangelizantis, et annuntiantis pacem: celebra Iuda festivitates tuas, et redde vota tua: quia non adiciet ultra ut pertranseat in te Belial: universus interit.

2. Ninive obsidebitur et vastabitur, 2, 1—13

2 **1** Ascendit qui dispergat coram te, qui custodiat obsidionem: contemplare viam, conforta lumbos, roboram virtutem valde.

2 Quia reddidit Dominus superbiam Iacob, sicut superbiam Israel: quia vastatores dissipaverunt eos, et propagines eorum corruerunt.

3 Clypeus fortium eius ignitus, viri exercitus igneæ habentæ currus in die præparationis eius, et agitadores consopiti sunt.

4 In itineribus conturbati sunt: quadrigæ collisæ sunt in plateis: aspectus eorum quasi lampades, quasi fulgura discurrunt.

5 Recordabitur fortium suorum, ruent in itineribus suis:

6 Recordabitur fortium suorum, ruent in itineribus suis:

(15) Is 52, 7; Rom 10, 15.

Oppugnatio

Ninive
perdet
sed in
las mat
idit

- 1 velociter ascendent muros eius, et præparabitur umbraculum.
- 6 Portæ fluviorum apertæ sunt, et templum ad solum dirutum.
- 7 Et miles captivus abductus est: et ancillæ eius minabantur gementes ut columbæ, et murmurantes in cordibus suis.
- 8 Et Ninive quasi piscina aquarum aquæ eius: ipsi vero fugerunt: state, state, et non est qui revertatur.
- 9 Diripite argentum, diripite aurum: et non est finis divitiarum ex omnibus vasis desiderabilibus.
- 10 Dissipata est, et scissa, et dilacerata: et cor tabescens, et dissolutio geniculorum, et defectio in cunctis renibus: et facies omnium eorum sicut nigredo ollæ.
- 11 Ubi est habitaculum leonum, et pascua catulorum leonum, ad quam ivit leo ut ingrederetur illuc, catulus leonis, et non est qui exterreat?
- 12 Leo cepit sufficienter catulis suis, et necavit leonem suis: et implevit præda speluncas suas, et cubile suum rapina.
- 13 Ecce ego ad te, dicit Dominus exercituum, et succendam usque ad fumum quadrigas tuas, et leunculos tuos comedet gladius: et exterminabo de terra prædam tuam, et non audietur ultra vox nuntiorum tuorum.
3. Ninive adultera non servabitur, 3, 1—19
- 3 ¹ Væ civitas sanguinum, universa mendacii dilaceratione plena: non recedet a te rapina.
- ² Vox flagelli, et vox impetus rotæ, et equi frementis, et quadrigæ ferventis,

depopulatio

depopulatio

Propter fornicationes multas

(1) Ez 24, 9; Hab 2, 12,

et equitis ascendentis: ³ et micantis gladii, et fulgurantis hastæ,

et multitudinis interfectæ, et gravis ruinæ: nec est finis cadaverum, et corrüent in corporibus suis.

⁴ Propter multitudinem fornicationum meretricis speciosæ, et gratæ, et habentis maleficia, quæ vendidit gentes in fornicationibus suis, et familias in maleficiis suis:

⁵ Ecce ego ad te, dicit Dominus exercituum, et revelabo pudenda tua in facie tua, et ostendam gentibus nuditatem tuam, et regnis ignominiam tuam.

⁶ Et proiciam super te abominationes, et contumeliis te afficiam, et ponam te in exemplum.

⁷ Et erit: omnis, qui viderit te, resiliet a te, et dicet:

Vastata est Ninive: quis commovebit super te caput? unde quæram consolatorem tibi?

⁸ Numquid melior es Alexandria populorum, quæ habitat in fluminibus? aquæ in circuitu eius: cuius divitiæ, mare: aquæ muri eius.

⁹ Æthiopia fortitudo eius, et Ægyptus, et non est finis: Africa, et Libyes fuerunt in auxilio tuo.

¹⁰ Sed et ipsa in transmigrationem ducta est, in captivitatem: parvuli eius elisi sunt in capite omnium viarum, et super inclytos eius miserunt sortem, et omnes optimates eius confixi sunt in compedibus.

¹¹ Et tu ergo inebriaberis, et eris despecta: et tu quæres auxilium ab inimico.

¹² Omnes munitiones tuæ sicut ficus cum grossis suis: si concussæ fuerint, cadent in os comedentis.

(1) Is 47, 3.

ut Alexandria
seu No
Amon

inevitabiliter
peribit

- 13 Ecce populus tuus mulieres in medio tui: inimicis tuis adaperitione pandentur portæ terræ tuæ, devorabit ignis vectes tuos.
- 14 Aquam propter obsidionem hauri tibi, exstrue munitiones tuas:
 intra in lutum, et calca, subigens tene laterem.
- 15 Ibi comedet te ignis: peribis gladio, devorabit te ut bruchus:
 congregare ut bruchus: multiplicare ut locusta.
- 16 Plures fecisti negotiationes tuas quam stellæ cæli: bruchus expansus est, et avolvit.
- 17 Custodes tui quasi locustæ: et parvuli tui quasi locustæ locustarum,
 quæ considunt in sepibus in die frigoris: sol ortus est, et avolaverunt, et non est cognitus locus earum ubi fuerint.
- 18 Dormitaverunt pastores tui, rex Assur: sepe-
 lientur principes tui:
 latitavit populus tuus in montibus, et non est qui congreget.
- 19 Non est obscura contritio tua, pessima est plaga tua:
 omnes qui audierunt auditionem tuam, compresserunt manum super te:
 quia super quem non transiit malitia tua semper?

PROPHETIA HABACUC

Titulus libri

propheta
de iniusti-
tia implo-
rum con-
queritur

Dominus
Chaldæ-
os adver-
sus im-
pios sus-
citabit

1. Responsa Domini, 1, 1—2, 20
- 1 Onus, quod vidit Habacuc propheta.
 - 2 Usquequo Domine clamabo, et non exaudies? vociferabor ad te vim patiens, et non salvabis?
 - 3 Quare ostendisti mihi iniquitatem, et laborem, videre prædam, et iniustitiam contra me? et factum est iudicium, et contradictio potentior.
 - 4 Propter hoc lacerata est lex, et non pervenit usque ad finem iudicium: quia impius prævalet adversus iustum, propterea egreditur iudicium perversum.
 - 5 Aspicite in gentibus, et videte: admiramini, et obstupescite: quia opus factum est in diebus vestris, quod nemo crederet cum narrabitur.
 - 6 Quia ecce ego suscitabo Chaldæos, gentem amaram, et velocem, ambulantem super latitudinem terræ, ut possideat tabernacula non sua.
 - 7 Horribilis, et terribilis est: ex semetipsa iudicium, et onus eius egredietur.
 - 8 Leviores pardis equi eius, et velociores lupis vespertinis; et diffundentur equites eius: equites namque eius de longe venient, volabunt quasi aquila festinans ad comedendum.

(5) Act 13, 41.

- 9 Omnes ad prædam venient, facies eorum ventus urens: et congregabit quasi arenam, captivitatem.
- 10 Et ipse de regibus triumphabit, et tyranni ridiculi eius erunt: ipse super omnem munitionem ridebit, et comportabit aggerem, et capiet eam.
- 11 Tunc mutabitur spiritus, et pertransibit; et corruet: hæc est fortitudo eius dei sui.
- 12 Numquid non tu a principio Domine Deus meus, sancte meus, et non moriemur? Domine in iudicium posuisti eum: et fortem ut corriperes, fundasti eum.
- 13 Mundi sunt oculi tui, ne videas malum, et respicere ad iniquitatem non propteris. Quare respicis super iniqua agentes, et taces devorante impio iustiore se?
- 14 Et facies homines quasi pisces maris, et quasi reptile non habens principem.
- 15 Totum in hamo sublevavit, traxit illud in sagena sua, et congregavit in rete suam. Super hoc lætabitur et exsultabit.
- 16 Propterea immolabit sagenæ suæ, et sacrificabit reti suo: quia in ipsis incassata est pars eius, et cibus eius eiectus.
- 17 Propter hoc ergo expandit sagemam suam, et semper interficere gentes non parcat.
- 2¹ Super custodiam meam stabo, et figam gradum super munitionem: et contemplanor, ut videam quid dicatur mihi, et quid respondeam ad arguentem me.
- 2² Et respondit mihi Dominus, et dixit: Scribe visum, et explana eum super tabulas: ut percurrat qui legerit eum.
- 3 Quia adhuc visus procul, et apparebit in finem, et non mentietur: si moram fecerit exspecta illum: quia veniens veniet, et non tardabit.

Cladistic
 autem
 v. p. t.
 unilat

propheta
 de nimia
 crudelitate
 Chaldeorum
 conqueritur

ac responsum
 divinum
 exspectat

Dominus
 Iudæis
 fidem
 inculcat

Chaldæis
autem
væ præ-
nuntiat

- 4 Ecce qui incredulus est, non erit recta anima eius in semetipso: iustus autem in fide sua vivet.
- 5 Et quomodo vinum potantem decipit: sic erit vir superbus, et non decorabitur: qui dilatavit quasi infernus animam suam: et ipse quasi mors, et non adimpletur: et congregabit ad se omnes gentes, et coacerbabit ad se omnes populos.
- 6 Numquid non omnes isti super eum parabolam sument, et loquelam ænigmatum eius: et dicetur: Væ ei, qui multiplicat non sua? usquequo et aggravat contra se densum lutum?
- 7 Numquid non repente consurgent qui mordeant te: et suscitabuntur lacerantes te, et eris in rapinam eis?
- 8 Quia tu spoliasti gentes multas, spoliabunt te omnes, qui reliqui fuerint de populis propter sanguinem hominis et iniquitatem terræ civitatis, et omnium habitantium in ea.
- 9 Væ qui congregat avaritiam malam domui suæ, ut sit in excelso nidus eius, et liberari se putat de manu mali.
- 10 Cogitasti confusionem domui tuæ, concidisti populos multos, et peccavit anima tua.
- 11 Quia lapis de pariete clamabit: et lignum, quod inter iuncturas ædificiorum est, respondēbit.
- 12 Væ qui ædificat civitatem in sanguinibus, et præparat urbem in iniquitate.
- 13 Numquid non hæc sunt a Domino exercituum? Laborabunt enim populi in multo igne: et gentes in vacuum, et deficient.
- 14 Quia replebitur terra, ut cognoscant gloriam Domini, quasi aquæ operientes mare.
- 15 Væ qui potum dat amico suo mittens fel suum, et inebrians ut aspiciat nuditatem eius.

(4) Io 3, 36; Rom 1, 17; Gal 3, 11; Hbr 10, 38. —
(12) Ez 4, 9; Nah 3, 1.

- 16 Repletus es ignominia pro gloria: bibe tu quoque, et consopire: circumdabit te calix dexteræ Domini, et vomitus ignominiaë super gloriam tuam.
- 17 Quia iniquitas Libani operiet te, et vastitas animalium deterrebit eos de sanguinibus hominum, et iniquitate terræ, et civitatis, et omnium habitantium in ea.
- 18 Quid prodest sculptile, quia sculpsit illud fictor suus, conflatile, et imaginem falsam? quia speravit in figmento fictor eius ut faceret simulacra muta.
- 19 Væ qui dicit ligno: Expergiscere: Surge, lapidi tacenti: numquid ipse docere poterit? Ecce iste coopertus est auro, et argento: et omnis spiritus non est in visceribus eius.
- 20 Dominus autem in templo sancto suo: silcat a facie eius omnis terra.

2. Psalmus propheta, 3, 1—19

3 ORATIO HABACUC PROPHETÆ PRO IGNORANTIIS.

- 2 Domine audi vi auditionem tuam, et timui. Domine opus tuum in medio annorum vivifica illud: In medio annorum notum facies: cum iratus fueris, misericordiæ recordaberis.
- 3 Deus ab Austro veniet, et sanctus de monte Pharan: Operuit cælos gloria eius: et laudis eius plena est terra.
- 4 Splendor eius ut lux erit: cornua in manibus eius: Ibi abscondita est fortitudo eius: ante faciem eius ibit mors. Et egredietur diabolus ante pedes eius.

(20) Ps 10, 5.

Prophetia
timens
et sperans
adventum
iudicis
describit

6 Stetit, et mensus est terram. Aspexit, et dissolvit gentes:

et contriti sunt montes sæculi. Incurvati sunt colles mundi,

ab itineribus æternitatis eius.

7 Pro iniquitate vidi tentoria Æthiopiæ, turbantur pelles terræ Madian.

8 Numquid in fluminibus iratus es Domine? aut in fluminibus furor tuus?

vel in mari indignatio tua? Qui ascendes super equos tuos: et quadrigæ tuæ salvatio.

9 Suscitans suscitabis arcum tuum: iuramenta tribubus quæ locutus es:

Fluvios scindes terræ:

10 viderunt te, et doluerunt montes: gurges aquarum transiit.

Dedit abyssus vocem suam: altitudo manus suas levavit.

11 Sol, et luna steterunt in habitaculo suo, in luce sagittarum tuarum,

ibunt in splendore fulgurantis hastæ tuæ.

12 In fremitu conculcabis terram: in furore obstupefacies gentes.

13 Egressus es in salutem populi tui: in salutem cum Christo tuo:

Percussisti caput de domo impii: denudasti fundamentum eius usque ad collum.

14 Maledixisti sceptris eius, capiti bellatorum eius, venientibus ut turbo ad dispergendum me.

Exsultatio eorum sicut eius, qui devorat pauperem in abscondito.

15 Viam fecisti in mari equis tuis, in luto aquarum multarum.

16 Audivi, et conturbatus est venter meus: a voce contremuerunt labia mea.

Ingressiatur putredo in ossibus meis, et subter me scateat.

Ut requiescam in die tribulationis: ut ascendam ad populum acclinetum nostrum.

causam
adventus
inquirat

Domini
num in
salutem
populi
sui ven-
turum es-
se non
fiat

conturba-
tus in
Deo Iesu
suo ex-
sultat

17 Ficus enim non florebit: et non erit germen in vineis.

Mentietur opus olivæ: et arva non afferent cibum.

Abscindetur de ovili pecus: et non erit armentum in præsepibus.

18 Ego autem in Domino gaudebo: et exultabo in Deo Iesu meo.

19 Deus Dominus fortitudo mea: et ponet pedes meos quasi cervorum. Et super excelsa mea deducet me

[Faint, mostly illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page. Some words like "victor in psalmis canentem" and "Et super excelsa mea deducet me" are partially visible.]

Titulus
libri
Dominus
omnis
disperdet
labant
laruta
lari vst
tabit at
que casti
capit

PROPHETIA SOPHONIÆ

1. Ultio Domini, 1, 1—3, 7

1. Dies Domini magnus appropinquat, 1, 1—18

Titulus
libri

1 ¹ Verbum Domini, quod factum est ad Sophoniam filium Chusi, filii Godoliæ, filii Amariæ, filii Ezeziæ, in diebus Iosiaë filii Amon regis Iudæ.

Dominus
omnia
disperdet

2 Congregans congregabo omnia a facie terræ, dicit Dominus:

3 congregans hominem, et pecus, congregans volatilia cæli, et pisces maris: et ruinæ impiorum erunt: et disperdam homines a facie terræ, dicit Dominus.

Iudam et
Ierusalem
visitabit
atque casti-
gabit

4 Et extendam manum meam super Iudam, et super omnes habitantes Ierusalem: et disperdam de loco hoc reliquias Baal, et nomina ædituorum cum sacerdotibus:

5 et eos, qui adorant super tecta militiam cæli, et adorant, et iurant in Domino, et iurant in Melchom.

6 Et qui avertuntur de post tergum Domini, et qui non quæsierunt Dominum, nec investigaverunt eum.

7 Silete a facie Domini Dei: quia iuxta est dies Domini, quia præparavit Dominus hostiam, sanctificavit vocatos suos.

8 Et erit: in die hostiæ Domini visitabo super principes, et super filios regis, et super omnes, qui induti sunt veste peregrina:

- 9 et visitabo super omnem, qui arroganter ingreditur super limen in die illa:
qui complent domum Domini Dei sui iniquitate, et dolo.
- 10 Et erit in die illa, dicit Dominus, vox clamoris a porta piscium, et ululatus a Secunda, et contritio magna a collibus.
- 11 Ululate habitatores Pilæ: conticuit omnis populus Chanaan, disperierunt omnes involuti argento.
- 12 Et erit in tempore illo: scrutabor Ierusalem in lucernis:
et visitabo super viros defixos in facibus suis: qui dicunt in cordibus suis:
Non faciet bene Dominus, et non faciet male.
- 13 Et erit fortitudo eorum in direptionem, et domus eorum in desertum:
et ædificabunt domos, et non habitabunt: et plantabunt vineas, et non bibent vinum earum.
- 14 Iuxta est dies Domini magnus, iuxta est et velox nimis:
vox diei Domini amara, tribulabitur ibi fortis.
- 15 Dies iræ dies illa, dies tribulationis et angustiae, dies calamitatis et miseriae,
dies tenebrarum et caliginis, dies nebulæ et turbinis,
- 16 dies tubæ et clangoris super civitates munitas, et super angulos excelsos.
- 17 Et tribulabo homines, et ambulabunt ut cæci, quia Domino peccaverunt:
et effundetur sanguis eorum sicut humus, et corpora eorum sicut stercora.
- 18 Sed et argentum eorum, et aurum eorum non poterit liberare eos in die iræ Domini:

In die
iræ, cala-
mitatis et
miseriæ

(13) Am 5, 11. — (15) Ir 30, 7; Joel 2, 11; Am 5, 18. —
(18) Ez 7, 19.

in igne zeli eius devorabitur omnis terra, quia consummationem cum festinatione faciet cunctis habitantibus terram.

2: Peccatores omnes iudicabuntur, 2, 1—3, 71 01

Dominum non
quæren-
tes

2 ¹ Convenite, congregamini gens non amabilis:

² Priusquam pariat iussio quasi pulverem transeuntem diem, antequam veniat super vos ira furoris Domini, antequam veniat super vos dies indignationis Domini.

³ Quærite Dominum omnes mansueti terræ, qui iudicium eius estis operati: quærite iustum, quærite mansuetum: si quomodo abscondamini in die furoris Domini.

Philisthini

⁴ Quia Gaza destructa erit, et Ascalon in desertum,

Azotum in meridie eiicient, et Accaron eradicabitur.

⁵ Væ qui habitatis funiculum maris, gens perditorum:

verbum Domini super vos Chanaan terra Philisthinorum, et disperdam te, ita ut non sit inhabitator.

⁶ Et erit funiculus maris requies pastorum, et caulæ pecorum:

⁷ et erit funiculus eius, qui remanserit de domo Iuda: ibi pascentur, in domibus Ascalonis ad vesperam requiescent: quia visitabit eos Dominus Deus eorum, et avertet captivitatem eorum.

Moabitæ
et Ammonitæ

⁸ Audivi opprobrium Moab, et blasphemias filiorum Ammon:

quæ exprobraverunt populo meo, et magnificati sunt super terminos eorum.

⁹ Propterea vivo ego, dicit Dominus exercituum Deus Israel,

quia Moab ut Sodoma erit, et filii Ammon quasi Gomorra,

siccitas spinarum, et acervi salis, et desertum usque in æternum:

reliquiæ populi mei diripient eos, et residui gentis meæ possidebunt illos.

¹⁰ Hoc eis eveniet pro superbia sua: quia blasphemaverunt, et magnificati sunt super populum Domini exercituum. ¹¹ Horribilis Dominus super eos, et attenuabit omnes deos terræ: et adorabunt eum viri de loco suo, omnes insulæ gentium.

¹² Sed et vos Æthiopes interfecti gladio meo eritis.

¹³ Et extendet manum suam super aquilonem, et perdet Assur: et ponet speciosam in solitudinem, et in invium, et quasi desertum. ¹⁴ Et accubabunt in medio eius greges, omnes bestię gentium: et onocrotalus, et ericius in liminibus eius morabuntur: vox cantantis in fenestra, corvus in superliminari, quoniam attenuabo robur eius. ¹⁵ Hęc est civitas gloriosa habitans in confidentia: quę dicebat in corde suo: Ego sum, et extra me non est alia amplius: quomodo facta est in desertum cubile bestię? omnis, qui transit per eam, sibilabit, et movebit manum suam.

3 ¹ Væ provocatrix, et redempta civitas, columba.

² Non audivit vocem, et non suscepit disciplinam:

in Domino non est confisa, ad Deum suum non appropinquavit.

³ Principes eius in medio eius quasi leones rugientes:

iudices eius lupi vespere, non relinquebant in mane.

⁴ Prophetę eius vesani, viri infideles: sacerdotes eius polluerunt sanctum, iniuste egerunt contra legem.

(14) Is 34, 11. — (3) Ez 22, 27; Mch 3, 11.

Æthiopes

Assyrii

ipsa quoque Ierusalem ad Deum non conversa

5 Dominus iustus in medio eius non faciet iniquitatem:

mane mane iudicium suum dabit in lucem, et non abscondetur: nescivit autem iniquus confusionem.

6 Disperdidi gentes, et dissipati sunt anguli earum:

desertas feci vias eorum, dum non est qui transeat:

desolatæ sunt civitates eorum, non remanente viro, neque ullo habitatore.

7 Dixi: Attamen timebis me, et suscipies disciplinam:

et non peribit habitaculum eius propter omnia, ibi in quibus visitavi eam:

verumtamen diluculo surgentes corruerunt omnes cogitationes suas.

II. Salus Domini, 3, 8—20

8 Quapropter exspecta me, dicit Dominus, in die resurrectionis meæ in futurum, quia iudicium meum ut congregem gentes, et colligam regna: et effundam super eos indignationem meam, omnem iram furoris mei: in igne enim zeli mei devorabitur omnis terra.

9 Quia tunc reddam populis labium electum, ut invocent omnes in nomine Domini, et serviant ei humero uno. 10 Ultra flumina Æthiopiæ, inde supplices mei, filii dispersorum meorum deferent munus mihi. 11 In die illa non confunderis super cunctis adinventionibus tuis, quibus prævaricata es in me: quia tunc auferam de medio tui magniloquos superbiæ tuæ, et non adiciēs exaltari amplius in monte sancto meo. 12 Et derelinquam in medio tui populum pauperem, et egenum: et sperabunt in nomine Domini. 13 Reliquiæ Israel non facient iniquitatem, nec loquentur mendacium, et non inveniatur in ore eorum lingua dolosa: quoniam ipsi pascentur, et accubabunt, et non erit qui exterreat.

(8) Sup 1, 18. (9) Ex 25, 27; Mt 23, 11. (10) Is 66, 20. (11) Is 66, 20. (12) Is 66, 20. (13) Is 66, 20.

Israelis
servati

sanctitas
et
securitas

- 14 Lauda filia Sion: iubila Israel:
lætare, et exsulta in omni corde filia Ierusalem.
- 15 Abstulit Dominus iudicium tuum, avertit inimicos tuos:
rex Israel Dominus in medio tui, non timebis malum ultra.
- 16 In die illa dicetur Ierusalem: Noli timere: Sion, non dissolvantur manus tuæ.
- 17 Dominus Deus tuus in medio tui fortis, ipse salvabit:
gaudebit super te in lætitia, silebit in dilectione sua, exsultabit super te in laude.
- 18 Nugas, qui a lege recesserant, congregabo, quia ex te erant: ut non ultra habeas super eis opprobrium. 19 Ecce ego interficiam omnes, qui affixerunt te in tempore illo: et salvabo claudicantem: et eam, quæ eiecta fuerat congregabo: et ponam eos in laudem, et in nomen, in omni terra confusionis eorum. 20 In tempore illo, quo adducam vos: et in tempore, quo congregabo vos: dabo enim vos in nomen, et in laudem omnibus populis terræ, cum convertero captivitatem vestram coram oculis vestris, dicit Dominus.

gaudium
et
lætitia

atque
gloria

PROPHETIA AGGÆI

I. Exhortatio templi ædificandi, 1, 1-2, 1

Negligentes increpantur

templum ædificandum est, ut sterilitas cesset

1 ¹ In anno secundo Darii regis, in mense sexto, in die una mensis, factum est verbum Domini in manu Aggæi prophætæ ad Zorobabel filium Salathiel, duces iuda; et ad Iesum, filium Iosedec, sacerdotem magnum, dicens: ² Hæc ait Dominus exercituum, dicens: Populus iste dicit: Nondum venit tempus domus Domini ædificandæ. ³ Et factum est verbum Domini in manu Aggæi prophætæ, dicens: ⁴ Numquid tempus vobis est ut habitetis in domibus laqueatis, et domus ista deserta? ⁵ Et nunc hæc dicit Dominus exercituum: Ponite corda vestra super vias vestras. ⁶ Seminastis multum, et intulistis parum: comedistis, et non estis satiati: bibistis, et non estis inebriati: operuistis vos, et non estis calefacti: et qui mercedes congregavit, misit eas in sacculum pertusum. ⁷ Hæc dicit Dominus exercituum: Ponite corda vestra super vias vestras: ⁸ ascendite in montem, portate ligna, et ædificate domum: et acceptabilis mihi erit, et glorificabor, dicit Dominus. ⁹ Respexistis ad amplius, et ecce factum est minus: et intulistis in domum, et exsufflavi illud: quam ob causam, dicit Dominus exercituum? quia domus mea deserta est, et vos festinatis unusquisque in domum suam. ¹⁰ Propter hoc super vos prohibiti sunt cæli ne darent rorem, et terra prohibita est ne daret germen suum: ¹¹ et vocavi siccitatem super terram, et super montes, et super triticum, et super vinum, et super oleum, et quæcumque profert hu-

(1) Esr 5, 1. — (6) Dt 28, 38; Mch 6, 15.

mus, et super homines, et super iumenta, et super omnem laborem manuum.

¹² Et audivit Zorobabel filius Salathiel, et Iesus filius Iosedec sacerdos magnus, et omnes reliquiae populi vocem Domini Dei sui, et verba Aggaei prophetae, sicut misit eum Dominus Deus eorum ad eos: et timuit populus a facie Domini. ¹³ Et dixit Aggaeus nuntius Domini de nuntiis Domini, populo dicens: Ego vobiscum sum, dicit Dominus. ¹⁴ Et suscitavit Dominus spiritum Zorobabel filii Salathiel, ducis Iuda, et spiritum Iesu filii Iosedec sacerdotis magni, et spiritum reliquorum de omni populo: et ingressi sunt, et faciebant opus in domo Domini exercituum Dei sui.

2 ¹ In die vigesima et quarta mensis, in sexto mense, in anno secundo Darii regis.

II. Consolationes aedificantibus adhibitae,

2, 2—24

1. Gloria templi futura, 2, 2—10

² In septimo mense, vigesima et prima mensis, factum est verbum Domini in manu Aggaei prophetae, dicens: ³ Loquere ad Zorobabel filium Salathiel, ducem Iuda, et ad Iesum filium Iosedec sacerdotem magnum, et ad reliquos populi, dicens:

⁴ Quis in vobis est derelictus, qui vidit domum istam in gloria sua prima? et quid vos videtis hanc nunc? numquid non ita est, quasi non sit in oculis vestris? ⁵ Et nunc confortare Zorobabel, dicit Dominus: et confortare Iesu filii Iosedec sacerdos magne, et confortare omnis populus terrae, dicit Dominus exercituum: et facite (quoniam ego vobiscum sum, dicit Dominus exercituum). ⁶ Verbum quod pepigi vobiscum cum egrederemini de terra Aegypti: et spiritus meus erit in medio vestrum, nolite timere.

⁷ Quia haec dicit Dominus exercituum: Adhuc unum modicum est, et ego commovebo caelum, et terram, et mare, et aridam. ⁸ Et movebo omnes

spiritu
suscitati
aedificare
incipiunt

Mais
-ed in oit
-dholben
-om ver
-om

Gloria
domus
prioris
minor
fuit

quam
gloria
domus
huius po-
sterioris

gentes: ET VENIET DESIDERATUS cunctis gentibus: et implebo domum istam gloria, dicit Dominus exercituum. ⁹ Meum est argentum, et meum est aurum, dicit Dominus exercituum. ¹⁰ Magna erit gloria domus istius novissimæ plus quam primæ, dicit Dominus exercituum: et in loco isto dabo pacem, dicit Dominus exercituum.

2. Benedictio Dei danda, 2, 11—20

Maledictio in benedictionem vertetur

¹¹ In vigesima et quarta noni mensis, in anno secundo Darii regis, factum est verbum Domini ad Aggæum prophetam, dicens: ¹² Hæc dicit Dominus exercituum: Interroga sacerdotes legem, dicens: ¹³ Si tulerit homo carnem sanctificatam in ora vestimenti sui, et tetigerit de summitate eius panem, aut pulmentum, aut vinum, aut oleum, aut omnem cibum: numquid sanctificabitur? Respondentes autem sacerdotes, dixerunt: Non. ¹⁴ Et dixit Aggæus: Si tetigerit pollutus in anima ex omnibus his, numquid contaminabitur? Et responderunt sacerdotes, et dixerunt: Contaminabitur. ¹⁵ Et respondit Aggæus, et dixit: Sic populus iste, et sic gens ista ante faciem meam, dicit Dominus, et sic omne opus manuum eorum: et omnia quæ obtulerunt ibi, contaminata erunt. ¹⁶ Et nunc ponite corda vestra a die hac et supra, antequam ponetur lapis super lapidem in templo Domini. ¹⁷ Cum accederetis ad acervum viginti modiorum, et fierent decem: et intraretis ad torcular, ut exprimeretis quinquaginta lagenas, et fiebant viginti. ¹⁸ Percussi vos vento urente, et aurugine, et grandine omnia opera manuumstrarum: et non fuit in vobis, qui reverteretur ad me, dicit Dominus. ¹⁹ Ponite corda vestra ex die ista, et in futurum, a die vigesima et quarta noni mensis: a die, qua fundamenta iacta sunt templi Domini, ponite super cor vestrum. ²⁰ Numquid iam semen in germine est: et adhuc vinea, et ficus, et malogranatum, et lignum olivæ non floruit? ex die ista benedicam.

(18) Am. 4, 9.

PROPHETIA ZACHARIÆ

Exordium, 1, 1—6

Conver-
tantur ad
Dom-
inum

1 ¹ In mense octavo in anno secundo Darii regis, factum est verbum Domini ad Zachariam, filium Barachiae filii Addo, prophetam, dicens: ² Iratus est Dominus super patres vestros iracundia. ³ Et dices ad eos: Hæc dicit Dominus exercituum: Convertimini ad me, ait Dominus exercituum: et convertar ad vos, dicit Dominus exercituum. ⁴ Ne sitis sicut patres vestri, ad quos clamabant prophetæ priores, dicentes: Hæc dicit Dominus exercituum: Convertimini de viis vestris malis, et de cogitationibus vestris pessimis: et non audierunt, neque attenderunt ad me, dicit Dominus.

qui con-
silia sua
perficit

⁵ Patres vestri ubi sunt? et prophetæ numquid in sempiternum vivent? ⁶ Verumtamen verba mea, et legitima mea, quæ mandavi servis meis prophetis, numquid non comprehenderunt patres vestros, et conversi sunt, et dixerunt: Sicut cogitavit Dominus exercituum facere nobis secundum vias nostras, et secundum adinventiones nostras fecit nobis.

PARS PRIMA

Promissio salutis, 1, 7—6, 15

I. Octo visionibus symbolicis, 1, 7—6, 8

1. Equites Domini, 1, 7—17

Tempus
visionum

⁷ In die vigesima et quarta undecimi menses Sabbath, in anno secundo Darii, factum est verbum

(3) Mal 3, 7. — (4) Is 21, 12; 31, 6; 45, 22; Ir 3, 12; Ez 18, 30; 20, 7; 33, 11; Os 14, 2; Joel 2, 12.

Domini ad Zachariam filium Barachiae, filii Addo, prophetam, dicens:

⁸ Vidi per noctem, et ecce vir ascendens super equum rufum, et ipse stabat inter myrteta, quæ erant in profundo: et post eum equi rufi, varii, et albi. ⁹ Et dixi: Quid sunt isti, Domine mi? et dixit ad me angelus, qui loquebatur in me: Ego ostendam tibi quid sint hæc. ¹⁰ Et respondit vir, qui stabat inter myrteta, et dixit: Isti sunt, quos misit Dominus ut perambulent terram.

¹¹ Et responderunt angelo Domini, qui stabat inter myrteta, et dixerunt: Perambulavimus terram, et ecce omnis terra habitatur, et quiescit. ¹² Et respondit angelus Domini, et dixit: Domine exercituum usquequo tu non misereberis Ierusalem, et urbium Iuda, quibus iratus es? iste iam septuagesimus annus est. ¹³ Et respondit Dominus angelo, qui loquebatur in me verba bona, verba consolatoria.

¹⁴ Et dixit ad me angelus, qui loquebatur in me: Clama, dicens: Hæc dicit Dominus exercituum: Zelatus sum Ierusalem, et Sion zelo magno. ¹⁵ Et ira magna ego irascor super gentes opulentas: quia ego iratus sum parum, ipsi vero adiuverunt in malum. ¹⁶ Propterea hæc dicit Dominus: Revertar ad Ierusalem in misericordiis: et domus mea ædificabitur in ea, ait Dominus exercituum: et pendiculum extendetur super Ierusalem. ¹⁷ Adhuc, clama dicens: Hæc dicit Dominus exercituum: Adhuc affluent civitates meæ bonis: et consolabitur adhuc Dominus Sion, et eliget adhuc Ierusalem.

2. Quattuor cornua ac fabri, 1, 18—21.

¹⁸ Et levavi oculos meos, et vidi: et ecce quattuor cornua. ¹⁹ Et dixi ad angelum, qui loquebatur in me: Quid sunt hæc? et dixit ad me: Hæc sunt cornua, quæ ventilaverunt Iudam, et Israel, et Ierusalem.

(14) Inf 8, 2.

equites
Domini
declaran-
tur

salus ad-
huc lon-
ginq̄ua
est

at certo
veniet

Hostes
Israel

deicien-
tur

201000
inimod
Domini
narran
711

Urbs
frequent-
tissima
et segura
erit

01000 18
101007

ad eam
captivi
reverten-
tur

in ea Do-
minus
habitabit

20 Et ostendit mihi Dominus quattuor fabros.
21 Et dixi: Quid isti veniunt facere? Qui ait, di-
cens: Hæc sunt cornua, quæ ventilaverunt Iudam
per singulos viros, et nemo eorum levavit caput
suum: et venerunt isti deterrere ea, ut deiciant
cornua gentium, quæ levaverunt cornu super ter-
ram Iudæ: ut dispergerent eam.

3. Vir cum funiculo mensorum, 2, 1—13

2 ¹ Et levavi oculos meos, et vidi: et ecce vir,
et in manu eius funiculus mensorum. ² Et
dixi: Quo tu vadis? Et dixit ad me: Ut metiar
Ierusalem, et videam quanta sit latitudo eius, et
quanta longitudo eius. ³ Et ecce angelus, qui lo-
quebatur in me, egrediebatur, et angelus alius egre-
diebatur in occursum eius. ⁴ Et dixit ad eum:
Curre, loquere ad puerum istum, dicens: Absque
muro habitabitur Ierusalem præ multitudine homi-
num, et iumentorum in medio eius. ⁵ Et ego ero
ei, ait Dominus, murus ignis in circuitu: et in
gloria ero in medio eius.

⁶ O, o fugite de terra aquilonis, dicit Dominus:
quoniam in quattuor ventos cæli dispersi vos, dicit
Dominus. ⁷ O Sion, fuge quæ habitas apud filiam
Babylonis: ⁸ quia hæc dicit Dominus exercituum:
Post gloriam misit me ad gentes, quæ spoliave-
runt vos: qui enim tetigerit vos, tangit pupillam
oculi mei: ⁹ quia ecce ego levo manum meam
super eos, et erunt prædæ his, qui serviebant
sibi: et cognoscetis quia Dominus exercituum mi-
sit me.

¹⁰ Lauda, et lætare filia Sion: quia ecce ego ve-
nio, et habitabo in medio tui, ait Dominus. ¹¹ Et
applicabuntur gentes multæ ad Dominum in die
illa, et erunt mihi in populum, et habitabo in me-
dio tui: et scies quia Dominus exercituum misit
me ad te. ¹² Et possidebit Dominus Iudam par-
tem suam in terra sanctificatâ: et eliget adhuc Ie-
rusalem. ¹³ Sileat omnis caro a facie Domini: quia
consurrexit de habitaculo sancto suo.

sub 4. Summus sacerdos mundatus, 3, 1—10

3 ¹ Et ostendit mihi Dominus Iesum sacerdotem magnum stantem coram angelo Domini: et satan stabat a dextris eius ut adversaretur ei. ² Et dixit Dominus ad satan: Increpet Dominus in te satan: et increpet Dominus in te, qui elegit Ierusalem: numquid non iste torris est erutus de igne? ³ Et Iesus erat indutus vestibus sordidis: et stabat ante faciem angeli. ⁴ Qui respondit, et ait ad eos, qui stabant coram se, dicens: Auferte vestimenta sordida ab eo. Et dixit ad eum: Ecce abstuli a te iniquitatem tuam, et indui te mutatoris. ⁵ Et dixit: Ponite cidarim mundam super caput eius. Et posuerunt cidarim mundam super caput eius, et induerunt eum vestibus: et angelus Domini stabat. ⁶ Et contestabatur angelus Domini Iesum, dicens: ⁷ Hæc dicit Dominus exercituum: Si in viis meis ambulaveris, et custodiam meam custodieris: tu quoque iudicabis domum meam, et custodies atria mea, et dabo tibi ambulantes de his, qui nunc hic assistunt.

⁸ Audi Iesu sacerdos magne, tu et amici tui, qui habitant coram te, quia viri portendentes sunt: ecce enim ego ADDUCAM SERVUM MEUM ORIENTEM. ⁹ Quia ecce lapis, quem dedi coram Iesu: super lapidem unum septem oculi sunt: ecce ego cælabo sculpturam eius, ait Dominus exercituum: et auferam iniquitatem terræ illius in die una. ¹⁰ In die illa, dicit Dominus exercituum, vocabit vir amicum suum subter vitem, et subter ficum.

5. Candelabrum aureum et duæ olivæ, 4, 1—14

4 ¹ Et reversus est angelus, qui loquebatur in me, et suscitavit me, quasi virum, qui suscitatur de somno suo. ² Et dixit ad me: Quid tu vides? Et dixi: Vidi, et ecce candelabrum aureum totum, et lampas eius super caput ipsius, et septem lucernæ eius super illud: et septem infusoria

(8) Lc 1, 78.

Vestibus
sordidis
exiit
et splen-
didis
induitur

verus
mediator
Dei et
hominum
venit

Res visæ
signifi-
cant

lucernis, quæ erant super caput eius. ³ Et duæ olivæ super illud: una a dextris lampadis, et una a sinistris eius.

⁴ Et respondi, et aio ad angelum, qui loquebatur in me, dicens: Quid sunt hæc, domini mi? ⁵ Et respondit angelus, qui loquebatur in me, et dixit ad me: Numquid nescis quid sunt hæc? Et dixi: Non, domine mi. ⁶ Et respondit, et ait ad me, dicens: Hoc est verbum Domini ad Zorobabel, dicens: Non in exercitu, nec in robore, sed in spiritu meo, dicit Dominus exercituum. ⁷ Quis tu mons magne coram Zorobabel? in planum: et educet lapidem primarium, et exæquabit gratiam gratiæ eius. ⁸ Et factum est verbum Domini ad me, dicens: ⁹ Manus Zorobabel fundaverunt domum istam, et manus eius perficient eam: et scietis quia Dominus exercituum misit me ad vos. ¹⁰ Quis enim desepit dies parvos? et lætabuntur, et videbunt lapidem stanneum in manu Zorobabel. Septem isti oculi sunt Domini, qui discurrunt in universam terram.

¹¹ Et respondi, et dixi ad eum: Quid sunt duæ olivæ istæ ad dexteram candelabri, et ad sinistram eius? ¹² Et respondi secundo, et dixi ad eum: Quid sunt duæ spicæ olivarum, quæ sunt iuxta duo rostra aurea, in quibus sunt suffusoria ex auro? ¹³ Et ait ad me, dicens: Numquid nescis quid sunt hæc? Et dixi: Non, domine mi. ¹⁴ Et dixit: isti sunt duo filii olei, qui assistunt Dominatori universæ terræ.

6. Volumen maledictionis volans, 5, 1—4

5 ¹ Et conversus sum, et levavi oculos meos: et vidi, et ecce volumen volans. ² Et dixit ad me: Quid tu vides? Et dixi: Ego video volumen volans: longitudo eius viginti cubitorum, et lätitudo eius decem cubitorum. ³ Et dixit ad me: Hæc est maledictio, quæ egreditur super faciem omnis terræ: quia omnis fur, sicut ibi scriptum est, iudicabitur: et omnis iurans, ex hoc similiter iudi-

templum
in spiritu
Domini
perfici

et hunc
spiritum
per
regnum
et sacer-
dotium
commu-
nicari

Peccato-
res dele-
buntur

cabitur. ⁴ Educam illud, dicit Dominus exercituum: et veniet ad domum furis, et ad domum iurantis in nomine meo mendaciter: et commorabitur in medio domus eius, et consumet eam, et ligna eius, et lapides eius.

7. Mulier in amphora transportata, 5, 5—11

⁵ Et egressus est angelus, qui loquebatur in me: et dixit ad me: Leva oculos tuos, et vide quid est hoc, quod egreditur. ⁶ Et dixi: Quidnam est? Et ait: Hæc est amphora egrediens. Et dixit: Hæc est oculus eorum in universa terra. ⁷ Et ecce talentum plumbi portabatur, et ecce mulier una sedens in medio amphoræ. ⁸ Et dixit: Hæc est impietas. Et proiecit eam in medio amphoræ, et misit massam plumbeam in os eius. ⁹ Et levavi oculos meos, et vidi: et ecce duæ mulieres egredientes, et spiritus in alis earum, et habebant alas quasi alas milvi: et levaverunt amphoram inter terram, et cælum. ¹⁰ Et dixi ad angelum, qui loquebatur in me: Quo istæ deferunt amphoram? ¹¹ Et dixit ad me: Ut ædificetur ei domus in terra Sennaar, et stabiliatur, et ponatur ibi super basem suam.

Impietas
de terra
auferetur

8. Quattuor quadrigæ egredientes, 6, 1—8

6 ¹ Et conversus sum, et levavi oculos meos, et vidi: et ecce quattuor quadrigæ egredientes de medio duorum montium: et montes, montes ærei. ² In quadriga prima equi rufi, et in quadriga secunda equi nigri, ³ et in quadriga tertia equi albi, et in quadriga quarta equi varii, et fortes. ⁴ Et respondi, et dixi ad angelum, qui loquebatur in me: Quid sunt hæc, domine mi? ⁵ Et respondit angelus, et ait ad me: Isti sunt quattuor venti cæli, qui egrediuntur ut stent coram Dominatore omnis terræ. ⁶ In qua erant equi nigri, egrediebantur in terram aquilonis: et albi egressi sunt post eos: et varii egressi sunt ad terram austri. ⁷ Qui autem erant robustissimi, exierunt, et quærebant ire, et discurrere per omnem terram. Et dixit: Ite,

Gentes
vincentur

perambulate terram; et perambulaverunt terram.
 8 Et vocavit me, et locutus est ad me, dicens: Ecce qui egrediuntur in terram aquilonis; requiescere fecerunt spiritum meum in terra aquilonis.

II. Actione symbolica, 6, 9—15

Summus
sacerdos
corona-
tur

Messias
erit
sacerdos
atque rex

9 Et factum est verbum Domini ad me, dicens: 10 Sume a transmigracione ab Holdai, et a Tobia, et ab Idaia; et venies tu in die illa, et intrabis domum Iosiae, filii Sophoniae, qui venerunt de Babylone. 11 Et sumes aurum, et argentum: et facies coronas, et pones in capite Iesu filii Iosedece sacerdotis magni, 12 et loqueris ad eum, dicens: Hæc ait Dominus exercituum, dicens: ECCE VIR ORIENS NOMEN EIUS: et subter eum orietur, et ædificabit templum Domino. 13 Et ipse exstruet templum Domino: et ipse portabit gloriam, et sedebit, et dominabitur super solio suo: et erit sacerdos super solio suo, et consilium pacis erit inter illos duos. 14 Et coronæ erunt Helem, et Tobia, et Idaia; et Hêm, filio Sophoniae, memoriale in templo Domini. 15 Et qui procul sunt, venient, et ædificabunt in templo Domini: et scietis quia Dominus exercituum misit me ad vos. Erunt autem hoc, si auditu audieritis vocem Domini Dei vestri.

PARS SECUNDA

Conditio salutis, 7, 1—8, 23

Interrogantibus
Dominus
respondet

7 1 Et factum est in anno quarto Darii regis, factum est verbum Domini ad Zachariam, in quarta mensis noni, qui est Casleu. 2 Et miserunt ad domum Dei Sarasar, et Rogommelech, et viri, qui erant cum eo ad deprecandam faciem Domini: 3 ut dicerent sacerdotibus domus Domini exercituum, et prophetis loquentes: numquid flendum est mihi in quinto mense, vel sanctificare me debeo, sicut iam feci multis annis?

(12) Lc 1, 78.

4 Et factum est verbum Domini exercituum ad me, dicens: 5 Loquere ad omnem populum terræ, et ad sacerdotes, dicens: Cum ieiunaretis, et plangeretis in quinto et septimo per hos septuaginta annos: numquid ieiunium ieiunastis mihi? 6 et cum comedistis, et bibistis, numquid non vobis comedistis, et vobismetipsis bibistis? 7 Numquid non sunt verba, quæ locutus est Dominus in manu prophetarum priorum, cum adhuc Ierusalem habitaretur, et esset opulenta, ipsa et urbes in circuitu eius, et ad austrum, et in campestribus habitaretur?

8 Et factum est verbum Domini ad Zachariam, dicens: 9 Hæc ait Dominus exercituum, dicens: Iudicium verum iudicate, et misericordiam, et miserationes facite, unusquisque cum fratre suo. 10 Et viduam, et pupillum, et advenam, et pauperem nolite calumniari: et malum vir fratri suo non cogitet in corde suo. 11 Et noluerunt attendere, et averterunt scapulam recedentem, et aures suas aggravaverunt ne audirent. 12 Et cor suum posuerunt ut adamantem ne audirent legem, et verba quæ misit Dominus exercituum in spiritu suo per manus prophetarum priorum: et facta est indignatio magna a Domino exercituum. 13 Et factum est sicut locutus est, et non audierunt: sic clamabunt, et non exaudiam, dicit Dominus exercituum. 14 Et dispersi eos per omnia regna, quæ nesciunt: et terra desolata est ab eis, eo quod non esset transiens et revertens: et posuerunt terram desiderabilem in desertum.

8 1 Et factum est verbum Domini exercituum, dicens: 2 Hæc dicit Dominus exercituum: Zelatus sum Sion zelo magno, et indignatione magna zelatus sum eam. 3 Hæc dicit Dominus exercituum: Reversus sum ad Sion, et habitabo in medio Ierusalem: et vocabitur Ierusalem civitas veritatis, et mons Domini exercituum mons sanctificatus. 4 Hæc dicit Dominus exercituum: Adhuc habita-

in captivitate non ieiunium voluntarium

sed iustitiam et misericordiam a se præceptam necessariam fuisse

post reversionem quoque mandata Domini observanda esse

(5) Is 58, 5. — (10) Ex 22, 22; Is 1, 23; Jr 5, 28.

bunt senes, et anus in plateis Ierusalem: et viri baculus in manu eius præ multitudine dierum. ⁵ Et plateæ civitatis complebuntur infantibus, et puellis ludentibus in plateis eius. ⁶ Hæc dicit Dominus exercituum: Si videbitur difficile in oculis reliquiarum populi huius in diebus illis, numquid in oculis meis difficile erit, dicit Dominus exercituum? ⁷ Hæc dicit Dominus exercituum: Ecce ego salvabo populum meum de terra orientis, et de terra occasus solis. ⁸ Et adducam eos, et habitabunt in medio Ierusalem: et erunt mihi in populum, et ego ero eis in Deum in veritate, et in iustitia. ⁹ Hæc dicit Dominus exercituum: Confortentur manus vestræ, qui auditis in his diebus sermones istos per os prophetarum in die, qua fundata est domus Domini exercituum, ut templum ædificaretur. ¹⁰ Siquidem ante dies illos merces hominum non erat, nec merces iumentorum erat, neque introeunti, neque exeunti erat pax præ tribulatione: et dimisi omnes homines, unumquemque contra proximum suum. ¹¹ Nunc autem non iuxta dies priores ego faciam reliquiis populi huius, dicit Dominus exercituum, ¹² sed semen pacis erit: vinea dabit fructum suum, et terra dabit germen suum, et cæli dabunt rorem suum: et possidere faciam reliquias populi huius universa hæc. ¹³ Et erit: sicut eratis maledictio in gentibus, domus Iuda, et domus Israel: sic salvabo vos, et eritis benedictio: nolite timere, confortentur manus vestræ. ¹⁴ Quia hæc dicit Dominus exercituum: Sicut cogitavi ut affligerem vos, cum ad iracundiam provocassent patres vestri me, dicit Dominus, ¹⁵ et non sum miseratus: sic conversus cogitavi in diebus istis ut benefaciam domui Iuda, et Ierusalem: nolite timere. ¹⁶ Hæc sunt ergo verba, quæ facietis: Loquimini veritatem, unusquisque cum proximo suo: veritatem, et iudicium pacis iudicate in portis vestris. ¹⁷ Et unusquisque malum contra amicum suum ne cogitetis in cordibus vestris: et iuramentum men-

(16) Eph 4, 25.

dax ne diligatis: omnia enim hæc sunt, quæ odi, dicit Dominus.

¹⁸ Et factum est verbum Domini exercituum ad me, dicens: ¹⁹ Hæc dicit Dominus exercituum: Ieiunium quarti, et Ieiunium quinti, et Ieiunium septimi, et Ieiunium decimi erit domui Iuda in gaudium, et lætitiã, et in sollemnitates præclaras: veritatem tantum, et pacem diligite. ²⁰ Hæc dicit Dominus exercituum: Usquequo veniant populi, et habitent in civitatibus multis, ²¹ et vadant habitatores, unus ad alterum, dicentes: Eamus, et deprecemur faciem Domini, et quæramus Dominum exercituum: vadam etiam ego. ²² Et venient populi multi, et gentes robustæ ad quærendum Dominum exercituum in Ierusalem, et deprecandam faciem Domini. ²³ Hæc dicit Dominus exercituum: In diebus illis, in quibus apprehendent decem homines ex omnibus linguis gentium, et apprehendent fimbriam viri Iudæi, dicentes: Ibimus vobiscum: audivimus enim quoniam Deus vobiscum est.

PARS TERTIA

Exsecutio salutis, 9, 1—14, 21

I. Acta et fata boni pastoris, 9, 1—11, 17

1. Gregem pascit, 9, 1—10, 12

9 ¹ Onus verbi Domini in terra Hadrach, et Damasci requiei eius: quia Domini est oculus hominis, et omnium tribuum Israel.

² Emath quoque in terminis eius, et Tyrus, et Sidon: assumpserunt quippe sibi sapientiam valde.

³ Et ædificavit Tyrus munitionem suam, et coercervavit argentum quasi humum, et aurum ut lutum platearum.

⁴ Ecce Dominus possidebit eam, et percutiet in mari fortitudinem eius, et hæc igni devorabitur.

Ieiunia
volunta-
ria autem
in gau-
dium et
lætitiã
converti

Dominus
vicinos
hostes
Israel
percutiet

5 Videbit Ascalon, et timebit: et Gaza, et dolebit nimis: et Accaron, quoniam confusa est spes eius: et peribit rex de Gaza, et Ascalon non habitabitur.

6 Et sedebit separator in Azoto, et disperdam superbiam Philisthinorum.

7 Et auferam sanguinem eius de ore eius, et abominationes eius de medio dentium eius, et relinquetur etiam ipse Deo nostro, et erit quasi dux in Iuda, et Accaron quasi Iebusæus.

8 Et circumdabo domum meam ex his, qui militant mihi euntes et revertentes, et non transibit super eos ultra exactor: quia nunc vidi in oculis meis.

9 Exsulta satis filia Sion, iubila filia Ierusalem; ECCE REX TUUS veniet tibi iustus, et salvator:

ipse pauper, et ascendens super asinam, et super pullum filium asinæ.

10 Et disperdam quadrigam ex Ephraim, et equum de Ierusalem, et dissipabitur arcus belli: et loquetur pacem gentibus,

et potestas eius a mari usque ad mare, et a fluminibus usque ad fines terræ.

11 Tu quoque in sanguine testamenti tui emisisti vinctos tuos de lacu, in quo non est aqua.

12 Convertimini ad munitionem vincti spei, hodie quoque annuntians duplicia reddam tibi.

13 Quoniam extendi mihi Iudam quasi arcum, implevi Ephraim:

et suscitabo filios tuos Sion super filios tuos Græcia: et ponam te quasi gladium fortium.

14 Et Dominus Deus super eos videbitur, et exhibit ut fulgur, iaculum eius:

(9) Is 62, 11; Mt 21, 5.

Salvator
super
pullum
asinæ ad
Sion ve-
niet

ubi re-
ducti fel-
ices
erunt

- et Dominus Deus in tuba canet, et vadet in turbine austri.
- 15 Dominus exercituum proteget eos: et devorabunt, et subiciant lapidibus fundæ: et bibentes inebriabuntur quasi a vino, et replebuntur ut phialæ, et quasi cornua altaris.
- 16 Et salvabit eos Dominus Deus eorum in die illa, ut gregem populi sui: quia lapidēs sancti elevabuntur super terram eius.
- 17 Quid enim bonum eius est, et quid pulchrum eius, nisi frumentum electorum, et vinum germigans virgines?
- 10 ¹ Petite a Domino pluviam in tempore serotino, et Dominus faciet nives, et pluviam imbris dabit eis, singulis herbam in agro.
- ² Quia simulacra locuta sunt inutile, et divini viderunt mendacium, et somniores locuti sunt frustra: vane consolabantur: idcirco abducti sunt quasi grex: affligentur, quia non est eis pastor.
- ³ Super pastores iratus est furor meus, et super hircos visitabo: quia visitavit Dominus exercituum gregem suum, domum Iuda, et posuit eos quasi equum gloriæ suæ in bello.
- ⁴ Ex ipso angulus, ex ipso paxillus, ex ipso arcus proclii, ex ipso egredietur omnis exactor simul.
- ⁵ Et erunt quasi fortes conculcantes lutum viarum in proclio: et bellabunt, quia Dominus cum eis: et confundentur ascensores equorum.
- ⁶ Et confortabo domum Iuda, et domum Ioseph salvabo: et convertam eos, quia miserebor eorum: et erunt sicut fuerunt quando non proieceram eos:

ducit
desper-
num con-
fessari

salutem
a Deo pe-
tendam

gregi suo
pastor
bonus
largietur

deus grex
pau pe-
sunt non
con

ego enim Dominus Deus eorum, et exaudiam eos.

7 Et erunt quasi fortes Ephraim, et lætabitur cor eorum quasi a vino:

et filii eorum videbunt, et lætabuntur, et exultabit cor eorum in Domino.

8 Sibilabo eis, et congregabo illos, quia redemi eos: et multiplicabo eos sicut ante fuerant multiplicati.

9 Et seminabo eos in populis, et de longe recordabuntur mei: et vivent cum filiis suis, et revertentur.

10 Et reducam eos de terra Ægypti, et de Assyriis congregabo eos, et ad terram Galaad et Libani adducam eos, et non inuenietur eis locus:

11 et transibit in maris freto, et percutiet in mari fluctus, et confundentur omnia profunda fluminis, et humiliabitur superbia Assur, et sceptrum Ægypti recedet.

12 Confortabo eos in Domino, et in nomine eius ambulabunt, dicit Dominus.

2. A grege abicitur, 11, 1—17

11¹ Aperi Libane portas tuas, et comedat ignis cedros tuas.

2 Ulula abies, quia cecidit cedrus, quoniam magnifici vastati sunt: ululate quercus Baſan, quoniam succisus est saltus munitus.

3 Vox ululatus pastorum, quia vastata est magnificentia eorum: vox rugitus leonum, quoniam vastata est superbia Iordanis.

4 Hæc dicit Dominus Deus meus: Pasce pecora occisionis, quæ qui possederant, occidebant, et non dolebant, et vendebant ea, dicentes: Benedictus Dominus, divites facti sumus: et pastores eo-

quem
disper-
sum con-
gregabit

Terra va-
stabitur

quia grex
bono pa-
storis non
obædit

rum non parcebant eis. ⁶ Et ego non parcam ultra super habitantes terram, dicit Dominus: ecce ego tradam homines, unumquemque in manu proximi sui, et in manu regis sui: et concident terram, et non eruam de manu eorum. ⁷ Et pascam pecus occisionis propter hoc, o pauperes gregis: et assumpsi mihi duas virgas, unam vocavi Decorem, et alteram vocavi Funiculum: et pavi gregem. ⁸ Et succidi tres pastores in mense uno, et contracta est anima mea in eis: siquidem et anima eorum variavit in me. ⁹ Et dixi: Non pascam vos: quod moritur, moriatur: et quod succiditur, succidatur: et reliqui devorent unusquisque carnem proximi sui. ¹⁰ Et tuli virgam meam, quæ vocabatur Decus, et abscidi eam ut irritum facerem fœdus meum, quod percussi cum omnibus populis. ¹¹ Et in irritum deductum est in die illa: et cognoverunt sic pauperes gregis, qui custodiunt mihi, quia verbum Domini est.

¹² Et dixi ad eos: Si bonum est in oculis vestris, afferte mercedem meam: et si non, quiescite. Et appenderunt mercedem meam triginta argenteos. ¹³ Et dixit Dominus ad me: Proiice illud ad statuarium, decorum pretium, quo appretiatum sum ab eis. Et tuli triginta argenteos: et proieci illos in domum Domini ad statuarium. ¹⁴ Et præcidi virgam meam secundam, quæ appellabatur Funiculus, ut dissolverem germanitatem inter Iudam, et Israel.

¹⁵ Et dixit Dominus ad me: Adhuc sume tibi vasa pastoris stulti. ¹⁶ Quia ecce ego suscitabo pastorem in terra, qui derelicta non visitabit, dispersum non quæret, et contritum non sanabit, et id quod stat non enutriet, et carnes pinguium comedet, et unguas eorum dissolvit. ¹⁷ O pastor, et idolum, derelinquens gregem: gladius super brachium eius, et super oculum dextrum eius: brachium eius ariditate siccabitur, et oculus dexter eius tenebrens obscurabitur.

grex bonum pastorem cum irrisione abiciens

malo pastori traditur

II. Fata et acta gregis, 12, 1—14, 21

1. Culpam suam agnosceus purgabitur, 12, 1—13, 9

A genti-
bus op-
pugnatus

12 ¹ Onus verbi Domini super Israel. Dicit Dominus extendens cælum, et fundans terram, et fingens spiritum hominis in eo: ² Ecce ego ponam Ierusalem superliminare crapulæ omnibus populis in circuitu: sed et Iuda erit in obsidione contra Ierusalem. ³ Et erit: In die illa ponam Ierusalem lapidem oneris cunctis populis: omnes, qui levabunt eam, concisione lacrabuntur: et colligentur adversus eam omnia regna terræ. ⁴ In die illa, dicit Dominus, percutiam omnem equum in stuporem, et ascensorem eius in amentiam: et super domum Iuda aperiam oculos meos, et omnem equum populorum percutiam cæcitate.

sed a
Domino
protectus

⁵ Et dicent duces Iuda in corde suo: Confortentur mihi habitatores Ierusalem in Domino exercituum Deo eorum. ⁶ In die illa ponam duces Iuda sicut caminum ignis in lignis, et sicut faciem ignis in sæno: et devorabunt ad dexteram, et ad sinistram omnes populos in circuitu: et habitabitur Ierusalem rursus in loco suo in Ierusalem. ⁷ Et salvabit Dominus tabernacula Iuda, sicut in principio: ut non magnifice gloriatur domus David, et gloria habitantium Ierusalem contra Iudam. ⁸ In die illa proteget Dominus habitatores Ierusalem, et erit qui offenderit ex eis in die illa, quasi David: et domus David quasi Dei, sicut angelus Domini in conspectu eorum.

od tate
aq min
rener
mri nro
da tate
amli

olam
itazq
pastorem
confixum
planget

⁹ Et erit in die illa: quæram contere omnes gentes, quæ veniunt contra Ierusalem. ¹⁰ Et effundam super domum David, et super habitatores Ierusalem spiritum gratiæ, et precum: et aspicient ad me, quem confixerunt: et plangent eum planctu quasi super unigenitum, et dolebunt super eum, ut doleri solet in morte primogeniti. ¹¹ In die illa magnus erit planctus in Ierusalem, sicut planctus Adadremmon in campo Mageddon. ¹² Et planget

(10) Io 19, 37. — (11) 2 Par 35, 22.

terra: familiæ et familiæ seorsum: familiæ domus David seorsum, et mulieres eorum seorsum: ¹³ familiæ domus Nathan seorsum, et mulieres eorum seorsum: familiæ domus Levi seorsum, et mulieres eorum seorsum: familiæ Semei seorsum, et mulieres eorum seorsum. ¹⁴ Omnes familiæ reliquæ, familiæ et familiæ seorsum, et mulieres eorum seorsum.

13 ¹ In die illa erit fons patens domui David, et habitantibus Ierusalem in ablutionem peccatoris, et menstruatæ. ² Et erit in die illa, dicit Dominus exercituum: Disperdam nomina idolorum de terra, et non memorabuñtur ultra: et pseudo-prophetas, et spiritum immundum auferam de terra. ³ Et erit, cum prophetaverit quispiam ultra, dicent ei pater eius, et mater eius, qui genuerunt eum: Non vives: quia mendacium locutus es in nomine Domini; et configent eum pater eius, et mater eius, genitores eius; cum prophetaverit. ⁴ Et erit: In die illa confundentur prophetæ, unusquisque ex visione sua cum prophetaverit: nec operientur pallio saccino, ut mentiantur: ⁵ sed dicet: Non sum propheta, homo agricola ego sum: quoniam Adam exemplum meum ab adolescentia mea. ⁶ Et dicitur ei: Quid sunt plagæ istæ in medio manuum tuarum? Et dicet: His plagatus sum in domo eorum, qui diligebant me.

⁷ Framea suscitare super pastorem meum, et super virum cobærentem mihi, dicit Dominus exercituum: percute pastorem, et dispergentur oves: et convertam manum meam ad parvulos. ⁸ Et erunt in omni terra, dicit Dominus: partes duæ in ea dispergentur, et deficient: et tertia pars relinquetur in ea. ⁹ Et ducam tertiam partem per ignem, et uram eos sicut uritur argentum: et probabo eos sicut probatur aurum. Ipse vocabit nomen meum, et ego exaudiam eum. Dicam: Populus meus es; et ipse dicet: Dominus Deus meus.

aqua
abluetur

et igne
probabitur

(2) Ez 30, 13. — (7) Mt 26, 31; Mc 14, 27. (C)

2. Securus et sanctus erit, 14, 1—21

Contra
hostes
Ierusa-
lem

Dominus
præliabi-
tur

rex super
omnem
terram

regi
idolorum

hostes
Ierusa-
lem per-
cutiet

14 ¹ Ecce venient dies Domini, et dividentur spolia tua in medio tui. ² Et congregabo omnes gentes ad Ierusalem in prælium, et capietur civitas, et vastabuntur domus, et mulieres violabuntur: et egredietur media pars civitatis in captivitatem, et reliquum populi non auferetur ex urbe.

³ Et egredietur Dominus, et præliabitur contra gentes illas, sicut præliatus est in die certaminis. ⁴ Et stabunt pedes eius in die illa super montem Olivarum, qui est contra Ierusalem ad orientem: et scindetur mons Olivarum ex media parte sui ad orientem, et ad occidentem prærupto grandi valde, et separabitur medium montis ad aquilonem, et medium eius ad meridiem. ⁵ Et fugietis ad vallem montium eorum, quoniam coniungetur vallis montium usque ad proximum: et fugietis sicut fugistis a facie terræmotus in diebus Ozîæ regis Iuda: et veniet Dominus Deus meus, omnesque sancti cum eo. ⁶ Et erit in die illa: Non erit lux, sed frigus et gelu. ⁷ Et erit dies una, quæ nota est Domino, non dies neque nox: et in tempore vesperæ erit lux.

⁸ Et erit in die illa: Exibunt aquæ vivæ de Ierusalem: medium earum ad mare orientale, et medium earum ad mare novissimum: in æstate et in hieme erunt. ⁹ Et erit Dominus Rex super omnem terram: in die illa erit Dominus unus, et erit nomen eius unum. ¹⁰ Et revertetur omnis terra usque ad desertum, de colle Remmon ad austrum Ierusalem: et exaltabitur, et habitabit in loco suo a porta Benjamin usque ad locum portæ prioris, et usque ad portam angulorum: et a turre Hanneel usque ad torcularia regis. ¹¹ Et habitabunt in ea, et anathema non erit amplius: sed sedebit Ierusalem secura.

¹² Et hæc erit plaga, qua percutiet Dominus omnes gentes, quæ pugnaverunt adversus Ierusalem: Tabescet caro uniuscuiusque stantis super pedes

(5) Am 1, 1.

suos, et oculi eius contabescunt in foraminibus suis, et lingua eorum contabescet in ore suo. ¹³ In die illa erit tumultus Domini magnus in eis: et apprehendet vir manum proximi sui, et conseretur manus eius super manum proximi sui. ¹⁴ Sed et Iudas pugnabit adversus Ierusalem: et congregabuntur divitiæ omnium gentium in circuitu, aurum, et argentum, et vestes multæ satis. ¹⁵ Et sic erit ruina equi, et muli, et cameli, et asini, et omnium iumentorum, quæ fuerint in castris illis, sicut ruina hæc.

¹⁶ Et omnes, qui reliqui fuerint de universis gentibus, quæ venerunt contra Ierusalem, ascendent ab anno in annum, ut adorent Regem, Dominum exercituum, et celebrent festivitatem tabernaculorum. ¹⁷ Et erit: Qui non ascenderit de familiis terræ ad Ierusalem, ut adoret Regem, Dominum exercituum, non erit super eos imber. ¹⁸ Quod et si familia Ægypti non ascenderit, et non venerit: nec super eos erit, sed erit ruina, qua percutiet Dominus omnes gentes, quæ non ascenderint ad celebrandam festivitatem tabernaculorum. ¹⁹ Hoc erit peccatum Ægypti, et hoc peccatum omnium gentium, quæ non ascenderint ad celebrandam festivitatem tabernaculorum.

²⁰ In die illa erit quod super frenum equi est, sanctum Domino: et erunt lebetes in domo Domini quasi phialæ coram altari. ²¹ Et erit omnis lebes in Ierusalem, et in Iuda sanctificatus Domino exercituum: et venient omnes immolantes, et sument ex eis, et coquent in eis: et non erit mercator ultra in domo Domini exercituum in die illo.

et gentes
non
conver-
sas pu-
niet

grex
sanctus
erit

PROPHETIA MALACHIÆ

Exordium, 1, 1—5

Titulus
libri

Iacob
magis
dilectus
a Domino
quam
Esau

1 ¹ Onus verbi Domini ad Israel in manu Malachiæ.

² Dilexi vos, dicit Dominus, et dixistis: In quo dilexistis nos? Nonne frater erat Esau Iacob, dicit Dominus, et dilexi Iacob, ³ Esau autem odio habui? et posui montes eius in solitudinem, et hereditatem eius in dracones deserti. ⁴ Quod si dixerit Idumæa: destructi sumus, sed revertentes ædificabimus quæ destructa sunt: Hæc dicit Dominus exercituum: Isti ædificabunt, et ego destruiam: et vocabuntur termini impietatis, et populus, cui iratus est Dominus usque in æternum. ⁵ Et oculi vestri videbunt: et vos dicetis: Magnificetur Dominus super terminum Israel.

I. Peccata populi Israel, 1, 6—2, 16

1. Peccata sacerdotum, 1, 6—2, 9

Immunda
offerunt

⁶ Filius honorat patrem, et servus dominum suum: si ergo Pater ego sum, ubi est honor meus? et si Dominus ego sum, ubi est timor meus? dicit Dominus exercituum ad vos, o sacerdotes, qui despicitis nomen meum, et dixistis: In quo despicimus nomen tuum? ⁷ Offeritis super altare meum panem pollutum, et dicitis: In quo polluimus te? In eo quod dicitis: Mensa Domini despecta est. ⁸ Si offeratis cæcum ad immolandum, nonne ma-

(2) Rom 9, 13.

lum est? et si offeratis claudum, et languidum, nonne malum est? offer illud duci tuo, si placuerit ei, aut si susceperit faciem tuam, dicit Dominus exercituum. ⁹ Et nunc deprecamini vultum Dei ut misereatur vestri (de manu enim vestra factum est hoc) si quomodo suscipiat facies vestras, dicit Dominus exercituum.

¹⁰ Quis est in vobis, qui claudat ostia, et incendat altare meum gratuito? non est mihi voluntas in vobis, dicit Dominus exercituum: et munus non suscipiam de manu vestra. ¹¹ Ab ortu enim solis usque ad occasum, magnum est nomen meum in gentibus, et in omni loco sacrificatur, et offertur nomini meo oblatio munda: quia magnum est nomen meum in gentibus, dicit Dominus exercituum.

¹² Et vos polluistis illud in eo, quod dicitis: Mensa Domini contaminata est: et quod superponitur, contemptibile est cum igne, qui illud devorat. ¹³ Et dixistis: Ecce de labore, et exsufflastis illud, dicit Dominus exercituum, et intulistis de rapinis claudum, et languidum, et intulistis munus: numquid suscipiam illud de manu vestra? dicit Dominus. ¹⁴ Maledictus dolosus, qui habet in grege suo masculum, et votum faciens immolat debile Domino: quia Rex magnus ego, dicit Dominus exercituum, et nomen meum horribile in gentibus.

2 ¹ Et nunc ad vos mandatum hoc, o sacerdotes. ² Si nolueritis audire, et si nolueritis ponere super cor ut detis gloriam nomini meo, ait Dominus exercituum: mittam in vos egestatem, et maledicam benedictionibus vestris, et maledicam illis: quoniam non posuistis super cor. ³ Ecce ego proiciam vobis brachium, et dispergam super vultum vestrum stercus sollempnitatum vestrarum, et assumet vos secum.

⁴ Et scietis quia misi ad vos mandatum istud, ut esset pactum meum cum Levi, dicit Dominus exercituum. ⁵ Pactum meum fuit cum eo vitæ et pacis: et dedi ei timorem, et timuit me, et a facie

Dominus vero oblationem mundam vult

magnum nomen Domini polluunt

idcirco castigabuntur

exemplum veri sacerdotis non sequuntur

(11) Ps 112, 3. — (2) Lv 26, 14; Dt 28, 15.

nominis mel pavebat. ⁶ Lex veritatis fuit in ore eius, et iniquitas non est inventa in labiis eius: in pace, et in æquitate ambulavit mecum, et multos avertit ab iniquitate. ⁷ Labia enim sacerdotis custodient scientiam, et legem requirent ex ore eius: quia angelus Domini exercituum est. ⁸ Vos autem recessistis de via, et scandalizastis plurimos in lege: irritum fecistis pactum Levi, dicit Dominus exercituum.

ideo
contem-
nuntur

⁹ Propter quod et ego dedi vos contemptibiles, et humiles omnibus populis, sicut non servastis vias meas, et accepistis faciem in lege.

2. Peccata populi, 2, 10—16

Perfidi
sunt

¹⁰ Numquid non pater unus omnium nostrum? numquid non Deus unus creavit nos? quare ergo despicit unusquisque nostrum fratrem suum, violans pactum patrum nostrorum?

alienas
ducunt

¹¹ Transgressus est Iuda, et abominatio facta est in Israel, et in Ierusalem: quia contaminavit Iudas sanctificationem Domini, quam dilexit, et habuit filiam dei alieni. ¹² Disperdet Dominus virum, qui fecerit hoc, magistrum, et discipulum de tabernaculis Iacob, et offerentem munus Domino exercituum.

uxorem
puberta-
tis dimit-
tunt

¹³ Et hoc rursum fecistis, operiebatis lacrimis altare Domini, fletu, et mugitu, ita ut non respiciam ultra ad sacrificium, nec accipiam placabile quid de manu vestra. ¹⁴ Et dixistis: Quam ob causam? quia Dominus testificatus est inter te, et uxorem pubertatis tuæ, quam tu despexisti: et hæc particeps tua, et uxor fœderis tui. ¹⁵ Nonne unus fecit, et residuum spiritus eius est? Et quid unus quærit, nisi semen Dei? Custodite ergo spiritum vestrum, et uxorem adolescentiæ tuæ noli despiciere. ¹⁶ Cum odio habueris, dimitte, dicit Dominus Deus Israel: operiet autem iniquitas vestimentum eius, dicit Dominus exercituum: custodite spiritum vestrum, et nolite despiciere.

(10) Mt 23, 9; Eph 4, 6.

II. Iudicium Domini, 2, 17—4, 3**1. In priore adventu Messiae, 2, 17—3, 6**

¹⁷ Laborare fecistis Dominum in sermonibus vestris: et dixistis: In quo eum fecimus laborare? In eo quod dicitis: Omnis qui facit malum, bonus est in conspectu Domini, et tales ei placent: aut certe ubi est Deus iudicii?

3 ¹ Ecce ego mitto angelum meum, et praeparabit viam ante faciem meam. Et statim veniet ad templum suum Dominator, quem vos quaeritis, et angelus testamenti, quem vos vultis. Ecce venit, dicit Dominus exercituum: ² et quis poterit cogitare diem adventus eius, et quis stabit ad videndum eum? Ipse enim quasi ignis conflans, et quasi herba fullonum:

³ et sedebit conflans, et emundans argentum, et purgabit filios Levi, et colabit eos quasi aurum, et quasi argentum; et erunt Domino offerentes sacrificia in iustitia. ⁴ Et placebit Domino sacrificium Iuda, et Ierusalem sicut dies saeculi, et sicut anni antiqui.

⁵ Et accedam ad vos in iudicio, et ero testis velle malis, et adulteris, et periuris, et qui calumniantur mercedem mercennarii, viduas, et pupillos, et opprimunt peregrinum, nec timuerunt me, dicit Dominus exercituum. ⁶ Ego enim Dominus, et non mutor: et vos filii Iacob non estis consumpti.

2. In praesenti tempore, 3, 7—12

⁷ A diebus enim patrum vestrorum recessistis a legitimis meis, et non custodistis. Revertimini ad me, et revertar ad vos, dicit Dominus exercituum. Et dixistis: In quo revertemur? ⁸ Si affiget homo Deum, quia vos configitis me? Et dixistis: In quo configimus te? In decimis, et in primitiis. ⁹ Et

(1) Mt 11, 10; Mc 1, 2; Lc 1, 17; 7, 27. —
(7) Zach 1, 3.

Blasphemantibus

adventus
Messiae
nuntiatur

qui filios
Levi pur-
gabit

et reli-
quos iudi-
cabii

Deum
oblationi-
bus de-
fraudan-
tes penu-
ria mal-
dicuntur

in penuria vos maledicti estis, et me vos configitis gens tota.

omnem
decimam
inferen-
tes abun-
dantia be-
nedicen-
tur

¹⁰ Inferte omnem decimam in horreum, et sit cibus in domo mea, et probate me super hoc, dicit Dominus: si non aperuero vobis cataractas cæli, et effudero vobis benedictionem usque ad abundantiam, ¹¹ et increpabo pro vobis devorantem, et non corrumpet fructum terræ vestræ: nec erit sterilis vinea in agro, dicit Dominus exercituum. ¹² Et beatos vos dicent omnes gentes: eritis enim vos terra desiderabilis, dicit Dominus exercituum.

3. In altero adventu Messia, 3, 13—4, 3

Impio-
rum et
iustorum
sortes di-
verse

¹³ Invaluerunt super me verba vestra, dicit Dominus. ¹⁴ Et dixistis: Quid locuti sumus contra te? Dixistis: Vanus est, qui servit Deo: et quod emolumentum quia custodivimus præcepta eius, et quia ambulavimus tristes coram Domino exercituum? ¹⁵ ergo nunc beatos dicimus arrogantes: siquidem ædificati sunt facientes impietatem, et taverunt Deum, et salvi facti sunt. ¹⁶ Tunc locuti sunt timentes Dominum, unusquisque cum proximo suo: Et attendit Dominus, et audivit: et scriptus est liber monumenti coram eo timentibus Dominum, et cogitantibus nomen eius. ¹⁷ Et erunt mihi, ait Dominus exercituum, in die, qua ego facio, in peculium: et parcam eis, sicut parcat vir filio suo servienti sibi. ¹⁸ Et convertemini, et videbitis quid sit inter iustum, et impium: et inter servientem Deo, et non servientem ei.

in die
iudicii

4 ¹ Ecce enim dies veniet succensa quasi caminus: et erunt omnes superbi, et omnes facientes impietatem stipula: et inflammabit eos dies veniens, dicit Dominus exercituum, quæ non derelinquet eis radicem, et germem. ² Et orietur vobis timentibus nomen meum Sol iustitiæ, et sanitas in pennis eius: et egrediemini, et salietis sicut vituli de armento. ³ Et calcabitis impios, cum fue-

(14) Iob 21, 15. — (2) Lc 1, 78.

rint cinis sub planta pedum vestrorum in die, qua ego facio, dicit Dominus exercituum.

Epilogus, 4, 4—6

⁴ Mementote legis Moysi servi mei, quam mandavi ei in Horeb ad omnem Israel præcepta, et iudicia.

⁵ Ecce ego mittam vobis Eliam prophetam, antequam veniat dies Domini magnus, et horribilis.

⁶ Et convertet cor patrum ad filios, et cor filiorum ad patres eorum: ne forte veniam, et percutiam terram anathemate.

(4) Ex 20; Dt 4, 5, 6. — (5) Mt 17, 10; Mc 9, 10; Lc 1, 17.

Lex
Moysi ob-
servetur

Elias an-
te diem
iudicii ve-
niet

LIBER PRIMUS MACHABÆORUM

Prolegomena, 1, 1—10

Alexander victoribus illustris

1 Et factum est, postquam percussit Alexander Philippi Macedo, qui primus regnavit in Græcia, egressus de terra Cethim, Darium regem Persarum, et Medorum: **2** constituit proelia multa, et obtinuit omnium munitiones, et interfecit reges terræ, **3** et pertransiit usque ad fines terræ: et accepit spolia multitudinis gentium: et siluit terra in conspectu eius. **4** Et congregavit virtutem, et exercitum fortem nimis: et exaltatum est, et elevatum cor eius: **5** et obtinuit regiones gentium, et tyrannos: et facti sunt illi in tributum.

iuvenis moritur

6 Et post hæc decidit in lectum, et cognovit quia moreretur. **7** Et vocavit pueros suos nobiles, qui secum erant nutriti a iuventute: et divisit illis regnum suum, cum adhuc viveret. **8** Et regnavit Alexander annis duodecim, et mortuus est.

successores eius

9 Et obtinuerunt pueri eius regnum, unusquisque in loco suo: **10** et imposuerunt omnes sibi diademata post mortem eius, et filii eorum post eos annis multis, et multiplicata sunt mala in terra.

PARS PRIMA

Epiphanes et Mathathias, 1, 11—2, 70

I. Antiochus IV. Epiphanes Iudæos persequens, 1, 11—67

1. Impiis Iudæis favet, 1, 11—16

Patri succedens

11 Et exiit ex eis radix peccatrix, Antiochus illustris, filius Antiochi regis, qui fuerat Romæ

obses: et regnavit in anno centesimo trigesimo septimo regni Græcorum.

¹² In diebus illis exierunt ex Israel filii iniqui, et suaserunt multis, dicentes: Eamus, et disponamus testamentum cum gentibus, quæ circa nos sunt: quia ex quo recessimus ab eis, invenerunt nos multa mala. ¹³ Et bonus visus est sermo in oculis eorum. ¹⁴ Et destinaverunt aliqui de populo, et abierunt ad regem: et dedit illis potestatem ut facerent iustitiam gentium.

¹⁵ Et ædificaverunt gymnasium in Ierosolymis secundum leges Nationum: ¹⁶ et fecerunt sibi præputia, et recesserunt a testamento sancto, et iuncti sunt Nationibus, et venundati sunt ut facerent malum.

2. Ierusalem bis percutit, 1, 17—42

¹⁷ Et paratum est regnum in conspectu Antiochi, et cepit regnare in terra Ægypti ut regnaret super duo regna. ¹⁸ Et intravit in Ægyptum in multitudine gravi, in curribus, et elephantis, et equibus, et copiosa navium multitudine: ¹⁹ et constituit bellum adversus Ptolemæum regem Ægypti, et veritus est Ptolemæus a facie eius, et fugit, et ceciderunt vulnerati multi. ²⁰ Et comprehendit civitates munitas in terra Ægypti: et accepit spolia terræ Ægypti.

²¹ Et convertit Antiochus, postquam percussit Ægyptum in centesimo et quadragesimo tertio anno: et ascendit ad Israel; ²² et ascendit Ierosolymam in multitudine gravi. ²³ Et intravit in sanctificationem cum superbia, et accepit altare aureum, et candelabrum luminis, et universa vasa eius, et mensam propositionis, et libatoria, et phialas, et mortariola aurea, et velum, et coronas, et ornamentum aureum, quod in facie templi erat: et comminuit omnia. ²⁴ Et accepit argentum, et aurum, et vasa concupiscibilia: et accepit thesauros occultos, quos invenit: et sublati omnibus abiit in terram suam.

Iudæis iustitiam gentium concedit

qui Ierusalem profanant

Ægypto percussa

templum despoliat

homines
cædit

25 Et fecit cædem hominum, et locutus est in superbia magna.

in archa
tribus
multas
tibetaco

26 Et factus est planctus magnus in Israel, et in omni loco eorum: 27 et ingemuerunt principes, et seniores:

virgines, et iuvenes infirmati sunt: et speciositas mulierum immutata est.

28 Omnis maritus sumpsit lamentum: et quæ sedebant in thoro maritali, lugebant:

29 et commota est terra super habitantes in ea, et universa domus Iacob induit confusionem.

per prin-
cipem Ite-
rum civi-
tatem
percutit

30 Et post duos annos dierum misit rex principem tributorum in civitates Iuda, et venit Ierusalem cum turba magna. 31 Et locutus est ad eos verba pacifica in dolo: et crediderunt ei. 32 Et irruit super civitatem repente, et percussit eam plaga magna, et perdidit populum multum ex Israel.

33 Et accepit spolia civitatis: et succendit eam igni, et destruxit domos eius, et muros eius in circuitu:

34 et captivas duxerunt mulieres: et natos, et pecora possederunt.

in arce
præsidi-
um relin-
quit

35 Et ædificaverunt civitatem David muro magno, et firmo, et turribus firmis, et facta est illis in arcem: 36 et posuerunt illic gentem peccatricem viros iniquos, et convaluerunt in ea; et posuerunt arma, et escas, et congregaverunt spolia Ierusalem: 37 et reposuerunt illic: et facti sunt in laqueum magnum.

38 Et factum est hoc ad insidias sanctificationi, et in diabolum malum in Israel:

39 et effuderunt sanguinem innocentem per circuitum sanctificationis, et contaminaverunt sanctificationem.

40 Et fugerunt habitatores Ierusalem propter eos, et facta est habitatio exterorum,

et facta est externa semini suo, et nati eius reliquerunt eam.

41 Sanctificatio eius desolata est sicut solitudo, dies festi eius conversi sunt in luctum,

(41) Tob 2, 6; Am 8, 10.

sabbata eius in opprobrium, honores eius in nihilum.

42 Secundum gloriam eius multiplicata est ignominia eius: et sublimitas eius conversa est in luctum.

3. Indæls leges gentium imponit, proprias interdicit, 1, 43—67

43 Et scripsit rex Antiochus omni regno suo ut esset omnis populus, unus: et relinqueret unusquisque legem suam. 44 Et consenserunt omnes gentes secundum verbum regis Antiochi: 45 et multi ex Israël consenserunt servituti eius, et sacrificaverunt idolis, et coinquinaverunt sabbatum.

46 Et misit rex libros per manus nuntiorum in Ierusalem, et in omnes civitates Iuda: ut sequerentur leges gentium terræ, 47 et prohiberent holocausta, et sacrificia, et placationes fieri in templo Dei, 48 et prohiberent celebrari sabbatum, et dies sollemnes: 49 et iussit coinquinari sancta, et sanctum populum Israël. 50 Et iussit ædificari aras, et templa, et idola, et immolari carnes suillas, et pecora communia, 51 et relinquere filios suos incircumcisos, et coinquinari animas eorum in omnibus immundis, et abominationibus, ita ut obliviscerentur legem, et immutarent omnes iustificationes Dei. 52 Et quicumque non fecissent secundum verbum regis Antiochi, morerentur.

53 Secundum omnia verba hæc scripsit omni regno suo: et præposuit principes populo, qui hæc fieri cogerent. 54 Et iusserunt civitatibus Iuda sacrificare. 55 Et congregati sunt multi de populo ad eos, qui dereliquerant legem Domini: et fecerunt mala super terram: 56 et effugaverunt populum Israël in abditis, et in absconditis fugitivorum locis.

57 Die quintadecima mensis Casleu, quinto et quadragesimo et centesimo anno ædificavit rex Antiochus abominandum idolum desolationis super altare Dei, et per universas civitates Iuda in circuitu ædificaverunt aras: 58 et ante ianuas domo-

Decretum generale promulgat

leges Iudæorum immutat

præpositos constituit

templum contaminat et libros sacros comburit

rum, et in plateis incendebant thura, et sacrificabant: ⁵⁹ et libros legis Dei combusserunt igni, scindentes eos: ⁶⁰ et apud quemcumque inveniebantur libri testamenti Domini, et quicumque observabat legem Domini, secundum edictum regis trucidabant eum. ⁶¹ In virtute sua faciebant hæc populo Israel, qui inveniebatur in omni mense et mense in civitatibus. ⁶² Et quinta et vigesima die mensis sacrificabant super aram, quæ erat contra altare.

**inobedi-
entes
interfici**

⁶³ Et mulieres, quæ circumcidebant filios suos, trucidabantur secundum iussum regis Antiochi. ⁶⁴ et suspendebant pueros a cervicibus per universas domos eorum: et eos, qui circumciderant illos, trucidabant. ⁶⁵ Et multi de populo Israel defecerunt apud se, ut non manducarent immunda: et elegerunt magis mori, quam cibis coinquinari immundis: ⁶⁶ et noluerunt infringere legem Dei sanctam, et trucidati sunt: ⁶⁷ et facta est ira magna super populum valde.

II. Mathathias sacerdos æmulator legis existens, 2, 1—70

1. Legem zelat vivens, 2, 1—48

**In Modin
cum filiis
habitat**

2 ¹ In diebus illis surrexit Mathathias filius Ioannis, filii Simeonis, sacerdos ex filiis Ioarib ab Ierusalem, et consedit in monte Modin: ² et habebat filios quinque, Ioannem, qui cognominabatur Gaddis: ³ et Simonem, qui cognominabatur Thasi: ⁴ et Iudam, qui vocabatur Machabæus: ⁵ et Eleazarum, qui cognominabatur Abaron: et Ionathan, qui cognominabatur Apphus. ⁶ Hi viderunt mala, quæ fiebant in populo Iuda, et in Ierusalem.

**mala populi
plangit**

⁷ Et dixit Mathathias:
Væ mihi, ut quid natus sum videre contritionem populi mei, et contritionem civitatis sanctæ, et sedere illic,
cum datur in manibus inimicorum? ⁸ Sancta in manu extraneorum facta sunt:

templum eius sicut homo ignobilis. ⁹ Vasa gloriæ eius captiva abducta sunt: trucidati sunt senes eius in plateis, et iuvenes eius ceciderunt in gladio inimicorum.

¹⁰ Quæ gens non hereditavit regnum eius, et non obtinuit spolia eius?

¹¹ Omnis compositio eius ablata est. Quæ erat libera, facta est ancilla.

¹² Et ecce sancta nostra, et pulchritudo nostra, et claritas nostra desolata est,

et coinquinaverunt ea gentes. ¹³ Quo ergo nobis adhuc vivere?

¹⁴ Et scidit vestimenta sua Mathathias, et filii eius: et operuerunt se ciliciis, et planxerunt valde.

¹⁵ Et venerunt illuc qui missi erant a rege Antiocho, ut cogerent eos, qui confugerant in civitatem Modin, immolare, et accendere thura, et a lege Dei discedere. ¹⁶ Et multi de populo Israel consentientes accesserunt ad eos: sed Mathathias, et filii eius constanter steterunt. ¹⁷ Et respondentes qui missi erant ab Antiocho, dixerunt Mathathiæ: Princeps et clarissimus, et magnus es in hac civitate, et ornatus filiis, et fratribus; ¹⁸ ergo accede prior, et fac iussum regis, sicut fecerunt omnes gentes, et viri Iuda, et qui remanserunt in Ierusalem: et eris tu, et filii tui inter amicos regis, et amplificatus auro, et argento, et muneribus multis.

¹⁹ Et respondit Mathathias, et dixit magna voce: Et si omnes gentes regi Antiocho obœdiunt, ut discedat unusquisque a servitute legis patrum suorum, et consentiat mandatis eius: ²⁰ ego et filii mei, et fratres mei obœdiemus legi patrum nostrorum. ²¹ Propitius sit nobis Deus: non est nobis utile relinquare legem, et iustitias Dei: ²² non audiemus verba regis Antiochi, nec sacrificabimus transgredientes legis nostræ mandata, ut eamus altera via.

²³ Et ut cessavit loqui verba hæc, accessit quidam Iudæus in omnium oculis sacrificare idolis super aram in civitate Modin, secundum iussum regis: ²⁴ et vidit Mathathias, et doluit, et contre-

cum filiis

viris a rege missis constanter resistit

idololatrias occidit

mucrunt renes eius, et accensus est furor eius secundum iudicium legis, et insiliens trucidavit eum super aram: ²⁵ sed et virum, quem rex Antiochus miserat, qui cogebat immolare, occidit in ipso tempore, et aram destruxit, ²⁶ et zelatus est legem, sicut fecit Phinees Zamri filio Salomi.

²⁷ Et exclamavit Matbathias voce magna in civitate, dicens: Omnis, qui zelum habet legis statuens testamentum, exeat post me. ²⁸ Et fugit ipse, et filii eius in montes, et reliquerunt quæcumque habebant in civitate. ²⁹ Tunc descendere multi quærentes iudicium, et iustitiam, in desertum: ³⁰ et sederunt ibi ipsi, et filii eorum, et mulieres eorum, et pecora eorum: quoniam inundaverunt super eos mala.

³¹ Et renuntiatum est viris regis, et exercitui, qui erat in Ierusalem civitate David quoniam discessissent viri quidam, qui dissipaverunt mandatum regis in loca occulta in deserto, et abiissent post illos multi. ³² Et statim perrexerunt ad eos, et constituerunt adversus eos prælium in die sabbatorum, ³³ et dixerunt ad eos: Resistitis et nunc adhuc? exite, et facite secundum verbum regis Antiochi, et vivetis. ³⁴ Et dixerunt: Non exhibemus, neque faciemus verbum regis, ut polluamus diem sabbatorum. ³⁵ Et concitaverunt adversus eos prælium. ³⁶ Et non responderunt eis, nec lapidem miserunt in eos, nec oppilaverunt loca occulta, ³⁷ dicentes: Moriamur omnes in simplicitate nostra: et testes erunt super nos cælum, et terra, quod iniuste perditis nos. ³⁸ Et intulerunt illis bellum sabbatis: et mortui sunt ipsi, et uxores eorum, et filii eorum, et pecora eorum usque ad mille animas hominum. ³⁹ Et cognovit Mathathias, et amici eius, et luctum habuerunt super eos valde. ⁴⁰ Et dixit vir proximo suo: Si omnes fecerimus sicut fratres nostri fecerunt, et non pugnaverimus adversus gentes pro animabus nostris, et iustificationibus nostris: nunc citius disperdent nos a terra.

(26) Nm 25, 13.

cum suis
in montes
fugit

bellum
sabbati-
num
decernit

110107
-1100 287
110

41 Et cogitaverunt in die illa, dicentes: Omnis homo, quicumque venerit ad nos in bello die sabbatorum, pugnemus adversus eum: et non moriemur omnes, sicut mortui sunt fratres nostri in occultis.

42 Tunc congregata est ad eos synagoga Assidæorum fortis viribus ex Israel, omnis voluntarius in lege: 43 et omnes, qui fugiebant a malis, additi sunt ad eos, et facti sunt illis ad firmamentum. 44 Et collegerunt exercitum, et percusserunt peccatores in ira sua, et viros iniquos in indignatione sua: et ceteri fugerunt ad nationes, ut evaderent. 45 Et circumvit Mathathias, et amici eius, et destruxerunt aras: 46 et circumciderunt pueros incircumcisos quotquot invenerunt in finibus Israel: et in fortitudine. 47 Et persecuti sunt filios superbiæ, et prosperatum est opus in manibus eorum: 48 et obtinuerunt legem de manibus gentium, et de manibus regum: et non dederunt cornu peccatori.

2. Legem zelat moriens, 1, 49—70

49 Et appropinquaverunt dies Mathathiæ moriendi, et dixit filiis suis: Nunc confortata est superbia, et castigatio, et tempus eversionis, et ira indignationis: 50 Nunc ergo, o filii, æmulatores estote legis, et date animas vestras pro testamento patrum vestrorum, 51 et mementote operum patrum, quæ fecerunt in generationibus suis: et accipietis gloriam magnam, et nomen æternum. 52 Abraham nonne in tentatione inventus est fidelis, et reputatum est ei ad iustitiam? 53 Ioseph in tempore angustię suæ custodivit mandatum, et factus est dominus Ægypti. 54 Phinees pater noster, zelando zelum Dei, accepit testamentum sacerdotii æterni. 55 Iesus dum implevit verbum, factus est dux in Israel. 56 Caleb, dum testificatur in ecclesia, accepit hereditatem. 57 David in sua misericordia consecutus est sedem regni in sæcula.

(52) Gn 22, 2. — (53) Gn 41, 40. — (54) Nm 25, 13; Sir 45, 28. — (55) Ios 1, 2. — (56) Nm 14, 6; Ios 14, 14. — (57) 2 Sm 2, 4.

idololatriam impugnat et circumcisionem urget

virtuti 10

Apolloni
Filios exhortationibus exacuit

sebul
xub
zucius

58 Elias, dum zelat zelum legis, receptus est in cælum. 59 Ananias et Azarias et Misael credentes, liberati sunt de flamma. 60 Daniel in sua simplicitate liberatus est de ore leonum. 61 Et ita cogitate per generationem, et generationem: quia omnes qui sperant in eum, non infirmantur. 62 Et a verbis viri peccatoris ne timueritis: quia gloria eius stercus, et vermis est. 63 hodie extollitur, et cras non inuenietur: quia conversus est in terram suam, et cogitatio eius periit. 64 Vos ergo filii confortamini, et viriliter agite in lege: quia in ipsa gloriosi eritis.

et instrui

65 Et ecce Simon frater vester, scio quod vir consilii est: ipsum audite semper, et ipse erit vobis pater. 66 Et Iudas Machabæus fortis viribus a iuventute sua, sit vobis princeps militiæ, et ipseaget bellum populi. 67 Et adducetis ad vos omnes factores legis: et vindicate vindictam populi vestri. 68 Retribuite retributionem gentibus, et intendite in præceptum legis.

eis benedicens
moriur

69 Et benedixit eos, et appositus est ad patres suos. 70 Et defunctus est anno centesimo et quadragesimo sexto: et sepultus est a filiis suis in sepulchris patrum suorum in Modin, et planxerunt eum omnis Israel planctu magno.

PARS SECUNDA

Iudas Machabæus, 3, 1—9, 22

I. Antiocho IV. Epiphane regnante, 3, 1—6, 16

I Apollonium et Seronem vincit, 3, 1—26

Iudas
dux
eximius

3 1 Et surrexit Iudas, qui vocabatur Machabæus filius eius pro eo: 2 et adiuuabant eum omnes fratres eius: et universi, qui se coniunxerant patri eius, et præliabantur prælium Israel cum lætitia.

(58) 2 Rg 2, 11. — (59) Dn 3, 16. — (60) Dn 6, 22.

³ Et dilatavit gloriam populo suo, et induit se lorica sic ut gigas, et succinxit se arma bellica sua in proeliis, et protegebat castra gladio suo.

⁴ Similis factus est leoni in operibus suis, et sicut catulus leonis rugiens in venatione.

⁵ Et persecutus est iniquos perscrutans eos: et qui conturbabant populum suum, eos succendit flammis:

⁶ et repulsi sunt inimici eius præ timore eius, et omnes operarii iniquitatis conturbati sunt: et directa est salus in manu eius.

⁷ Et exacerbat reges multos, et lætificabat iacob in operibus suis, et in saculum memoria eius in benedictione.

⁸ Et perambulavit civitates iuda, et perdidit impios ex eis, et avertit iram ab israel.

⁹ Et nominatus est usque ad novissimum terræ, et congregavit pereuntes.

¹⁰ Et congregavit Apollonius gentes, et a samaria virtutem multam et magnam ad bellandum contra israel. ¹¹ Et cognovit iudas, et exiit obviam illi: et percussit, et occidit illum: et ceciderunt vulnerati multi, et reliqui fugerunt. ¹² Et accepit spolia eorum: et gladium Apollonii abstulit iudas, et erat pugnans in eo omnibus diebus.

¹³ Et audivit Seron princeps exercitus syriæ, quod congregavit iudas congregationem fidelium, et ecclesiam secum, ¹⁴ et ait: Faciam mihi nomen, et glorificabor in regno, et debellabo iudam, et eos, qui cum ipso sunt, qui spernebant verbum regis.

¹⁵ Et præparavit se: et ascenderunt cum eo castra impiorum fortes auxiliarii ut facerent vindictam in filios israel. ¹⁶ Et appropinquaverunt usque ad Bethoron: et exivit iudas obviam illi cum paucis.

¹⁷ Ut autem viderunt exercitum venientem sibi obviam, dixerunt iudæ: Quomodo poterimus pauci pugnare contra multitudinem tantam, et tam fortem, et nos fatigati sumus ieiunio hodie? ¹⁸ Et ait iudas: Facile est concludi multos in manus paucorum: et non est differentia in conspectu Dei cæli

Apolloni-
um occi-
dit illum
multos
vulnerati
multi
et reliqui
fugerunt.

Seronem
Deo con-
fidens
conterit

Et ait iudas:
Facile est
concludi multos
in manus
paucorum.

liberare in multis, et in paucis: ¹⁹ quoniam non in multitudine exercitus victoria belli, sed de cælo fortitudo est. ²⁰ Ipsi veniunt ad nos in multitudine contumaci, et superbia ut disperdant nos, et uxores nostras, et filios nostros, et ut spolient nos: ²¹ nos vero pugnabimus pro animabus nostris, et legibus nostris: ²² et ipse Dominus conteret eos ante faciem nostram: vos autem ne timueritis eos. ²³ Ut cessavit autem loqui, insiluit in eos subito: et contritus est Seron, et exercitus eius in conspectu ipsius: ²⁴ et persecutus est eum in deserto Bethoron usque in campum, et ceciderunt ex eis octingenti viri, reliqui autem fugerunt in terram Philistiim.

²⁵ Et cecidit timor Iudæ, ac fratrum eius, et formido super omnes gentes in circuitu eorum; ²⁶ et pervenit ad regem nomen eius, et de præliis Iudæ narrabant omnes gentes.

2. Epiphanes Iudæos delere vult, 3, 27—37

²⁷ Ut audivit autem rex Antiochus sermones istos, iratus est animo: et misit, et congregavit exercitum universi regni sui, castra fortia valde: ²⁸ et aperuit ærarium suum, et dedit stipendia exercitui in annum: et mandavit illis ut essent parati ad omnia.

²⁹ Et vidit quod defecit pecunia de thesauris suis, et tributa regionis modica propter dissensionem, et plagam, quam fecit in terra, ut tolleret legitima, quæ erant a primis diebus: ³⁰ et timuit ne non haberet ut semel et bis, in sumptus et donaria, quæ dederat ante larga manu: et abundaverat super reges, qui ante eum fuerant. ³¹ Et consternatus erat animo valde, et cogitavit ire in Persidem, et accipere tributa regionum, et congregare argentum multum.

³² Et reliquit Lysiam hominem nobilem de genere regali, super negotia regia, a flumine Euphrate usque ad flumen Egypti: ³³ et ut nutriret Antiochum filium suum, donec rediret. ³⁴ Et tradidit ei medium exercitum, et elephantos: et mandavit

ita ut omnes gentes timerent

Exercitum regni congregat

in Perside tributa exacturus

Lysiam administratorem extinctionem

ei de omnibus, quæ volebat, et de inhabitantibus Iudæam, et Ierusalem: ³⁵ et ut mitteret ad eos exercitum ad conterendam, et extirpandam virtutem Israel, et reliquias Ierusalem, et auferendam memoriam eorum de loco: ³⁶ et ut constitueret habitatores filios alienigenas in omnibus finibus eorum, et sorte distribueret terram eorum.

³⁷ Et rex assumpsit partem exercitus residui, et exiit ab Antiochia civitate regni sui anno centesimo et quadagesimo septimo: et transfretavit Euphratem flumen, et perambulabat superiores regiones.

3. Iudas Ptolemæum, Nicanorem et Gorgiam fugat,

3, 38—4, 25

³⁸ Et elegit Lysias Ptolemæum filium Dorymini, et Nicanorem, et Gorgiam, viros potentes ex amicis regis: ³⁹ et misit cum eis quadraginta millia virorum, et septem millia equitum ut venirent in terram Iudæ, et disperderent eam secundum verbum regis. ⁴⁰ Et processerunt cum universa virtute sua, et venerunt, et applicuerunt Emmaum in terra campestri. ⁴¹ Et audierunt mercatores regionum nomen eorum: et acceperunt argentum, et aurum multum valde, et pueros: et venerunt in castra ut acciperent filios Israel in servos, et additi sunt ad eos exercitus Syriæ, et terræ alienigenarum.

⁴² Et vidit Iudas, et fratres eius, quia multiplicata sunt mala, et exercitus applicabant ad fines eorum: et cognoverunt verba regis, quæ mandavit populo facere in interitum, et consummationem: ⁴³ et dixerunt unusquisque ad proximum suum: Erigamus deiectionem populi nostri, et pugnemus pro populo nostro, et sanctis nostris. ⁴⁴ Et congregatus est conventus ut essent parati in prælium: et ut orarent, et peterent misericordiam, et miserationes.

⁴⁵ Et Ierusalem non habitabatur, sed erat sicut desertum: non erat qui ingrederetur et egrederetur de natis eius:

Iudæorum
mandat

iii
adpam
cum
dimidio
exercitu
profici-
scltur

Duces
Lysias
Emmaum
applicant

Iudæi
invicem se
mutuis
exhorta-
tionibus
exacuunt

castra
ad
Emmaum
collocant

in
Maspha
ieiunant
et orant

castra ad
Emmaum
collocant

Iudas ex-
ercitum
Gorgiæ
declinat

et sanctum conculcabatur: et filii alienigenarum erant in arce, ibi erat habitatio gentium: et ablata est voluptas a Jacob, et defecit ibi tibia, et cithara.

46 Et congregati sunt, et venerunt in Maspha contra Ierusalem: quia locus orationis erat in Maspha ante in Israel. 47 Et ieiunaverunt illa die, et induerunt se ciliciis, et cinerem imposuerunt capiti suo: et disciderunt vestimenta sua: 48 et expanderunt libros legis, de quibus scrutabantur gentes similitudinem simulacrorum suorum: 49 et attulerunt ornamenta sacerdotalia, et primitias, et decimas: et suscitaverunt Nazaræos, qui impleverant dies: 50 et clamaverunt voce magna in cælum, dicentes: Quid faciemus istis, et quo eos ducemus? 51 et sancta tua conculcata sunt, et contaminata sunt, et sacerdotes tui facti sunt in luctum, et in humilitatem. 52 Et ecce Nationes convenerunt adversum nos ut nos disperdant: tu scis quæ cogitant in nos. 53 Quomodo poterimus subsistere ante faciem eorum, nisi tu Deus adiuves nos? 54 Et tubis exclamaverunt voce magna.

55 Et post hæc constituit Iudas duces populi, tribunos, et centuriones, et pentacontarchos, et decuriones. 56 Et dixit his, qui ædificabant domos, et sponsabant uxores, et plantabant vineas, et formidolosis, ut redirent unusquisque in domum suam secundum legem. 57 Et moverunt castra, et collocaverunt ad austrum Emmaum. 58 Et ait Iudas: Accingimini, et estote filii potentes, et estote parati in mane, ut pugnetis adversus Nationes hæc, quæ convenerunt adversus nos disperdere nos, et sancta nostra: 59 quoniam melius est nos mori in bello, quam videre mala gentis nostræ, et sanctorum. 60 Sicut autem fuerit voluntas in cælo, sic fiat.

4 ¹ Et assumpsit Gorgias quinque millia virorum, et mille equites electos: et moverunt castra nocte ² ut applicarent ad castra Iudæorum,

(56) Dt 20, 5 a; Idc 7, 3.

et percuterent eos subito: et filii, qui erant ex arce, erant illis duces. ³ Et audivit Iudas, et surrexit ipse, et potentes percutere virtutem exercituum regis, qui erant in Emmaum. ⁴ Adhuc enim dispersus erat exercitus a castris. ⁵ Et venit Gorgias in castra Iudæ noctu, et neminem invenit, et quærebat eos in montibus: quoniam dixit: Fugiant hi a nobis.

⁶ Et cum dies factus esset, apparuit Iudas in campo cum tribus millibus virorum tantum: qui tegumenta, et gladios non habebant: ⁷ et viderunt castra gentium valida, et loricatedos, et equitatus in circuitu eorum, et hi docti ad prælium. ⁸ Et ait Iudas viris, qui secum erant: Ne timueritis multitudinem eorum, et impetum eorum ne formiditis. ⁹ Mementote qualiter salvi facti sunt patres nostri in Mari Rubro, cum sequeretur eos Pharaon cum exercitu multo. ¹⁰ Et nunc clamemus in cælum: et miserebitur nostri Dominus, et memor erit testamenti patrum nostrorum, et conteret exercitum istum ante faciem nostram hodie: ¹¹ et scient omnes gentes quia est qui redimat, et liberet Israel. ¹² Et elevaverunt alienigenæ oculos suos, et viderunt eos venientes ex adverso. ¹³ Et exierunt de castris in prælium, et tuba cecinerunt hi, qui erant cum Iuda: ¹⁴ Et congressi sunt: et contritæ sunt gentes, et fugerunt in campum. ¹⁵ Novissimi autem omnes ceciderunt in gladio, et persecuti sunt eos usque Gezeron, et usque in campos Idumææ, et Azoti, et Iamniæ: et ceciderunt ex illis usque ad tria millia virorum.

¹⁶ Et reversus est Iudas, et exercitus eius, sequens eum. ¹⁷ Dixitque ad populum: Non concupiscatis spolia: quia bellum contra nos est, ¹⁸ et Gorgias et exercitus eius prope nos in monte: sed state nunc contra inimicos nostros, et expugnatæ eos, et sumetis postea spolia securi. ¹⁹ Et adhuc loquente Iuda hæc, ecce apparuit pars quædam prospiciens de monte. ²⁰ Et vidit Gorgias

(9) Ex 14, 9.

reliquum
exercitum
percutit et
fugat

exercitum
Gorgias
pavore
percellit

quod in fugam conversi sunt sui, et succenderunt castra: fumus enim, qui videbatur, declarabat quod factum est. ²¹ Quibus illi conspectis, timuerunt valde, aspicientes simul et Iudam, et exercitum in campo paratum ad proelium. ²² Et fugerunt omnes in campum alienigenarum:

²³ et Iudas reversus est ad spolia castrorum, et acceperunt aurum multum, et argentum, et hyacinthum, et purpuram marinam, et opes magnas. ²⁴ Et conversi, hymnum canebant, et benedicebant Deum in cælum, quoniam bonus est, quoniam in sæculum misericordia eius. ²⁵ Et facta est salus magna in Israel in die illa.

4. Lysiam ipsum superat, 4, 26—35

²⁶ Quicumque autem alienigenarum evaserunt, venerunt, et nuntiaverunt Lysiae universa, quae acciderant. ²⁷ Quibus ille auditis consternatus animo deficiebat: quod non qualia voluit, talia contigerunt in Israel, et qualia mandavit rex,

²⁸ Et sequenti anno congregavit Lysias virorum electorum sexaginta millia, et equitum quinque millia, ut debellaret eos. ²⁹ Et venerunt in Iudæam, et castra posuerunt in Bethoron, et occurrit illis Iudas cum decem millibus viris.

³⁰ Et vidcrunt exercitum fortem, et oravit, et dixit: Benedictus es salvator Israel, qui contrivisti impetum potentis in manu servi tui David, et tradidisti castra alienigenarum in manu Ionathæ filii Saul; et armigeri eius. ³¹ Conclude exercitum istum in manu populi tui Israel, et confundantur in exercitu suo, et equitibus. ³² Da illis formidinem, et tabefac audaciam virtutis eorum, et commoveantur contritione sua. ³³ Deice illos gladio diligentium te: et collaudent te omnes, qui noverunt nomen tuum in hymnis.

³⁴ Et commiserunt proelium: et ceciderunt de exercitu Lysiae quinque millia virorum. ³⁵ Videns autem Lysias fugam suorum, et Iudæorum auda-

(30) 1 Sm 17, 50. — 1 Sm 14, 13.

cum suis
Deum
laudat
-loro
-loro
-loro
-loro
-loro

Lysias
conster-
natus

anno se-
quenti in
Bethoron
venit

sed ab
Iuda
Deum in-
vocante

fugatus
est

ciam, et quod parati sunt aut vivere, aut mori fortiter, abiit Antiochiam, et elegit milites, ut multiplicati rursus venirent in Iudæam.

5. Templum purgat et civitatem munit, 4, 36—51

³⁶ Dixit autem Iudas, et fratres eius: Ecce contriti sunt inimici nostri: ascendamus nunc mundare sancta, et renovare. ³⁷ Et congregatus est omnis exercitus, et ascenderunt in montem Sion. ³⁸ Et viderunt sanctificationem desertam, et altare profanatum, et portas exustas, et in atriiis virgulta nata sicut in saltu, vel in montibus, et pastophoria diruta. ³⁹ Et sciderunt vestimenta sua, et planxerunt planctu magno, et imposuerunt cinerem super caput suum; ⁴⁰ et occiderunt in faciem super terram, et exclamaverunt tubis signorum, et clamaverunt in cælum.

⁴¹ Tunc ordinavit Iudas viros ut pugnarent adversus eos, qui erant in arce, donec emundarent sancta. ⁴² Et elegit sacerdotes sine macula, voluntatem habentes in lege Dei: ⁴³ et mundaverunt sancta, et tulerunt lapides contaminationis in locum immundum. ⁴⁴ Et cogitavit de altari holocaustorum, quod profanatum erat, quid de eo faceret. ⁴⁵ Et incidit illis consilium bonum, ut destruerent illud: ne forte illis esset in opprobrium, quia contaminaverunt illud gentes, et demoliti sunt illud. ⁴⁶ Et reposuerunt lapides in monte domus in loco apto, quoadusque veniret propheta, et responderet de eis. ⁴⁷ Et acceperunt lapides integros secundum legem, et ædificaverunt altare novum secundum illud, quod fuit prius: ⁴⁸ et ædificaverunt sancta, et quæ intra domum erant intrinsecus: et ædem, et atria sanctificaverunt. ⁴⁹ Et fecerunt vasa sancta nova, et intulerunt candelabrum, et altare incensorum, et mensam in templum. ⁵⁰ Et incensum posuerunt super altare, et accenderunt lucernas, quæ super candelabrum erant, et lucebant in templo. ⁵¹ Et posuerunt super mensam panes, et appenderunt vela, et consummaverunt omnia opera, quæ fecerant.

Cum
exercitu
profana-
tionem
plangit

templum
mundat

in altari
novo sa-
crificium
offert

sollemni-
tatem de-
dicationis
celebrat

civitatem
munit

Expugnat
hostes
indefensos

filios
Esau

52 Et ante matutinum surrexerunt quinta et vigesima die mensis noni (hic est mensis Casleu) centesimi quadragiesimi octavi anni: 53 et obtulerunt sacrificium secundum legem super altare holocaustorum novum, quod fecerunt. 54 Secundum tempus et secundum diem, in qua contaminaverunt illud gentes, in ipsa renovatum est in canticis, et citharis, et cinyris, et in cymbalis. 55 Et cecidit omnis populus in faciem, et adoraverunt, et benedixerunt in cælum eum, qui prosperavit eis.

56 Et fecerunt dedicationem altaris diebus octo, et obtulerunt holocausta cum lætitia, et sacrificium salutaris, et laudis. 57 Et ornaverunt faciem templi coronis aureis, et scutulis: et dedicaverunt portas, et pastophoria, et imposuerunt eis ianuas. 58 Et facta est lætitia in populo magna valde, et aversum est opprobrium gentium. 59 Et statuit Iudas, et fratres eius, et universa ecclesia Israel ut agatur dies dedicationis altaris in temporibus suis ab anno in annum per dies octo a quinta et vigesima die mensis Casleu, cum lætitia et gaudio.

60 Et ædificaverunt in tempore illo montem Sion, et per circuitum muros altos, et turres firmas, nequando venirent gentes, et conculcarent eum sicut antea fecerunt. 61 Et collocavit illic exercitum, ut servarent eum, et munivit eum ad custodiendam Bethsuram, ut haberet populus munitionem contra faciem Idumææ.

6. Gentibus vicinis bellum infert, 5, 1—68

5 ¹ Et factum est, ut audierunt gentes in circuitu quia ædificatum est altare, et sanctuarium sicut prius, iratæ sunt valde: ² et cogitabant tollere genus Iacob, qui erant inter eos, et cœperunt occidere de populo, et persequi.

³ Et debellabat Iudas filios Esau in Idumæa, et eos, qui erant in Acrabathane: quia circumsedebant Israelitas, et percussit eos plaga magna.

4 Et recordatus est malitiam filiorum Bean, qui erant populo in laqueum, et in scandalum, insidiantes ei in via. 5 Et conclusi sunt ab eo in turribus, et applicuit ad eos, et anathematizavit eos, et incendit turres eorum igni cum omnibus, qui in eis erant.

6 Et transivit ad filios Ammon, et invenit manum fortem, et populum copiosum, et Timotheum ducem ipsorum: 7 et commisit cum eis prœlia multa, et contriti sunt in conspectu eorum, et percussit eos: 8 et cepit Gazer civitatem, et filias eius, et reversus est in Iudæam.

9 Et congregatæ sunt gentes, quæ sunt in Galaad adversus Israelitas, qui erant in finibus eorum ut tollerent eos: et fugerunt in Datheman munitionem, 10 et miserunt litteras ad Iudam, et fratres eius, dicentes: Congregatæ sunt adversum nos gentes per circuitum, ut nos auferant: 11 et parant venire, et occupare munitionem, in quam confugimus: et Timotheus est dux exercitus eorum.

12 Nunc ergo veni, et eripe nos de manibus eorum, quia cecidit multitudo de nobis. 13 Et omnes fratres nostri, qui erant in locis Tubin, interfecti sunt: et captivas duxerunt uxores eorum, et natos, et spolia, et peremerunt illic fere mille viros. 14 Et adhuc epistolæ legebantur, et ecce alii nuntii venerunt de Galilæa conscissis tunicis, nuntiantes secundum verba hæc: 15 dicentes convenisse adversum se a Ptolemaida, et Tyro, et Sidone: et repleta est omnis Galilæa alienigenis, ut nos consumant. 16 Ut audivit autem Iudas, et populus, sermones istos, convenit ecclesia magna cogitare quid facerent fratribus suis, qui in tribulatione erant, et expugnabantur ab eis.

17 Dixitque Iudas Simoni fratri suo: Elige tibi viros, et vade, et libera fratres tuos in Galilæa: ego autem, et frater meus Ionathas ibimus in Galaaditum. 18 Et reliquit Iosephum filium Zachariæ, et Azariam duces populi cum residuo exercitu in Iudæa ad custodiam: 19 et præcepit illis, dicens: Præestote populo huic: et nolite bellum commit-

filios
Bean

filios
Ammon

liberat
Iudæos
in Galaad
et Galilæa
ob-
sessos

relin-
quens in
Iudæa
Iose-
phum et
Azariam

35 Et divertit Iudas in Maspha, et expugnavit, et cepit eam: et occidit omnem masculum eius, et sumpsit spolia eius, et succendit eam igni. 36 Inde perrexit, et cepit Casbon, et Mageth, et Bosor, et reliquas civitates Galaaditidis. 37 Post hæc autem verba congregavit Timotheus exercitum alium, et castra posuit contra Raphon trans torrentem. 38 Et misit Iudas specularem exercitum: et renuntiaverunt ei, dicentes: Quia convenerunt ad eum omnes gentes, quæ in circuitu nostro sunt, exercitus multus nimis. 39 et Arabas conduxerunt in auxilium sibi, et castra posuerunt trans torrentem, parati ad te venire in prælium. Et abiit Iudas obviam illis. 40 Et ait Timotheus principibus exercitus sui: Cum appropinquaverit Iudas, et exercitus eius ad torrentem aquæ: si transierit ad nos prior, non poterimus sustinere eum: quia potens poterit adversum nos; 41 si vero timuerit transire, et posuerit castra extra flumen, transfretemus ad eos, et poterimus adversus illum. 42 Ut autem appropinquavit Iudas ad torrentem aquæ, statuit scribas populi secus torrentem, et mandavit eis, dicens: Neminem hominum reliqueritis: sed veniant omnes in prælium. 43 Et transfretavit ad illos prior, et omnis populus post eum, et contritæ sunt omnes gentes a facie eorum, et proiecerunt arma sua, et fugerunt ad fanum, quod erat in Carnaim. 44 Et occupavit ipsam civitatem, et fanum succendit igni cum omnibus, qui erant in ipso: et oppressa est Carnaim, et non potuit sustinere contra faciem Iudæ. 45 Et congregavit Iudas universos Israelitæ, qui erant in Galaaditide, a minimo usque ad maximum, et uxores eorum, et natos, et exercitum magnum valde ut venirent in terram Iudæ. 46 Et venerunt usque Ephron: et hæc civitas magna in ingressu posita, munita valde, et non erat declinare ab ea dextera vel sinistra, sed per mediam iter erat. 47 Et incluserunt se qui erant in civitate, et obstruxerunt portas lapidibus: et misit ad eos Iudas verbis pacificis, 48 dicens: Trans-eamus per terram vestram, ut eamus in terram

in Iude
am
liti

in
Iosephus
ci Ara-
ria Iuga-
ri fuerant

puniens
urbem
Ephron
filios
Ephraim
et Philis-
thinim

nostram: et nemo vobis nocebit: tantum pedibus transibimus. Et nolebant eis aperire. ⁴⁹ Et præcepit Iudas prædicare in castris, ut applicarent unusquisque in quo erat loco. ⁵⁰ Et applicuerunt se viri virtutis: et oppugnavit civitatem illam tota die, et tota nocte, et tradita est civitas in manu eius: ⁵¹ et peremerunt omnem masculum in ore gladii, et eradicavit eam, et accepit spolia eius, et transiit per totam civitatem super interfectos.

⁵² Et transgressi sunt Iordanem in campo magno, contra faciem Bethsan. ⁵³ Et erat Iudas congregans extremos, et exhortabatur populum per totam viam, donec venirent in terram Iuda: ⁵⁴ et ascenderunt in montem Sion cum lætitia, et gaudio, et obtulerunt holocausta, quod nemo ex eis cecidisset donec reverterentur in pace.

⁵⁵ Et in diebus, quibus erat Iudas, et Ionathas in terra Galaad, et Simon frater eius in Galilæa contra faciem Ptolemaidis, ⁵⁶ audivit Iosephus Zachariæ filius, et Azarias princeps virtutis, res bene gestas, et prælia quæ facta sunt, ⁵⁷ et dixit: Faciamus et ipsi nobis nomen, et eamus pugnare adversus gentes, quæ in circuitu nostro sunt. ⁵⁸ Et præcepit his, qui erant in exercitu suo, et abierunt Iamnam. ⁵⁹ Et exivit Gorgias de civitate, et viri eius obviam illis in pugnam. ⁶⁰ Et fugati sunt Iosephus, et Azarias usque in fines Iudææ: et ceciderunt illo die de populo Israel ad duo millia viri, et facta est fuga magna in populo: ⁶¹ quia non audierunt Iudam, et fratres eius, existimantes fortiter se facturos. ⁶² Ipsi autem non erant de semine virorum illorum, per quos salus facta est in Israel. ⁶³ Et viri Iuda magnificati sunt valde in conspectu omnis Israel, et gentium omnium ubi audiebatur nomen eorum. ⁶⁴ Et convenerunt ad eos fausta acclamantes.

⁶⁵ Et exivit Iudas, et fratres eius, et expugnabant filios Esau in terra, quæ ad austrum est, et percussit Chebron et filias eius: et muros eius, et turres succendit igni in circuitu. ⁶⁶ Et movit castra ut iret in terram alienigenarum, et perambu-

In Iudæam rever-
titur

in qua
Iosephus
et Azarias
fugati fuerant

percutit
filios
Esau
ac Philistiim

labat Samariam. ⁶⁷ In die illa ceciderunt sacerdotes in bello, dum volunt fortiter facere, dum sine consilio exeunt in proelium. ⁶⁸ Et declinavit Iudas in Azotum in terram alienigenarum, et diruit aras eorum, et sculpilia deorum ipsorum succendit igni: et cepit spolia civitatum, et reversus est in terram Iuda.

7. Epiphanes præ tristitia moritur, 6, 1—16

6 ¹ Et rex Antiochus perambulabat superiores regiones, et audivit esse civitatem Elymaidem in Perside nobilissimam, et copiosam in argento, et auro, ² templumque in ea locuples valde: et illic velamina aurea, et loricae, et scuta, quæ reliquit Alexander Philippi rex Macedo, qui regnavit primus in Græcia. ³ Et venit, et quærebat capere civitatem, et deprædari eam: et non potuit, quoniam innōtuit sermo his, qui erant in civitate: ⁴ et insurrexerunt in proelium, et fugit inde, et abiit cum tristitia magna, et reversus est in Babyloniam.

⁵ Et venit qui nuntiaret ei in Perside, quia fugata sunt castra, quæ erant in terra Iuda: ⁶ et quia abiit Lysias cum virtute forti in primis, et fugatus est a facie Iudæorum, et invaluerunt armis, et viribus, et spoliis multis, quæ ceperunt de castris, quæ exciderunt: ⁷ et quia diruerunt abominationem, quam ædificaverat super altare, quod erat in Ierusalem, et sanctificationem, sicut prius, circumdederunt muris excelsis, sed et Bethsuram civitatem suam.

⁸ Et factum est ut audivit rex sermones istos, expavit, et commotus est valde: et decidit in lectum, et incidit in languorem præ tristitia, quia non factum est ei sicut cogitabat. ⁹ Et erat illic per dies multos: quia renovata est in eo tristitia magna, et arbitratus est se mori.

¹⁰ Et vocavit omnes amicos suos, et dixit illis: Recessit somnus ab oculis meis, et concidi, et corrui corde præ sollicitudine: ¹¹ et dixi in corde meo: In quantam tribulationem deveni, et in quos fluctus tristitiæ, in qua nunc sum: qui iucundus eram, et

Tristis e
Perside
fugit

tristis
victorias
Iudæo-
rum au-
dit

in mor-
bum inci-
dit

crimina
sua
agnoscit

dilectus in potestate mea! ¹² Nunc vero reminiscor malorum, quæ feci in Ierusalem, unde et abstuli omnia spolia aurea, et argentea, quæ erant in ea, et misi auferre habitantes Iudæam sine causa: ¹³ Cognovi ergo quia propterea invenerunt me mala ista: et ecce pereo tristitia magna in terra aliena.

¹⁴ Et vocavit Philippum, unum de amicis suis, et præposuit eum super universum regnum suum: ¹⁵ et dedit ei diadema, et stolam suam, et anulum, ut adduceret Antiochum filium suum, et nutritret eum, et regnaret.

¹⁶ Et mortuus est illic Antiochus rex anno centesimo quadagesimo nono.

II. Antiocho V. Eupatore regnante, 6, 17—63

¹⁷ Et cognovit Lysias, quoniam mortuus est rex, et constituit regnare Antiochum filium eius, quem nutritvit adolescentem: et vocavit nomen eius Eupator.

¹⁸ Et hi, qui erant in arce, concluderant Israel in circuitu sanctorum: et quærebant eis mala semper, et firmamentum gentium. ¹⁹ Et cogitavit Iudas disperdere eos: et convocavit universum populum, ut obsiderent eos. ²⁰ Et convenerunt simul, et obsederunt eos anno centesimo quinquagesimo, et fecerunt balistas, et machinas. ²¹ Et exierunt quidam ex eis, qui obsidebantur: et adiunxerunt se illis aliqui impii ex Israel, ²² et abierunt ad regem, et dixerunt: Quousque non facis iudicium, et vindicas fratres nostros? ²³ Nos decrevimus servire patri tuo, et ambulare in præceptis eius, et obsequi edictis eius: ²⁴ et filii populi nostri propter hoc alienabant se a nobis, et quicumque inveniebantur ex nobis, interficiebantur, et hereditates nostræ diripiebantur. ²⁵ Et non ad nos tantum extenderunt manum, sed et in omnes fines nostros; ²⁶ et ecce applicuerunt hodie ad arcem Ierusalem occupare eam, et munitionem Bethsuram munierunt: ²⁷ et nisi præveneris eos ve-

Philip-
pum ad-
ministra-
torem re-
gni con-
stituit
moritur

Antio-
chus Eu-
pator
a male-
volis
vocatus

-rom ni
-pud inci-
tib

amicis
sum
regnum
et Iudæam
struunt

locius, maiora, quam hæc, facient, et non poteris obtinere eos.

²⁸ Et iratus est rex, ut hæc audivit: et convocavit omnes amicos suos, et principes exercitus sui, et eos, qui super equites erant; ²⁹ sed et de regnis alijs, et de insulis maritimis venerunt ad eum exercitus conductitii. ³⁰ Et erat numerus exercitus eius, centum millia peditum, et viginti millia equitum, et elephanti trigintaduo, docti ad prælium.

³¹ Et venerunt per Idumæam, et applicuerunt ad Bethsuram, et pugnaverunt dies multos, et fecerunt machinas et exierunt, et succenderunt eas igni, et pugnaverunt viriliter. ³² Et recessit Iudas ab arce, et movit castra ad Bethzacharam contra castra regis. ³³ Et surrexit rex ante lucem, et concitavit exercitus in impetum contra viam Bethzacharam: et comparaverunt se exercitus in prælium, et tubis cecinerunt: ³⁴ et elephantis ostenderunt sanguinem uvæ et mori, ad acuendos eos in prælium: ³⁵ et diviserunt bestias per legiones: et astiterunt singulis elephantis mille viri in lorice concatenatis, et galeæ æræ in capitibus eorum: et quingenti equites ordinati unicuique bestię electi erant.

³⁶ Hi ante tempus ubicumque erat bestia, ibi erant: et quocumque ibat, ibant, et non discedebant ab ea. ³⁷ Sed et turres lignæ super eos firmæ protegentes super singulas bestias: et super eas machinæ: et super singulas viri virtutis triginta duo, qui pugnabant desuper: et Indus magister bestię. ³⁸ Et residuum equitatum hinc et inde statuit in duas partes, tubis exercitum commovere, et perurgere constipatos in legionibus eius.

³⁹ Et ut refulsit sol in clypeos aureos, et æreos, resplenduerunt montes ab eis, et resplenduerunt sicut lampades ignis. ⁴⁰ Et distincta est pars exercitus regis per montes excelsos, et alia per loca humilia: et ibant caute, et ordinate. ⁴¹ Et commovebantur omnes inhabitantes terram a voce multitudinis, et incessu turbæ, et collisione armorum: erat enim exercitus magnus valde, et fortis. ⁴² Et appropiavit Iudas, et exercitus eius in prælium: et

cum elephantis ad Bethsuram venit

audaciam Iudæorum videt

audaciam Iudæorum videt

audaciam Iudæorum videt

audaciam Iudæorum videt

cecidere de exercitû regis sexcenti viri. ⁴³ Et vidit Eleazar filius Saura unam de bestiis loricatam lorice regis: et erat eminens super ceteras bestias, et visum est ei quod in ea esset rex: ⁴⁴ et dedit se ut liberaret populum suum, et acquireret sibi nomen æternum. ⁴⁵ Et cucurrit ad eam audacter in medio legionis interficiens a dextris, et a sinistris, et cadebant ab eo huc atque illuc. ⁴⁶ Et ivit sub pedes elephantis, et supposuit se ei, et occidit eum: et cecidit in terram super ipsum, et mortuus est illic. ⁴⁷ Et videntes virtutem regis, et impetum exercitus eius, diverterunt se ab eis.

⁴⁸ Castra autem regis ascenderunt contra eos in Ierusalem, et applicuerunt castra regis ad Iudæam, et montem Sion. ⁴⁹ Et fecit pacem cum his, qui erant in Bethsura: et exierunt de civitate, quia non erant eis ibi alimenta conclusis, quia sabbata erant terræ. ⁶⁰ Et comprehendit rex Bethsuram: et constituit illic custodiam servare eam.

⁶¹ Et convertit castra ad locum sanctificationis dies multos: et statuit illic balistas, et machinas, et ignis iacula, et tormenta ad lapides iactandos, et spicula, et scorpiones ad mittendas sagittas, et fundibula. ⁶² Fecerunt autem et ipsi machinas adversus machinas eorum, et pugnaverunt dies multos. ⁶³ Escæ autem non erant in civitate, eo quod septimus annus esset: et qui remanserant in Iudæa de gentibus, consumpserant reliquias eorum, quæ repositæ fuerant. ⁶⁴ Et remanserunt in sanctis viri pauci, quoniam obtinuerat eos fames: et dispersi sunt unusquisque in locum suum.

⁶⁵ Et audivit Lysias quod Philippus, quem constituerat rex Antiochus, cum adhuc viveret, ut irritaret Antiochum filium suum, et regnaret, ⁶⁶ reversus esset a Perside, et Media, et exercitus qui abierat cum ipso, et quia quærebat suscipere regni negotia: ⁶⁷ festinavit ire, et dicere ad regem, et duces exercitus: Deficimus quotidie, et escæ nobis modica est, et locus, quem obsidemus, est munitus, et incumbit nobis ordinare de regno. ⁶⁸ Nunc itaque demus dextras hominibus istis, et faciamus

cum
Bethsura
paciscitur

montem
templi
occupare
nequit

cum Iuda
paciscitur

cum illis pacem, et cum omni gente eorum: ⁵⁹ et constituamus illis ut ambulent in legitimis suis sicut prius: propter legitima enim ipsorum, quæ desperimus, irati sunt, et fecerunt omnia hæc. ⁶⁰ Et placuit sermo in conspectu regis, et principum: et misit ad eos pacem facere; et receperunt illam. ⁶¹ Et iuravit illis rex, et principes: et exierunt de munitione.

⁶² Et intravit rex montem Sion, et vidit munitionem loci: et rupit citius iuramentum, quod iuravit: et mandavit destruere murum in gyro.

⁶³ Et discessit festinanter, et reversus est Antiochiam, et invenit Philippum dominantem civitati: et pugnavit adversus eum, et occupavit civitatem.

III. Demetrio I. Sotere regnante,

7, 1—9, 22

1. Iudas Alcimo sacerdoti impio prævalet, 7, 1—25

7 ¹ Anno centesimo quinquagesimo primo exiit Demetrius Seleuci filius ab urbe Roma, et ascendit cum paucis viris in civitatem maritimam, et regnavit illic. ² Et factum est, ut ingressus est domum regni patrum suorum, comprehendit exercitus Antiochum, et Lysiam, ut adducerent eos ad eum. ³ Et res ei innotuit: et ait: Nolite mihi ostendere faciem eorum. ⁴ Et occidit eos exercitus. Et sedit Demetrius super sedem regni sui:

⁵ et venerunt ad eum viri iniqui et impij ex Israel: et Alcimus dux eorum, qui volebat fieri sacerdos. ⁶ Et accusaverunt populum apud regem, dicentes: Perdidit Iudas, et fratres eius omnes amicos tuos, et nos dispersit de terra nostra. ⁷ Nunc ergo mitte virum, cui credis, ut eat, et videat exterminium omne, quod fecit nobis, et regionibus regis: et puniat omnes amicos eius, et adiutores eorum.

⁸ Et elegit rex ex amicis suis Bacchidem, qui dominabatur trans flumen magnum in regno, et fidelem regi: et misit eum, ⁹ ut videret exterminium, quod fecit Iudas: sed et Alcimum impium constituit in sacerdotium, et mandavit ei facere ul-

pacem
iurata
frangit
reverti-
tur

Demetrius
Seleuci

ab Alcimo
irritatus.

Bacchidem
et Alcimum
sacerdotem
mittit

tionem in filios Israel. ¹⁰ Et surrexerunt, et venerunt cum exercitu magno in terram Iuda: et miserunt nuntios, et locuti sunt ad Iudam, et ad fratres eius verbis pacificis in dolo. ¹¹ Et non intenderunt sermonibus eorum: viderunt enim quia venerunt cum exercitu magno.

¹² Et convenerunt ad Alcimum, et Bacchidem congregatio scribarum requirere quæ iusta sunt: ¹³ et primi, Assidæi qui erant in filiis Israel, et exquirebant ab eis pacem. ¹⁴ Dixerunt enim: Homo sacerdos de semine Aaron venit, non decipiet nos: ¹⁵ et locutus est cum eis verba pacifica: et iuravit illis, dicens: Non inferemus vobis malum, neque amicis vestris. ¹⁶ Et crediderunt ei: Et comprehendit ex eis sexaginta viros, et occidit eos in una die secundum verbum, quod scriptum est: ¹⁷ Carnes sanctorum tuorum, et sanguinem ipsorum effuderunt in circuitu Ierusalem, et non erat qui sepeliret. ¹⁸ Et incubuit timor, et tremor in omnem populum: quia dixerunt: Non est veritas, et iudicium in eis: transgressi sunt enim constitutum, et iusiurandum quod iuraverunt.

¹⁹ Et movit Bacchides castra ab Ierusalem, et applicuit in Bethzeca: et misit, et comprehendit multos ex eis, qui a se effugerant, et quosdam de populo mactavit, et in puteum magnum proiecit. ²⁰ Et commisit regionem Alcimo, et reliquit cum eo auxilium in adiutorium ipsi. Et abiit Bacchides ad regem:

²¹ et satis agebat Alcimus pro principatu sacerdotii sui; ²² et convenerunt ad eum omnes, qui perturbabant populum suum, et obtinuerunt terram Iuda, et fecerunt plagam magnam in Israel. ²³ Et vidit Iudas omnia mala quæ fecit Alcimus, et qui cum eo erant, filiis Israel, multo plus quam gentes; ²⁴ et exiit in omnes fines Iudææ in circuitu, et fecit vindictam in viros desertores, et cessaverunt ultra exire in regionem. ²⁵ Vidit autem Alcimus, quod

(17) Ps 78, 1—3.

qui iura-
mentum
violant

Bacchi-
des ad
regem re-
vertitur

Alcimus
Iudam
sustinere
nequit

prævaluit Iudas, et qui cum eo erant: et cognovit quia non potest sustinere eos, et regressus est ad regem, et accusavit eos: multis criminibus.

2. Nicanorem principem prosternit, 7, 26—50

²⁶ Et misit rex Nicanorem, unum ex principibus suis nobilioribus: qui erat inimicitias exercens contra Israel: et mandavit ei evertere populum. ²⁷ Et venit Nicanor in Ierusalem cum exercitu magno, et misit ad Iudam et ad fratres eius verbis pacificis cum dolo, ²⁸ dicens: Non sit pugna inter me et vos: veniam cum viris paucis, ut videam facies vestras cum pace. ²⁹ Et venit ad Iudam, et salutarerunt se invicem pacifice: et hostes parati erant rapere Iudam.

³⁰ Et innotuit sermo Iudæ quoniam cum dolo venerat ad eum: et conterritus est ab eo, et amplius noluit videre faciem eius. ³¹ Et cognovit Nicanor quoniam denudatum est consilium eius: et exivit obviam Iudæ in pugnam iuxta Capharsalama. ³² Et ceciderunt de Nicanoris exercitu fere quinque millia viri, et fugerunt in civitatem David.

³³ Et post hæc verba ascendit Nicanor in montem Sion: et exierunt de sacerdotibus populi salutare eum in pace, et demonstrare ei holocausta, quæ offerebantur pro rege. ³⁴ Et irridens sprexit eos, et polluit: et locutus est superbe, ³⁵ et iuravit cum ira, dicens: Nisi traditus fuerit Iudas, et exercitus eius in manus meas, continuo cum regressus fuero in pace, succendam domum istam. Et exiit cum ira magna. ³⁶ Et intraverunt sacerdotes, et steterunt ante faciem altaris et templi: et flentes dixerunt: ³⁷ Tu Domine elegisti domum istam ad invocandum nomen tuum in ea, ut esset domus orationis et obsecrationis populo tuo. ³⁸ Fac vindictam in homine isto, et exercitu eius, et cadant in gladio: memento blasphemias eorum, et ne dederis eis ut permaneant.

Nicanor
dolose
agit

sed ab
Iuda
fugatur

contra
templum
loquitur

Andræ
pater
et
frater
Iudæ
et
Iudæ
et
Iudæ
et
Iudæ

in prælio
primus
cadit

39 Et exiit Nicanor ab Ierusalem, et castra applicuit ad Bethoron: et occurrit illi exercitus Syriæ. 40 Et Iudas applicuit in Adarsa cum tribus millibus viris: et oravit Iudas, et dixit: 41 Qui missi erant a rege Sennacherib, Domine, quia blasphemaverunt te, exiit angelus, et percussit ex eis centum octogintaquinque millia: 42 sic contere exercitum istum in conspectu nostro hodie: et sciant ceteri quia male locutus est super sancta tua: et iudica illum secundum malitiam illius. 43 Et commiserunt exercitus prælium tertiadecima die mensis Adar: et contrita sunt castra Nicanoris, et cecidit ipse primus in prælio. 44 Ut autem vidit exercitus eius quia cecidisset Nicanor, proiecerunt arma sua, et fugerunt: 45 et persecuti sunt eos viam unius diei ab Adazer usquequo veniatur in Gazara, et tubis cecincrunt post eos cum significationibus: 46 et exierunt de omnibus castellis Iudææ in circuitu, et ventilabant eos cornibus, et convertebantur iterum ad eos, et ceciderunt omnes gladio, et non est relictus ex eis nec unus.

culus ca-
put et
dextera
in Ierusa-
lem sus-
penditur

47 Et acceperunt spolia eorum in prædam: et caput Nicanoris amputaverunt, et dexteram eius, quam extenderat superbe, et attulerunt, et suspenderunt contra Ierusalem. 48 Et lætatus est populus valde, et egerunt diem illam in lætitia magna. 49 Et constituit agi omnibus annis diem istam tertiadecima die mensis Adar.

50 Et siluit terra Iuda dies paucos.

3. Iudas cum Romanis paciscitur, 8, 1—32

Auditis
potentia
et amicitia
et moribus
Romanorum

8 1 Et audivit Iudas nomen Romanorum, quia sunt potentes viribus, et acquiescunt ad omnia, quæ postulantur ab eis: et quicumque accesserunt ad eos, statuerunt cum eis amicitias, et quia sunt potentes viribus. 2 Et audierunt prælia eorum, et virtutes bonas, quas fecerunt in Galatia, quia obtinuerunt eos, et duxerunt sub tributum: 3 et

(41) 2 Rg 19, 35; Tob 1, 21; Sir 48, 24; Is 37, 36; 2 Mcc 8, 19.

quanta fecerunt in regione Hispaniæ; et quod in potestatem redegerunt metalla argenti et auri, quæ illic sunt, et possederunt omnem locum consilio suo, et patientia: ⁴ locaque quæ longe erant valde ab eis, et reges, qui supervenerant eis ab extremis terræ, contriverunt, et percusserunt eos plaga magna: ceteri autem dant eis tributum omnibus annis; ⁵ et Philippum et Persen Ceteorum regem, et ceteros, qui adversum eos arma tulerant, contriverunt in bello, et obtinuerunt eos: ⁶ et Antiochum magnum regem Asiæ, qui eis pugnam intulerat habens centum viginti elephantos, et equitatum, et currus, et exercitum magnum valde, contritum ab eis; ⁷ et quia ceperunt eum vivum, et statuerunt ei ut daret ipse, et qui regnarent post ipsum, tributum magnum, et daret obsides, et constitutum, ⁸ et regionem Indorum, et Medos, et Lydos, de optimis regionibus eorum: et acceptas eas ab eis, dederunt Eumeni regi; ⁹ et quia qui erant apud Helladam, voluerunt ire, et tollere eos: et innovit sermo his, ¹⁰ et miserunt ad eos ducem unum, et pugnaverunt contra illos, et ceciderunt ex eis multi, et captivas duxerunt uxores eorum, et filios, et diripuerunt eos, et terram eorum possederunt, et destruxerunt muros eorum, et in servitum illos redegerunt usque in hunc diem: ¹¹ et residua regna, et insulas, quæ aliquando resisterant illis, exterminaverunt, et in potestatem redegerunt. ¹² Cum amicis autem suis, et qui in ipsis requiem habebant, conservaverunt amicitiam, et obtinuerunt regna, quæ erant proxima, et quæ erant longe: quia quicumque audiebant nomen eorum, timebant eos; ¹³ quibus vero vellent auxilio esse ut regnarent, regnabant: quos autem vellent, regno deturbabant: et exaltati sunt valde. ¹⁴ Et in omnibus istis nemo portabat diadema, nec induebatur purpura, ut magnificaretur in ea. ¹⁵ Et quia curiam fecerunt sibi, et quotidie consulebant trecentos viginti consilium agentes semper de multitudine, ut quæ digna sunt, gerant: ¹⁶ et committunt uni homini magistratum suum per singulos annos dominari universæ terræ

suae, et omnes obœdiunt uni, et non est invidia, neque zelus inter eos.

duos
nuntios
Romam
misit

17 Et elegit Iudas Eupoleum, filium Ioannis, filii Iacob, et Iasonem, filium Eleazari, et misit eos Romam constituere cum illis amicitiam, et societatem: 18 et ut auferrent ab eis iugum Græcorum, quia viderunt quod in servitutum premerent regnum Israel. 19 Et abierunt Romam viam multam valde, et introierunt curiam, et dixerunt: 20 Iudas Machabæus, et fratres eius, et populus Iudæorum miserunt nos ad vos statuere vobiscum societatem, et pacem, et conscribere nos socios, et amicos vestros. 21 Et placuit sermo in conspectu eorum.

qui se-
quens re-
scriptum
consecuti
sunt

22 Et hoc rescriptum est, quod rescripserunt in tabulis æreis, et miserunt in Ierusalem, ut esset apud eos ibi memoriale pacis, et societatis. 23 **BENE SIT ROMANIS**, et genti Iudæorum in mari, et in terra in æternum: gladiusque et hostis procul sit ab eis. 24 Quod si institerit bellum Romanis prius, aut omnibus sociis eorum in omni dominatione eorum: 25 auxilium feret gens Iudæorum, prout tempus dictaverit, corde pleno: 26 et præliantibus non dabunt, neque subministrabunt triticum, arma, pecuniam, naves, sicut placuit Romanis: et custodient mandata eorum, nihil ab eis accipientes. 27 Similiter autem et si genti Iudæorum prius acciderit bellum, adiuvabunt Romani ex animo, prout eis tempus permiserit: 28 et adiuvantibus non dabitur triticum, arma, pecunia, naves, sicut placuit Romanis: et custodient mandata eorum absque dolo. 29 Secundum hæc verba constituerunt Romani populo Iudæorum. 30 Quod si post hæc verba hi aut illi addere, aut demere ad hæc aliquid voluerint, facient ex proposito suo: et quæcumque addiderint, vel dempserint, rata erunt. 31 Sed et de malis, quæ Demetrius rex fecit in eos, scripsimus ei, dicentes: Quare gravasti iugum tuum super amicos nostros, et socios Iudæos? 32 Si ergo iterum adierint nos, adversum te faciemus illis iudicium, et pugnabimus tecum mari terraque.

4. Cum Bacchide fortiter pugnans moritur, 9, 1—22

9 ¹ Interea ut audivit Demetrius quia cecidit Nicanor, et exercitus eius in proelio, apposuit Bacchidem, et Alcimum rursum mittere in Iudæam; et dextrum cornu cum illis. ² Et abierunt viam, quæ ducit in Galgala, et castra posuerunt in Masaloth, quæ est in Arbellis: et occupaverunt eam, et peremerunt animas hominum multas. ³ In mense primo anni centesimi et quinquagesimi secundi applicuerunt exercitum ad Ierusalem: ⁴ et surrexerunt, et abierunt in Beream viginti millia virorum, et duo millia equitum.

⁵ Et Iudas posuerat castra in Laisa, et tria millia viri electi cum eo: ⁶ et viderunt multitudinem exercitus quia multi sunt, et timuerunt valde: et multi subtraxerunt se de castris, et non remanserunt ex eis nisi octingenti viri. ⁷ Et vidit Iudas quod defluxit exercitus suus, et bellum perurgebat eum, et confractus est corde: quia non habebat tempus congregandi eos, et dissolutus est. ⁸ Et dixit his, qui residui erant: Surgamus, et eamus ad adversarios nostros, si poterimus pugnare adversus eos. ⁹ Et avertabant eum, dicentes: Non poterimus, sed liberemus animas nostras modo, et revertamur ad fratres nostros, et tunc pugnabimus adversus eos: nos autem pauci sumus. ¹⁰ Et ait Iudas: Absit istam rem facere ut fugiamus ab eis: et si appropriavit tempus nostrum, moriamur in virtute propter fratres nostros, et non inferamus crimen gloriæ nostræ.

¹¹ Et movit exercitus de castris, et steterunt illis obviam: et divisi sunt equites in duas partes, et fundibularii, et sagittarii præbant exercitum, et primi certaminis omnes potentes. ¹² Bacchides autem erat in dextro cornu, et proximavit legio ex duabus partibus, et clamabant tubis: ¹³ exclamaverunt autem et hi, qui erant ex parte Iudæ, etiam ipsi, et commota est terra a voce exercituum: et commissum est proelium a mane usque ad vesperam. ¹⁴ Et vidit Iudas, quod firmior est

Exercituf
forti
Bacchidis

cum paucis
fortissime
resistit

Bacchides
Iudas
exercitus

sed
gloriosus
cadit

pars exercitus Bacchidis in dextris, et convenerunt cum ipso omnes constantes corde: ¹⁵ et contrita est dextera pars ab eis, et persecutus est eos usque ad montem Azoti. ¹⁶ Et qui in sinistro cornu erant, viderunt quod contritum est dextrum cornu, et secuti sunt post Iudam, et eos, qui cum ipso erant, a tergo: ¹⁷ et ingravatam est proelium, et ceciderunt vulnerati multi ex his, et ex illis. ¹⁸ Et Iudas cecidit, et ceteri fugerunt.

¹⁹ Et Ionathas, et Simon tulerunt Iudam fratrem suum, et sepelierunt eum in sepulcro patrum suorum in civitate Modin. ²⁰ Et fleverunt eum omnis populus Israel planctu magno, et lugebant dies multos, ²¹ et dixerunt: Quomodo cecidit potens, qui salvum faciebat populum Israell.

²² Et cetera verba bellorum Iudæ, et virtutum, quas fecit, et magnitudinis eius, non sunt descripta: multa enim erant valde.

PARS TERTIA

Ionathas dux, 9, 23—12, 52

I. Demetrio I. Sotere regnante, 9, 23—10, 50

1. Cum Bacchide pacem componit, 9, 23—73

²³ Et factum est: post obitum Iudæ emerserunt iniqui in omnibus finibus Israel, et exorti sunt omnes, qui operabantur iniquitatem. ²⁴ In diebus illis facta est fames magna valde, et tradidit se Bacchidi omnis regio eorum cum ipsis. ²⁵ Et elegit Bacchides viros impios, et constituit eos dominos regionis: ²⁶ et exquirebant, et perscrutabantur amicos Iudæ, et adducebant eos ad Bacchidem, et vindicabat in illos, et illudebat. ²⁷ Et facta est tribulatio magna in Israel, qualis non fuit ex die, qua non est visus propheta in Israel.

²⁸ Et congregati sunt omnes amici Iudæ, et dixerunt Ionathæ: ²⁹ Ex quo frater tuus Iudas defunctus est, vir similis ei non est, qui exeat contra

sepelitur
ac fletur

magnus
dux
Israel

Bacchide
Iudæos
cruciantur

Ionathas
princeps
eligitur

inimicos nostros, Bacchidem, et eos, qui inimici sunt gentis nostræ. ³⁰ Nunc itaque te hodie elegimus esse pro eo nobis in principem, et ducem ad bellandum bellum nostrum. ³¹ Et suscepit Ionathas tempore illo principatum, et surrexit loco ludæ fratris sui.

³² Et cognovit Bacchides, et quærebat eum occidere. ³³ Et cognovit Ionathas, et Simon frater eius, et omnes, qui cum eo erant: et fugerunt in desertum Thecuse, et consederunt ad aquam lacus Asphar. ³⁴ Et cognovit Bacchides, et die sabbatorum venit ipse, et omnis exercitus eius trans Iordanem.

³⁵ Et Ionathas misit fratrem suum ducem populi, et rogavit Nabuthæos amicos suos, ut commodarent illis apparatus suum, qui erat copiosus.

³⁶ Et exierunt filii Iambri ex Madaba, et comprehenderunt Ioannem, et omnia, quæ habebat, et abierunt habentes ea. ³⁷ Post hæc verba, renuntiatum est Ionathæ, et Simoni fratri eius, quia filii Iambri faciunt nuptias magnas, et ducunt sponsam ex Madaba filiam unius de magnis principibus Chanaan cum ambitione magna. ³⁸ Et recordati sunt sanguinis Ioannis fratris sui: et ascenderunt, et absconderunt se sub tegumento montis. ³⁹ Et elevarunt oculos suos, et viderunt: et ecce tumultus, et apparatus multus: et sponsus processit, et amici eius, et fratres eius obviam illis cum tympanis, et musicis, et armis multis. ⁴⁰ Et surrexerunt ad eos ex insidiis, et occiderunt eos, et ceciderunt vulnerati multi, et residui fugerunt in montes: et acceperunt omnia spolia eorum: ⁴¹ et conversæ sunt nuptiæ in luctum, et vox musicorum ipsorum in lamentum. ⁴² Et vindicaverunt vindictam sanguinis fratris sui: et reversi sunt ad ripam Iordanis.

⁴³ Et audivit Bacchides, et venit die sabbatorum usque ad oram Iordanis in virtute magna. ⁴⁴ Et dixit ad suos Ionathas: Surgamus, et pugnemus contra inimicos nostros: non est enim hodie sicut

et in
desertum
Thecuse
fugit

filios
Iambri,
qui
fratrem
Ioannem
occide-
rant, cae-
dit

mille vi-
ros Bac-
chidis in-
terficit

hæri, et nudius tertius; ⁴⁵ ecce enim bellum ex adverso, aqua vero Iordanis hinc et inde, et ripæ, et paludes, et saltus: et non est locus divertendi. ⁴⁶ Nunc ergo clamate in cælum, ut liberemini de manu inimicorum vestrorum. Et commissum est bellum. ⁴⁷ Et extendit Ionathas manum suam percutere Bacchidem, et divertit ab eo retro: ⁴⁸ et dissiliit Ionathas, et qui cum eo erant in Iordanem, et transnaverunt ad eos Iordanem. ⁴⁹ Et ceciderunt de parte Bacchidis die illa mille viri:

et reversi sunt in Ierusalem, ⁵⁰ et ædificaverunt civitates munitas in Iudæa, munitionem, quæ erat in Iericho, et in Ammaum, et in Bethoron, et in Bethel, et Thamnata, et Phara, et Thoro muris excelsis, et portis, et seris. ⁵¹ Et posuit custodiam in eis, ut inimicitias exercerent in Israel; ⁵² et munivit civitatem Bethsuram, et Gazaram, et arcem, et posuit in eis auxilia, et apparatus escarum: ⁵³ et accepit filios principum regionis obsides, et posuit eos in arce in Ierusalem in custodiam.

⁵⁴ Et anno centesimo quinquagesimo tertio, mense secundo, præcepit Alcimus destrui muros domus sanctæ interioris, et destrui opera prophetarum: et cœpit destruere. ⁵⁵ In tempore illo percussus est Alcimus: et impedita sunt opera illius, et oclusum est os eius, et dissolutus est paralyti, nec ultra potuit loqui verbum, et mandare de domo sua. ⁵⁶ Et mortuus est Alcimus in tempore illo cum tormento magno.

⁵⁷ Et vidit Bacchides quoniam mortuus est Alcimus: et reversus est ad regem, et siluit terram annis duobus.

⁵⁸ Et cogitaverunt omnes iniqui dicentes: Ecce Ionathas, et qui cum eo sunt, in silentio habitant confidenter: nunc ergo adducamus Bacchidem, et comprehendet eos omnes una nocte. ⁵⁹ Et abie-

(46) 2. Par 20, 3.

qui civi-
tates Iu-
dææ mu-
nit

et mortuo
Alcimo
sacrilego

ad regem
reverti-
tur

Bacchi-
des ite-
rum ab
iniquis
vocatus

runt, et consilium ei dederunt. ⁶⁰ Et surrexit ut veniret cum exercitu multo: et misit occulte epistolas sociis suis, qui erant in Iudæa, ut comprehenderent Ionathan, et eos, qui cum eo erant: sed non potuerunt, quia innotuit eis consilium eorum.

⁶¹ Et apprehendit de viris regionis, qui principes erant malitiæ, quinquaginta viros, et occidit eos: ⁶² et secessit Ionathas, et Simon, et qui cum eo erant in Bethbessen, quæ est in deserto: et extruxit diruta eius, et firmaverunt eam.

⁶³ Et cognovit Bacchides, et congregavit universam multitudinem suam: et his, qui de Iudæa erant, denuntiavit. ⁶⁴ Et venit, et castra posuit desuper Bethbessen: et oppugnavit eam dies multos, et fecit machinas. ⁶⁵ Et reliquit Ionathas Simonem fratrem suum in civitate, et exiit in regionem, et venit cum numero, ⁶⁶ et percussit Odaren, et fratres eius, et filios Phaseron in tabernaculis ipsorum, et cœpit cædere, et crescere in virtutibus. ⁶⁷ Simon vero, et qui cum ipso erant, exierunt de civitate, et succenderunt machinas, ⁶⁸ et pugnaverunt contra Bacchidem, et contritus est ab eis: et afflixerunt eum valde, quoniam consilium eius, et congressus eius erat inanis.

⁶⁹ Et iratus contra viros iniquos, qui ei consilium dederant ut veniret in regionem ipsorum, multos ex eis occidit: ipse autem cogitavit cum reliquis abire in regionem suam.

⁷⁰ Et cognovit Ionathas: et misit ad eum legatos componere pacem cum ipso, et reddere ei captivitatem. ⁷¹ Et libenter accepit, et fecit secundum verba eius, et iuravit se nihil facturum ei mali omnibus diebus vitæ eius. ⁷² Et reddidit ei captivitatem, quam prius erat prædatus de terra Iuda: et conversus abiit in terram suam, et non apposit amplius venire in fines eius:

⁷³ Et cessavit gladius ex Israel: et habitavit Ionathas in Machmas, et cœpit Ionathas ibi iudicare populum, et exterminavit impios ex Israel.

Suppos-
tibus
Epistola
nis contra
Demetri-
ab Iona-
tha et Si-
mone
TCX
Iordanis
Iuxta
Bethbes-
sen valde
affligitur

Suppos-
tibus
Iuxta

multos
Iniquo-
rum occi-
dit

cum
Ionatha
pacisci-
tur et
reverti-
tur

Suppos-
tibus
Iuxta
Ionathas
populum
iudicat

2. Alexandro I. Balæ favet, 10, 1—50

Suppositicius
Epiphanius contra
Demetrium sur-
git

quare
rex
Ionathæ
plura
concedit

quibus
statim
uitur

solium
cupini
tuo mur
rib

Alexander
Ionatham
summum
sacerdotem et
amicum
regis
constituit

10 ¹ Et anno centesimo sexagesimo ascendit Alexander Antiochii filius, qui cognominatus est Nobilis: et occupavit Ptolemaidam: et receperunt eum, et regnavit illic. ² Et audivit Demetrius rex, et congregavit exercitum copiosum valde, et exivit obviam illi in prælium.

³ Et misit Demetrius epistolam ad Ionatham verbis pacificis, ut magnificaret eum. ⁴ Dixit enim: Anticipemus facere pacem cum eo, priusquam faciat cum Alexandro adversum nos. ⁵ Recordabitur enim omnium malorum, quæ fecimus in eum, et in fratrem eius, et in gentem eius. ⁶ Et dedit ei potestatem congregandi exercitum, et fabricare arma, et esse ipsum socium eius: et obsides, qui erant in arce, iussit tradi ei.

⁷ Et venit Ionathas in Ierusalem, et legit epistolas in auditu omnis populi, et eorum, qui in arce erant. ⁸ Et timuerunt timore magno, quoniam audierunt quod dedit ei rex potestatem congregandi exercitum. ⁹ Et traditi sunt Ionathæ obsides, et reddidit eos parentibus suis: ¹⁰ et habitavit Ionathas in Ierusalem, et cepit ædificare, et innovare civitatem. ¹¹ Et dixit facientibus opera ut exstruerent muros, et montem Sion in circuitu lapidibus quadratis ad munitionem: et ita fecerunt. ¹² Et fugerunt alienigenæ, qui erant in munitionibus, quas Bacchides ædificaverat: ¹³ et reliquit unusquisque locum suum, et abiit in terram suam: ¹⁴ tantum in Bethsura remanserunt aliqui ex his, qui reliquerant legem, et præcepta Dei; erat enim hæc eis ad refugium.

¹⁵ Et audivit Alexander rex promissa, quæ promisit Demetrius Ionathæ: et narraverunt ei prœlia, et virtutes, quas ipse fecit, et fratres eius, et labores, quos laboraverunt. ¹⁶ Et ait: Numquid inveniemus aliquem virum talem? et nunc faciemus eum amicum; et socium nostrum. ¹⁷ Et scripsit epistolam, et misit ei secundum hæc verba, dicens: ¹⁸ REX Alexander fratri Ionathæ salutem. ¹⁹ Au-

divimus de te quod vir potens sis viribus, et aptus es ut sis amicus noster: ²⁰ et nunc constituimus te hodie summum sacerdotem gentis tuæ, et ut amicus voceris regis, (et misit ei purpuram, et coronam auream) et quæ nostra sunt sentias nobiscum, et conserves amicitias ad nos.

²¹ Et induit se Ionathas stola sancta septimo mense, anno centesimo sexagesimo in die sollemni scenopegiæ: et congregavit exercitum, et fecit arma copiosa.

²² Et audivit Demetrius verba ista, et contristatus est nimis, et ait: ²³ Quid hoc fecimus, quod præoccupavit nos Alexander apprehendere amicitiam ludæorum ad munimen sui? ²⁴ Scribam et ego illis verba deprecatoria, et dignitates, et dona: ut sint mecum in adiutorium. ²⁵ Et scripsit eis in hæc verba: Rex Demetrius genti ludæorum salutem: ²⁶ Quoniam servastis ad nos pactum, et mansistis in amicitia nostra, et non accessistis ad inimicos nostros, audivimus, et gavisi sumus. ²⁷ Et nunc perseverate adhuc conservare ad nos fidem, et retribuemus vobis bona pro his, quæ fecistis nobiscum: ²⁸ et remitemus vobis præstationes multas, et dabimus vobis donationes. ²⁹ Et nunc absolvo vos, et omnes ludæos a tributis, et pretia salis indulgeo, et coronas remitto, et tertias seminis: ³⁰ et dimidiam partem fructus ligni, quod est portionis meæ, relinquo vobis ex hodierno die, et deinceps, ne accipiat a terra Iuda, et a tribus civitatibus, quæ additæ sunt illi ex Samaria, et Galilæa ex hodierna die et in totum tempus: ³¹ et Ierusalem sit sancta, et libera cum finibus suis: et decimæ, et tributa ipsius sint. ³² Remitto etiam potestatem arcis, quæ est in Ierusalem: et do eam summo sacerdoti, ut constituat in ea viros, quoscumque ipse elegerit, qui custodiant eam. ³³ Et omnem animam ludæorum, quæ captiva est a terra Iuda in omni regno meo, relinquo liberam gratis, ut omnes a tributis solvantur, etiam pecorum suorum. ³⁴ Et omnes dies sollemnes, et sabbata, et neomeniæ, et dies decreti, et tres dies ante dicm

quæ hic
accipit

Demetrius
plurima
et
maxima
pollicetur

sollemnem, et tres dies post diem sollemnem sint omnes immunitatis et remissionis omnibus Iudæis, qui sunt in regno meo: ³⁵ et nemo habebit potestatem agere aliquid, et movere negotia adversus aliquem illorum in omni causa. ³⁶ Et ascribantur ex Iudæis in exercitu regis ad tringinta millia virorum: et dabuntur illis copiae ut oportet omnibus exercitibus regis, et ex eis ordinabuntur qui sint in munitionibus regis magni: ³⁷ et ex his constituentur super negotia regni, quæ aguntur ex fide, et principes sint ex eis, et ambulent in legibus suis, sicut præcepit rex in terra Iuda. ³⁸ Et tres civitates, quæ additæ sunt Iudææ ex regione Samariæ, cum Iudæa reputentur: ut sint sub uno, et non obcediant alii potestati, nisi summi sacerdotis: ³⁹ Ptolemaida, et confines eius, quas dedi donum sanctis, qui sunt in Ierusalem ad necessarios sumptus sanctorum. ⁴⁰ Et ego do singulis annis quindecim millia siclorum argenti de rationibus regis, quæ me contingunt: ⁴¹ et omne, quod reliquum fuerit, quod non reddiderant qui super negotia erant annis prioribus, ex hoc dabunt in opera domus. ⁴² Et super hæc quinque millia siclorum argenti, quæ accipiebant de sanctorum ratione per singulos annos: et hæc ad sacerdotes pertineant, qui ministerio funguntur. ⁴³ Et quicumque confugerint in templum, quod est Ierosolymis, et in omnibus finibus eius, obnoxii regi in omni negotio dimittantur, et universa, quæ sunt eis in regno meo, libera habeant. ⁴⁴ Et ad ædificanda vel restauranda opera sanctorum, sumptus dabuntur de ratione regis: ⁴⁵ et ad exstruendos muros Ierusalem, et communiendos in circuitu, sumptus dabuntur de ratione regis, et ad construendos muros in Iudæa.

⁴⁶ Ut audivit autem Ionathas, et populus sermones istos, non crediderunt eis, nec receperunt eos: quia recordati sunt malitiæ magnæ, quam fecerat in Israel, et tribulaverat eos valde. ⁴⁷ Et complacuit eis in Alexandrum, quia ipse fuerat eis

(46) Sup 7, 11.

at Ionathas Alexandro ad hæret

princeps sermonum pacis, et ipsi auxilium ferebant omnibus diebus.

⁴⁸ Et congregavit rex Alexander exercitum magnum, et admovit castra contra Demetrium. ⁴⁹ Et commiserunt prælium duo reges, et fugit exercitus Demetrii, et insecutus est eum Alexander, et incubuit super eos. ⁵⁰ Et invaluit prælium nimis, donec occidit sol: et cecidit Demetrius in die illa.

qui Demetrium occidit

II. Alexandro I. Bala regnante, 10, 51—11, 18

I. Ionathas a rege valde honoratur, 10, 51—66

⁵¹ Et misit Alexander ad Ptolemæum regem Ægypti legatos secundum hæc verba, dicens: ⁵² QUONIAM regressus sum in regnum meum, et sedi in sede patrum meorum, et obtinui principatum, et contrivi Demetrium, et possedi regionem nostram, ⁵³ et commisisti pugnam cum eo, et contritus est ipse, et castra eius a nobis, et sedimus in sede regni eius: ⁵⁴ et nunc statuamus adinvicem amicitiam: et da mihi filiam tuam uxorem, et ego ero gener tuus, et dabo tibi dona, et ipsi digna te. ⁵⁵ Et respondit rex Ptolemæus, dicens: FELIX dies, in qua reversus es ad terram patrum tuorum, et sedisti in sede regni eorum. ⁵⁶ Et nunc faciam tibi quod scripsisti: sed occurre mihi Ptolemaidam, ut videamus invicem nos, et spondeam tibi sicut dixisti.

Rex cum Ptolemæo VI. Philometore amicitiam iunxit

⁵⁷ Et exivit Ptolemæus de Ægypto, ipse et Cleopatra filia eius, et venit Ptolemaidam anno centesimo sexagesimo secundo. ⁵⁸ Et occurrit ei Alexander rex, et dedit ei Cleopatram filiam suam: et fecit nuptias eius Ptolemaidæ, sicut reges, in magna gloria.

et filiam eius Cleopatram duxit

⁵⁹ Et scripsit rex Alexander Ionathæ, ut veniret obviam sibi. ⁶⁰ Et abiit cum gloria Ptolemaidam, et occurrit ibi duobus regibus, et dedit illis argentum multum, et aurum, et dona: et invenit gratiam in conspectu eorum. ⁶¹ Et convenerunt adversus eum viri pestilentes ex Israel, viri iniqui interpellantes adversus eum: et non intendit ad eos rex. ⁶² Et iussit spoliari Ionathan vestibus

qua occasione Ionathæ honores maximos tribuit

suis, et induit eum purpura: et ita fecerunt. ⁶¹ Et collocavit eum rex sedere secum. ⁶³ Dixitque principibus suis: Exite cum eo in medium civitatis, et prædicate, ut nemo adversus eum interpellet de ullo negotio, nec quisquam ei molestus sit de ulla ratione. ⁶⁴ Et factum est, ut viderunt qui interpellabant gloriam eius, quæ prædicabatur, et opertum eum purpura, fugerunt omnes: ⁶⁵ et magnificavit eum rex, et scripsit eum inter primos amicos, et posuit eum ducem, et participem principatus. ⁶⁶ Et reversus est Ionathas in Ierusalem cum pace, et lætitia.

2. Exercitum Demetrii II. Nicatoris conterit, 10, 67—89

⁶⁷ In anno centesimo sexagesimoquinto venit Demetrius filius Demetrii a Creta in terram patrum suorum. ⁶⁸ Et audivit Alexander rex, et contristatus est valde, et reversus est Antiochiam.

⁶⁹ Et constituit Demetrius rex Apollonium ducem, qui præerat Cœlesyriæ: et congregavit exercitum magnum, et accessit ad Iamniam: et misit ad Ionathan summum sacerdotem, ⁷⁰ dicens: Tu solus resistis nobis: ego autem factus sum in derisum, et in opprobrium, propterea quia tu potestatem adversum nos exerces in montibus. ⁷¹ Nunc ergo si confidis in virtutibus tuis, descende ad nos in campum, et comparemus illic invicem: quia mecum est virtus bellorum. ⁷² Interroga, et discis quis sum ego, et ceteri, qui auxilio sunt mihi, qui et dicunt quia non potest stare pes vester ante faciem nostram, quia bis in fugam conversi sunt patres tui in terra sua: ⁷³ et nunc quomodo poteris sustinere equitatum et exercitum tantum in campo, ubi non est lapis, neque saxum, neque locus fugiendi?

⁷⁴ Ut audivit autem Ionathas sermones Apollonii, motus est animo: et elegit decem millia virorum, et exiit ab Ierusalem, et occurrit ei Simon frater eius in adiutorium: ⁷⁵ et applicuerunt castra in Ioppen, et exclusit eum a civitate: quia custodia Apollonii Ioppe erat, et oppugnavit eam. ⁷⁶ Et

Demetrius
contra
Alexan-
dram sur-
git

Apollonius
dux
exercitus
Ionatham
ad
pugnam
invitat

Ionathas
Ioppen
oppugnat

exterriti qui erant in civitate, aperuerunt ei, et obtinuit Ionathas Ioppen.

77 Et audivit Apollonius, et admovit tria millia equitum, et exercitum multum. 78 Et abiit Azotum tamquam iter faciens, et statim exiit: in campum, eo quod haberet multitudinem equitum, et confideret in eis. Et insecutus est eum Ionathas in Azotum, et commiserunt prælium. 79 Et reliquit Apollonius in castris mille equites post eos occulte. 80 Et cognovit Ionathas quoniam insidiæ sunt post se, et circuierunt castra eius, et iecerunt iacula in populum a mane usque ad vesperam. 81 Populus autem stabat, sicut præceperat Ionathas: et laboraverunt equi eorum. 82 Et eiecit Simon exercitum suum, et commisit contra legionem, equites enim fatigati erant: et contriti sunt ab eo, et fugerunt. 83 Et qui dispersi sunt per campum, fugerunt in Azotum, et intraverunt in Bethdagon idolum suum, ut ibi se liberarent. 84 Et succendit Ionathas Azotum, et civitates, quæ erant in circuitu eius, et accepit spolia eorum, et templum Dagon: et omnes, qui fugerunt in illud, succendit igni. 85 Et fuerunt qui ceciderunt gladio cum his, qui succensi sunt, fere octo millia virorum. 86 Et movit inde Ionathas castra, et applicuit ea Ascalonem: et exierunt de civitate obviam illi in magna gloria. 87 Et reversus est Ionathas in Ierusalem cum suis, habentibus spolia multa.

88 Et factum est: ut audivit Alexander rex sermones istos, addidit adhuc glorificare Ionathan. 89 Et misit ei fibulam auream, sicut consuetudo est dari cognatis regum. Et dedit ei Accaron, et omnes fines eius in possessionem.

11. 3. A Ptolemæo VI. Philometore bene tractatur, 11, 1—18

11 1 Et rex Ægypti congregavit exercitum, sicut arena, quæ est circa oram maris, et naves multas: et querebat obtinere regnum Alexandri dolo, et addere illud regno suo. 2 Et exiit in Syriam verbis pacificis, et aperiebant ei civitates, et

cum
Simone
hostes
conterit

ah
Alexan-
dro ma-
gis hono-
ratur

Rex
Ægypti
regnum
Asiæ
obtinere
quærens

occurrebant ei: quia mandaverat Alexander rex exire ei obviam, eo quod socer suus esset. ³ Cum autem introiret civitatem Ptolemæus, ponebat custodias militum in singulis civitatibus.

⁴ Et ut appropriavit Azoto, ostenderunt ei templum Dagon succensum igni, et Azotum, et cetera eius demolita, et corpora projecta, et eorum, qui cæsi erant in bello, tumulos quos fecerant secus viam. ⁵ Et narraverunt regi quia hæc fecit Ionathas, ut invidiam facerent ei: et tacuit rex.

⁶ Et occurrit Ionathas regi in Ioppen cum gloria, et invicem se salutaverunt, et dormierunt illic. ⁷ Et abiit Ionathas cum rege usque ad fluvium, qui vocatur Eleutherus: et reversus est in Ierusalem.

⁸ Rex autem Ptolemæus obtinuit dominium civitatum usque Seleuciam maritimam, et cogitabat in Alexandrum consilia mala. ⁹ Et misit legatos ad Demetrium, dicens: VENI, componamus inter nos pactum, et dabo tibi filiam meam, quam habet Alexander, et regnabis in regno patris tui. ¹⁰ Pœnitent enim me quod dederim illi filiam meam: quæsit enim me occidere. ¹¹ Et vituperavit eum, propterea quod concupierat regnum eius. ¹² Et abstulit filiam suam, et dedit eam Demetrio, et alienavit se ab Alexandro, et manifestatæ sunt inimicitia eius.

¹³ Et intravit Ptolemæus Antiochiam, et imposuit duo diademata capiti suo, Ægypti, et Asiæ.

¹⁴ Alexander autem rex erat in Cilicia illis temporibus: quia rebellabant qui erant in locis illis. ¹⁵ Et audivit Alexander, et venit ad eum in bellum: et produxit Ptolemæus rex exercitum, et occurrit ei in manu valida, et fugavit eum. ¹⁶ Et fugit Alexander in Arabiam, ut ibi protegeretur: rex autem Ptolemæus exaltatus est. ¹⁷ Et abstulit Zabdiel Arabs caput Alexandri; et misit Ptolemæo. ¹⁸ Et rex Ptolemæus mortuus est in die tertia: et qui erant in munitionibus, perierunt ab his, qui erant intra castra.

accusato-
ribus
Ionathæ
nihil re-
spondet

Ionatham
benigne
suscipit

Cleopa-
tram De-
metrio II.
dat

duo dia-
demata
sibi
imponit

cum
Alexan-
dro de
vita dece-
dit

III. Demetrio II. Nicatore regnante, 11, 19—53

I. Ionathas prius quidem exaltatur, 11, 19—37

19 Et regnavit Demetrius anno centesimo sexagesimo septimo.

20 In diebus illis congregavit Ionathas eos, qui erant in Iudæa, ut expugnarent arcem, quæ est in Ierusalem: et fecerunt contra eam machinas multas. 21 Et abierunt quidam qui oderant gentem suam viri iniqui ad regem Demetrium, et renuntiaverunt ei quod Ionathas obsideret arcem. 22 Et ut audivit, iratus est: et statim venit ad Ptolemaidam, et scripsit Ionathæ ne obsideret arcem, sed occurreret sibi ad colloquium festinato.

23 Ut audivit autem Ionathas, iussit obsidere: et elegit de senioribus Israel, et de sacerdotibus, et dedit se periculo. 24 Et accepit aurum, et argentum, et vestem, et alia xenia multa, et abiit ad regem Ptolemaidam, et invenit gratiam in conspectu eius. 25 Et interpellabant adversus eum quidam iniqui ex gente sua. 26 Et fecit ei rex sicut fecerant ei, qui ante eum fuerant: et exaltavit eum in conspectu omnium amicorum suorum, 27 et statuit ei principatum sacerdotii, et quæcumque alia habuit prius pretiosa, et fecit eum principem amicorum.

28 Et postulavit Ionathas a rege ut immunem faceret Iudæam, et tres toparchias, et Samariam, et confines eius: et promisit ei talenta trecenta. 29 Et consensit rex: et scripsit Ionathæ epistolas de his omnibus, hunc modum continentes: 30 REX Demetrius fratri Ionathæ salutem, et genti Iudæorum. 31 Exemplum epistolæ, quam scripsimus Lastheni parenti nostro de vobis, misimus ad vos ut sciretis: 32 Rex Demetrius Lastheni parenti salutem. 33 Genti Iudæorum amicis nostris, et conservantibus quæ iusta sunt apud nos, decrevimus benefacere propter benignitatem ipsorum, quam erga nos habent. 34 Statuimus ergo illis omnes fines Iudææ, et tres civitates, Lydan, et Ramathan, quæ additæ

Demetrius

iratus arcem obsidentem citat

sed cum muneribus venientem valde honorat

eique immunitatem postulatam concedit

sunt Iudææ ex Samaria, et omnes confines earum sequestrari omnibus sacrificantibus in Ierosolymis pro his, quæ ab eis prius accipiebat rex per singulos annos, et pro fructibus terræ, et pomorum. ³⁵ Et alia, quæ ad nos pertinebant decimarum, et tributorum ex hoc tempore remittimus eis: et areas salinarum, et coronas, quæ nobis deferebantur; ³⁶ omnia ipsis concedimus: et nihil horum irritum erit ex hoc, et in omne tempus. ³⁷ Nunc ergo curate facere horum exemplum, et detur Ionathæ, et ponatur in monte sancto, in loco celebri.

2. Postea tamen a rege ingrato vexatur, 11, 38—53

³⁸ Et videns Demetrius rex quod siluit terra in conspectu suo, et nihil ei resistit, dimisit totum exercitum suum, unumquemque in locum suum, excepto peregrino exercitu, quem contraxit ab insulis gentium: et inimici erant ei omnes exercitus patrum eius.

³⁹ Tryphon autem erat quidam partium Alexandri prius: et vidit quoniam omnis exercitus murmurabat contra Demetrium, et ivit ad Emalchuel Arabem, qui nutriebat Antiochum filium Alexandri: ⁴⁰ et assidebat ei, ut traderet eum ipsi, ut regnaret loco patris sui: et enuntiavit ei quanta fecit Demetrius, et inimicitias exercituum eius adversus illum. Et mansit ibi diebus multis.

⁴¹ Et misit Ionathas ad Demetrium regem, ut eiceret eos, qui in arce erant in Ierusalem, et qui in præsiidiis erant: quia impugnabant Israel. ⁴² Et misit Demetrius ad Ionathan, dicens: Non hæc tantum faciam tibi, et genti tuæ, sed gloria illustrabo te, et gentem tuam cum fuerit opportunum. ⁴³ Nunc ergo recte feceris, si miseris in auxilium mihi viros: quia discessit omnis exercitus meus.

⁴⁴ Et misit ei Ionathas tria millia virorum fortium Antiochiam: et venerunt ad regem, et delectatus est rex in adventu eorum. ⁴⁵ Et convenerunt qui erant de civitate, centum viginti millia virorum, et volebant interficere regem. ⁴⁶ Et fugit rex in

Patrio
exercitu
offenso

et Try-
phone
machi-
nante

Ionathas
liberatio-
nem arcis
petit

rex per
milites
Ionathæ
periculo
vitæ
liberatus

aulam: et occupaverunt qui erant de civitate, itenera civitatis, et ceperunt pugnare. ⁴⁷ Et vocavit rex Iudæos in auxilium, et convenerunt omnes simul ad eum, et dispersi sunt omnes per civitatem: ⁴⁸ et occiderunt in illa die centum millia hominum, et succenderunt civitatem, et ceperunt spolia multa in die illa, et liberaverunt regem. ⁴⁹ Et viderunt qui erant de civitate, quod obtinuissent Iudæi civitatem sicut volebant: et infirmati sunt mente sua, et clamaverunt ad regem cum precibus, dicentes: ⁵⁰ Da nobis dextras, et cessent Iudæi oppugnare nos, et civitatem. ⁵¹ Et proiecerunt arma sua, et fecerunt pacem, et glorificati sunt Iudæi in conspectu regis, et in conspectu omnium, qui erant in regno eius, et nominati sunt in regno: et regressi sunt in Ierusalem habentes spolia multa.

⁵² Et sedit Demetrius rex in sede regni sui: et siluit terra in conspectu eius. ⁵³ Et mentitus est omnia quæcumque dixit, et abalienavit se a Ionatha, et non tribuit ei secundum beneficia, quæ sibi tribuerat, et vexabat eum valde.

IV. Antiocho VI. Dionyso regnante,

11, 54—12, 52

1. A rege cum Simone honoratur, 11, 54—59

⁵⁴ Post hæc autem reversus est Tryphon, et Antiochus cum eo puer adolescens, et regnavit, et imposuit sibi diadema. ⁵⁵ Et congregati sunt ad eum omnes exercitus, quos disperserat Demetrius, et pugnaverunt contra eum: et fugit, et terga vertit. ⁵⁶ Et accepit Tryphon bestias, et obtinuit Antiochiam:

⁵⁷ et scripsit Antiochus adolescens Ionathæ, dicens: Constituo tibi sacerdotium, et constituo te super quattuor civitates, ut sis de amicis regis. ⁵⁸ Et misit illi vasa aurea in ministerium, et dedit ei potestatem bibendi in auro, et esse in purpura, et habere fibulam auream: ⁵⁹ et Simonem fratrem eius constituit ducem a terminis Tyri usque ad fines Ægypti.

antiochus
machaon
machaon

antiochus
machaon
machaon

promissa
non servat,
sed Ionatham
vexat

Rex adolescens

Ionatham
et
Simonem
exaltat

Ionathas
Gazam
obsidet

2. Cùm Simone hostes debellat, 11, 60—74
60 Et exiit Ionathas, et perambulabat trans flumen civitates: et congregatus est ad eum omnis exercitus Syriæ in auxilium, et venit Ascalonem, et occurrerunt ei honorifice de civitate. 61 Et abiit inde Gazam: et concluderunt se qui erant Gazæ: et obsedit eam, et succendit quæ erant in circuitu civitatis, et prædatus est ea. 62 Et rogaverunt Gazenses Ionathan, et dedit illis dexteram: et accepit filios eorum obsides, et misit illos in Ierusalem: et perambulavit regionem usque Damascum.

principi-
bus De-
metrii
occurrit
Simon
Bethsu-
ram ex-
pugnat

63 Et audivit Ionathas quod prævaricati sunt principes Demetrii in Cades, quæ est in Galilæa, cum exercitu multo, volentes eum removere a negotio regni: 64 et occurrit illis: fratrem autem suum Simonem reliquit intra provinciam.

65 Et applicuit Simon ad Bethsuram, et expugnabat eam diebus multis, et conclusit eos. 66 Et postulaverunt ab eo dextras accipere, et dedit illis: et eiecit eos inde, et cepit civitatem, et posuit in ea præsidium.

Ionathas
principes
Demetrii
fugat

67 Et Ionathas, et castra eius applicuerunt ad aquam Genesar, et ante lucem vigilaverunt in campo Asor. 68 Et ecce castra alienigenarum occurrebant in campo, et tendebant ei insidias in montibus: ipse autem occurrit ex adverso. 69 Insidiæ vero exsurrexerunt de locis suis, et commiserunt prælium. 70 Et fugerunt qui erant ex parte Ionathæ omnes, et nemo relictus est ex eis, nisi Mathathias filius Absolomi, et Iudas filius Calphi, princeps militiæ exercitus. 71 Et scidit Ionathas vestimenta sua, et posuit terram in capite suo, et oravit. 72 Et reversus est Ionathas ad eos in prælium, et convertit eos in fugam, et pugnaverunt. 73 Et viderunt qui fugiebant partis illius, et reversi sunt ad eum, et insequabantur cum eo omnes usque Cades ad castra sua, et pervenerunt usque illuc. 74 Et ceciderunt de alienigenis in die illa tria millia virorum: et reversus est Ionathas in Ierusalem.

3. Cum amicis fœdera renovat, 12, 1—23

12 ¹ Et vidit Ionathas quia tempus eum iuvat, elegit viros, et misit eos Romam statuere, et renovare cum eis amicitiam: ² et ad Spartiatas, et ad alia loca misit epistolas secundum eandem formam:

³ et abierunt Romam, et intraverunt curiam, et dixerunt: Ionathas summus sacerdos, et gens Iudæorum miserunt nos, ut renovaremus amicitiam, et societatem secundum pristinum. ⁴ Et dederunt illis epistolas ad ipsos per loca, ut deducerent eos in terram Iuda cum pace.

⁵ Et hoc est exemplum epistolarum, quas scripsit Ionathas Spartiatis: ⁶ IONATHAS summus sacerdos, et seniores gentis, et sacerdotes, et reliquus populus Iudæorum Spartiatis fratribus salutem. ⁷ Iam pridem missæ erant epistolæ ad Oniam summum sacerdotem ab Ario, qui regnabat apud vos, quoniam estis fratres nostri, sicut rescriptum continet, quod subiectum est. ⁸ Et suscepit Onias virum, qui missus fuerat, cum honore: et accepit epistolas, in quibus significabatur de societate, et amicitia. ⁹ Nos, cum nullo horum indigeremus, habentes solacio sanctos libros, qui sunt in manibus nostris, ¹⁰ maluimus mittere ad vos renovare fraternitatem, et amicitiam, ne forte alieni efficiamur a vobis: multa enim tempora transierunt, ex quo misistis ad nos. ¹¹ Nos ergo in omni tempore sine intermissione in diebus sollemnibus, et ceteris, quibus oportet, memores sumus vestri in sacrificiis, quæ offerimus, et in observationibus, sicut fas est, et decet meminisse fratrum. ¹² Lætatur itaque de gloria vestra. ¹³ Nos autem circumdederunt muliæ tribulationes, et multa prælia, et impugnaverunt nos reges, qui sunt in circuitu nostro. ¹⁴ Noluimus ergo vobis molesti esse, neque ceteris sociis, et amicis nostris in his præliis; ¹⁵ habuimus enim de cælo auxilium, et liberati sumus nos, et humiliati sunt inimici nostri. ¹⁶ Elegimus itaque Numenium Antiochi filium, et Anti-

Amicitiam re-
novat

cum Ro-
manis

et cum
Spartiatis

patrem Iasonis filium, et misimus ad Romanos renovare cum eis amicitiam, et societatem pristinam. 17 Mandavimus itaque eis ut veniant etiam ad vos, et salutent vos: et reddant vobis epistolas nostras de innovatione fraternitatis nostræ. 18 Et nunc benefacietis respondentes nobis ad hæc.

quorum
rex
Arius I.
Oniæ I.
pontifici
scripserat

19 Et hoc est rescriptum epistolarum, quod miserat Oniæ: 20 Arius, rex Spartiatarum Oniæ sacerdoti magno salutem. 21 Inventum est in scriptura de Spartiatis, et Iudæis, quoniam sunt fratres, et quod sunt de genere Abraham. 22 Et nunc ex quo hæc cognovimus, benefacietis scribentes nobis de pace vestra: 23 Sed et nos rescripsimus vobis: Pecora nostra et possessiones nostræ, vestræ sunt: et vestræ, nostræ: mandavimus itaque hæc nuntiari vobis.

4. Populum suum protegit, 12, 24—38

Ionathas
principes
Demetrii
fugat

24 Et audivit Ionathas quoniam regressi sunt principes Demetrii cum exercitu multo supra quam prius, pugnare adversus eum; 25 et exiit ab Ierusalem, et occurrit eis in Amathite regione: non enim dederat eis spatium ut ingrederentur regionem eius. 26 Et misit speculatores in castra eorum: et reversi renuntiaverunt quod constituunt supervenire illis nocte. 27 Cum occidisset autem sol, præcepit Ionathas suis vigilare, et esse in armis paratos ad pugnam tota nocte, et posuit custodes per circuitum castrorum. 28 Et audierunt adversarii quod paratus est Ionathas cum suis in bello: et timuerunt, et formidaverunt in corde suo: et accenderunt focos in castris suis. 29 Ionathas autem, et qui cum eo erant, non cognoverunt usque mane: videbant autem luminaria ardentia, 30 et secutus est eos Ionathas, et non comprehendit eos: transierant enim flumen Eleutherum.

et Arabas
percussit

31 Et divertit Ionathas ad Arabas, qui vocantur Zabadæi, et percussit eos, et accepit spolia eorum. 32 Et iunxit, et venit Damascum, et perambulabat omnem regionem illam.

33 Simon autem exiit, et venit usque ad Ascalonem, et ad proxima præsidia: et declinavit in Ioppen, et occupavit eam: (34 audivit enim quod velent præsidium tradere partibus Demetrii) et posuit ibi custodes ut custodirent eam.

Simon
Ioppen
occupat

35 Et reversus est Ionathas, et convocavit seniores populi, et cogitavit cum eis ædificare præsidia in Iudæa, 36 et ædificare muros in Ierusalem, et exaltare altitudinem magnam inter medium arcis et civitatis, ut separaret eam a civitate, ut esset ipsa singulariter, et neque emant, neque vendant. 37 Et convenerunt, ut ædificarent civitatem: et cecidit murus, qui erat super torrentem ab ortu solis, et reparavit eum, qui vocatur Caphetetha: 38 et Simon ædificavit Adiada in Sephela, et munivit eam, et imposuit portas, et seras.

Ionathas
terram
munit

5. A Tryphone comprehenditur, 12, 39—52

39 Et cum cogitasset Tryphon regnare Asiæ, et assumere diadema, et extendere manum in Antiochum regem: 40 timens ne forte non permetteret eum Ionathas, sed pugnaret adversus eum, quærebatur comprehendere eum, et occidere. Et exurgens abiit in Bethsan.

Tryphon
Antiochum
occisurus

41 Et exivit Ionathas obviam illi cum quadraginta millibus virorum electorum in prælium, et venit Bethsan. 42 Et vidit Tryphon quia venit Ionathas cum exercitu multo ut extenderet in eum manus, timuit; 43 et excepit eum cum honore, et commendavit eum omnibus amicis suis, et dedit ei munera: et præcepit exercitibus suis ut obœdissent ei, sicut sibi. 44 Et dixit Ionathæ: Ut quid vexasti universum populum, cum bellum nobis non sit?

cum Ionathæ
dolosè agit

45 Et nunc remitte eos in domos suas: elige autem tibi viros paucos, qui tecum sint, et veni mecum Ptolemaidam, et tradam eam tibi, et reliqua præsidia, et exercitum, et universos præpositos negotii, et conversus abibo: propterea enim veni.

46 Et credidit ei, et fecit sicut dixit: et dimisit exercitum, et abierunt in terram Iudæa. 47 Retinuit autem secum tria millia virorum: ex quibus re-

eumque
comprehendit

Simon
Ioban
occipit

qui ab
Iudæis ut
interfec-
tus pian-
gitur

misit in Galilæam duo millia, mille autem venerunt cum eo. ⁴⁸ Ut autem intravit Ptolemaidam Ionathas, clausurunt portas civitatis Ptolemenses: et comprehenderunt eum: et omnes, qui cum eo intraverant, gladio interfecerunt.

⁴⁹ Et misit Tryphon exercitum, et equites in Galilæam, et in campum magnum ut perderent omnes socios Ionathæ. ⁵⁰ At illi cum cognovissent: quia comprehensus est Ionathas, et periit, et omnes, qui cum eo erant, hortati sunt semetipsos, et exierunt parati in proelium. ⁵¹ Et videntes hi, qui insecuti fuerant, quia pro anima res est illis, reversi sunt: ⁵² illi autem venerunt omnes cum pace in terram Iuda. Et planxerunt Ionathan, et eos, qui cum ipso fuerant, valde: et luxit Israel luctu magno.

52—53. PARS QUARTA

Simon
Ioban
occipit

Simon princeps, 12, 53—10, 22

I. Antiocho VI. Dionyso regnante, 12, 53—13, 30

1. Simon cum Tryphone doloso agit, 12, 53—13, 24

Gentibus
insidian-
tibus

⁵³ Et quæsierunt omnes gentes, quæ erant in circuitu eorum, contere eos; dixerunt enim: ⁵⁴ Non habent principem, et adiuvantem: nunc ergo expugnemus illos, et tollamus de hominibus memoriam eorum.

et Try-
phone
exerci-
tum con-
gregante

Simon
dux
electus

13 ¹ Et audivit Simon quod congregavit Tryphon exercitum copiosum ut veniret in terram Iuda, et attereret eam.

² Videns quia in tremore populus est, et in timore, ascendit Ierusalem, et congregavit populum: ³ et adhortans dixit: Vos scitis quanta ego, et fratres mei, et domus patris mei fecimus pro legibus, et pro sanctis prælia, et angustias quales vidimus: ⁴ horum gratia perierunt fratres mei omnes propter Israel, et relictus sum ego solus. ⁵ Et nunc non mihi contingat parcere animæ meæ in omni tem-

pore tribulationis: non enim melior sum fratribus meis. ⁶ Vindicabo itaque gentem meam, et sancta, natos quoque nostros, et uxores: quia congregatæ sunt universæ gentes contere nos inimicitia gratia. ⁷ Et accensus est spiritus populi simul ut audivit sermones istos: ⁸ et responderunt voce magna dicentes: Tu es dux noster loco Iudæ, et Ionathæ fratris tui: ⁹ pugna prælium nostrum: et omnia, quæcumque dixeris nobis, faciemus.

¹⁰ Et congregans omnes viros bellatores, acceleravit consummare universos muros Ierusalem, et munivit eam in gyro. ¹¹ Et misit Ionathan filium Absalomi et cum eo exercitum novum in Ioppen, et eiectis his, qui erant in ea, remansit illic ipse.

¹² Et movit Tryphon a Ptolemaida cum exercitu multo, ut veniret in terram Iuda, et Ionathas cum eo in custodia. ¹³ Simon autem applicuit in Addus contra faciem campi. ¹⁴ Et ut cognovit Tryphon quia surrexit Simon loco fratris sui Ionathæ: et quia commissurus esset cum eo prælium, misit ad eum legatos, ¹⁵ dicens: Pro argento, quod debebat frater tuus Ionathas in ratione regis, propter negotia, quæ habuit, detinuimus eum. ¹⁶ Et nunc mitte argenti talenta centum, et duos filios eius obsides, ut non dimissus fugiat a nobis, et remitemus eum. ¹⁷ Et cognovit Simon quia cum dolo loqueretur secum, iussit tamen dari argentum, et pueros: ne inimicitiam magnam sumeret ad populum Israel, dicentem: ¹⁸ Quia non misit ei argentum, et pueros, propterea periit. ¹⁹ Et misit pueros, et centum talenta: et mentitus est, et non dimisit Ionathan.

²⁰ Et post hæc venit Tryphon intra regionem, ut contereret eam: et gyraverunt per viam, quæ ducit Ador: et Simon, et castra eius ambulabant in omnem locum quocumque ibant. ²¹ Qui autem in arce erant, miserunt ad Tryphonem legatos, ut festinaret venire per desertum, et mitteret illis alimonias. ²² Et paravit Tryphon omnem equitatum, ut veniret illa nocte: erat autem nix multa valde, et non venit in Galaaditim. ²³ Et cum appropin-

seditione
Tryphonem
Ioppen: 10
701

Ierusa-
lem et
Ioppen
munit
701

Tryphoni
pecuniam,
et filios
Ionathæ
mittit

seditione
Ioppen
Ierusalem
Ioppen
Ierusalem
Ierusalem
Ierusalem
Ierusalem

qui re-
fecta Io-
natham
filiosque
occidit et
revertitur

quasset Bascaman, occidit Ionathan, et filios eius illic. ²⁴ Et convertit Tryphon, et abiit in terram suam.

2. In Modin sepulcrum Machabæorum erigit, 13, 25—30

²⁵ Et misit Simon, et accepit ossa Ionathæ fratris sui, et sepelivit ea in Modin civitate patrum eius. ²⁶ Et planxerunt eum omnis Israel planctu magno, et luxerunt eum dies multos.

²⁷ Et ædificavit Simon super sepulcrum patris sui et fratrum suorum ædificium altum visu, lapide polito retro et ante: ²⁸ Et statuit septem pyramidas, unam contra unam patri et matri; et quattuor fratribus: ²⁹ et his circumposuit columnas magnas: et super columnas arma, ad memoriam æternam: et iuxta arma naves sculptas, quæ viderentur ab omnibus navigantibus mare. ³⁰ Hoc est sepulcrum, quod fecit in Modin, usque in hunc diem.

II. Tryphone et Demetrio II. regnantibus, 13, 31—14, 49

1. Populo immunitatem ac libertatem obtinet, 13, 31—42

³¹ Tryphon autem cum iter faceret cum Antiocho rege adolescente, dolo occidit eum. ³² Et regnavit loco eius, et imposuit sibi diadema Asiæ, et fecit plagam magnam in terra.

³³ Et ædificavit Simon præsidia Iudææ, muniens ea turribus excelsis, et muris magnis, et portis, et seris: et posuit alimenta in munitionibus.

³⁴ Et elegit Simon viros, et misit ad Demetrium regem ut faceret remissionem regioni: quia actus omnes Tryphonis per direptionem fuerant gesti. ³⁵ Et Demetrius rex ad verba ista respondit ei, et scripsit epistolam talem: ³⁶ REX Demetrius Simoni summo sacerdoti, et amico regum, et senioribus, et genti Iudæorum salutem. ³⁷ Coronam auream, et bahem, quam misistis, suscepimus: et parati sumus facere vobiscum pacem magnam, et

Ionathas
sepellitur
et plangitur

monumentum
sepulcri
ædificatur

Tryphon
Antiochum
occidit et
regnat

Simon
terram
munit

a Demetrio
immunitatem
et libertatem
impetrat

scribere præpositis regis remittere vobis quæ indulsimus. ³⁸ Quaecumque enim constituimus, vobis constant. Munitiones, quas ædificastis, vobis sint. ³⁹ Remittimus quoque ignorantias, et peccata usque in hodiernum diem, et coronam, quam debetis: et siquid aliud erat tributarium in Ierusalem, iam non sit tributarium. ⁴⁰ Et siqui ex vobis apti sunt conscribi inter nostros, conscribantur, et sit inter nos pax.

⁴¹ Anno centesimo septuagesimo ablatum est iugum gentium ab Israel. ⁴² Et cepit populus Israel scribere in tabulis, et gestis publicis, anno primo sub Simone summo sacerdote, magno duce, et principe Iudæorum.

2. Populo securitatem et felicitatem affert,

13, 43—14, 15

⁴³ In diebus illis applicuit Simon ad Gazam, et circumdedit eam castris, et fecit machinas, et applicuit ad civitatem, et percussit turrem unam, et comprehendit eam. ⁴⁴ Et eruperant qui erant intra machinam in civitatem: et factus est motus magnus in civitate. ⁴⁵ Et ascenderunt qui erant in civitate cum uxoribus, et filiis supra murum scissis tunicis suis, et clamaverunt voce magna, postulantes a Simone dexteras sibi dari, ⁴⁶ et dixerunt: Non nobis reddas secundum malitias nostras, sed secundum misericordias tuas. ⁴⁷ Et flexus Simon non debellavit eos: eiecit tamen eos de civitate, et mundavit ædes, in quibus fuerant simulacra, et tunc intravit in eam cum hymnis benedicens Dominum: ⁴⁸ et eiecta ab ea omni immunditia, collocavit in ea viros, qui legem facerent: et munivit eam, et fecit sibi habitationem.

⁴⁹ Qui autem erant in arce Ierusalem, prohibebantur egredi et ingredi regionem, et emere, ac vendere: et esurierunt valde, et multi ex eis fame perierunt, ⁵⁰ et clamaverunt ad Simonem ut dexteras acciperent: et dedit illis: et eiecit eos inde, et mundavit arcem a contaminationibus: ⁵¹ et intraverunt in eam tertia et vigesima die secundi

ut iugum
gentium
ablatum
videatur

Alienigenas e Gaza eiecit

arcem mundavit

mensis, anno centesimo septuagesimo primo cum laude, et ramis palmarum, et cinyris, et cymbalis, et nablis, et hymnis, et canticis, quia contritus est inimicus magnus ex Israel. ⁵² Et constituit ut omnibus annis agerentur dies hi cum lætitia.

⁵³ Et munivit montem templi, qui erat secus arcem, et habitavit ibi ipse, et qui cum eo erant.

⁵⁴ Et vidit Simon Ioannem filium suum, quod fortis prælii vir esset: et posuit eum ducem virtutum universarum: et habitavit in Gazaris.

14 ¹ Anno centesimo septuagesimo secundo congregavit rex Demetrius exercitum suum, et abiit in Mediam ad contrahenda sibi auxilia, ut expugnaret Tryphonem. ² Et audivit Arsaces rex Persidis, et Mediæ, quia intravit Demetrius confines suos, et misit unum de principibus suis ut comprehenderet eum vivum, et adduceret eum ad se. ³ Et abiit, et percussit castra Demetrii: et comprehendit eum, et duxit eum ad Arsacem, et posuit eum in custodiam.

⁴ Et siluit omnis terra Iuda omnibus diebus Simonis, et quæsit bona genti suæ: et placuit illis potestas eius, et gloria eius omnibus diebus.

⁵ Et cum omni gloria sua accepit Ioppen in portum, et fecit introitum in insulis maris.

⁶ Et dilatavit fines gentis suæ, et obtinuit regionem.

⁷ Et congregavit captivitatem multam, et dominatus est Gazaræ, et Bethsuræ, et arci: et abstulit immunditias ex ea, et non erat qui resisteret ei.

⁸ Et unusquisque colebat terram suam cum pace: et terra Iuda dabat fructus suos, et ligna camporum fructum suum.

⁹ Seniores in plateis sedebant omnes, et de bonis terræ tractabant, et iuvenes induebant se gloriam, et stolas belli.

¹⁰ Et civitatibus tribuebat alimonias, et constituabat eas ut essent vasa munitionis.

montem
templi
munit

Ioannem
ducem
constituit

etiam
capto De-
metrio II
et in cu-
stodia po-
sito

Simon
gloriosus

populum
securum
ac
felicem
servat

- quoadusque nominatum est nomen gloriæ eius usque ad extremum terræ.
- 11 Feecit pacem super terram, et lætatus est Israel lætitia magna.
- 12 Et sedit unusquisque sub vite sua, et sub ficulnea sua: et non erat qui eos terreret.
- 13 Defecit impugnans eos super terram: reges contriti sunt in diebus illis.
- 14 Et confirmavit omnes humiles populi sui, et legem exquisivit, et abstulit omnem iniquum et malum:
- 15 sancta glorificavit, et multiplicavit vasa sanctorum.

3. Cum Romanis et Spartiatis fœdera renovat, 14, 16—24.

16 Et auditum est Romæ quia defunctus esset Ionathas: et usque in Spartiatis: et contristati sunt valde. 17 Ut audierunt autem quod Simon frater eius factus esset summus sacerdos loco eius, et ipse obtineret omnem regionem, et civitates in ea; 18 scripserunt ad eum in tabulis æreis, ut renovarent amicitias, et societatem quam fecerant cum Iuda, et cum Ionatha fratribus eius. 19 Et lectæ sunt in conspectu ecclesiæ in Ierusalem.

Et hoc exemplum epistolarum, quas Spartiatiæ miserunt: 20 SPARTIANORUM principes, et civitates, Simoni Sacerdoti magno, et senioribus, et sacerdotibus, et reliquo populo Iudæorum, fratribus, salutem. 21 Legati, qui missi sunt ad populum nostrum, nuntiaverunt nobis de vestra gloria, et honore, ac lætitia: et gavisus sumus in introitu eorum. 22 Et scripsimus quæ ab eis erant dicta in conciliis populi, sic: Numenius Antiochi, et Antipater Iasonis filius, legati Iudæorum, venerunt ad nos, renovantes nobiscum amicitiam pristinam. 23 Et placuit populo excipere viros gloriose, et ponere exemplum sermonum eorum in segregatis populi libris, ut sit ad memoriã populo Spartiatarum. Exemplum autem horum scripsimus Simoni magno sacerdoti.

Romanis
Spartiatibus
amicitiam
renewant

Legati
Romæ
Spartiatibus
amicitiam
renewant

Legati
Simonis
renovationem
amicitiæ
petunt

exemplum
libri
Spartiatum

Romanis
clypeus
aureus
mittitur

24 Post hæc autem misit Simon Numenium Romanum, habentem clypeum aureum magnum, pondominarum mille, ad statuendam cum eis societatem.

Populus
(non Romanus
ut
Vulgata
sola habet)

4. Dux et sacerdos in æternum constituitur, 14, 24^b—49

Cum autem audisset populus Romanus 25 sermones istos, dixerunt: Quam gratiarum actionem reddemus Simoni, et filiis eius? 26 Restituit enim ipse fratres suos, et expugnavit inimicos Israel ab eis, et statuerunt ei libertatem, et descripserunt in tabulis æreis, et posuerunt in titulis in monte Sion.

merita
Machabæorum
et præsertim
Simonis
recensens

27 Et hoc est exemplum scripturæ: OCTAVA decima die mensis Elul, anno centesimo septuagesimo secundo, anno tertio sub Simone sacerdote magno in Asaramel, 28 in conventu magno sacerdotum, et populi, et principum gentis, et seniorum regionis, nota facta sunt hæc: Quoniam frequenter facta sunt prælia in regione nostra. 29 Simon autem Mathathææ filius ex filiis Iarib, et fratres eius dederunt se periculo, et restiterunt adversariis gentis suæ, ut starent sancta ipsorum, et lex: et gloria magna glorificaverunt gentem suam. 30 Et congregavit Ionathas gentem suam, et factus est illis sacerdos magnus, et appositus est ad populum suum. 31 Et voluerunt inimici eorum calcare, et atterere regionem ipsorum, et extendere manus in sancta eorum. 32 Tunc restitit Simon, et pugnavit pro gente sua, et erogavit pecunias multas, et armavit viros virtutis gentis suæ, et dedit illis stipendia: 33 et munivit civitates Iudææ, et Bethsuram, quæ erat in finibus Iudææ, ubi erant arma hostium antea: et posuit illic præsidium viros Iudæos. 34 Et Ioppen munivit, quæ erat ad mare: et Gazaram, quæ est in finibus Azoti, in qua hostes antea habitabant, et collocavit illic Iudæos: et quæcumque apta erant ad correptionem eorum, posuit in eis. 35 Et vidit populus actum Simonis, et gloriam, quam cogitabat facere genti suæ, et

posuerunt eum ducem suum, et principem sacerdotum, eo quod ipse fecerat hæc omnia, et iustitiam, et fidem, quam conservavit genti suæ, et exquisivit omni modo exaltare populum suum. ³⁶ Et in diebus eius prosperatum est in manibus eius, ut tollerentur gentes de regione ipsorum, et qui in civitate David erant in Ierusalem in arce, de qua procedebant, et contaminabant omnia, quæ in circuitu sanctorum sunt, et inferebant plagam magnam castitati: ³⁷ et collocavit in ea viros Iudæos ad tutamentum regionis, et civitatis, et exaltavit muros Ierusalem. ³⁸ Et rex Demetrius statuit illi summum sacerdotium. ³⁹ Secundum hæc fecit eum amicum suum, et glorificavit eum gloria magna. ⁴⁰ Audivit enim quod appellati sunt Iudæi a Romanis amici, et socii, et fratres, et quia susceperunt legatos Simonis gloriose: ⁴¹ et quia Iudæi, et sacerdotes eorum consenserunt eum esse ducem suum, et summum sacerdotem in æternum, donec surgat propheta fidelis: ⁴² et ut sit super eos dux, et ut cura esset illi pro sanctis, et ut constitueret præpositos super opera eorum, et super regionem, et super arma, et super præsidia: ⁴³ et cura sit illi de sanctis: et ut audiatur ab omnibus, et scribantur in nomine eius omnes conscriptiones in regione: et ut operiatur purpura, et auro: ⁴⁴ et ne liceat ulli ex populo, et ex sacerdotibus irritum facere aliquid horum, et contradicere his, quæ ab eo dicuntur, aut convocare conventum in regione sine ipso: et vestiri purpura, et uti fibula aurea; ⁴⁵ qui autem fecerit extra hæc, aut irritum fecerit aliquid horum, reus erit. ⁴⁶ Et complacuit omni populo statuere Simonem, et facere secundum verba ista. ⁴⁷ Et suscepit Simon, et placuit ei ut summo sacerdotio fungeretur, et esset dux, et princeps gentis Iudæorum, et sacerdotum, et præses omnibus. ⁴⁸ Et scripturam istam dixerunt ponere in tabulis æreis, et ponere eas in peribolo sanctorum, in loco celebri: ⁴⁹ exemplum autem eorum ponere in ærario, ut habeat Simon, et filii eius.

Simonem
ducem et
summum
sacerdotem
in æternum
constituit

Idque
monumenti
publicis
tradit

III. Tryphone et Antiocho VII. Sidete regnantibus, 15, 1—16, 22

1. Ab Antiocho amico ius percussuræ numismatis accipit, 15, 1—14

Rex Simoni privilegia vetera confirmat et nova confert

15 ¹ Et misit rex Antiochus filius Demetrii epistolas ab insulis maris Simoni sacerdoti, et principi gentis Iudæorum, et universæ genti: ² et erant continentes hunc modum: REX Antiochus Simoni sacerdoti magno, et genti Iudæorum salutem. ³ Quoniam quidem pestilentes obtinuerunt regnum patrum nostrorum, volo autem vindicare regnum, et restituere illud sicut erat antea: et electam feci multitudinem exercitus, et feci naves bellicas. ⁴ Volo autem procedere per regionem ut ulciscar in eos, qui corruerunt regionem nostram, et qui desolaverunt civitates multas in regno meo. ⁵ Nunc ergo statuo tibi omnes oblationes, quas remiserunt tibi ante me omnes reges, et quæcumque alia dona remiserunt tibi: ⁶ et permitto tibi facere percussuram proprii numismatis in regione tua: ⁷ Ierusalem autem sanctam esse, et liberam: et omnia arma, quæ fabricata sunt, et præsidia, quæ construxisti, quæ tenes, maneant tibi. ⁸ Et omne debitum regis: et quæ futura sunt regi, ex hoc, et in totum tempus remittuntur tibi. ⁹ Cum autem obtinuerimus regnum nostrum, glorificabimus te, et gentem tuam, et templum gloria magna ita ut manifestetur gloria vestra in universa terra. ¹⁰ Anno centesimo septuagesimo quarto exiit Antiochus in terram patrum suorum, et conveniunt ad eum omnes exercitus, ita ut pauci relictii essent cum Tryphone. ¹¹ Et insecutus est eum Antiochus rex, et venit Doram fugiens per maritimam; ¹² sciebat enim quod congregata sunt mala in eum, et reliquit eum exercitus. ¹³ Et applicuit Antiochus super Doram cum centum viginti millibus virorum belligeratorum, et octo millibus equitum: ¹⁴ et circumvit civitatem, et: naves a mari accesserunt: et vexabant civitatem a terra, et mari, et neminem sinebant ingredi, vel egressi.

Tryphonem fugat et vexat

omni
vires
abacai
zandey
liber

2. Litteras Romanorum suscipit, 15, 15—24

15 Venit autem Numenius, et qui cum eo fuerant, ab urbe Roma, habentes epistolas regibus, et regionibus scriptas, in quibus continebantur hæc: 16 LUCIUS consul Romanorum, Ptolemæo regi salutem. 17 Legati Iudæorum venerunt ad nos amici nostri, renovantes pristinam amicitiam, et societatem, missi a Simone principe Sacerdotum, et populo Iudæorum. 18 Attulerunt autem et clypeum aureum mnarum mille. 19 Placuit itaque nobis scribere regibus, et regionibus, ut non inferant illis mala, neque impugnent eos, et civitates eorum, et regiones eorum: et ut non ferant auxilium pugnantibus adversus eos. 20 Visum autem est nobis accipere ab eis clypeum. 21 Siqui ergo pestilentes refugerunt de regione ipsorum ad vos, tradite eos Simoni principi sacerdotum, ut vindicet in eos secundum legem suam.

22 Hæc eadem scripta sunt Demetrio regi, et Attalo, et Ariarathi, et Arsaci, 23 et in omnes regiones: et Lampsaco, et Spartiatis, et in Delum, et in Myndum, et in Sicyonem, et in Cariam, et in Samum, et in Pamphyliam, et in Lyciam, et in Alicarnassum, et in Coos, et in Siden, et in Aradon, et in Rhodum, et in Phaselidem, et in Gortynam, et Gnidum, et Cyprum, et Cyrenem. 24 Exemplum autem eorum scripserunt Simoni principi sacerdotum, et populo Iudæorum.

3. Antiochum inimicum repellit ac devincit,

15, 25—16, 10

25 Antiochus autem rex applicuit castra in Doram secundo, admovens ei semper manus, et machinas faciens: et conclusit Tryphonem, ne procederet.

26 Et misit ad eum Simon duo millia virorum electorum in auxilium, et argentum, et aurum, et vasa copiosa: 27 et noluit ea accipere, sed rupit omnia, quæ pactus est cum eo antea, et alienavit se ab eo.

Quæ continuerint

et quibus missæ fuerint exponitur

Rex Tryphonem obsidens

auxilium Simonis recusat

qui postu-
lata regis

28 Et misit ad eum Athenobium unum de amicis suis, ut tractaret cum ipso, dicens: Vos tenetis Ioppen, et Gazaram, et arcem, quæ est in Ierusalem, civitates regni mei: 29 fines earum desolastis, et fecistis plagam magnam in terra, et dominati estis per loca multa in regno meo. 30 Nunc ergo tradite civitates, quas occupastis, et tributa locorum, in quibus dominati estis extra fines Iudææ. 31 Sin autem, date pro illis quingenta talenta argenti, et exterminii, quod exterminastis, et tributorum civitatum alia talenta quingenta: sin autem, veniemus, et expugnabimus vos. 32 Et venit Athenobius amicus regis in Ierusalem, et vidit gloriam Simonis, et claritatem in auro, et argento, et apparatus copiosum: et obstupuit: et rettulit ei verba regis.

digne
ac serio
negat

33 Et respondit ei Simon, et dixit ei: Neque alienam terram sumpsimus, neque aliena detinemus: sed hereditatem patrum nostrorum, quæ iniuste ab inimicis nostris aliquo tempore possessa est. 34 Nos vero tempus habentes, vindicamus hereditatem patrum nostrorum. 35 Nam de Ioppe, et Gazara quæ expostulas, ipsi faciebant in populo plagam magnam, et in regione nostra: horum damus talenta centum. Et non respondit ei Athenobius verbum. 36 Reversus autem cum ira ad regem, renuntiavit ei verba ista, et gloriam Simonis, et universa, quæ vidit, et iratus est rex ira magna.

rex Try-
phonem
fugien-
tem per-
sequitur

37 Tryphon autem fugit navi in Orthosiada. 38 Et constituit rex Cendebæum ducem maritimum, et exercitum peditum et equitum dedit illi. 39 Et mandavit illi movere castra contra faciem Iudææ: et mandavit ei ædificare Gedorem, et obstruere portas civitatis, et debellare populum. Rex autem persequebatur Tryphonem.

dux eius
Iudæam
conculcat

40 Et pervenit Cendebæus Iamnam, et cepit irritare plebem, et conculcare Iudæam, et captivare populum, et interficere, et ædificare Gedorem. 41 Et collocavit illic equites, et exercitum:

ut egressi perambularent viam Iudææ, sicut constituit ei rex.

16 ¹ Et ascendit Ioannes de Gazaris, et nuntiavit Simoni patri suo quæ fecit Cendebæus in populo ipsorum. ² Et vocavit Simon duos filios seniores, Iudam, et Ioannem; et ait illis: Ego, et fratres mei, et domus patris mei expugnauimus hostes Israel ab adolescentia usque in hunc diem: et prosperatum est in manibus nostris liberare Israel aliquoties. ³ Nunc autem senui, sed estote loco meo, et fratres mei, et egressi pugnatè pro gente nostra: auxilium vero de cælo vobiscum sit. ⁴ Et elegit de regione viginti millia virorum bellicorum, et equites; et profecti sunt ad Cendebæum: et dormierunt in Modin.

⁵ Et surrexerunt mane, et abierunt in campum: et ecce exercitus copiosus in obviam illis peditum, et equitum, et fluvius torrens erat inter medium ipsorum. ⁶ Et admovit castra contra faciem eorum ipse, et populus eius, et vidit populum trepidantem ad transiretandum torrentem, et transfretavit primus: et viderunt eum viri, et transierunt post eum. ⁷ Et divisit populum, et equites in media peditum: erat autem equitatus adversariorum copiosus nimis. ⁸ Et exclamaverunt sacris tubis, et in fugam conversus est Cendebæus, et castra eius: et ceciderunt ex eis multi vulnerati: residui autem in munitionem fugerunt. ⁹ Tunc vulneratus est Iudas frater Ioannis: Ioannes autem insecutus est eos, donec venit Cedronem, quam ædificavit: ¹⁰ et fugerunt usque ad turres, quæ erant in agris Azoti, et succendit eas igni. Et ceciderunt ex illis duo millia virorum, et reversus est in Iudæam in pace.

4. A Ptolemæo genero suo occiditur, 16, 11—22

¹¹ Et Ptolemæus filius Abobi constitutus erat dux in campo Iericho, et habebat argentum, et aurum multum; ¹² erat enim gener summi sacerdotis. ¹³ Et exaltatum est cor eius, et volebat obtinere regionem, et cogitabat dolum adversus Simonem, et filios eius, ut tolleret eos.

partem
duos
sed a filiis
Simonis

in fugam
conicitur

Ptolemæus
dominationem
affectans

patrem
duosque
filios oc-
cidit

14 Simon autem, perambulans civitates, quæ erant in regione Iudææ, et sollicitudinem gerens earum, descendit in Iericho ipse, et Mathathias filius eius, et Iudas, anno centesimo septuagesimo septimo, mense undecimo: hic est mensis Sabath. 15 Et suscepit eos filius Abobi in munitiunculam, quæ vocatur Doch, cum dolo, quam ædificavit: et fecit eis convivium magnum, et abscondit illic viros. 16 Et cum inebriatus esset Simon, et filii eius, surrexit Ptolemæus cum suis, et sumpserunt arma sua, et intraverunt in convivium, et occiderunt eum, et duos filios eius, et quosdam pueros eius. 17 Et fecit deceptionem magnam in Israel, et reddidit mala pro bonis.

et tyran-
nidem
firmare
vult

18 Et scripsit hæc Ptolemæus, et misit regi ut mitteret ei exercitum in auxilium, et traderet ei regionem, et civitates eorum, et tributa. 19 Et misit alios in Gazaram tollere Ioannem: et tribunus misit epistolas, ut venirent ad se, et daret eis argentum, et aurum, et dona. 20 Et alios misit occupare Ierusalem, et montem templi.

sed
Ioannem
perdere
nequit

21 Et præcurrens quidam, nuntiavit Ioanni in Gazara, quia periit pater eius, et fratres eius, et quia misit te quoque interfici. 22 Ut audivit autem, vehementer expavit: et comprehendit viros, qui veniant perdere eum, et occidit eos: cognovit enim quia quærebant eum perdere.

Conclusio, 16, 23 s

Res ge-
stæ Ioan-
nis alibi
leguntur

23 Et cetera sermonum Ioannis, et bellorum eius, et bonarum virtutum, quibus fortiter gessit, et ædificiorum murorum, quos exstruxit, et rerum gestarum eius: 24 ecce hæc scripta sunt in libro dierum sacerdotii eius, ex quo factus est princeps sacerdotum post patrem suum.

LIBER SECUNDUS MACHABÆORUM

Prolegomena 1, 1—2, 33

1. Duæ epistolæ Hierosolymitanorum, 1, 1—2, 19

1 ¹ Fratribus, qui sunt per Ægyptum, Iudæis, salutem dicunt fratres, qui sunt in Ierosolymis, Iudæi, et qui in regione Iudææ, et pacem bonam. ² Beneficiat vobis Deus, et meminerit testamenti sui, quod locutus est ad Abraham, et Isaac, et Iacob servorum suorum fidelium: ³ et det vobis cor omnibus ut colatis eum, et faciatis eius voluntatem corde magno, et animo volenti. ⁴ Adaperiat cor vestrum in lege sua, et in præceptis suis, et faciat pacem: ⁵ Exaudiat orationes vestras, et reconcilietur vobis, nec vos deserat in tempore malo. ⁶ Et nunc hic sumus orantes pro vobis. ⁷ Regnante Demetrio, anno centesimo sexagesimo nono, nos Iudæi scripsimus vobis in tribulatione, et impetu, qui supervenit nobis in istis annis, ex quo recessit Iason a sancta terra, et a regno. ⁸ Portam succenderunt, et effuderunt sanguinem innocentem: et oravimus ad Dominum, et exauditi sumus, et obtulimus sacrificium, et similaginem, et accendimus lucernas, et proposuimus panes. ⁹ Et nunc frequentate dies scenoepigiæ mensis Casleu. ¹⁰ Anno centesimo octogesimo octavo, ¹¹ populus, qui est Ierosolymis, et in Iudæa, Senatusque et Iudas, Aristobolo magistro Ptolemæi regis, qui est de genere christorum sacerdotum, et his, qui in Ægypto sunt, Iudæis salutem, et sanitatem. ¹² De magnis periculis a Deo liberati, magnifice gratias agimus ipsi, utpote qui adversus talem regem dimicavimus. ¹³ Ipse enim ebullire

Prior
epistola

de sceno-
pegia

altera
epistola

de morte
Epiphani-
nis

fecit de Perside eos, qui pugnaverunt contra nos, et sanctam civitatem. ¹³ Nam cum in Perside esset dux ipse, et cum ipso immensus exercitus, cecidit in templo Nanæ, consilio deceptus sacerdotum Nanæ. ¹⁴ Etenim cum ea habitaturus venit ad locum Antiochus, et amici eius, et ut acciperet pecunias multas dotis nomine. ¹⁵ Cumque proposuissent eas sacerdotes Nanæ, et ipse cum paucis ingressus esset intra ambitum fani, clausurunt templum, ¹⁶ cum intrasset Antiochus: apertoque occulto aditu templi, mittentes lapides percusserunt ducem, et eos qui cum eo erant, et diviserunt membratim, et capitibus amputatis foras proiecerunt. ¹⁷ Per omnia benedictus Deus, qui tradidit impios. ¹⁸ Facturi igitur quinta et vigesima die mensis Casleu purificationem templi, necessarium duximus significare vobis: ut et vos quoque agatis diem scenopægiæ, et diem ignis, qui datus est quando Nehemias ædificato templo et altari obtulit sacrificia. ¹⁹ Nam cum in Persidem ducerentur patres nostri, sacerdotes, qui tunc cultores Dei erant, acceptum ignem de altari occulte absconderunt in valle, ubi erat puteus altus, et siccus, et in eo contutati sunt eum, ita ut omnibus ignotus esset locus. ²⁰ Cum autem præterissent anni multi, et placuit Deo ut mitteretur Nehemias a rege Persidis: nepotes sacerdotum illorum, qui absconderant, misit ad requirendum ignem: et sicut narraverunt nobis, non invenerunt ignem, sed aquam crassam. ²¹ Et iussit eos haurire, et afferre sibi: et sacrificia, quæ imposita erant, iussit sacerdos Nehemias aspergi ipsa aqua, et ligna, et quæ erant superposita. ²² Utque hoc factum est, et tempus affuit, quo sol refulsit, qui prius erat in nubilo, accensus est ignis magnus, ita ut omnes mirarentur. ²³ Orationem autem faciebant omnes sacerdotes, dum consummaretur sacrificium, Ionatha inchoante, ceteris autem respondentibus. ²⁴ Et Nehemiæ erat oratio hunc habens modum: DOMINE Deus omnium creator, terribilis, et fortis, iustus, et misericors, qui solus es bonus rex, ²⁵ solus præstans,

70119
de igne
altaris

de aqua
et lignis
superpositis

de oratione
Ionathæ
et ceterorum

solus iustus, et omnipotens, et æternus, qui liberas Israel de omni malo, qui fecisti patres electos, et sanctificasti eos: 26 accipe sacrificium pro universo populo tuo Israel, et custodi partem tuam, et sanctifica. 27 Congrega dispersionem nostram, libera eos, qui serviunt gentibus, et contemptos et abominatos respice: ut sciant gentes quia tu es Deus noster. 28 Afflige opprimentes nos, et contumeliam facientes in superbia: 29 Constitue populum tuum in loco sancto tuo, sicut dixit Moyses. 30 Sacerdotes autem psallebant hymnos, usquequo consumptum esset sacrificium. 31 Cum autem consumptum esset sacrificium, ex residua aqua Nehemias iussit lapides maiores perfundi. 32 Quod ut factum est, ex eis flamma accensa est: sed ex lumine, quod refulsit ab altari, consumpta est. 33 Ut vero manifestata est res, renuntiatum est regi Persarum quod in loco, in quo ignem absconderant hi, qui translati fuerant, sacerdotes, aqua apparuit, de qua Nehemias, et qui cum eo erant, purificaverunt sacrificia. 34 Considerans autem rex, et rem diligenter examinans, fecit ei templum, ut probaret quod factum erat. 35 Et cum probasset, sacerdotibus donavit multa bona, et alia atque alia munera, et accipiens manu sua, tribuebat eis. 36 Appellavit autem Nehemias hunc locum Nephthar, quod interpretatur Purificatio. Vocatur autem apud plures Nephi.

2 1 Invenitur autem in descriptionibus Ieremiæ prophetæ, quod iussit eos ignem accipere qui transmigrabant: ut significatum est, et ut mandavit transmigratis. 2 Et dedit illis legem ne obviscerentur præcepta Domini, et ut non exerrarent mentibus videntes simulacra aurea, et argentea, et ornamenta eorum. 3 Et alia huiusmodi dicens, hortabatur ne legem amoverent a corde suo. 4 Erat autem in ipsa scriptura, quomodo tabernaculum, et arcam iussit propheta divino responso ad se facto comitari secum, usquequo exiit in montem, in quo

de tabernaculo,
arca et
altari abs-
consis

(29) Dt 30, 3. 5; Inf 2, 18. — (4) Dt 34, 1.

Moyses ascendit, et vidit Dei hereditatem. ⁵ Et veniens ibi Ieremias invenit locum speluncæ: et tabernaculum, et arcam, et altare incensi intulit illuc, et ostium obstruxit. ⁶ Et accesserunt quidam simul, qui sequebantur, ut notarent sibi locum: et non potuerunt invenire. ⁷ Ut autem cognovit Ieremias, culpans illos, dixit: Quod ignotus erit locus, donec congreget Deus congregationem populi, et propitius fiat: ⁸ et tunc Dominus ostendet hæc, et apparebit maiestas Domini, et nubes erit, sicut et Moysi manifestabatur, et sicut cum Salomon petiit ut locus sanctificaretur magno Deo, manifestabat hæc. ⁹ Magnifice etenim sapientiam tractabat: et ut sapientiam habens, obtulit sacrificium dedicationis, et consummationis templi. ¹⁰ Sicut et Moyses orabat ad Dominum, et descendit ignis de cælo, et consumpsit holocaustum, sic et Salomon oravit, et descendit ignis de cælo, et consumpsit holocaustum. ¹¹ Et dixit Moyses, eod quod non sit comestum quod erat pro peccato, consumptum est. ¹² Similiter et Salomon octo diebus celebravit dedicationem. ¹³ Inferebantur autem in descriptionibus, et commentariis Nehemiæ hæc eadem: et ut construens bibliothecam congregavit de regionibus libros, et Prophetarum, et David, et epistolas Regum; et de donariis. ¹⁴ Similiter autem et Iudas ea, quæ deciderant per bellum, quod nobis acciderat, congregavit omnia, et sunt apud nos. ¹⁵ Si ergo desideratis hæc, mittite qui perferant vobis. ¹⁶ Acturi itaque purificationem scripsimus vobis: bene ergo facietis, si egeritis hos dies. ¹⁷ Deus autem, qui liberavit populum suum, et reddidit hereditatem omnibus, et regnum, et sacerdotium, et sanctificationem, ¹⁸ sicut promisit in lege, speramus quod cito nostri miserebitur, et congregabit de sub cælo in locum sanctum. ¹⁹ Eripuit enim nos de magnis periculis, et locum purgavit.

(8) 1 Rg 8, 14; 2 Par 6, 14. — (10) Lv 9, 23. — 2 Par 7, 1. — (11) Lv 10, 16 s. — (18) Dt 30, 3. 5.

de biblio-
theca sa-
cra

de purifi-
catione
templi

2. Præfatio auctoris, 2, 20—33

20 De Iuda vero Machabæo, et fratribus eius, et de templi magni purificatione, et de aræ dedicatione: 21 sed et de præliis, quæ pertinent ad Antiochum Nobilem, et filium eius Eupatorem: 22 et de illuminationibus, quæ de cælo factæ sunt ad eos, qui pro Iudæis fortiter fecerunt, ita ut universam regionem, cum pauci essent, vindicarent, et barbaram multitudinem fugarent, 23 et famosissimum in toto orbe templum recuperarent, et civitatem liberarent, et leges, quæ abolitæ erant, restituerentur. Domino cum omni tranquillitate propitio facto illis. 24 Itemque ab Iasone Cyrenæo quinque libris comprehensa tentavimus nos uno volumine breviate. 25 Considerantes enim multitudinem librorum, et difficultatem volentibus aggredi narrationes historiarum propter multitudinem rerum, 26 curavimus volentibus quidem legere, ut esset animi oblectatio: studiosis vero, ut facilius possint memoriæ commendare: omnibus autem legentibus utilitas conferatur. 27 Et nobis quidem ipsis, qui hoc opus breviandi causa suscepimus, non facilem laborem, immo vero negotium plenum vigiliarum, et sudoris assumpsimus. 28 Sicut hi, qui præparant convivium, et quærunt aliorum voluntati parere propter multorum gratiam, libenter laborem sustinemus. 29 Veritatem quidem de singulis auctoribus concedentes, ipsi autem secundum datam formam brevitati studentes. 30 Sicut enim novæ domus architecto de universa structura curandum est: ei vero, qui pingere curat, quæ apta sunt ad ornatum, exquirenda sunt: ita æstimandum est et in nobis. 31 Etenim intellectum colligere, et ordinare sermonem, et curiosius partes singulas quasque disquirere, historiæ congruit auctori: 32 brevitatem vero dictionis sectari, et executiones rerum vitare, brevianti concedendum est. 33 Hinc ergo narrationem incipiemus: de præfatione tantum dixisse sufficiat; stultum etenim est ante historiam effluere, in ipsa autem historia succingi.

Quinque
libros
Iasonis
Cyrenæi
breviat

PARS PRIOR

Persecutiones Iudæorum, 3, 1—7, 42

I. Seleuco IV. Philopatore regnante,
3, 1—4, 6

1. Spoliatio templi tentatur, 3, 1—40

Seleucus
prius
sumptus
sacrificio-
rum
præstans

a Simone
præposi-
to templi
irritatus

per He-
liodorum
thesau-
ros tem-
pli aufer-
re vole-
bat

3 ¹ Igitur cum sancta civitas habitaretur in omni pace, leges etiam adhuc optime custodirentur, propter Oniæ pontificis pietatem, et animos odio habentes mala, ² fiebat ut et ipsi reges, et principes locum summo honore dignum ducerent, et templum maximis muneribus illustrarent: ³ ita ut Seleucus Asiæ rex de redditibus suis præstaret omnes sumptus ad ministerium sacrificiorum pertinentes.

⁴ Simon autem de tribu Benjamin præpositus templi constitutus, contendebat, obsistente sibi principe sacerdotum, iniquum aliquid in civitate moliri. ⁵ Sed cum vincere Oniam non posset, venit ad Apollonium Tbarsææ filium, qui eo tempore erat dux Cœlesyriæ, et Phœnicis: ⁶ et nuntiavit ei, pecuniis innumerabilibus plenum esse ærarium Ierosolymis, et communes copias immensas esse, quæ non pertinent ad rationem sacrificiorum: esse autem possibile sub potestate regis cadere universa.

⁷ Cumque rettulisset ad regem Apollonius de pecuniis, quæ delatæ erant, ille accitum Heliodorum, qui erat super negotia eius, misit cum mandatis, ut prædictam pecuniam transportaret. ⁸ Statimque Heliodorus iter est aggressus, specie quidem quasi per Cœlesyriam; et Phœnicen civitates esset peragraturus, re vera autem regis propositum perfecturus: ⁹ Sed, cum venisset Ierosolymam, et benigne a summo sacerdote in civitate esset exceptus, narravit de dato indicio pecuniarum: et, cuius rei gratia adesset, aperuit: interrogabat autem, si vere hæc ita essent. ¹⁰ Tunc summus sacerdos ostendit deposita esse hæc, et victualia viduarum, et pupillorum: ¹¹ quædam vero esse Hircani To-

biæ viri valde eminentis, in his, quæ detulerat impius Simon: unversa autem argenti talenta esse quadringenta, et auri ducenta; ¹² decipi vero eos, qui credidissent loco, et templo, quod per unversum mundum honoratur, pro sui veneratione, et sanctitate omnino impossibile esse. ¹³ At ille pro his, quæ habebat in mandatis a rege, dicebat omni genere regi ea esse deferenda. ¹⁴ Constituta autem die intrabat de his Heliodorus ordinaturus.

Non modica vero per unversam civitatem erat trepidatio. ¹⁵ Sacerdotes autem ante altare cum stolis sacerdotalibus iactaverunt se, et invocabant de cælo eum, qui de depositis legem posuit, ut his, qui deposuerant ea, salva custodiret. ¹⁶ Iam vero qui videbat summi sacerdotis vultum, mente vulnerabatur: facies enim, et color immutatus declarabat internum animi dolorem. ¹⁷ Circumfusa enim erat mæstitia quædam viro, et horror corporis, per quem manifestus aspicientibus dolor cordis eius efficiebatur. ¹⁸ Alii etiam gregatim de domibus confluebant; publica supplicatione obsecrantes, pro eo quod in contemptum locus esset venturus. ¹⁹ Accinctæque mulieres cilicii pectus, per plateas confluebant: sed et virgines, quæ conclusæ erant, procurrebant ad Oniam, aliæ autem ad muros, quædam vero per fenestras aspiciebant: ²⁰ unversæ autem protendentes manus in cælum, deprecabantur: ²¹ erat enim misera commistæ multitudinis, et magni sacerdotis in agone constituti expectatio. ²² Et hi quidem invocabant omnipotentem Deum, ut credita sibi his, qui crediderant, cum omni integritate conservarentur.

²³ Heliodorus autem, quod decreverat, perficiebat eodem loco ipse cum satellitibus circa ærarium præsens. ²⁴ Sed spiritus omnipotentis Dei magnam fecit suæ ostensionis evidentiam, ita ut omnes, qui ausi fuerant parere ei, ruentes Dei virtute, in dissolutionem, et formidinem converterentur. ²⁵ Apparuit enim illis quidam equus terribilem habens sessorem, optimis operimentis adornatus: isque cum impetu Heliodoro priores calces elisit; qui autem

omnibus
Hieroso-
lymitanis
cælum
obsecran-
tibus

Heliodo-
rus ab
angelis
crudeliter
flagella-
tus

ei sedebat, videbatur arma habere aurea. ²⁶ Alii etiam apparuerunt duo iuvenes virtute decori, optimi gloria, speciosique amictu: qui circumsteterunt eum, et ex utraque parte flagellabant, sine intermissione multis plagis verberantes. ²⁷ Subito autem Heliodorus concidit in terram, eumque multa caligine circumfusum rapuerunt, atque in sella gestatoria positum eiecerunt. ²⁸ Et is, qui cum multis cursoribus, et satellitibus prædictum ingressus est ærarium, portabatur nullo sibi auxilium ferente, manifesta Dei cognita virtute: ²⁹ et ille quidem per divinam virtutem iacebat mutus, atque omni spe et salute privatus. ³⁰ Hi autem Dominum benedicebant, quia magnificabat locum suum: et templum, quod paulo ante timore ac tumultu erat plenum, apparente omnipotente Domino, gaudio et lætitia impletum est.

sed Onia
pontifice
intercede-
nte
servatus

³¹ Tunc vero ex amicis Heliodori quidam rogabant confestim Oniam, ut invocaret Altissimum, ut vitam donaret ei, qui in supremo spiritu erat constitutus. ³² Considerans autem summus sacerdos ne forte rex suspicaretur malitiam aliquam ex ludæis circa Heliodorum consummatam, obtulit pro salute viri hostiam salutarem. ³³ Cumque summus sacerdos exoraret, iidem iuvenes eisdem vestibus amicti, astantes Heliodoro, dixerunt: Oniæ sacerdoti gratias age: nam propter eum Dominus tibi vitam donavit. ³⁴ Tu autem a Deo flagellatus, nuntia omnibus magnalia Dei, et potestatem. Et his dictis, non comparuerunt.

magnalia
Dei
nuntiat

³⁵ Heliodorus autem, hostia Deo oblata, et votis magnis promissis ei, qui vivere illi concessit, et Oniæ gratias agens, recepto exercitu, repedabat ad regem. ³⁶ Testabatur autem omnibus ea quæ sub oculis suis viderat opera magni Dei. ³⁷ Cum autem rex interrogasset Heliodorum, quis esset apud adhuc semel Ierosolymam mitti, ait: ³⁸ Si quem habes hostem, aut regni tui insidiatorem, mitte illuc, et flagellatum eum recipies, si tamen evaserit: eo quod in loco sit vere Dei quædam virtus. ³⁹ Nam ipse, qui habet in cælis habitatio-

nem, visitator, et adiutor est loci illius, et venientes ad malefaciendum percutit, ac perdit. ⁴⁰ Igitur de Heliodoro, et ærarii custodia ita res se habet.

2. Onias pontifex iusularum accusatur, 4, 1—6

4 ¹ Simon autem prædictus pecuniarum, et patriæ delator, male loquebatur de Onia, tamquam ipse Heliodorum instigasset ad hæc, et ipse fuisset inceptor malorum: ² provisoremque civitatis, ac defensorem gentis suæ, et æmulatorem legis Dei audebat insidiatorem regni dicere. ³ Sed, cum inimicitiae in tantum procederent, ut etiam per quosdam Simonis necessarios homicidia fierent: ⁴ considerans Onias periculum contentionis, et Apollonium insanire, utpote ducem Cœlesyriæ, et Phœnicis, ad augendam malitiam Simonis, ad regem se contulit, ⁵ non ut civium accusator, sed communem utilitatem apud semetipsum universæ multitudinis considerans. ⁶ Videbat enim sine regali providentia impossibile esse pacem rebus dari, nec Simonem posse cessare a stultitia sua.

Pius ab impio Simone accusatus ad regem se confert

II. Antiocho IV. Epiphane regnante,

4, 7—7, 42

1. Iason pontifex impius populum seducit, 4, 7—22

⁷ Sed post Seleuci vitæ excessum, cum suscepisset regnum Antiochus, qui Nobilis appellabatur, ambiebat Iason frater Oniæ summum sacerdotium: ⁸ adito rege, promittens ei argenti talenta trecenta sexaginta, et ex redditibus aliis talenta octoginta, ⁹ super hæc promittebat et alia centum quinquaginta, si potestati eius concederetur gymnasium, et ephebiam sibi constituere, et eos, qui in Ierosolymis erant, Antiochenos scribere.

Oniam fratrem dignitate privat

¹⁰ Quod cum rex annuisset, et obtinisset principatum, statim ad gentilem ritum contribules suos transferre cepit. ¹¹ Et amotis his, quæ humanitatis causa Iudæis a regibus fuerant constituta, per Iohannem patrem Eupolemi, qui apud Romanos de amicitia, et societate functus est legatione legitima, civium iura destituens, prava instituta sanciebat.

civilitatem sanctam profanat

faciem potestatis eius, in semetipsum retorsit summum sacerdotium, superponens Iasoni talenta argenti trecenta. ²⁵ Acceptisque a rege mandatis, venit, nihil quidem habens dignum sacerdotio: animos vero crudelis tyranni, et feræ beluæ iram gerens. ²⁶ Et Iason quidem, qui proprium fratrem captivaverat, ipse deceptus profugus in Ammanitem expulsus est regionem.

²⁷ Menelaus autem principatum quidem obtinuit: de pecuniis vero regi promissis, nihil agebat; cum exactionem faceret Sostratus, qui arci erat præpositus; ²⁸ nam ad hunc exactio vectigalium pertinebat; quam ob causam utrique ad regem sunt evocati. ²⁹ Et Menelaus amotus est a sacerdotio, succedente Lysimachio fratre suo: Sostratus autem prælatus est Cyprii.

³⁰ Et cum hæc agerentur, contigit, Tharsiteses, et Mallotas seditionem movere, eo quod Antiochidi regis concubinæ dono essent dati. ³¹ Festinanter itaque rex venit sedare illos; relicto suffecto uno ex comitibus suis Andronico.

³² Ratus autem Menelaus accepisse se tempus opportunum, aurea quædam vasa e templo furatus donavit Andronico, et alia vendiderat Tyri, et per vicinas civitates. ³³ Quod cum certissime cognovisset Onias, arguebat eum, ipse in loco tuto se continens Antiochiæ secus Daphnem.

³⁴ Unde Menelaus accedens ad Andronicum, rogabat ut Oniam interficeret. Qui cum venisset ad Oniam, et datis dextris cum iureiurando (quamvis esset ei suspectus) suasisset de asylo procedere, statim eum peremit, non veritus iustitiam. ³⁵ Ob quam causam non solum Iudæi, sed aliæ quoque nationes indignabantur; et moleste ferebant de nece tanti viri iniusta.

³⁶ Sed regressum regem de Ciliciæ locis adierunt Iudæi apud Antiochiam, simul et Græci: conquirentes de iniqua nece Oniæ. ³⁷ Contristatus itaque animo Antiochus propter Oniam, et flexus ad misericordiam, lacrimas fudit; recordatus defuncti sobrietatem, et modestiam; ³⁸ accensisque animis

et rege
in Cilicia
degente
Oniam
sacrilegia
damnan-
tem

per
Androni-
cum
vicarium
regium
occidit
rex An-
dronicum
quidem
interficiet

Andronicum purpura exutum, per totam civitatem iubet circumduci: et in eodem loco, in quo in Oniam impietatem commiserat, sacrilegum vita privari, Domino illi condignam retribuente pœnam.

39 Multis autem sacrilegiis in templo a Lysimacho commissis Menelai consilio, et divulgata fama, congregata est multitudo adversum Lysimachum multo iam auro exportato. 40 Turbis autem insurgentibus, et animis ira repletis, Lysimachus armatis fere tribus millibus iniquis manibus uti cœpit, duce quodam tyranno, ætate pariter, et dementia proveoto. 41 Sed, ut intellexerunt conatum Lysimachi, alii lapides, alii fustes validos arripuerunt: quidam vero cinerem in Lysimachum iecere. 42 Et multi quidem vulnerati, quidam autem et prostrati, omnes vero in fugam conversi sunt: ipsum etiam sacrilegum secus ærarium interfecerunt. 43 De his ergo cœpit iudicium adversum Menelaum agitari.

44 Et cum venisset rex Tyrum, ad ipsum negotium detulerunt missi tres viri a senioribus. 45 Et cum superaretur Menelaus, promisit Ptolemæo multas pecunias dare ad suadendum regi. 46 Itaque Ptolemæus in quodam atrio positum quasi refrigerandi gratia regem adiit, et deduxit a sententia: 47 et Menelaum quidem universæ malitiæ reum criminibus absolvit: miseros autem, qui, etiam si apud Scythas causam dixissent, innocentes iudicarentur, hos morte damnavit. 48 Cito ergo iniustam pœnam dederunt, qui pro civitate et populo, et sacris vasis causam prosecuti sunt. 49 Quamobrem Tyrii quoque indignati, erga sepulturam eorum liberalissimi exstiterunt.

50 Menelaus autem, propter eorum, qui in potentia erant, avaritiam, permanebat in potestate, crescens in malitia ad insidias civium.

3. Iason pontifex depositus in cives crudelis est, 5, 1—10

5 1 Eodem tempore Antiochus secundam profectionem paravit in Ægyptum. 2 Contigit autem per universam Ierosolymorum civitatem vi-

sed Me-
nelaum
propter
sacrilegia
fratris
accusa-
tum

crimini-
bus ab-
solvit

qui in
malitia
crescit

Epiphane
Ægyptum de-
bellante

deri diebus quadraginta per aera equites discurrentes, auratas stolas habentes, et hastis, quasi cohortes, armatos, ³ et cursus equorum per ordines digestos; et congressiones fieri cominus, et scutorum motus, et galeatorum multitudinem gladiis districtis, et telorum iactus, et aureorum armorum splendorem, omnisque generis loricarum. ⁴ Quapropter omnes rogabant in bonum monstra converti.

⁵ Sed cum falsus rumor exisset, tamquam vita excessisset Antiochus, assumptis Iason non minus mille viris, repente aggressus est civitatem: et civibus ad murum convolantibus ad ultimum apprehensa civitate, Menelaus fugit in arcem: ⁶ Iason vero non parcebat in cæde civibus suis, nec cogitabat prosperitatem adversum cognatos malum esse maximum, arbitrans hostium et non civium se trophæa capturum.

⁷ Et principatum quidem non obtinuit, finem vero insidiarum suarum confusionem accepit, et profugus iterum abiit in Ammaniten. ⁸ Ad ultimum, in exitium sui conclusus ab Areta Arabum tyranno fugiens de civitate in civitatem, omnibus odiosus, ut refuga legum et execrabilis, ut patriæ et civium hostis, in Ægyptum extrusus est: ⁹ et qui multos de patria sua expulerat, peregre periit, Lacedæmonas profectus, quasi pro cognatione ibi refugium habiturus: ¹⁰ et qui insepultos multos abiecerat, ipse et illamentatus, et insepultus abiicitur, sepultura neque peregrina usus, neque patrio sepulcro participans.

4. Epiphanes in Iudæos sævit, 5, 11—27

¹¹ His itaque gestis, suspicatus est rex societatem deserturos Iudæos: et ob hoc profectus ex Ægypto efferatis animis, civitatem quidem armis cepit. ¹² Iussit autem militibus interficere, nec parcere occurrentibus, et per domos ascendentes trucidare. ¹³ Fiebant ergo cædes juvenum, ac seniorum, et mulierum, et natorum exterminia, virginumque et parvulorum neces. ¹⁴ Erant autem

Iason Ierusalem occupat quidem

sed profugus miser moritur

(Civitatem capit et habitatores trucidat

toto triduo octoginta millia interfecti, quadraginta millia vincti, non minus autem venundati.

15 Sed nec ista sufficient: ausus est etiam intrare templum unversa terra sanctius, Menelauctore, qui legum, et patriæ fuit proditor: 16 et scelestis manibus sumens sancta vasa, quæ ab aliis regibus, et civitatibus erant posita ad ornatum loci, et gloriam, contrectabat indigne, et contaminabat.

17 Ita alienatus mente Antiochus, non considerabat quod propter peccata habitantium civitatem, modicum Deus fuerat iratus: propter quod et accidit circa locum despectio: 18 alioquin nisi contigisset eos multis peccatis esse involutos, sicut Heliodorus, qui missus est a Seleuco rege, ad exspoliandum ærarium, etiam hic statim adveniens flagellatum, et repulsus utique fuisset ab audacia. 19 Verum non propter locum, gentem: sed propter gentem, locum Deus elegit. 20 Ideoque et ipse locus particeps factus est populi malorum, postea autem fiet socius bonorum; et qui derelictus in ira Dei omnipotentis est, iterum in magni Domini reconciliatione cum summa gloria exaltabitur.

21 Igitur Antiochus mille et octingentis ablatis de templo talentis, velociter Antiochiam regressus est, existimans se præ superbia terram ad navigandum, pelagus vero ad iter agendum deducturum propter mentis elationem. 22 Reliquit autem et præpositos ad affligendam gentem: Ierosolymis quidem Philippum genere Phrygem, moribus crudeliorem eo ipso, a quo constitutus est: 23 in Garizim autem Andronicum, et Menelaum, qui gravius quam ceteri imminebant civibus.

24 Cumque appositus esset contra Iudæos, misit odiosum principem Apollonium cum exercitu viginti et duobus millibus, præcipiens ei omnes perfectæ ætatis interficere, mulieres, ac iuvenes vendere. 25 Qui cum venisset Ierosolymam, pacem simulans, quievit usque ad diem sanctum sabbati: et tunc feriatibus Iudæis arma capere suis præcepit.

(18) Sup 3, 25. 27.

templum
despoliat

al nosal
molestum
molestum
molestum

omnibus
in augu
omnibus
omnibus

præfec-
tos cru-
deles re-
linquit

per Apol-
lonium
iterum ci-
vitatem
percutit

tablo

26 Omnesque qui ad spectaculum processerant, trucidavit: et civitatem cum armatis discurrens, ingentem multitudinem peremit.

27 Iudas autem Machabæus, qui decimus fuerat, secesserat in desertum locum, ibique inter-feras vitam in montibus cum suis agebat: et fæni cibo vescentes, demorabantur, ne participes essent coinquinationis.

5. Rex Indæis leges gentium imponit, proprias interdicit, 6, 1—17

6¹ Sed non post multum temporis misit rex senem quandam Antiochenum, qui compelleret Iudæos ut se transferrent a patriis, et Dei legibus: 2 contaminare etiam quod in Ierosolymis erat templum, et cognominare Iovis Olympii: et in Garizim, prout erant hi, qui locum inhabitabant, Iovis hospitalis. 3 Pessima autem et universis gravis erat malorum incursio: 4 nam templum luxuria, et comessationibus gentium erat plenum, et scortantium cum meretricibus: sacratisque ædibus mulieres se ultro ingerebant, intro ferentes ea, quæ non licebat. 5 Altare etiam plenum erat illicitis, quæ legibus prohibebantur.

6 Neque autem sabbata custodiebantur, neque dies sollemnes patrii servabantur, nec simpliciter Iudæum se esse quisquam confitebatur. 7 Ducebantur autem cum amara necessitate in die natalis regis ad sacrificia: et, cum Liberi sacra celebrarentur, cogeantur hedera coronati Libero circuire.

8 Decretum autem exiit in proximas gentilium civitates, suggerentibus Ptolemæis, ut pari modo et ipsi adversus Iudæos agerent, ut sacrificarent: 9 eos autem, qui nollent transire ad instituta gentium, interficerent: erat ergo videre miseriam. 10 Duæ enim mulieres delatæ sunt natos suos circumcidisse: quas, infantibus, ad ubera suspensis, cum publice per civitatem circumduxissent, per muros præcipitaverunt. 11 Alii vero, ad proximas coeuntes speluncas, et latenter sabbati diem celebrantes, cum indicati essent Philippo, flammis suc-

occl
Iudas;
Machabæus in
deserto

Templa
contami-
nat

Carum
per
non

Idolola-
triam lu-
bet

aleme
nobili
inobedi-
entes
interfici

huc
ing
ob
te
scenti
pus per
m
letat

censi sunt, eo quod verebantur propter religionem et observantiam, manu sibimet auxilium ferre.

12 Obsecro autem eos, qui hunc Librum lecturi sunt, ne abhorrescant propter adversos casus, sed reputent, ea, quæ acciderunt, non ad interitum, sed ad correptionem esse generis nostri. 13 Etenim multo tempore non sincere peccatoribus ex sententia agere, sed statim ultiones adhibere, magni beneficii est indicium. 14 Non enim, sicut in aliis nationibus, Dominus patienter exspectat, ut eas, cum iudicii dies advenerit, in plenitudine peccatorum puniat: 15 ita et in nobis statuit, ut, peccatis nostris in finem devolutis, ita demum in nos vindictet. 16 Propter quod numquam quidem a nobis misericordiam suam amovet: corripiens vero in adversis populum suum non derelinquit. 17 Sed hæc nobis ad commotionem legentium dicta sint paucis. Iam autem veniendum est ad narrationem.

6. Eleazarus martyrio coronatur, 6, 18—31

18 Igitur Eleazarus unus de primoribus scribarum, vir ætate provecus, et vultu decorus, aperto ore hians compellebatur carnem porcinam manducare. 19 At ille gloriosissimam mortem magis quam odibilem vitam complectens, voluntarie præibat ad supplicium: 20 Intuens autem, quemadmodum oporteret accedere, patienter sustinens, destinavit non admittere illicita propter vitæ amorem.

21 Hi autem, qui astabant, iniqua miseratione commoti, propter antiquam viri amicitiam, tollentes eum secreto rogabant afferri carnes, quibus vesci ei licebat, ut simularetur manducasse, sicut rex imperaverat de sacrificii carnibus: 22 ut, hoc facto, a morte liberaretur: et propter veterem viri amicitiam, hanc in eo faciebant humanitatem.

23 At ille cogitare cœpit ætatis ac senectutis suæ eminentiam dignam, et ingenitæ nobilitatis canitiem, atque a puero optimæ conversationis actus: et secundum sanctæ et a Deo conditæ legis constituta, respondit cito, dicens, præmitti se velle in infernum. 24 Non enim ætati nostræ dignum est,

Deo
populum
suum cor-
ripiente

Carnem
porcinam
non
manducat

simula-
tionem

senectuti
indignam
et ado-
lescenti-
bus per-
niciosam
refutat

inquit, fingere: ut multi adolescentium, arbitantes Eleazarum nonaginta annorum transisse ad vitam alienigenarum: ²⁵ et ipsi propter meam simulationem, et propter modicum corruptibilis vitæ tempus decipiantur, et per hoc maculam, atque execrationem meæ senectuti conquiram. ²⁶ Nam, etsi in præsentī tempore supplicis hominum eripiar, sed manum Omnipotentis nec vivus, nec defunctus effugiam. ²⁷ Quamobrem fortiter vita excedendo, senectute quidem dignus apparebo: ²⁸ adolescentibus autem exemplum forte relinquam, si prompto animo, ac fortiter pro gravissimis ac sanctissimis legibus honesta morte perfungar.

His dictis, confestim ad supplicium trahebatur. ²⁹ Hi autem, qui eum ducebant, et paulo ante fuerant mitiores, in iram conversi sunt propter sermones ab eo dictos, quos illi per arrogantiam prolatos arbitrabantur. ³⁰ Sed, cum plagis perimeretur, ingemuit, et dixit: Domine, qui habes sanctam scientiam, manifeste tu scis, quia, cum a morte possem liberari, duros corporis sustineo dolores: secundum animam vero propter timorem tuum libenter hæc patior. ³¹ Et iste quidem hoc modo vita decessit, non solum iuvenibus, sed et universæ genti memoriam mortis suæ ad exemplum virtutis et fortitudinis derelinquens.

7. Epiphanes septem fratres matremque eorum trucidat 7, 1—42

7 ¹ Contigit autem et septem fratres una cum matre sua apprehensos compelli a rege edere contra fas carnes porcinas, flagris, et taureis cruciatos. ² Unus autem ex illis, qui erat primus, sic ait: Quid quæris, et quid vis discere a nobis? parati sumus mori, magis, quam patrias Dei leges prævaricari. ³ Iratus itaque rex iussit sartagnes, et ollas æneas succendi: quibus statim successis, ⁴ iussit, ei, qui prior fuerat locutus, amputari linguam: et, cute capitis abstracta, summas quoque manus et pedes ei præscindi, ceteris eius fratribus, et matre inspicientibus. ⁵ Et, cum iam per

exemplum virtutis et fortitudinis mortur

Primum

omnia inutilis factus esset, iussit ignem admoveri, et adhuc spirantem torrerī in sartagine: in qua cum diu cruciaretur, ceteri una cum matre invicem se hortabantur mori fortiter, ⁶ dicentes: Dominus Deus aspiciet veritatem, et consolabitur in nobis, quemadmodum in protestatione cantici declaravit Moyses: Et in servis suis consolabitur.

secundum

⁷ Mortuo itaque illo primo, hoc modo, sequentem deducebant ad illudendum: et, cute capitis eius cum capillis abstracta, interrogabant, si manducaret prius, quam toto corpore per membra singula puniretur. ⁸ At ille, respondens patria voce, dixit: Non faciam. Propter quod et iste, sequenti loco, primi tormenta suscepit: ⁹ et in ultimo spiritu constitutus, sic ait: Tu quidem scelestissime in presenti vita nos perdis: sed Rex mundi defunctos nos pro suis legibus in æternæ vitæ resurrectione suscitabit.

tertium

¹⁰ Post hunc tertius illuditur, et linguam postulatus cito protulit, et manus constanter extendit: ¹¹ et cum fiducia ait: E cælo ista possideo, sed propter Dei leges nunc hæc ipsa despicio, quoniam ab ipso me ea recepturum spero: ¹² ita ut rex, et qui cum ipso erant, mirarentur adolescentis animum, quod tamquam nihilum duceret cruciatu.

quartum

¹³ Et hoc ita defuncto, quartum vexabant similiter torquentes. ¹⁴ Et, cum iam esset ad mortem, sic ait: Potius est ab hominibus morti datos spem expectare a Deo, iterum ab ipso resuscitandos: tibi enim resurrectio ad vitam non erit.

primum

quintum

¹⁵ Et cum admovissent quintum, vexabant eum. At ille, respiciens in eum, ¹⁶ dixit: Potestatem inter homines habens, cum sis corruptibilis, facis quod vis: noli autem putare genus nostrum a Deo esse derelictum. ¹⁷ Tu autem patienter sustine, et videbis magnam potestatem ipsius, qualiter te, et semen tuum torquet.

sextum

¹⁸ Post hunc ducebant sextum, et is, mori incipiens, sic ait: Noli frustra errare: nos enim

præcepto legis, quæ data est nobis per Moysen.
³¹ Tu vero, qui inventor omnis malitiæ factus es in Hebræos, non effugies manum Dei. ³² Nos enim pro peccatis nostris hæc patimur. ³³ Et si nobis propter increpationem, et correptionem Dominus Deus noster modicum iratus est: sed iterum reconciliabitur servis suis. ³⁴ Tu autem, o sceleste, et omnium hominum flagitiosissime, noli frustra extolli vanis spebus in servos eius inflammatus; ³⁵ nondum enim omnipotentis Dei, et omnia inspicientis, iudicium effugisti. ³⁶ Nam fratres mei, modico nunc dolore sustentato, sub testamento æternæ vitæ effecti sunt: tu vero iudicio Dei iustas superbiam tuæ pœnas exsolves. ³⁷ Ego autem, sicut et fratres mei, animam, et corpus meum trado pro patriis legibus: invocans Deum maturius genti nostræ propitium fieri, teque cum tormentis et verberibus confiteri quod ipse est Deus solus. ³⁸ In me vero et in fratribus meis desinet omnipotentis ira, quæ super omne genus nostrum iuste superducta est. ³⁹ Tunc rex accensus ira in hunc super omnes crudelius desævit, indigne ferens se derisum. ⁴⁰ Et hic itaque mundus obiit, per omnia in Domino confidens.
⁴¹ Novissime autem post filios et mater consumpta est. ⁴² Igitur de sacrificiis, et de nimis crudelitatibus satis dictum est.

PARS ALTERA

Victoriæ Iudæorum, 8, 1—15, 37

I. Antiocho IV. Epiphane regnante, 8, 1—10, 9

1. Iudas Nicanorem sociosque eius vincit, 8, 1—36

S ¹ Iudas vero Machabæus, et qui cum illo erant, introibant latenter in castella: et convocantes cognatos, et amicos, et eos, qui permanserunt in Iudaismo, assumentes, eduxerunt ad se sex millia virorum. ² Et invocabant Dominum, ut respiceret in populum, qui ab omnibus calcabatur: et mise-

Auxilio
 Dei
 invocato
 gentibus
 invincibilis
 efficietur

reretur templo, quod contaminabatur ab impiis: ³ miseretur etiam exterminio civitatis, quæ esset illico complananda, et vocem sanguinis ad se clamantis audiret: ⁴ memoraretur quoque iniquissimas mortes parvulorum innocentum, et blasphemias nomini suo illatas, et indignaretur super his. ⁵ At Machabæus, congregata multitudine, intolerabilis gentibus efficiebatur: ira enim Domini in misericordiam conversa est. ⁶ Et superveniens castellis, et civitatibus Improvisus, succendebat eas: et opportuna loca occupans, non paucas hostium strages dabat: ⁷ maxime autem noctibus ad huiusmodi excursus ferebatur, et fama virtutis eius ubique diffundebatur.

⁸ Videns autem Philippus paulatim virum ad profectum venire, ac frequentius res ei cedere prospere, ad Ptolemæum ducem Cœlesyriæ, et Phœnicis scripsit ut auxilium ferret regis negotiis. ⁹ At ille velociter misit Nicanorem Patrocli de primoribus amicum, datis ei de permistis gentibus, armatis non minus viginti millibus, ut universum Iudæorum genus deleret, adiuncto ei et Gorgia viro militari, et in bellicis rebus experientissimo. ¹⁰ Constituit autem Nicanor, ut regi tributum, quod Romanis erat dandum, duo millia talentorum de captivitate Iudæorum suppleret: ¹¹ statimque ad maritimas civitates misit, convocans ad coemptionem Iudaicorum mancipiorum, promittens se nonaginta mancipia talento distracturum, non respiciens ad vindictam, quæ eum ab Omnipotente esset consecutura.

¹² Iudas autem ubi comperit, indicavit his, qui secum erant, Iudæis Nicanoris adventum. ¹³ Ex quibus quidam formidantes, et non credentes Dei iustitiæ, in fugam vertebantur: ¹⁴ alii vero si quid eis supererat vendebant, simulque Dominum deprecabantur ut eriperet eos ab impio Nicanore, qui eos prius quam cominus veniret, vendiderat: ¹⁵ et si non propter eos, propter testamentum tamen quod erat ad patres eorum, et propter invocationem sancti et magnifici nominis eius super ipsos.

Ptolemæus
Nicanorem et
Gorgiam mit-
tit

Iudas
milites
suos con-
fortans

16 Convocatis autem Machabæus septem millibus, qui cum ipso erant, rogabat ne hostibus reconciliarentur, neque metuerent inique venientium adversum se hostium multitudinem, sed fortiter contenderent, 17 ante oculos habentes contumeliam, quæ loco sancto ab his iniuste esset illata, itemque et ludibrio habitæ civitatis iniuriam, adhuc etiam veterum instituta convulsa. 18 Nam illi quidem armis confidunt, ait, simul et audacia: nos autem in omnipotente Domino, qui potest et venientes adversum nos, et universum mundum uno nutu delere, confidimus. 19 Admonuit autem eos et de auxiliis Dei, quæ facta sunt erga parentes: et quod sub Sennacherib centum octoginta quinque millia perierunt: 20 et de prælio, quod eis adversus Galatas fuit in Babylonia, ut omnes, ubi ad rem ventum est, Macedonibus sociis hæsitantibus, ipsi sex millia soli peremerunt centum viginti millia propter auxilium illis datum de cælo, et beneficia pro his plurima consecuti sunt. 21 His verbis constantes effecti sunt, et pro legibus, et patria mori parati. 22 Constituit itaque fratres suos duces utriusque ordini, Simonem, et Iosephum, et Ionatham, subiectis unicuique millenis et quingentenis. 23 Ad hoc etiam ab Esdrâ lecto illis sancto libro, et dato signo adiutorii Dei, in prima acie ipse dux commisit cum Nicanore. 24 Et facto sibi adiutore Omnipotente, interfecerunt super novem millia hominum: maiorem autem partem exercitus Nicanoris vulneribus debilem factam fugere compulerunt. 25 Pecuniis vero eorum, qui ad emptionem ipsorum venerant, sublatis, ipsos usquequaque persecuti sunt, 26 sed reversi sunt hora conclusi: nam erat ante sabbatum: quam Tob causam non perseveraverunt insequentes. 27 Arma autem ipsorum, et spolia congregantes, sabbatum agebant: benedictes Dominum, qui liberavit eos in isto die, misericordiæ initium stillans in eos. 28 Post sabbatum vero de-

(19) 2 Rg 19, 35; Tob 1, 21; Sir 48, 24; Is 37, 36; 1 Mcc 7, 41.

bilibus, et orphanis, et viduis diviserunt spolia: et residua ipsi cum suis habuere. ²⁹ His itaque gestis, et communiter ab omnibus facta obsecratione, misericordem Dominum postulabant, ut in finem servis suis reconciliaretur.

³⁰ Et ex his, qui cum Timotheo, et Bacchide erant contra se contententes, super viginti millia interfecerunt, et munitiones excelsas obtinuerunt: et plures prædas diviserunt, æquam portionem debilibus, pupillis, et viduis, sed et senioribus facientes.

³¹ Et cum arma eorum diligenter collegissent, omnia composuerunt in locis opportunis, residua vero spolia Ierosolymam detulerunt: ³² et Philarchen, qui cum Timotheo erat, interfecerunt, virum scelestum, qui in multis Iudæos afflixerat. ³³ Et cum epinicia agerent Ierosolymis, eum, qui sacras ianuas incenderat, id est, Callisthenem, cum in quoddam domicilium refugisset, incenderunt, digna ei mercede pro impietatibus suis reddita.

³⁴ Facinorosissimus autem Nicanor, qui mille negotiantes ad Iudæorum venditionem adduxerat, ³⁵ humiliatus auxilio Domini ab his, quos nullos existimaverat, deposita veste gloriæ, per mediterranea fugiens, solus venit Antiochiam, summam infelicitatem de interitu sui exercitus consecutus.

³⁶ Et qui promiserat Romanis se tributum restituere de captivitate Ierosolymorum, prædicabat nunc protectorem Deum habere Iudæos, et ob ipsum invulnerabiles esse, eo quod sequerentur leges ab ipso constitutas.

2. Epiphanes a Deo percussus moritur, 9, 1—29

¹ Eodem tempore Antiochus inhoneste revertebatur de Perside. ² Intraverat enim in eam, quæ dicitur Persepolis, et tentavit exspoliare templum, et civitatem opprimere: sed multitudine ad arma concurrente, in fugam versi sunt: et ita contigit ut Antiochus post fugam turpiter rediret.

³ Et cum venisset circa Ecbatanam, recognovit quæ erga Nicanorem, et Timotheum gesta sunt. ⁴ Elatus autem in ira, arbitrabatur se iniuriam il-

Timotheum et Bacchidem percudit

ut Nicanor Deum Iudæorum protectorem prædicaret

Epiphanes

De Perside fugiens

Iudæos perdere vult

lorum, qui se fugaverant, posse in Iudæos retorquere: ideoque iussit agitari currum suum, sine intermissione agens iter, cælesti eum iudicio perurgente, eo quod ita superbe locutus est se venturum Ierosolymam, et congeriem sepulcri Iudæorum eam facturum.

⁶ Sed qui universa conspicit Dominus Deus Israel, percussit eum insanabili, et invisibili plaga. Ut enim finivit hunc ipsum sermonem, apprehendit eum dolor dirus viscerum, et amara internorum tormenta: ⁶ et quidem satis iuste, quippe qui multis, et novis cruciatibus aliorum torserat viscera; licet ille nullo modo a sua malitia cessaret. ⁷ Super hoc autem superbia repletus, ignem spirans animo in Iudæos, et præcipiens accelerari negotium, contigit illum impetu euntem de curru cadere, et gravi corporis collisione membra vexari. ⁸ Isque qui sibi videbatur etiam fluctibus maris imperare, supra humanum modum superbia repletus, et montium altitudines in statera appendere, nunc humiliatus ad terram in gestatorio portabatur, manifestam Dei virtutem in semetipso contestans: ⁹ ita ut de corpore impij vermes scaturirent, ac viventis in doloribus carnes eius effluerent, odore etiam illius et fetore exercitus gravaretur. ¹⁰ Et qui paulo ante sidera cæli contingere se arbitrabatur, eum nemo poterat propter intolerantiam fetoris portare.

¹¹ Hinc igitur cœpit ex gravi superbia deductus ad agnitionem sui venire, divina admonitus plaga, per momenta singula doloribus suis augmenta capientibus. ¹² Et cum nec ipse iam fetorem suum ferre posset, ita ait: Iustum est subditum esse Deo, et mortalem non paria Deo sentire. ¹³ Orabat autem hic scelestus Dominum, a quo non esset misericordiam consecuturus. ¹⁴ Et civitatem, ad quam festinans veniebat ut eam ad solum deduceret, ac sepulcrum congestorum faceret, nunc optat liberam reddere: ¹⁵ et Iudæos, quos nec sepultura quidem

(5) 2 Par 16, 9.

sed a
Deo per-
cussus

crimina
sua
agnoscit

liberam
reddere
vult

se dignos habiturum, sed avibus ac feris diripendos traditurum, et cum parvulis exterminaturum dixerat, æquales nunc Atheniensibus facturum pollicetur: ¹⁶ templum etiam sanctum, quod prius exspoliaverat, optimis donis ornaturum, et sancta vasa multiplicaturum, et pertinentes ad sacrificia sumptus de redditibus suis præstaturum: ¹⁷ super hæc, et Iudæum se futurum, et omnem locum terræ perambulaturum, et prædicaturum Dei potestatem.

¹⁸ Sed non cessantibus doloribus (supervenerat enim in eum iustum Dei iudicium) desperans scripsit ad Iudæos in modum deprecationis epistolam hæc continentem: ¹⁹ OPTIMIS civibus Iudæis plurimam salutem, et bene valere, et esse felices, rex et princeps Antiochus. ²⁰ Si bene valetis, et filii vestri, et ex sententia vobis cuncta sunt, maximas agimus gratias. ²¹ Et ego in infirmitate constitutus, vestri autem memor benigne reversus de Persidis locis, et infirmitate gravi apprehensus, necessarium duxi pro communi utilitate curam habere: ²² non desperans memetipsum, sed spem multam habens effugiendi infirmitatem. ²³ Respicens autem quod et pater meus, quibus temporibus in locis superioribus ducebat exercitum, ostendit qui post se susciperet principatum: ²⁴ ut si quid contrarium accideret, aut difficile nuntiaretur, scientes hi, qui in regionibus erant, cui esset rerum summa derelicta, non turbarentur. ²⁵ Ad hæc, considerans de proximo potentes quosque, et vicinos temporibus insidiantes, et eventum expectantes, designavi filium meum Antiochum regem, quem sæpe recurrens in superiora regna multis vestrum commendabam: et scripsi ad eum quæ subiecta sunt. ²⁶ Oro itaque vos, et peto memores beneficiorum publice et privatim, ut unusquisque conservet fidem ad me et ad filium meum. ²⁷ Confido enim, eum modeste et humane acturum, et sequentem popositum meum, et communem vobis fore.

²⁸ Igitur homicida, et blasphemus pessime percussus, et ut ipse alios tractaverat, peregre in montibus miserabili obitu vita functus est. ²⁹ Trans-

et ad
Iudæos
scribit
notitia

notitia
scribit
notitia

notitia
scribit
notitia

notitia
scribit
notitia

ferebat autem corpus Philippus collactaneus eius: qui, metuens filium Antiochi, ad Ptolemæum Philometorem in Ægyptum abiit.

3. Judas civitatem ac templum purgat, 10, 1—9

10 ¹ Machabæus autem, et qui cum eo erant, Domino se protegente, templum quidem, et civitatem recepit: ² aras autem, quas alienigenæ per plateas extruxerant, itemque delubra demolitus est;

³ et purgato templo, aliud altare fecerunt: et de ignitis lapidibus igne concepto sacrificia obtulerunt post biennium, et incensum, et lucernas, et panes propositionis posuerunt. ⁴ Quibus gestis, rogabant Dominum prostrati in terram, ne amplius talibus malis inciderent: sed et, si quando peccassent, ut ab ipso mitius corriperebantur, et non barbaris, ac blasphemis hominibus traderentur. ⁵ Qua die autem templum ab alienigenis pollutum fuerat, contigit eadem die purificationem fieri, vigesima quinta mensis, qui fuit Casleu.

⁶ Et cum lætitia diebus octo egerunt in modum tabernaculorum, recordantes quod ante modicum temporis diem sollemnem tabernaculorum in montibus, et in speluncis more bestiarum egerant.

⁷ Propter quod Thyrsos, et ramos virides, et palmas præferebant ei, qui prosperavit mundari locum suum. ⁸ Et decreverunt communi præcepto, et decreto, universæ genti Iudæorum omnibus annis agere dies istos.

⁹ Et Antiochi quidem, qui appellatus est Nobilis, vitæ excessus ita se habuit.

II. Antiocho V. Eupatore regnante,

10, 10—13, 26

1. Judas ministros regis superat, 10, 10—11, 12

¹⁰ Nunc autem de Eupatore Antiochi impii filio, quæ gesta sunt narrabimus, breviantes mala, quæ in bellis gesta sunt. ¹¹ Hic enim suscepto regno, constituit super negotia regni Lysiam quandam,

Aras et
delubra
demolitur

ba 10
in altari
novo
sacrificia
offerit

sollemni-
tatem
dedicatio-
nis cele-
brat

idque
ante mor-
tem regis

Mortuo
Ptole-
mæo iu-
sto de-
vincit

Phœnicis, et Syriæ militiæ principem. ¹² Nam Pto-
lemæus, qui dicebatur Mader, iusti tenax erga Iu-
dæos esse constituit, et præcipue propter iniqui-
tatem, quæ facta erat in eos, et pacifice agere cum
eis. ¹³ Sed ob hoc accusatus ab amicis apud Eu-
patorem, cum frequenter proditor audiret, eo quod
Cyprum creditam sibi a Philometore deseruisset,
et ad Antiochum Nobilem translatus etiam ab eo
recessisset, veneno vitam finivit.

¹⁴ Gorgias autem, cum esset dux locorum, as-
sumptis advenis frequenter Iudæos debellabat. ¹⁵ Iu-
dæi vero, qui tenebant opportunas munitiones, fu-
gatos ab Ierosolymis suscipiebant, et bellare tenta-
bant. ¹⁶ Hi vero, qui erant cum Machabæo,
per orationes Dominum rogantes ut esset sibi ad-
iutor, impetum fecerunt in munitiones Idumæo-
rum: ¹⁷ multaque vi insistentes, loca obtinue-
runt, occurrentes interemerunt, et omnes simul
non minus viginti millibus trucidaverunt. ¹⁸ Qui-
dam autem, cum confugissent in duas turres valde
munitas, omnem apparatus ad repugnandum ha-
bentes, ¹⁹ Machabæus ad eorum expugnationem,
relicto Simone, et Iosepho, itemque Zachæo: eisque
qui cum ipsis erant satis multis, ipse ad eas, quæ
amplius perurgebant, pugnas conversus est. ²⁰ Hi
vero, qui cum Simone erant, cupiditate ducti, a
quibusdam, qui in turribus erant, suasi sunt pec-
unia: et septuaginta millibus didrachmis acceptis,
dimiserunt quosdam effugere. ²¹ Cum autem Ma-
chabæo nuntiatum esset quod factum est, princi-
pibus populi congregatis, accusavit, quod pecunia
fratres vendidissent, adversariis eorum dimissis.
²² Hos igitur proditores factos interfecit, et confestim
duas turres occupavit. ²³ Armis autem ac
manibus omnia prospere agendo in duabus muni-
tionibus plus quam viginti millia peremit.

²⁴ At Timotheus, qui prius a Iudæis fuerat su-
peratus, convocato exercitu peregrinæ multitudinis,
et congregato equitatu Asiano, advenit quasi armis
Iudæam capturus. ²⁵ Machabæus autem, et qui
cum ipso erant, appropinquante illo, deprecabantur

Gorgiam
ducem
locorum
supra
ariv

Timothe-
um iam
prius su-
peratum

Dominum, caput terra aspergentes, lumbosque cili-
 ciliis præcincti, ²⁶ ad altaris crepidinem provoluti,
 ut sibi propitius, inimicis autem eorum esset ini-
 micus, et adversariis adversaretur, sicut lex dicit.
²⁷ Et ita post orationem, sumptis armis, longius
 de civitate procedentes, et proximi hostibus effecti
 resederunt. ²⁸ Primo autem solis ortu utrique
 commiserunt: isti quidem victoriae, et prosperitatis
 sponsorem cum virtute Dominum habentes: illi
 autem ducem belli animum habebant. ²⁹ Sed; cum
 vehemens pugna esset, apparuerunt adversariis de
 caelo viri quinque in equis; frenis aureis decori,
 ducatum Iudæis præstantes: ³⁰ ex quibus duo
 Machabæum medium habentes, armis suis circum-
 septum incolumem conservabant: in adversarios au-
 tem tela, et fulmina iaciebant, ex quo et cæcitate
 confusi, et repleti perturbatione cadebant. ³¹ In-
 perfecti sunt autem viginti millia quingenti, et equi-
 tes sexcenti. ³² Timotheus vero confugit in Ga-
 zaram præsidium munitum, cui præerat Chæreas.
³³ Machabæus autem, et qui cum eo erant, lætan-
 tes obsederunt præsidium diebus quattuor. ³⁴ At
 hi, qui intus erant, loci firmitate confisi, supra mo-
 dum maledicebant, et sermones nefandos iactabant.
³⁵ Sed cum dies quinta illucesceret, viginti iuvenes
 ex his, qui cum Machabæo erant, accensi animis
 propter blasphemiam, viriliter accesserunt ad mu-
 rum, et feroci animo incedentes ascendebant: ³⁶ sed
 et alii similiter ascendentes, turres, portasque suc-
 cendere aggressi sunt, atque ipsos maledicos vivos
 concremare. ³⁷ Per continuum autem biduum præ-
 sidio vastato, Timotheum occultantem se in quo-
 dam reperto loco peremerunt: et fratrem illius
 Chæream, et Apollophanem occiderunt. ³⁸ Quibus
 gestis, in hymnis et confessionibus benedicebant
 Dominum, qui magna fecit in Israel, et victoriam
 dedit illis.

apparen-
 tibus de
 caelo
 quinque
 viris

Lysiam
 procura-
 torem

11 ¹ Sed parvo post tempore, Lysias procura-
 tor regis, et propinquus, ac negotiorum præ-
 positus, graviter ferens de his, quæ acciderant,
² congregatis octoginta millibus, et equitatu uni-

verso, veniebat adversus Iudæos, existimans se civitatem quidem captam gentibus habitaculum futurum, ³ templum vero in pecuniæ quæstum, sicut cetera delubra gentium, habiturum, et per singulos annos venale sacerdotium: ⁴ nusquam recogitans Dei potestatem, sed mente effrenatus in multitudine peditum, et in millibus equitum, et in octoginta elephantis confidebat. ⁵ Ingressus autem Iudæam, et appropians Bethsuræ, quæ erat in angusto loco, ab Ierosolyma intervallo quinque stadiorum, illud præsidium expugnabat. ⁶ Ut autem Machabæus, et qui cum eo erant, cognoverunt expugnari præsidia, cum fletu et lacrimis rogabant Dominum, et omnis turba simul, ut bonum angelum mitteret ad salutem Israel. ⁷ Et ipse primus Machabæus, sumptis armis, ceteros adhortatus est simul secum periculum subire, et ferre auxilium fratribus suis. ⁸ Cumque pariter prompto animo procederent, Ierosolymis apparuit præcedens eos eques in veste candida, armis aureis hastam vibrans. ⁹ Tunc omnes simul benedixerunt misericordem Dominum, et convaluerunt animis: non solum homines, sed et bestias ferocissimas, et muros ferreos parati penetrare. ¹⁰ Ibant igitur prompti, de cælo habentes adiutorem, et miserantem super eos Dominum. ¹¹ Leonum autem more impetu irruentes in hostes, prostraverunt ex eis undecim millia peditum, et equitum mille sexcentos: ¹² universos autem in fugam verterunt, plures autem ex eis vulnerati nudi evaserunt. Sed et ipse Lysias turpiter, fugiens evasit.

2. Eupator Iudæis concedit ut legibus suis utantur,
11, 13—38

¹³ Et quia non insensatus erat, secum ipse reputans, factam erga se diminutionem, et intelligens invictos esse Hebræos, omnipotentis Dei auxilio innitentes, misit ad eos: ¹⁴ promisitque se consensurum omnibus, quæ iusta sunt, et regem compulsurum amicum fieri. ¹⁵ Annuit autem Machabæus precibus Lysias, in omnibus utilitati consu-

apparente equite

mas
bs' alger
corbul

Iudas
precibus
Lysias annuit

lens: et quæcumque Machabæus scripsit Lysiæ de Iudæis, ea rex concessit.

litteræ
Lysiæ ad
Iudæos

16 Nam erant scriptæ Iudæis epistolæ a Lysia quidem hunc modum continentes: LYSIAS populo Iudæorum salutem. 17 Ioannes, et Abesalom, qui missi fuerant a vobis, tradentes scripta, postulabant ut ea, quæ per illos significabantur, implerem. 18 Quæcumque igitur regi potuerunt perferri, exposui: et quæ res permittebat, concessit. 19 Si igitur in negotiis fidem conservaveritis, et deinceps bonorum vobis causa esse tentabo. 20 De ceteris autem per singula verbo mandavi et istis, et his, qui a me missi sunt, colloqui vobiscum. 21 Bene valete. Anno centesimo quadragesimo octavo mensis Dioscori, diè vigesima et quarta.

litteræ
regis ad
Lysiam

22 Regis autem epistola ista continebat: REX Antiochus Lysiæ fratri salutem. 23 Patre nostro inter deos translato, nos volentes eos, qui sunt in regno nostro sine tumultu agere, et rebus suis adhibere diligentiam, 24 audivimus Iudæos non consensisse patri meo ut transferrentur ad ritum Græcorum, sed tenere velle suum institutum, ac propterea postulare a nobis concedi sibi legitima sua. 25 Volentes igitur hanc quoque gentem quietam esse, statuentes iudicavimus, templum restitui illis, ut agerent secundum suorum maiorum consuetudinem. 26 Bene igitur feceris, si miseris ad eos, et dexteram dederis: ut cognita nostra voluntate, bono animo sint, et utilitatibus propriis deserviant.

litteræ
regis ad
Iudæos

27 Ad Iudæos vero regis epistola talis erat: REX Antiochus senatui Iudæorum, et ceteris Iudæis salutem. 28 Si valetis, sic estis ut volumus: sed et ipsi bene valemus. 29 Adiit nos Menelaus, dicens velle vos descendere ad vestros, qui sunt apud nos. 30 His igitur, qui commeant usque ad diem trigesimum mensis Xanthici, damus dextras securitatis, 31 ut Iudæi utantur cibis, et legibus suis, sicut et prius: et nemo eorum ullo modo molestiam patiatur de his, quæ per ignorantiam gesta sunt. 32 Misimus autem et Menelaum, qui vos

scribitur
scripsit
scripsit

alloquatur. ³³ Valet. Anno centesimo quadragésimo octavo, Xanthici mensis quintadecima die. ³⁴ Miserunt autem etiam Romani epistolam, ita se habentem: QUINTUS Memmius, et Titus Manilius legati Romanorum, populo Iudæorum salutem. ³⁵ De his, quæ Lysias cognatus regis concessit vobis, et nos concessimus. ³⁶ De quibus autem ad regem iudicavit referendum, confestim aliquem mittite, diligentius inter vos conferentes, ut decernamus, sicut congruit vobis: nos enim Antiochiam accedimus. ³⁷ Ideoque festinate rescribere, ut nos quoque sciamus cuius estis voluntatis. ³⁸ Bene valet. Anno centesimo quadragésimo octavo, quintadecima die mensis Xanthici.

3. Iudas gentibus vicinis bellum infert, 12, 1—46

12 ¹ His factis pactionibus, Lysias pergebat ad regem, Iudæi autem agriculturæ operam dabant. ² Sed hi, qui resederant, Timotheus, et Apollonius Gennæi filius, sed et Hieronymus, et Demophon super hos, et Nicanor Cypriarches, non sinebant eos in silentio agere, et quiete. ³ Ioppitæ vero tale quoddam flagitium perpetrarunt: rogaverunt Iudæos, cum quibus habitabant, ascendere scaphas, quas paraverant, cum uxoribus, et filiis, quasi nullis inimicitis inter eos subiacentibus. ⁴ Secundum commune itaque decretum civitatis, et ipsis acquiescentibus, pacisque causa nihil suspectum habentibus: cum in altum processissent, submerserunt non minus ducentos. ⁵ Quam crudelitatem Iudas in suæ gentis homines factam ut cognovit, præcepit viris, qui erant cum ipso: et invocato iusto iudice Deo, ⁶ venit adversus interfectores fratrum, et portum quidem noctu succendit, scaphas exussit, eos autem, qui ab igne refugerant, gladio peremit. ⁷ Et cum hæc ita egisset, discessit quasi iterum reversurus, et universos Ioppitæ eradicaturus. ⁸ Sed cum cognovisset et eos, qui erant Iamnitæ, velle pari modo, facere habitantibus secum Iudæis, ⁹ Iamnitæ quoque nocte supervenit, et portum cum

litteræ
Romanorum
ad
Iudæos

Factis his
pactioni-
bus de-
bellat

Ioppitæ

ad
Ioppitæ
Iamnitæ
Iamnitæ
Iamnitæ
Iamnitæ

Iamnitæ

navibus succendit: ita ut lumen ignis appareret Ierosolymis a stadiis ducentis quadraginta.

10 Inde cum iam abiissent novem stadiis, et iter facerent ad Timotheum, commiserunt cum eo Arabes quinque millia viri, et equites quingenti. 11 Cumque pugna valida fieret, et auxilio Dei prospere cessisset, residui Arabes victi, petebant a Iuda dextram sibi dari, promittentes se pascua duros, et in ceteris profuturos. 12 Iudas autem, arbitratus vere in multis eos utiles, promisit pacem: dextrisque acceptis, discessere ad tabernacula sua. 13 Aggressus est autem et civitatem quandam firmam pontibus murisque circumseptam, quæ a turbis habitabatur gentium promiscuarum, cui nomen Casphin. 14 Hi vero, qui intus erant, confidentes in stabilitate murorum, et apparatu alimoniæ, remissius agebant, maledictis lacessentes Iudam, et blasphemantes; ac loquentes quæ fas non est. 15 Machabæus autem, invocato magno mundi Principe, qui sine arietibus, et machinis temporibus Iesu præcipitavit Iericho, irruit ferociter muris: 16 et capta civitate per Domini voluntatem innumerabiles cædes fecit, ita ut adiacens stagnum stadiorum duorum latitudinis, sanguine interfectorum fluere videretur.

17 Inde discesserunt stadia septingenta quinquaginta, et venerunt in Characa ad eos, qui dicuntur Tubianæi, Iudæos: 18 et Timotheum quidem in illis locis non comprehenderunt; nulloque negotio perfecto regressus est, relicto in quodam loco firmissimo præsidio. 19 Dositheus autem, et Sospater, qui erant duces cum Machabæo, peremerunt a Timotheo relictos in præsidio, decem millia viros. 20 At Machabæus, ordinatis circum se sex millibus, et constitutis per cohortes, adversus Timotheum processit, habentem secum centum viginti millia peditum, equitumque duo millia quingentos. 21 Cognito autem Iudæ adventu, Timotheus præmisit mulieres, et filios, et reliquum ap-

(15) Ios 6, 20.

habitato-
res urbis
Caspin

Timothe-
um in re-
gione Tu-
bianæo-
rum

paratum, in præsidium, quod Carnion dicitur: erat enim incxpugnabile, et accessu difficile propter locorum angustias. ²² Cumque cohors Iudæ prima apparuisset, timor hostibus incussus est, ex præsentia Dei, qui universa conspicit, et in fugam versi sunt alius ab alio, ita ut magis a suis deicerentur, et gladiatorum suorum ictibus debilitarentur. ²³ Iudas autem vehementer instabat puniens profanos, et prostravit ex eis triginta millia virorum. ²⁴ Ipse vero Timotheus incidit in partes Dosithei, et Sosipatris: et multis precibus postulabat ut vivus dimitteretur, eo quod multorum ex Iudæis parentes haberet, ac fratres, quos morte eius decipi eveniret. ²⁵ Et cum fidem dedisset restitutum se eos secundum constitutum, illæsum eum dimiserunt propter fratrum salutem.

²⁶ Iudas autem egressus est ad Carnion, interceptis vigintiquinque millibus. ²⁷ Post horum fugam, et necem, movit exercitum ad Ephron civitatem munitam, in qua multitudo diversarum gentium habitabat: et robusti iuvenes pro muris consistentes fortiter repugnabant: in hac autem machinæ multæ, et telorum erat apparatus. ²⁸ Sed, cum Omnipotentem invocassent, qui potestate sua vires hostium confringit, ceperunt civitatem: et ex eis, qui intus erant, vigintiquinque millia prostraverunt. ²⁹ Inde ad civitatem Scytharum abierunt, quæ ab Ierosolymis sexcentis stadiis aberat. ³⁰ Contestantibus autem his, qui apud Scythopolitas erant, Iudæis, quod benigne ab eis haberentur, etiam temporibus infelicitatis quod modeste secum egerint: ³¹ gratias agentes eis, et exhortati etiam de cetero erga genus suum benignos esse, venerunt Ierosolymam die sollempni septimanarum instante.

³² Et post Pentecosten abierunt contra Gorgiam præpositum Idumææ. ³³ Exivit autem cum pedibus tribus millibus, et equibus quadringentis. ³⁴ Quibus congressis, contigit paucos ruere Iudæorum. ³⁵ Dositheus vero quidam de Bacenoris eques, vir fortis, Gorgiam tenebat: et, cum vellet illum capere vivum, eques quidam de Thracibus irruit

urbes
Carnion
et
Ephron

Gorgiam
præpositum
Idumææ

secum habentem peditum centum decem millia, et equitum quinque millia, et elephantos viginti duos, currus cum falcibus trecentos.

³ Commiscuit autem se illis et Menelaus: et cum multa fallacia deprecabatur Antiochum, non pro patriæ salute, sed sperans se constitui in principatum. ⁴ Sed Rex regum suscitavit animos Antiochi in peccatorem: et suggerente Lysia hunc esse causam omnium malorum, iussit (ut eis est consuetudo) apprehensum in eodem loco necari.

⁵ Erat autem in eodem loco turris quinquaginta cubitorum, aggestum undique habens cineris: hæc prospectum habebat in præceps. ⁶ Inde in cinerem deiici iussit sacrilegum, omnibus eum propellentibus ad interitum. ⁷ Et tali lege prævaricatorem legis contigit mori, nec terræ dari Menelaum.

⁸ Et quidem satis iuste: nam quia multa erga aram Dei delicta commisit, cuius ignis, et cinis erat sanctus: ipse in cineris morte damnatus est.

⁹ Sed rex mente effrenatus veniebat, nequiores se patre suo Iudæis ostensurus. ¹⁰ Quibus Iudas cognitis, præcepit populo ut die ac nocte Dominum invocarent, quo, sicut semper, et nunc adiuuaret eos: ¹¹ quippe qui lege, et patria, sanctoque templo privari vererentur: ac populum, qui nuper paululum respirasset, ne sineret blasphemis rursus nationibus subdi. ¹² Omnibus itaque simul id facientibus, et petentibus a Domino misericordiam cum fletu, et ieiuniis, per triduum continuum prostratis, hortatus est eos Iudas ut se præpararent. ¹³ Ipse vero cum senioribus cogitavit prius quam rex admooveret exercitum ad Iudæam, et obtineret civitatem, exire, et Domini iudicio committere exitum rei. ¹⁴ Dans itaque potestatem omnium Deo mundi creatori, et exhortatus suos ut fortiter dimicarent, et usque ad mortem pro legibus, templo, civitate, patria, et civibus starent, circa Modin exercitum constituit. ¹⁵ Et dato signo suis Dei victoriæ, iuvenibus fortissimis electis, nocte aggressus aulam regiam, in castris interfecit viros quattuor millia, et maximum ele-

Menelaum pontificem depositum necari

audaciam Iudæorum Deo confidentium gustat

phantorum cum his, qui superpositi fuerant: ¹⁶ summoque metu, ac perturbatione hostium castra replentibus, rebus prospere gestis, abierunt. ¹⁷ Hoc autem factum est die illucescente, adiuuante eum Domini protectione.

alonsM
Breg au
cum
Bethsura
paciscitur

¹⁸ Sed rex, accepto gustu audaciæ Iudæorum, arte difficultatem locorum tentabat: ¹⁹ et Bethsuræ, quæ erat Iudæorum præsidium munitum, castra admovebat: sed fugabatur, impingebat, minorabatur. ²⁰ His autem, qui intus erant, Iudas necessaria mittebat. ²¹ Enuntiavit autem mysteria hostibus Rhodocus quidam de Iudaico exercitu, qui requisitus comprehensus est, et conclusus. ²² Iterum rex sermonem habuit ad eos, qui erant in Bethsuris: dextram dedit: accepit: abiit. ²³ Commisit cum Iuda, superatus est.

et cum
Iuda duce

²⁴ Ut autem cognovit rebellasse Philippum Antiochiæ, qui relictus erat super negotia, mente consternatus Iudæos deprecans, subditusque eis, iurat de omnibus, quibus iustum visum est: et reconciliatus obtulit sacrificium, honoravit templum, et munera posuit: ²⁴ Machabæum amplexatus est, et fecit eum a Ptolemaide usque ad Gerrenos ducem et principem.

revertitur

²⁵ Ut autem venit Ptolemaidam, graviter ferebant Ptolemenses amicitiae conventionem, indignantes ne forte fœdus irrumperent. ²⁶ Tunc ascendit Lysias tribunal, et exposuit rationem, et populum sedavit, regressusque est Antiochiam: et hoc modo regis profectio, et reditus processit.

III. Demetrio I. Sotere regnante,

14, 1—15, 37

1. Nicanoris et Iudæ amicitiae, 14, 1—25

Demetrius Seleuci

14 ¹ Sed post triennii tempus cognovit Iudas, et qui cum eo erant, Demetrium Seleuci cum multitudine valida, et navibus, per portum Tripolis ascendisse ad loca opportuna, ² et tenuisse regiones adversus Antiochum, et ducem eius Lysiam.

ab Alcimo ponti-

³ Alcimus autem quidam, qui summus sacerdos fuerat, sed voluntarie coinquinatus est temporibus

commistionis, considerans nullo modo sibi esse salutem, neque accessum ad altare, ⁴ venit ad regem Demetrium centesimo quinquagesimo anno, offerens ei coronam auream, et palmam, super hæc et thallos, qui templi esse videbantur. Et ipsa quidem die siluit. ⁵ Tempus autem opportunum dementiæ suæ nactus, convocatus a Demetrio ad consilium, et interrogatus quibus rebus et consilii Iudæi niterentur, ⁶ respondit: Ipsi, qui dicuntur Assidæi Iudæorum, quibus præest Iudas Machabæus, bella nutriunt, et seditiones movent, nec patiuntur regnum esse quietum. ⁷ Nam et ego defraudatus parentum gloria (dico autem summo sacerdote) huc veni: ⁸ primo quidem utilitatibus regis fidem servans, secundo autem etiam civibus consulens: nam illorum pravitate universum genus nostrum non minime vexatur. ⁹ Sed oro his singulis o rex cognitis, et regioni, et generi secundum humanitatem tuam pervulgatam omnibus prospice; ¹⁰ nam, quamdiu superest Iudas, impossibile est, pacem esse negotiis. ¹¹ Talibus autem ab hoc dictis, et ceteri amici, hostiliter se habentes adversus Iudam, inflammaverunt Demetrium.

¹² Qui statim Nicanorem præpositum elephantorum ducem misit in Iudæam: ¹³ datis mandatis ut ipsum quidem Iudam caperet: eos vero, qui cum illo erant, dispergeret, et constitueret Alcimum maximi templi summum sacerdotem. ¹⁴ Tunc gentes, quæ de Iudæa fugerant Iudam, gregatim se Nicanori miscebant, miserias, et clades Iudæorum prosperitates rerum suarum existimantes. ¹⁵ Audito itaque Iudæi Nicanoris adventu, et conventu nationum, conspersi terra rogabant eum, qui populum suum constituit, ut in æternum custodiret, quique suam portionem signis evidentibus protegit. ¹⁶ Imperante autem duce, statim inde moverunt, conveneruntque ad castellum Dessau. ¹⁷ Simon vero frater Iudæ commiserat cum Nicanore: sed conterritus est repentino adventu adversariorum.

¹⁸ Nicanor tamen, audiens virtutem comitum Iudæ, et animi magnitudinem, quam pro patriæ cer-

fice deposito irritatus

Nicanorem in Iudæam mittit

qui Iudam ex

animo eorum habebat;

taminibus habebant, sanguine iudicium facere metuebat. ¹⁹ Quamobrem præmisit Posidonium, et Theodotium, et Matthiam, ut darent dextras atque acciperent. ²⁰ Et cum diu de his consilium ageretur, et ipse dux ad multitudinem rettulisset, omnium una fuit sententia amicitiam annuere. ²¹ Itaque diem constituerunt, qua secreto inter se agerent: et singulis sellæ prolatae sunt, et posita. ²² Præcepit autem Iudas armatos esse locis opportunis, ne forte ab hostibus repente mali aliquid oriretur; et congruum colloquium fecerunt. ²³ Morabatur autem Nicanor Ierosolymis, nihilque inique agebat, gregesque turbarum, quæ congregatae fuerant, dimisit. ²⁴ Habebat autem Iudam semper charum ex animo, et erat viro inclinatus. ²⁵ Rogavitque eum ducere uxorem, filiosque procreare. Nuptias fecit: quiete egit, communiterque vivebant.

2. Nicanoris cum Iuda inimicitia, 14, 26—15, 5

Alcimo instigante ac rege iubente

²⁶ Alcimus autem, videns caritatem illorum ad invicem, et conventiones, venit ad Demetrium, et dicebat, Nicanorem rebus alienis assentire, Iudamque regni insidiatorem successorem sibi destinasse. ²⁷ Itaque rex exasperatus, et pessimis huius criminationibus irritatus, scripsit Nicanori, dicens, graviter quidem se ferre de amicitiae conventionem, iubere tamen Machabæum citius vincum mittere Antiochiam.

dolose agit

²⁸ Quibus cognitis, Nicanor consternabatur, et graviter ferebat, si ea, quæ convenerant, irrita faceret, nihil læsus a viro. ²⁹ Sed, quia regi resistere non poterat, opportunitatem observabat, qua præceptum perficeret.

sed ab Iuda præventus

³⁰ At Machabæus, videns secum austerius agere Nicanorem, et consuetum occursum ferocius exhibentem, intelligens non ex bono esse austeritatem istam, paucis suorum congregatis, occultavit se a Nicanore.

contra templum loquitur

³¹ Quod cum ille cognovit fortiter se a viro præventum, venit ad maximum et sanctissimum templum; et sacerdotibus solitas hostias offerenti-

bus, iussit sibi tradi virum. ³² Quibus cum iuramento dicentibus nescire se ubi esset qui quærebatur, extendens manum ad templum, ³³ iuravit, dicens: Nisi Iudam mihi vinctum tradideritis, istud Dei fanum in planitiem deducam, et altare effodiam, et templum hoc Libero patri consecrabo. ³⁴ Et his dictis abiit. Sacerdotes autem protendentes manus in cælum, invocabant eum, qui semper propugnator esset gentis ipsorum, hæc dicentes: ³⁵ Tu Domine universorum, qui nullius indiges, voluisti templum habitationis tuæ fieri in nobis. ³⁶ Et nunc sancte sanctorum omnium Domine, conserva in æternum impollutam domum istam, quæ nuper mundata est. ³⁷ Razias autem quidam de senioribus ab Ierosolymis delatus est Nicanori, vir amator civitatis, et bene audiens: qui pro affectu pater Iudæorum appellabatur. ³⁸ Hic multis temporibus continentiae propositum tenuit in Iudaismo, corpusque et animam tradere contentus pro perseverantia. ³⁹ Volens autem Nicanor manifestare odium, quod habebat in Iudæos, misit milites quingentos, ut eum comprehenderent; ⁴⁰ putabat enim, si illum decerpisset, se cladem Iudæis maximam illaturum. ⁴¹ Turbis autem irruere in domum eius, et ianuam disrumpere, atque ignem admoveere cupientibus, cum iam comprehenderetur, gladio se petiit; ⁴² eligens nobiliter mori potius, quam subditus fieri peccatoribus, et contra natales suos indignis iniuriis agi. ⁴³ Sed, cum per festinationem non certo ictu plagam dedisset, et turbæ intra ostia irrumperent, recurrens audacter ad murum, præcipitavit semetipsum viriliter in turbas: ⁴⁴ quibus velociter locum dantibus casui eius, venit per mediam cervicem: ⁴⁵ et cum adhuc spiraret, accensus animo, surrexit: et cum sanguis eius magno fluxu deflueret, et gravissimis vulneribus esset saucius, cursu turbam pertransiit: ⁴⁶ et stans supra quandam petram præruptam, et iam exsanguis effectus, complexus intestina sua, utrisque manibus proiecit super turbas, invocans dominatorem vitæ ac spiritus,

razias
patrem
iudæo-
rum

Raziam
patrem
Iudæo-
rum in
mortem
pellit

razias
patrem
iudæo-
rum in
mortem
pellit

ut hæc illi iterum redderet: atque ita vita defunctus est.

sabbatum
violare
vult

15 ¹ Nicanor autem, ut comperit Iudam esse in locis Samariæ, cogitavit cum omni impetu die sabbati committere bellum. ² Iudæis vero, qui illum per necessitatem sequebantur, dicentibus: Ne ita ferociter, et barbære feceris, sed honorem tribue diei sanctificationis, et honora eum, qui universa conspicit: ³ ille infelix interrogavit, si est potens in cælo, qui imperavit agi diem sabbatorum. ⁴ Et respondentibus illis, Est Dominus vivus ipse in cælo potens, qui iussit agi septimam diem. ⁵ At ille ait: Et ego potens sum super terram, qui impero sumi arma, et negotia regis impleri. Tamen non obtinuit ut consilium perficeret.

3. Nicanoris interitus miserabilis, 15, 6—37

Iudas
suos hor-
tatur

⁶ Et Nicanor quidem cum summa superbia erectus, cogitaverat commune trophæum statuere de Iuda. ⁷ Machabæus autem semper confidebat cum omni spe auxilium sibi a Deo affuturum. ⁸ Et hortabatur suos ne formidarent ad adventum nationum, sed in mente haberent adiutoria sibi facta de cælo, et nunc sperarent ab Omnipotente sibi affuturam victoriam. ⁹ Et allocutus eos de lege, et prophetis, admonens etiam certamina, quæ fecerant prius, promptiores constituit eos: ¹⁰ et ita animis eorum erectis simul ostendebat gentium fallaciam, et iuramentorum prævaricationem. ¹¹ Singulos autem illorum armavit, non clypei, et hastæ munitione, sed sermonibus optimis, et exhortationibus, exposito digno fide somnio, per quod universos lætificavit.

apparitione
Oniæ
et Ieremiæ
recreatur

¹² Erat autem huiuscemodi visus: Oniam, qui fuerat summus sacerdos, virum bonum et benignum, verecundum visu, modestum moribus, et eloquio decorum, et qui a puero in virtutibus exercitatus sit, manus protendentem, orare pro omni populo Iudæorum: ¹³ Post hoc apparuisse et alium

(1) 1^a Mcc 7, 26.

virum ætate, et gloria mirabilem, et magni decoris habitudine circa illum: ¹⁴ Respondentem vero Oniam dixisse: Hic est fratrum amator, et populi Israel: hic est, qui multum orat pro populo, et universa sancta civitate, Ieremias propheta Dei. ¹⁵ Extendisse autem Ieremiam dextram, et dedisse Iudæ gladium aureum, dicentem: ¹⁶ Accipe sanctum gladium munus a Deo, in quo deiciēs adversarios populi mei Israel.

¹⁷ Exhortati itaque Iudæ sermonibus bonis valde, de quibus extolli posset impetus, et animi iuvenum confortari, statuerunt dimicare et conflagere fortiter: ut virtus de negotiis iudicaret, eo quod civitas sancta, et templum periclitarentur. ¹⁸ Erat enim pro uxoribus, et filiis, itemque pro fratribus, et cognatis minor sollicitudo: maximus vero et primus pro sanctitate timor erat templi. ¹⁹ Sed et eos, qui in civitate erant, non minima sollicitudo habebat pro his, qui congressuri erant.

²⁰ Et, cum iam omnes sperarent iudicium futurum, hostesque adessent, atque exercitus esset ordinatus, bestiarum, equitesque opportuno in loco compositi. ²¹ considerans Machabæus adventum multitudinis, et apparatus varium armorum, et ferocitatem bestiarum, extendens manus in cælum, prodigia facientem Dominum invocavit, qui non secundum armorum potentiam, sed prout ipsi placet, dat dignis victoriam. ²² Dixit autem invocans hoc modo: Tu Domine, qui misisti angelum tuum sub Ezechia rege Iuda, et interfecisti de castris Sennacherib centum octogintaquinque millia: ²³ et nunc dominator cælorum mitte angelum tuum bonum ante nos in timore, et tremore magnitudinis brachii tui, ²⁴ ut metuant qui cum blasphemia veniunt adversus sanctum populum tuum. Et hic quidem ita peroravit:

²⁵ Nicanor autem, et qui cum ipso erant, cum tubis et canticis admovebant. ²⁶ Iudas vero, et qui cum eo erant, invocato Deo, per orationes con-

præparatis
omnibus

Domini
num
invocat

Epilogus
noster

Nicanorem
pro-
sternit

(22) Sup 8, 19.

gressi sunt: 27 manu quidem pugnantes, sed Dominum cordibus orantes, prostraverunt non minus trigintaquinque millia, præsentia Dei magnifice delectati. 28 Cumque cessassent, et cum gaudio redirent, cognoverunt Nicanorem ruisse cum armis suis. 29 Facto itaque clamore, et perturbatione excitata, patria voce omnipotentem Dominum benedicebant.

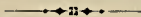
culus caput et manum in Ierusalem suspendit

30 Præcepit autem Iudas, qui per omnia corpore et animo mori pro civibus paratus erat, caput Nicanoris, et manum cum humero abscissam, Ierosolymam perferri. 31 Quo cum pervenisset, convocatis contribulibus, et sacerdotibus ad altare, accersit et eos, qui in arce erant. 32 Et ostenso capite Nicanoris, et manu nefaria, quam extendens contra domum sanctam omnipotentis Dei, magnifice gloriatus est. 33 Linguam etiam impii Nicanoris præcisam iussit particulatim avibus dari: manum autem dementis contra templum suspendi. 34 Omnes igitur cæli benedixerunt Dominum, dicentes: Benedictus, qui locum suum incontaminatum servavit. 35 Suspendit autem Nicanoris caput in summa arce, ut evidens esset, et manifestum signum auxilii Dei. 36 Itaque omnes communi consilio decreverunt nullo modo diem istum absque celebritate præterire: 37 habere autem celebritatem tertiadecima die mensis Adar, quod dicitur voce Syriaca, pridie Mardochei diei.

Conclusio, 15, 38—40

Epilogus auctoris

38 Igitur his erga Nicanorem gestis, et ex illis temporibus ab Hebræis civitate possessa, ego quoque in his faciam finem sermonis. 39 Et si quidem bene, et ut historiæ competit, hoc et ipse velim: sin autem minus digne, concedendum est mihi. 40 Sicut enim vinum semper bibere, aut semper aquam, contrarium est: alternis autem uti, delectabile: ita legentibus si semper exactus sit sermo, non erit gratus. Hic ergo erit consummatus.

Oratio Manassæ; necnon Libri duo, qui sub
libri Tertii et Quarti Esdræ nomine circum-
feruntur, hoc in loco, extra scilicet seriem
Canonicorum Librorum, quos sancta Triden-
tina Synodus suscepit, et pro Canonicis sus-
cipiendos decrevit, sepositi sunt, ne prorsus
interirent, quippe qui a nonnullis sanctis Pa-
tribus interdum citantur, et in aliquibus Bi-
bliis Latinis tam manuscriptis quam impres-
sis reperiuntur.

ORATIO MANASSÆ REGIS IUDA

CUM CAPTUS TENERETUR IN BABYLONE

Domine omnipotens Deus patrum nostrorum,
Abraham, et Isaac, et Iacob, et seminis eorum iu-
sti, qui fecisti cælum et terram cum omni ornatu
eorum, qui ligasti mare verbo præcepti tui, qui
conclusisti abyssum, et signasti eam terribili et
laudabili nomine tuo: quem omnia pavent, et tre-
munt a vultu virtutis tuæ, quia importabilis est
magnificentia gloriæ tuæ, et insustentabilis ira com-
minationis tuæ super peccatores: immensa vero
et investigabilis misericordia promissionis tuæ: quo-
niam tu es Dominus, altissimus, benignus, long-
animis, et multum misericors, et pænitens super
malitias hominum. Tu Domine, secundum multi-
tudinem bonitatis tuæ promisisti pænitentiam, et
remissionem iis, qui peccaverunt tibi, et multitu-
dine miserationum tuarum decrevistis pænitentiam
peccatoribus, in salutem.

Deum
omnipoten-
tem
ac mise-
ricordem
invocat

peccata
sua con-
fiteur

Tu igitur Domine Deus iustorum, non posuisti pœnitentiam iustis, Abraham, et Isaac, et Iacob, iis qui tibi non peccaverunt: sed posuisti pœnitentiam propter me peccatorem: quoniam peccavi super numerum arenæ maris: multiplicatæ sunt iniquitates meæ, et non sum dignus intueri et aspicere altitudinem cœli, præ multitudine iniquitatum mearum. Incurvatus sum multo vinculo ferreo, ut non possim attollere caput meum, et non est respiratio mihi: quia excitavi iracundiam tuam, et malum coram te feci: non feci voluntatem tuam, et mandata tua non custodivi: statui abominaciones, et multiplicavi offensiones.

remissio-
nem eo-
rum petit

Et nunc flecto genu cordis mei, precans a te bonitatem. Peccavi Domine, peccavi, et iniquitates meas agnosco. Quare peto rogans te, remitte mihi Domine, remitte mihi, et ne simul perdas me cum iniquitatibus meis, neque in æternum, iratus, reserves mala mihi, neque damnes me in infima terræ loca: quia tu es Deus, Deus, inquam, pœnitentium: et in me ostendes omnem bonitatem tuam, quia indignum salvabis me secundum magnam misericordiam tuam, et laudabo te semper omnibus diebus vitæ meæ: quoniam te laudat omnis virtus cœlorum, et tibi est gloria in sæcula sæculorum. Amen.

Domini
omnino
tempore
et nunc
remittam
invochi

Oratio
Manassæ

LIBER ESDRÆ TERTIUS

PARS PRIOR

Iudæi ante captivitatem, 1, 1—58

1. Iosias rex egregius, 1, 1—34 (cf. 2 Par 35, 1—36, 1)

1 ¹ Et fecit Iosias Pascha in Ierosolymis Domino, et immolavit Pascha quarta decima luna primi mensis: ² statuens sacerdotes per vices dierum stolis amictos in templo Domini. ³ Et dixit Levitis sacris servis Israel, ut sanctificarent se Domino in positione sanctæ arcæ Domini, in domo, quam ædificavit Salomon filius David rex. ⁴ Non erit vobis tollere super humeros eam. Et nunc deservite Domino vestro, et curam agite gentis illius Israel ex parte secundum pagos et tribus vestras, ⁵ secundum scripturam David regis Israel, et secundum magnificentiam Salomonis filii eius, omnes in templo, et secundum particulam principatus paternam vestram eorum, qui stant in conspectu fratrum filiorum Israel. ⁶ Immolate Pascha, et sacrificia parate fratribus vestris, et facite secundum præceptum Domini quod datum est Moysi. ⁷ Et donavit Iosias in plebem, quæ inventa est, ovium, agnorum, et hædorum, et caprarum triginta millia, vitulos tria millia. ⁸ Hæc de regalibus data sunt secundum promissionem populo: et sacerdotibus in Pascha, oves numero duo millia, ac vituli centum. ⁹ Et Iechonias, et Semeias, et Nathanael fratres, et Hasabias, et Oziel, et Coraba in Pascha, oves quinque millia, vitulos quingentos.

Pascha
magnificum
celebrat

10 Et hæc cum fierent eleganter, steterunt sacerdotes et Levitæ habentes azyma per tribus. 11 Et secundum partes principatus patrum in conspectu populi offerebant Domino, secundum ea quæ in libro Moysi scripta sunt: 12 et assaverunt Phase igni prout oportebat: et hostias coxerunt in emollis, et in ollis cum benevolentia: 13 et attulerunt omnibus qui erant ex plebe: et post hæc paraverunt sibi et sacerdotibus: 14 Sacerdotes enim offerebant adipem, usque dum finita esset hora: et Levitæ paraverunt sibi, et fratribus suis, filiis Aaron. 15 Et sacri cantores filii Asaph erant per ordinem secundum præceptum David, et Asaph, et Zacharias, et Ieddimus, qui erat a rege. 16 Et ostiarii per singulas ianuas, ita ut non prævaricaretur unusquisque suam: fratres enim illorum paraverunt illis. 17 Et consummata sunt quæ pertinebant ad sacrificium Domini. 18 In illa die egerunt Phase, et offerebant hostias super Domini sacrificium, secundum præceptum regis Iosiae. 19 Et egerunt filii Israel, qui inventi sunt in tempore illo, Phase: et diem festum azymorum per dies septem: 20 et non est celebratum Phase tale in Israel, a temporibus Samuelis prophetæ: 21 et omnes reges Israel non celebraverunt tale Pascha quale egit Iosias, et Sacerdotes, et Levitæ, et Iudæi, et omnis Israel, qui inventi sunt in commoratione Ierosolymis. 22 Octavo decimo anno, regnante Iosia celebratum est Phase.

23 Et directa sunt opera Iosiae in conspectu Domini sui in corde pleno metuētis: 24 et quæ circa illum quidem conscripta sunt, in pristinis temporibus de eis, qui peccaverunt, quique irreligiosi fuerunt in Dominum præ omni gente, et qui non quæsierunt verba Domini super Israel.

25 Et post omnem actum hunc Iosiae, ascendit Pharaon rex Ægypti, veniens in Charcamis ab itinere super Euphratem, et exiit obviam illi Iosias. 26 Et inisit rex Ægypti ad Iosiam, dicens: Quid mihi et tibi est rex Iudæ? 27 Non sum missus a Domino ut pugnem contra te: super Euphratem

Dominum
fili
mei

contra
Pharao-
nem pu-
gnans in
Mageddo
vulnera-

enim bellum meum est, festinans descende. ²⁸ Et non est reversus Iosias super currum: sed expugnare eum conabatur, non attendens verbum prophetæ ex ore Domini: ²⁹ sed constituit ad eum bellum in campo Mageddo. Et descenderunt principes ad regem Iosiam. ³⁰ Et dixit rex pueris suis, Amovete me a proelio, infirmatus sum enim valde. Et statim amoverunt eum pueri ipsius de acie. ³¹ Et ascendit super currum secundarium suum: et perveniens Ierosolymam, vita functus est, et sepultus est in paterno sepulcro. ³² Et in tota Iudæa lugebant Iosiam: et qui præsidebant, cum uxoribus lamentabant eum usque in hunc diem. Et datum est hoc fieri semper in omne genus Israel.

³³ Hæc autem præscripta sunt in libro historiarum regum Iudæ: et singula gesta actus Iosiae, et eius gloria et intellectus eius in lege Domini: quæque gesta sunt ab eo, et quæ non scripta sunt in libro regum Israel et Iudæ: ³⁴ Et assumentes, qui erant ex gente Iechoniam filium Iosiae, constituerunt regem pro Iosia patre suo, cum esset annorum trigintatrium.

2. Ultimi reges mali, 1, 35—58 (cf. 2 Par 36, 2—21)

³⁵ Et regnavit super Israel mensibus tribus. Et amovit eum rex Ægypti, ne regnaret in Ierosolymis: ³⁶ et mulctavit gentem argenti talenta centum, et auri talentum unum. ³⁷ Et constituit rex Ægypti Ioacim fratrem ipsius, regem Iudæ et Ierosalem: ³⁸ et alligavit magistratus Ioacim, et Zazacelem fratrem suum, et apprehendens reduxit in Ægyptum.

³⁹ Annorum erat Ioacim vigintiquinque, cum regnare cœpisset in terra Iuda et Ierosalem: et fecit malum in conspectu Domini. ⁴⁰ Post hunc autem ascendit Nabuchodonosor rex Babylonis, et alligans eum in æreo vinculo, perduxit in Babylonia: ⁴¹ et sacra vasa Domini accepit Nabuchodonosor, et tulit et consecravit in templo suo in Babylonia: ⁴² Nam de immunditia illius, et irreligiositate scrip-

tur et in Ierusalem. moritur

reliqua in historia regum Israel et Iudæ

Iechonias vel potius Ioachaz in Ægyptum ducitur

Ioacim seu Eliacim

ni te ut
-sario!
Ioachin
seu Ie-
chonias

Sedecias

malis:
vultu in
cum po-
pulo per-
verso

in Baby-
loniam
ducuntur

misro:
usa
mactat

tum est in libro temporum regum. ⁴³ Et regnavit Ioachin filius eius pro eo.

Cum autem constitutus esset rex, erat annorum decem et octo. ⁴⁴ Regnavit autem menses tres, et dies decem in Ierusalem, et fecit malum in conspectu Domini: ⁴⁵ et post annum mittens Nabuchodonosor, transmigravit eum in Babyloniam simul cum sacris vasis Domini.

⁴⁶ Et constituit Sedeciam regem Iuda, et Ierusalem, cum esset annorum viginti unius: regnavit autem annis undecim. ⁴⁷ Et fecit malum in conspectu Domini, et non est veritus a verbis, quæ dicta sunt ab Ieremia propheta ex ore Domini: ⁴⁸ et adiuratus a rege Nabuchodonosor, periurans discessit: et indurata cervice sua, et corde suo, transgressus est legitima Domini Dei Israel.

⁴⁹ Et duces populi Domini multa inique gesserunt, et impie egerunt super omnes immunditias gentium: et polluerunt templum Domini quod sanctum erat in Ierosolymis. ⁵⁰ Et misit Deus patrum ipsorum per angelum suum revocare eos, propter quod parceret illis, et tabernaculo suo. ⁵¹ Ipsi vero subsannabant in angelis suis: et qua die locutus est Dominus, erant illudentes prophetis eius.

⁵² Qui usque ad iracundiam concitatus est super gentem suam propter irreligiositatem suam; et præcepit ascendere reges Chaldæorum. ⁵³ Hi occiderunt iuvenes eorum in gladio, in circuitu sancti templi eorum, et non pepercerunt iuveni, et seni, et virgini, et adolescenti: ⁵⁴ sed omnes traditi sunt in manus ipsorum: et omnia sacra vasa Domini, et regales apothecas resumentes, tulerunt in Babyloniam, ⁵⁵ et incenderunt domum Domini, et demolierunt muros Ierusalem: et turres eius incenderunt igne, ⁵⁶ et consummaverunt omnia honorifica eius, et ad nihilum redegerunt, et reliquos a gladio duxerunt in Babylonem. ⁵⁷ Et erant servi illius usque dum regnarent Persæ in repletionem verbi Domini in ore Ieremiæ: ⁵⁸ quousque benigne ageret terra sabbata sua, omni tempore

desertionis suæ sabbatizavit in applicatione annorum septuaginta septem.

PARS ALTERA

Iudæi post captivitatem, 2, 1—9, 56

1. Reditus eorum Zorobabel duce, 2, 1—7, 15

1. Acta regis Cyri, 2, 1—15 (cf. Esr 1, 1—11)

2 ¹ Regnante Cyro rege Persarum in consummatione verbi Domini in ore Ieremiæ, ² suscitavit Dominus spiritum Cyri regis Persarum, et prædicavit in toto regno suo simul per scripturam, ³ dicens: Hæc dicit Cyrus rex Persarum: Me constituit regem orbi terrarum Dominus Israel, Dominus excelsus, ⁴ et significavit mihi ædificare domum sibi in Ierusalem, quæ est in Iudæa. ⁵ Si quis est ex genere vestro, dominus ipsius ascendat cum eo in Ierusalem. ⁶ Quotquot ergo circa loca habitant, adiuvent eos qui sunt in loco ipso, in auro et argento, ⁷ in dationibus cum equis et iumentis, cumque aliis quæ secundum vota apponuntur in ædem Domini quæ est in Ierusalem.

⁸ Et stantes principes tribuum, pagorum, et Iudææ ex tribu Benjamin, et Sacerdotes et Levitæ, quos excitavit Dominus ascendere et ædificare domum Domini quæ est in Ierusalem, et qui erant in circuitu eorum, ⁹ adiuverunt in omni auro et argento eius, et iumentis, et votis compluribus multi quorum sensus excitatus est. ¹⁰ Et Cyrus rex protulit vasa sacra Domini, quæ transtulit Nabuchodonosor rex Babylonis ex Ierusalem, et consecravit ea idolo suo; ¹¹ et proferens ea Cyrus rex Persarum, tradidit Mithridato, qui erat super thesauros ipsius. ¹² Per hunc autem tradita sunt Salmanasaro præsidi Iudææ: ¹³ Horum autem hic numerus. Libatoria argentea duo millia quadringenta, athiscæ argenteæ triginta: phialæ aureæ triginta, item argenteæ duo millia quadringentæ, et

Reditio-
nem cap-
tivorum
permitit

ac rever-
tentibus
vasa
templi re-
stituit

alia vasa mille. ¹⁴ Omnia autem vasa aurea et argentea, quinque millia octingenta sexaginta. ¹⁵ Et enumerata sunt Salmanasaro simul cum his qui ex captivitate Babylonis venerant in Ierosolymam.

2. Acta regis Artaxerxis, 2, 16—31 (cf. Esr 4, 7—24)

Propter
delationem

¹⁶ In Artaxerxis autem regis Persarum temporibus scripserunt ei de his qui habitabant in Iudæa et Ierusalem, Balsamus, et Mithridatus, et Sabellius, et Rathimus, Balthemus, Samelius scriba, et reliqui habitantes in Samaria, et ceteris locis subiectam epistolam regi Artaxerxi. ¹⁷ DOMINE, pueri tui Rathimus ab accidentibus, et Sabellius scriba, et reliqui curiæ tuæ iudices in Cœlesyria, et Phœnice. ¹⁸ Et nunc notum sit domino regi, quoniam Iudæi qui ascenderunt a vobis ad nos, venientes in Ierusalem civitatem refugam et pensam, ædificant furnos eius, et statuunt muros, et templum suscitant. ¹⁹ Quod si civitas ista, et muri consummati fuerint, non tantum tributa non sustinebunt pendere, sed etiam regibus resistant. ²⁰ Et quia id agitur circa templum, recte haberi arbitrati sumus non despiciere hoc ipsum: ²¹ sed notum facere domino regi, ut si videbitur, rex, quærat in libris patrum tuorum, ²² et invenies in admonitionibus scripta de his, et scies quoniam civitas ista fuit refuga, et reges, et civitates concutiens, ²³ et Iudæi refugæ, et prælia committentes in ea ab æterno, ob quam causam civitas ista deserta est. ²⁴ Nunc ergo notum facimus, domine rex, quoniam si civitas hæc ædificata fuerit, et huius muri erecti fuerint, descensus tibi non erit in Cœlesyriam, et Phœnicem:

ædificati-
onem
urbis pro-
hibet

²⁵ Tunc scripsit rex Rathimo, qui scribebat accidentia, et Balthemo, et Sabellio scribæ, et ceteris constitutis, et habitantibus in Syria, et Phœnice, ea quæ subiecta sunt. ²⁶ LEGI epistolam quam misistis mihi. Præcepi ergo inquiri, et inventum est, quoniam civitas illa est ab ævo regibus resistens, ²⁷ et homines refugæ, et prælia in ea efficientes, et reges fortissimi erant in Ierusalem do-

minantes, et tributa exigentes a Coelesyria, et Phœnice. ²⁸ Nunc ergo præcepi prohibere homines illos ædificare civitatem, et prohibere ne quid ultra hæc fiant: ²⁹ sed nec procedant in plurimum, ex quo sunt malitiæ, ita ut regibus molestia importetur.

³⁰ Tunc recitatis his quæ a rege Artaxerxe scripta fuerant, Rathimus, et Sabellius scribe, et qui cum his constituti erant iungentes festinanter venerunt in Ierusalem cum equitatu, et turba, et agmine: ³¹ cœperuntque ædificantes prohibere, et vacabant ab ædificatione templi in Ierusalem, usque secundo anno regni Darii regis Persarum.

3. Acta regis Darii, 3, 1—5, 6

3 ¹ Rex Darius fecit cœnam magnam omnibus vernaculis suis, et omnibus magistratibus Mediæ et Persidis, ² et omnibus purpuratis, et prætoribus, et consulibus, et præfectis, sub illo ab India usque Æthiopiam, centum viginti septem provinciis. ³ Et cum manducassent, et bibissent, et satiati reverterentur, tunc Darius rex ascendit in cubiculum suum, et dormivit, et expergfactus est.

⁴ Tunc illi tres iuvenes corporis custodes, qui custodiebant corpus regis, dixerunt alter alteri: ⁵ Dicamus unusquisque nostrum sermonem qui præcellat: et cuiuscumque apparuerit sermo sapientior alterius, dabit illi rex Darius dona magna, ⁶ purpura cooperiri, et in auro bibere, et super aurum dormire, et currum aureo freno, et cydarim byssinam, et torquem circa collum: ⁷ et secundo loco sedebit a Dario propter sapientiam suam, et cognatus Darii vocabitur. ⁸ Tunc scribentes singuli suum verbum signaverunt, et posuerunt subtus cervical Darii regis, ⁹ et dixerunt, Cum surrexerit rex, dabimus illi scripta nostra: et quodcumque iudicaverit rex e tribus, et magistratus Persidis, quoniam verbum eius sapientius est, ipsi dabitur victoria sicut scriptum est. ¹⁰ Unus scripsit: Fortè est vinum. ¹¹ Alius scripsit: Fortior est rex.

quæ intermittitur

Rege dormiente

tres custodes corporis eius rem fortiores litteris consignat

¹² Tertius scripsit: Fortiores sunt mulieres: super omnia autem vincit veritas.

in consilio publico

¹³ Et cum surrexisset rex, acceperunt scripta sua, et dederunt illi, et legit. ¹⁴ Et mittens vocavit omnes magistratus Persarum, et Medos, et purpuratos, et prætores, et præfectos: ¹⁵ et sederunt in concilio: et lecta sunt scripta coram ipsis. ¹⁶ Et dixit, Vocate adolescentes, et ipsi indicabunt verba sua. Et vocati sunt, et introierunt. ¹⁷ Et dixit illis, Indicate nobis de his quæ scripta sunt.

primus fortitudinem vini

Et cœpit prior, qui dixerat de fortitudine vini, ¹⁸ et dixit, Viri, quam prævalet vinum omnibus hominibus qui bibunt illud! seducit mentem. ¹⁹ Itemque regis et orphanum facit mentem vanam. Item servi ac liberi, pauperis ac divitis, ²⁰ et omnem mentem convertit in securitatem et iucunditatem, et non meminit omnem tristitiam et debitum, ²¹ et omnia præcordia facit honesta, et non meminit regem nec magistratum, et omnia per talenta loqui facit. ²² Et non meminerunt, cum biberunt, amicitiam, nec fraternitatem: sed non multum post sumunt gladios. ²³ Et cum a vino merserint et surrexerint, non meminerunt quæ gesserunt. ²⁴ O viri, num præcellit vinum? quis sic cogitat facere? Et tacuit hoc dicto.

et secundus fortitudinem regis demonstrat

4 ¹ Et inchoavit sequens dicere, qui dixit de fortitudine regis. ² O viri, num præcellunt homines, qui terram et mare obtinent, et omnia quæ in eis sunt? ³ Rex autem super omnia præcellit, et dominatur eorum: et omne quodcumque dixerit illis, faciunt. ⁴ Et si miserit illos ad bellatores, vadunt, et demoliuntur montes, et muros, et turres. ⁵ Iugulantur, et iugulant, et regis verbum non prætereunt, nam si vicerint, afferunt regi omnia quæcumque prædati fuerint. ⁶ Similiter et alii omnes, et quotquot non militant, nec pugnant, sed colunt terram: rursus cum fuerint metentes, afferunt tributâ regi: ⁷ et ipse unus solus si dixerit occidite, occidunt: dixerit remittite, remittunt: ⁸ dixerit percutite, percutiunt: dixerit exterminate, ex-

bam tamen Apemen filiam Bezacis, mirifici concubinam regis, sedentem iuxta regem ad dexteram, ³⁰ et auferentem diadema de capite eius, et impo-
nentem sibi, et palmis cædebat regem de sinistra
manu. ³¹ Et super hæc aperto ore intuebatur eam:
et si arriserit ei, ridet; nam si indignata ei fuerit,
blanditur, donec reconcilietur in gratiam. ³² O viri,
cur non sunt fortiores mulieres? Magna est terra,
et excelsum est cælum: quis ista agit?

³³ Et tunc rex, et purpurati intuebantur in alter-
utrum. Et inchoavit loqui de veritate. ³⁴ O viri,
nonne fortes sunt mulieres? Magna est terra, et
excelsum est cælum: et velox cursus solis con-
vertit in gyro cælum in locum suum in una die.
³⁵ Nonne magnificus est qui hæc facit, et veritas
magna, et fortior præ omnibus? ³⁶ Omnis terra
veritatem invocat, cælum etiam ipsam benedicit,
et omnia opera moventur, et tremunt eam, et non
est cum ea quicquam iniquum. ³⁷ Vinum iniquum,
iniquus rex, iniquæ mulieres, iniqui omnes filii ho-
minum, et iniqua illorum omnia opera, et non est
in ipsis veritas, et in sua iniquitate peribunt: ³⁸ et
veritas manet, et invalescit in æternum, et vivit,
et obtinet in sæcula sæculorum. ³⁹ Nec est apud
eam accipere personas, neque differentias: sed quæ
iusta sunt facit omnibus, iniustis ac malignis, et
omnes benignantur in operibus eius. ⁴⁰ Et non
est in iudicio eius iniquum, sed fortitudo, et re-
gnum, et potestas et maiestas omnium ævorum.
Benedictus Deus veritatis.

⁴¹ Et desiit loquendo. Et omnes populi clama-
verunt, et dixerunt, Magna est veritas, et præ-
valet.

⁴² Tunc rex ait illi, Pete, si quid vis amplius,
quam quæ scripta sunt, et dabo tibi, secundum
quod inventus es sapientior proximis, et proximus
mihi sedebis, et cognatus meus vocaberis. ⁴³ Tunc
ait regi, Memor esto voti tui, quod vovisti, ædifi-
care Ierusalem, in die qua regnum accepisti: ⁴⁴ et
omnia vasa quæ accepta sunt ex Ierusalem, re-
mittere, quæ separavit Cyrus, quando mactavit Ba-

quino
ac præci-
pue veri-
tatis com-
probat

omnibus
applau-
dentibus

Zoroba-
beli ædifi-
cationem
urbis et
templi ac
restitutio-
nem va-
sorum
petenti

byloniam, et voluit remittere ea ibi. ⁴⁵ Et tu vovisti ædificare templum quod incenderunt Idumæi, quando exterminata est Iudæa a Chaldæis. ⁴⁶ Et nunc hoc est quod postulo Domine, et quod peto, hoc est maiestas quod a te postulo, ut facias votum quod vovisti regi cæli ex ore tuo.

⁴⁷ Tunc surgens Darius rex, osculatus est illum: et scripsit epistolas ad omnes dispensatores, et præfectos, et purpuratos, ut deducerent eum, et eos qui cum illo erant, omnes ascendentes ædificare Ierusalem. ⁴⁸ Et omnibus præfectis, qui erant in Syria, et Phœnice, et Libano scripsit epistolas, ut traherent ligna cedrina a Libano in Ierusalem, ut ædificarent cum eis civitatem. ⁴⁹ Et scripsit omnibus Iudæis qui ascendebant a regno in Iudæam pro libertate, omnem potentem, et magistratum, et præfectum non supervenire ad ianuas ipsorum, ⁵⁰ et omnem regionem quam obtinuerant immunem esse eis, et Idumæi relinquunt castella quæ obtinent Iudæorum, ⁵¹ et in structuram templi dare per singulos annos talenta viginti, usque dum perædificaretur: ⁵² et super sacrarium holocaustomata ustulare quotidie, sicut habent præceptum: alia talenta decem offerre per singulos annos, ⁵³ et omnibus qui procedunt a Babylonia condere civitatem: ut esset libertas tam ipsis quam filiis eorum, et omnibus sacerdotibus qui præcedunt: ⁵⁴ Scripsit autem et quantitatem, et sacram stolam iussit dari, in qua deservirent; ⁵⁵ et Levitis scripsit dare præcepta, usque in diem qua consummabitur domus, et Ierusalem exstruetur: ⁵⁶ et omnibus custodientibus civitatem scripsit dari ei sortes et stipendia. ⁵⁷ Et dimisit omnia vasa quæcumque separaverat Cyrus a Babylonia, et omnia quæcumque dixit Cyrus, et ipse præcepit fieri, et mitti Ierusalem.

⁵⁸ Et cum processisset ille adolescens, elevans faciem in Ierusalem, benedixit regem cæli, ⁵⁹ et dixit, Abs te est victoria; et abs te est sapientia et claritas. Et ego servus tuus sum. ⁶⁰ Benedictus es qui dedisti mihi sapientiam, et tibi confite-

Darius libertatem Iudæorum aliaque privilegia concedit

anonymi

illis lætantibus ac Deo benedictibus

bor Domine Deus patrum nostrorum. ⁶¹ Et accepit epistolas, et profectus est in Babyloniam. Et venit, et nuntiavit fratribus suis omnibus qui fuerunt in Babylonia: ⁶² et benedixerunt Deum patrum suorum, quoniam dedit illis remissionem et refrigerium; ⁶³ ut ascenderent et ædificarent Ierusalem, et templum ubi nominatum est nomen eius in ipso, et exsultaverunt cum musicis et lætitia diebus septem.

et
erusalem
deducit

5 ¹ Post hæc autem electi sunt, ut ascenderent principes pagorum per domos, et tribus suas, et uxores illorum, et filii et filiae eorum, et servi et ancillae ipsorum, et pecora eorum. ² Et Darius rex misit una cum eis equites mille, donec deducerent eos in Ierusalem cum pace, et cum musicis et cum tympanis et tibiis. ³ Et omnes fratres erant ludentes, et fecit eos ascendere simul cum eis. ⁴ Et hæc sunt nomina virorum, qui ascenderunt per pagos suos in tribus, et in partem principatus ipsorum. ⁵ Sacerdotes: Filii Phinees, filii Aaron, Iesus filius Iosedec, Ioacim filius Zorobabel filii Salathiel de domo David, ex progenie Phares, de tribu Iuda, ⁶ qui locutus est sub Dario rege Persarum sermones mirificos in secundo anno regni ipsius mense Nisan primo.

4. Numerus, oblationes, habitatio reversorum, 5, 7—46
(cf. Esr 2, 1—70)

Numerus

⁷ Sunt autem hi, qui ascenderunt ex Iudæa de captivitate transmigrationis, quos transmigravit Nabuchodonosor rex Babyloniæ in Babylonem, et reversus est in Ierusalem. ⁸ Et requisivit partem Iudææ unusquisque in civitatem suam, qui venerunt cum Zorobabel, et Iesu, Nehemias, Areores, Elimeo, Emmanio, Mardocheo, Beelsuro, Mechpsatochor, Olioro. Emonia unus de principibus eorum.

virorum
populi

⁹ Et numerus a gentilibus eorum, ex præpositis eorum filii Phares, duo millia centum septuagintaduo: ¹⁰ filii Ares, tria millia centum quinquagintaseptem: ¹¹ filii Phæmo, centum quadraginta duo: in filiis Iesu et Ioabes, mille trecenti duo: ¹² filii

Demu, duo millia quadringenti septuaginta: filii Choraba, ducentiquinque: filii Banica, centum sexaginta octo: ¹³ filii Bebech, quadringentitres: filii Archad, quadringenti vigintiseptem: ¹⁴ filii Cham, trigintaseptem: filii Zoroar, duo millia sexagintaseptem: filii Adin, quadringenti sexaginta unus: ¹⁵ filii Aderectis, centum octo: filii Ciaso et Zelas, centum septem: filii Azoroc, quadringenti trigintanovem: ¹⁶ filii Iedarbone, centum triginta duo: filii Anania, centum triginta: filii Asoni, nonaginta: ¹⁷ filii Marsar, quadringenti viginti duo: filii Zabarus, nonagintaquinque: filii Sepolemon, centum vigintitres: ¹⁸ filii Nepopas, quinquagintaquinque: filii Nechanatus, centum quinquaginta octo: filii Cebethamus, centum trigintaduo: ¹⁹ filii Crearpatros, qui Enocadies, et Modia, quadringenti vigintitres: qui ex Gramas et Gabea, centum viginti unus: ²⁰ qui ex Besselon, et Ceagge, sexagintaquinque: qui ex Bastaro, centum vigintiduo: ²¹ Qui ex Bechenobes, quinquagintaquinque: filii Liptis, centum quinquagintaquinque: filii Labonni, trecenti quinquagintaseptem: ²² filii Sichem, trecenti septuaginta: filii Suadon, et Cliomus, trecenti septuaginta octo: ²³ filii Ericus, duo millia centum quadragintaquinque: filii Anaas, trecenti septuaginta.

Sacerdotes: ²⁴ Filii Ieddus, filii Euther, filii Eliasib, trecenti septuagintaduo: filii Emerus, ducenti quinquagintaduo: ²⁵ filii Phasurii, trecenti quinquagintaseptem: filii Caree, ducenti vigintiseptem.

²⁶ Levitæ: Filii Iesu in Caduhel, et Bamis, et Serebias, et Edias, septuagintaquattuor; omnis numerus a duodecimo anno, triginta millia quadringenti sexagintaduo, ²⁷ filii, et filia, et uxores, omnis computatio, quadraginta millia ducenti quadragintaduo. ²⁸ Filii sacerdotum, qui psallebant in templo: filii Asaph, centum vigintiocto. ²⁹ Ostiarii vero: filii Esmenni, filii Azer, filii Amon, filii Accuba, Topa filii Tobi, omnes centum trigintanovem.

³⁰ Sacerdotes servientes in templo: filii Sel, filii Gaspha, filii Tobloch, filii Caria, filii Su, filii Hellu, filii Labana, filii Armacha, filii Accub, filii Utha, filii

sacerdotum

Levitarum

servorum templi

Cetha, filii Aggab, filii Obai, filii Anani, filii Canna, filii Geddu, ³¹ filii An, filii Radin, filii Desanon, filii Nachoba, filii Caseba, filii Gaze, filii Ozui, filii Sinone, filii Attre, filii Hasten, filii Asiana, filii Manei, filii Nasissim, filii Accusu, filii Agista, filii Azui, filii Favon, filii Phasalon, ³² filii Meedda, filii Phusa, filii Caree, filii Barcus, filii Saree, filii Coesi, filii Nasith, filii Agisti, filii Pedon.

servorum
Salomo-
nis

³³ Salomon filii eius, filii Asophot, filii Phasida, filii Celi, filii Dedon, filii Gaddahel, filii Sephegi, ³⁴ filii Aggia, filii Sachareth, filii Sabathen, filii Caroneth, filii Malsith, filii Amæ, filii Sasus, filii Addus, filii Suba, filii Eura, filii Rahotis, filii Phasphat, filii Malmon. ³⁵ Omnes sacro servientes, et pueri Salomonis, quadringenti octogintadu.

filiorum
originis
dubiæ

³⁶ Hi sunt filii qui ascenderunt a Thelmela, Telharsa: principes eorum, Carmellam, et Careth: ³⁷ et non poterant edicere civitates suas, et progenies suas, quemadmodum sint ex Israel. Filii Dalari, filii Tubal, filii Nechodaici, ³⁸ ex sacerdotibus, qui fungebantur sacerdotio: et non sunt inventi filii Obia, filii Achisos, filii Addin, qui accepit uxorem ex filiabus Phargeleu: ³⁹ et vocati sunt nomine eius, et horum quæsitæ est generis scriptura in pædatura, et non est inventa, et prohibiti sunt sacerdotio fungi. ⁴⁰ Et dixit illis Nehemias et Astharas, Ne participantur sancta, donec exurgat pontifex doctus in ostensionem et veritatem.

totius
multitu-
dinis

⁴¹ Omnis autem Israel erat exceptis servis et ancillis, quadraginta duo millia trecenti quadraginta. ⁴² Servi horum et ancillæ, septem millia trecenti triginta septem. Cantores et cantatrices, ducenti sexagintaquinque. ⁴³ Cameli, quadringenti trigintaquinque. Equi septem millia trigintasex. Muli, ducenta millia quadragintaquinque. Subiugalia, quinque millia viginti quinque.

oblato-
nes prin-
cipum

⁴⁴ Et de præpositis ipsis per pagos, dum venirent in templum Dei, quod erat in Ierusalem, innovare et suscitare templum in loco suo, secundum suam virtutem: ⁴⁵ et dari in templum the-

saurum operum sacrum auri mnas duodecim millia, et mnas argenti quinque millia, et stolas sacerdotales centum.

⁴⁶ Et habitaverunt Sacerdotes et Levitæ, et qui exierant de plebe in Ierusalem et in regione, et sacri cantores, et ostiarii, et omnis Israel in regionibus suis.

5. Exstructio altaris holocaustorum, 5, 47—53

(cf. Esr 3, 1—6)

⁴⁷ Instante autem septimo mense, cumque essent filii Israel unusquisque in suis rebus, convenerunt unanimes in atrium, quod erat ante ianuam orientalem. ⁴⁸ Et stantes Iesus filius Iosedec, et fratres eius sacerdotes, et Zorobabel filius Salathiel, et huius fratres, paraverunt altare, ⁴⁹ ut offerrent super illud holocaustata, secundum quæ in libro Moysi hominis Dei scripta sunt. ⁵⁰ Et convenerunt ibi ex aliis nationibus terræ, et erexerunt sacrarium in loco suo omnes gentes terræ, et offerebant hostias, et holocaustata Domino matutina. ⁵¹ Et egerunt scenopegiam, et diem sollemnem, sicut præceptum est in lege: et sacrificia quotidie, sicut oportebat: ⁵² et post hæc oblationes institutas, et hostias sabbatorum, et neomeniarum, et dierum sollemnium omnium sanctificationum. ⁵³ Et quotquot vovebant Domino a neomenia septimi mensis, cœperunt hostias offerre Deo, et templum Domini nondum erat ædificatum.

6. Ædificatio templi Dei inchoatur et impeditur,

5, 54—73 (cf. Esr 3, 7—4, 5)

⁵⁴ Et dederunt pecuniam lapidariis et fabris, et potum et pabula cum gaudio. ⁵⁵ Et dederunt carra Sidoniis, et Tyriis, ut transveherent illis de Libano trabes cedrinas, et facerent rates in loppe portu, secundum decretum quod scriptum erat eis a Cyro rege Persarum.

⁵⁶ Et in secundo anno venientes in templum Dei in Ierusalem, mense secundo inchoavit Zorobabel filius Salathiel, et Iosue filius Iosedec, et fratres

habitatio
reversorum

Holocausta offeruntur et festa celebrantur

Ædificatio preparatur

fundamenta iaciuntur

ipsorum, et sacerdotes et Levitæ, et omnes qui venerant de captivitate in Ierusalem: ⁵⁷ et fundaverunt templum Dei novilunio secundi mensis secundi anni cum venissent in Iudæam et Ierusalem. ⁵⁸ Et statuerunt Levitas a viginti annis, super opera Domini: et stetit Iesus et filius eius, et fratres omnes Levitæ conspirantes, et exsecutores legis, facientes opera in domo Domini.

⁵⁹ Et steterunt sacerdotes habentes stolas cum tubis: et Levitæ filii Asaph, habentes cymbala, ⁶⁰ collaudantes Dominum, et benedicentes secundum David regem Israel: ⁶¹ Et cantabant canticum Domino, quoniam dulcedo eius, et honor in sæcula super omnem Israel. ⁶² Et omnis populus tuba cecinerunt, et proclamaverunt voce magna, collaudantes Dominum in suscitatione domus Domini. ⁶³ Et venerunt ex sacerdotibus et Levitis, et præsentibus secundum pagos senioribus, qui viderant pristinam domum: ⁶⁴ et ad huius ædificationem cum clamore et planctu magno, et multi cum tubis et gaudio magno: ⁶⁵ in tantum ut populus non audiret tubas propter planctum populi. Turba enim erat tubis canens magnifice, ita ut longe audiretur.

⁶⁶ Et audierunt inimici tribus Iudæ, et Benjamin, et venerunt scire quæ esset vox tubarum. ⁶⁷ Et cognoverunt quoniam qui erant ex captivitate, ædificant templum Domino Deo Israel. ⁶⁸ Et accedentes ad Zorobabel et Iesum, præpositos pagorum, dixerunt eis, Ædificabimus una vobiscum: ⁶⁹ Similiter enim audivimus Dominum vestrum, et ipsi pariter incedimus a diebus Asbarezth regis Assyriorum, qui transmigravit nos huc. ⁷⁰ Et dixit illis Zorobabel, et Iesus, et principes pagorum Israel, ⁷¹ Non est nobis et vobis ædificare domum Dei nostri; nos enim soli ædificabimus Domino Israel secundum ea quæ præcepit nobis Cyrus rex Persarum. ⁷² Gentes autem terræ incumbentes his qui sunt in Iudæa, et levantes opus ædificationis et insidias, et populos adducentes prohibebant eos ædificare, ⁷³ et aggressuras exercentes im-

aliis læ-
tanti-
bus
aliis flen-
tibus

ædificatio
usque ad
Darium
a Sama-
ritanis
impeditur

pedierunt, ne consummaretur ædificium omni tempore vitæ Cyri regis, et protraxerunt structuram per biennium usque ad Darii regnum.

7. *Ædificatio templi repetitur et absolvitur, 6, 1—7, 5*
(cf. Esr 5, 1—6, 15)

6¹ In secundo autem anno regni Darii prophetauit Aggæus, et Zacharias filius Addin prophetae apud Iudæam et Ierusalem in nomine Dei Israel super eos. ² Tunc stans Zorobabel filius Salathiel, et Iesus filius Iosedec, inchoaverunt ædificare domum Domini, quæ est in Ierusalem: ³ cum adessent eis prophetae Domini, et adiuverant eos.

In ipso tempore venit ad illos Sisennes subregulus Syriæ, et Phœnicis, et Satrabuzanes, et sodales eius; ⁴ et dixerunt eis, Quo præcipiente vobis domum hanc ædificatis, et tectum istud, et alia omnia perficitis? et qui sunt structores qui hæc ædificant? ⁵ Et habuerunt gratiam visitatione facta super eos, qui erant ex captivitate a Domino seniores Iudæorum. ⁶ Et non sunt impediti ædificare, donec significaretur Dario de omnibus istis, et responsum acciperetur.

⁷ Exemplum epistolæ, quam miserunt Dario. SISENNES subregulus Syriæ, et Phœnicis, et Satrabuzanes, et sodales eius in Syria, et Phœnice præsides, regi Dario salutem. ⁸ Omnia nota sint domino regi, quod cum venissemus in regionem Iudææ, et introissemus in Ierusalem, invenimus ædificantes domum Dei magnam: ⁹ et templum ex lapidibus politis, et magnis et pretiosis materiis in parietibus, ¹⁰ et opera illa instanter fieri, et suffragare, et prosperare in manibus eorum, et in omni gloria, quam diligentissime perfici. ¹¹ Tunc interrogavimus seniores, dicentes, Quo permittente vobis ædificatis domum istam, et opera hæc fundatis? ¹² Ideo autem interrogavimus eos, ut notum faceremus tibi homines et præpositos, et nominum scripturam præpositorum postulavimus illos. ¹³ At illi responderunt nobis, dicentes, Nos sumus servi Domini, qui fecit cælum et terram, ¹⁴ et ædifica-

Aggæo et
Zacharia
exhortan-
tibus
repetitur

dux re-
gionis
hanc rem
ad Dari-
um refert

epistolam
sequen-
tem scri-
bens:

batur hæc domus ante annos istos multos a rege Israel inagno et fortissimo, et consummata est. ¹⁵ Et quoniam patres nostri exacerbantes erant et peccaverunt in Deum Israel, tradidit eos in manus Nabuchodonosor regis Babylonix, regis Chaldæorum, ¹⁶ et domum istam demolientes incenderunt, et populum captivum duxerunt in Babylonem. ¹⁷ In primo anno regnante Cyro rege Babylonix, scripsit Cyrus rex domum hanc ædificare, ¹⁸ et illa sacra vasa aurea et argentea quæ extulerat Nabuchodonosor de domo quæ est in Ierusalem, et consecraverat ea in suo templo, rursus protulit ea Cyrus rex de templo quod erat in Babylonia, et tradita sunt Zorobabel, et Salmanasaro subregulo: ¹⁹ Et præceptum est eis ut offerrent hæc vasa, et reponerent in templo quod erat in Ierusalem, et ipsum templum Dei ædificare in loco suo. ²⁰ Tunc Salmanasarus subiecit fundamenta domus Domini, quæ est in Ierusalem: et exinde usque nunc ædificatur, et non accepit consummationem. ²¹ Nunc ergo si iudicatur a te o rex, perquiratur in regalibus bibliothecis Cyri regis, quæ sunt in Babylonia: ²² et si inventum fuerit consilio Cyri regis ceptam esse structuram domus Domini, quæ est in Ierusalem, et iudicatur a Domino rege nostro, scribat de his nobis.

Darius
decretum
Cyri in
Ecbalanis
invenit

²³ Tunc Darius rex præcepit inquire in bibliothecis: et inventus est in Ecbathanis oppido, quod est in media regione locus unus, in quo scripta erant ista: ²⁴ ANNO primo regnante Cyro, rex Cyrus præcepit domum Domini quæ est in Ierusalem ædificare, ubi incendebant igni assiduo, ²⁵ cuius altitudo sit cubitorum decem, et latitudo cubitorum sexaginta, quadratum lapidibus politis tribus, et meniano ligneo eiusdem regionis, et meniano uno novo, et impendia dari de domo Cyri regis: ²⁶ et sacra vasa domus Domini tam aurea quam argentea, quæ extulit Nabuchodonosor in domum Domini, quæ est in Ierusalem, ubi erant posita, ut ponantur illic: ²⁷ et præcepit curam agere Sisenem subregulum Syriæ, et Phœnicis, et Satrabu-

zanem, et sodales eius, et qui ordinati erant in Syria et Phœnice præsidēs, ut abstinerent se ab eodem loco.

²⁸ Et ego quoque præcepi in totum ædificare: et prospexi, ut adiuvent eos qui sunt ex captivitate Iudæorum, donec consummetur templum ædis Domini: ²⁹ et a vexatione tributorum Cœlesyriæ et Phœnicis, diligenter quantitatem dari his hominibus ad sacrificium Domini, Zorobabel præfecto, ad tauros, et arietes, et agnos, ³⁰ similiter autem ad frumentum, et sal, et vinum, et oleum instanter per singulos annos, prout sacerdotes qui sunt in Ierusalem, dictaverunt consumi quotidie sine ulla dilatione, ³¹ ut offerantur libationes summo Deo pro rege et pueris eius, et orent pro ipsorum vita: ³² et denuntietur, ut quicumque transgressi fuerint aliquid ex his quæ scripta sunt, aut spreverint, accipiat lignum de suis propriis, et suspendantur, et bona ipsorum regi ascribantur. ³³ Propterea et Dominus, cuius nomen invocatum est ibi, exterminet omnem regem et gentem, qui manum suam extenderit prohibere, aut male tractare domum Domini illam quæ est in Ierusalem. ³⁴ Ego Darius rex decrevi quam diligentissime secundum hæc fieri.

7 ¹ Tunc Sisennes subregulus Cœlesyriæ, et Phœnicis, et Satrabuzanes, et sodales obsecuti his, quæ a Dario rege erant decreta, ² insistebant sacrosanctis operibus diligentissime, cooperantes cum senioribus Iudæorum principibus Syriæ, ³ et prosperata sunt sacrosancta opera prophetantibus Aggæo et Zacharia prophetis. ⁴ Et consummaverunt omnia per præceptum Domini Dei Israel, et ex consilio Cyri, et Darii, et Artaxerxis regis Persarum. ⁵ Et consummata est domus nostra usque ad tertiam et vicésimam diem mensis Adar, sexto anno Darii regis.

8. Dedicatio templi et celebratio paschatis, ^{7, 6—15} (cf. Esr. 6, 16—22)

⁶ Et fecerunt filii Israel et sacerdotes et Levitæ, et ceteri qui crant ex captivitate, qui appositi sunt

ac proprio decreto ædificationem permittit et

domus Dei completur

Dedicatio domus

secundum ea quæ scripta sunt in libro Moysi. ⁷ Et obtulerunt in dedicationem templi Domini, tauros centum, arietes ducentos, agnos quadringentos, ⁸ et hædos pro peccatis universi Israel, duodecim, secundum numerum tribuum Israel. ⁹ Et steterunt sacerdotes et Levitæ amicti stolis per tribus super omnia opera Domini Dei Israel secundum librum Moysi, et ostiarii per singulas ianuas.

¹⁰ Et egerunt filii Israel cum his qui erant ex captivitate, illud Phase quartadecima luna mensis primi, quando sanctificati sunt sacerdotes et Levitæ. ¹¹ Omnes filii captivitatis non sunt simul sanctificati, quia Levitæ omnes simul sanctificati sunt. ¹² Et immolaverunt Phase universi filii captivitatis, et fratribus suis sacerdotibus, et sibimetipsis. ¹³ Et manducaverunt filii Israel, qui erant ex captivitate omnes qui remanserant ab omnibus execrationibus gentium terræ quærentes Dominum, ¹⁴ et celebraverunt diem festum azymorum septem diebus epulantes in conspectu Domini, ¹⁵ quoniam convertit consilium regis Assyriorum in eos, confortare manus eorum ad opera Domini Dei Israel.

II. Reditus Iudæorum Esdra duce, 8, 1—9, 36

1. Generalis descriptio reditiōnis, 8, 1—8 (cf. Esr 7, 1—10)

8 ¹ Et post hunc regnante Artaxerxe Persarum rege, accessit Esdras filius Azariæ, filii Helciæ, filii Solome, ² filii Sadoc, filii Achitob, filii Ameri, filii Azahel, filii Bocci, filii Abisue, filii Phinees, filii Eleazari, filii Aaron primi sacerdotis: ³ hic Esdras ascendit de Babylonia, cum esset scriba et ingeniosus in lege Moysi, quæ data est a Domino Deo Israel docere et facere. ⁴ Et dedit ei rex gloriam, quod invenisset gratiam in omni dignitate et desiderio in conspectu eius. ⁵ Et ascenderunt simul cum ipso ex filiis Israel, et sacerdotibus et Levitis, et sacris cantoribus templi, et ostiariis, et servis templi in Ierusalem.

sollemni-
tas azy-
morum

Esdras
cum co-
mitibus

Esdras
cum co-
mitibus

⁶ Anno septimo regnante Artaxerxe, in quinto mense, hic annus septimus est regni, exeuntes de Babylonia novilunio quinti mensis, ⁷ venerunt Ierosolymam iuxta præceptum illius secundum prosperitatem itineris a Domino ipsorum datam eis. ⁸ In his enim Esdras magnam disciplinam obtinebat, ne prætermitteret quidquam eorum, quæ essent ex lege Domini et præceptis, et docendo universum Israel omnem iustitiam et iudicium.

2. Edictum regis Artaxerxis, 8, 9—30
(cf. Esr 7, 11—28)

⁹ Accedentes autem, qui scribebant scripta Artaxerxis regis tradiderunt scriptum quod obvenerat ab Artaxerxe rege ad Esdram sacerdotem, et lectorem legis Domini, cuius exemplum subiectum est.

¹⁰ REX Artaxerxes Esdræ sacerdoti, et lectori legis Domini salutem. ¹¹ Humanior ego iudicans in beneficiis, præcepi eis qui desiderant ex gente Iudæorum sua sponte, et ex sacerdotibus et Levitis, qui sunt in regno meo, comitari tecum in Ierusalem. ¹² Si qui ergo cupiunt ire tecum, conveniant, et proficiscantur sicut placuit mihi et septem amicis meis consiliariis, ¹³ ut visitent ea quæ aguntur secundum Iudæam et Ierusalem, observantes sicut habes in lege Domini, ¹⁴ et ferant munera Domino Deo Israel, quæ vovi ego et amici Ierusalem, et omne aurum et argentum, quod inventum fuerit in regione Babyloniæ Domino in Ierusalem cum illo, ¹⁵ quod est donatum pro ipsa gente in templum Domini eorum quod est in Ierusalem: ut colligatur hoc aurum et argentum ad tauros, et arietes, et agnos, et hædos, et quæ his sunt congruentia, ¹⁶ ut offerant hostias Domino super altare Domini ipsorum quod est in Ierusalem. ¹⁷ Et omnia quæcumque volueris cum fratribus tuis facere auro et argento, perfice pro voluntate tua secundum præceptum Domini Dei tui: ¹⁸ et sacrosancta vasa, quæ data sunt tibi ad opera domus Domini Dei tui, quæ est in Ierusalem: ¹⁹ et cetera quæcumque tibi subvenerint ad opera

Ierosolymam venit

Exemplar

epistolæ Artaxerxis

templi Dei tui, dabis de regali gazophylacio: ²⁰ cum volueris cum fratribus tuis facere auro et argento, perfice secundum voluntatem Domini. ²¹ Et ego quidem rex Artaxerxes præcepi custodibus thesaurorum Syriæ et Phœnicis, ut quæcumque scripserit Esdras sacerdos, et lector legis Domini, diligenter detur ei usque ad argenti talenta centum, similiter et auri: ²² et usque ad frumenti modios centum, et vini amphoras centum, et alia quæcumque abundant sine taxatione. ²³ Omnia secundum legem Dei fiant Deo altissimo, ne forte exurgat ira in regno regis, et filii, et filiorum eius. ²⁴ Vobis autem dicitur, ut omnibus sacerdotibus et Levitis, et sacris cantoribus, et servis templi, et scribis templi huius, ²⁵ nullum tributum, neque ulla alia indictio irrogetur, nec habeat quisquam potestatem obiicere eis quicquam. ²⁶ Tu autem Esdra secundum sapientiam Dei constitue iudices et arbitros in tota Syria, et Phœnice: et omnes qui legem Dei tui non noverunt, doce; ²⁷ ut quotquot transgressi fuerint legem, diligenter plectantur sive morte, sive cruciatu, sive etiam pecuniæ multatione vel abductione.

²⁸ Et dixit Esdras scribe: Benedictus Deus patrum nostrorum, qui dedit hanc voluntatem in cor regis, clarificare domum suam, quæ est in Ierusalem, ²⁹ et me honorificavit in conspectu regis, et consiliariorum; et amicorum, et purpuratorum eius. ³⁰ Et ego constans animo factus sum secundum opitulationem Domini Dei mei, et congregavi ex Israel viros, ut simul ascenderent mecum.

3. Enumeratio comitum Esdræ, 8, 31—42

(cf. Esr 8, 1—14)

³¹ Et hi sunt præpositi secundum suas patrias, et principatus portionales eorum qui mecum ascenderunt de Babylonia in regno Artaxerxis. ³² Et ex filiis Phares, Gersomus: ex filiis Siemarith, Amenus: filiorum David, Acchus filius Scecilæ: ³³ ex filiis Phares, Zacharias, et cum eo reversi sunt viri centum quinquaginta: ³⁴ ex filiis ductoris Moabi-

1000
1000
1000

Esdræ
pian

Esdræ
pian

gratia-
rum actio
Esdræ

Principes
familia-
rum et
socii eo-
rum

lionis Zaræi, et cum ipso viri ducenti quinquaginta: ³⁵ ex filiis Zachues, Iechonias Zecholei, et cum ipso viri ducenti quinquaginta: ³⁶ ex filiis Sala, Maasias Gotholiæ; et cum ipso viri septuaginta: ³⁷ ex filiis Saphatiæ, Zarias Micheli, et cum ipso viri octoginta: ³⁸ ex filiis Iob, Abdias Ieheli, et cum ipso viri ducenti duodecim: ³⁹ ex filiis Baniæ, Salimoth, filius Iosaphiæ, et cum ipso viri centum sexaginta: ⁴⁰ ex filiis Beer, Zacharias Bebei, et cum ipso viri ducenti octo: ⁴¹ ex filiis Ezead, Ioannes Eccetan, et cum ipso viri centum decem: ⁴² ex filiis Adonicam ipsis postremis, et hæc sunt nomina eorum, Eliphalam filius Gebel, et Semeias, et cum ipso viri septuaginta.

4. Præparationes reditionis, 8, 43—61

(cf. Esr 8, 15—30)

⁴³ Et congregavi eos ad fluvium qui dicitur Thia, et metati fuimus illic triduo, et recognovi eos.

⁴⁴ Et ex filiis sacerdotum et Levitarum non inveni illic. ⁴⁵ Et misi ad Eleazarum, et Eccelon, et Masman, et Maloban, et Ensaathan, et Samea, et Ioribum, Nathan, Enuagam, Zachariam, et Mosolam ipsos ductores et peritos: ⁴⁶ et dixi eis ut venirent ad Loddeum, qui erat apud locum gazophylacii. ⁴⁷ Et mandavi eis ut dicerent Loddeo, et fratribus eius, et illis qui erant in gazophylacio, ut mitterent nobis eos qui sacerdotio fungerentur in domo Domini Dei nostri: ⁴⁸ et adduxerunt nobis secundum manum validam Domini Dei nostri viros peritos: ex filiis Moholi, filii Levi, filii Israel, Sebebian, et filios et fratres, qui erant decem et octo: ⁴⁹ Asbiam, et Amin ex filiis filiorum Chananaei, et filii eorum viri viginti. ⁵⁰ Et ex his qui templo serviebant, quos dedit David, et ipsi principes ad operationem Levitis templo servientium ducenti viginti. Omnia nomina significata sunt in scripturis.

⁵¹ Et vovi illic ieiunium iuvenibus in conspectu Dei, ut quærem ab eo bonum iter nobis, et qui nobiscum erant, et filiis, et pecoribus propter in-

Redeun-
tes ad
Thia con-
gregantur

ieiunant
et orant

sidias. ⁵² Erubui enim petere a rege pedites et equites in comitatu, tutelæ gratia contra adversarios nostros. ⁵³ Diximus enim regi, quoniam virtus Domini erit cum eis qui inquirunt eum in omni affectu. ⁵⁴ Et iterum deprecati sumus Dominum Deum nostrum secundum hæc: quem et propitium habuimus, et compotes facti sumus Deo nostro. ¶

custodes
thesauro-
rum eli-
gantur

⁵⁵ Et separavi ex plebis præpositis, et sacerdotibus templi viros duodecim, et Scdebiam, et Asannam, et cum eis ex fratribus eorum viros decem: ⁵⁶ et appendi eis aurum et argentum et vasa sacerdotalia domus Dei nostri, quæ donaverat rex, et consiliarii eius, et principes, et omnis Israel. ⁵⁷ Et cum appendissem, tradidi argenti talenta centum quinquaginta, et vasa argentea talentorum centum, et auri talenta centum, ⁵⁸ et vasorum aureorum septies viginti, et vasa ærea de bono æramento splendentia, duodecim, auri speciem reddentia. ⁵⁹ Et dixi eis: Et vos sancti estis Domino, et vasa sunt sancta, et aurum, et argentum votum est Domino Deo patrum nostrorum. ⁶⁰ Vigilate et custodite, donec tradatis ex plebis præpositis, et sacerdotibus et Levitis, et principibus civitatum Israel in Ierusalem, in pastophorio domus Dei nostri. ⁶¹ Et hi qui susceperunt sacerdotes et Levitæ aurum et argentum et vasa, intulerunt in Ierusalem in templum Domini.

5. Iter et adventus in Palæstinam, 8, 62—68
(cf. Esr 8, 31—36)

Ierosoly-
mis

⁶² Et promovimus a fluvio Thia, die duodecima mensis primi, usquequo introivimus in Ierusalem.

thesauri
traduntur

⁶³ Et cum factus fuisset tertius dies, quarta autem die ponderatum aurum, et argentum traditum est in domo Domini Dei nostri, Marimoth filio Iori sacerdoti: ⁶⁴ et cum ipso erat Eleazar filius Phinees: et erant cum ipsis Iosadus filius Iesu, et Medias, et Banni filius Levitæ ad numerum, et ad pondus universa. ⁶⁵ Et scriptum est pondus ipsorum eadem hora.

⁶⁶ Qui autem venerunt ex captivitate, obtulerunt sacrificium Domino Deo Israel, tauros duodecim pro omni Israel, arietes octoginta sex, ⁶⁷ agnos septuagintaduos, hircos pro peccato duodecim, et pro salute vaccas duodecim, omnia in sacrificium Domini.

sacrificia
offerun-
tur

⁶⁸ Et relegerunt præcepta regis regalibus dispensatoribus, et subregulis Cœlesyriæ, et Phœnicis; et honorificaverunt gentem, et templum Domini.

edicta re-
gis rele-
guntur

6. Sanctificatio coningiorum, 8, 69—9, 17
(cf. Esr 9, 1—10, 17)

⁶⁹ Et consummatis his, accesserunt ad me præpositi, dicentes: Non segregaverunt genus Israel, et principes, et sacerdotes, et Levitæ, ⁷⁰ et alienigenæ gentes et nationes terræ immunditias suas a Chananæis, et Hethæis, et Pherezæis, et Iebuzaeis, et Moabitis, et Ægyptiis, et Idumæis. ⁷¹ Coniuncti enim sunt filiabus eorum et ipsi, et filii eorum, et mistum est semen sanctum alienigenis gentibus terræ: et participes erant præpositi, et magistratus iniquitatis eius ab initio ipsius regni. ⁷² Et mox ut audivi ista, conscidi vestimenta et sacram tunicam: et lacerans capillos capitis, et barbam, sedi dolens et mæstus. ⁷³ Et convenerunt quotquot tunc movebantur in verbo Domini Dei Israel, ad me lugentem super iniquitatem istam, et sedebam tristis usque ad sacrificium vespertinum.

Trans-
gressio
legis ab
Esdra lu-
getur

⁷⁴ Et consurgens a ieiunio, conscissa habens vestimenta et sacram tunicam, ingeniculans, et extendens manus ad Dominum, ⁷⁵ dicebam: Domine confusus sum, et reveritus sum ante faciem tuam. ⁷⁶ Peccata enim nostra multiplicata sunt super capita nostra, et iniquitates nostræ exaltatæ sunt usque ad cælum. ⁷⁷ Quoniam a temporibus patrum nostrorum sumus in magno peccato usque ad diem hunc. ⁷⁸ Et propter peccata nostra, et patrum nostrorum sumus traditi cum fratribus nostris, et cum sacerdotibus nostris, regibus terræ in gladium et captivitatem, et deprædationem cum confusione usque in hodiernum diem. ⁷⁹ Et nunc

et coram
Domino
deplora-
tur

quantum est hoc quod contigit nobis misericordia abs te Domine Deus, et relinque nobis radicem, et nomen in locum sanctificationis tuæ, ⁸⁰ detegere luminare nostrum in domo Domini Dei nostri, dare nobis cibum in omni tempore servitutis nostræ. ⁸¹ Et cum serviremus, non fuimus derelicti a Domino Deo nostro: sed constituit nos in gratia, ponens nobis reges Persarum dare cibum, ⁸² et clarificare templum Domini Dei nostri, et ædificare deserta Sion, dare nobis stabilitatem in Iudæa, et Ierusalem. ⁸³ Et nunc quid dicimus Domine habentes hæc? Transgressi enim sumus præcepta tua, quæ dedisti in manus puerorum tuorum prophetarum, ⁸⁴ dicens: Quoniam terra, in quam introistis possidere hereditatem eius, terra polluta est coinquinationibus alienigenarum terræ, et immunditiæ illorum repleverunt eam totam immunditia sua. ⁸⁵ Et nunc filias vestras non confunditis filiis eorum, et filias eorum non accipietis filiis vestris, ⁸⁶ et non inquiretis pacem habere cum illis omni tempore, ut invalescentes manducetis optima terræ, et hereditatem distribuatis filiis vestris usque in ævum. ⁸⁷ Et quæ contingunt nobis, omnia fiunt propter opera nostra maligna, et magna peccata nostra. ⁸⁸ Et dedisti nobis talem radicem, et rursus reversi sumus transgredi legitima tua, uti commisceremur immunditiæ alienigenarum gentium terræ huius. ⁸⁹ Nonne irasceris nobis perdere nos, quoadusque non relinquatur radix et nomen nostrum? ⁹⁰ Domine Deus Israel verax es. Derelicta est enim radix usque in hodiernum diem. ⁹¹ Ecce, nunc sumus in conspectu tuo in iniquitatibus nostris. Non est enim adhuc stare ante te in his.

⁹² Et cum adorando confiteretur Esdras, flens, huini prostratus ante templum, congregati sunt ante eum ex Ierusalem turba magna valde, viri, et mulieres, et iuvenes, et iuenculæ. Fletus enim erat magnus in ipsa multitudine. ⁹³ Et cum clamasset, Iechonias Ieheli ex filiis Israel, dixit Esdræ: Nos in Dominum peccavimus, quod collocavimus

elecio
uxorum
alienige-
narum
decerni-
tur

nobis in matrimonium mulieres alienigenas ex gentibus terræ. ⁹⁴ Et nunc es super omnem Israel. In his ergo sit iusiurandum a Domino expellere omnes uxores nostras quæ ex alienigenis sunt cum filiis earum. ⁹⁵ Sicut tibi decretum est a maioribus secundum legem Domini exsurgens explica. ⁹⁶ Ad te enim spectat negotium, et nos tecum sumus: viriliter fac. ⁹⁷ Et exsurgens Esdras adiuravit principes sacerdotum et Levitas, et omnem Israel facere secundum hæc, et iuraverunt.

9 ¹ Et exsurgens Esdras ab ante atrium templi, abiit in pastophorium Ionathæ filii Nasabi, ² et hospitatus illic non gustavit panem, nec aquam bibit super iniquitatem multitudinis. ³ Et facta est prædicatio in omni Iudæa, et in Ierusalem omnibus qui erant ex captivitate in Ierusalem congregati, ⁴ ut quicumque non occurrerit biduo, vel triduo diei secundum iudicium assidentium seniorum, tollerentur facultates suæ, et ipse alienus iudicaretur a multitudine captivitatis.

⁵ Et congregati sunt omnes qui erant ex tribu Iuda, et Benjamin in tribus diebus in Ierusalem: hic mensis est nonus, dies mensis vicesimus. ⁶ Et sedit omnis multitudo in area templi trementes, propter hiemem præsentem. ⁷ Et exsurgens Esdras, dixit illis: Vos inique fecistis collocantes vobis in matrimonium uxores alienigenas, ut adderetis ad peccata Israel. ⁸ Et nunc date confessionem, et magnificentiam Domino Deo patrum nostrorum: ⁹ et perficite voluntatem ipsius, et discedite a gentibus terræ, et ab uxoribus alienigenis. ¹⁰ Et clamavit omnis multitudo, et dixerunt voce magna: Sicut dixisti, faciemus. ¹¹ Sed quoniam multitudo magna est, et tempus hibernum, et non possumus insubsiati stare: et hoc opus non est nobis unius diei, neque bidui: multum enim in his peccavimus: ¹² stent præpositi multitudinis, et omnes qui nobiscum inhabitant, et quotquot habent uxores apud se alienigenas, ¹³ et assistant accepto tempore ex omni loco presbyteri, et iudices usquequo solvant iram Domini negotii huius. ¹⁴ Iona-

atque
perficitur

-trival
man

-cupiles
-al cur
-sibus
mur

thas autem filius Ezeli, et Ozias Thecam susceperunt secundum hæc: et Bosoramus, et Levis, et Sabbathæus simul cooperati sunt cum illis. ¹⁵ Et steterunt secundum hæc omnia universi qui erant ex captivitate. ¹⁶ Et elegit sibi viros Esdras sacerdos principes magnos de patribus eorum secundum nomina: et consederunt novilunio mensis decimi examinare negotium istud. ¹⁷ Et determinatum est de viris qui habebant uxores alienigenas, usque ad neomeniam primi mensis:

7. Enumeratio transgressorum, 9, 18—36

(cf. Esr 10, 18—41)

Sacerdotum

¹⁸ et inventi sunt ex sacerdotibus permisti qui habebant alienigenas uxores. ¹⁹ Ex filiis Iesu filii Iosedec, et fratribus eius: Maseas, et Eliozerus, et Ioribus, et Ioadeus, ²⁰ et iniecerunt manus ut expellerent uxores suas: et ad litandum in exorationem, arietem pro ignorantia sua. ²¹ Et ex filiis Semmeri: Maseas et Esses et Ieelech; Azarias. ²² Et ex filiis Fosere: Limosias, Hismaenis, et Nathanee, Iussio, Reddus, et Thalsas.

Levitarum

Levitarum

²³ Et ex Levitis: Iorabodus, et Semeis, et Colnis, et Calitas, et Facteas, et Colvas, et Elionas. ²⁴ Et ex sacris cantoribus, Eliasib, Zaccarus. ²⁵ Et ex ostiariis: Salumus, et Tolbanes.

reliquorum Israelitarum

²⁶ Et ex Israel: ex filiis Foro, Ozi, et Remias, et Geddias, et Melchias, et Michelus, Eleazarus, et Iammebias, et Bannas. ²⁷ Et ex filiis Iolaman: Chamas, et Zacharias, et Iezrelus, et Ioddus, et Erimoth, et Helias. ²⁸ Et ex filiis Zathoim: Eliadas, et Liasumus, Zochias, et Larimoth, et Zabdis, et Tebedias. ²⁹ Et ex filiis Zebes: Ioannes, et Amanias, et Zabdias, et Emeus. ³⁰ Et ex filiis Banni: Olamus, et Maluchus, et Ieddeus, et Iasub, et Azabus; et Ierimoth. ³¹ Et ex filiis Addin: Naathus, et Moosias, et Caleus, et Raanas, Maaseas, Mathathias, et Beseel, et Bonnus, et Manasses. ³² Et ex filiis Nuæ: Noneas, et Aseas, et Melchias, et Sameas, et Simon, Benjamin, et Malchus, et Marras. ³³ Et ex filiis Asom: Carianeus, Mathathias, et Ban-

nus, et Eliphalach, et Manasses, et Semei. ³⁴ Et ex filiis Banni: Ieremias, et Moadias, et Abramus, et Iobel, et Baneas, et Pelias, et Ionas, et Marimoth, et Eliasib, et Mathaneus, et Eliasis, et Orizas, et Dielus, et Semedius, et Zambris, et Iosephus. ³⁵ Et ex filiis Nobei: Idelus, et Mathathias, et Sabadus, et Zecheda, Sedmi, et Iessei, Baneas. ³⁶ Omnes isti coniunxerunt sibi uxores alienigenas, et dimiserunt eas cum filiis.

III. Lectio legis sub Nehemia præside, / 9, 37—56 (cf. Neh 7, 73—8, 18)

³⁷ Et inhabitaverunt sacerdotes et Levitæ: et qui erant ex Israel in Ierusalem, et in tota una regione novilunio mensis septimi. Et erant filii Israel in commorationibus suis.

³⁸ Et congregata est omnis multitudo simul in aream, quæ est ab oriente portæ sacræ: ³⁹ et dixerunt Esdræ pontifici, et lectori, ut afferret legem Moysi, quæ tradita est a Domino Deo Israel. ⁴⁰ Et attulit Esdras pontifex legem omni multitudini eorum a viro usque ad mulierem, et omnibus sacerdotibus audire legem novilunio mensis septimi. ⁴¹ Et legebat in area, quæ est ante sacram portam templi, a prima luce usque ad vesperam coram viris et mulieribus. Et dederunt omnes sensum ad legem. ⁴² Et stetit Esdras sacerdos, et lector legis super ligneum tribunal quod fabricatum erat. ⁴³ Et steterunt ad eum Mathathias, et Samus, Ananias, Azarias, Urias, Ezechias, et Balsamus ad dexteram: ⁴⁴ et ad sinistram Faldeus, Misael, Malachias, Abuthas, Sabus, Nabadias, et Zacharias. ⁴⁵ Et assumpsit Esdras librum coram omni multitudine: præsidebat enim in gloria in conspectu omnium. ⁴⁶ Et cum absolvisset legem, omnes erecti steterunt: et benedixit Esdras Dominum Deum altissimum, Deum Sabaoth omnipotentem. ⁴⁷ Et respondit omnis populus, Amen. Et elevatis sursum manibus procidentes in terram, adoraverunt Dominum. ⁴⁸ Iesus, et Banæus, et Sarebias, et Iaddimus, et

Habitatio
reverso-
rum

festum
Iubarum

Accubus, et Sabbathæus, et Calithes, et Azarias, et Ioradus, et Ananias, et Philius Levitæ, ⁴⁹ qui docebant legem Domini, et in multitudine legebant legem Domini, et præferebant singuli eos, qui intelligebant lectionem. ⁵⁰ Et dixit Atharathes Esdræ pontifici, et lectori, et Levitis, qui docebant multitudinem, ⁵¹ dicens: Dies hic sanctus est Domino. Et omnes flebant, cum audissent legem. ⁵² Et dixit Esdras, Digressi ergo manducate pinguissima quæque et bibite dulcissima quæque et mittite munera his qui non habent. ⁵³ Sanctus enim est hic dies Domini, et nolite mæsti esse. Dominus enim clarificabit vos. ⁵⁴ Et Levitæ denuntiabant in publico omnibus, dicentes: Dies hic sanctus est, nolite mæsti esse. ⁵⁵ Et abierunt omnes manducare, et bibere, et epulari, et dare munera his qui non habebant, ut epularentur. Magnifice enim sunt exaltati verbis quibus edocti sunt.

⁵⁶ Et congregati sunt universi in Ierusalem celebrare lætitiã, secundum testamentum Domini Del Israel.

festum
taberna-
culorum

LIBER ESDRÆ QUARTUS

Præmissa pro Iudæis, 1, 1—2, 48

1. Improbatio Iudæorum, 1, 1—2, 9

1 ¹ Liber Esdræ prophetæ secundus, filii Sarei, filii Azarei, filii Helciæ, filii Sadaniæ, filii Sadoch, filii Achitob, ² filii Achizæ, filii Phinees, filii Heli, filii Ameriæ, filii Asiel, filii Marimoth, filii Arna, filii Ozizæ, filii Borith, filii Abisei, filii Phinees, filii Eleazar, ³ filii Aaron ex tribu Levi, qui fuit captivus in regione Medorum, in regno Artaxerxis regis Persarum.

⁴ Et factum est verbum Domini ad me, dicens, ⁵ Vade, et nuntia populo meo facinora ipsorum, et filiis eorum iniquitates, quas in me admiserunt, ut nuntient filiis filiorum: ⁶ quia peccata parentum ipsorum in illis creverunt. Obliti enim mei sacrificaverunt diis alienis. ⁷ Nonne ego eduxi eos de terra Ægypti de domo servitutis? Ipsi autem irritaverunt me, et consilia mea spreverunt. ⁸ Tu autem excute comam capitis tui, et proice omnia mala super illos: quoniam non obædierunt legi meæ. Populus autem est indisciplinatus. ⁹ Usquequo eos sustinebo, quibus tanta beneficia contuli? ¹⁰ Reges multos propter eos subverti. Pharaonem cum pueris suis, et omnem exercitum eius percussi. ¹¹ Omnes gentes a facie eorum perdidit, et in oriente provinciarum duarum populos Tyri et Sidonis dissipavi, et omnes adversarios eorum interfeci. ¹² Tu vero loquere ad eos, dicens: Hæc dicit Dominus: ¹³ Nempe ego vos per mare transmeavi, et plateas vobis initio munitas exhibui, du-

Titulus
libri

populus
non
obædiens

cem vobis dedi Moysen, et Aaron sacerdotem: ¹⁴ lucem vobis per columnam ignis præstiti, et magna mirabilia feci in vobis: vos autem mei oblitistis, dicit Dominus. ¹⁵ Hæc dicit Dominus omnipotens: Coturnix vobis in signo fuit, castra vobis ad tutelam dedi, et illic murmurastis: ¹⁶ et non triumphastis in nomine meo de perditione inimicorum vestrorum, sed adhuc nunc usque murmurastis. ¹⁷ Ubi sunt beneficia, quæ præstiti vobis? Nonne in deserto cum esuriretis, proclamastis ad me, ¹⁸ dicentes, Ut quid nos in desertum istud adduxisti interficere nos? melius nobis fuerat servire Ægyptiis, quam mori in deserto hoc. ¹⁹ Ego dolui gemitus vestros, et dedi vobis manna in escam. Panem angelorum manducastis. ²⁰ Nonne cum sitiretis, petram excidi, et fluxerunt aquæ in saturitate? propter æstus foliis arborum vos texi. ²¹ Divisi vobis terras pingues: Chananæos, et Perezæos, et Philisthæos a facie vestra proieci: quid faciam vobis adhuc? dicit Dominus. ²² Hæc dicit Dominus omnipotens: In deserto cum essetis in flumine Amorrhæo sitientes, et blasphemantes nomen meum, ²³ non ignem vobis pro blasphemiiis dedi, sed mittens lignum in aquam, dulce feci flumen.

²⁴ Quid tibi faciam Iacob? Noluisti obœdire Iuda. Transferam me ad alias gentes, et dabo eis nomen meum, ut custodiant legitima mea. ²⁵ Quoniam me dereliquistis, et ego vos derelinquam. Petentibus vobis a me misericordiam, non miserebor. ²⁶ Quando invocabitis me, ego non exaudiam vos. Maculastis enim manus vestras sanguine, et pedes vestri impigri sunt ad committenda homicidia. ²⁷ Non quasi me dereliquistis, sed vosipsos, dicit Dominus. ²⁸ Hæc dicit Dominus omnipotens, Nonne ego vos rogavi, ut pater filios, et ut mater filias, et ut nutrix parvulos suos, ²⁹ ut essetis mihi in populum, et ego vobis in Deum, et vos mihi in filios, et ego vobis in patrem? ³⁰ Ita vos collegi, ut gallina pullos suos sub alas suas. Modo autem quid faciam vobis? Proiciam vos a facie mea. ³¹ Oblationem

autem T
rdit

autem
non
asiderit

derelin-
quetur
et proi-
cietur

cum mihi attuleritis, avertam faciem meam a vobis. Dies enim festos vestros, et neomenias et circumcisiones repudiavi. ³² Ego misi pueros meos prophetas ad vos, quos acceptos interfecistis, et laniastis corpora eorum, quorum sanguinem exquiram, dicit Dominus. ³³ Hæc dicit Dominus omnipotens, Domus vestra deserta est: Proilciam vos sicut ventus stipulam, ³⁴ et filii procreationem non facient: quoniam mandatum meum neglexerunt, et quod malum est coram me, fecerunt.

³⁵ Tradam domos vestras populo venienti, qui me non audientes credunt: quibus signa non ostendi, facient quæ præcepi. ³⁶ Prophetas non viderunt, et memorabuntur iniquitatum eorum. ³⁷ Testor populi venientis gratiam, cuius parvuli exsultant cum lætitia, me non videntes oculis carnalibus, sed spiritu credentes quæ dixi. ³⁸ Et nunc frater aspice, quæ gloria: et vide populum venientem ab oriente, ³⁹ quibus dabo ducatum Abraham, Isaac, et Iacob, et Osee, et Amos, et Michææ, et Ioel, et Abdîæ, et Ionæ, ⁴⁰ et Nahum, et Habacuc, Sophoniæ, Aggæi, Zachariæ, et Malachiæ, qui et angelus Domini vocatus est.

2 ¹ Hæc dicit Dominus: Ego eduxi populum istum de servitute, quibus mandata dedi per pueros meos prophetas, quos audire noluerunt, sed irrita fecerunt mea consilia. ² Mater quæ eos generavit, dicit illis, Ite filii, quia ego vidua sum et derelicta. ³ Educavi vos cum lætitia, et amisi vos cum luctu et tristitia, quoniam peccastis coram Domino Deo vestro, et quod malum est coram eo, fecistis. ⁴ Modo autem quid faciam vobis? Ego vidua sum et derelicta: ite filii, et petite a Domino misericordiam. ⁵ Ego autem te pater testem invoco super matrem filiorum, qui noluerunt testamentum meum servare, ⁶ ut des eis confusionem, et matrem eorum in direptionem, ne generatio eorum fiat. ⁷ Dispergantur in gentes nomina eorum, deleantur a terra: quoniam spreverunt sacramentum meum. ⁸ Væ tibi Assur, qui abscondis iniquos penes te. Gens mala, memorare quid fece-

in gratiam gentium

in quas dispergentur

rim Sodomæ et Gomorrhæ, ⁹ quorum terra iacet in picis glebis et aggeribus cinerum; sic dabo eos, qui me non audierunt, dicit Dominus omnipotens.

2. Consoiatio Iudæorum, 2, 10—48

Iudæi re-
gnum in-
venient

¹⁰ Hæc dicit Dominus ad Esdræm, Nuntia populo meo, quoniam dabo eis regnum Ierusalem, quod daturus eram Israel. ¹¹ Et sumam mihi gloriam illorum, et dabo eis tabernacula æterna, quæ præparaveram illis. ¹² Lignum vitæ erit illis in odore unguenti, et non laborabunt, neque fatigabuntur.

¹³ Ite, et accipietis. Rogate vobis dies paucos, ut immorentur. Iam paratum est vobis regnum: vigilate. ¹⁴ Testare cælum et terram. Contrivi enim malum, et creavi bonum, quia vivo ego, dicit Dominus. ¹⁵ Mater amplectere filios tuos, educa illos cum lætitia. Sicut columba confirma pedes eorum: quoniam te elegi, dicit Dominus. ¹⁶ Et resuscitabo mortuos de locis suis, et de monumentis educam illos, quoniam cognovi nomen meum in Israel.

¹⁷ Noll timere mater filiorum: quoniam te elegi, dicit Dominus. ¹⁸ Mittam tibi adiutorium pueros meos Isaiam et Ieremiam, ad quorum consilium sanctificavi, et paravi tibi arbores duodecim gravatas variis fructibus, ¹⁹ et totidem fontes fluentes lac et mel: et montes immensos septem, habentes rosam et liliam, in quibus gaudio implebo filios tuos.

si boni
fuerint

²⁰ Viduam iustifica, pupillo iudica, egenti da, orphanum tuere, nudum vesti, ²¹ confractum et debilem cura, claudum irridere noli, tutare mancum, et cæcum ad visionem claritatis meæ admitte. ²² Senem et iuvenem intra muros tuos serva: ²³ mortuos ubi inveneris, signans commenda sepulcro, et dabo tibi primam sessionem in resurrectione mea.

atque
requiem

²⁴ Pausa et quiesce populus meus, quia veniet requies tua. ²⁵ Nutrix bona nutri filios tuos, confirma pedes eorum. ²⁶ Servos, quos tibi dedi, nemo ex eis interiet: eos ego enim requiram de numero tuo. ²⁷ Noli fatigari. Cum enim venerit dies pressuræ et angustię, alii plorabunt: et tristes

erunt: tu autem hilaris et copiosa eris. ²⁸ Zelabunt gentes, et nil adversus te poterunt, dicit Dominus. ²⁹ Manus meæ tegent te, ne filii tui gehennam videant. ³⁰ Iucundare mater cum filiis tuis, quia ego te eripiam, dicit Dominus. ³¹ Filios tuos dormientes memorare, quoniam ego eos educam de lateribus terræ, et misericordiam cum illis faciam: quoniam misericors sum, dicit Dominus omnipotens. ³² Amplexere natos tuos usque dum venio, et præstem illis misericordiam: quoniam exuberant fontes mei, et gratia mea non deficiet.

³³ Ego Esdras præceptum accepi a Domino in monte Oreb, ut irem ad Israel: ad quos cum venirem, reprobaverunt me, et respuerunt mandatum Domini: ³⁴ Ideoque vobis dico gentes, quæ auditis, et intelligitis, Expectate pastorem vestrum, requiem æternitatis dabit vobis: quoniam in proximo est ille, qui in fine sæculi adveniet. ³⁵ Parati estote ad præmia regni, quia lux perpetua lucebit vobis per æternitatem temporis. ³⁶ Fugite umbram sæculi huius: accipite iucunditatem gloriæ vestræ. Ego testor palam salvatorem meum. ³⁷ Commendatum donum accipite et iucundamini, gratias agentes ei qui vos ad cælestia regna vocavit. ³⁸ Surgite et state et videte numerum signatorum in convivio Domini. ³⁹ Qui se de umbra sæculi transulerunt, splendidas tunicas a Domino acceperunt. ⁴⁰ Recipe Sion numerum tuum, et conlude candidatos tuos qui legem Domini compleverunt. ⁴¹ Filiorum tuorum, quos optabas, plenus est numerus. Roga imperium Domini ut sanctificetur populus tuus qui vocatus est ab initio.

⁴² Ego Esdras vidi in monte Sion turbam magnam, quam numerare non potui, et omnes canticis collaudabant Dominum. ⁴³ Et in medio eorum erat iuvenis statura celsus, eminentior omnibus illis, et singulis eorum capitibus imponebat coronas, et magis exaltabatur: Ego autem miraculo tenebar. ⁴⁴ Tunc interrogavi angelum, et dixi: Qui sunt hi, Domine? ⁴⁵ Qui respondens dixit mihi: Hi sunt qui mortalem tunicam deposuerunt, et immortalem

gentes
quoque
salvabun-
tur

confiten-
tes filium
Dei coro-
nabuntur

sumpserunt, et confessi sunt nomen Dei: Modo coronantur, et accipiunt palmas. ⁴⁶ Et dixi angelo: Ille iuuenis, quis est, qui eis coronas imponit, et palmas in manus tradit? ⁴⁷ Et respondens dixit mihi: Ipse est filius Dei, quem in sæculo confessi sunt: ego autem magnificare eos cœpi, qui fortiter pro nomine Domini steterunt. ⁴⁸ Tunc dixit mihi angelus: Vade, annuntia populo meo, qualia et quanta mirabilia Domini Dei vidisti.

Apocalypsis Esdræ, 3, 1—14, 47

I. Esdras verbis docetur, 3, 1—9, 26

1. De mensura miseræ, 3, 1—5, 20

Lamen-
tantis de-
sertio-
nem Sio-
nis

3 ¹ Anno tricesimo ruinæ civitatis eram in Babylone, et conturbatus sum super cubiculo meo recumbens, et cogitationes meæ ascendebant super cor meum: ² quoniam vidi desertionem Sion, et abundantiam eorum qui habitabant in Babylone; ³ et ventilatus est spiritus meus valde, et cœpi loqui ad Altissimum verba timorata, ⁴ et dixi: O dominator Domine, tu dixisti ab initio, quando plantasti terram, et hoc solus, et imperasti populo, ⁵ et dedisti Adam corpus mortuum: sed et ipsum figmentum manuum tuarum erat, et insufflasti in eum spiritum vitæ, et factus est vivens coram te: ⁶ et induxisti eum in paradiso, quem plantaverat dextera tua, antequam terra adventaret. ⁷ Et huic mandasti diligere viam tuam, et præterivit eam, et statim instituisti in eo mortem, et in nationibus eius, et natæ sunt gentes, et tribus, et populi, et cognationes, quarum non est numerus. ⁸ Et ambulavit unaquæque gens in voluntate sua, et miragebant coram te, et spernebant præcepta tua. ⁹ Iterum autem in tempore induxisti diluvium super inhabitantes sæculum, et perdidisti eos. ¹⁰ Et factum est in unoquoque eorum, sicut Adæ mori, sic his diluvium. ¹¹ Dereliquisti autem unum ex his Noe cum domo sua, et ex eo iusti omnes.

12 Et factum est cum cœpissent multiplicari, qui habitabant super terram, et multiplicaverunt filios et populos et gentes multas: et cœperunt iterato impietatem facere plus quam priores. 13 Et factum est cum iniquitatem facerent coram te, elegisti tibi virum ex his cui nomen erat Abraham. 14 Et dilexisti eum, et demonstrasti ei soli voluntatem tuam: 15 et disposuisti ei testamentum æternum, et dixisti ei ut non umquam derelinqueres semen eius. Et dedisti ei Isaac, et Isaac dedisti Iacob et Esau. 16 Et segregasti tibi Iacob, Esau autem separasti. Et factus est Iacob in multitudine magna. 17 Et factum est cum educeres semen eius ex Ægypto, adduxisti super montem Sina. 18 Et inclinasti cœlos, et statuisti terram, et commovisti orbem, et tremere fecisti abyssos, et conturbasti sæculum, 19 et transiit gloria tua portas quattuor ignis et terræmotus, et spiritus, et gelu, ut dares semini Iacob legem, et generationi Israel diligentiam. 20 Et non abstulisti ab eis cor malignum, ut faceret lex tua in eis fructum. 21 Cor enim malignum baiulans primus Adam transgressus et victus est, sed et omnes qui de eo nati sunt. 22 Et facta est permanens infirmitas, et lex cum corde populi, cum malignitate radicis: et discessit quod bonum est, et mansit malignum. 23 Et transierunt tempora, et finiti sunt anni: et suscitasti tibi servum nomine David, 24 et dixisti ei ædificare civitatem nominis tui, et offerre tibi in eadem thus et oblationes. 25 Et factum est hoc annis multis, et deliquerunt qui habitabant civitatem, 26 in omnibus facientes sicut fecit Adam et omnes generationes eius; utebantur enim et ipsi corde maligno. 27 Et tradidisti civitatem tuam in manibus inimicorum tuorum. 28 Numquid meliora faciunt, qui habitant Babylonem? Et propter hoc dominabitur Sion? 29 Factum est cum venissem huc, et vidissem impietates, quarum non est numerus: et delinquentes multos vidit anima mea hoc tricesimo anno, et excessit cor meum: 30 quoniam vidi quomodo sustines eos peccantes, et pepercisti impie

et abundanti-
 am
 Babylo-
 nis

agentibus, et perdidisti populum tuum, et conser-
vasti inimicos tuos, et non significasti. ³¹ Nihil
memini quomodo debeat derelinqui via hæc. Num-
quid meliora facit Babylon quam Sion? ³² aut alia
gens cognovit te præter Israel? aut quæ tribus cre-
didèrunt testamentis tuis, sicut Iacob? ³³ Quarum
merces non comparuit, neque labor fructificavit.
Pertransiens enim pertransivi in gentibus, et vidi
abundantes eas, et non memorantes mandatorum
tuorum. ³⁴ Nunc ergo pondera in statera nostras
iniquitates, et eorum qui habitant in sæculo: et non
invenietur nomen tuum, nisi in Israel. ³⁵ Aut
quando non peccaverunt in conspectu tuo, qui ha-
bitant terram? aut quæ gens sic observavit man-
data tua? ³⁶ Hos quidem per nomina invenies
servasse mandata tua, gentes autem non invenies.

curiosi-
tas retun-
ditur

A ¹ Et respondit ad me angelus, qui missus est
ad me, cui nomen Uriel, ² et dixit mihi, Ex-
cedens excessit cor tuum in sæculo hoc, et com-
prehendere cogitas viam Altissimi. ³ Et dixi: Ita
Domine meus. Et respondit mihi, et dixit: Tres
vias missus sum ostendere tibi, et tres similitudi-
nes proponere coram te. ⁴ De quibus mihi si re-
nuntiaveris unam ex his, et ego tibi demonstrabo
viam, quam desideras videre, et docebo te, unde
sit cor malignum. ⁵ Et dixi: Loquere Domine
meus. Et dixit ad me: Vade pondera mihi ignis
pondus, aut mensura mihi flatum venti, aut revoca
mihi diem, quæ præteriit. ⁶ Et respondi, et dixi:
Quis natorum poterit facere, ut me interrogas de
his? ⁷ Et dixit ad me: Si essem interrogans te,
dicens: Quantæ habitationes sunt in corde maris,
aut quantæ venæ sunt in principio abyssi, aut
quantæ venæ sunt super firmamentum, aut qui
sunt exitus paradisi: ⁸ diceres mihi fortassis, in
abyssum non descendi, neque in infernum adhuc,
neque in cælum umquam ascendi. ⁹ Nunc autem
non interrogavi te, nisi de igne, et vento, et die,
per quem transisti, et a quibus separari non potes:
et non respondisti mihi de eis. ¹⁰ Et dixit
mihi: Tu quæ tua sunt, tecum coadolescencia, non

potes cognoscere: ¹¹ et quomodo poterit vas tuum capere Altissimi viam, et iam exterius corrupto sæculo intelligere corruptionem evidentem in facie mea? ¹² Et dixi illi: Melius erat nos non esse, quam adhuc viventes vivere in impietatibus, et pati, et non intelligere de qua re. ¹³ Et respondit ad me, et dixit: Proficiscens profectus sum ad silvam lignorum campi, et cogitaverunt cogitationem, ¹⁴ et dixerunt: Venite et eamus, et faciamus ad mare bellum, ut recedat coram nobis, et faciamus nobis alias silvas. ¹⁵ Et similiter fluctus maris et ipsi cogitaverunt cogitationem, et dixerunt: Venite ascendentes, debellemus silvas campi, ut et ibi consummemus nobismetipsis aliam regionem. ¹⁶ Et factus est cogitatus silvæ in vanum, venit enim ignis, et consumpsit eam. ¹⁷ Similiter et cogitatus fluctuum maris; stetit enim arena, et prohibuit eos. ¹⁸ Si enim esses iudex horum, quem inciperes iustificare, aut quem condemnare? ¹⁹ Et respondi, et dixi: Utique vanam cogitationem cogitaverunt; terra enim data est silvæ, et mari locus portare fluctus suos. ²⁰ Et respondit ad me, et dixit: Bene tu iudicasti, et quare non iudicasti tibi metipsi? ²¹ Quemadmodum enim terra silvæ data est, et mare fluctibus suis: sic qui super terram inhabitant, quæ sunt super terram intelligere solummodo possunt: et qui super cælos, quæ super altitudinem cælorum. ²² Et respondi, et dixi: Deprecor te Domine, ut mihi detur sensus intelligendi. ²³ Non enim volui interrogare de superioribus tuis, sed de his quæ pertranseunt per nos quotidie: propter quid Israel datus in opprobrium gentibus, quem dilexisti populum, datus est tribubus impiis, et lex patrum nostrorum in interitum deducta est, et dispositiones scriptæ nusquam sunt: ²⁴ et pertransivimus de sæculo, ut locustæ, et vita nostra stupor et pavor, et nec digni sumus misericordiam consequi. ²⁵ Sed quid faciet nomini suo quod invocatum est super nos? et de his interrogavi. ²⁶ Et respondit ad me, et dixit: Si fueris plurimum scrutatus, frequenter miraberis: quoniam festinans festinat sæ-

culum pertransire, ²⁷ et non capit portare quæ in futuris temporibus iustis repromissa sunt: quoniam plenum iniustitia est sæculum hoc et infirmitatibus. ²⁸ De quibus autem interrogas, dicam: seminatium enim est malum, et necdum venit destructio ipsius. ²⁹ Si ergo non inversum fuerit quod seminatium est, et discesserit locus ubi seminatium est malum, non veniet ubi seminatium est bonum. ³⁰ Quoniam gramen seminis mali seminatium est in corde Adam ab initio: et quantum impietatis generavit usque nunc, et generat usque cum veniat aræa? ³¹ Æstima autem apud te gramen mali seminis, quantum fructum impietatis generavit: ³² quando secatæ fuerint spicæ, quarum non est numerus, quam magnam aream incipient facere? ³³ Et respondi, et dixi: Quomodo, et quando hæc? Quare modici et mali anni nostri? ³⁴ Et respondit ad me, et dixit mihi: Non festinas tu super Altissimum. Tu enim festinas inaniter esse super ipsum; nam excessus tuus multus. ³⁵ Nonne de his interrogaverunt animæ iustorum in promptuariis suis, dicentes, Usquequo spero sic? et quando veniet fructus arææ mercedis nostræ? ³⁶ Et respondit ad ea Ieremiel archangelus, et dixit: Quando impletus fuerit numerus seminum in vobis, quoniam in statera ponderavit sæculum, ³⁷ et mensura mensuravit tempora, et numero numeravit tempora, et non commovit, nec excitavit usquedum impleatur prædicta mensura.

at videre
concupi-
scenti
mon-
strantur

³⁸ Et respondi, et dixi: O dominator Domine, sed et nos omnes pleni sumus impietate. ³⁹ Et ne forte propter nos non impleantur iustorum arææ, propter peccata inhabitantium super terram. ⁴⁰ Et respondit ad me, et dixit: Vade, et interroga prægnantem, si quando impleverit novem menses suos, adhuc poterit matrix eius retinere partum in semetipsa? ⁴¹ Et dixi, Non potest Domine. Et dixit ad me, In inferno promptuaria animarum matrix assimilata sunt. ⁴² Quemadmodum enim illa festinat quæ parit effugere necessitatem partus: sic et hæc festinat reddere ea quæ commendata sunt.

43 Ab initio tibi demonstrabitur de his quæ concupiscis videre. 44 Et respondi; et dixi: Si inveni gratiam ante oculos tuos, et si possibile est, et si idoneus sum, 45 demonstra mihi, si plusquam præteritum sit habet venire, aut plura pertransierunt supra quam futurum est. 46 Quid pertransivit, scio: quid autem futurum sit, ignoro. 47 Et dixit ad me: Sta super dexteram partem, et demonstrabo tibi interpretationem similitudinis. 48 Et steti, et vidi, et ecce fornax ardens transiit coram me; et factum est, cum transiret flamma, vidi: et ecce superavit fumus. 49 Post hæc transiit coram me nubes plena aquæ, et immisit pluviam impetu multam: et cum transisset impetus pluviae, superaverunt in ea guttæ. 50 Et dixit ad me: Cogita tibi: sicut crescit pluvia amplius quam guttæ, et ignis quam fumus: sic superabundavit quæ transivit mensura. Superaverunt autem guttæ, et fumus: 51 et oravi, et dixi, Putas vivo usque in diebus illis? vel quid erit in diebus illis? 52 Respondit ad me, et dixit, De signis, de quibus me interrogas, ex parte possum tibi dicere: de vita autem tua non sum missus dicere tibi, sed nescio.

5 ¹ De signis autem: ecce dies venient, in quibus apprehendentur qui inhabitant terram in censu multo: et abscondetur veritatis via: et sterilis erit a fide regio: ² et multiplicabitur iniustitia super hanc quam ipse tu vides, et super quam audisti olim: ³ et erit imposito vestigio quam nunc vides regnare regionem, et videbunt eam desertam. ⁴ Si autem tibi dederit Altissimus vivere, videbis post tertiam tubam, et relucescet subito sol noctu, et luna ter in die, ⁵ et de ligno sanguis stillabit, et lapis dabit vocem suam, et populi commovebuntur: ⁶ et regnabit, quem non sperant qui inhabitant super terram, et volatilia commigrationem facient: ⁷ et mare Sodomiticum pisces reiciet, et dabit vocem noctu, quam non noverant multi, omnes autem audient vocem eius, ⁸ et chaos fiet per loca multa, et ignis frequenter remittetur, et bestię agrestes transmigrabunt, et

mensura
miseriæ

199
et signa
finis

199
et signa
finis

mulieres menstruatae parient monstra, ⁹ et in dulcibus aquis salsae inveniuntur, et amici omnes semetipsum expugnabunt: et abscondetur tunc sensus, et intellectus separabitur in promptuarium suum: ¹⁰ et quaeretur a multis, et non inveniatur: et multiplicabitur iniustitia, et incontinentia super terram. ¹¹ Et Interrogabit regio proximam suam, et dicet, Numquid per te pertransiit iustitia iustum faciens? Et hoc negabit. ¹² Et erit in illo tempore, et sperabunt homines, et non impetrabunt: laborabunt, et non dirigentur viae eorum. ¹³ Hæc signa dicere tibi permissum est mihi: et si oraveris iterum et ploraveris, sicut et nunc, et ieiunaveris septem diebus, audies iterato horum maiora.

¹⁴ Et evigilavi, et corpus meum horruit valde: et anima mea laboravit, ut deficeret: ¹⁵ et tenuit me qui venit angelus, qui loquebatur in me, et confortavit me, et statuit me super pedes. ¹⁶ Et factum est in nocte secunda, et venit ad me Salathiel dux populi, et dixit mihi, Ubi eras? et quare vultus tuus tristis? ¹⁷ An nescis, quoniam tibi creditus est israel in regione transmigrationis eorum? ¹⁸ Exsurge ergo, et gusta panem, et non derelinquas nos, sicut pastor gregem suum in manibus luporum malignorum. ¹⁹ Et dixi ei, Vade a me, et non appropies ad me. Et audivit, et dixi: et recessit a me. ²⁰ Et ego ieiunavi diebus septem ululans et plorans, sicut mihi mandavit Uriel angelus.

2. De signis finis advenientis, 5, 21—6, 35

²¹ Et factum est post dies septem, et iterum cogitationes cordis mei molestae erant mihi valde, ²² et resumpsit anima mea spiritum intellectus: et iterum coepi loqui coram Altissimo sermones, ²³ et dixi, Dominator Domine ex omni silva terrae, et omnibus arboribus eius, elegisti vineam unicam: ²⁴ et ex omni terra orbis, elegisti tibi foveam unam: et ex omnibus floribus orbis, elegisti tibi liliun unum: ²⁵ et ex omnibus abyssis maris, replesti tibi rivum unum: et ex omnibus aedificatis civita-

iussus
dies sep-
tem ieiun-
at
diebus 19
diebus

Dolens
miseriam
Israel

tibus, sanctificasti tibi metipsi Sion: ²⁶ et ex omnibus creatis volatilibus, nominasti tibi columbam unam: et ex omnibus plasmatis pecoribus, providisti tibi ovem unam: ²⁷ et ex omnibus multiplicatis populis, acquisivisti tibi populum unum: et ab omnibus probatam legem donasti huic, quem desiderasti populo. ²⁸ Et nunc Domine, ut quid tradidisti unum pluribus? Et præparasti super unam radicem alias, et disperdidisti unicum tuum in multis: ²⁹ et conculcaverunt eum, qui contradicebant sponcionibus tuis, quique tuis testamentis non credebant. ³⁰ Et si odiens odisti populum tuum, tuis manibus debet castigari.

³¹ Et factum est, cum locutus essem sermones, et missus est angelus ad me, qui ante venerat ad me præterita nocte, ³² et dixit mihi, Audi me, et instruum te: et intende mihi, et adiciam coram te. ³³ Et dixi, Loquere Domine meus. Et dixit ad me, Valde tu in excessu mentis factus es pro Israel: an plus dilexisti eum, quam qui eum fecit? ³⁴ Et dixi ad eum, Non Domine, sed dolens locutus sum. Torquent enim me renes mei per omnem horam, quærentem apprehendere semitam Altissimi, et investigare partem iudicii eius. ³⁵ Et dixit ad me, Non potes. Et dixi, Quare Domine? Ad quid nascebar, aut quare non fiebat matrix matris meæ mihi sepulcrum, ut non viderem laborem Iacob, et defatigationem generis Israel? ³⁶ Et dixit ad me, Numera mihi quæ necdum venerant, et collige mihi dispersas guttas, et revirida mihi aridos flores, ³⁷ et aperi mihi clausa promptuariorum; et produc mihi inclusos in eis flatus; demonstra mihi vocis imaginem: et tunc ostendam tibi laborem quem rogas videre. ³⁸ Et dixi, Dominator Domine, quis enim est qui potest hæc scire, nisi qui cum hominibus habitationem non habet? ³⁹ Ego autem insipiens: et quomodo potero dicere de his, quibus me interrogasti? ⁴⁰ Et dixit ad me, Quomodo non potes facere unum de his quæ dicta sunt: sic non poteris invenire iudicium meum, aut in fine caritatem, quam populo promisi. ⁴¹ Et dixi, Sed

obiurgatus discit
ab angelo

ecce Domine tu prope es his qui in finem sunt:
 et quid facient qui ante me fuerunt, aut nos, aut
 hi qui post nos? ⁴² Et dixit ad me, Coronæ assi-
 milabo iudicium meum. Sicut non novissimorum
 tarditas, sic nec priorum velocitas. ⁴³ Et respondi,
 et dixi, Nec poteris facere eos qui facti sunt, et
 qui sunt, et qui futuri sunt, in unum, ut celerius
 iudicium tuum ostendas? ⁴⁴ Et respondit ad me,
 et dixit, Non potest festinare creatura super crea-
 torem, nec sustinere sæculum eos qui in eo cre-
 andi sunt, in unum. ⁴⁵ Et dixi: Quo modo dixisti
 servo tuo, quoniam vivificans vivificasti a te crea-
 tam creaturam in unum, et sustinebat creatura:
 poterit et nunc portare præsentis in unum. ⁴⁶ Et
 dixit ad me, Interroga matricem mulieris, et dices
 ad eam, Et si paris, quare per tempus? Roga
 ergo eam, ut det decem in unum. ⁴⁷ Et dixi, Non
 utique poterit: sed secundum tempus. ⁴⁸ Et dixit
 ad me, Et ego dedi matricem terræ his qui semi-
 nati sunt super eam per tempus. ⁴⁹ Quemadmo-
 dum enim infans non parit ea, quæ senum sunt:
 sic ego disposui a me creatum sæculum. ⁵⁰ Et
 interrogavi, et dixi, Cum iam dederis mihi viam,
 loquar coram te: nam mater nostra, de qua dixisti
 mihi, adhuc iuvenis est: iam senectuti appropin-
 quat. ⁵¹ Et respondit ad me, et dixit, Interroga
 eam quæ parit, et dicet tibi. ⁵² Dices enim ei,
 Quare quos peperisti, nunc non sunt similes his
 qui ante te, sed minores statura? ⁵³ Et dicet tibi
 et ipsa, Alii sunt qui in iuventute virtutis nati
 sunt: et alii qui sub tempore senectutis, deficiente
 matrice sunt nati. ⁵⁴ Considera ergo et tu quo-
 niam minori statura estis præ his qui ante vos:
⁵⁵ et qui post vos, minori quam vos, quasi iam
 senescentes creaturæ, et fortitudinem iuventutis
 prætereuntes. Et dixi, Rogo Domine, si inveni
 gratiam ante oculos tuos, demonstra servo tuo, per
 quem visites creaturam tuam.

finis
 appropin-
 quantis

6 ¹ Et dixit ad me, Initio terreni orbis et ante-
 quam starent exitus sæculi, et antequam spi-
 rant conventiones ventorum, ² et antequam so-

narent voces tonitruum, et antequam splenderent nitores coruscationum, et antequam confirmarentur fundamenta paradisi, ³ et antequam viderentur decori flores, et antequam confirmarentur motæ virtutes, et antequam colligerentur innumerabiles militiæ angelorum, ⁴ et antequam extollerentur altitudines aeris, et antequam nominarentur mensuræ firmamentorum, et antequam æstuarent camini in Sion, ⁵ et antequam investigarentur præsentés anni, et antequam abalienarentur eorum qui nunc peccant adinventiones, et consignati essent, qui fidem thesaurizaverunt: ⁶ tunc cogitavi: et facta sunt per me solum, et non per alium: et finis per me, et non per alium.

⁷ Et respondi, et dixi, Quæ erit separatio temporum? aut quando prioris finis, et sequentis initium? ⁸ Et dixit ad me, Ab Abraham usque ad Isaac, quando nati sunt ab eo Iacob et Esau, manus Iacob tenebat ab initio calcaneum Esau, ⁹ finis enim huius sæculi Esau, et principium sequentis Iacob. ¹⁰ Hominis manus inter calcaneum et manum. Aliud noli quærere Esdra. ¹¹ Et respondi, et dixi, O dominator Domine, si inveni gratiam ante oculos tuos, ¹² oro ut demonstres servo tuo finem signorum tuorum, quorum partem mihi demonstrasti nocte præcedenti. ¹³ Et respondit, et dixit ad me, Surge super pedes tuos, et audi vocem plenissimam sonitus. ¹⁴ Et erit sicut commotio, nec commovebitur locus, in quo stes super eum. ¹⁵ Ideo cum loquitur, tu non expaveas, quoniam de fine verbum et fundamentum terræ intelligitur, ¹⁶ quoniam de ipsis sermo tremiscit et commoveatur, scit enim quoniam finem eorum oportet commutari. ¹⁷ Et factum est, cum audissem, surrexi super pedes meos, et audivi: et ecce vox loquens, et sonus eius sicut sonus aquarum multarum, ¹⁸ et dixit, Ecce dies veniunt, et erit quando appropinquare incipiam, ut visitem habitantes in terra: ¹⁹ et quando inquirere incipiam ab eis qui iniuste nocuerunt iniustitia sua, et quando suppleta fuerit humilitas Sion. ²⁰ Et cum supersignabitur sæculum

signa
ultima

signa
sub
signa
signa

signa
signa
signa

quod incipiet pertransire, hæc signa faciam, Libri aperientur ante faciem firmamenti, et omnes videbunt simul, ²¹ et anniculi infantes loquentur vó-cibus suis, et prægnantes immaturos parient infantes trium et quattuor mensium, et vivent, et suscitabuntur. ²² Et subito apparebunt seminata loca non seminata, et plena promptuaria subito inventur vacua: ²³ et tuba canet cum sono; quam cum omnes audierint, subito expavescent. ²⁴ Et erit in illo tempore, debellabunt amici amicos ut inimici, et expavescet terra cum his: et venæ fontium stabunt, et non decurrent in horis tribus: ²⁵ et erit, omnis qui derelictus fuerit ex omnibus istis quibus prædixi tibi, ipse salvabitur, et videbit salutare meum, et finem sæculi vestri. ²⁶ Et videbunt qui recepti sunt homines, qui mortem non gustaverunt a nativitate sua, et mutabitur cor inhabitantium, et convertetur in sensum alium. ²⁷ Delebitur enim malum, et exstinguetur dolus. ²⁸ Florebit autem fides, et vincetur corruptela, et ostendetur veritas quæ sine fructu fuit diebus tantis.

Iterum
dies
septem
ieiunat

²⁹ Et factum est, cum loqueretur mihi, et ecce paulatim intuebar super eum ante quem stabam, ³⁰ et dixit ad me hæc, Veni tibi ostendere tempus venturæ noctis. ³¹ Si ergo iterum rogaveris, et iterum ieiunaveris septem diebus, iterum tibi renuntiabo bonorum maiora per diem quam audivi. ³² Audita est enim vox tua apud Altissimum. Vidit enim fortis directionem tuam, et providit pudicitiam, quam a iuventute tua habuisti: ³³ et propter hoc misit me demonstrare tibi hæc omnia, et dicere tibi, Confide, et noli timere, ³⁴ et noli festinare cum prioribus temporibus cogitare vana, ut non properes a novissimis temporibus. ³⁵ Et factum est post hæc, et flevi iterum: et similiter ieiunavi septem diebus, ut suppleam tres hebdomadas, quæ dictæ sunt mihi.

Esdras
lamenta
tans

3. De adventu Domini, 6, 36—9, 26

³⁶ Et factum est in octava nocte, et cor meum turbabatur iterato in me, et cœpi loqui coram Al-

tissimo. ³⁷ Inflammabatur enim splritus meus valde, et anima mea ansiabatur. ³⁸ Et dixi, O Domine, loquens locutus es ab initio creaturæ in primo die dicens, Fiat cælum et terra: et tuum verbum opus perfectum. ³⁹ Et erat tunc spiritus, et tenebræ circumferebantur, et silentium, sonus vocis hominis nondum erat abs te. ⁴⁰ Tunc dixisti de thesauris tuis proferri lumen luminosum, quo apparet opus tuum. ⁴¹ Et die secundo creasti spiritum firmamenti, et imperasti ei ut divideret et divisionem faceret inter aquas, ut pars quædam sursum recederet, pars vero deorsum maneret. ⁴² Et tertia die imperasti aquis congregari in septima parte terræ: sex vero partes siccasti et conservasti, ut ex his sint coram te ministrantia seminata a Deo, et culta. ⁴³ Verbum enim tuum processit, et opus statim fiebat. ⁴⁴ Processit enim subito fructus multitudinis immensus, et concupiscentiæ gustus multiformes, et flores colore immutabili, et odores odoramenti investigabilis, et die tertia hæc facta sunt. ⁴⁵ Quarta autem die imperasti fieri solis splendorem, lunæ lumen, stellarum dispositionem: ⁴⁶ et imperasti eis, ut deservirent futuro plasmato homini. ⁴⁷ Quinto autem die dixisti septimæ parti, ubi erat aqua congregata, ut procrearet animalia, et volatilia, et pisces: et ita fiebat. ⁴⁸ Aqua muta, et sine anima quæ Dei nutu iubebantur, animalia faciebat, ut ex hoc mirabilia tua nationes enarrent. ⁴⁸ Et tunc conservasti duas animas: nomen uni vocasti Henoch, et nomen secundæ vocasti Leviathan, ⁵⁰ et separasti ea ab alterutro. Non enim poterat septima pars, ubi erat aqua congregata, capere ea. ⁵¹ Et dedisti Henoch unam partem, quæ siccata est tertio die, ut habitet in ea ubi sunt montes mille. ⁵² Leviathan autem dedisti septimam partem humidam, et servasti eam, ut fiat in devorationem quibus vis, et quando vis. ⁵³ Sexto autem die imperasti terræ, ut crearet coram te iumenta, et bestias, et reptilia: ⁵⁴ et super his Adam, quem constituisti ducem super omnibus factis quæ fecisti, et ex eo educimur nos omnes,

quemque elegisti populum. ⁵⁵ Hæc autem omnia dixi coram te Domine, quia propter nos creasti sæculum. ⁵⁶ Residuas autem gentes ab Adam natas dixisti eas nil esse, et quoniam salivæ assimilatae sunt, et quasi stillicidium de vase similasti abundantiam eorum. ⁵⁷ Et nunc Domine, ecce, istæ gentes quæ in nihilum deputatæ sunt, cœperunt dominari nostri, et devorare: ⁵⁸ nos autem populus tuus quem vocasti primogenitum unigenitum æmulatorem tuum, traditi sumus in manibus eorum: ⁵⁹ et si propter nos creatum est sæculum, quare non hereditatem possidemus cum sæculo? Usquequo hæc?

ab angelo
instruitur

7 ¹ Et factum est, cum finissem loqui verba hæc, missus est ad me angelus qui missus fuerat ad me primis noctibus, ² et dixit ad me, Surge Esdra, et audi sermones quos veni loqui ad te. ³ Et dixi, Loquere Deus meus. Et dixit ad me, Mare positum est in spatioso loco, ut esset altum et immensum: ⁴ erit autem ei introitus in angusto loco positus, ut esset similis fluminibus. ⁵ Quis enim volens voluerit ingredi mare, et videre eum, vel dominari eius: si non transierit angustum, in latitudinem quomodo venire poterit? ⁶ Item aliud: Civitas est ædificata, et posita in loco campestri, est autem plena omnium bonorum. ⁷ Introitus eius angustus et in præcipiti positus, ut esset a dextris quidem ignis, a sinistris aqua alta: ⁸ semita autem est una sola inter eos posita, hoc est, inter ignem et aquam, ut non capiat semita, nisi solummodo vestigium hominis. ⁹ Si autem dabitur civitas homini in hereditatem, si numquam antepositum periculum pertransierit, quomodo accipiet hereditatem suam? ¹⁰ Et dixi, Sic Domine. Et dixit ad me, Sic est: et Israel pars. ¹¹ Propter eos enim feci sæculum, et quando transgressus est Adam constitutiones meas, iudicatum est quod factum est. ¹² Et facti sunt introitus huius sæculi angusti, et dolentes, et laboriosi: pauci autem et mali, et periculorum pleni: et labore magnopere fulti. ¹³ Nam maioris sæculi introitus spatiosi et

securi, et facientes immortalitatis fructum. ¹⁴ Si ergo ingredienti non fuerunt ingressi qui vivunt, angusta et vana hæc: non poterunt recipere quæ sunt reposita. ¹⁵ Nunc ergo quare tu conturbaris, cum sis corruptibilis? et quid moveris tu, cum sis mortalis? ¹⁶ Et quare non accepisti in corde tuo quod est futurum, sed quod in præsentibus? ¹⁷ Respondi et dixi, Dominator Domine, ecce disposuisti lege tua, quoniam iusti hereditabunt hæc, impii autem peribunt. ¹⁸ Iusti autem ferent angusta, sperantes spatiosa; qui enim impie gesserunt, et angusta passi sunt, et spatiosa non videbunt. ¹⁹ Et dixit ad me, Non est iudex super Deum, neque intelligens super Altissimum. ²⁰ Pereunt enim multi præsentibus, quia negligitur quæ anteposita est Dei lex. ²¹ Mandans enim mandavit Deus venientibus, quando venerunt, quid facientes viverent, et quid observantes non punirentur. ²² Hi autem non sunt persuasi, et contradixerunt ei, et constituerunt sibi cogitamen vanitatis, ²³ et proposuerunt sibi circumventiones delictorum, et superdixerunt Altissimo non esse, et vias eius non cognoverunt, ²⁴ et legem eius spreverunt, et sponsiones eius abnegaverunt, et in legitimis eius fidem non habuerunt, et opera eius non perfecerunt. ²⁵ Propter hoc Esdra vacua vacuis, et plena plenis.

²⁶ Ecce tempus veniet, et erit quando venient signa quæ prædixi tibi, et apparebit sponsa, et apparens ostendetur quæ nunc subducitur terra: ²⁷ et omnis qui liberatus est de prædictis malis, ipse videbit mirabilia mea. ²⁸ Revelabitur enim filius meus IESUS cum his qui cum eo sunt, et iucundabuntur qui relictus sunt in annis quingentis. ²⁹ Et erit post annos hos, et morietur filius meus CHRISTUS, et omnes qui spiramentum habent homines: ³⁰ et convertetur sæculum in antiquum silentium diebus septem, sicut in prioribus iudiciis, ita ut nemo derelinquatur. ³¹ Et erit post dies septem, et excitabitur quod nondum vigilat sæculum, et morietur corruptum: ³² et terra reddet quæ in ea dormiunt, et pulvis qui in eo silen-

de adventu Iesu
prioris et
altero

tio habitant, et promptuaria reddent quæ eis commendatæ sunt animæ. ³³ Et revelabitur Altissimus super sedem iudicii, et pertransibunt miseriam, et longanimitas congregabitur. ³⁴ Iudicium autem solum remanebit, veritas stabit, et fides convalescet, ³⁵ et opus subsequetur, et merces ostendetur, et iustitiæ vigilabunt, et iniustitiæ non dominabuntur.

de certaminis

³⁸ Et dixi, Primus Abraham propter Sodomitas oravit, et Moyses pro patribus qui in deserto peccaverunt, ³⁷ et qui post eum pro Israel in diebus Achaz, et Samuelis, ³⁸ et David pro contractione, et Salomon pro eis qui venerunt in sanctificationem. ³⁹ Et Elias pro his qui pluviam acceperunt, et pro mortuo ut viveret, ⁴⁰ et Ezechias pro populo in diebus Sennacherib, et multi pro multis. ⁴¹ Si ergo modo quando corruptibile increvit, et iniustitia multiplicata est, et oraverunt iusti pro impiis: quare et nunc sic non erit? ⁴² Et respondit ad me, et dixit, Præsens sæculum non est finis, gloria in eo frequens manet: propter hoc oraverunt pro invalidis. ⁴³ Dies enim iudicii erit finis temporis huius, et initium temporis futuræ immortalitatis, in quo transivit corruptela: ⁴⁴ soluta est intemperantia, abscissa est incredulitas: crevit autem iustitia, orta est veritas. ⁴⁵ Tunc enim nemo poterit salvare eum qui periit, neque demergere qui vicit. Et respondi, ⁴⁶ et dixi, Hic est sermo meus primus et novissimus, quoniam melius erat non dare terram Adam, vel cum iam dedisset, coercere eum ut non peccaret. ⁴⁷ Quid enim prodest hominibus in præsentem vivere in tristitia, et mortuos sperare punitionem? ⁴⁸ O tu quid fecisti Adam? Si enim tu peccasti, non est factus solius tuus casus, sed et noster qui ex te advenimus. ⁴⁹ Quid enim prodest nobis, si promissum est nobis immortale tempus: nos autem mortalia opera egimus? ⁵⁰ Et quoniam prædicta est nobis perennis spes, nos vero pessimi vani facti sumus. ⁵¹ Et quoniam reposita sunt nobis habitacula sanitatis et securitatis: nos vero male conversati su-

mus. ⁵² Et quoniam reposita est gloria Altissimi protegere eos qui tarde conversati sunt: nos autem pessimis viis ambulavimus. ⁵³ Et quoniam ostendetur paradus, cuius fructus incorruptus perseverat, in quo est securitas et medela: ⁵⁴ nos vero non ingrediemur, in ingratis enim locis conversati sumus. ⁵⁵ Et quoniam super stellas fulgebunt facies eorum qui abstinentiam habuerunt: nostræ autem facies super tenebras nigræ. ⁵⁶ Non enim cogitavimus viventes quando iniquitatem faciebamus, quod incipiemus post mortem pati. ⁵⁷ Et respondit, et dixit, Hoc est cogitamentum certaminis quod certabit qui super terram natus est homo, ⁵⁸ ut si victus fuerit, patiatur quod dixisti: si autem vicerit, recipiet quod dico: ⁵⁹ quoniam hæc est vita quam Moyses dixit cum viveret, ad populum, dicens, Elige tibi vitam, ut vivas. ⁶⁰ Non crediderunt autem ei, sed nec post eum prophetis: sed nec mihi qui locutus sum ad eos, ⁶¹ quoniam non esset tristitia in perditionem eorum, sicut futurum est gaudium super eos, quibus persuasa est salus. ⁶² Et respondi, et dixi, Scio Domine, quoniam vocatus est Altissimus misericors in eo, quod miseretur his qui nondum in sæculo advenerunt, ⁶³ et quod miseretur illis qui conversionem faciunt in lege eius: ⁶⁴ et longanimis est, quoniam longanimitatem præstat his qui peccaverunt quasi suis operibus: ⁶⁵ et munificus est, quoniam quidem donare vult pro exigentis: ⁶⁶ et multæ misericordiæ, quoniam multiplicat magis misericordias his qui præsentibus sunt, et qui præterierunt, et qui futuri sunt. ⁶⁷ Si enim non multiplicaverit misericordias suas: non vivificabitur sæculum cum his qui inhereditabunt in eo. ⁶⁸ Et donat: quoniam si non donaverit de bonitate sua, ut alleventur hi qui iniquitatem fecerunt, de suis iniquitatibus non poterit decies millesima pars vivificari hominum. ⁶⁹ Et iudex si non ignoverit his qui curati sunt verbo eius, et deleverit multitudinem contentionum: non fortassis derelinquerentur in innumerabili multitudine, nisi pauci valde.

necessi-
tate

de pauci-
tate sal-
vando-
rum

8 ¹ Et respondit ad me, et dixit: Hoc sæculum fecit Altissimus propter multos, futurum autem propter paucos. ² Dicam autem coram te similitudinem Esdra. Quomodo autem interrogabis terram, et dicet tibi, quoniam dabit terram multam magis unde fiat fictile, parvum autem pulverem unde aurum fit: sic et actus præsentis sæculi. ³ Multi quidem creati sunt, pauci autem salvabuntur. ⁴ Et respondi, et dixi: Absorbe ergo anima sensum, et devora quod sapit. ⁵ Convenisti enim obaudire, et prophetare volens. Nec enim tibi datum est spatium, nisi solummodo vivere. ⁶ O Domine, si non permittes servo tuo, ut oremus coram te, et des nobis semen cordi, et sensui culturam, unde fructus fiat, unde vivere possit omnis corruptus, qui portabit locum hominis? ⁷ Solus enim es, et una plasmatio nos sumus manuum tuarum, sicut locutus es: ⁸ et quomodo nunc in matrice plasmatum est corpus, et præstas membra: conservatur in igne et aqua tua creatio: et novem mensibus patitur tua plasmatio tuam creaturam quæ in ea creata est: ⁹ ipsum autem quod servat, et quod servatur, utraque servabuntur: servataque quandoque iterum reddit matrix, quæ in ea creverunt. ¹⁰ Imperasti enim ex ipsis membris, hoc est mamillis præbere lac fructui mamillarum, ¹¹ ut nutriatur id quod plasmatum est usque in tempus aliquod, et postea disponas eum tuæ misericordiæ. ¹² Enutristi eum tua iustitia, et erudisti eum in lege tua, et corripuisti eum tuo intellectu: ¹³ et mortificabis eum, ut tuam creaturam: et vivificabis eum, ut opus tuum. ¹⁴ Si ergo perdidisti eum qui tantis laboribus plasmatus est: tuo iussu facile est ordinari, ut et id quod fiebat servaretur. ¹⁵ Et nunc Domine dicam, de omni homine tu magis scis: de populo autem tuo, ob quem doleo: ¹⁶ Et de hereditate tua, propter quam lugeo: et propter Israel, propter quem tristis sum: et de Iacob, propter quem doleo: ¹⁷ ideo incipiam orare coram te pro me, et pro eis: quoniam video lapsus nostros qui inhabitamus terram. ¹⁸ Sed audivi celeritatem

iudicis qui futurus est. ¹⁹ Ideo audi vocem meam et intellige sermonem meum, et loquar coram te.

²⁰ Initium verborum Esdræ priusquam assumeretur: et dixi, Domine, qui inhabitas sæculum, cuius oculi elevati in superna et aere: ²¹ et cuius thronus inæstimabilis, et gloria incomprehensibilis: cui astat exercitus angelorum cum tremore, ²² quorum servatio in vento et igni convertitur: cuius verbum verum, et dicta perseverantia: ²³ cuius iussio fortis, et dispositio terribilis: cuius aspectus arefacit abyssos, et indignatio tabescere facit montes, et veritas testificatur: ²⁴ exaudi orationem servi tui, et auribus percipe precationem figmenti tui. ²⁵ Dum enim vivo, loquar: et dum sapio, respondebo: ²⁶ nec respicias populi tui delicta, sed qui tibi in veritate serviunt. ²⁷ Nec intendas impia gentium studia, sed qui tua testimonia cum doloribus custodierunt. ²⁸ Nec cogites qui in conspectu tuo false conversati sunt, sed memorare qui ex voluntate tua timorem cognoverunt. ²⁹ Neque volueris perdere, qui pecudum mores habuerunt: sed respicias eos qui legem tuam splendide docuerunt. ³⁰ Nec indigneris eis qui bestiis peiores iudicati sunt: sed diligas eos qui semper in tua iustitia confidunt, et gloria. ³¹ Quoniam nos et patres nostri talibus morbis languemus: tu autem propter nos peccatores misericors vocaberis. ³² Si enim desideraveris ut nostri miserearis, tunc misericors vocaberis, nobis autem non habentibus opera iustitiæ. ³³ Iusti enim, quibus sunt opera multa reposita, ex propriis operibus recipient mercedem. ³⁴ Quid est enim homo, ut ei indigneris: aut genus corruptibile, ut ita amarus sis de ipso? ³⁵ In veritate enim nemo de genitis est qui non impie gessit, et de confitentibus qui non deliquit. ³⁶ In hoc enim annuntiabitur iustitia tua, et bonitas tua Domine, cum misertus fueris eis qui non habent substantiam bonorum operum. ³⁷ Et respondit ad me, et dixit: Recte locutus es aliqua: et iuxta sermones tuos, sic et fiet. ³⁸ Quoniam non vere cogitabo super plasma eorum qui peccaverunt ante

atque
damnan-
dorum

multitu-
dine

mortem, ante iudicium, ante perditionem: ³⁹ sed iucundabor super iustorum figmentum, et membor peregrinationis quoque, et salvationis et mercedis receptionis. ⁴⁰ Quomodo ergo locutus sum, sic et est. ⁴¹ Sicut enim agricola serit super terram semina multa, et plantationes multitudinis plantat, sed non in tempore omnia quæ seminata sunt, salvantur, sed nec omnia quæ plantata sunt, radicabunt: sic et qui in sæculo seminati sunt, non omnes salvabuntur. ⁴² Et respondi, et dixi: Si inveni gratiam, loquar. ⁴³ Quomodo semen agricolæ si non ascenderit aut non acceperit pluviam tuam in tempore, aut si corruptum fuerit multitudine pluviae, ⁴⁴ sic perit: et similiter homo qui manibus tuis plasmatus est, et tu ei imago nominatus: quoniam similatus es ei, propter quem omnia plasmasti, et similasti semini agricolæ. ⁴⁵ Non irascaris super nos, sed parce populo tuo, et miserere hereditati tuæ. Tu autem creaturæ tuæ misereris. ⁴⁶ Et respondit ad me, et dixit: Quæ sunt præsentia præsentibus, et quæ futura futuris? ⁴⁷ Multum enim tibi restat, ut possis diligere meam creaturam super me: tibi autem frequenter et ipsi proximavi, iniustus autem numquam. ⁴⁸ Sed et in hoc mirabilis es coram Altissimo, ⁴⁹ quoniam humiliasti te sicut decet te, et non iudicasti te, ut inter iustos plurimum glorificeris. ⁵⁰ Propter quod miseræ multæ, et miserabiles efficientur eis qui habitant sæculum in novissimis: quia in multa superbia ambulaverunt. ⁵¹ Tu autem pro te intellige, et de similibus tuis inquire gloriam. ⁵² Vobis enim apertus est paradisi, plantata est arbor vitæ, præparatum est futurum tempus, præparata est abundantia, ædificata est civitas, probata est requies, perfecta est bonitas et perfecta sapientia. ⁵³ Radix mali signata est a vobis: infirmitas, et tinea a vobis absconsa est: et in infernum fugit corruptio in oblivione. ⁵⁴ Transierunt dolores, et ostensus est in fine thesaurus immortalitatis. ⁵⁵ Noli ergo adicere inquirendo de multitudine eorum qui pereunt. ⁵⁶ Nam et ipsi accipientes libertatem,

spreverunt Altissimum, et legem eius contempserunt, et vias eius dereliquerunt. ⁵⁷ Adhuc autem iustos eius conculcaverunt, ⁵⁸ et dixerunt in corde suo non esse Deum: et quidem scientes quoniam moriuntur. ⁵⁹ Sicut enim vos suscipient quæ prædicta sunt: sic eos sitis, et cruciatus, quæ præparata sunt; non enim voluit hominem disperdi. ⁶⁰ Sed et ipsi qui creati sunt, coinquinaverunt nomen eius qui fecit eos: et ingrati fuerunt ei qui præparavit eis vitam. ⁶¹ Quapropter iudicium meum modo appropinquat. ⁶² Quæ non omnibus demonstravi, nisi tibi, et tibi similibus paucis. Et respondi, et dixi:

⁶³ Ecce nunc Domine demonstrasti mihi multitudinem signorum, quæ incipies facere in novissimis: sed non demonstrasti mihi quo tempore.

9 ¹ Et respondit ad me, et dixit, Metiens metire tempus in semetipso: et erit cum videris, quando transierit pars quædam signorum quæ prædicta sunt, ² tunc intelliges quoniam ipsum est tempus in quo incipiet Altissimus visitare sæculum quod ab eo factum est. ³ Et quando videbitur in sæculo motio locorum, et populorum turbatio, ⁴ tunc intelliges quoniam de his erat Altissimus locutus a diebus qui fuerunt ante te ab initio. ⁵ Sicut enim omne quod factum est in sæculo initium habet, pariter et consummationem, et consummatio est manifesta: ⁶ sic et Altissimi tempora initia habent manifesta in prodigiis et virtutibus, et consummationes in actu et in signis.

⁷ Et erit, omnis qui salvus factus fuerit, et qui poterit effugere per opera sua et per fidem in qua credidistis, ⁸ relinquetur de prædictis periculis, et videbit salutare meum in terra mea, et in finibus meis, quoniam sanctificavi me a sæculo. ⁹ Et tunc miserebuntur qui nunc abusi sunt vias meas: et in tormentis commorabuntur hi qui eas proiecerunt in contemptu. ¹⁰ Qui enim non cognoverunt me, viventes beneficia consecuti: ¹¹ et qui fastidierunt legem meam, cum adhuc erant habentes libertatem, ¹² et cum adhuc esset eis apertus pœnitentiæ locus, non intellexerunt, sed spreverunt:

de tempore adventus alterius

de separatione bonorum et malorum

hos oportet post mortem in cruciamento cognoscere. ¹³ Tu ergo noli adhuc curiosus esse, quomodo impii cruciabuntur: sed inquire quomodo iusti salvabuntur, et quorum sæculum, et propter quos sæculum, et quando. ¹⁴ Et respondi, et dixi, ¹⁵ Olim locutus sum, et nunc dico, et postea dicam: quoniam plures sunt qui pereunt, quam qui salvabuntur: ¹⁶ sicut multiplicatur fluctus super guttam. Et respondit ad me, et dixit, ¹⁷ Qualis ager, talia et semina: et quales flores, tales et tincturæ: et qualis operator, talis et creatio: et qualis agricola, talis cultura: quoniam tempus erat sæculi. ¹⁸ Et nunc cum essem parans eis his qui nunc sunt; antequam fieret sæculum, in quo habitarent: et nemo mihi contradixit. ¹⁹ Tunc enim quisque, et nunc creatur in mundo hoc parato, et messe indeficienti, et lege investigabili corrupti sunt mores eorum. ²⁰ Et consideravi sæculum, et ecce erat periculum propter cogitationes quæ in eo advenerunt. ²¹ Et vidi, et peperci ei valde: et servavi mihi acinum de botro, et plantationem de tribu multa. ²² Pereat ergo multitudo quæ sine causa nata est, et servetur acinus meus, et plantatio mea: quia cum multo labore perfecti.

in floribus sedet

²³ Tu autem si adhuc intromittas septem dies alios, sed non ieiunabis in eis: ²⁴ Ibis in campum florum, ubi domus non est ædificata: et manducabis solummodo de floribus campi, et carnem non gustabis, et vinum non bibes, sed solummodo flores: ²⁵ deprecare Altissimum sine intermissione, et veniam, et loquar tecum. ²⁸ Et profectus sum, sicut dixit mihi in campum, qui vocatur Ardath, et sedi ibi in floribus. Et de herbis agri manducavi, et facta est esca earum mihi in saturitatem.

II. Esdras symbolis instruitur, 9, 27—13, 58

1. Symbolo mulieris transfiguratae, 9, 27—10, 60

Orans
Domini
num

²⁷ Et factum est post dies septem, et ego discumbam supra fænum, et cor meum iterum turbabatur sicut ante. ²⁸ Et apertum est os meum, et

inchoavi dicere coram Altissimo, et dixi, ²⁹ O Domine, te nobis ostendens ostensus es patribus nostris in deserto, quod non calcatur, et infructuoso, quando erant exeuntes de Ægypto: et dicens dixisti, ³⁰ Tu Israel audi me, et semen Iacob intende sermonibus meis. ³¹ Ecce enim ego semino in vobis legem meam, et faciet in vobis fructum, et glorificabimini in eo per sæculum. ³² Nam patres nostri accipientes legem, non servaverunt, et legitima mea non custodierunt, et factus est fructus legis non parens: nec enim poterat, quoniam tuus erat. ³³ Nam qui acceperunt, perierunt, non custodientes quod in eis seminatum fuerat. ³⁴ Et ecce, consuetudo est, ut, cum acceperit terra semen, vel navem mare, vel vas aliquod escam vel potum: cum fuerit exterminatum id, in quo seminatum est, vel in quod missum est: ³⁵ simul id quod seminatum, vel missum est, vel quæ suscepta sunt, exterminantur, et suscepta iam non manent apud nos: sed nobis sic non factum est. ³⁶ Nos quidem qui legem accepimus peccantes perivimus, et cor nostrum quod suscepit eam: ³⁷ nam lex non periit, sed permansit in suo labore.

³⁸ Et cum loquerer hæc in corde meo, respexi oculis meis, et vidi mulierem in dextera parte, et ecce hæc lugebat, et plorabat cum voce magna, et animo dolebat valde, et vestimenta eius discissa, et cinis super caput eius. ³⁹ Et dimisi cogitatus, in quibus eram cogitans, et conversus sum ad eam, et dixi ei, ⁴⁰ Ut quid fles? et quid doles animo? Et dixit ad me, ⁴¹ Dimitte me Domine meus, ut defleam me, et adiciam dolorem: quoniam valde amaro sum animo, et humillata sum valde. ⁴² Et dixi ei, Quid passa es? dic mihi. Et dixit ad me, ⁴³ Sterilis fui ego famula tua, et non peperī, habens maritum annis triginta. ⁴⁴ Ego enim per singulas horas, et per singulos dies, et annos hos triginta deprecor Altissimum nocte ac die. ⁴⁵ Et factum est, post triginta annos exaudivit me Deus ancillam tuam, et vidit humilitatem meam, et attendit tribulationi meæ, et dedit mihi filium: et

mulierem
mortem
filii sui
lugentem

iucundata sum super eum valde ego, et vir meus, et omnes cives mei, et honorificabamus valde Fortem. ⁴⁶ Et nutriti eum cum labore multo. ⁴⁷ Et factum est cum crevisset, et venisset accipere uxorem, feci diem epuli.

10 ¹ Et factum est, cum introisset filius meus in thalamo suo, cecidit, et mortuus est: ² et evertimus omnes lumina, et surrexerunt omnes cives mei ad consolandum me, et quievi usque in alium diem usque nocte. ³ Et factum est, cum omnes quievissent ut me consolarentur ut quiescerem: et surrexi nocte, et fugi: et veni sicut vides in hoc campo: ⁴ et cogito iam non reverti in civitatem, sed hic consistere: et neque manducare, neque bibere, sed sine intermissione lugere, et ieiunare usque dum moriar.

iratus
inrepat

⁵ Et dereliqui sermones in quibus eram, et respondi cum iracundia ad eam, et dixi, ⁶ Stulta super omnes mulieres, non vides luctum nostrum, et quæ nobis contingunt? ⁷ Quoniam Sion mater nostra omni tristitia contristatur, et humilitate humiliata est, et luget validissime. ⁸ Et nunc quoniam omnes lugemus, et tristes sumus: quoniam omnes contristati sumus, tu autem contristaris in uno filio? ⁹ Interroga enim terram, et dicet tibi: quoniam hæc est, quæ debeat lugere casum tantorum super eam germinantium. ¹⁰ Et ex ipsa ab initio omnes nati et alii venient: et ecce, pæne omnes in perditionem ambulant, et exterminium fit multitudo eorum. ¹¹ Et quis ergo debet lugere magis, nisi hæc quæ tam magnam multitudinem perdidit, quam tu, quæ pro uno doles? Si autem dicis mihi, ¹² Quoniam non est plactus meus similis terræ: quoniam fructum ventris mei perdidit, quem cum mæroribus peperit, et cum doloribus genui: ¹³ terra autem secundum viam terræ, abiitque in ea multitudo præsens, quo modo evenit: et ego tibi dico, ¹⁴ sicut tu cum labore peperisti, sic et terra dat fructum suum homini ab initio ei qui fecit eam. ¹⁵ Nunc ergo retine apud temet-

ipsam dolorem tuum, et fortiter fer qui tibi contigerunt casus. ¹⁶ Si enim iustificaveris terminum Dei, et consilium suum recipies in tempore, et in talibus collaudaberis; ¹⁷ ingredere ergo in civitatem ad virum tuum. Et dixit ad me, ¹⁸ Non faciam, neque ingrediar civitatem, sed hic moriar. ¹⁹ Et apposui adhuc loqui ad eam, et dixi, ²⁰ Noli facere hunc sermonem, sed consenti persuadeenti. Quot enim casus Sion? Consolare propter dolorem Ierusalem. ²¹ Vides enim quoniam sanctificatio nostra deserta effecta est, et altare nostrum demolitum est, et templum nostrum destructum est, ²² et psalterium nostrum humiliatum est, et hymnus conticuit, et exsultatio nostra dissoluta est, et lumen candelabri nostri extinctum est, et arca testamenti nostri direpta est, et sancta nostra contaminata sunt, et nomen quod invocaturum est super nos, pæne prophanatum est: et liberi nostri contumeliam passi sunt, et sacerdotes nostri succensi sunt, et Levitæ nostri in captivitate abierunt, et virgines nostræ coinquinatæ sunt, et mulieres nostræ vim passæ sunt, et iusti nostri rapti sunt, et parvuli nostri perditii sunt, et iuvenes nostri servierunt, et fortes nostri invalidi facti sunt: ²³ et quod omnium maius, signaculum Sion, quoniam resignata est de gloria sua; nam et tradita est in manibus eorum qui nos oderunt. ²⁴ Tu ergo excute tuam tristitiam multam, et dispone abs te multitudinem dolorum, ut tibi repropitietur Fortis, et requiem faciet tibi Altissimus requiectionem laborum.

²⁵ Et factum est, cum loquebar ad eam, facies eius fulgebat subito et species, toruscus fiebat visus eius, ut essem pavens valde: ad eam, et cogitarem quid esset hoc. ²⁶ Et ecce, subito emisit sonitum vocis magnum timore plenum, ut commoveretur terra a mulieris sorio. Et vidi: ²⁷ et ecce, amplius mulier non comparebat mihi, sed civitas ædificabatur, et locus demonstrabatur de fundamentis magnis: et timui, et clamavi voce magna, et dixi, ²⁸ Ubi est Uriel angelus, qui a principio

eam in
civitatem
transfiguratam
stupet

venit ad me? quoniam ipse me fecit venire in multitudine in excessu mentis huius, et factus est finis meus in corruptionem, et oratio mea in improprium.

symbo-
lum Sio-
nis esse
discit

²⁹ Et cum essem loquens ego hæc, ecce venit ad me, et vidit me. ³⁰ Et ecce eram positus ut mortuus, et intellectus meus alienatus erat, et tenuit dexteram meam, et confortavit me, et statuit me super pedes meos, et dixit mihi, ³¹ Quid tibi est? et quare conturbatus est intellectus tuus, et sensus cordis tui? et quare conturbaris? Et dixi, ³² Quoniam dereliquisti me, et ego quidem feci secundum sermones tuos, et exivi in campum: et ecce vidi, et video quod non possum enarrare. Et dixit ad me, ³³ Sta ut vir, et commonebo te. Et dixi, ³⁴ Loquere Domine meus tu in me, noli me derelinquere, ut non frustra moriar: ³⁵ quoniam vidi quæ non sciebam, et audio quæ non scio. ³⁶ Aut numquid sensus meus fallitur, et anima mea somniat? ³⁷ Nunc ergo deprecor te, ut demonstres servo tuo de excessu hoc. Et respondit ad me, et dixit, ³⁸ Audi me et doceam te, et dicam tibi de quibus times: quoniam Altissimus revelavit tibi mysteria multa. ³⁹ Vidit rectam viam tuam, quoniam sine intermissione contristabar pro populo tuo, et valde lugebas propter Sion. ⁴⁰ Hic ergo intellectus visionis quæ tibi apparuit ante paululum. ⁴¹ Quam vidisti lugentem, inchoasti consolari eam. ⁴² Nunc autem iam speciem mulieris non vides, sed apparuit tibi civitas ædificari: ⁴³ et quoniam enarrabat tibi de casu filii sui, hæc absolutio est. ⁴⁴ Hæc mulier quam vidisti, hæc est Sion: et quoniam dixit tibi quam et nunc conspicies, ut civitatem ædificatam. ⁴⁵ Et quoniam dixit tibi, quia sterilis fuit triginta annis: propter quod erant anni scilicet triginta, quando non erat in ea adhuc oblatio oblata. ⁴⁶ Et factum est post annos triginta, ædificavit Salomon civitatem, et obtulit oblationes: tunc fuit quando peperit sterilis filium. ⁴⁷ Et quod tibi dixit, quoniam nutrit eum cum labore, hoc erat, habitatio in Jeru-

salem. ⁴⁸ Et quoniam dixit tibi, quod filius meus veniens in suo thalamo mortuus esset, et contigisset ei casus, hoc erat, quæ facta est ruina Ierusalem. ⁴⁹ Et ecce, vidisti similitudinem eius: et quoniam filium lugeret, inchoasti consolari eam: et de his quæ contigerunt, hæc erant tibi aperienda. ⁵⁰ Et nunc videt Altissimus, quoniam ex animo contristatus es, et quoniam ex toto corde pateris pro ea, ostendit tibi claritatem gloriæ eius, et pulchritudinem decoris eius. ⁵¹ Propterea enim dixi tibi ut maneres in campo ubi domus non est ædificata. ⁵² Sciebam enim ego, quoniam Altissimus incipiebat tibi ostendere hæc: ⁵³ propterea dixi tibi ut venires in agrum ubi non est fundamentum ædificii. ⁵⁴ Nec enim poterat opus ædificii hominis sustineri in loco, ubi incipiebatur Altissimi civitas ostendi.

⁵⁵ Tu ergo noli timere, neque expavescat cor tuum: sed ingredi, et vide splendorem et magnitudinem ædificii, quantum capax est tibi visus oculorum videre: ⁵⁶ et post hæc audies quantum capit auditus aurium tuarum audire. ⁵⁷ Tu enim beatus es præ multis, et vocatus es apud Altissimum sicut et pauci. ⁵⁸ Nocte autem quæ in crastinum futura est, manebis hic: ⁵⁹ et ostendet tibi Altissimus eas visiones supremorum, quæ faciet Altissimus his qui habitant super terram a novissimis diebus. ⁶⁰ Et dormivi illam noctem et aliam, sicut dixerat mihi.

2. Symbolo aquilæ de mari ascendentis, 11, 1—12, 51

11 ¹ Et vidi somnium, et ecce ascendebat de mari aquila, cui erant duodecim alæ pennarum et capita tria. ² Et vidi, et ecce expandebat alas suas in omnem terram, et omnes venti cæli insufflabant in eam, et colligebantur. ³ Et vidi, et de pennis eius nascebantur contrariæ pennæ, et ipsæ fiebant in pennaculis minutis et modicis. ⁴ Nam capita eius erant quiescentia, et dimidium caput erat maius aliorum capitum, sed ipsa quiesce-

in eodem
loco ma-
net

Aquila
capita
tria, alas
duode-
cim, con-
trarias
pennas
octo ba-
bet

bat cum eis. ⁵ Et vidi, et ecce aquila volavit in pennis suis, et regnavit super terram, et super eos qui habitant in ea. ⁶ Et vidi, quoniam subiecta erant ei omnia sub cælo, et nemo illi contradicebat, neque unus de creatura quæ est super terram. ⁷ Et vidi, et ecce surrexit aquila super unguis suos, et misit vocem pennis suis, dicens, ⁸ Nolite omnes simul vigilare, dormite unusquisque in loco suo, et per tempus vigilate. ⁹ Capita autem in novissimo serventur. ¹⁰ Et vidi, et ecce vox non exibat de capitibus eius, sed de medietate corporis eius. ¹¹ Et numeravi contrarias pennas eius, et ecce ipsæ erant octo.

duodecim
alæ
regnant
et dispa-
rent

¹² Et vidi, et ecce a dextera parte surrexit una penna, et regnavit super omnem terram. ¹³ Et factum est cum regnaret, venit ei finis, et non apparuit locus eius: et sequens exsurrexit, et regnabat; ipsa multum tenuit tempus. ¹⁴ Et factum est cum regnaret, et veniebat finis eius, ut non appareret sicut prior. ¹⁵ Et ecce, vox emissa est illi, dicens, ¹⁶ Audi tu quæ tanto tempore tenuisti terram. Hæc annuntio tibi antequam incipias non apparere. ¹⁷ Nemo post te tenebit tempus tuum, sed nec dimidium eius. ¹⁸ Et levavit se tertia, et tenuit principatum sicut et priores: et non apparuit et ipsa. ¹⁹ Et sic contingebat omnibus aliis singulatum principatum gerere, et iterum nusquam comparere.

duæ pen-
næ con-
trariæ
regnant
et dispa-
rent

²⁰ Et vidi, et ecce in tempore sequentes pennæ erigebantur a dextera parte, ut tenerent et ipsæ principatum: et ex his erant quæ tenebant, sed tamen statim non comparebant. ²¹ Nam et aliquæ ex eis erigebantur, sed non tenebant principatum. ²² Et vidi post hæc, et ecce non comparuerunt duodecim pennæ et duo pennacula: ²³ et nihil supererat in corpore aquilæ, nisi duo capita quiescentia et sex pennacula.

duæ cum
capite
dextero
manent

²⁴ Et vidi, et ecce sex pennaculis divisæ sunt duæ, et manserunt sub capite quod est ad dexteram partem. Nam quattuor manserunt in loco suo.

²⁵ Et vidi, et ecce subalares cogitabant se erigere et tenere principatus. ²⁶ Et vidi, et ecce una erecta est, sed statim non comparuit. ²⁷ Et secundæ velocius quam priores, non comparuerunt. ²⁸ Et vidi, et ecce duæ quæ superaverunt apud semetipsas cogitabant et ipsæ regnare;

²⁹ et in eo cum cogitarent, ecce unum quiescentium capitum quod erat medium, evigilabat, hoc enim erat duorum capitum maius. ³⁰ Et vidi quoniam completa sunt duo capita secum: ³¹ et ecce conversum est caput cum his qui cum eo erant, et comedit duas subalares quæ cogitabant regnare.

³² Hoc autem caput perconterruit omnem terram, et dominabatur in ea his qui habitant terram cum labore multo, et potentatum tenuit orbis terrarum super omnes alas quæ fuerunt. ³³ Et vidi post hæc, et ecce medium caput subito non comparuit, et hoc sicut alæ. ³⁴ Superaverunt autem duo capita, quæ et ipsa similiter regnaverunt super terram, et super eos qui habitant in ea. ³⁵ Et vidi, et ecce devoravit caput a dextera parte illud quod a læva.

³⁶ Et audiui vocem dicentem mihi, Conspice contra te, et considera quod vides. ³⁷ Et vidi, et ecce sicut leo concitatus de silva rugiens: et vidi quoniam emittebat vocem hominis ad aquilam. Et dixit, dicens, ³⁸ Audi tu, et loquar ad te, et dicit Altissimus tibi, ³⁹ Nonne tu es qui superasti de quattuor animalibus, quæ feceram regnare in sæculo meo, et ut per eos veniret finis temporum eorum? ⁴⁰ Et quartus veniens devicit omnia animalia quæ transierunt, et potentatu tenuit sæculum cum tremore multo, et omnem orbem cum labore pessimo, et inhabitavit tot temporibus orbem terrarum cum dolo. ⁴¹ Et iudicasti terram non cum veritate. ⁴² Tribulasti enim mansuetos, et læsisti quiescentes, et dilexisti mendaces, et destruxisti habitationes eorum qui fructificabant, et humiliasti muros eorum qui te non nocuerunt. ⁴³ Et ascendit contumelia tua usque ad Altissimum, et superbia tua ad Fortem. ⁴⁴ Et respexit Altissimus superba

duæ regnant et disparent

duæ a capite medio comeduntur

caput medium et sinistrum regnant et disparent

leo aquilæ interitum nuntiati

tempora, et ecce finita sunt, et scclera eius completa sunt. ⁴⁵ Propterea non appareas tu: aquila, et alæ tuæ horribiles, et pennacula tua pessima, et capita tua maligna, et ungues tui pessimi, et omne corpus tuum vanum, ⁴⁶ uti refrigeretur omnis terra, et revertatur liberata de tua vi, et speret iudicium et misericordiam eius qui fecit eam.

12 ¹ Et factum est, dum loqueretur leo verba hæc ad aquilam: et vidi, ² et ecce quod superaverat caput, et non comparuerunt quattuor alæ illæ quæ ad eum transierunt, et erectæ sunt ut regnarent: et erat regnum eorum exile, et tumultu plenum. ³ Et vidi, et ecce ipsa non apparebant, et omne corpus aquilæ incendebatur, et expavescebat terra valde,

et ego a tumultu et excessu mentis, et a magno timore vigilavi, et dixi spiritui meo, ⁴ Ecce tu præstitisti mihi hoc in eo, quod scrutaris vias Altissimi. ⁵ Ecce adhuc fatigatus sum animo, et spiritu meo invalidus sum valde, et nec modica est in me virtus a multo timore, quam expavi nocte hac. ⁶ Nunc ergo orabo Altissimum, ut me confortet usque in finem. ⁷ Et dixi, Dominator Domine, si inveni gratiam ante oculos tuos, et si iustificatus sum apud te præ multis, et si certe ascendit deprecatio mea ante faciem tuam, ⁸ conforta me, et ostende servo tuo mihi interpretationem et distinctionem visus horribilis huius, ut plenissime consoleris animam meam. ⁹ Dignum enim me habuisti ostendere mihi temporum novissima.

Et dixit ad me, ¹⁰ Hæc est interpretatio visionis huius. ¹¹ Aquilam quam vidisti ascendentem de mari, hoc est regnum quod visum est in visione Danieli fratri tuo. ¹² Sed non est illi interpretatum quoniam ego nunc tibi interpretor. ¹³ Ecce dies veniunt, et exsurget regnum super terram, et erit timor acrior omnium regnorum quæ fuerunt ante eum.

¹⁴ Regnabunt autem in ea reges duodecim, unus post unum. ¹⁵ Nam secundus incipiet regnare, et ipse tenebit amplius tempus præ duodecim. ¹⁶ Hæc

caput
dexterum
et duæ
pennæ
disparent

Esdras
interpretationem
visionis
petiit et
accipit

aquila regnum Romanum

alæ reges duodecim

est interpretatio duodecim alarum quas vidisti. 17 Et quam audisti vocem quæ locuta est, non de capitibus eius exeuntem, sed de medio corporis eius, 18 hæc est interpretatio, quoniam post tempus regni illius nascentur contentiones non modicæ, et periclitabitur ut cadat: et non cadet tunc, sed iterum constituetur in suum initium.

19 Et quoniam vidisti subalares octo cohærentes alis eius, 20 hæc est interpretatio: Exsurgent in ipso octo reges, quorum erunt tempora levia, et anni citati, et duo quidem ex ipsis perient. 21 Appropinquante autem tempore medio quattuor servabuntur in tempore, cum incipiet appropinquare tempus eius ut finiatur: duo vero in finem servabuntur.

22 Et quoniam vidisti tria capita quiescentia, 23 hæc est interpretatio: in novissimis eius suscitabit Altissimus tria regna, et revocabit in ea multa, et dominabuntur terram, 24 et qui habitant in ea, cum labore multo super omnes qui fuerunt ante hos, propter hoc ipsi vocati sunt capita aquilæ. 25 Isti enim erunt qui recapitulabunt impietates eius, et qui perficient novissima eius. 26 Et quoniam vidisti caput maius non apparens, hæc est interpretatio eius, quoniam unus ex eis super lectum suum morietur, et tamen cum tormentis. 27 Nam duo qui perseveraverint, gladius eos comedet. 28 Unius enim gladius comedet qui cum eo: sed tamen hic gladio in novissimis cadet. 29 Et quoniam vidisti duas subalares traicientes super caput quod est in dextera parte, 30 hæc est interpretatio: Hi sunt quos conservavit Altissimus in finem suum, hoc est regnum exile, eturbationis plenum.

31 Sicut vidisti et leonem, quem vidisti de silva evigilantem, et rugientem, et loquentem ad aquilam, et arguentem eam, et iniustitias ipsius per omnes sermones eius sicut audisti: 32 hic est ventus quem servavit Altissimus in finem ad eos, et impietates ipsorum: et arguet illos, et incutiet coram ipsis discernptiones eorum. 33 Statuet enim eos in iudicio vivos: et erit, cum arguerit eos, tunc

pennæ
contraria
reges
octo

capita re-
ges tres

leo Mes-
siam si-
gnificat

corripiet eos. ³⁴ Nam residuum populum meum liberabit cum miseria, qui salvati sunt super fines meos, et iucundabit eos quoadusque veniet finis dies iudicii, de quo locutus sum tibi ab initio.

³⁵ Hoc somnium quod vidisti, et hæc interpretationes. ³⁶ Tu ergo solus dignus fuisti scire Altissimi secretum hoc. ³⁷ Scribe ergo omnia ista in libro quæ vidisti, et pone ea in loco abscondito: ³⁸ et docebis ea sapientes de populo tuo, quorum corda scis posse capere, et servare secreta hæc. ³⁹ Tu autem adhuc sustine hic alios dies septem, ut tibi ostendatur quidquid visum fuerit Altissimo ostendere tibi. ⁴⁰ Et profectus est a me.

Et factum est, cum audisset omnis populus quoniam pertransierunt septem dies, et ego non fuisssem reversus in civitatem, et congregavit se omnis a minimo usque ad maximum: et venit ad me, et dixerunt mihi dicentes: ⁴¹ Quid peccavimus tibi, et quid iniuste egimus in te, quoniam derelinquens nos sedisti in loco hoc? ⁴² Tu enim nobis superes solus ex omnibus populis, sicut botrus de vinea, et sicut lucerna in loco obscuro, et sicut portus et navis salvata a tempestate. ⁴³ Aut non sufficiunt nobis mala quæ contingunt? ⁴⁴ Si ergo tu nos dereliqueris, quanto nobis erat melius si essemus succensi et nos cum incendio Sion? ⁴⁵ Nec enim nos sumus meliores eorum qui ibi mortui sunt. Et ploraverunt voce magna. Et respondi ad eos, et dixi: ⁴⁶ Confide Israel, et noli tristari tu domus Iacob. ⁴⁷ Est enim memoria vestri coram Altissimo, et Fortis non est oblitus vestri in tentatione. ⁴⁸ Ego enim non dereliqui vos, neque excessi a vobis: sed veni in hunc locum ut deprecarer pro desolatione Sion, ut quærerem misericordiam pro humilitate sanctificationis vestræ. ⁴⁹ Et nunc ite unusquisque vestrum in domum suam, et ego veniam ad vos post dies istos. ⁵⁰ Et profectus est populus, sicut dixi ei, in civitatem: ⁵¹ ego autem sedi in campo septem diebus, sicut mihi mandavit: et manducabam de floribus solummodo agri, de verbis facta est esca mihi in diebus illis.

Esdras
hæc scri-
bere et
abscon-
dere de-
bet

in eodem
loco ma-
nens po-
pulum
consola-
tur

3. Symbolo hominis cum nubibus cæli convolantis,
13, 1—58

13 ¹ Et factum est post dies septem, et somniavi somnium nocte. ² Et ecce de mari ventus exsurgebat, ut conturbaret omnes fluctus eius. ³ Et vidi, et ecce convalescebat ille homo cum millibus cæli: et ubi vultum suum vertebat ut consideraret, tremebant omnia quæ sub eo videbantur: ⁴ et ubicumque exibat vox de ore eius, ardescebant omnes qui audiebant voces eius sicut quiescet terra quando senserit ignem.

⁵ Et vidi post hæc, et ecce congregabatur multitudo hominum, quorum non erat numerus de quattuor ventis cæli, ut debellarent hominem qui ascenderat de mari. ⁶ Et vidi, et ecce sibimetipsi sculpsit montem magnum, et volavit super eum. ⁷ Ego autem quæsivi videre regionem vel locum unde sculptus esset mons, et non potui. ⁸ Et post hæc vidi, et ecce omnes qui congregati sunt ad eum, ut expugnarent eum, timebant valde, tamen audebant pugnare. ⁹ Et ecce, ut vidit impetum multitudinis venientis, non levavit manum suam, neque frameam tenebat, neque aliquid vas bellicosum nisi solummodo ut vidi, ¹⁰ quoniam emisit de ore suo sicut flatum ignis, et de labiis eius spiritus flammæ, et de lingua eius emittebat scintillas et tempestates, et commista sunt omnia simul, hic flatus ignis, et spiritus flammæ, et multitudo tempestatis: ¹¹ et concidit super multitudinem in impetu, quæ præparata erat pugnare, et succendit omnes, ut subito nihil videretur de innumerabili multitudine, nisi solummodo pulvis, et fumi odor: et vidi, et extimui.

¹² Et post hæc vidi ipsum hominem descendentem de monte, et vocantem ad se multitudinem aliam pacificam, ¹³ et accedebat ad eum vultus hominum multorum quorundam gaudentium, quorundam tristantium: aliqui vero alligati, aliqui adducentes ex eis, qui offerébantur.

Vir de
mari
ascen-
dens

multitu-
dinem ho-
stium spi-
ritu oris
sui suc-
cendit

et multi-
tudinem
pacifico-
rum con-
gregat

Esdras
interpretationem
visionis
petit

Et ægrotavi a multitudine pavoris, et expe-
factus sum, et dixi: ¹⁴ Tu ab initio demonstrasti
servo tuo mirabilia hæc, et dignum me habuisti
ut susciperes deprecationem meam: ¹⁵ et nunc
demonstra mihi adhuc interpretationem somnii hu-
ius. ¹⁶ Sicut enim existimo in sensu meo, vae qui
derelicti fuerunt in diebus illis: et multo plus vae
his qui non sunt derelicti. ¹⁷ Qui enim non sunt
derelicti, tristes erant. ¹⁸ Intellego nunc quæ sunt
reposita in novissimis diebus, et occurrent eis, sed
et his qui derelicti sunt. ¹⁹ Propter hoc venerunt
enim in pericula magna, et necessitates multas,
sicut ostendunt somnia hæc. ²⁰ Attamen facilius
est periclitantem venire in hunc, quam pertransire,
sicut nubem a sæculo, et nunc videre quæ contin-
gunt in novissimo.

et accipit

Et respondit ad me, et dixit: ²¹ Et visionis in-
terpretationem dicam tibi: et de quibus locutus es
adaperiam tibi. ²² Quoniam de his dixisti qui de-
relicti sunt: hæc est interpretatio. ²³ Qui aufert
periculum illo tempore, hic se custodivit; qui in
periculo inciderunt, hi sunt qui habent opera et
fidem ad Fortissimum. ²⁴ Scito ergo quoniam ma-
gis beatificati sunt qui derelicti, super eos qui
mortui sunt.

filius Dei

²⁵ Hæ interpretationes visionis, quia vidisti vi-
rum ascendentem de corde maris, ²⁶ ipse est quem
conservat Altissimus multis temporibus, qui per
semetipsum liberabit creaturam suam: et ipse dis-
ponet, qui derelicti sunt. ²⁷ Et quoniam vidisti de
ore eius exire, ut spiritum, et ignem, et tempe-
statem: ²⁸ et quoniam non tenebat frameam, ne-
que vas bellicosum: corrupti enim impetus eius
multitudinem, quæ venerat expugnare eum; hæc
est interpretatio. ²⁹ Ecce dies veniunt, quando in-
cipiet Altissimus liberare eos qui super terram sunt:
³⁰ et veniet in excessu mentis super eos qui in-
habitant terram. ³¹ Et alii alios cogitabunt debel-
lare: civitas civitatem, et locus locum, et gens ad-
versus gentem, et regnum adversus regnum. ³² Et

erit, cum fient hæc, et contingent signa quæ ante ostendi tibi: et tunc revelabitur filius meus, quem vidisti, ut virum ascendentem.

³³ Et erit quando audierint omnes gentes vocem eius: et derelinquet unusquisque in regione sua bellum suum, quod habent ad alterutrum: ³⁴ et colligetur in unum multitudo innumerabilis, sicut volentes venire, et expugnare eum. ³⁵ Ipse autem stabit super cacumen montis Sion. ³⁶ Sion autem veniet, et ostendetur omnibus parata et ædificata, sicut vidisti montem sculpi sine manibus. ³⁷ Ipse autem filius meus arguet quæ adinvenerunt gentes, impietates eorum has quæ tempestati appropinquaverunt propter mala cogitamenta eorum et cruciamenta quibus incipient cruciari: ³⁸ quæ assimilata sunt flammæ, et perdet eos sine labore per legem quæ igni assimilata est.

³⁹ Et quoniam vidisti eum colligentem ad se aliam multitudinem pacificam, ⁴⁰ hæc sunt decem tribus, quæ captivæ factæ sunt de terra sua in diebus Osee regis, quem captivum duxit Salmanasar rex Assyriorum: et transtulit eos trans flumen, et translati sunt in terram aliam. ⁴¹ Ipsi autem sibi dederunt consilium hoc ut derelinquerent multitudinem gentium, et proficiscerentur in ulteriorem regionem, ubi numquam inhabitavit genus humanum: ⁴² vel ibi observare legitima sua, quæ non fuerant servantes in regione sua. ⁴³ Per introitus autem angustos fluminis Euphraten introierunt. ⁴⁴ Fecit enim eis tunc Altissimus signa, et statuit venas fluminis usquequo transirent. ⁴⁵ Per eam enim regionem erat via multa itineris, anni unius et dimidii: nam regio illa vocatur Arsareth. ⁴⁶ Tunc inhabitaverunt ibi usque in novissimo tempore: et nunc iterum cum coeperint venire, ⁴⁷ iterum Altissimus statuet venas fluminis, ut possint transire: propter hæc vidisti multitudinem cum pace. ⁴⁸ Sed et qui derelicti sunt de populo tuo, hi sunt qui inveniuntur intra terminum meum. ⁴⁹ Factum erit ergo, quando incipiet perdere multitudinem earum, quæ collectæ sunt gentes, proteget eos qui supe-

gentes
inimicas
perdet

et popu-
lum elec-
tum colli-
get

raverunt populum: ⁵⁰ et tunc ostendet eis multa plurima portenta.

⁵¹ Et dixi ego, Dominator Domine, hoc mihi ostende, propter quod vidi virum ascendentem de corde maris. Et dixit mihi: ⁵² Sicut non potes hæc vel scrutari, vel scire quæ sunt in profundo maris: sic non poterit quisque super terram videre filium meum, vel eos qui cum eo sunt, nisi in tempore diei.

⁵³ Hæc est interpretatio somnii quod vidisti, et propter quod illuminatus es hic solus. ⁵⁴ Dereliquisti enim tuam, et circa meam vocasti legem, et quæsisti. ⁵⁵ Vitam enim tuam disposuisti in sapientia, et sensum tuum vocasti matrem: ⁵⁶ et propter hoc ostendi tibi merces apud Altissimum; erit enim post alios tres dies, ad te alia loquar, et exponam tibi gravia et mirabilia.

⁵⁷ Et profectus sum, et transii in campum, multum glorificans et laudans Altissimum de mirabilibus quæ per tempus faciebat: ⁵⁸ et quoniam gubernat ipsum, et quæ sunt in temporibus illata, et sedi ibi tribus diebus.

III. Esdras præceptis perficitur, 14, 1—47

14 ¹ Et factum est tertio die, et ego sedebam sub quercu. ² Et ecce, vox exivit contra me de rubo, et dixit: Esdra Esdra. Et dixi: Ecce ego Domine. Et surrexi super pedes meos. Et dixit ad me: ³ Revelans revelatus sum super rubum, et locutus sum Moysi, quando populus meus serviebat in Ægypto, ⁴ et misi eum, et eduxi populum meum de Ægypto, et adduxi eum super montem Sina, et detinebam eum apud me diebus multis: ⁵ et enarravi ei mirabilia multa, et ostendi ei temporum secreta et finem: et præcepi ei, dicens: ⁶ Hæc in palam facies verba, et hæc abscondes. ⁷ Et nunc tibi dico: ⁸ Signa quæ demonstravi, et somnia quæ vidisti, et interpretationes quas tu vidisti, in corde tuo repone ea: ⁹ tu enim recipieris ab omnibus, converteris residuus cum consilio meo et cum similibus tuis, usquequo finian-

tempore
suo

Esdras
ab Altis-
simo lau-
datur

et eum
glorificat

Domum
suam
disponat,
populum
suum ad-
moneat,
ad mor-
tem se
præparet

tur tempora. ¹⁰ Quoniam sæculum perdidit iuventutem suam, et tempora appropinquant senescere. ¹¹ Duodecim enim partibus divisum est sæculum, et transierunt eius decima et dimidium decimæ partis: ¹² supersunt autem eius post medium decimæ partis. ¹³ Nunc ergo dispone domum tuam, et corripe populum tuum, et consolare humiles eorum, et renuntia iam corruptelæ, ¹⁴ et dimitte abs te mortales cogitationes, et proice abs te pondera humana, et exue te iam infirmam naturam, et repone in unam partem molestissima tibi cogitamenta, et festina transmigrare a temporibus his: ¹⁵ quæ enim vidisti nunc contigisse mala, iterum horum deteriora facient: ¹⁶ quantum enim invalidum fiet sæculum a senectute, tantum multiplicabuntur super inhabitantes mala. ¹⁷ Prolongavit enim se magis veritas, et appropinquavit mendacium. Iam enim festinat venire, quam vidisti visionem.

¹⁸ Et respondi, et dixi coram te Domine. ¹⁹ Ecce enim ego abibo, sicut præcepisti mihi, et corripiam præsentem populum. Qui autem iterum nati fuerint, quis commonebit? ²⁰ Positum est ergo sæculum in tenebris, et qui inhabitant in eo sine lumine. ²¹ Quoniam lex tua incensa est, propter quod nemo scit quæ a te facta sunt, vel quæ incipient opera. ²² Si enim inveni in te gratiam, immitte in me Spiritum sanctum, et scribam omne quod factum est in sæculo ab initio, quæ erant in lege tua scripta ut possint homines invenire semitam, et qui voluerint vivere in novissimis, vivant. ²³ Et respondit ad me, et dixit: Vadens congrega populum, et dices ad eos, ut non quærant te diebus quadraginta. ²⁴ Tu autem præpara tibi buxos multos, et accipe tecum Saream, Dabriam, Salemiam, Echanum, et Asiel, quinque hos qui parati sunt ad scribendum velociter. ²⁵ Et venias huc, et ego accendam in corde tuo lucernam intellectus, quæ non exstinguetur quoadusque finiantur quæ incipies scribere. ²⁶ Et tunc perfecti quædam palam facies, quædam sapientibus absconse

multos
libros
conscri-
bendos
curet

trades, in crastinum enim hac hora incipies scribere.

populum
admonet

27 Et profectus sum, sicut mihi præcepit, et congregavi omnem populum, et dixi: 28 Audi Israel verba hæc: 29 Peregrinati sunt patres nostri ab initio in Ægypto, et liberati sunt inde: 30 et acceperunt legem vitæ, quam non custodierunt, quam et vos post eos transgressi estis: 31 et data est vobis terra in sortem, et terra Sion, et patres vestri, et vos iniquitatem fecistis, et non servastis vias quas præcepit vobis Altissimus: 32 et iustus iudex cum sit, abstulit a vobis in tempore quod donaverat. 33 Et nunc vos hic estis, et fratres vestri introrsum vestrum: sunt. 34 Si ergo imperaveritis sensui vestro, et erudieritis cor vestrum, vivi conservati eritis, et post mortem misericordiam consequemini. 35 Iudicium enim post mortem veniet, quando iterum revivisemus: et tunc iustorum nomina parebunt, et impiorum facta ostendentur. 36 Ad me igitur nemo accedat nunc, neque requirat me usque dies quadraginta.

velociter
scribenti-
bus mul-
tos libros
dictat

37 Et accepi quinque viros sicut mandavit mihi, et profecti sumus in campum, et mansimus ibi. 38 Et factus sum in crastinum, et ecce vox vocavit me dicens: Esdra aperi os tuum, et bibe quo te potavero. 39 Et aperui os meum, et ecce calix plenus porrigebatur mihi. Hoc erat plenum sicut aqua: color autem eius ut ignis similis. 40 Et accepi, et bibi: et in eo cum bibissem, cor meum cruciabatur intellectu, et in pectus meum increcebat sapientia. Nam spiritus meus conservabatur memoria. 41 Et apertum est os meum, et non est clausum amplius. 42 Altissimus dedit intellectum quinque viris, et scripserunt quæ dicebantur excessiones noctis, quas non sciebant. 43 Nocte autem manducabant panem, ego autem per diem loquebar, et per noctem non tacebam. 44 Scripti sunt autem per quadraginta dies libri ducenti quatuor.

alios
omnibus,

45 Et factum est cum complevisset quadraginta dies, locutus est Altissimus, dicens: Priora quæ

scripsisti, in palam pone, et legant digni et indigni: ⁴⁶ novissimos autem septuaginta conservabis, ut tradas eos sapientibus de populo tuo. ⁴⁷ In his enim est vena intellectus, et sapientiæ fons, et scientiæ flumen. Et feci sic.

alios sa-
pientibus
tradit

Addita contra gentes, 15, 1—16, 78

1. Contra gentes in specie, 15, 1—63

15 ¹ Ecce loquere in aures plebis meæ sermones prophetiæ, quos immisero in os tuum, dicit Dominus: ² et fac ut in charta scribantur, quoniam fideles et veri sunt. ³ Ne timeas a cogitationibus adversum te, nec turbent te incredulitates dicentium. ⁴ Quoniam omnis incredulus in incredulitate sua morietur. ⁵ Ecce ego induco, dicit Dominus, super orbem terrarum mala, gladium, et famem, et mortem, et interitum: ⁶ propter quod superpolluit iniquitas omnem terram, et adimpleta sunt opera nociva illorum. ⁷ Propterea dicit Dominus: ⁸ Iam non silebo de impietatibus eorum quæ irreligiose agunt, nec sustinebo in his quæ inique exercent: ecce sanguis innoxius et iustus clamat ad me, et animæ iustorum clamant perseveranter. ⁹ Vindicans vindicabo illos, dicit Dominus, et accipiam omnem sanguinem innoxium ex illis ad me. ¹⁰ Ecce populus meus quasi grex ad occisionem ducitur, iam non patiar illum habitare in terra Ægypti: ¹¹ sed educam eum in manu potenti et brachio excelso, et percutiam plaga sicut prius, et corrumpam omnem terram eius. ¹² Lugebit Ægyptus, et fundamenta eius plaga verberata, et castigatione quas inducet ei Deus. ¹³ Lugebunt cultores operantes terram, quoniam deficient semina eorum ab uredine, et grandine, et a sidere terribili. ¹⁴ Væ sæculo, et qui habitant in eo: ¹⁵ quia appropinquavit gladius et contritio eorum, et exsurget gens contra gentem ad pugnam, et romphæa in manibus eorum. ¹⁶ Erit enim instabilitas hominibus, et alii aliis invalescentes non curabunt regem suum, et principes viæ gestorum

Contra
Ægyptum

suorum in potentia sua. ¹⁷ Concupiscet enim homo in civitatem ire, et non poterit. ¹⁸ Propter superbiam enim eorum civitates turbabuntur, domus exterentur, homines metuent. ¹⁹ Non miserebitur homo proximum suum ad irritum faciendum domos eorum in gladium ad diripiendas substantias eorum propter famem panis et tribulationem multam.

contra
Syros

²⁰ Ecce, ego convoco, dicit Deus, omnes reges terræ ad me verendum, qui sunt ab oriente, et ab austro, et ab euro, et a Libano, ad convertendos in se, et reddere quæ dederunt illis: ²¹ sicut faciunt usque hodie electis meis, sic faciam et reddam in sinu eorum. Hæc dicit Dominus Deus. ²² Non parcat dextera mea super peccatores, nec cessabit romphæa super effundentes sanguinem innoxium super terram. ²³ Exiit ignis ab ira eius et devoravit fundamenta terræ, et peccatores quasi stramen incensum. ²⁴ Væ eis qui peccant, et non observant mandata mea, dicit Dominus. ²⁵ Non parcam illis. Discedite filii a potestate. Nolite contaminare sanctificationem meam, ²⁶ quoniam novit Dominus omnes qui delinquant in illum; propterea tradidit eos in mortem, et in occisionem. ²⁷ Iam enim venerunt super orbem terrarum mala, et manebitis in illis; non enim liberabit vos Deus, propter quod peccastis in eum.

contra
Assyrios

²⁸ Ecce visio horribilis, et facies illius ab oriente. ²⁹ Et exient nationes draconum Arabum in curribus multis, et sicut flatus, eorum numerus feretur super terram, ut iam timeant et trepident omnes qui illos audient. ³⁰ Carmonii insanientes in ira, et exient ut aprî de silva, et advenient de virtute magna, et constabunt in pugnam cum illis, et vastabunt portionem terræ Assyriorum. ³¹ Et post hæc supervalescent dracones nativitatis suæ memores, et convertent se conspirantes in virtute magna ad persequendos eos. ³² Isti turbabuntur et silebunt in virtute illorum, et convertent pedes suos in fugam, ³³ et a territorio Assyriorum subsector obsidebit eos, et consumet unum ex illis,

et erit timor et tremor in exercitu illorum, et contentio in reges ipsorum.

³⁴ Ecce nubes ab oriente, et septentrione usque ad meridianum, et facies earum horrida valde, plena iræ et procellæ, ³⁵ et collident se invicem, et collident sidus copiosum super terram, et sidus illorum, et erit sanguis a gladio usque ad ventrem, ³⁶ et fimus hominis usque ad substramen cameli, et erit timor et tremor multus super terram, ³⁷ et horrebunt qui videbunt iram illam, et tremor apprehendet illos: et post hæc movebuntur nimbi copiosi ³⁸ a meridiano et septentrione, et portio alia ab occidente: ³⁹ et superinvalescent venti ab oriente, et recludent eam, et nubem quam suscitavit in ira, et sidus ad faciendam exterritationem ad orientalem ventum et occidentem violabitur: ⁴⁰ et exaltabuntur nubes magnæ et validæ plenæ iræ, et sidus, ut exterreant omnem terram, et inhabitantes eam, et infundent super omnem locum altum et eminentem sidus terribile, ⁴¹ ignem et grandinem, et romphæas volantes, et aquas multas, ut etiam impleantur omnes campi, et omnes rivi plenitudine aquarum multarum. ⁴² Et demolientur civitates, et muros, et montes, et colles, et ligna silvarum, et fænum pratorum, et frumenta eorum. ⁴³ Et transibunt constantes usque ad Babylonem, et exterent eam: ⁴⁴ convenient ad ipsam, et circuibunt eam, et effundent sidus, et omnem iram super eam, et subibit pulvis et fumus usque in cælum, et omnes in circuitu lugebunt eam: ⁴⁵ et qui sub ea remanserint, servient his qui exterruerunt.

⁴⁶ Et tu Asia concors in spem Babylonis, et gloria personæ eius, ⁴⁷ vae tibi misera propter quod assimilasti ei, et ornasti filias tuas in fornicatione, ad placendum et gloriandum in amatoribus tuis, qui tecum cupierunt semper fornicari. ⁴⁸ Odibilem imitata es in omnibus operibus eius, et in adinventionibus eius: propterea dicit Deus, ⁴⁹ Immittam tibi mala, viduitatem, paupertatem, et famem, et gladium, et pestem, ad devastandas domos tuas a violatione, et morte, et gloria virtutis

contra
Babylonem

contra
Asiam

tuae. ⁵⁰ Sicut flos siccabitur, cum exsurget ardor qui emissus est super te, ⁵¹ infirmaberis ut paupercula plagata et castigata a mulieribus, ut non possint te suscipere potentes et amatores. ⁵² Numquid ego sic zelabor te, dicit Dominus, ⁵³ nisi occidisses electos meos in omni tempore, exaltans percussionem manuum, et dicens super mortem eorum, cum inebriata esses, ⁵⁴ Exorna speciem vultus tui? ⁵⁵ Merces fornicationis tuae in sinu tuo, propter hoc redditionem accipies. ⁵⁶ Sicut facies electis meis, dicit Dominus, sic faciet tibi Deus, et tradet te in malum. ⁵⁷ Et nati tui fame interient: et tu rhomphæa cades, et civitates tuae conterentur, et omnes tui in campo gladio cadent. ⁵⁸ Et qui sunt in montibus, fame peribunt, et manducabunt carnes suas, et sanguinem bibent a fame panis et siti aquae. ⁵⁹ Infelix per maria venies, et rursum accipies mala. ⁶⁰ Et in transitu allident civitatem occisam, et exterent aliquam portionem terrae tuae, et partem gloriae tuae exterminabunt, rursum revertentes ad Babylonem subversam. ⁶¹ Et demolita eris illis pro stipula, et ipsi erunt tibi ignis: ⁶² et devorabunt te, et civitates tuas, terram tuam et montes tuos, omnes silvas tuas et lignum fructiferum igni comburent. ⁶³ Filios tuos captivos ducent, et censum tuum in praedam habebunt, et gloriam faciei tuae exterminabunt.

2. Contra gentes in genere, 16, 1—78

Gentes
ab iniqui-
tatibus
suis non
conversae
flagella-
buntur

16 ¹ Vae tibi Babylon et Asia, vae tibi Ægypte et Syria. ² Praecingite vos saccis et ciliciis, et plangite filios vestros, et dolete: quoniam appropinquavit contritio vestra. ³ Immissus est vobis gladius, et quis est qui avertat illum? ⁴ Immissus est in vobis ignis, et quis est qui exstinguat illum? ⁵ Immissa sunt vobis mala, et quis est qui repellat ea? ⁶ Numquid repellat aliquis leonem esurientem in silva, aut exstinguet ignem in stipula, mox quando coeperit ardere? ⁷ Numquid repellat aliquis sagittam a sagittario forti missam? ⁸ Dominus fortis immittit mala; et quis est qui

repellat ea? ⁹ Exiit ignis ex iracundia eius, et quis est qui exstinguat cum? ¹⁰ Coruscabit, et quis non timebit? Tonabit, et quis non pavebit? ¹¹ Dominus comminabitur, et quis non funditus conteretur a facie ipsius? ¹² Terra tremuit et fundamenta eius, mare fluctuat de profundo, et fluctus eius disturbabuntur, et pisces eius a facie Domini, et a gloria virtutis eius: ¹³ quoniam fortis dextera eius quæ arcum tendit: sagittæ eius acutæ quæ ab ipso mittuntur, non deficient, cum cœperint mitti in fines terræ. ¹⁴ Ecce mittuntur mala, et non revertentur donec veniant super terram. ¹⁵ Ignis succenditur, et non exstinguetur, donec consumat fundamenta terræ. ¹⁶ Quemadmodum non redit sagitta missa a valido sagittario, sic non revertentur mala quæ missa fuerint in terram. ¹⁷ Væ mihi, væ mihi: quis me liberabit in illis diebus? ¹⁸ Initium dolorum et multi gemitus, initium famis et multi interitus, initium bellorum et formidabunt potestates, initium malorum et trepidabunt omnes. ¹⁹ In his quid faciam, cum venerint mala? ²⁰ Ecce fames et plaga, et tribulatio, et angustia missa sunt flagella in emendatione, ²¹ et in his omnibus se non convertent ab iniquitatibus suis, neque flagellorum memores erunt semper. ²² Ecce, erit annonæ vilitas super terram, sic ut putent sibi esse directam pacem, et tunc germinabunt mala super terram, gladius, fames, et magna confusio. ²³ A fame enim plurimi qui inhabitant terram interient, et gladius perdet ceteros qui superaverint a fame, ²⁴ et mortui sicut stercora proiicientur, et non erit qui consoletur eos. Derelinquetur enim terra deserta, et civitates eius deicientur. ²⁵ Non derelinquetur qui colat terram, et qui seminet eam. ²⁶ Ligna dabunt fructus, et quis vindemiabit illa? ²⁷ Uva matura fiet, et quis calcabit illam? erit enim locis magna desertio. ²⁸ Cupiet enim homo hominem videre, vel vocem eius audire. ²⁹ Relinquentur enim de civitate decem, et duo de agro qui absconderint se in densis nemoribus, et scissuris petrarum: ³⁰ quemadmodum derelinquantur

in oliveto et singulis arboribus tres aut quattuor oliuæ. ³¹ Aut sicut in vinea vindemiata racemi relinquuntur ab his qui diligenter vineam scrutantur: ³² sic relinquuntur in diebus illis tres aut quattuor ab scrutantibus domos eorum in romphæa. ³³ Et relinquetur terra deserta, et agri eius inueterabunt, et viæ eius, et omnes semitæ eius germinabunt spinas, eo quod non transient homines per eam. ³⁴ Lugebunt virgines non habentes spon-
 sos, lugebunt mulieres non habentes viros, lugebunt filiæ earum non habentes adiutorium: ³⁵ sponsi earum in bello consumentur, et viri earum in fame exterentur.

in populo
 Dei iusti-
 tia regna-
 bit

³⁶ Audite vero ista, et cognoscite ea servi Domini. ³⁷ Ecce verbum Domini, excipite illud: ne diis credatis de quibus dicit Dominus. ³⁸ Ecce appropinquant mala, et non tardant. ³⁹ Quemadmodum prægnans cum parit in nono mense filium suum, appropinquante hora partus eius ante horas duas vel tres, dolores circumeunt ventrem eius, et prodeunte infante de ventre non tardabunt uno puncto: ⁴⁰ sic non morabuntur mala ad prodeundum super terram, et sæculum gemet, et dolores circumtenebunt illud. ⁴¹ Audite verbum, plebs mea: parate vos in pugnam, et in malis sic estote, quasi advenæ terræ. ⁴² Qui vendit, quasi qui fugiat; et qui emit, quasi qui perditurus. ⁴³ Qui mercatur, quasi qui fructum non capiat: et qui ædificat, quasi non habitaturus. ⁴⁴ Qui seminat, quasi qui non metet: sic et qui vineam putat, quasi non vindemiaturus. ⁴⁵ Qui nubunt, sic quasi filios non facturi: et qui non nubunt, sic quasi vidui. ⁴⁶ Propter quod qui laborant, sine causa laborant: ⁴⁷ Fructus enim illorum alienigenæ metent, et substantiam illorum rapiant, et domos evertent, et filios eorum capti-
 bunt, quia in captivitate et fame generant natos suos. ⁴⁸ Et qui negotiantur in rapina, quantum diu exornant civitates et domos suas, et possessiones et personas suas, ⁴⁹ tanto magis adzelabor eos super peccata sua, dicit Dominus: ⁵⁰ Quo-
 modo zelatur fornicaria mulierem idoneam et bo-

nam valde, ⁵¹ sic zelabitur iustitia iniquitatem cum exornat se, et accusat eam in facie, cum venerit qui defendat exquirentem omne peccatum super terram. ⁵² Propterea nolite similari ei, nec operibus eius: ⁵³ quoniam adhuc pusillum, et tolletur iniquitas a terra, et iustitia regnabit in vos. ⁵⁴ Non dicat peccator se non peccasse: quoniam carbones ignis comburet super caput eius, qui dicit: Non peccavi coram Domino Deo et gloria ipsius.

⁵⁵ Ecce Dominus cognoscet omnia opera hominum, et adinventiones illorum, et cogitationes illorum, et corda illorum. ⁵⁶ Dixit enim: Fiat terra, et facta est: fiat cælum, et factum est. ⁵⁷ Et in verbo illius stellæ fundatæ sunt, et novit numerum stellarum. ⁵⁸ Qui scrutatur abyssum, et thesauros illarum: qui mensus est mare, et conceptum eius. ⁵⁹ Qui conclusit mare in medio aquarum, et suspendit terram super aquas verbo suo. ⁶⁰ Qui extendit cælum quasi cameram, super aquas fundavit eum. ⁶¹ Qui posuit in deserto fontes aquarum, et super verticem montium lacus ad emittendum flumina ab eminenti petra, ut potaret terram. ⁶² Qui finxit hominem, et posuit cor suum in medio corporis, et misit ei spiritum, vitam et intellectum, ⁶³ et spiramen Dei omnipotentis qui fecit omnia, et scrutinat omnia absconsa in absconsis terræ. ⁶⁴ Hic novit adinventionem vestram, et quæ cogitatis in cordibus vestris, peccantes et volentes occultare peccata vestra. ⁶⁵ Propter quod Dominus scrutinando scrutavit omnia opera vestra, et traducet vos omnes, ⁶⁶ et vos confusi eritis cum processerint peccata vestra coram hominibus, et iniquitates erunt, quæ accusatores stabunt in die illo. ⁶⁷ Quid facietis? aut quomodo abscondetis peccata vestra coram Deo et angelis eius?

⁶⁸ Ecce iudex Deus, timete eum. Desinite a peccatis vestris, et obliviscamini iniquitates vestras iam agere eas in sempiterno, et Deus educet vos, et liberabit de omni tribulatione. ⁶⁹ Ecce enim incenditur ardor super vos turbæ copiosæ, et rapient

Deus
omnia
cognosci

et electos
suos de
tribulationibus
liberabit

quosdam ex vobis, et cibabunt idolis occisos: ⁷⁰ et qui consenserint eis, erunt illis in derisum, et in improprium, et in conculcationem. ⁷¹ Erit enim locus locus, et in vicinas civitates exsurrectio multa super timentes Dominum. ⁷² Erunt quasi insani nemini parcentes, ad diripiendum et devastandum adhuc timentes Dominum; ⁷³ quia devastabunt et diripient substantias, et de domibus suis eos eicient. ⁷⁴ Tunc parebit probatio electorum meorum, ut aurum quod probatur ab igne. ⁷⁵ Audite dilecti mei, dicit Dominus: Ecce adsunt dies tribulationis, et de his liberabo vos. ⁷⁶ Ne timeatis, nec hæsitetis, quoniam Deus dux vester est. ⁷⁷ Et qui servat mandata et præcepta mea, dicit Dominus Deus ne præponderent vos peccata vestra, ne superelavent se iniquitates vestræ. ⁷⁸ Væ qui constringuntur a peccatis suis, et obteguntur ab iniquitatibus suis, quemadmodum ager constringitur a silva, et spinis tegitur semita eius per quam non transit homo, et excluditur, et mittitur ad devorationem ignis.

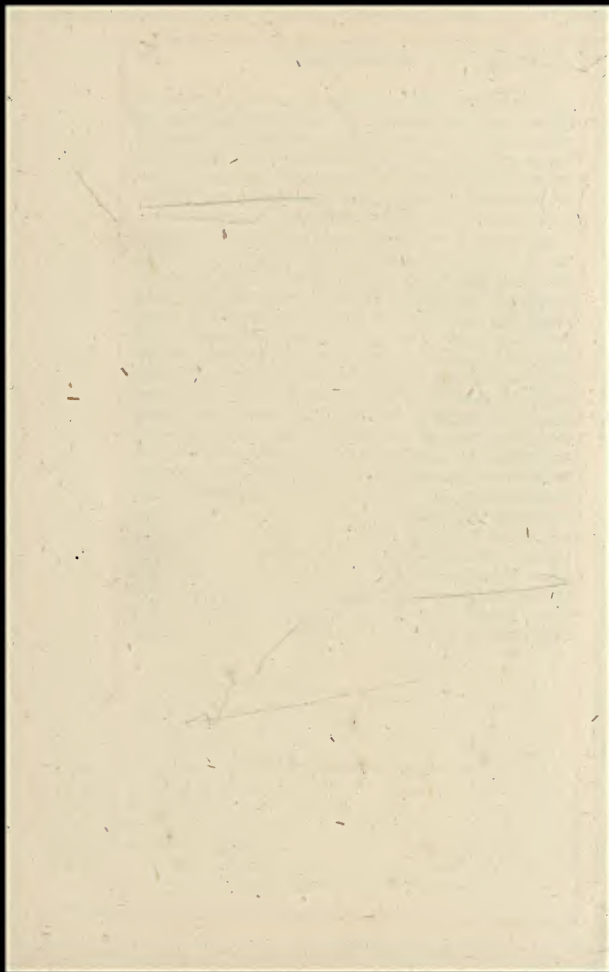
FINIS

Index

Prophetia Ezechielis	7
Prophetia Danielis	104
Prophetia Osee	145
Prophetia Ioel	163
Prophetia Amos	171
Prophetia Abdiæ	186
Prophetia Ionæ	189
Prophetia Michææ	194
Prophetia Nahum	205
Prophetia Habacuc	210
Prophetia Sophoniæ	216
Prophetia Aggæi	222
Prophetia Zachariæ	226
Prophetia Malachiæ	244
Liber I Machabæorum	250
Liber II Machabæorum	313
Oratio Manassæ regis Iuda	355
Liber Esdræ III	357
Liber Esdræ IV	387

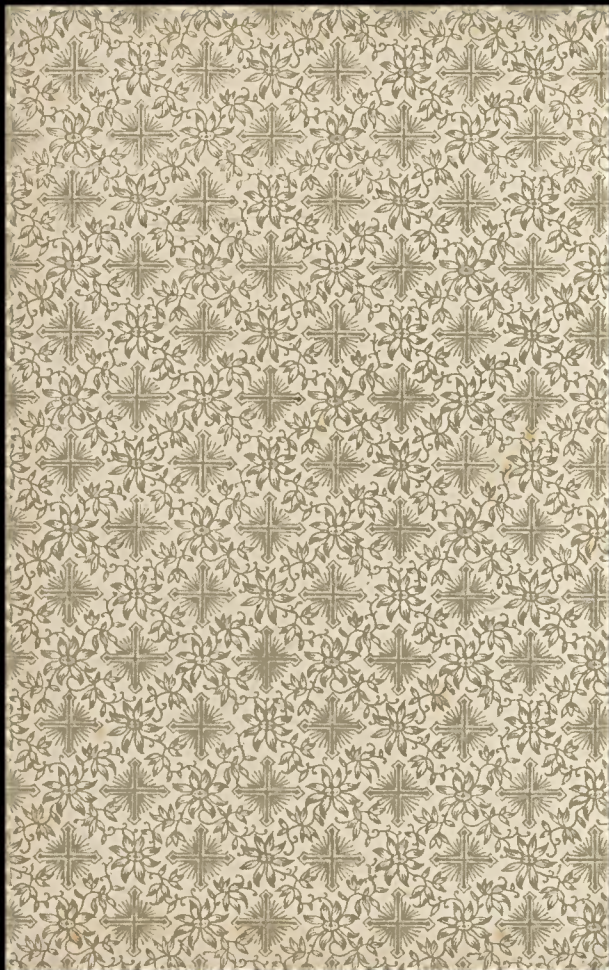

10
9
8
7
6
5
4
3
2
1
0